2845 / 2869

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél.: PRO. 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R. C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. Հատը 12 ֆր.

ԿԻՐԱԿԻ
1
ՕԳՈՍՏՈՍ
★
DIMANCHE
1 AOUT
1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7434 | ԽՄԲԱԳԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍՍԱԿԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2845

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

Ի՞ՆՉՊԷՍ ԾՆԱՒ ՈՒ ՋԱՐԳԱՑԱՒ «ՅԱՌԱՋ»Ը

★

1925 Յուլիսի վերջին կիրակին ժամուն դուռը բաժնուած թուղթիկ մը կը յայտնէր թէ ամասդլխուն փարիզի մէջ լոյս պիտի տեսնէ «Յառաջ» անուն երկօրեայ թերթ մը :

Ծանուցուած օրը՝ Օգոստոս 1ին կէսօրէ վերջ լոյս տեսաւ «Յառաջ»ի առաջին թիւը, կրելով Օգոստոս 2 թուականը, հետեւողութեամբ փարիզեան իրիկնաթերթերու՝ որոնք յաջորդ օրուան թուականով կը հրատարակուէին :

Այն ատեն Հայերը արձակուրդի չէին երթար : Եւ Օգոստոսը գործի ամիս էր միւս ամիսներուն նման :

«Յառաջ» կը հասնէր ճիշդ ժամանակին :

Հողը պատրաստ էր չաւոնց : Անհրաժեշտ ու տեղւոյնական պահանջ մը զոհացում կը տառնար վերջապէս :

Մամլոյը – հրատարակիչը ո՛չ ժամանակ եւ ոչ ալ միջոցներ ունէր ներկայանալի եւ հանդստաւէտ տպարան – խմբագրատուն մը ճարելու համար :

Ու «Յառաջ» ծնունդ առաւ աւելի քան համեստ, խոնարհ տպարանի մը մէջ, որ շատ կը յիշեցնէր Բեթլեհէմի մսուրը : Փանի մը սնտուկ մաշած գիրք եւ հին մեքենայ մը կը կազմէին վեթերան տպագրիչ՝ ծերունի Կ. Ց. Ներսէսի «տպարանը», Փասքալ փողոցի բակին մէջ :

«Ամբաղրատուն»ը քովի սենեակին մուտքին մէջ հազիւ մէկ մեթր լայնք եւ երկու մեթր երկայնք ունէր : Մեծ դժուարութեամբ կարելի եղած էր հոն տեղաւորել փոքրիկ սեղան մը եւ աթոռ մը, զոր փոխն ի փոխ կը գործածէին խմբագիրն ու մնայուն պէսպէս աշխատակիցը : Երբ մէկը նստած ըլլար, միւսը ոտքի վրայ յօդուած կը գրէր կամ լուր կը թարգմանէր :

« Ամբաղրատան » հեռաւ մասը, ուր ո՛չ լոյս կը թափանցէր, ոչ ալ օդ, յատկացուած էր «վաբչութեան», բաղկացած մէկ հոգիէ (Կ. Պետուչ) :

Վարիչը միաժամանակ բաժանորդներու հաշիւները կը գրէր, թերթ կը ծալլէր, հաշիւները կը պահէր, առաքումի համար նամակատուն եւ կայարան կ'երթար ու նաեւ նամակներուն կը պատասխանէր :

Թերթը տպուիլ սկսելուն պէս, խմբագիրը, աշխատակից ու պրաշար ձեռք ձեռքի տուած՝ կ'օգնէին վարիչին՝ թերթ ծալլելով եւ հասցէ փակցնելով :

Այն ատեն չարաթը երեք օր միայն կը հրատարակուէր թերթը, — կիրակի, Յոթեչաբթի եւ Ուրբաթ :

Այս նախնական պայմաններուն մէջ լոյս տեսաւ «Յառաջ» ամբողջ երեք ամիս, անհուն զոհողութեանց գնով :

Զորրորդ ամսուան սկիզբը փոխադրեց ուեցաւ Հ. Տ. Ներսէսեանի նորաբաց « Մասիս » տպարանը, լաֆայէթ փողոցի վրայ, ուր խմբագրութիւն եւ վարչութիւն ունեցան իրենց առանձին սենեակները :

Առաջին օրէն իսկ մեծ խանդավառութեամբ ողջունուեցաւ թերթին երեւումը, մանաւորապէս երիտասարդութեան կողմէ :

1925ի երիտասարդները հայերէն կարդալ կիմացին : Շատեր անապատներէն ազատուելէ վերջ որբանոցներու մէջ պատսպարուած եւ որոչ չափով ուսում ստացած էին : Իսկ որբանոցներու փակումէն վերջ հիմա ալ նեռուած էին Ֆրանսայի պատրաստութեան տարբեր կեդրոններն ու գործարանները՝ ի խընդիր հացի :

Հեռու հայկական շրջանակներէ , իրենց նոր հայրենիքի օտար միջավայրին մէջ բոլորն ալ կարօտ ունէին հայ գիրքը կարդալու, ազգային լուրերը իմանալու , հայ բնկերներու վիճակին ծանօթանալու :

Շատ չանցած «Յառաջ» ծաւալեցաւ ու տարածուեցաւ մինչեւ Ֆրանսայի ամէնէն մութ անկիւնները, ուր որ հայրենակից մը կրցեր էր տեղաւորուիլ՝ գլուխը պահելու համար :

« Յայներ դաւառէն»ը գործաւ թերթին ամէնէն կենդանի բաժինը : Ամէն կողմ մեր հայրենակիցները սկսան կազմակերպուիլ, բարի նախանձէ մղուած՝ օրինակ առին իրարմէ, զանազան միութիւններ կազմելու, հայերէնի դասընթացքներ բանալու եւ հանդէսներ սարքելու համար :

«Յառաջ» յաջողեցաւ առաջին օրէն իսկ իր շուրջ համախմբել բազմաթիւ կարող աշխատակիցներ, մեծանուն դէմքեր, յայտնի գրագէտներ, Հայաստանի Հանրապետութեան նախկին նախարարներ, որոնցմէ շատեր այսօր յաւէտ բաժնուած են մեզմէ :

«Յառաջ» գործաւ գլխոց մը մասնաւորաբար որբերու սերունդին համար, որ դժբախտ պայմաններու բերումով կիսատ ուսում միայն առած էր : Շատեր հայերէն սորվեցան, կամ իրենց գիտցածը զարգացուցին՝ յարատեւ կարդալով թերթը :

Ոմանք ալ ժամանակի ընթացքին վարժուեցան ո՛չ միայն թղթակցութիւն, այլ յօդուած գրելու : Այս կերպով կազմուեցան «Յառաջի սաներ»ը, որոնք պատերազմէն առաջ արդէն հրապարակ հանեցին իրենց աշխատանքին երախայրիքը՝ փոքրիկ հատորով մը :

«Յառաջ» մխուիթեան կապ մը եղաւ ո՛չ միայն Ֆրանսայի զանազան անկիւնները ցրուած հայութեան, այլ նաեւ Սփիւռքի հայկական գաղութներուն միջեւ :

Երկօրեայ Յառաջ 17 ամիս եռաք վերածուեցաւ մեծ ծաւալով օրաթերթի, շնորհիւ հանրային քաջալերութեան եւ ընդ առաջ երթալով ամէն կողմէ յայտնուած փափաքին :

Իր ծնունդէն մինչեւ այսօր «Յառաջ» գործած է հայելին հայկական կեանքին, հարազատօրէն պատկերացնելով տարբեր միտք բազմութեանց եւ հայրենիքի ցաւերն ու ճիգերը, արձագանգ դառնալով բոլոր մարզերու մէջ մեր հայրենակիցներու ձեռք բերած յաջողութեանց :

Շաւաշարիմ հաւատոյ հանդանակին այն մեծ կազմակերպութեան , որ 64 տարիէ ի վեր կը ծառայէ հայ ժողովուրդին , « Յառաջ » պաշտպան կանգնած է միշտ հայութեան անուրանալի իրաւունքներուն՝ ազգային-քաղաքական դեռնի վրայ, պայքար մղած է բոլոր անոնց դէմ, որոնք փորձած են դպչիլ հայկական սրբութեանց եւ հայրենի աւանդութեանց, դատափետած է բոլոր անոնք ,որ յանդգնած են ուրանալ մարդկային տաբբերական ազատութիւնները եւ ազնուացած մեսրոպեան ոսկեղինիկ լեզուն : Իր գուրգուրանքին առարկայ դարձուցած է նոր սերունդը եւ քաջալերած անոնց ձեռնարկները :

Կանգնած իր երեսնամեակի սեմին, Յառաջ նոյն հաւատքով ու եռանդով պիտի չարունակէ իր առաքելութիւնը, մինչեւ որ վերջ դանէ մեր տարագրութեան դառն օրերը :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԻԼ

Ի ՊԱՏԻՒ ԵԹՈՎպԻՈՑ ԿԱՑՍԵՐ

ՍԱՆ ՖՐԱՆՉԻՍԿՕ, (Յառաջ).— Ամէն անգամ որ պետական կամ հանրային դէմք մը կ'այցելէ Սան Ֆրանչիսկօ, այն երկիրներէն ուր ապաստան գտած են կարեւոր թիւով Հայեր, Պ. Ճորճ Մարտիկեան կը հիւրասիրէ անձամբ , երբ ներկայ է, իսկ բացակայութեան տեղն՝ իր պրասենեակին միջոցաւ :

Յունիս 14ին Սան Ֆրանչիսկօ կ'այցելէր եթովպիոյ կայսրը, Հայիլէ Սէլասիէ : Պ. Մարտիկեան բացակայ ըլլալով, մասնաւոր կարզադրութեամբ կայսեր եւ իր ազգական իշխանուհի Սելպայի ղրկած էր Քալիֆորնիոյ հատընտիր պտուղներով լեցուած եւ ամերիկեան դեղեցիկ վարդերով պարզարուած կողով մը : Իր քարտուղարը, Տիկին Արեղեան կողովը կայսեր

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

★

ԹՈՒՆՈՒԶԻ ԹՆՃՈՒԿԸ

ՆԱԽԱՐԱՐԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ ՀԱՄԱՄԻՏ Վ.ԱՐՁԱՊԵՏԻՆ ԾՐԱԳՐԻՆ

Հնդկաչինի վիճակագարին սառբաղրութիւնէն ի վեր, դահլիճը անընդհատ նիստ կը դումարէ, զբաղելով երկրին համար այլապէս կենսական խնդիրներով : Վերացնելէ վերջ վարչապետին եւ երկրական նախարարին անհեռախոսական տարած – ման եւ ելեմուտքի հաւասարակշռութիւնն համար պատրաստած ծրագիրը, ուրբաթ օրուան նիստին մէջ ալ զբաղեցաւ Թունուզի խնդրին քննութեամբ : Հինգ ժամ տեւող վիճաբանութենէ մը վերջ , ժողովը համամիտ դտնուեցաւ վարչապետին կազմած բարենորոգման ծրագրին :

Բարենորոգման այս ծրագրին պայմանները տակաւին գաղտնի կը պահուին : Պէյին հաւանութիւնը առանալէ վերջ միայն պիտի հրատարակուին անոր մանրամասնութիւնները : Սակայն համաձայն իրավիճակ չրջանակներէ քաղուած տեղեկութիւններուն, կառավարութիւնը որոչած է երկրին տալ ներքին անկախութիւն, Ֆրանսայի վերապահելով արտաքին քաղաքականութեան եւ պինուորական խնդիրները : Բանակցութիւնները տեղի պիտի ունենան այս հիման վրայ : Եւ առանց արդիւնքի է որ պիտի վճռէ Թունուզի ապագան : Սակայն Ֆրանսա երկրին իշխանութիւնը բնիկներուն փոխանցելէ առաջ, պիտի պահանջէ զօրաւոր երաշխաւորութիւններ՝ երկրին ապահովութեան եւ Ֆրանսայի շահերուն պաշտպանման մասին : Այս նկատումներով եւ փարատելու համար կարգ մը չրջանակներու մտահոգութիւնները, կառավարութիւնը որոչեց դրկել վեց հազար դինուոր եւս, պաշտպանելու համար երկրին բարեկարգութիւնը :

Մարզպանը Պ. Վուատար, ուրիշ կարեւոր պաշտօնի կոչուած է : Իր պաշտօնը փոխանցուեցաւ զօր. Փիէռ Պուայէի, որ միաժամանակ պիտի վարէ բնդհ. հրամանատարի եւ մարզպանի կրկնակի պաշտօնները :

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԵՒ ԵԼՄՏԱԿԱՆ

ԾՐԱԳԻՐԸ ԵՒ ՈՒՐԻՇ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

Այս չաբթու երեսփ. ժողովին մէջ պիտի սկսին վիճաբանութիւնները՝ տնտեսական ծրագրին, Մարոքի եւ Թունուզի դէպքերուն եւ Եւրոպայի Միացեալ բանակի դաշինքին չուրջ : Տնտեսական նոր ծրագրով կառավարութիւնը կը մտածէ ապահովել երկրին անկախութիւնը եւ բարելաւել Ֆրանսայի ժողովուրդին ապրուստի պայմանները, ամսական նուազագոյն սակ ընդունելով 23·100 ֆրանք : Բնական պարանի տապնապը լուծելու համար 1955ին աշխատաւորներուն համար պիտի չինուին 240·000 տուներ : Պիտի չարու –

(Լուրերու շար·ը կարդալ Դ· էջ)

ներկայացուց Պ. Մարտիկեանի նամակին հետ եւ ներկայ եղաւ ի պատիւ կայսեր սարքուած ճաշին :

Այս առթիւ Հայիլէ Սէլասիէի անձնական քարտուղարը նամակ մը ուղղելով Պ. Մարտիկեանի, կ'ըսէ թէ «Ն. Կայս. Վեհ. հափառութիւնը մեծապէս կը գնահատէ ձեր զեղեցիկ նամակը որ ոչ միայն կը ներկայացնէ ձեր սեփական, այլեւ շատ մը հայածին Ամերիկացիներու ազնիւ զգացումները : Իշխանուհի Սելպա եւս իր շնորհակալութիւնը կը յայտնէ զրկուած պատուղներուն համար » :

Կայսրը նոյնիսկ նամակ մը ուղղած է ԱՆԶԱՒԻ Լոս Անճելէսի մասնաճիւղի առեներապետին՝ Պ. Զաքարեանի որ նոյնպէս փոխանցած էր բարի պատգամ մը :

✤ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ✤

ԱՆՏՈՆ ՉԵԽՈՎ

★

Յուլիս 15ին լրացաւ ռուս մեծ գրագէտին մահուան յիսնամեակը :

Այս առթիւ արտակարգ հանդիսութիւններ կատարուեցան Խ· Միութեան բոլոր հանրապետութեանց, անշուշտ նաեւ Հայաստանի մէջ :

Տեղի ունեցան գրական ասուլիսներ , ցուցահանդէսներ եւ թատերական ներկայացումներ :

Թերթերը ծանուցին թէ որոշուած է հրատարակել Չեխովի ամբողջական գործերը, 12 հատորներով, իւրաքանչիւրէն 200·000 օրինակ, ինչ որ անբաւական կը համարուի :

Տարուէ տարի կ'աճէր Չեխովի ժողովրդականութիւնը : Թերթ մը կը գրէ թէ 1918էն ի վեր Խաւսուն միլիոն օրինակ տպուած է Չեխովի գործերէն, որոնք թարգմանուած են 68 լեզուներու :

Յարական շրջանին, կովկասի մէջ ալ հայերէնի թարգմանուեցան մեծատառ – դանդ գրագէտին կարգ մը գրուածքները :

Պոլսոյ մէջ, մասնաւոր սիրով մը կապուած էի ռուսական գրականութեան, եւ ամէն շաբթու հատոր մը կը գնէի, փը – րանսերէն կամ անգլերէն թարգմանութեամբ :

Միեւնոյն ատեն կը փորձէի հայերէնի վերածել զանազան վիպակներ, որքան թոյլ կուտային գրաճնութեան կաշկանդումները :

Այսպէս լոյս տեսան թարգմանութիւններ Մաքսիմ Կորքիէն, Չեխովէն, Լէոնիդ Անդրեյեւէն եւ Թոլսթոյէն, կարգ մը թերթերու եւ մասնաւորապէս մեր *Ազդակ* շաբաթաթերթին մէջ :

Մինչեւ այսօր ալ խանդաղատանքով կը յիշեմ Չեխովի մէկ պատմուածքը, այն – քան պարզ, ինչպէս իր միւս գրութիւնները, բայց խորապէս մարդկային, իր եղերական պատկերներով :

Միտքս չէ խորագիրը, բայց կը յիշեմ պատմութիւնը :

Ձիւն – ձմեռ գիշերով, անոպայ երիտասարդ մը — ագնուական — կը կանչէ ճեմարան կառապան մը եւ կը հրամայէ հշիլ այսինչ ուղղութեամբ :

Կառապանը շուարուն, մտահոգ վիճակ մը ունէր եւ հազիւ կրնար վարել կառքը :

Հանած – վարած երիտասարդը կը սատէ, կը հայհոյէ : Նոյնիսկ հարուածներ կ'իջեցնէ անտէր մարդուն վրայի , կռնակին :

— Շո՛ւտ··· Աճապարէ՛, անբա՛ն, խո՛զ, կոպիտ գիւղացի··· ուշ պիտի մնամ ···

Դժբախտ կառապանը, միշտ գլուխը կախ եւ տրտում, հազիւ կը համարձակի բոթովել .

— Մեծարոյ պարոն, այո··· շո՛ւտ··· Ներողութիւն ··· Տգաս ··· մե···ռաւ այս գիշեր ···

Անշուշտ յիշողութեամբ արձանագրած այս տողերը չեն կրնար գաղափար մը տալ բուն պատմուածքի մասին :

Ի ծնէ ըմբոստ, այլ միշտ բարի, մեծ գրագէտը իր պատմուածքներով, պատկերներով եւ թատերախաղերով կ'ընդվզէր բաղաքական, տնտեսական եւ բնիկ – բայիս բռնութեանց եւ անիրաւութեանց դէմ :

Կը ծաղրէր, կը ձաղկէր այլանդակ բարքերը եւ կեղեքումները, միշտ հաւատալով լաւագոյն օրերու :

Ինչպէս Մաքսիմ Կորքին, իմին ալ համոզուած էր թէ պիտի չուշանայ Մարքսիաւր (Այպատրոս) :

Եւ պայքեցաւ յեղափոխութիւնը, սահգնդորդ փուզումներով :

Բայց, ա՞յս էր իր ապասածը :

Պատմութիւնը կ'ըսէ թէ Կորքին աճգամ յուսախաբ եղած էր ··· Վ.Ա.Հէ

ԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԴՐԱԽՏԸ

●

Հրաչքները, ոգեհարցութեան վերա-
բերեալ անբացատրելի երեւոյթները, ձեռ-
քի հպումով կամ հեռուէն, կամքի ուժով
եղած բուժումները բացատրելու ճիգեր
կ'ըլլան առնէ մը ի վեր: Գաղտնի հմա-
դումար մը տեղի ունեցած է վերջերս այս
հարցերուն շուրջ, ուր տեղեկատուու-
թիւններ եղած են զանազան երկիրներէ հե-
կած բժիշկներու, եւ դիտուններու կող-
մէ: Կապրիէլ Մարսէլ նախագահած է այս
համագումարին: Գոյապաշտութեան քը-
րիստոնէական ճիւղին այս ներկայացու-
ցիչին քով, որ ճանչցուած է իբրեւ իմաս-
տասէր եւ թատերագիր, ներկայ եղած է
նաեւ Ա. Հըքսլի, մարդկութեան ապագա-
յով զբաղող մեծ վիպասանը:

Ա. Հըքսլի ներկայացուցած է մէսմալին
ըսուած արբեցուցիչ մը՝ որուն շնորհիւ
կարելի է արուեստական զբաղում մը տալ
մարդոց: Գրքոյկ մը գրած է արդէն այս
մասին — The door of perception (Տե-
սողութեան դուռները):

Կեանքը շատ աւելի ծանր է այսօր, կ'ը-
սէ Ա. Հըքսլի, մարդիկ շատ աւելի կը
չարչարուին առաջացած քաղաքակրթու-
թեան պատճառով, շատ աւելի չզային են
կամ շատ աւելի կը ձանձրանան: Պէտք է
անվնաս արբեցուցիչ մը տալ անոնց: Ա.
Հըքսլի փորձած է այդ արբեցուցիչը —
մէսմալին — եւ անվնաս գտած է զայն:
Ու կը խորհի թէ մարդիկ, գործածելով
զայն, կրնան հրաչալի աշխարհ մը տեսնել եւ ե-
րանութեան հասնիլ:

Վիպասանը նկատի առած է թէ ամէն
հոգի աշխարհէն եւ ինքզինքէն հեռանալու
պէտքը կը զգայ: Նկատած է թէ աշխար-
հի բոլոր կրօնքներն ալ գոհացում կուտան
մարդուն էվազիօնի այս պահանջին, ի-
նչպէս գոհացում կուտան նաեւ ոգելից
ըմպելիներն ու թմրեցուցիչները՝ որ գո-
յութիւն ունեցած են դարերէ ի վեր, աչ-
խարհի սկիզբէն ի վեր թերեւս: Հոգինե-
րը, հոգերէն վեր պալու, փախուստի
ճամբայ մը փնտռած են միշտ եւ դրախտ
մը երազը ունեցած են միշտ: Ընթերցա-
նութիւն, դրօսանք, ներկայացում, ծէս,
հաւաքական ուրախակատարութիւն, ճամ-
բորդութիւն, բնութիւն՝ մեզ մենէ դուրս
բերող, մեզի ժամանակաւոր մոռացում
մը պարգեւող, մեզ երջանկացնող տեսակ
մը արբեցուցիչներ են: Ա. Հըքսլի կը
խորհի հետեւաբար թէ էվազիօնը անհրա-
ժեշտ է եւ կարելի է տալ զայն անվնաս
կերպով, շնորհիւ մէսմալինին:

Այս նոր արբեցուցիչը պատրաստուած է
մէքսիկեան բոյսով մը՝ զոր կը գործա-
ծէին արդէն ամերիկեան Հնդիկները՝ հա-
ւաքաբար միաթիք արբեցումի մը հաս-
նելու համար: Ա. Հըքսլի նկատի առած է
անոնց ինքնատիպ մշակոյթը եւ խօսած է
տակաւին մէսմալինի տարբեր առաւելու-
թիւններուն մասին: Կը խորհի թէ, անոր
շնորհիւ կարելի պիտի ըլլայ պեղել
հոգին ուր արտակարգ աշխարհ մը
կայ հրաշալի բուսականութիւնով, հսկայ
ծառերով, նախաջրհեղեղեան կենդանինե-
րով, լեռներով եւ առասպելական երկիր-
ներով, կ'ըսէ:

×

Նկատելի է իսկոյն թէ էվազիօնը այս-
քան օգտակար, կրնայ վնասակար ըլլալ
նաեւ: Ան կրնայ բարձր ներշնչումներ տալ
մարդուն եւ կրնայ դէպի խաթարում ա-
ռաջնորդել զայն: Ոմանք էվազիօնին կը
վերագրեն մարդոց կեղծիքները: Անոնք
կը դիմեն ոչ միայն ոգելից ըմպելիին,
թմրեցուցիչներուն, այլ եւ սուտերուն՝
հասնելու համար փափաքելի առասպել-
կանին, եւ, ի հարկէ, կ'այլափոխեն մար-
դերն ու դէպքերը, առասպելներու կը
վերածեն նաեւ զանոնք: Էվազիօնը այս-
պէս, պատճառ կ'ըլլայ չարիքներու, կեղ-
ծիքներու: Ազատութիւն մըն է որ
թիւն կուտայ: Մխիթարութիւն մըն է որ
կը հեռացնէ մարդը իրականութենէն,
սուտերի կը վերածէ զայն, կը բթայա-
ցնէ, մինչ ուրիշներ աւելի խիտ ապրում
մը կ'ունենան այդ էվազիօնով, աւելի կը
մօտենան իրենց ինքնութեան:

Ա. Հըքսլի, որուն մասին յօդուածագիրը
մը լայն տեղեկութիւններ կուտայ մեզի,
նկատի ունի այս բոլորը: Խօսելով այս
նոր արբեցուցիչին մասին, կ'ըսէ յօդուա-
ծագրի մը՝

« Չեմ կարծեր թէ մէսմալինը վերջնա-
կան փրկութիւն մը բերէ, բայց աստ-
ուածներուն տուած մէկ շնորհն է, պէտք
է ընդունինք զայն»: Այս արբեցուցիչը չէ
որ մեզի պիտի տայ այն բարձր վերացու-
մը՝ որուն կը հասնինք հոգեկան ճիգով:
Ան չի կրնար տալ աստուածային տեսիլը
որուն կը հասնին սմանք: Բայց եւ այն-
պէս, այս նոր արբեցուցիչը կը ստեղծէ
միաթիքներու տեսիլին մօտ մթնոլորտ մը
զայն առնողին առջեւ: Զայն առնողը պի-
տի ըլլայ աւելի խոստուն, կ'ըսէ Ա.
Հըքսլի, բայց նուազ ինքնավստահ, աւելի
երջանիկ, բայց նուազ գոհ՝ ինքզինքէն,
պիտի ըլլայ աւելի համեստ եւ ստակայն ա-
ւելի կարող՝ հասկնալու համար խօսքե-
րուն եւ իրերուն միջեւ եղած յարաբերու-
թիւնը, եւ արարչական անհունը:

Այս բոլորը ցոյց կուտան թէ Ա. Հըքսլի
կը ձգտի լաւագոյն էվազիօնին, որուն դէմ
կողմերը նկարագրած է ուրիչ յօդուածի
մը մէջ՝ խոր վերլուծումով: Թունաւո-
րում մը կը տեսնէ, օրինակի համար հա-
ւաքական խանդավառութեան մէջ եւ
մոքի անկում մը՝ յաճախ: Կը նկարագրէ
խուժանին վայրագ արբեցումը՝ նոյնիսկ
քաղաքակիրթ երկիրներու մէջ: Կը յիշէ
այդ արբեցումը չհաւատացող ամբոխա-
վարներն ու կառավարութիւնները: Ա.
Հըքսլի կը փափաքի էվազիօն մը՝ որ բռնէ
կրօնքին տեղը՝ որուն աղեցութիւնը նը-
ւազած է երթալով: Կ'ուզէ արբեցուցիչ
մը՝ որ կրօնքին վիզիօնը տայ եւ ըլլայ
մխիթարիչ, զօրացուցիչ՝ նաեւ: Մէսմա-
լինը կը լրացնէ մասամբ այս պայմաննե-
րը: Կուտայ դրախտային պատկեր մը,
կը թեթեւցնէ հոգին, աւելի կորով կու-
տայ, կը նպաստէ հոգեկան հաւասարա-
կշռութեան՝ որ բացառաբար գոյութիւն
ունի միայն:

Ա. Հըքսլի համախոհ կ'երեւայ իր եղ-
բօր՝ Ժ. Հըքսլիի, մեծ դիտուն, որ փա-
փաքելի կը գտնէ դիտութեան եւ կրօնքին
միացումը (essais d'un biologiste):

×

Բայց քանի մը մտածումներ՝ վարա-
նումներ կ'ունենանք ի հարկէ: Ինչ գոր-
բախտ էակ է մարդը՝ որ կը գտնուի իր
հոգիէն ներս խորանալու անհրաժեշտու-
թեան առջեւ եւ ինքզինքէն դուրս գալու
պահանջը կը զգայ: Կը սիրէ ինքզինք եւ
ինքզինք ժխտելու, մոռնալու պէտքը կը
զգայ: Մինակ է իր հոգիին խորը,մար-
դոց կը դիմէ եւ կը մնայ աւելի մինակ:
Կը սիրէ կեանքը: Եւ սակայն հեռանալ
կ'ուզէ անկէ: Կը զգայ պատրանքը, կը
զգայ աշխարհին ունայնութիւնը, յաւի-
տենականին կը ձգտի, խորհելով մահ-
ուան, կը մտածէ իր անմահութեան եւ կը
մնայ կեանքին կառչած, միշտ դրախտի
մը տեսիլը՝ աչքերուն առջեւ: Թափառա-
կան, մոլորեալ էակ մըն է մարդը, երբ կը
նայինք հաւաքականութեան: Ծորհուրդ-
ներ կը տեսնէ եւ բան չի հասկնար: Բան
չի հասկնար նոյնիսկ իր էութենէն: Դժ-
բախտ է իրապէս: Երանութիւն կը գտնէ
արբեցող ներշնչումներով: Երանութիւն
կը գտնէ ոգելից ըմպելիներով եւ արբե-
ցուցիչներով: Ուրախ է ապրելով: Եւ սա-
կայն տխուր է իր խորքին մէջ:

Կը տեսնենք թէ երազը անհրաժեշտ է
մարդոց: Գիտութիւնը այդ երազին է որ
կը դիմէ, կը քալէ կրօնքին ու բանաս-
տեղծութեան ետեւէն: Կը ջանայ միաթիք
եւ արուեստակրօնէն զեղեցիկ աշխարհ մը
տալ մէսմալինով, նման անոր՝ զոր հա-
ւատքը կուտայ: Գիտութիւնը կ'ուզէ բա-
ցատրել հրաշքներն ու խորհուրդները:
Իրականութիւն մը կը տեսնէ անոնց մէջ:
Եւ կը խորհինք անշուշտ թէ ոչ մէկ ար-
բեցուցիչ կրնայ այդ հաւատքին տեղը
բռնել, ոչ մէկ գիտութիւն կրնայ մեծու-
թիւն ըլլալ առանց կրօնքի եւ բանաստեղ-
ծութեան:

Թերեւս փարատին մեր այս վարանում-
ները եթէ կարդանք տեսողութեան դուռը: Բայց եւ այնպէս, կը մտա-
ծենք, ինչ քաղաքակրթութիւն, որ կը
ոտիպուի արբեցուցիչներու դիմելու:
Միաթիքներ, բանաստեղծներ իսկ դիմած
են անոր անշուշտ եւ մեծ գեղեցկութիւն-
ներ բերած: Բայց վարանումով կը նա-
յինք այդ արբեցուցիչին ընդհանրացման:
Պզտիկութիւններն են որ պիտի քայքայե-
ուին յանուն երջանկութեան:

Եւ ո՞ւր կը մնայ հոգիին առաքինու-
թիւնը՝ երբ ան արուեստական միջոցնե-
րու կը դիմէ դրախտ մը, գեղեցկութիւն
մը տեսնելու համար: Վերելքը, երջան-
կութիւնը, զօրութիւնը իրական են այն
առեն միայն երբ անոնք կ'ըլլան ճիգերով
եւ մարանչումներով, դիտակից կորովով
եւ իմացականութիւնով:

Մտածումներ եւ վարանումներ՝ որ կը
մղեն մեզ՝ աւելի մօտէն հետեւելու Ա.
Հըքսլիի կարծիքներուն:

Ն. ՍԱՐԱՖԵԱՆ

Ա. ՉԵԽՈՎ

●

(ՄԱՀՈՒԱՆ 50ԱՄԵԱԿԻ ԱՌԹԻԻ)

Ա.

ԿԵԱՆՔԸ

Յուլիսի 29ին լրացաւ ռուս գրող Ան-
տոն Պաւլովիչ Չեխովի մահուան 50ամ-
եակը: Այդ օրը նշուեցաւ ոչ միայն Սով-
Միութեան մէջ, ոչ միայն ռուսական
Սփիւռքում, այլ նաեւ Եւրոպական զա-
նազան երկիրների մէջ: Ռուս ստրպիր-
ներից Պ. Կոմալեվակին, Ա. Չեխովի յի-
շատակին նուիրած իր յօդուածի մէջ, խօ-
սում է ռուս ականաւոր գրագէտի համաշ-
խարհային համբաւի մասին: Եթէ մինչեւ
1917 Յուլիսի յեղափոխութիւնը, գրում է
նա, աշխարհում ամենամեծ աղեցութիւ-
նը ունէր, Լ. Տոլստոյը, իսկ երկու պա-
տերազմների միջեւ ընկած ժամանակա-
շրջանում՝ Դոստոեվսկին, ապա երկրորդ
պատերազմից յետոյ Չեխովի աղեցու-
թիւնը աճեց այն աստիճան, որ նա այժմ
դասւում է ռուս գրականութեան վերա-
յիչեալ երկու ախտանների կարգը: Ամե-
րիկայում Ա. Չեխովը մուծուած է բոլոր
ժողովուրդների եւ բոլոր ժամանակների
25 ամենակարեւոր գրողների թիւի մէջ:

Այս ամէնը իրաւունք է տալիս եւ, ե-
թէ կ'ուզէք, պարտականութիւն է դնում
Սփիւռքահայութեան վրայ, որ մի հա-
մեստ հատուածն է մշակութային ժողո-
վուրդների, նոյնպէս նշելու ռուս մեծա-
նուն գրողի մահուան 50ամեակը:

Չուլիսի 29ին լրացաւ ռուս գրող Ան-
տոն Պաւլովիչ Չեխովի մահուան 50ամ-
եակը: Այդ օրը նշուեցաւ ոչ միայն Սով-
Միութեան մէջ, ոչ միայն ռուսական
Սփիւռքում, այլ նաեւ Եւրոպական զա-
նազան երկիրների մէջ: Ռուս ստրպիր-
ներից Պ. Կոմալեվակին, Ա. Չեխովի յի-
շատակին նուիրած իր յօդուածի մէջ, խօ-
սում է ռուս ականաւոր գրագէտի համաշ-
խարհային համբաւի մասին: Եթէ մինչեւ
1917 Յուլիսի յեղափոխութիւնը, գրում է
նա, աշխարհում ամենամեծ աղեցութիւ-
նը ունէր, Լ. Տոլստոյը, իսկ երկու պա-
տերազմների միջեւ ընկած ժամանակա-
շրջանում՝ Դոստոեվսկին, ապա երկրորդ
պատերազմից յետոյ Չեխովի աղեցու-
թիւնը աճեց այն աստիճան, որ նա այժմ
դասւում է ռուս գրականութեան վերա-
յիչեալ երկու ախտանների կարգը: Ամե-
րիկայում Ա. Չեխովը մուծուած է բոլոր
ժողովուրդների եւ բոլոր ժամանակների
25 ամենակարեւոր գրողների թիւի մէջ:

Այս ամէնը իրաւունք է տալիս եւ, ե-
թէ կ'ուզէք, պարտականութիւն է դնում
Սփիւռքահայութեան վրայ, որ մի հա-
մեստ հատուածն է մշակութային ժողո-
վուրդների, նոյնպէս նշելու ռուս մեծա-
նուն գրողի մահուան 50ամեակը:

ԿԵՍԱՐԻ ՋԻՆԸ ՎՐՆԶԷՐ

●

1.- Royat guérit le cœur!

Եթէ չեմ սխալիր, 1938ին էր:

Ոչգայեալ ընկեր Սահակ Եսայեան
« Յառաջ »ի նախորդ խմբագրատան սան-
դուղներէն վեր կ'ելլէր յամբարար, ձմե-
ռուկ մը ձեռքը:

Տիկինն ալ միասին էր:

— Ե՞րբ մեկնեցաք Եգիպտոսէն:

= Շատոնց է որ Ֆրանսա կը գտնուիմ:
Զերմուկ մը գացած էի, դարմանուելու:
Առնէ մը ի վեր կը տառապիմ սրտի տը-
կարութենէ մը:

— Ո՞րն է այդ Ջերմուկը:

= Րօայա, փիւի տը Տոմի նահանգին
մէջ:

Ինչ մեղքս պահեմ, պահ մը չփոթեցի
Րուայանի հետ, որ կը գտնուի Ալան-
տեանի ափերուն վրայ:

Դժբախտ ընկերը բաւական կպզուր-
ուած կ'երեւար, եւ կարծեմ տարի մը կր-
գաւ դիմանալ, ի վերջոյ թաղուելու հա-
մար Գահիրէի ապր. գերեզմանատան
մէջ:

Այդ օրէն ի վեր, ընտանի անուն մը
դարձած է այս Ջերմուկը, իբրեւ բուժա-
վայր արեան չրջանի, սրտի եւ երակներու
տկարութեանց:

Աշխարհի ամէն կողմերէն հիւանդներ
կը հոսին այս դիւղը, որ հաստատուած է
լերան մը ստորոտը, եւ ունի միայն 2600
բնակիչ:

Ինչպէս բոլոր Ջերմուկներու, այս բու-
ժավայրին մէջ ալ եղանակը վեց ամիս է
Ապրիլէն Հոկտեմբեր:

Միացեալ Ազգերու կազմակերպութեան
մէջ պիտի չգտնէք այնքան այլազանու-
թիւն ցեղի, տարիքի եւ դաւանանքի, որ-
քան այս Ջերմուկին մէջ:

Մահմետորապէս Յունիս, Յուլիս եւ Օ-
գոստոս ամիսներուն, իբար կը հրմշտը-
կեն սեւն ու ճերմակը: Այրն ու կինը: Ե-
բիտասարդն ու տարեցը: Անհատատն ու
Ջերմեռանդ բարեպաշտը:

Եւ դեռ բազմազան ներկայացուցիչները
ընկերային դասակարգերու, — աշխար-
հական: Կղերական: Ազնուական կամ
դիւղացի: Առեւտրական: Արհեստաւոր —
բանուոր: Փարիզի սալոններուն մէջ յըղ-
փացած տիկինը եւ վանքին մէջ դեղնած
մայրապետը:

Ծովակալը, զօրավարը, հաշմանդամ
սպան, Միջին Արեւելքի փաշան, շէյխը
կամ պէյը իրենց ազգային տարազներով:
Յաղթանդամ լեռնականը եւ դպրոցական
պատանին: Անգլիացի լորդը եւ հնդիկ
մահարաճան: Սեւ — սեւ խափչիկ մը եւ
մինչեւ ուսերը բաց օրիորդը կամ տիկի-
նը, առանց տարիքի խտրութեան:

Բուժարաններու (ֆիւրիսթ) ամենօրեայ
ցանկին մէջ կը գտնէք անուններ՝ իրենց
եկած քաղաքներով:

Միջին Արեւելքէն մեծամասնութիւն կը
կազմեն Հրեաները եւ Արաբները:

— Հայեր ալ կա՞ն:

= Կան ու չկան: Հատ — հատ: Հարիւ-
րին ոչ իսկ մէկ: Երբեմն Փարիզէն, ա-
ւելի յաճախ Պոլսէն եւ Եգիպտոսէն:

Զարմրող անգամն է որ կը հանդիպիմ
այս Ջերմուկը, եւ միշտ ուշադրութիւնս
գրաւած է այս պարագան, — Հայերու
չափազանց փոքր թիւը:

Մինչդեռ, բաղդատաբար աւելի կարե-
ւոր թիւ մը կը կազմեն այն Ջերմուկնե-
րուն մէջ որ յատուկ են լեարդի, ստա-
մոքսի, աղիքներու եւն. տկարութեանց
եւ յօդացաւի (Վիչի, Էքս լէ Պէն, Շաթէլ
Կիւյոն եւն.):

Երեւի Հայերը ամէն տեսակ տառա-
պանք եւ ճնշում կրած ըլլալով, ամուր
սիրտ ունին:

Իսկ լեարդը, աղիքները, ստամոքսը
միշտ նեղութիւն կը պատճառեն, վասն զի
շատ կը ծանրաբեռնուին, իբրեւ ընդհա-
նուր երեւոյթ:

Շատեր իբարու հետ կը չփոթեն ուտելը
եւ թխելը: Եւ իբար կը խառնեն ամէն տե-
սակ ալի — լեղի: Անուշը, կծուն, իւղո-
ւր, թերթաչը, ամէն տարիքի մէջ:

×

Երբ առաջին անգամ այստեղ եկայ,
Ջերմուկին դրան առջեւ, մարմարի վրայ
արձանագրուած էր.

— Րուայա կէոի լը էօո:

Այս անգամ սրբած են այս արձանա-
գրութիւնը: Եւ իրաւամբ:

Գիտնականները ի վերջոյ խոստովանե-
ցան թէ Ջերմուկը չի կրնար բուժել բոլո-
րովին ուժասպառ, տառապանքէն եւ տա-
րիքէն մաշած, անդամալոյծ սիրտ մը:

Եւ բժիշկները խորհուրդ չեն տար որ
այդպիսինները հրաշք սպասեն Կեսարի
Աղբիւրին ջուրը խմելով, անոր կաղը ծը-
ծելով տոպրակի մը մէջ, կամ ասեղի մի-
ջոցաւ:

Այս բոլորը կը նպաստեն կազդուրելու
յոյնած սիրտ մը, աշխուժացնելու երակ-
ները, կանոնաւորելու արեան չրջանը, զօ-
րացնելու սրունքին երակները եւ ջիղերը
եւայլն:

Եթէ արեան չրջանը շատ բարձր է, 21
օրուան դարմանը կը ծառայէ զայն իջե-
ցնելու:

Երբեմն ալ կը բարձրացնէ, եթէ շատ
վար է:

Հաստատութիւնը մնացած է հռոմէա-
կան — գալլիական չրջաններէն եւ հետքեր
կը մնան տակաւին, հինգ աղբիւրներուն
վրայ:

Առաջին աղբիւրը, Սուրբ Խաչէնի, բաց-
ուած է 1862ին, երբ կայսրուհին այս չր-
ջանը կ'այցելէր:

Ւանդութեան մը համաձայն, երբ
Հռոմայեցիները արշաւանքներ կը կատա-
րեն, ձիւն — ձմեռ օրերու, կը տեսնեն որ
ձիերը կը փռնգտան եւ ձիւները կը հա-
լին:

Իբրեւ թէ այսպէս գտած կ'ըլլան կա-
պային ջուրերը:

Ուրիշներ կը պատմեն թէ այս երեւոյ-
թը պարզուած է տիբրապետութեան չըր-
ջանին:

Ամէն պարագայի մէջ, տարակոյս չկայ
թէ ձիերու վրնջիւնը կապ ունեցած է այս
կազդուրիչ, վերանորոգիչ, գեղեցկուհի
աղբիւրներուն յայտնութեան հետ:

Անշուշտ ասոր համար է որ աղբիւր-
ներուն ամէնէն ազդուն կը կոչուի Սուրբ
Սեզար = Կեսարի աղբիւր:

Արդարեւ, անփոխարինելի են այս աղ-
բիւրին շնորհները:

Այլապէս պերճախօս են այդ շնորհնե-
րէն օգտուելու ձեւերը, եւ մանաւանդ ի-
րարանցումը, — կենդանի համայնա-
պատկեր մարդկային թշուառութեան ...

ՇԱՏԵՐԻՆ ՄԻԿԸ

ՀՎԵՍՏ ԱՅՎԱԶՈՎՍԿԻ

Ա. Պետրոսյանի 1860 թ. յունուար-փետրվարին Ստամբուլում հրատարակած «Ազգասեր» թերթի առաջին համարում Ա. Պետրոսյանը գրում է. «Ազգասեր թերթս ոչ միայն ազգային գործերի վրա պիտի դարձնի իր ուշադրությունը, այլ և ամեն տեսակ գիտությունների, արհեստների, առևտրի և գյուղատնտեսության վրա»։ Ա. Պետրոսյանը ցանկանում էր, որ իր թերթը ծառայի ոչ միայն ազգային գործերի, այլև գիտության, արհեստների, առևտրի և գյուղատնտեսության զարգացմանը։ Ա. Պետրոսյանի ծրագրային այս հայտարարությունը ցույց է տալիս, որ նա ձգտում էր իր թերթը դարձնել ոչ միայն քաղաքական, այլև գիտական, գրական, առևտրական և գյուղատնտեսական հանդես։

Ա. Պետրոսյանի «Ազգասեր» թերթը հրատարակվել է 1860–1892 թթ. Ստամբուլում։ Ա. Պետրոսյանը թերթի խմբագրությունը տեղափոխել է Վենետիկ, ապա Վիեննա, որտեղ էլ հրատարակվել է թերթի վերջին համարը։

Ա. Պետրոսյանի «Ազգասեր» թերթը հայ մամուլի պատմության մեջ առանձնահատուկ տեղ է գրավում։ Ա. Պետրոսյանը թերթի էջերում հրատարակել է հայ գրականության, պատմության, լեզվի, ժողովրդական ստեղծագործության, ինչպես նաև հայ գրողների ստեղծագործությունների վերաբերյալ բազմաթիվ հոդվածներ։ Թերթի էջերում տպագրվել են Ա. Պետրոսյանի, Ղ. Ալիշանի, Ն. Ադոնցի, Ե. Չամչյանի, Ա. Բագրատունու, Ե. Լաստիվերցու, Ա. Ալամդարյանի, Ա. Ռշտունու, Ա. Տեր-Ստեփանյանի, Ա. Սրվանձտյանցի, Ա. Տեր-Գրիգորյանի, Ա. Տեր-Մովսիսյանի, Ա. Տեր-Հովհաննիսյանի, Ա. Տեր-Մինասյանի, Ա. Տեր-Մկրտչյանի, Ա. Տեր-Գևորգյանի, Ա. Տեր-Ներսիսյանի, Ա. Տեր-Սահակյան

նակուի պայքարը ալքոլամոլութեան դէմ : Բարեօգել ժողովուրդին գնման կարո – ղութիւնը , երաշխաւորել աշխատանքը եւ նման ուրիշ խնդիրներ :

ՀԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՓԱՐԻԶի մէջ երեքշաբթի պիտի սկսին բանակցութիւնները Ֆրանսայի , Անգլիոյ եւ Մ. Նահանգներու ներկայացուցիչնե – րուն միջեւ Ի. Միւթեան Ծանուցագրին մասին : Քաղ. շրջանակներու մէջ կը կար – ծուի թէ՝ արեւմտեան երեք պետութիւն – ները պիտի մերժեն Մոսկուայի առաջար – կած եւրոպական երկիրներու մեծ խոր – հրդաժողովը , ուր պիտի քննուին Եւրո – պայի պաշտպանութեան միջոցները : Սա – կայն բաց դուռ մը պիտի ձգուի ապագայ խորհրդակցութիւններու համար :

ԻՐԱՆի քարիւղին եւ անգլիական ընկե – րութեան միջեւ ստեղծուած երեք տար – ուան վէճը կը թուի թէ վերջացած է : Երկար բանակցութիւններէ վերջ կազ – մուած էր ուրիշ ընկերութիւն մը չահա – գործելու համար Իրանի հանքերը : Իրանի եւ միացեալ ընկերութեան համաձայնա – գիրը պիտի առորագրուի քանի մը օրէն : Վարչական խորհուրդ մը կազ – մուած է բաղկացած ընկերութեան 5 ներկայացուցիչներէ եւ երկու անդամ ալ Իրանի ընկերութեան ներկայացուցիչնե – րէն : Վէճի մը պարագային խնդիրը պիտի յղուի Լահէյի միջազգային առեանին ի – բաւարարութեան : Առաջին տարուան ար – տադրութիւնը պիտի ըլլայ մօտ 12 միլիոն 500·000 թոն , յետագային հասնելով մին – չեւ 32ուկէս միլիոն թոնի : Արտադրու – թեան 12 առ հարիւրը պիտի գտուի Ապա – ռանի գործարաններուն մէջ : Իւրաքանչիւր թոնէն Իրան պիտի ստանայ երկու չիլին : Պայմանագիրին տեւողութիւնն է 25 տա – րի , որ լրանալէն վերջ պիտի երկարաձգ – ուի տասնհինգ տարի եւս :

ՎԱՐՁԱՊԵՏԸ Պ. Մենահէմ Ֆրանս Թու – նուզ մեկնեցաւ երէկ առաւ , Պէյրութ ան – ձամբ յանձնելու համար բարենորոգու – մի նոր ծրագիրը : Իրեն կ'ընկերանա – յին Թունուզի եւ Մարոքի գործերուն նա – խարարը եւ Մարեշալ Ժիւէն :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Հ. Ց. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ կը տօնուի յառաջիկայ Հոկտեմբեր 30ի գիշերը , «Միութիւն Լիբէյ» մեծ սրահին մէջ :

ԿՈՄՈՒԻ

(ՎԱՀԱՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆ)

«Ոտնարտ հերոսները» եւ «Իմ Ցուչերը» տրամադրելի են տակաւին :

Դիմել Գավէզեանի ՝

Cavezian, 37 Rue de Trevise
Paris (9e)

Ֆ. Կ. ԽԱԶԻ «ՕՐ»ՈՒԱՆ ԱՌԹԻԻ

ԵՂԱՆԱԿԻ ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

Նախաձեռնութեամբ Լիոնի եւ Տէսինի քոյր մասնաճիւղերու :

Կիրակի , 8 Օգոստոս , առաւօտեան մին – չեւ երեկոյ , Քաֆէ Լամարկի մօտ գովա – սուն ծառաստաններուն մէջ :

Գեղարուեստական բաժին , երգապը – նակներու վրայ հայկ. երգեր եւ զանա – զան անակնկալներ :

Տէսինի զպրոցի աշակերտներու կողմէ պիտի ըլլան հայկական պարեր :

Առատ կերուխում :

Տեղւոյն վրայ առանորակ ըմպելիներ եւ համադամ ուտելիքներ , խորոված միս եւ պալպակ : Գիները ժողովրդական :

ԾԱՆՕԹ.— Օթօմոռիները Փլաս Կիշառէն կը մեկնին ժամը 9·15ին :

ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՅԱՆ

ՀԱՑ ԿԱՐՄԻՐ ՀԱՋԻ ՕԳՆ. ՄԱՐՄՆԻ օդափոխութեան կայանի Բ. խումբը պի – տի մեկնի Օգոստոս 9ին : Արձանագրու – թիւնները կը փակուին Օգոստոս վեցին , հետեւաբար կը յանձնարարենք ծնողնե – րուն որպէսզի փութացնեն արձանագրու – թիւնները փոքրիկներուն որոնք պիտի մր – կուին օդափոխութեան կայան :

Օգոստոս վեցի առաւօտեան պէտք է կա – տարուին բժշկական քննութիւնները այն մանուկներուն որոնք դեռ քննուած չեն : Օգոստոս 9ին , մեկնումէ առաջ պիտի ու – նենայ ժամը 8·30ին : Ուրեմն մանուկները պէտք է 15 րոպէ ժամ կանուխ բլլան ժա – մը 8ին :

Նոյն օրը առաջին խումբի օդափոխու – թեան մանուկները պիտի վերադառնան :

ԵՂԱՆԱԿԻ ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ԹԱՆԱՍՈՐԻ
ԵՒ
ՀԵՐՈՍՆԵՐՈՒ ՕՐՈՒԱՆ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Սաանոյ ապստամբութեան 50ամեակին առթիւ :

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Մար – սէյլի Շրջ. կոմիտէին , մասնակցութեամբ շրջանիս ենթակոմիտէներուն եւ խումբե – րուն : Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վար – չութեան եւ իր մասնաճիւղերուն , ինչպէս նաեւ կազոյա Ֆաչի մասնաճիւղերուն :

8 Օգոստոս , կիրակի ամբողջ օրը , Լէ Քայօլ Սէֆտէմի ծառախիտ անտառին մէջ :

Կը նախագահէ ընկ. Ց. ՊԱՊԻԿԵԱՆ
Կը խօսի ընկ. Պ. ՋՊՈՒԿՃԵԱՆ

Այս ուրախառատութեան ներկայ պիտի ըլլայ Սէֆքէմի քաղաքապետը իր խոր – հրդականներով :

Գեղարուեստական բաժին

Երգ , նուագ , արտասանութիւն եւ զա – նազան անակնկալներ , բարձրախօսով կը նուագուին հայկական եւ եւրոպական ըն – տիր եղանակներ :

Շրջանի ենթակոմիտէները եւ անհատ հայրենակիցները որոնք օթօբար չեն վար – ձած , կրնան առնելիքնս տանող թրօլէյպու – սը եւ իջնել Սէֆքէմէն մէկ կայարան յե – տոյ , Լէ Քայօլ ոստիկանական չէնքին առջեւ :

Հայ ազատագրութեան նախանձախնդիր մեր բոլոր հայրենակիցները սիրով կը հր – աւիրուին ներկայ բլլալու այս բացառիկ ուրախառատութեան :

Մուտքը ազատ է :

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Սեբաստիոյ Մա – րաշ Ուսումնասիրացը իր խորին ցաւակ – ցութիւնը կը յայտնէ այրի տիկին Մաք – սուտեանին , Պ. Գրիգոր Վահանին եւ պարագաներուն իրենց ամուսնոյն եւ եղ – բօր՝ Սարիմ Մահմուտեանի մահուան առ – թիւ :

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԲԱՆԱԿՈՒՄԸ

Յովանաւորութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի կեդր. վարչութեան մասնակ – ցութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Ֆը – բանասէր շրջանի մասնաճիւղերուն , տեղի կ'ունենայ ժիւռա նահանդին Պէլ Ֆօնթէն բարձունքին վրայ Օգոստ. 5էն մինչեւ Օ – գոստոս 31 :

Այն բոլոր երիտասարդ – երիտասարդ – ուհիները որ մաս չեն կազմեր Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդ կազմակերպութեան եւ կ'ուզեն մասնակցիլ այս բանակումին , պէտք է դիմեն իրենց քաղաքի կամ ար – ուարձանի Նոր Սերունդի վարչութեանց :

Պայմանները՝ ա) Ամէն մասնակցող իր հետ կը բերէ սաւան , վերմակ եւ բարձ :

բ) Մասնակցողները առնուազն մէկ շաբթուան ապրուստի կանխավճարը կ'ը – նեն , իրենց բանակավայր ժամանումին ա – տեն :

գ) Ամէն մէկ բանակողի ապրուստին համար կը պահանջուի օրական 550 ֆր. , այս գինին մէջ հաշուուած է նաեւ սննդա – կին վարձքը :

Արձանագրութեանց եւ տեղեկութեանց համար դիմել Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի մասնաճիւղերու վարչութեանց եւ

Գ. ՓԱՓԱԶԵԱՆի
226 Rue Saint-Denis, Paris

Հեռ. Սաինթ-Քլ 28–34 ժամը 10էն 12 կամ 15էն 18ը :

Շոգեկառքի ժամերը

- GARE DE LYON -
Descendre MORBIER
23h. 05, Voiture Directe
PARIS - BELLEGARDE
8h. 20, Train rapide
PARIS - SUISSE
Changer à ANDELOT Corresp. Micheline Direction MOREZ
Descendre MORBIER.

×

ՍՏԻՊՈՂԱԲԱՐ Կ'ՈՒԶՈՒԻ խոհարարուհի մը , բանակումին համար : Դիմել Պ.Գ. Փափազեանի , նոյն հասցէին :

Օր. ՍԻՐՎԱՐԴ ՏԱՏՕԵԱՆ
Պ. ՋԱՔԱՐ ՏՕՆԻԿԵԱՆ
Ամուսնացած

Կնքահայրութեամբ Պ. Փաւոս Ասլան – եանի :

Ալֆորվիլ , 25 Յուլիս , 1954

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՄԻՕՏՕՆԻ ԱՆՏԱՌԻՆ ՄԷՋ

Ալֆորվիլի Ֆ. Կ. Խաչը կազմակերպած է դաշտահանդէս մը , այս կիրակի Մէօ – տոնի պարզ ազբիւրին քով : Մատչելի պիւ – ֆէ : Բարձրախօս եւ անակնկալներ , տեղ – ւոյն վրայ :

Օթօքարները կը մեկնին առաւօտուն ժամը 8·30ին , Պուլ. Քառնոյէն , իսկ միւ – սը Փլաս տը Քրթի Փոնէն : :

ՈՒՍՈՒՑԻՉ ԿԱՄ ՈՒՍՈՒՑՉՈՒՀԻ Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Ֆ. Կաթ. Խաչի Տէսինի զպրոցին հա – մար : Նախընտրութիւն կը տրուի այր եւ կնոջ : Գոհացուցիչ պայմաններ (բնակա – րանը ապահովուած) : Մանրամասնու – թեանց համար դիմել՝ Ս. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆի , 12 Ռիւ Նաւսէն , Տէսին (Իզէռ) :

OCÉANIA

ՕԴԱՆԱՒԻ , ՇՈՓԵՆԱՒԻ ԵՒ ԵՐԿԱ – ԹՈՒՂԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ՏՈՄՍԵՐ ԿԸ ՎԱՃԱՌՈՒԻՆ

Վիզայի եւ անցագրի բոլոր ձեւա – կերպութիւնները , Հարաւային եւ Հիւսիսային Ամերիկաներու , Քա – նատա , Թուրքիա , Լիբանան : Ա – մէն մանրամասնութեանց համար գրել՝

M. Baronian

38, Rue de la Republique. Marseille
Tél. Colbert 53-13 — 42-58

Adresse telegraphique PACATLAN

Bureaux à Paris
4, Rue de Castellane.

MAISON ARDY

— GROS — S. A. R. L. au Cap. 12.000.000 — DEMI - GROS —
Tél. Cen. 14. 11 R.C.Seine 3337021 B.
Tél. Cen. 46.87 C.C.P. Paris, 6401.06

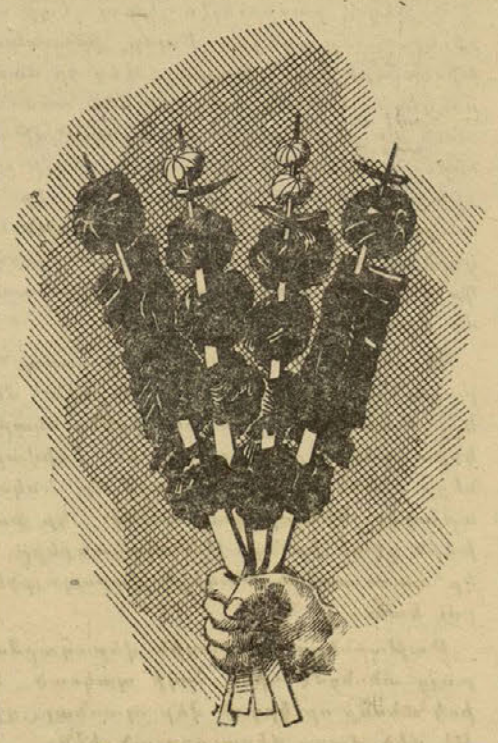
(ՏՆՕՐԻՆ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ)

86-89, RUE DE CLERY, PARIS (2e)

Հաստատութիւնը մասնագէտ է պօնչէթըրիի եւ ձեռքնոցգործի վերաբերեալ ամէն տեսակի , եւ ունի փրանսական մեծագոյն տուներու ապրանքները :

Jil - Polichinelle - DD - Mont d'Ecosse - Le Collègien - Le Chat
J. E. T. - Aviette - Parker - Nemansa - Tixolid - Eminence -
Kangourou - Belesta - etc. etcè
Caleçon Molletonnés - Le Belier - Le Vosgien - Trimeca etc. etc.
Միշտ տրամադրելի Ա· եւ Բ· կարգի ա պրանք

Rayon spécial de ganterie et de mouffles en laine
pour HOMMES, FEMMES et ENFANTS.-

ՃԱՇԱՐԱՆ ԵԱՐ

Հիմնադիր–տնօրէն ԳՐԻԳՈՐ ԹԵՒԱՆԵԱՆ

★

Ֆրանսական – Հայկական եւ կովկաս – եան ընտիր կերակուրներ

ՇԱՆ ԶԷԼԻԶԷի ՍՐՏԻՆ ՎՐԱՑ

4, Rue Robert - Estienne

(Rue Marbeuf) PARIS (8e)

(Métro: F. D. Roosevelt)

★

Հաճելի մթնոլորտ

Առաջնակարգ կովկասեան խորոված – նեղ , «շաշլիք» , «քարսքի»

★

BAR AMERICAIN

●

MORY et Cie

SERVICE VAUQUELIN

Միակ արտօնուած տունն է ծրարներ ղրկելու համար ՀԱՑԱՍՏԱՆ

(U. R. S. S.)

Հաստատութիւնը արտօնուած է ՄԻ – ԱՑՆ ՆՈՐ ԶԳԵՍՏՆԵՐԸ ղրկելու , պաշտօնական հաշուեցոյցներով , իսկ գործածուած հագուստներ՝ շատ լաւ վիճակի մէջ :

3, RUE ST.-VINCENT DE PAUL
Paris 10e, Tél.: TRU. 72-60 (Poste 89)

ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

Նաւով , օդանաւով , երկաթուղիով , ոեւէ ընկերութեամբ եւ միեւնոյն գի – ներով տեղերը կ'ապահովենք ձրիաբար , դէպի Հարաւային եւ Հիւսիսային ԱՄԵ – ՐԻԿԱ , ՔԱՆԱՏԱ , ԱՒՍՏՐԱԼԻԱ , ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔ եւ ամէն կողմ :

Դիմել ԵՂԻՇԷ ԱՐԶՈՒՄԱՆԵԱՆի որ ունի

35 տարուան փորձառութիւն

American LLOYD

48, Rue de la Republique
Tél: Co. 47.22 et 74.51, Marseille
7, Rue Auber, Paris.

ԲՈԼՈՐ ՎԱՃԱՌՈՐԴՆԵՐՈՒՆ , ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Gros, Demi-Gros

Գուլպայ , մի - պա , ձեռիին ձեռմա – կեպէճներ , ԱՆԴԵՆԱՊԱՏՏԱՒՈՐ Գի – ՆԵՐՈՎ :

Ձոր գրուեր

Articles polichinelles-ի համար ,
Միակ հասցէն՝

BONNETERIE BEAUBOURG

227, Rue St. Martin, PARIS (3e)
Tél.: ARC. 66-50

- *Imp. Araxes 46, rue Richer. Paris*

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél.: PRO. 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R. C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. Հատը 12 ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
3
ՕԳՈՍՏՈՍ
★
MARDI
3 AOUT
1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7435 30e ANNEE | ԽՄԲԱԳԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2846

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԶԳՄԱՐՏՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Մանաւանդ գրագէտ Ժորժ Տիւհամէլ, որ վերջերս պատրաստած էր Թուրքիոյ մէջ եւ մեծ պատրաստներու արժանացած, Ֆիկարօ–ի մէջ հրատարակեց վերջ տպաւորութիւնները։

Մեզ չեն հետաքրքրեր Ֆրանսայի ա–կադեմականին գաղափարները Թուրքիոյ մասին։ Իրմէ առաջ ճանչցած էինք արդէն Փիէռ Լոթին եւ Քլօտ Ժարէները։

Ժորժ Տիւհամէլ չուզեր եւս մնալ իր ե–րէց գրչեղբայրներէն՝ պանծացնելու հա–մար Թուրքիան։ Ասիկա իր կատարեալ ի–րաւունքն է եւ ոչ ոք կրնայ մեղադրել զինքը։

Մնդիրը կը տարբերի սակայն, երբ իր ուղեւորական նկարագրութեանց ընթաց–քին կը ապրեցնէ քաղաքական անասկէտ–ներ ալ, որոնք չատ ջուր կը վէրցնեն։

Այսպէս, իր առաջին յօդուածին մէջ, յիշելով որ «Ս. Յովհան Ոսկերերան ծնած է Անտիոքի մէջ, զոր Թուրքերը Անթաքիա կը կոչեն», բոլորովին անտեղի կերպով կ'աւելցնէ թէ այդ քաղաքը կը գտնուի «Ալէքսանդրէթի Սանճաքին մէջ, զոր Ֆրանսա չատ լաւ ըրաւ Թուրքիոյ վերա–դարձնելով»։

Մեր նպատակը չէ հոս վերարծարծել Սանճաքի ցաւոտ խնդիրը, որ արդէն պատմութեան կը պատկանի եւ որ չատ մեզմէ հոսեցուց ժամանակին։ «Միջերկրականեան Կոմիտէ»ի եւ Ֆրանսացի ծա–նօթ դէմքերու դիմումները, ինչպէս նա–եւ Սանճաքի ոչ–Թուրք, մանաւանդ հայ բնակչութեան բողոքները ոչ մէկ ար–դիւնքի յանգեցան այն առեն։ Հարկ չեմ նշանակեր նոյնիսկ հաբցնել կարծիքը տեղական ժողովուրդին եւ հոգատարու–թեան ենթակայ Սուրիոյ կառավարու–թեան։ «Միւնիխեան» օրեր էին։

Սանճաքը պարզապէս նուէր տրուեցաւ Թուրքիոյ, որ մէկ գնդակ ձգած չկորսնցնելու համար։ Միայն քանի մը ամիս վերջ, 1939 Հոկտ. 19ին Ֆրան–սայի եւ Անգլիոյ հետ ստորագրեց դաշ–նագիր մը, որով յանձնառու կ'ըլլար պին–տորական աջակցութիւն ընծայել անոնց, երբ պատերազմը Միջերկրականի փոխա–դրուէր։

Իտալիա 1940 Յունիսին պատերազմ յայտարարեց Ֆրանսայի դէմ եւ Միջերկ–րականը պատերազմական գօտի դարձաւ։ Եւ սակայն Թուրքիա չկատարեց ոչինչ դաշնագրով իր առանձնած պարտակա–նութիւնը։ Ոչ մէկ փորձ բրաւ օգնելու իր դաշնակիցներուն։

Յարգելի դրագէտը կրնա՞յ ըսել թէ ինչ չահեցաւ ուրեմն Ֆրանսա՝ Թուրքիոյ պի–տի Սանճաքը։

Մենք գիտենք սակայն թէ՝ Իսկէնտէ–րունի, Անտիոքի եւ Հերսոսական Մուսա Տաղի վեց գիւղերուն տասնեակ հազարա–ւոր հայութիւնը երկրորդ անգամ տեղա–հան եղաւ, նիւթական մեծ գոհողութիւն պարտադրելով Ֆրանսայի։

Քանի որ տուիթը ներկայացած է, ըսենք նաեւ թէ թնդրոյ տարեկան Հայամասէն կամովին հրաժարած էին «Միլլի» չարժ–ման վարիչներէն, տակէ քսան տարի ա–ռաջ։

Կարնոյ առաջին Համագումարէն (23 Յունիս 1919) վերջ, Մուսթաֆա Քէմալ 1919 Սեպտ. 1ին Սեբաստիոյ մէջ նախա–պատրաստեց երկրորդ Համագումարի մը, ուր ընդունուած «Ազգային Ուխտ»ին Յրդ յօդ–ուածը հետեւեալ կերպով կը ճշդէր Միլ–լիականներու հոգային պահանջները։—

«Մէկ թիզ հող անգամ պիտի չտանիք Հայաստանի կամ ուրիշ ոեւէ օտար պե–տութեան։ Սահմանադրող գիծ մը պիտի հաշուի *Մուտրոսի Զինադադարէն ուզիղ մինչեւ Ակ բանարձէթ*, այս գիծին հիւսիսը գըտ–նուող ամբողջ հողամասը պիտի մնայ Օսմանեան կայսրութեան։ Ջեմ կրնար այս հողամասէն պատառիկ մը իսկ թո–դուլ օտար տիրապետութեան տակ։ եր–դում ըրած եմ զինեալ դիմադրութիւնը շարունակել՝ մինչեւ այս որոշումին լրիւ գործադրութիւնը»։

«Ախորժակը ուտելով կը բացուի»։1918ի վիճակագրարին ծունկի եկած Թուրքիան քանի մը տարուան մէջ դիւրին յաղթա–նակներ չահեցաւ՝ չնորհիւ Մեծերուն, ո–րոնք մրցումի եւած էին իրենց երէկուան թշնամին ուոքի կանգնեցնելու համար։

Քէմալականներու «Ազգային Ուխտ»ը լրիւ գործադրուած էր արդէն՝ Հայկա–կան նահանգներու, Կիլիկիոյ եւ Իմմիրի դրաւումով։ Սանճաքը չսպասուած պար–գեւ մը եղաւ։

Սուրիա իր անկախութեան տիրանալէն ի վեր, չէ դադրած պահանջելէ Սանճաքը, որուն կեդրոնը՝ Իսկէնտէրուն՝ իր պլեւ–ուր նաւահանգիստն էր։

Ժորժ Տիւհամէլի անտեղի ակնարկու–թեան առթիւ, ուզեցինք պարզապէս ար–ձանագրել պատմական ճշմարտութիւնը մը։

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԻԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

★

ՎԱՐՉԱՊԵՏ ՄԷՆՏԷՍ ՖՐԱՆՍ ԹՈՒՆՈՒԶԻ ՊԷՅԻՆ ՆԵՐԿԱՑՈՒՑԻՉ

ԲԱՐԵՆՈՐՈԳՄԱՆ ՆՈՐ ԾՐԱԳԻՐԸ

ԹՈՒՆՈՒԶԻ ԻՆՔՆԱՎԱՐ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ԱՅՍ ՇԱԲԱԹ ՊԻՏԻ ԿԱԶՄՈՒԻ

Վարչապետ Մէնտէս–Ֆրանս շաբաթ օր օդանաւով Թունուզ մեկնեցաւ Պէյին ներ–կայացնելու համար բարենորոգման այն ծրագիրը, զոր երեսփոխանական ժողո–վը ընդունած էր նախորդ օրը։

Անակնկալ որոշումներ ու դէպքեր իրա–րու յաջորդեցին կայծակի արագու–թեամբ։ 30 Յուլիսին Անորէ Փրյաժոն գաղտնօրէն մեկնեցաւ էլ Աւինիոն, իր հետ ունենալով բարենորոգման ծրագիրը։ Նոյն օրը, երեկոյին զօրավար Տը լա Թուռ Թունուզի մարզպան նշանակուեցաւ Վուալարի տեղ, իսկ շաբաթ առաւօտ վարչապետը, մարշխախ Փիւէն, զօրա–վար Տը լա Թուռ եւ տասնեակ մը Ֆրան–սայի բարձր պաշտօնատարներ պաշտօ–նապէս մտան Թունուզ եւ կէսօրին՝ ըն–դունուեցան Պէյին կողմէ։

Վարչապետը Պէյին ներկայացուց բա–րենորոգման ծրագիրը, որուն գլխաւոր կէտերն են.

1.— Ներքին ինքնավարութիւն Թու–նուզի։

2.— Ժամանակը եկած է այլեւս Թու–նուզի ինքնավարութիւնը ապահովելու կազմելով տեղական կառավարութիւն մը, որ պատասխանատու ըլլայ երկրի բնակչութեան կողմէ ընտրուած երեսփոխանական ժողովի մը։ Ֆրանսա ա–տիճանաբար նորընծաի կառավարութեան պիտի փոխանցէ իր վարչական եւ ոստի–կանական իշխանութիւնները։

Պէյը գոհունակութեամբ ընդունեց այս ծրագիրը եւ յայտնեց որ 31 Յուլիսը պի–տի նկատէ իր երկրին համար «Ազատու–թեան օր»։

Մարշխախ Փիւէն, որ արձակուրդի չրջան մը կը բոլորէր, յատկապէս հրա–ւիրուած էր վարչապետին կողմէ, որով–հետեւ մեծ վարկ ու ժողովրդականու–թիւն կը վայելէ Թունուզի Ֆրանսացինե–րուն մօտ։ Վարչապետին այս ռազմավա–րութիւնը ընդհանուր գոհունակութեամբ ընդունուեցաւ ոչ միայն Թունուզի մէջ, այլ նաեւ Ֆրանսական բոլոր թերթերուն կողմէ։

Առաջին անգամն է որ Ֆրանսայի վար–չապետ մը անձնապէս Թունուզ կ'երթայ քաղաքական այսքան ծանրակչիռ հարց մը լուծելու համար։

Զօրավար Տը լա Թուռի մարզպան նչա–նակումով ալ Թունուզի վերջին ահաբեկ–չական դէպքերը տրամատնօրէն պէտք է վերջ դնեն։

Թունուզի Պէյը իսկոյն սկսած ըլլալով անհրաժեշտ խորհրդակցութեանց, հաւա–նաբար յաջորդ 48 ժամուան ընթացքին կազմել նոր կառավարութիւն մը, որ պի–տի սկսի բանակցիլ Ֆրանսական կառա–վարութեան հետ։

Կը կարծուի որ առնուազն չորս նախա–րարութիւններ պիտի յանձնուին Նէօ–Տէսթուրականներու։

Ֆրանս. երեսփ. ժողովը վաղահ ըլլա–լով որ Թունուզի ինքնավար կառավարու–թիւնը չուտով պիտի կազմուի, իր 10 Օգոստ.ի նիստին որոշած է վճռել ապա–գայ բանակցութեանց հիմնական կէտերը։

Վերջին պահուն կը տեղեկանանք որ Թունուզի վարչապետութեան գօրաւորա–գոյն թեկնածուն է Թահար Պէն – Ամմար՝ նախագահ Թունուզի երկրագործական Սենեակին։

ՄԱՐՈՒԲԻ ՄԷՋ ԽՌՎՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԿՐ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻՆ

Ցէսի մէջ կիրակի օր գրոյց չրջած է որ նախկին Սուլթանը պիտի վերադառնայ եւ այս պատճառով խռովութիւններ ծա–գած են։ Զօրս կիներ եւ ոտքայ մը մեռած են իրարանցումի մը ընթացքին եւ երեք մարդկիններ վիրաւորուած են։

ՍԻԿՄԱՆ ՌԻ ՅՈՒՍԱԽԱԲ

Սիկման Ռի Քորէա վերադարձաւ հինգ օր մնալէ ետք Ուաշինկթըն։

Ամերիկա Քորէայի խոստացաւ անուա–նական ու ռազմանիւթի կարեւոր օգնու–թիւն մը, բայց մերժեց ընթացք տալ Սիկման Ռիի այն առաջարկին, որ հա–մայնավար Չինաստանի դէմ պատերազմի մը բնոյթը ունէր։

Սիկման Ռի «Նիւ–Եորք Թայմս»ի խմբա–գրապետին յայտնեց իր յուսախաբութիւնը եւ քննադատեց Ամերիկայի «կարճատես» քաղաքականութիւնը, որ արդելք կը հանդիսանայ զինքը այժմ արագօրէն ի–րագործել Քորէական միութիւնը։

ՋԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԹՈՒՐՔԻՈՅ նախագահը եւ վարչապե–տը Պելկրատ պիտի այցելեն Սեպտ. 2ին եւ պիտի մնան մէկ շաբաթ։

ԻՍՐԱՑԵԼԻ վարչապետը, Մոչէ Շաւէթ ճատ մը խօսելով պահեստի սպաներու առջեւ, մեղադրեց Մ. Նահանգները թէ կ'ուզէ զէնք եւ ռազմանիւթ ճարել Եգիպ–տոսի։ Այս առթիւ բացատրեց թէ ցորչափ Եգիպտոսի վարիչները կը չարունակեն ծովային պաշարումը, թշնամական քա–րոզութիւնները կը կատարեն եւ միջադէ–պերը կը առիւծեն, Իսրայէլ այն կարծիքն ունի թէ Եգիպտոսի տրամադրած բոլոր զէնքերը կրնան գործածուիլ Իսրայէլի դէմ։ Իրաքէն վերջ զէնք ճարել Եգիպտո–սի՝ կը նշանակէ երկրորդ ոճիր մը դոր–ծել։ Իսրայէլ նկատի առնելով նոր վը–տանգը, պիտի զօրացնէ իր բանակը եւ պատրաստ պիտի ըլլայ պարտութեան մատնելու ուեւէ նախայարձակ։

ԱՆԳԼԵՏԵՐԻՊՏԱԿԱՆ դաշնագրին կրկնամնդ է վերջ, Մ. Նահանգները աւելի ուշադրութեամբ կը հետեւին Մերձաւոր Արեւելքի անցուդարձին։ Մօտերս բանակցու–թիւններ պիտի կատարուին, դիմադրա–կան եւ անտեսական օգնութեան մասին։ Կ'ըսուի թէ Մ. Նահանգները առաջին տարին 50 միլիոն տոլար պիտի տրամա–դրեն։

«ՖՈՐՄՈԶԱՆ պէտք է ազատագրենք», յայտարարեց զօր. Մու Եաւ՝ համաձայ–նած Չինաստանի ազգայնական նախագա–հը։ Չին.համաձայնած բանակին 27րդ տա–րեդարձին առթիւ է որ զօր. Մու Եաւ այս ռազմաչունչ խօսքերը ըրաւ։ Ֆորմոզան Չինաստանի երբեք անբաժան մէկ մասը ներկայացնելով։

ԱՄՈՈՑ հարաւ–արեւելեան գաղիներ չուտով կ'ենթարկուի Համար ճիգեր կը թափ–ուին։ Կ'ենթադրուի որ Սեպտեմբերի ըն–թացքին Ֆիլիպհանեներու մէջ կարելի պի–տի ըլլայ գումարել անհրաժեշտ խորհըր–դաժողովը։

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՇԵՐԱՄՈՑԸ կը գրպի Մաք Արթիւրի խնդրով։ Շերամաւաճառ Ֆլանտրոս բուռն ամբաստանութիւններ–ով կը հրապարակէ ծերակոյտը վճռաբար արտայայտուիլ Մաք Արթիւրի մասին, որ

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

Ա. ՉԵԽՈՎ

(ՄԱՀՈՒԱՆ 50ԱՄԵԱԿԻ ԱՌԹԻԻ)

Բ.— ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

« Ա. Չեխովի մասին, *ասում է Մ. Գորկին*, կարելի է շատ բան գրել, բայց գրել նրա մասին պէտք է դիպուկ եւ պարզորոշ, մի բան, որ ես չեմ կարող» :

Եւ այնուամենայնիւ Մ. Գորկին գրել է Ա. Չեխովի մասին եւ գրել է շատ լաւ :

Կրկնելով Մ. Գորկիի ասածը Ա. Չեխովի մասին, դժբախտաբար պիտի չկարողանամ կրկնել նաեւ նրա արածը, այսինքն պիտի չկարողանամ լաւ ճեւով ներկայացնել Ա. Չեխովի ամբողջ գրական գործունէութիւնը : Եթէ անցեալ գրական փորձ քննադատ լինէի, գարձեալ անհնարին պիտի լինէր լրագրական մէկ յօդուածի մէջ ներկայացնել այն մեծ վաստակը, որ թողել է Չեխովը ոչ միայն ռուս ազգին, այլ համայն մարդկութեանը :

Ուրեմն «Ճառաջ»ի ընթերցողները պիտի սպասեն ինձնից ոչ թէ Ա. Չեխովի գրականութեան ամբողջական վերլուծու – թիւնն ու նրա արժէքի վերհանումն, այլ նչումը այդ գրականութեան մի քանի յատկանչական գծերի :

Ա. Չեխովը գրել սկսել է դեռ եւս իր ուսանողութեան տարիներին : Իր գրական երկերը նախապէս տպագրել է ռուսական երգիծաբանական թերթերում : Լրագրական մանրուք էր նրա այդ շրջանի գրածները, որոնք նա տորակրում էր Անտոշա Չեխոնտէ գրչանունով : Այդ սկզբնական շրջանին նա շատ էլ լուրջ չէր վերաբերում իր գրական գործին, գրում էր շտապ, շատ, եւ, ինչպէս արձանագրուած է գրականութեան պատմութեան մէջ, նիւթական հոգը գլխաւոր խթան էր հանդիսանում նրա գրական ստեղծագործութեանց համար : Ինչպէս անցեալ յօդուածում նչել էինք, Չեխովը ինքն էր, որ պահում էր անանկացած ծնողներին ու ընտանիքի միւս անդամներին : Սկզբնական շրջանին նրա շատ գործերը երգիծական էին, կենցաղային անեկդոտներ, տոմսեր եւ անղնչաշար ու դատափարտուրկ պատմուածքներ : Բայց անգամ այդ կարգի գրութիւնների մէջ նչմարւում էր վարպետութիւն եւ տաղանդ : Այդ ժամանակուայ ռուս յայտնի գրողներից Գրիգորովիչը մէկն է լինում նրանցից, որ տեսնում է Չեխովի թեթեւ գրուածների մէջ հեղինակի թաղնուած տաղանդը եւ մի նամակով ողջունելով երիտասարդ գրողին, խորհուրդ է տալիս չնչին բաների վրայ չսպառել իր հանդը եւ այժ հաւաքել «իսկական գեղարուեստական երկեր ստեղծելու համար » :

Շատ բնորոշ է Չեխովի պատասխանը : « Եթէ ես չնորհք ունիմ, որ պէտք է յարգել, ապա պիտի խոստովանիմ ձեր աղնիւ սրտի առջեւ, որ ես ցարդ գայն չեմ յարգած... ինչպէս լրաբերները գրում են իրենց լուրերը պատահած հրդեհների մասին, այնպէս էլ ես էի գրում իմ պատմուածքները՝ մեքենայաբար, կիսապէ – տակցարար, բնաւ չմտածելով ոչ ընթերցողի եւ ոչ էլ ինքս իմ մասին...» :

Այդ թուականը (1886) համարւում է չէջպազարճային Ա. Չեխովի ստեղծագործութեան համար : Անտոշա Չեխոնտէն մեռնում է եւ գրական ասպարէզ է իջնում մի նոր գրող՝ Անտոն Չեխովը :

Անչուշտ այս բաժանումը՝ երկու շրջանների պայմանական է, որովհետեւ Չէխոնտէի շատ գրուածների տակ կարելի է դնել Չեխովի ստորագրութիւնը, ինչպէս եւ ընդհակառակն :

Ա. Չեխովը գրական ասպարէզ է մտնում ուրեմն 80ական թուականներին : Այդ տարիները Ռուսաց պատմութեան մէջ յայտնի է Բէզվրեմէնիէ անունով : Այն թարգմանելի մի բառ է այս, որ նչանակում է մօտաւորապէս ձախորդ ժամանակներ : Ալէքսանդր Գ. ցարի թագաւորութեան տարիներն էին : «Ժողովրդական ազատութիւն» կուսակցութեան յեղափոխական ընդվզումները, որոնցից վերջինը Ալէքսանդր Բ.ի սպանութիւնն էր, վեր ջացել էին առանց արդիւնք տալու : Կուսակցութիւնը ջախջախուել էր եւ Ռուսաստանում թագաւորում էր սեւ յետադիմութիւն : Պատմական այդ իրադարձութիւնները յեղաշրջում էր առաջ բերել նաեւ ռուս մտաւորականութեան հոգեբանութեան մէջ : Բարձր իդէալները խորտակուել էին, կորսուել էր հաւատը յեղափոխութեան միջոցով հանելու Ռուսաստանը իր յետամնաց վիճակից եւ ձեռք բերելու անհրաժեշտ ու ցանկացած փոփոխութիւններ ռեժիմի մէջ : Հիասթափուած մեծ իդէալներից, մտաւորականները անճնատուր էին եղել «մանր գործերի» տեսութեանը : Կեանքը լճացել էր, մարդիկ մանրացել էին, քաշուել իրենց պատեանի մէջ : Ցուսաբեկուած մտաւորականները դառել էին անկամ երազում էին լաւ օրերի մասին, կամ համակերպուել էին ամենակուլ միջավայրին ու դարձել «ուտելոդ մարդիկ» :

Գրական ասպարէզ իջնելով այդ «ձախորդ ժամանակներում», Ա. Չեխովը գործաւ ամենատաղանդաւոր պատկերը ղը այդ ժամանակուայ ռուս կեանքի ու այդ ժամանակաշրջանի ռուս մարդոց ու դերասանացապէս ռուս մտաւորականների :

Սեգրնական շրջանում Չեխովը այդ կեանքը պատկերում էր զուարճաբանական (կոմիկական) ճեւով, ծիծաղ յարուցանելով : Նրա պատմուածքների հերոսները քաղքենիութեան եւ պաշտօնատար – րութեան (չինովնիկութեան) ներկայացուցիչներ են, որոնց հիմնական գիծն է՝ կաշառակերութիւնը, գողութիւնը, քծինքը, տորաքարշութիւնը եւ երկիւղը մեծաւորների առջեւ : Տիպական է այդ կարգը գրուածներից, օրինակ, «Պաշտօնեայի (չինովնիկի) մահը» պատմուածքը : Թատրոնում նստած մանր չինովնիկը յանկարծ փռնդտում է իր դիմացը նստած զօրավարի ճաղատին եւ մեռնում է վախից : Այս կարգին են պատկանում նաեւ մի շարք փոքրիկ պատմուածքներ, որոնց նիւթն է նոր տարուայ չնորհաւորութիւնները («Ապրուածքը» եւ միւսները) : Ամէնից շատ Չեխովը ծաղրում է ապիկարութիւնը, մտքի սահմանափակութիւնը այն քաղքենիների, որոնք յատկանիշ – թիւններ ունին ճառելու բարձր նիւթերի, յատուկ դիմական զաղափարների կամ ազնիւ զգացումների մասին, բայց իրականի մէջ զուրկ են այդ բոլորից : Այդ յատկանիշ – նութիւնները Չեխոնտէի գրչի տակ ծիծաղ են յարուցանում, բայց յետոյ՝ Չեխովի պատմուածքների մէջ համակում են ընթերցողին տրամութեամբ ուժգնութիւն :

80ական թուականների կէսերին գուարթ տոնը աստիճանաբար վերանում է Չեխովի գրուածքների մէջից : Աւելի յաճախ սկսում են լոյս տեսնել այնպիսի պատմուածքներ, որոնց մէջ կատակը տեղի է տալիս թախիծին : 1887ից սկսած նրա նորավէպերի մէջ տեղ է բռնում հոգեբանական մոմենտը : Մտքերը փոխարինւում է հիմորով : Չեխովի հիմորը, սակայն, խայթող չէ : Ի զուր չէ որ ռուս մեծ գրողը տիրացել է մեծ մարդասէրի համբաւի : Չեխովը սիրում է մարդոց, սիրում է անդամ նրանց, որոնց ներկայացնում է բացասական դիծերով : Նա չի չարաբանդում, որ մարդիկ յիմար են, որ, ապիկար են, անպէտք են եւ ոչնչութիւններ են : Նա ոչ թէ մարդկանց է խարազանում, այլ նրանց պակասութիւնները, նրանց այլանդակ կողմերը : Ոչ թէ չարաբանդում է, այլ տատապում է ինքը, մերկացնելով մարդկանց արատները Մի նուրբ, հաւիս չօշափելի հիացմունք ունի Չեխովը հանդէպ մարդկային վշտի : Նրա հոգեբանական նորավէպերի մէջ մարդկային այդ վիշտը նկարագրուած է յուզիչ դոյներով : Սքանչելի է նրա «Թախիծ» պատմուածքը : Կառապանը թաղել է իր զաւակը եւ դուրս է եկել աշխատելու : Այդ գիշեր նա մի քանի յաճախորդներ է ունենում, որոնց փորձում է պատմել իր «դարտը», բայց նրանցից ոչ մէկը չի ուզում լսել նրան : Վերջանում է նրանով, որ կառապանը իր սիրտը բաց է անում իր ձիու առջեւ եւ նրան է պատմում իր վիշտը :

80ական թուականների վերջերին Չեխովը փոքրիկ պատմուածքների կարգին դրում է նաեւ մի քանի վիպակներ, որոնց մէջ հոգեբանական մոմէնտը ձեւափոխուելով դառնում է պրոբլեմ եւ միւս կողմից հանդէս է գալիս վիպակի մէջ որպէս կեդրոնական դէմք գլխաւոր հերոսի կերպարը, յանձինս ռուս ինտելիգենտի : Այդ գրուածները դասում են Ա. Չեխովի գլխաւոր գործերի շարքը : Դրանց թուին են պատկանում «Զանճրալի պատմութիւն», Հիւանդասենեակ թիւ 6», «Անյայտ մարդու պատմութիւնը» : Թէման, որ չօշափուած է այս երկերի մէջ, հեռանկարից զուրկ մտաւորականի թեման է, ռուսական գրականութեան մէջ յայտնի այն «աւելորդ մարդու», որին միջավայրը դարձնում է կամ անպտուղ, որտնջող, ամէն բանից դժգոհ, բայց անկամ մի անճնատուրութիւն, կամ սոխրում է անտրտունջ անճնատուրութեան եւ անկու – մանուկ դարձած են : Պայքարեցանք Լաքրատուարներու դէմ, որոնց համար կ'ըսուի թէ վագրի սերունդ է երբ կը ներկուին դեղին ու սեւ : Եւ Օրանթմները որոնք իրենց մեռելները կը դեռեղեն ծառերու վրայ ու իրենք կ'ապրին մթին քարայրներու մէջ որպէս զի արեւը, որ իրենց Աստուածն է զիրենք չիճացնէ : Եւ Քրիմասը, որոնք կը պաշտեն կոկորդիլոս մը ու անոր կուտան կանանչ ակնեղէններ – էկ օղեր եւ զանոնք կը սնուցանեն կարագով, մատղաշ թռչնազգիներով եւ Ակազոնպանները, որոնք չունի գլուխ ունին եւ Սիպանները որոնք ձիու ոտքեր ունին եւ լաւագոյն երիվարէ մը աւելի արագ կ'արշաւեն :

Մեր խումբին մէկ երբորդը պատերազմին մէջ մեռան, ուրիշ մէկ մասը գերի – կանքէ մեռաւ : Իսկ մնացեալները ինձի դէմ սկսան արտնջալ առարկելով որ ես անոնց գժբախտութիւն բերած եմ :

Զորրորդ ամսուն Իլէկ քաղաքը հասանք : Գիշեր էր երբ բերդերէն դուրս դնուող ծառերուն հասանք : Օդը շատ հեղձուցիչ էր : Հասունցած նուռեր քաղեցինք խմելու համար անոր քաղցրահամ մրգաջուրը : Ցետոյ մեր դորդերուն վրայ երկարելով առաուան ապասեցինք :

Առաւօտուն կանուխ դացինք քաղաքին դուռը ափ առինք : Կարմրապղինձէ դրան վրայ ծովավիշապներ ու թեւաւոր վիշապներ քանդակուած էին : Պահապանները նկատելով մեր տարօրինակ հագուստները (« Ապրուածքը» եւ միւսները) : Ամէնից շատ Չեխովը ծաղրում է ապիկարութիւնը, մտքի սահմանափակութիւնը այն քաղքենիների, որոնք յատկանիշ – թիւններ ունին ճառելու բարձր նիւթերի, յատկանիշ – գիմական զաղափարների կամ ազնիւ զգացումների մասին, բայց իրականի մէջ զուրկ են այդ բոլորից : Այդ յատկանիշ – նութիւնները Չեխոնտէի գրչի տակ ծիծաղ են յարուցանում, բայց յետոյ՝ Չեխովի պատմուածքների մէջ համակում են ընթերցողին տրամութեամբ ուժգնութիւն :

80ական թուականների կէսերին գուարթ տոնը աստիճանաբար վերանում է Չեխովի գրուածքների մէջից : Աւելի յաճախ սկսում են լոյս տեսնել այնպիսի պատմուածքներ, որոնց մէջ կատակը տեղի է տալիս թախիծին : 1887ից սկսած նրա նորավէպերի մէջ տեղ է բռնում հոգեբանական մոմէնտը : Մտքերը փոխարինւում է հիմորով : Չեխովի հիմորը, սակայն, խայթող չէ : Ի զուր չէ որ ռուս մեծ գրողը տիրացել է մեծ մարդասէրի համբաւի : Չեխովը սիրում է մարդոց, սիրում է անդամ նրանց, որոնց ներկայացնում է բացասական գիծերով : Նա չի չարաբանդում, որ մարդիկ յիմար են, որ, ապիկար են, անպէտք են եւ ոչնչութիւններ են : Նա ոչ թէ մարդկանց է խարազանում, այլ նրանց պակասութիւնները, նրանց այլանդակ կողմերը : Ոչ թէ չարաբանդում է, այլ տատապում է ինքը, մերկացնելով մարդկանց արատները Մի նուրբ, հաւիս չօշափելի հիացմունք ունի Չեխովը հանդէպ մարդկային վշտի : Նրա հոգեբանական նորավէպերի մէջ մարդկային այդ վիշտը նկարագրուած է յուզիչ դոյներով : Սքանչելի է նրա «Թախիծ» պատմուածքը : Կառապանը թաղել է իր զաւակը եւ դուրս է եկել աշխատելու : Այդ գիշեր նա մի քանի յաճախորդներ է ունենում, որոնց փորձում է պատմել իր «դարտը», բայց նրանցից ոչ մէկը չի ուզում լսել նրան : Վերջանում է նրանով, որ կառապանը իր սիրտը բաց է անում իր ձիու առջեւ եւ նրան է պատմում իր վիշտը :

80ական թուականների վերջերին Չեխովը փոքրիկ պատմուածքների կարգին դրում է նաեւ մի քանի վիպակներ, որոնց մէջ հոգեբանական մոմէնտը ձեւափոխուելով դառնում է պրոբլեմ եւ միւս կողմից հանդէս է գալիս վիպակի մէջ որպէս կեդրոնական դէմք գլխաւոր հերոսի կերպարը, յանձինս ռուս ինտելիգենտի : Այդ գրուածները դասում են Ա. Չեխովի գլխաւոր գործերի շարքը : Դրանց թուին են պատկանում «Զանճրալի պատմութիւն», Հիւանդասենեակ թիւ 6», «Անյայտ մարդու պատմութիւնը» : Թէման, որ չօշափուած է այս երկերի մէջ, հեռանկարից զուրկ մտաւորականի թեման է, ռուսական գրականութեան մէջ յայտնի այն «աւելորդ մարդու», որին միջավայրը դարձնում է կամ անպտուղ, որտնջող, ամէն բանից դժգոհ, բայց անկամ մի անճնատուրութիւն, կամ սոխրում է անտրտունջ անճնատուրութեան եւ անկու –

ԱԻԵԼԻ ՔԱՆ ԳԱՐՇԵԼԻ

Բ.

Ռամկավար Պ. Մ. Գուլումճեանի խոստովանութիւնը Գահիրէի Քաղաքական Ժողովի 1954 Փետրուար 23ի նիստին, թէ «մենք» էինք, եւ ոչ «անպատասխանատու մարդիկ», որ Մայիս 28ի ազնակատարութիւնը արգիլելու համար անցեալ տարի դիմած էին կառավարութեան միջամտութեան՝ լրիւ եւ յստակ չէր : Մութի մէջ ծածկուած կը մնային «մենք»ը ներկայացնող դէմքերը, առաւել եւս անորոշ՝ ներկայացուած «Ժուռնալ»ներու բովանդակութիւնը :

Հետագային, այս տարի Մայիս28ի նախօրեակին, եգիպտական ներքին գործոց նախարարութեան մօտ կատարուած նոր դիմումներու հետեւանքով, Իշխանութիւններու ներկայացուցիչներու կողմէն կատարուած քննութիւններու ընթացքին է, որ կը պարզուին մութին մէջ պահուած անպատիւ ու ողորմելի դէմքերը եւ իրենց աւելի քան դարշելի արարքները :

Չկրկնելու համար այս նոյն սխնակները մէջ ներկայացուած մանրամասնութիւնները, յիշենք անգամ մը եւս, Մայիս 28ի եւ Դաշնակցութեան դէմ տրուած նոր «Ժուռնալ»ներու տակ եղող չորս տորագրութիւններէն երեքը՝ Ռամկավար կուսակցութեան պարագլուխներն էին, միաժամանակ անդամ՝ Գահիրէի Թեմական Ժողովի : Զորրորդը՝ «չէզոք» , նոյնպէս Թեմականի անդամ եւ նախորդ Քաղաքականի առեներպետ :

« Իրենց «Ժուռնալ»ին մէջ այս վաւերը իշխանութեանց հետեւեալը կը յայտնեն.

Ա.— Դաշնակցութիւնը միապետական , արբայական կուսակցութիւն մըն է եւ սերտ կապեր ունէր Գահիրկեց Ֆարուք թագաւորի արբունիքին հետ :

Բ.— Դաշնակցութիւնը հակաժողովր – դական է : «Զանճրալի պատմութիւն»ի մէջ Նիկոլայ Ստեփանովիչը, յայտնի պրոֆէսոր եւ գիտնական , համաշխարհային համբաւով, մահուան նախօրեակին, իբրեւ հետեւանք խոր հիասթափութեան իր շրջապատից, որեղ «ամէն ինչ դորշ է , ապիկար է, փքուն է յաւակնութիւններով», զղում է որ իր աշխատանքը նպատակ չունի եւ ինքը անկարող է այլեւս ստեղծագործել :

Ո՞ւր է ելքը : Շատերը կշտամբել են Չեխովին, որ նա չի ցոյց տալիս ելք, որ նա անյոյս յոռետես է իբրեւ գրող : Տարած – ուածը եւ ճիշդը, սակայն, այն կարծիքն է, որի համաձայն Չեխովը վերհանելով կեանքի յոռի կողմերը, պատկերելով գայն սեւ դիծերով, դրանով իսկ ասած է լինում, որ «այդպէս ապրել չի կարելի», որ պէտք է փոխել այն այլանդակ կարգուսարքը, որ ծնունդ է տալիս Ունտէր Պրիվիլէեաններին եւ միւս «չեխովեան տիպարներին» :

Ա. ԽՈՆԴԿԱՐԵԱՆ

ՕՏԱՐ ԼՋԵՐ

ՁԿՆՈՐՍԸ ԵՒ ԻՐ ՀՈԳԻՆ

Ցետոյ ինձի հարցուց որ ո՞վ է Աստուծոյ Մարգարէն, ես ալ Մուհամմէդն է ըսի :

Երբ որ Մարգարէին անունը իմացաւ , խնամարհութիւն մը ընելով ձեռքս բռնեց եւ իր քովը նստեցուց : Խափչիկ մը փայտէ պատկի մը մէջ զամբիկի մը կաթը բերաւ եւ կտոր մըն ալ դառնուկի խորոված :

Առաւօտուն կանուխ ճամբայ ելանք : Ուղտի մը վրայ հեծայ եւ պահին քովէն կ'ընթանայի ու առաջնորդ մը ձեռքի նիզակով առջեւէն կ'երթար : Զինուորներն – բուն պաշտօնն էր ապրանքներով բեռնաւորուած ջորիներու քովէն քալել : կարաւանը քառասուն ուղտերէ եւ կրկնապատիկ ջորիներէ կազմուած էր :

Երբ լեռները անցանք, Թաթարներու աշխարհէն զացինք երկիրը այն մարդերուն որոնք լուսինը կ'անիծէին, տեսանք կորճերը որոնք իրենց ոսկին կը պահէին սպիտակ սպառաժներու վրայ եւ վիշապներ իրենց Թանձր պատեանով կը քնանային քարայրներու մէջ : Երբ անցանք լեռները, բռնեցինք մեր չունէր որպէս զի ձիւնահիւսերը չթաւալենք եւ մեզմէ իւրաքանչիւրը իր աչքերը կապեց չղարչխ լաչակով մը : Երբ հովիտը անցանք, թզուկներ ծառերու տեւէն կը նկատակահարէին մեզ եւ երբ զիչերը վրայ հասաւ, վայրենիներու թմբկահարումին ձայնը լսեցինք :

Երբ կապիկներու մօտ հասանք, անոնց առջեւ պատուղներ նետեցինք եւ անոնք մեզի ոչ մէկ վնաս հասցուցին : Երբ օձերու մօտ եկանք, պղինձէ ամաններու մէջ կաթ տուինք եւ անոնք թոյլ տուին որ անցնինք : Մեր երեք անգամ տեսած ճամբորդութեան ատեն Օպսիւսի եղերքին մօտէն անցանք : Մեր անցած լաստերը փշուած մեծ մորթէ տիճարներով բռնուած էին : Գետաձիեր յարձակեցան մեր վրայ եւ փորձեցին մեզ մեռցնել : Բայց երբ ուղտերը տեսան, վախցան :

Բոլոր երկիրներու թագաւորները մեզմէ տուրք չէին առներ, բայց չէին թոյլատրեր որ ներս մտնենք : Մեզի պատուհանումներուն նետէին հաց ու մեղրի մէջ թաթխուած եգիպտացորենէ շինուած կարկանդակներ, ինչպէս նաեւ ամենաքնաիր ալիւրէ արմատով շինուած անուշեղէններ տուին :

Երբ զիւղերու բնակիչները մեր ժամանումը կը տեսնէին կը թունաւորէին հորերը եւ կը փախչէին դէպի բլուրներու կատարը : Կոչեցանք Մակատաներու դէմ, որոնք ծերունի կը ծնին, կ'երիտասարդանան ամէն տարի ու կը մեռնին երբ

(Շար.)

ՀԱՎԱՏՏՈՑ ՕՐԸ

9.

Ինչպես ասվեց վերևում, իր խոստումին համաձայն՝ Ալի Ռզա աղան ամուսնացրեց իր դստերը Ռզա աղայի որդի Ալի աղայի հետ։ Հարսանիքը տեղի ունեցավ Ռզա աղայի տանը։ Հարսանիքին հրավիրված էին գյուղի բոլոր ազնվականները։ Հարսանիքի օրը Ռզա աղան ամբողջ գյուղին մորթեց մի հարյուր ոչխար։ Հարսանիքը տևեց յոթ օր։ Ամբողջ գյուղը ուրախանում էր։ Ամեն տեղ լսվում էին երգ ու պարի ձայներ։ Ամեն տեղ ուրախություն էր։ Ամեն տեղ խնջույք էր։ Ամեն տեղ ուրախ դեմքեր էին երևում։ Ամեն տեղ ժպիտներ էին տեսնվում։ Ամեն տեղ ծիծաղ էր լսվում։ Ամեն տեղ ուրախ ձայներ էին լսվում։ Ամեն տեղ ուրախ աղաղակներ էին լսվում։ Ամեն տեղ ուրախ գոռոցներ էին լսվում։ Ամեն տեղ ուրախ բացականչություններ էին լսվում։ Ամեն տեղ ուրախ կանչեր էին լսվում։ Ամեն տեղ ուրախ գոռոցներ էին լսվում։ Ամեն տեղ ուրախ աղաղակ

«կառավարութիւնն ու Մերակոյսը կը վարկաբեկէ» :

ՊԻՑՐՈՒԻԹի մէջ արիւնալի զէպքեր տեղի ունեցան Ուրբաթ օր : Ցուցարարները կը բողոքէին որ ցարդ ոեւէ դատավճիռ չէ արուած Ժորժ Շաքարի դատավարութեան համար : Շաքար հեղինակն էր զրքոյկի մը որ կը դատապարտէր մահ – մեռեական կրօնքին ու մարզարէին սկըզբունքները : 54 վիրաւորներ կը հաշուուին : Աւելի քան 50 ձերբակալութիւն տեղի ունեցաւ, բայց ըստ վերջին տեղեկութեանց ցոյցերը վերջ դտած եւ քաղաքը նորէն առացած է հանդարտ երեւոյթ մը :

ՋՈՒ–ԱՆ–ԼԻ, որ քանի մը օրէ ի վեր հիւրն էր Մորհ. Միւութեան, ուրբաթ օր մեկնեցաւ Զինաստան : Օդակայան եկած էին Պ.Մոլոթով եւ ուրիշ կառավարական պաշտօնաթութիւններ բարի ճանապարհ մաղթելու կարմիր Զինաստանի հանրապետութեան նախագահին :

ՖԱՐՈՒՔ՝ եգիպտոսի նախկին թագաւորը չնորհաւորական հեռագիր մը ուղղեց Անգլիոյ վարչապետին Սուէզի համաձայնութիւններուն առթիւ : Յայտնեց թէ դատապարտեալ Եգիպտոսի մէջ ամերիկեան եւ անգլիական զինուորական պատուիրակութիւններ պիտի ունենան բարեկամական սերտ կապեր :

ՆիՈՒ–ՏԵԼՀիի մէջ բացուեցաւ կիրակի օր Հնդկաչինի ժողովը, որուն կը մասնակցին Լեհաստան, Հնդկաստան եւ Բանատա : Ժողովին պաշտօնն է քննել դինադադարի պայմանները Վիէթ–Նամի, Լաոսի եւ Քամպոճի մէջ : Ցայսրդ նիստը, որ տեղի պիտի ունենայ այսօր, երեք – շաբթի, խորհրդակցութեան պիտի կանչէ նաեւ Ֆրանսան, Լաոսը, Վիէթ–Նամը եւ Քամպոճը :

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՇՐՋԱՆԸ ՀԵԾԵԼԱՆԻՒՈՎ վերջացաւ կիրակի օր Ֆրանսացի ախոյեան Պօպէի յաղթանակով : Երկրորդ հանդիսացաւ զուիցերիացի Քիւպլէր :

ՍԱՍՏԻԿ ՊԱՑԹՈՒՄ մը տեղի ունեցաւ կիրակի առաւօտ Քէ տը լա Թուռնել իրենց հետեւանք անձնազոհութեան փորձի մը : 4 հոգի մեռան եւ բազմաթիւ վիրաւորներ ալ հաղիւ ազատեցան :

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Կը խնդրենք մեր բաժանորդներէն արձակուրդէն առաջ փակել իրենց հաշիւները :

Այս առթիւ կը յիշեցնենք նաեւ թէ արձակուրդի առթիւ հասցէի փոփոխութեան համար անհրաժեշտ է նշանակել ՆԱԽԿԻՆ ՀԱՍՑԷՆ եւ կցել 100 ֆրանք :

Ընթերցողներու համար արձակուրդի բաժանորդագրութիւններ կ'ընդունինք : Մէկ ամսուան բաժնեգին՝ 300 ֆր. :

ՍԳԱՀԱՆԴԷՍ

ԱՐՇԱԿ ՋՕՊԱՆԵԱՆ-Ի

ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Կիրակի ,23 Յունուար, 1955

ՍԱԼ ՌԻՇԻԼԻԷՕ

Կը խնդրուի բոլոր կազմակերպութիւններէն նկատի ունենալ այս թուականը :

PREUVES

Revue Mensuelle Littéraire et Politique

Գրական եւ քաղաքական ամսաթերթ, ձոխ բովանդակութեամբ : Թիւ 41 (Ցուլիս) :

C. C. P. 178.00 Paris. Adresse 23, Rue de la Pépinière, Paris (8e)

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Վարժարանի խնամակալութիւնը 1954 – 1955 դպրոցական տարեշրջանին համար կը փնտռէ :–

Ա) Ուսուցչուհի մը, հայերէն եւ ֆրանսերէն լեզուներուն քաջ տեղեակ, որ միեւնոյն ատեն, իրրեւ դիչերօթիկ , հսկողի պաշտօն պիտի կատարէ :

Բ) երկու ուսուցչուհի հայերէնի լաւագոյն տեղեակ, ֆրանսերէնի եւ ձեռական աշխատանքներու բաւականաչափ ծանօթ, դարձեալ դիչերօթիկ եւ հսկողի պաշտօնով :

Թեկնածուները պէտք է դիմեն մինչեւ Յունիսի վերջը, վարժարանի խնամակալութեան, 1 Պուլվ· տիւ Նոռ, Լը Ռէնսի, Սէն է Ուազ :

Հաղորդակց· միջոց·— Էկլիպ սը Փանթէոնէն առնել 146 թիւ հանրակառքը : Իջնել Փավիյոն սու Պուա :

ԵՂԱՆԱԿԻ ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԵՒ ՀԵՐՈՍՆԵՐՈՒ ՕՐՈՒԱՆ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Սասնոյ ապստամբութեան 50ամեակին առթիւ :

Նախաձեռնութեամբ Հ· Ց· Դ· Մաբ – սէյլի Շրջ· կոմիտէին, մասնակցութեամբ չրջանիս ենթակոմիտէներուն եւ խումբերուն : Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի Շրջ· վարչութեան եւ իր մասնաճիւղերուն, ինչպէս նաեւ Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղերուն :

8 Օգոստոս, կիրակի ամբողջ օրը , Լէ Քայօլ Սէփտէմի ծառախիտ անտառին մէջ :

Կը նախագահէ ընկ· Ց· ՊԱՊԻԿԵԱՆ

Կը խօսի ընկ· Պ· ՉՈՒՒՔՃԵԱՆ

Այս ոճնակատարութեան ներկայ պիտի ըլլայ Սէփթէմի քաղաքապետը իր խոր – հրդականներով :

Գեղարուեստական բաժին

Երգ, նուագ, արտասանութիւն եւ զանազան անակնկալներ, բարձրախօսով կը նուագուին հայկական եւ եւրոպական ընտիր եղանակներ :

Շրջանի ենթակոմիտէները եւ անհատ հայրենակիցները որոնք օթօքար չեն վարձած, կրնան առնելէքս տանող թրօլէյպուսը եւ իջնել Սէփթէմէն մէկ կայարան յետոյ, Լէ Քայօլ ոստիկանական չէնքին առջեւ :

Հայ ազատագրութեան նախանձախնդիր մեր բոլոր հայրենակիցները սիրով կը հրաւիրուին ներկայ ըլլալու այս բացառիկ ոճնակատարութեան :

Մուտքը ազատ է :

Նահատակ – բանաստեղծ

ԴԱՆԻԷԼ ՎԱՐՈՒԺԱՆԻ

Վերջին գործը (իսկական)

Տրամադրելի է գրավաճառներու հարիւր հատի դին

Ֆօպ Մարօֆ հատը 100 ֆրանք

Դիմել նաեւ իր միւս գործերուն մասին

Adept Inc

B. P. 989 Casablanca (Maroc).

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԳՈՐԳԵՐՈՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ

Եթէ կ'ուզէք մեծամաւնակի գինով լաւագոյն գնում մը կատարել արեւելեան գորգերու

Դիմեցէք

35, RUE DE TRÉVISE

Tél. PRO. 07 · 25

(Ազգ· Տան դիմաց)

Ուր՝ պիտի գտնէք դիւրամատչելի գիներով ճոխ մեծերք մը :

Կը տառնձնենք ամէն տեսակ նորոգութիւններ : Փոխա – նակութիւններ եւս կը կատարուի :

ՀԱՅՐԵՆԱԿԻՑՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ՎՃԱՐՈՒՄԻ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆ

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Ֆր· ԿԱԳ· ԽԱՉԻ ՓԱՐԻԶԻ մասնաճիւղին ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ Հոկտեմբեր 24ին :

Ուսանողներու Տիկնանց խնամակալութեան անդրանիկ հանդէսը Նոյեմբեր 7ին :

★

ՀԱՑ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՐՄՆԻՆ

Տարեկան պարահանդէսը, Հոկտեմբեր 31ին :

★

Կիրակի 17 Հոկտեմբեր, հանդէս ի պատիւ ԴԵՐԱՍԱՆ Ա· ԳՄԲԷԹԵԱՆի :

ՍԵԲԱՍՏԻՈՑ ՄՈՒՐԱՏ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԱՑԸ ԿԸ ՓՆՏՌԷ

Երկրորդ, սան մը Սեւռի Մխիթարեան գոլէժը ուսանելու, 1954 Հոկտեմբերի վերամուտէն սկսեալ :

Թեկնածուն պէտք է լրացնէ հետեւեալ պայմանները :

Ա.—Պատանին պէտք է ծագումով Սեբաստիոյ նահանգի գիւղերէն կամ քաղքներէն ըլլայ :

Բ.— 11–12 տարեկան, գիտնայ հայերէն խօսիլ :

Գ.— Ունենայ բժշկական վկայագիր եւ իր յաճախած դպրոցի տեսուչէն վկայական, իրրեւ յառաջադէմ եւ ապագայ խոստացող :

Դ.— Պէտք է որ կամ չքաւոր ընտանիքի զաւակը ըլլայ :

Մեկնէ աւելի թեկնածուներու պարագային Մխիթարեան հայրերու հովանաւորութեան տակ, մուտքի քննութիւն պիտի անցընեն եւ յառաջադոյնը պիտի որդեգրուի ուսումնասիրացի կոչմէ, վեց տարուան համար, մինչեւ պաճալոռիա :

Կը հրաւիրենք Ֆրանսայի բոլոր վայրերու հայրենակիցներէն եւ մեր մասնաճիւղերէն որ կարելի եղածին չափ չուտ ներկայացնեն ընդունակ պատանի մը :

Եթէ թեկնածուն Մարսէյլի չրջանէն է, դիմել՝ Պ· Մ· Մեսիկեանի՝

20 Rue Thubaneau, Marseille.

Եթէ Տեսինէն է, դրել Պ· Մ· Պարտաքեանի՝

28 Rue Arago, Decines (Isère)

Այլ վայրերէ դրել Ց· Ցակոբեանի՝

60, Av. A. Briand (Bagneux (Seine)

Փարիզի կեդր· վարչութեան հսկողով :

Թեկնածուներուն մասին տեղեկացնել Փարիզի Կ· վարչութեան , ամէնէն ուշը մինչեւ 20 Օգոստոս :

Սեբ· Մուրատ Ուսումնասիրացի

Կեդր· վարչութիւն

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՄՕՏ

ԿԸ ԳՏՆՈՒԻՆ ՀԵՏԵՒԵԱԼ ԳԻՐՔԵՐԸ :— ՌՈՒԲԷՆԻ ՑՈՒՇԵՐԸ, 7 հատոր : Գին 6000 ֆրանք :

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ – ՆԵՐ (Ն· Ադոնց) , գին 1000 ֆրանք :

ԳՐԻԳՈՐ ՆԱՐԵԿԱՑԻ, (ֆրանսերէնի Թարգմանեց Լիւք Անտէ Մարսէլ, ուրիշ ժողովրդական բանաստեղծութիւններով) : Գին 1000 ֆրանք :

Թղթատարի ծախքը գնողին վրայ :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Հ· Ց· ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐը կը տօնուի յառաջիկայ Հոկտեմբեր 30ի գիշերը, «Միւթիւալիթէ» մեծ սրահին մէջ :

Ֆ. Կ· ԽԱՉԻ «ՕՐ»ՈՒԱՆ ԱՌԹԻԻ

ԵՂԱՆԱԿԻ ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

Նախաձեռնութեամբ Լիոնի եւ Տէսինի քոյր մասնաճիւղերու :

Կիրակի, 8 Օգոստոս, առաւօտեան մին – չեւ երեկոյ, Քաֆէ Լամարկի մօտ գտնուող ծառաստաններուն մէջ :

Գեղարուեստական բաժին, երգչախումբ – նակներու վրայ հայկ· երգեր եւ զանազան անակնկալներ :

Տէսինի զպրոցի աշակերտներու կողմէ պիտի ըլլան հայկական պարեր :

Առատ կերուխում :

Տեղւոյն վրայ առնուրակ ըմպելիներ եւ համադամ ուտելիքներ, խորոված միս եւ պաղպաղակ : Գիները ժողովրդական :

ՄԱՆՕԹ.— Օթօֆառերը փլաս կիշառէն կը մեկնին ժամը 9·15ին :

ՈՒՍՈՒՑԻՉ ԿԱՄ ՈՒՍՈՒՑՉՈՒՀիի ԿՈՒՉՈՒԻ

Ֆ· Կապ· Խաչի Տէսինի զպրոցին համար : Նախընտրութիւն կը տրուի այր եւ կնոջ : Գոհացուցիչ պայմաններ (բնակարանը ապահովուած) : Մանրամասնութեանց համար դիմել՝ Ս· ԱՌԱՔԵԼԵԱՆի, 12 Ռիւ Նանսէն, Տէսին (Իզէռ) :

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Արձանագրութիւնները բացուած են 1954 1955 ուսումնական տարեշրջանի համար : Կը խնդրուի բոլոր հայ ծնողներէն , որոնք կը փափաքին ազգային այս դարաւոր հաստատութեան մէջ ապահովել իրենց զաւակներուն տոհմային եւ ֆրանսական կրթութիւնը, օր առաջ, դիմել տեսչութեան, արձանագրութեան համար :

Մուրատեան վարժարանի այցելութիւնները՝ Շաբաթ եւ երկուշաբթի օրերը եւ ժամադրութեամբ :

Direction Collège Arménien
26, Rue Troyon - Sèvres (S. O.)
Tél. : OBS. 18-28

ԿՈՄՍԻ

(ՎԱՀԱՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆ)

«Խոնարհ հերոսները» եւ «Իմ Ցուշերը» տրամադրելի են տակաւին :

Դիմել Գավէզեանի՝

Cavezian, 37 Rue de Trevise
Paris (9e)

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

երաժշտապետ Լ· ՃԷՐԱՀԵԱՆԻ «ԱՌՋԵՒՆ ՏՕՆԱԿԱՐԳ »Ը

Որ կը պարունակէ գիչերային , առաւօտեան եւ Ս· Պատարագի երգեցողութիւնները, հինգ տաղաւարներու, Տեառնընդառաջի , Մեծ Պահոց կիրակիներու , Շաբաթ երեկոներու, Յաղթականի եւ Հանգստեան շաբաթաններու՝ հանգերձ ծանօթութեամբ : Անհրաժեշտ առաջնորդ մը եկեղեցականներու եւ աշխարհականներու : Իր տեսակին մէջ առաջնակարգ մատեան :

Գին՝ 500 ֆր· Թղթատարի ծախքով 550 ֆրանք : Յանձնարարութիւնք կանխիկ վճարումով : Դիմել՝

Levon Djérahian
32 bis, Bld. des Fauvettes
Beaumont-Marseille.

ԲՆԱԿԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ՇԻՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՆՈՐՈԳՈՒԹԵԱՆ

ԲԱՑԱՌԻԿ ՋԱՐԴԵՐԸ ԿԸ ՀԱՅՑԱՅՑՈՒԻՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԷՆ

Ets. THOMLAC

16 bis Bd. Sebastopol, PARIS 4e
52, Rue de Chalon, PARIS 12e
4 bis Rue Vaillant Couturier, ARGENTEUIL
10 Ave. de Gennevilliers, VILLENEUVE-LA-GARENNE

ՊԱՏԻ ԱՄԷՆ ԿԱՐԳԻ ԹՈՒՂԹԵՐ ԵՒ

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԻՒՂԱՆԵՐԿ՝ ՍԵՓԱԿԱՆ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

THOMLAC

Ձեր բնակարաններուն կուտայ գեղարուեստական հաճելի եւ ջերմ մթնոլորտ, իսկ ձեր պիւտճէին վրայ կը կատարէ խիստ կարեւոր խնայողութիւններ :

ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՑԱՆ

ՀԱՑ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՕԳՆ· ՄԱՐՄՆԻ օգափոխութեան կայանի Բ· խումբը պիտի մեկնի Օգոստոս 9ին : Աւծանագրութիւնները կը փակուին Օգոստոս վեցին , հետեւաբար կը յանձնարարենք ծնողներուն որպէսզի փութացնեն արձանագրութիւնները փոքրիկներուն որոնք պիտի պրկուին օգափոխութեան կայան :

Օգոստոս վեցի առաւօտուն պէտք է կատարուին բժշկական քննութիւնները այն մանուկներուն որոնք դեռ քննուած չեն : Օգոստոս 9ին, մեկնումը տեղի պիտի ունենայ ժամը 8·30ին : Ուրիշ մանուկները պէտք է 15 ռիւ ժան Կուժօն ըլլան ժամը 8ին :

Նոյն օրը առաջին խումբի օգափոխութեան մանուկները պիտի վերադառնան :

- Imp. Araxes 46, rue Richer. Paris

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél.: PRO. 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R. C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. Հատը 12 ֆր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
4
ՕԳՈՍՏՈՍ
★
MERCREDI
4 AOUT
1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7436 30e ANNEE

ԽՄԲԱԳԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2847

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՀԱՅ ԴԱՏԻ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐԸ

●

Քանի որ խօսեցանք Ժորժ Տիւհամէլի մասին, յիշողութիւնները թարմացնելու համար արձանագրենք նաեւ ուրիշ դէպք մը, որ կապ ունի Ֆրանսայի ականաւոր դրագէտին հետ:

1945–46ին բովանդակ Հայութիւնը կ'ապրէր յոյսի եւ խանդավառութեան բացառիկ օրեր:

Ամէն կողմէ դիմումներ կը կատարուէին Մեծ Դաշնակիցներուն՝ պահանջելով Սեւրի դաշնագրին գործադրութիւնը եւ նախապահ Ուիլսընի գծած սահմաններով Միացեալ Հայաստանի կազմութիւնը:

1945 Մայիսին Հայ Գաղթականաց Որհուրդի եւ Գաղթականաց Կեդր. Յանձնախումբի նախագահները՝ իրրեւ ժառանգ դորղները Հայաստանի Հանրապետութեան եւ Ազգային զոյգ Պատուիրակութեանց՝ առաջին յուշագիրը կը ներկայացնէին այս ուղղութեամբ Հինգ Մեծերուն (5րդը Զինաստանն էր այն առեն):

Նոյն տարուան Օգոստ. 15ին կը կազմուէր Թրքահայ Դատի Պաշտպան յանձնախումբը՝ նախագահութեամբ բոլոր հասանքներու:

Իր գործունէութեան դաշտը ընդարձակելով, Յանձնախումբը իր չուրջ համախմբեց «Թրքահայ Դատի Ֆրանսացի բարեկամները», որոնցմէ յիշենք Ռընէ Կրուսէն եւ զօրավար Պրէմոնը, երկուքն ալ այժմ հանգուցեալ:

Յանձնախումբը որոշեց 1946 Յունիսին Փարիզի մէջ գումարուած Հաշտութեան Որհրդաժողովին ներկայացնել յուշագիր մը հայկական պահանջներու մասին՝ առորագրուած ականաւոր Ֆրանսացիներէ – գրագէտ, ակադեմական, ուսուցչական, պատ, գրագէտ եւ այլն:

Յուշագիրը խմբագրեց Ռընէ Կրուսէ, որ սակայն յարմար չնկատեց առորագրել զայն՝ որոշ նկատումներով: Պատկան պաշտօնեայ էր եւ իրաւունք չունէր քաղաքական խնդիրներով զբաղելու:

Յանձնախումբի անդամները դիմեցին դանազան յայտնի անձնաւորութեանց, մասնաւորապէս Սորպոնի փրոֆէսօրներուն, բժշկապետներու եւ մտաւորականներու, որոնք՝ քիչ բացառութեամբ՝ բոլորն ալ սիրով զրին իրենց առորագրութիւնը:

Ողբացեալ Աբրահամ Զօպանեանին վիճակուած էր տանիլ Ժորժ Տիւհամէլը՝ անոր ալ առորագրութիւնը առնելու համար:

Տիւհամէլ մեծ եղաւ առորագրել եւ իր մեծ ուժին պատճառները բացատրեց յօդուածով մը, որ լոյս տեսաւ Փիկարօ 28 Յունիս 1946ի թիւին մէջ:

Քանի մը հատուածներ իր բացատրութենէն.

«Ամէն մարդ գիտէ թէ Հայկական հարցմը կայ, թէ այդ հարցը ցաւոտ է եւ շատ հին: Ամէն մարդ գիտէ թէ հայ ժողովուրդը իր զօրաւոր դրացիներու դրդումներուն եւ ճնշումներուն մէջտեղ մնացած, երկար ատեն է վեր կը տառապի եւ արդարութիւն կը պահանջէ: ... Բոլոր անոնք, որ մեր յոգնաբեկ բնկերութեանց համար խաղաղութիւն կը ցանկան, կը կարծեն թէ հայկական հարցի խելացի եւ իմաստուն կարգադրութիւնը կրնայ մարել հրդեհի հին հնոց մը Եւրոպայի սահմաններուն վրայ եւ հանդարտեցնել շատ մը խիղճեր:

«Ահա՛ ինչ որ կրնամ ըսել, ահա՛ ուրիմն ինչ որ կ'ըսեմ բաց սրտով»:

Տիւհամէլ Պիրատոսի նման ձեռքերը կը լուայ եւ խիղճը կը հանդարտեցնէր:

Պիտի ըսուի թէ ի վերջոյ մեր այն ամէն բոլոր ձեռնարկները ուժէ արդիւնքի չյանդեցան: Մեծերը կրկին լքեցին Հայկական Դատը:

Պատմութիւնը կ'արձանագրէ սակայն ամէն բան:

Հայ ժողովուրդը մինչ եբախտաորոշ պիտի մնայ հանդիսպ անոնց, որոնք իր նկղ օրերուն փորձեցին օգնութեան հասնիլ իրեն:

Ժորժ Տիւհամէլ կամովին դուրս ձգեց իր անունը՝ Հայ Դատի Բարեկամներու ցանկէն:

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

★

ԹՈՒՆՈՒԶԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԻՒՆԸ

ՆՈՐ ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ — ՊԷՅԻՆ ԿՈՉԸ
ԴԻՊՈՒՀՈՒԹԻՒՆ ՄԵՆՏԷՍ–ՖՐԱՆՍԻ ԴԷՄ

Թունուզի Պէյը ընդունելով Ֆրանսայի վարչապետին անակնկալ առաջարկը, իր նորաստեղծ կառավարութեան պետ նշանակեց Թահար պէն Ամմարը, նախագահ Թունուզի երկրագործական սենեակին:

– Այս ընտրութիւնը դոհունակութեամբ ընդունուեցաւ, որովհետեւ նոր վարչապետը վստահութիւնը կը վայելէ թէ անկախութեան կուսակից Նէօ–Տէսթուրի եւ թէ բարեկամական յարաբերութիւններ մշակած է միշտ Ֆրանսայի հետ: Նաեւ մեծ յարգ կը վայելէ երկրին երկրագործական չրջանակներուն մէջ:

Պէն Ամմար խոստացաւ երեք օրէն կազմել իր դահլիճը, որ միաստիճան պիտի չըլլայ: Երեք կարեւոր վարչութիւններ՝ ինչպէս ելմտականը, Հանրային չինուածներ եւ Կրթականը պիտի չարունակեն վարել Ֆրանսացիները, ինչպէս նաեւ Թղթատարական վարչութիւնը: Այս վարչութիւններէն ներս պիտի փոխանցուին Թունուզցիներ, երբ վերջնական համաձայնագիրը կնքուի երկու երկիրներու միջեւ:

Թունուզի նոր դահլիճը առ այժմ պիտի բաղկանայ երեք կամ չորս անպաշտօն նախարարներէ, որոնք պիտի կնքեն համաձայնութիւնը Ֆրանսայի հետ: Թէեւ կը կարծուի թէ Պէն Ամմար կրնայ պաշտօնի կոչել Թունուզի նախկին վարիչներէն ոմանք, սակայն Նէօ–Տէսթուր կը պահանջէ որ բոլորովին նոր անձեր գան իշխանութեան գլուխը: Նոյնիսկ չեն ուզեր Պէյին փեսան Տոքթ. Պէն Սալէմը: Հաւանաբար այսպէս ալ ըլլայ:

× *Թունուզի Պէյը հանդարտութեան կոչ մը ուղղած է, ուր կ'ըսէ.*

«Փառք Միակ Աստուծոյ,

«Նոր չրջան մը կը բացուի մեր ամենասիրելի հայրենիքին պատմութեան մէջ: Դժնդակ է յիշել այն ցաւագին օրերը որ ապրեցաւ մեր բոլոր երկիրը: Այսօր պէտք է փառք տանք Աստուծոյ որ իր անսպառ ազօրմութեամբը ցրուեց մեր հոգիները ծածկող, երկրին ծանր վտանգներ սպառնացող մութ ամպերը:

«Ֆրանսական Հանրապետութեան կառավարութիւնը պատմութեան մէջ իրեն պատասխանը չարժումով մը չվարանեցաւ ճանչնալ մեր քաղաքական հասունութիւնը եւ ձեր ցանկութեանց օրինաւորութիւնը, իր Պետին իրաւասու յատակ ուա – ներկմիա ձայնով յայտարարելու մեր երկրին ներքին անկախութիւնը:

«Պէտք է մեր հանդիսաւոր մեծարանքն ուղղենք նշանաւոր պետական մարդուն, որ հիացման արժանի իրագործութեամբ կը վարէ Ֆրանսայի ճակատագիրը:

«Մեր ազգային կեանքին այս վճռական հանգրուանին առջեւ, մեր ճակատագրին բարձրութեան վրայ պէտք է լլլանք, աշխարհի ընծայելու տեսարանը ժողովուրդի մը որ միասրան է դէպի յառաջդիմութիւն իր յատակ գնացքին մէջ, որ համաչափութեամբ ու ներդաշնակօրէն կ'աշխատի մեր Թագաւորութեան բոլոր տարրերուն հետ, լաւագոյն ապագան կառուցանելու համար:

«Շինարարական այս մեծ ճիգը արդիւնաբեր կրնայ լլլալ միայն կարգապահութեամբ, խաղաղութեամբ եւ ապահովութեամբ, որուն իրաւունք ունին այս երկրին բոլոր բնակիչները:

«Պէտք չունինք բնաւ կրկնելու մեր կամքը զատապարտելու ամէն բռնական գոյց, որովհետեւ այսպիսի ամէն արարք պիտի նկատուի ծանր սպառնալիք մը մեր Թագաւորութեան վերապոյն չահերուն դէմ:

«Զինք կասկածիր որ այս կոչը պիտի լսուի եւ խորապէս նկատի պիտի առնուի ամէնուղ կողմէ, պիտի մղէ երկրին բնակչութեան գործունէութեան վերակազման, եւ պիտի ծառայէ սերմանման Ֆրանքեւթու – նուգեան վաղեմի բարեկամութեան, որ թոյլատրեց Թունուզը անցնիլ այնքան դիզիկ հանգրուաններ յառաջդիմութեան ճամբուն մէջ»:

× *Թունուզի անկախութեան չարժուման պատմութեան մէջ կարեւոր դէպք մըն ալ կը կազմէ Պուրկիպա, որ Ֆրանսական կառավարութեան կողմէ արգելափակուած է, իր կարգին կ'որդեգրէ Պէյին կոչը եւ հանդարտութիւն կը յորդորէ իր կուսակիցներուն:*

× *Վարչապետ Մենտէս–Ֆրանսի անակնկալ վարմունքը առանց խորհրդարանին հաւանութեան անկախութիւն տալու Թունուզի, մեծ իրարանցում եւ խռովք պատճառեց Ֆրանսական չրջանակներու մէջ: Մամուլին մեծ մասը վերապահ է — մանաւանդ կիսապաշտօն Թերթերը — ձախերը կը պաշտպանեն վարչապետը, իսկ Լ'Օրօր մանաւանդ խիստ պայքար մը բացած է անոր դէմ եւ կը քննադատէ իր արարքը իրր հակասահմանադրական: Խորհրդարանի չրջանակներն ալ երկու – քի բաժնուած են եւ կը պահանջեն դումարել անմիջապէս երեսփ. ժողովը եւ տապալել զայն:*

Իսկ Մենտէս–Ֆրանս նպատակ չունի տեղի տալու: Կ'ըսէ թէ գործադիր իշխանութիւնը պէտք չունի նախապէս խորհրդակցելու ժողովին հետ, այլ համապատասխանութիւն մը ընել անոր, որ կրնայ զայն մերժել ու տապալել: Արդէն ժողովը Օգոստ. 10ին որոշած էր զրաւել Թունուզի խնդրով, մինչեւ այդ Մենտէս–Ֆրանս իր ձեռնարկին պիտի տայ աւելի որոշ հանդամանք: Մնաց որ Մենտէս–Ֆրանս Խորհրդարանին առջեւ պիտի դայ նաեւ Հիւսիսային Աֆրիկայի եւ Եգիպտոսի բռնակալութեան հարցերուն մասին:

✤ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ✤

ԱՐՔԱՅԱԿԱՆ ՁՕՕՍԱՆՔ

★

Օրուան թերթերը կը գրեն թէ Յունաստանի թագաւորը եւ թագուհին մասնաւոր հրաւէրներ ուղղած են մօտ հարիւր անցեալ, ներկայ եւ ապագայ վեհապետներու, որպէսզի զօրսակաւ պտոյտ մը կատարեն Օգոստոս 22էն սկսեալ:

Այս առթիւ կը տրամադրեն շքեղ զօրասանաւ մը, — *Ակամէմնոն*, որ ճամբայ պիտի ելլէ Նափոլիէն եւ հոն պիտի վերադառնայ Սեպտ. 2ին:

Ուրեմն, պտոյտը պիտի տեւէ մօտաւորապէս երկու շաբաթ, գլխաւորաբար յունական կղզիներուն մէջ:

Թագաւորը եւ թագուհին խնդրած են հրաւիրեալներէն որ շատ պարզ հագուին: Առանց պաշտօնական տարազի:

Թագուհիները եւ իշխանուհիները կրնան իրենց ուզածին պէս հագուիլ· բայց ոչ *պիջինի* կամ տափատ փորձել:

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, ներկաներուն մէջ պիտի գրտնուին արքայական գերդաստանի երիցագոյն անդամը, Յունաստանի Եորկիոս իշխանը, որ ութսունը անցած է, եւ կրտսերագոյնը, Իրենա իշխանուհին, որ հազիւ 13 տարու կայ:

Ներկայ եւ նախկին թագաւորները եւ իշխանները ոչ միայն պիտի այցելեն պատմական վայրերը, այլ եւ պիտի զբաղուին առուտուրով, լողալով, ապրելով եւ ուրիշ զբօսանքներ ընելով:

Ինչպէս կը տեսնէք, նորէն դասական գայիւ պայքար մըն է որ կը մղուի:

Յունաստանի թագաւորը եւ թագուհին կ'ուզեն մնախքարել իրենց նախկին կամ ներկայ դասակիցները, որոնք հետզհետէ շուքերու կը վերածուին:

Այս օրինակէն ներշնչուելով, Զորս կամ Հինգ Մեծերէն մէկն ալ չի՞ կրնար աւելի փառաւոր զբօսանաւ մը տրամադրել բոլոր անոնց որ երկիրներու եւ ազգերու իրական վարիչներն են այսօր:

Արդարեւ, այսօր աշխարհի ճակատագիրը կը վարեն անթագ արքաներ, — վարչապետ, առաջնորդ, նախագահ, դիկտատոր, նախարար, զօրավար և այլն: Անցեալ ըլլան թէ ներկայ:

Այս բոլորը համախմբել շքեղ մարտանաւի մը մէջ, եւ պտոյտ մը սարքել Ատլանտեան ովկիանոսէն մինչեւ Միջերկրական ծով, շատ աւելի օգտակար է մարդկութեան համար, քան արքաներու զբօսանական պտոյտը:

Մանաւանդ եթէ երկար տեւէ ձեռնարկը եւ իւրաքանչիւրը միասին տանի ազգային ըմպելին, — *վոտկա, ուիսքի, ճին, օղի, փեռնօ* եւ այլն, նաեւ համեմներ:

Անշուշտ արեւելեան «լոբում»ն ալ իր պատուոյ տեղը պիտի ունենայ:

Հրաւիրեալները օրերով կը զուարճանան: Կը լողան: Կը պարեն: Մօտէն կը ճանչնան իրար: Եւ շատ մը թիւրիմացութիւններ կը հարթուին:

Պայմանաւ որ լման երկու ամիս նաւէն դուրս չելլեն:

Վ.Ա.Հէ

ՄԵՐ ԱՅՑԵԼՈՒՆԵՐԸ

Ամբաստանուն այցելեց մեր մարզական աշխատակիցը Պ. Մաքս Պարոնեան, Թենեխ ախոյեան:

Պ. Պարոնեան Սպանիա մեկնելու Գերմանիա վերադառնալէ առաջ կրկին պիտի անցնի Փարիզէն:

ո՞ր կողմը պիտի յաղթէ:

× *Թունուզի ընկերվարական դաշնակցութիւնը կ'ողջունէ անկախութեան յայտարարութիւնը, իսկ Թունուզի ոչխարհուհանն աշխատաւորներուն սենեակն այս առթիւ կը պահանջէ պաշարման վիճակը վերցնել եւ ազատ արձակել քաղաքական պատճառներով բանտարկուած ու աքսորուածները:*

ՅԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄՆԵՐ

Կուամէմալայի մայրաքաղաքին մէջ յեղափոխական նոր չարժումներ տեղի ունեցան Ապառութեան Ուժերուն կողմէ, որոնք չարձակեցան նախագահին անձնապահնեղուն եւ բազմարուեսական վարժարանին մարզոց դէմ: Փողոցներու մէջ զինեալ կռիւներ տեղի ունեցան: Օդանաւեր ալ կրակ թափեցին, յայտնի չէ թէ ո՞ր կողմին կը պատկանէին անոնք:

Երկու կողմէ բազմաթիւ մեռելներ եւ վիրաւորներ կան: Յեղափոխական չարժումները սկսած են նաեւ երկրին արեւելեան նահանգներուն մէջ:

× *Պոմպէյին կը հաղորդեն թէ Կոայի մէջ Բոլիուական իշխանութեանց դէմ յեղափոխական չարժումները կը չարուցանեն երկրին ապատարրութեան եւ անկախութեան համար: Լիսպոնի կառավարութիւնը նոր ուժեր ղրկեց Հնդկաստան, զսպելու համար չարժումը:*

ՍՈՒՐԻՈՅ հանրապետութեան նախկին նախագահ Շիւքրի Քուաթլի, որ դժգոհութեան չարժման մը հետեւանքով ե – պիպաոս ապատանած էր, յայտարարած է որ մօտ օրէն իր երկիրը կը վերադառնայ եւ թէ ուժէ կուսակցութեան չի պատկանիր:

(Լուրերու շար. ը կարդալ Դ. էջ)

ՀԱՅ ԳԻՐՔԸ ԵՒ ՀԱՅ ԸՆԹԵՐՑՈՂԸ

•

Հայ գրքի ճակատագիրը խնդրոյ առարկայ է դարձեալ։ — Ամէն մարդ հաճախն է, որ հայալեզու հրատարակութիւններ սպառում չունին. սահմանափակ «շուկայ» ունին. ոչ միայն չեն կշտացներ հայ հեղինակը, այլ նաեւ՝ չեն փակեր, յաճախ, հրատարակութեան ծախսերը։

Հետեւա՞նք։ — Հայ գրագէտը կը յուսալքուի, հայ գրականութիւնը կ'աղքատանայ, հայ միտքը կը տուժէ, հայ ընթերցողը կը դժգոհի։ Կը նահանջենք նաեւ Մշակոյթի ճակատին վրայ։

Խնդրոյ առարկայ է, նաեւ, ճար մը դտնելու, չարիքը խափանելու միջոցը. — Ամէն մարդ համաձայն է, որ միջոցներ գտնենք՝ մեղմելու համար տագնապը, թափ տալու համար հայալեզու հրատարակութեանց սպառումին, խթանելու համար հայ մտաւորականը, կռուաններ պատրաստելու համար հայ մտքին ու մշակոյթին։

Հետեւա՞նք։ — Թերթերու սիւնակնէրչն կարծիք ու տեսակէտ կը պարզուի, առաջարկներ կ'ըլլան, սրատմորմոք հատուածներ կը տրուին թուղթին։ Կարեւի չէ կասկածիլ անկեղծութեան մասին բոլոր անոնց՝ որոնք, ախտաճանաչումի իրենց փորձին մէջ, յաւագին եզրակացութիւններու կը յանգին կամ յուսադրիչ առաջարկով մը կը փակեն իրենց տրտում խորհրդածութիւնները։

Մենք ալ նոր բան չունինք ըսելիք։ «Պարպուելու», ընդհանուր չարժումին խառնուած ըլլալու պահանջ մըն է՝ որ մեզ կը մղէ դրիչ չարժելու։ Ցաճախ տխրելու փափաք կ'ունենան մարդիկ...

Եթէ անկեղծ պիտի ըլլանք մենք մեզի հանդէպ, պիտի խոստովանինք՝ նախ, որ մեր մէջ «ընթերցող» հասարականութիւն դոյութիւն չունի տակաւին։ — Քաղաքակրթական ընդհանուր պայմաններու հետ զուգահեռ կը ստեղծուի այդ հասարականութիւնը։ Ճակատագիրը ուղեց, որ քաղաքակրթութեան առակ մեծագոյն ժողովուրդներէն մէկը, Հայը, բնաւեր ու տարտղնուած, իր մեծագոյն տոկոսով մնայ աւուր հացի հետամուտ, չարքաշօրէն թշուառ, իմացական ընդհանուր չարժումներէ կամ ներքին հետաքրքրութիւններէ խլուած, իր տան ու անմիջական չրջապատին ինքնապաշտպանութեան պատասխանատու։ Ամէնէն լուսացնցուղ պղտոտներէն, ամէնէն արեւտո անապատներէն, ամերիկեան ու եւրոպական ոստանները մինչեւ Միջին Արեւելքի աւազուտները, Հայը ստրուկ դարձած է կամ մեքենային ու հեշտասիրութեան, կամ հեւ ի հեւ աշխատանքին ու թշուառութեան։ Ֆրանսայի ու Ամերիկայի քաղաքակրթութիւնը՝ իր կլափին մէջ առած, կոր – սընդուցած է հայ մարդը։ Հարուստը այլասերած է, օտարացած, անպիտան ու ինքնագոհ։ Եթէ պիտի կարդայ՝ իր փառասիրութիւնն ու սոփեստութիւնը չեն ներեր, որ... հայ գիրք կարդայ։ Եթէ պիտի չկարդայ, իր նիւթական ապրիւրները պիտի բանայ հաճոյքի լոքոնուն դեռնի մը վրայ, իր միսերը զոհացնելու կամ հեշտանքի պապակին յագուրդ տալու մոլուկին տենչանքով մը։ Աղքատը կամ զործաւոր դասակարդը, — իր Հայու ցաւին, զրկանքին ու տառապանքին հետ՝ նաեւ հայերէն կարդալու անտարակուսելի եւ անհուն պապակով — երբեք պիտի չկարենայ հասնիլ իր երազին, որովհետեւ առօրեան ծանր կը կշռէ իր ուսերուն, ու ի վիճակի չէ վճարելու...։

Նոյնն է, զրեթէ, կացութիւնը՝ նաեւ այս ափերուն վրայ։ Հեշտանքը վարագած է ամբողջ սերունդներ։ Դարուն մեծագոյն ծարաւն է հաճոյքի պահանջն ու փնտռտուքը։ Սինեմա, մարզական խաղեր, ցնծագի ապրումներ եւ զգայացունցին սէրը՝ ժամանակ ու պահանջ չեն թողուր հանդարտ ու խորասոյզ ապրումներու, մտքի զրազումներու։ Այս զաղութներուն մէջ ալ՝ հարուստը... ասկիին պաշտամունքով կ'ապրի ,անյագուրդ «կըինայէ», միշտ «չունի», զրքին ու թերթին համար վճարել, կը նկատէ ժամանակավրէպ չքեղանք...։ Դարձեալ չքաւոր ու աղքատիկ դասակարդն է՝ որ կարդալու պահակ ունի, կը սիրէ Հայ Գիրքը, յարգանք ունի հայ արժէքներու հանդէպ, կը զգայ թէ իր Հայութեամբ կ'ապրի...։

Քաղաքակիրթ ոստաններէ մինչեւ կիւսավայրենի չրջաններ՝ կայ ու կ'ապրի նաեւ դասակարդը ունայնամիտներուն, անոնց՝ որոնք անխտիրաբար ունին հաւատալու եւ հաւատացնելու, թէ հայ մտաւորականն ու զիրքը չեն զոհացներ զինք, չեն կշտացներ զինք, աղքատիկ են ու անբովանդակ, անարժէք ու ապազնորհ։ — Աւելորդ է ըսել՝ թէ կարելի չէ պայքարիլ այս համաճարակին դէմ, խըլտատ կամ յորդոր բանաձեւելով։ Որքան առեն որ Հայ Գիրքը տարածելու միջոցներ կը պակսին, այս չքախումբը պիտի կարծէ... իրաւունք ունեցած ըլլալ իր վերապահութեանց մէջ։

Արդ, բոլոր կարծիքներն ու տեսակէտները կուգան յանդիլ հիմնական հարցականին.

— Ինչպէ՞ս ընել, որ Հայ Գիրքը «չուկայ» ունենայ, սպառի, ընթերցողը բազմութիւններ գտնէ.

Հաւատացած ըլլալով հանդերձ, որ հայ գրքի տագնապը կարելի չէ արմատախիլ դարմանել Սփիւռքի մէջ՝ կ'ենթադրենք թէ կարելի է համեմատական հետաքրքրութիւն ու ընդհանուր չարժում ստեղծել մատչելի գիներով գրքերու հրատարակութեամբ։

Եթէ հայ գրքի ընթերցողները չքաւոր ու միջակորեաք դասակարգեր են առաւելապէս՝ ապա, ուրեմն, մեր հրատարակչականներու եւ հեղինակներու հիմնական ձգտումը պիտի ըլլայ հրատարակել «էժանագին» հատորներ։

Բայց, ինչպէ՞ս իրագործել տեսական այս սկզբունքը, երբ թուղթ, տպագրութիւն ու զրաշար չատ սուղ կ'արժեն մեր օրերուն, ու հրատարակչականներու կամ հեղինակներու «ճար»ը կը սահմանափակուի միայն ու միմիայն լաւորակ, միջակ կամ ցածորակ թուղթ գործածելու անկախութեան մը մէջ։

Մեր համեստ կարծիքն այն է՝ որ Հայ Գրքին համար ալ պէտք է փնտռենք փըրկութեան տարբեր միջոցներ։ Պէտք է ուենենք կամ ստեղծենք Համազգային Հայ Գրքի Կազմակերպութիւն մը՝ որ միջոցներ խորհի մեկենասներ գտնելու, նուիրատուներ զօրակոչի ենթարկելու, հայ մտքին ու մշակոյթին համար նիւթական զոհողութեանց յանձնառու քայլ մարդիկ ի մի համախմբելու։

Կը հանգանակենք մեր վարժարաններուն, մեր եկեղեցիներուն, մեր հանրային բազմաճիւղ կազմակերպութեանց համար։ Ինչո՞ւ ամչնանք հանգանակելու՝ նաեւ Հայ Գիրքին համար։

Կը նուիրենք, կը զոհաբերինք, լիատրուն կուտանք հանրային մեր բոլոր ձեռնարկներուն առթիւ։ — Ինչո՞ւ չնուիրենք, չզոհաբերինք ու լիատուն չտանք Հայ Գրքին համար։

Տնտեսական եւ նիւթական պայմաններ թող ստեղծուին, ու պիտի տեսնենք՝ թէ ինչպէ՞ս պիտի ընձիւղին հայ տաղանդները, ինչպէ՞ս պիտի աչխատի հայ մտաւորականը, ինչպէ՞ս պիտի փրկուինք լճացումէ եւ թմրութենէ։ — Շարժումը պիտի փոխանցուի զործօնէ զործօն, ու թաւալող մեքենաներուն հետ՝ պիտի խանդավառուի նաեւ հայ մտաւորականն ու հեղինակը։

Եթէ այս նախաձեռնութեան համար Համազգայիններն, Կրթ. Հիմնարկութիւններն ու Բարեզործականը հրապարակ չիջնեն, Հայ Գիրքը պիտի չարունակէ իջնել դամբարան...

ԱՆԳԼԻԱ 72 ՏԱՐԻ ԵԳԻՊՏՈՍԻ ՄԷՋ

•

Յուլիս 27ին վերջացաւ անգլիական զբաւումը Սուէզի մէջ։ Անգլեւեգիպտական վէճ մըն էր որ կը տեւէր երկար տասնէ ի վեր եւ զարճած էր նաեւ Միջին Արեւելքի հրատապ հարցերէն մէկը։

Անգլիոյ ներկայութիւնը Սուէզի չրջանին մէջ տեւեց 72 տարի։ Ստորեւ քանի մը պատմական թիւեր, քաղելով «Լը Մոնտ»էն.—

1879.— Ֆրանքեւանգլիական հսկողութիւն մը հաստատուեցաւ եգիպտական եւլեմատացոյցին վրայ եւ նոյն թուականին Աղեքսանդրիա միջազգային դարձաւ։

1882 · — Հականգլիական ցոյցեր տեղի ունեցան Աղեքսանդրիոյ մէջ, որոնք կազմակերպուած էին սպայի մը՝ Ահմէտ Ապապիի կողմէ։ Բրիտանական տորմիղը ռմբակոծեց քաղաքը, առաջարկելէ ետք Ֆրանսայի եւ Իտալիոյ ընդհանուր դործողութիւն։ Անգլիացիները Իսմայիլիա ցամաք եկան եւ չախչախեցին Ապապիի ուժերը։ Եգիպտոս փաստօրէն ինկաւ բրիտանական պաշտպանութեան տակ։ Անգլիական զօրավար մը «սերտօր» տիտղոսով, տառնձնեց եգիպտական բանակին հրամանատարութիւնը։

1883 · — Սուտանի արչաւանքը։

1892 – 1895· — Զղտումի չրջան Գահիրէի եւ Լոնտոնի միջեւ, հետեւանք նոր Խեդիւ Աբբաս Հիլմիի համանգլիական քաղաքականութեան։

1899 · — Ֆրանսա կը հրաժարի ուէզ պահանջէ Նեղոսի հովտին վրայ։ Սուտանի համար անգլեւեգիպտական միաժամանակ տիրապետութիւնը կը հաստատուի։

1904 · — Սիրալիր համաձայնութիւն։

Փարիզ կը ճանչնայ եգիպտոսի վրայ Մեծն Բրիտանիոյ տիրապետութիւնը։

1907 – 1911 · — Սկզբնաւորութիւն ազգային չարժման։

1913 · — Հիմնադրութիւն ներկայացուցչական վարչաձեւի։

1914 Դեկտ. 18· — Պատերազմի պատճառով եգիպտոս պաշտօնապէս կը դրուի Բրիտանիոյ պաշտպանութեան տակ։

1919· — Հականգլիական խռովութիւններ։ Երկարատեւ բանակցութիւններ Գահիրէի եւ Լոնտոնի միջեւ։

1922 · — Ջնջում պաշտպանութեան։ Եգիպտոս կը յայտարարուի իրրեւ դերիշխան։ Սակայն «դոյավիճակը» կը պահուի մինչեւ որ դանազան հարցեր լուծուին, ինչպէս բրիտանական կայսրական հաղորդակցութեան ապահովութիւնը եգիպտոսի մէջ, օտար չարձակման դէմ, օտար եւ փոքրամասնութեան չահերու պաշտպանութիւնը, եւ վերջապէս Սուտանը։

1924· — Նոր ձգտում բանակցութեանց ոտնձգութեանց առթիւ։ Սուտանի ընդհ. կառավարչի սպանութիւնը։

1927· — Անգլեւեգիպտական համաձայնութեան մը խմբագրութիւնը, որով Մեծն Բրիտանիոյ կը ձգուէր իր ուզածին պէս պաշտպանելու իր կայսրական հաղորդակցութեանց զիծերը։ Ի վերջոյ եգիպտական դահլիճը կը մերժէ ստորագրել։

1929 · — Վաֆտի չարժութիւնը ընդհ. ընտրութեանց մէջ։ Նահաս փաչա կը վերակոչ բանակցութիւնները։

1928 · — Ֆուատ թագաւորը բռնապետութիւն կը հաստատէ։

1936· — Արքայական բռնապետութեան չրջաններէ ետք, Նահաս փաչա իչխանութեան զլուխ կուգայ եւ կը ստորագրէ Օգոստ. 22ին համաձայնութեան դաշնագիր մը Անգլիոյ հետ, որ սկզբունքով վերջ կը դնէր եգիպտական հողին վրայ բրիտանական գրաւման։

Գահիրէի անգլիական պահակազօրքը պէտք էր քաչուէր, սակայն տասը հազար դինուորներ եւ 400 օդանաւորդ կը պահուէին Ջրանցքի մօտերը քան տարուան համար։ Ակէ զատ, բրիտանական զօրքը պէտք է բանակէր կամ Աղէքսանդրիոյ եւ կամ անոր չուրջը, ուր քար։ Նախատեսուած էր որ այս թիւը կրնար աւելնալ պատերազմի առեն եւ կամ միջազգային վտանգի մը պարագային։ Ծնունդէն ետկու օր առաջ բրիտանացի վերջին դինուորը կը մեկնէր Գահիրէի Մեծն Բրիտանիոյ դեսպանատունէն, որուն պահպանութիւնը կ'ապահովուէր եգիպտական ոստիկանութեան կողմէ։

1937 · — Եգիպտոս կ'ընդունի Ազգերու Ընկերակցութեան մէջ։ Ջնջում Քափիթիւլասիոններու։ Գահակալութիւն Ֆարուքի։

1939· — Կէօպէլս եւ Պալպօ կ'այցելեն Եգիպտոս։

1940· — Եգիպտոս կը յայտարարէ իր չէզոքութիւնը։

1942 · — Ալի Մահէր փաչա, նախկին վարչապետը կը ձերբակալուի, Առանցքի հանդէպ իր համակրութեան պատճառով։

1945· — Եգիպտոս կը պահանջէ 1936ի դաշնագրին վերաքննութիւնը։

1946.— Լոնտոն կ'ընդունի վերաքննութիւն։ Բանակցութիւնները կը

Խմբագրական «ԱՐԵՒԵԼՔ»ի թեան սկզբունքը։ Բանակցութիւնները կը

ՕՏԱՐ ԷՋԵՐ

ՁԿՆՈՐՍԸ ԵՒ ԻՐ ՀՈԳԻՆ

•

Եւ առաջին օրը փոխանակութեան հա – մար քուրմեր եկան, երկրորդ օրը ազ – նուականներ, իսկ երրորդ օրը արուես – տագէտներ եւ զերիներ։ Եւ այդ ձեւով վաճառքը սակաւ մեղ որ երկար տեւեն հոն մնանք։

Իլլէլ մնացինք լուսին մը ամբողջ եւ երբ զիշերին մեծ աստղը սկսաւ հատնիլ, ձանձրացայ ու սկսայ թափառիլ փողոցէ փողոց եւ հասայ քաղաքի Աստուծոյն պարտէզը։ Դեղնագոյն պատմուճաններ հագած քուրմեր լուին չարժումներ կը կատարէին կանաչ ծառերու միջեւ ու սեւ մարմարէ սալաքարերու վրայ։ Կը կանգ – նէր աստուածարձակ տաճարը կարմիր բուստով կառուցուած, տոճէ գռները ցուլերով էին զարդարուած եւ փայլուն ոսկեզօծ սիրամարգներ քանդակուած էին։ Տանիքին կղմինարները ծովու գոյ – նով յախճապակի էին, իսկ չուրջը՝ զանգակներով եզերուած էր, սպիտակ աղաւնիներ անցած առեններն եթէ հպէին իրենց թեւերով, կը հնչէին։

Մեհեանին առաջքը երկարաձեւ եզան – դաքարերով սալարկուած էր։ Եզերքը երկընցած ու զունատ մատներովս լայնատերեւ առուկները կը զննէի։ Քուրմերէն մին յառաջանալով եկաւ ու հոխ կեցաւ, ոտքերուն սանտալներ հագած էր, մին կակուղ օձի մորթէ, իսկ միւսն ալ փետուրներէ չինուած էր։ Իսկ իր սեւ խոյրը, մահիկաձեւ արծաթներով զարդարուած էր։ Իր հագուստը հօթը տեսակ կերպասէ հիւսուած էր եւ իրարմէ տարբեր դեղին զոյներով, իր գանգուր մազերը ծարիրով ներկուած էր։

Քանի մը վայրկեան վերջ, ինձի հետ խօսելով փափաքս հարցուց. ըսի թէ միակ փափաքս է աստուածը տեսնել։

Քուրմը իր փոքր աչքերովը չէշտակի ինձի նայելով ըսաւ թէ աստուած որսի էր եկած։

— Ըսէ ինձի, ո՞ր անտառը գնաց, ես ալ իրեն պիտի ընկերանամ։

Իր երկար ու սրծայր եղունգներովը սկսաւ իր մեսաքսայ պարեգօտին եզերքները չակել։

— Աստուածը կը քնանայ, բա՛ւ։

— Ըսէ ինձի, ո՞ր ննջասենեակն է, իր մօտ երթալով արթնցնեմ զայն։

— Աստուածը ինձոյքի զացած է, պոռաց քուրմը։

— Եթէ գինին անուշ է, իրեն հետ միասին պիտի խմեմ։ Եթէ լեղի է՝ հաւասար պիտի խմեմ անոր հետ։

Մեծ զարմացումով մը գլուխը խոնարհեցուց եւ ձեռքս բռնելով օդնեց ինձի որպէսզի ոտքի ելլեմ ու գիս մեհեան առաջնորդեց։

Առաջին սրահի մէջ տեսայ այսպիսի կոճղի մը վրայ գետեղուած կուռք մը, որուն վրայ խոշոր ու փայլուն մարգարիտներ չարուած էին։ Ան եփեսոսէ գտնուած էր ու մարդու մը հասակը ունէր։ Ճակատը կարիհհանով մը զարդարուած էր, եւ թանձր իւղ մը կը կաթէր իր մազերէն մինչեւ գիտուերը։ Իր ոտքերը կարմրած էին նոր խողխողուած այծի մը արիւնով։ Իր մէջքին անցուած պղինձէ զօտիին վրայ հօթը հատ բիւրեղաքար կը գտնուէր։

Քուրմին հարցուցին թէ աստուածը ասիա՞ է։ Ասիա է պատասխանեց։

— Ցոյց տուր ինձի աստուածը ապա թէ ոչ պիտի սպաննեմ քեզ, բացագանչեցի։ Ձեռքին զպայ, որ անմիջապէս ան – դամալուծուեցաւ։

Քուրմը հառաչելով ըսաւ.

— Նորին ամենապատուութիւնը եթէ բժշկէ իր ծառան, իրեն ցոյց պիտի տամ աստուածը։

Ձեռքին վրայ փչեցի ու առաջացաւ, քուրմը սոսկաց ու գլխ երկրորդսրահը առաջնորդեց, ուր տեսայ կուռք մը յատկապէս որ լուտասի վրայ կանգնած էր։ Ան փղոսկրէ կերտուած էր եւ կրկին մարդու հասակ ունէր։ Ոտքը զմրուխտներով զարդարուած էր։ Իր ճակատին վրայ ոսկեքար մը կար ու սոխինքները զմուռսով եւ կինամոնով մալակոնուած էին։ Կուռքը մէկ ձեռքին մէջ յատկապէս կոր արքունական զաւազան մը բռնած էր, իսկ միւս ձեռքին մէջ ալ բիւրեղեայ գունդ մը կար։ Անագապղինձ կօչիկներ հագած էր եւ իր հասս վիզն ալ լուսանկարէ բոլորակով մը չրջանակուած էր։

— Ասիկա՞ է Աստուածը, հարցուցի քուրմին։

— Այո, ասիկա Աստուածն է, ըսա՛։

ՕՍԿԱՐ ՈՒԱՁԵՏ

(Շար.)

սկսին Լոնտոնի մէջ Մայիս 9ին։

1947 Յունուար.— Եգիպտական խոր – հըրդարանը կը մերժէ համաձայնութեան ծրագիրը։ Բանակցութիւնները կը խըզ – ուին։ Գահիրէ ապահովութեան Նորհուր – դին կը յանձնէ Սուէզի եւ Սուտանի եր – կու հարցերը։

1951 Ապրիլ.— Լոնտոն առաջարկու – թիւններ կ'ընէ բրիտանական զօրքը քա – շելու հինգ տարուան մէջոցին, միայն կը նախատեսուէր խարխիսը պահել ապագա – յին ոչ–զինուորականներու կողմէ եւ նկա – տի առնել օդային հասարակաց պաշտպա – նութիւն մը Սուէզի շրջանին մէջ։

Ապրիլ 24ին Եգիպտացիները կը պա – տասխանեն թէ կրնան այդ շրջանին պարպումը մէկ տարուան մէջոցին, եւ Սուտան եւ Եգիպտոս կը միանան եղիպ – տական թագին տակ։

1951 Հոկտեմբեր.— Բրիտանական նոր առաջարկներ, որուն թէեւ կուսային Ցը – րանան, Մ. Նահանգները եւ Թուրքիան. Եգիպտոսի մէջ բրիտանական հրամանա – տարութիւնը փոխելու համար։

1951 Հոկտ. 15.— Եգիպտական կա – ռավարութիւնը կը հրատարակէ հրամա – նագիրը որ կը ջնջէ միակողմանի անգլեւ – եգիպտական դաշինքը 1936ին եւ 1899ի համաձայնութիւնը անգլեւեգիպտական միաժամանակ տիրապետութիւնը Սուտա – նի վրայ։ Բրիտանական կառավարութիւնը չընդունիր այս միակողմանի դաշնագրի ազդարարութիւնը։

1952 Յուլիս.— Զինուորական պետա – կան հարուած։ Հրաժարում Ֆարուքի։

1952 Նոյեմ.— Սուտանի համար բա – նակցութեան սկզբնաւորութիւն։

1953 Փետր. 12.— Համաձայնութեան մը ստորագրութիւնը, որով Սուտանը կը ստանայ իր ինքնորոշումը եւ իր ճակա – տագիրը անօրինելու իրաւունք, որ երեք տարին պէտք չէ անցնի, եւ որ պիտի սկսի Սուտանի խորհրդարանի ընտրու – թիւնէն ետք։

1953 Ապրիլ 27.— Վերսկսում Սուէզի մասին խօսակցութեանց։

1953 Մայիս 6.— Ձգում խօսակցու – թեանց։

1953 Մայիս 12.— Պ. Ֆոսթըր Տըլըս կը պնահատէ Սուէզի պարպումը Անգլիացի – ներու կողմէ։

1953 Յուլիս 30.— Վերսկսում պաշտօ – նական խօսակցութեանց։

1954 Փետր. – Մարտ.— Գահիրէի պե – տական հարուածներու յաջորդականու – թիւն։ Խռովութիւն Տարթումի մէջ։

1954 Յունիս 23.— Միջին Արեւելքի բրիտանական ուժերու դէպի Կիպրոս փո – խադրութիւնը։

1954 Յուլիս 26.— Պաշտօնական վե – րսկսում խօսակցութեանց երբ Անթոնի Էդէն Գահիրէ հասաւ։

1954 Յուլիս 27.— Ստորագրութիւն համաձայնութեան։

ՍԿՈՎՏԱՅԻՆ.— (Որ իր կինը յանցանքի վրայ բռնած է սիրահարին հետ) Անպա – տիւ կինիկ, անցիր նայիմ սիրահարիդ ե – տեւը, երկուքդ մէկ զնդակով պիտի մեռցնեմ...

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՆԱՄԱԿԱՆԻ
ՀԱՑ ՄԸ ԳՈՐԴԻՆԱՑԻ ՄԷՋ

★

Գորդինա Տամբէցցօ, 26 Յուլիս (Յառաջ) Գորդինա Տամբէցցօ Իտալիոյ սահմանա – գլխին մօտ 1200 մեթր բարձրութեան վրայ անզուգական տեսարանով չքնա – պատուած գիւղաքաղաք մըն է։ Ժամա – դրավայր միջազգային աշխարհի մը՝ թէ ամառը եւ թէ ձմեռը։ Պաղ ջուրեր, զոյն զոյն ծաղիկներով լեցուն բլուրներ, եւ ահա ձիւնապատ լեռները եւ անոնց վերեւ իսկապէս կապոյտ երկինք մը։

Ներկայիս այս 6000 բնակչութեամբ գիւղաքաղաքը վերածուած է զործարանի մը։ Հին ճամբաները կը լայնցուին, կը բացուին նոր ճամբաներ, կը կառուցուին պանդոկներ ու հանրային նոր չէնքեր։ Այս բոլոր եռուզեռը՝ պատրաստ ըլլալու համար 1956ի ձմրան Ողիմպիական խա – ղերուն, որ տեղի պիտի ունենան այստեղ։

Կառուցուող չէնքերուն մէջ ամենակա – րեւոր տեղը կը գրաւէ Ստադիոմը։ Այդ չէնքին նախագիծը պատրաստած են երեք ճարտարապետներ՝ Կէմինա, Ուրաս եւ Նալլի։

Տեղեկութիւններ ստանալու նպատակով կը դիմենք մրցումներու կազմակերպիչ մարմնին։ Մեզ կ'ընդունի Պ. Ռընօն եւ մեր հարցումներուն պատասխանելով կ'ըսէ.

«Գորդինան կը քալէ լեռնականի հան – դարտ եւ սակայն վստահ քայլերով, եւ պիտի հասնի իր նպատակին, այսինքն Ի – տալիոյ ձմեռնային մարզանքներու կեդ – րոնը դառնալ։ Ինչպէս կը տեսնէք, աչ – խատանքները բաւական յառաջած են։ Սղատիմի տարողութիւնը պիտի ըլլայ 6000 հանդիսականներու համար, բայց բացառիկ պարագաներուն այդ թիւը կա – րելի պիտի ըլլայ բարձրացնել 10·000ի։ Շէնքը օժտուած պիտի ըլլայ ամէն յար – մարութիւններով։ Ձմեռուան եղանակին ամփիթեատրոնը պիտի տաքցուի։» Այս – տեղ չենք յիշեր այն ինչ որ կը վերաբերի խաղերուն եւ դեպեղումներուն մասին։ Այդ աշխատանքը կը թողունք մասնագէտ – ներուն։ Շնորհակալութիւն յայտնելով կը բաժնուինք Պ. Ռընօնէն։

Գորդինան Միլանօ չէ։ Հանդստի այս չատ կարճ օրերուն վերջապէս մեզի ալ կարելիութիւն տրուած է հանդարտ կեր – պով քալելու, աչ ու ձախ նայելու, խա – նութներուն ցուցափեղկերը դիտելու։

Գլխաւոր պողոտային վրայ մեր ուշա – դրութիւնը կը գրաւէ հայկական անուն մը՝ Տօքթ. Ճանիկեան։ Կը մտնենք ներս եւ կը բարեւենք մեր հայրենակիցը։ Նախկին սան Մուրատ Ռաֆայէլեան վար – ժարանի՝ ներկայիս դեղագործ։

Կ'ուզենք անմիջապէս իմանալ թէ ին – չո՞ւ այս հեռաւոր վիլլաքաղաքը ընտրած է իրը բնակավայր։

«Կը տեսնէ՞ք այս լուսանկարը՝ իմ ծննդավայրս Խոտորջուր՝ Կարին։ Նայե – ցէք այդ լեռներուն եւ այս լեռներուն եւ անմիջապէս պիտի հասկնաք թէ ինչու համը հիասթ ըլլալ։ իսկ եթէ չատ կը փափա – քիս, եկուր։

Ճամբորդութեան այս պաղպաղը կ'ե – բեայ ժպտեցաւ Մալվինէի, որովհետեւ չատ դուարթ արտայայտութիւն մը ունե – ցաւ։

— Բայց, վրայ բերաւ Բենիամին, կը խոստանամ վերադարձիս միասին աւելի երկար ճամբորդութիւն ընել, կ'ըլլա՞յ, հոգիս։

— Քանի՞ օր կը տեւէ այս ճամբորդու – թիւնը, հարցուց Մալվինէ։

— Առաւաւելն տասնըհինգ օր։

— Մայիսին վերջը հոս ես ուրեմն։

— Անպատճառ։

— Շատ լաւ, գնա։

Լայն չունչ մը առաւ Բենիամին։ Ան – դամ մը որ հեռանար Պոլսէն, առանձինն չատ դիւրին էր դանազան պատրուակնե – րով մինչեւ Փարիզ երթալ ու հոն մնալ քանի մը ամիս։

Հետեւեալ օրը Բենիամին մեկնեցաւ՝ համբուրելէ յետոյ իր կինը։ Քաղցր և – րազներով օրօրուած, թողուց Խթամ – պուլը երթալու համար դիւութեան օր – բանը, Փարիզ եւ անկէ իր դժբախտու – թեան գարմանը խնդրելու։

Զարմանալի թեթեւութիւն մը զգաց Մալվինէ, երբոր ամուսինը այդպէս անա – կընկալ կերպով մեկնեցաւ։ Այն օրն իսկ կառք մը նստաւ եւ երկար պտոյտ մը կա – տարեց մօրը հետ, որ նմանապէս հաղոր – դակից էր իր աղջկանը այդ դուարթու – թեանը։ Մինչեւ Քեաղհանէ իջան, Մա – յիսի բոլորը վայելելու այդ ծաղկաւէտ հովտին մէջ։ Կառքէն իջնելով Մալվինէ մակոյկ մը նստաւ զետակին վրայ պը – տոյտներ կատարելու։ Գինւոյ երշկուհի – ներու կանչուըռտուքը եւ «չիֆթէ նաղա – րա»ին մեծաժխոր թափահարումը՝ վայ – րիօրէն զուարթ, չափազանց զուարճա – յուցին զինքը։

Օ, ինչ զեղեցիկ էր կեանքը այդպէս, բնութեան ծոցին մէջ, քաղքենի տաղ – տուկներէ զերծ, պայմանադրական ձեք – ձեքումներէ ազատ։

Կիրակոս աղբար, խոհարարը, երբ հե – տեւեալ առտուն կանուխ ելաւ աչխատե – լու, տանը դանազան անկիւններէն երկա – րաձգուող հառաչներ չլսեց։

— Թոհաֆ բան, էֆէնտին գնաց ֆսըլ – տոցը դադրեցաւ... կը մտածէր, իր դա – ւառացիի ուշիմութեամբը տանը եւ էֆէն – տիին մէջտեղ գժտութեան խնձորի մը պոյտութիւնը զգալով։

Ամուսինին մեկնելէն տասը օր ետքը, Մալվինէ, պտոյտէ մը վերադարձին հիւր մը գտաւ տունը, Վահէ Ղուկասեանը, իր մօրը հօրեղբօրորդին, որ երկու օր առաջ Փարիզէն Պոլիս եկած էր, Փոնդ'Է Շօսէի այտեղ հաստատուած եմ»։

Կէսօրին իր մօտն ենք ճաշի։ Մեզ կ'ըն – դունի իր տիկինը, ազնիւ Իտալուհի մը, որ կը բարեւէ հայերէն եւ խօսակցութիւ – նը կը չարունակէ միեւնոյն լեզուով։ Ժամանակ չենք ունենար մեր հիացումը յայտնելու եւ ահա մեզի կը ներկայանան կարգով իր զաւակները՝ Երուանդ, Նուշ – պար, Վարդան եւ Շուշանիկ։

Փոքրիկ Հայաստան մը հեռաւոր Գորդի – նայի մէջ, չնորհիւ Հայու մը, որ իր ազ – գին կ'ուզէ վճարել իր պարտքը։

Ա. ՍԱՐԵԱՆ

1953Ի ԳԱՂԹԱԳԻՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ՕՐԷՆՔԻ ՄԱՍԻՆ

★

ԽՄԲ.—Ա. մասը տես «Յառաջ» շաբաթ 31 Յուլիս

Նկատելի է որ մօտիկ ապագան – ներու պարագային՝ օրէնքէն կրնան օգ – տուիլ նաեւ գաղթականներու զաւակնե – րը, ինչպէս եւ ամուսինները, պահպանե – լու համար ընտանիքներու միութիւնը։

3.— Որքեր որդեգրողները պէտք է որ ամէն երաշխիք տան թէ իրենք պատաս – խանատու պիտի ըլլան որբին ապրուստին ու դաստիարակութեան։ Ստուգումներ պիտի կատարուին թէ որդեգրողը չար – մարութիւն ունի՞ որբ մը որդեգրելու, իսկ միւս կողմէն՝ թէ որբը մարմնապէս եւ մտքով առո՞ղջ է։ Որդեգրութիւնը պէտք է կատարուի կառավարութեան կողմէ ճանչցուած կազմակերպութեան մը միջոցով։ Օրինական ձեւակերպութեանց ընթացքին այս կազմակերպութիւնը պի – տի ստանձնէ որբին վերհսկողութիւնը, իսկ եթէ որդեգրութիւնը այս կամ այն պատճառով ձախողի, կամաւոր կազմա – կերպութիւնը պիտի ստանձնէ որբին հո – գածութիւնը ու տեղաւորումը։

4.— Գալով այն 5000 օտարականներուն որ 1953 Յուլիս մկկէն առաջ այս երկիրը կը զանուէին եւ չեն վերադարձած իրենց երկիրը ու այժմ կ'ուզեն օգտուիլ այս օ – րէնքէն, մնայուն բնակութիւն ունենալու Ամերիկայի մէջ, անոնք պէտք է ապա – ցուցանեն թէ իրենց Ամերիկա մտնելէն ի վեր՝ այնպիսի դէպքեր տեղի ունեցած են իրենց երկիրներուն մէջ, որ կը վախնան վերադառնալ որովհետեւ քաղաքական կամ կրօնական հալածանքներու ենթա – կայ պիտի ըլլան։

Այս բացառիկ օրէնքի գործադրութիւ – նը պիտի կատարուի Պետական Բաժան – մունքի Ապահովութեան Բիւրոյի եւ Հիւ – պատոսական Սպասարկութեան հսկո – ղութեամբ։ Սակայն, անոնց պիտի աջակ – ցին Գաղթական եւ Քաղաքացիական, Ա – ռողջապահական, Կրթական ու Բարօրա – կան սպասարկութեան, ինչպէս նաեւ Բանակի հակալրտեսական ծառայութիւն – նը եւ Գանձային Քարտուղարութիւնը։

Բոլոր գաղթականները որ կ'ուզեն գալ Ամերիկա, պիտի քննուին Գաղթական կա – նոնաւոր պաշտօնեաներու կողմէ, հաս – տատելու համար անոնց ընդունելութիւ – նը, որքան կարելի է վերջնականապէս, որպէսզի որքան կարելի է կրճատուին այն մերժումները որ կը կատարուին Ա – մերիկա մտնելու ժամանակ։ Ամերիկայի մէջ գտնուող 5000 օտարականներու քըն – նութեան գործն ալ պիտի կատարուի Գաղթական կանոնաւոր պաշտօնեաներու կողմէ։

Օրէնքի գործադրութիւնը դանդազած է այն պատճառով որ Օրէնքի պահանջնե – րէն մին այն է, թէ գաղթական մը երբ այս օրէնքով կուգայ Ամերիկա եւ կը գտնուի որ ան խարէութեամբ յայդնած է մտնել այս երկիրը ու այդ պատճառով ընդունելի չէ այս երկրին համար, այդ – պիտի գաղթականը պէտք է ետ ընդուն – ուի այն երկրէն, ուրկէ եկած է ան։

Ամերիկեան կառավարութիւնը խընդ – րոյ առարկայ չատ մը երկիրներու հետ բանակցութիւններ կը կատարէր երկար ժամանակէ ի վեր։ Տասնեակ մը պետու – թիւններ հաւանութիւն տուած են որ ի – րենց պիտի տան իրենց երկրէն Ամե – րիկա եկողի մը վերադառնալու, եթէ Ամերիկեան կառավարութիւնը գտնէ որ անոնք խարէութեամբ մտած են այս եր – կիրը։

Այլ պատճառ մը՝ նիւթական նկատումն է։ Կառավարական մարմինները չէին կրնար դուշակել թէ ինչ թուով երաչխաւորեր ղրկուած են եւ ե՞րբ անոնք պիտի հասնէին այս ու այն երկիրը, որպէսզի ըստ այնմ մարդիկ ղրկէին գործին վայրերը։ Կառավարու – թիւնը ի զուր վատնում մը կը նկատէ ղրկել բազմաթիւ պաշտօնեաներ այս ու այն երկիրը, երբ բաւական թիւով երաչ – խաւորեր չեն ղրկուած այնտեղ։ Մինչեւ անցեալ Ապրիլ 30ը միայն 5046 երաչխա – ւորեր յանձնուած են Ուչինկթընի պատ – կան իշխանութեանց, փախստականներու, տարագիրներու եւ որբերու համար։ Ա – սոնցմէ 138ը որբերու համար է, 880ը Գերմանիոյ մէջ գտնուող փախստական – ներու եւ տարագիրներու, 357ը Աւստ – րիոյ, 2726ը Յունաստանի եւ 8ը Հոլան – տայի մէջ գտնուող տարագիրներու եւ փախստականներու համար։ Մնացեալ 937ը ղրկուած են Պելճիքա, Ֆրանսա, Նորվեկիա, Փորթուկալ, Շուէտ, Ճափոն, Հոնկ Քոնկ, Իսրայէլ, Անգլոյորդանան Մի – Արեւելեան և Մայր Արեւելեան երկիրներ։

Միւս կողմէ չափէ աւելի մեծ թիւով դիմումներ կատարուած են Ամերիկեան քաղաքացիներու կողմէ Իտալիոյ եւ Յու – նաստանի մէջ գտնուող ազգականներու համար։ Օրինակ Իտալացի ազգականնե – րու համար այս օրէնքով յատկացուած է միայն 15·000 վիզա։ Ասոնց դէմ 42·111 դիմումներ կատարուած են։

Կամաւոր կազմակերպութիւնները կըր – նան ալակցիլերաչխատիրներու պատրաս – տութեան եւ վաւերացման գործին մէջ, ինչպէս եւ չարմար աչխատաւորներ գըտ – նելու այն գործատէրերուն, որոնք պատ – րաստուած աչխատաւորներ կը փնտռեն արտադրութեան մէջ։ Անոնք կրնան նաեւ օգնել անոնց որ կ'ուզեն որբեր որդեգրել։

ԱՆԶԱՍ

ՀԱՐԱՋԱՏ ՈՐԴԻ

●

Գ.

Մտովի սպասէ հրաչալի ծրագիրներ կը չօրինէր, Փարիզ կ'երթար, էն վարպետ բժիշկներուն քննել կուտար ինքզինքը, քանի մը ամսուան մէջ առողջացած Պո – լիս կը դառնար, կ'իյնար իր կնոջը գրկին մէջ եւ կուտար անոր այն երջանիկ վիճա – կը, որուն կը սպասէր անձկագին, իր հէք կինը։ Այս ճամբորդութեան գաղափարը լայնցաւ, հսկայացաւ հետզհետէ իր զան – կին մէջ։ Այլեւս գիշեր ցերեկ անոր վրայ խորհեցաւ. բայց եթէ կինն ալ երթայ ըն – կերանալ ուզէ՞ր։ Անպատեհ բան կ'ըլլար։ Առանց անոր պէտք էր որ երթար, Պրս – պատիկէի աւազանը մտնէր ու վերա – դառնար բժշկուած։ Ի՞նչ անչափելի եր – ջանկութիւն։

Յորդամանկութիւն մը մտածեց։ Գիշեր մը բսաւ կնոջը։

— Մալվին, վաղը գործով կարճ ճամ – բորդութիւն մը պիտի ընեմ մինչեւ Սո – ֆիա, կ'ուզէի քեզ ալ հետս առնել, բայց այնքան կարճ եւ արագ ճամբորդութիւն մը պիտի ըլլայ որ չիտակը չարժեր ան – հանդիստ ըլլալ։ իսկ եթէ չատ կը փափա – քիս, եկուր։

Ճամբորդութեան այս պաղպաղը կ'ե – բեայ ժպտեցաւ Մալվինէի, որովհետեւ չատ դուարթ արտայայտութիւն մը ունե – ցաւ։

— Բայց, վրայ բերաւ Բենիամին, կը խոստանամ վերադարձիս միասին աւելի երկար ճամբորդութիւն ընել, կ'ըլլա՞յ, հոգիս։

— Քանի՞ օր կը տեւէ այս ճամբորդու – թիւնը, հարցուց Մալվինէ։

— Առաւաւելն տասնըհինգ օր։

— Մայիսին վերջը հոս ես ուրեմն։

— Անպատճառ։

— Շատ լաւ, գնա։

Լայն չունչ մը առաւ Բենիամին։ Ան – դամ մը որ հեռանար Պոլսէն, առանձինն չատ դիւրին էր դանազան պատրուակնե – րով մինչեւ Փարիզ երթալ ու հոն մնալ քանի մը ամիս։

Հետեւեալ օրը Բենիամին մեկնեցաւ՝ համբուրելէ յետոյ իր կինը։ Քաղցր և – րազներով օրօրուած, թողուց Խթամ – պուլը երթալու համար դիւութեան օր – բանը, Փարիզ եւ անկէ իր դժբախտու – թեան գարմանը խնդրելու։

Զարմանալի թեթեւութիւն մը զգաց Մալվինէ, երբոր ամուսինը այդպէս անա – կընկալ կերպով մեկնեցաւ։ Այն օրն իսկ կառք մը նստաւ եւ երկար պտոյտ մը կա – տարեց մօրը հետ, որ նմանապէս հաղոր – դակից էր իր աղջկանը այդ դուարթու – թեանը։ Մինչեւ Քեաղհանէ իջան, Մա – յիսի բոլորը վայելելու այդ ծաղկաւէտ հովտին մէջ։ Կառքէն իջնելով Մալվինէ մակոյկ մը նստաւ զետակին վրայ պը – տոյտներ կատարելու։ Գինւոյ երշկուհի – ներու կանչուըռտուքը եւ «չիֆթէ նաղա – րա»ին մեծաժխոր թափահարումը՝ վայ – րիօրէն զուարթ, չափազանց զուարճա – յուցին զինքը։

Օ, ինչ զեղեցիկ էր կեանքը այդպէս, բնութեան ծոցին մէջ, քաղքենի տաղ – տուկներէ զերծ, պայմանադրական ձեք – ձեքումներէ ազատ։

Կիրակոս աղբար, խոհարարը, երբ հե – տեւեալ առտուն կանուխ ելաւ աչխատե – լու, տանը դանազան անկիւններէն երկա – րաձգուող հառաչներ չլսեց։

— Թոհաֆ բան, էֆէնտին գնաց ֆսըլ – տոցը դադրեցաւ... կը մտածէր, իր դա – ւառացիի ուշիմութեամբը տանը եւ էֆէն – տիին մէջտեղ գժտութեան խնձորի մը պոյտութիւնը զգալով։

Ամուսինին մեկնելէն տասը օր ետքը, Մալվինէ, պտոյտէ մը վերադարձին հիւր մը գտաւ տունը, Վահէ Ղուկասեանը, իր մօրը հօրեղբօրորդին, որ երկու օր առաջ Փարիզէն Պոլիս եկած էր, Փոնդ'Է Շօսէի ընթացքը աւարտած։ Տասը տարիէ ի վեր Փարիզ կը բնակէր։ Գրեթէ տարեկից էր Մալվինէի։ Կոմիտասեան էֆէն իր ող – ջութեանը, Մալվինէ տակաւին տասներ – կու տարեկան աղջիկ մըն էր վտռտուն եւ անուշիկ, չատ անգամ ընտանիքով հիւր կ'երթային Առնաուտփուղ Ղուկաս – եաններուն տունը։

Վահէ, որ աչխոյժ եւ կանխահաս տղայ մըն էր, կը խենթանար իր զարմուհիին, Մալվինէի վրայ. ձեռք ձեռքի տուած կը պտտէին ծովեզերքը, քարափին վրայ եւ իրենց տանը ընդարձակ պարտէզին մէջ՝ ածուներով ու ծաղիկներով կը զբաղէին։

Վահէին հայրը բարեկեցիկ վիճակ ու – նէր եւ տակաւին ողջ էր երբ իր զաւակը տասնըչորս տարեկանին՝ Փարիզ ղրկած էր, ուսման համար անոր ունեցած փա – փաքն ու տրամադրութիւնը ի նկատի առ – նելով։ —

Վահէ, հօրը մահուամբը բոլորովին որբ կը մնար, մայրը չատոնց մեռած էր։ լալով։ երբ երկու հազար ոսկիի ժառան – գութեան մը կը տիրանար, որուն չնորհիւ ոչ միայն աւարտած էր իր ուսման շրջա – նը, այլեւ տակաւին բաւական կլորիկ դումար մըն ալ կը տրամադրէր։

ԵՐՈՒԱՆԴ ՍՐՄԱՔԻՇԱՆԼԵԱՆ

ՀԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Պէյրութի մէջ տեղ տեղ պայթուցիկ–ներ արձակուեցան, նիւթական վնասներ միայն պատճառելով։ Նախազգահին կոչին վրայ գործադուլը դադրած եւ հանդարտութիւնը վերահաստատուած է։

Թրիւմէնի վճռին կարգադրութեան համար խաղաղական կառավարութեան մօտ դիմում կատարեցին անգլիական գեսպանն ու ամերիկեան դեսպանորը։

Արեւելքի մէջ, Օպընայի մօտերը, քա–րայր մը երեւան հանուեցաւ որ կը պա–րունակէ 40·000 տարի հնութիւն ունեցող արուեստի բեկորներ։

Հին Հելլենական թատրոն մը երեւան հանուեցաւ Սեվաստոփոլի մօտ, հելլե–նական Քէրսոնէզի գաղութին հին տեղին վրայ։

Տոյրբեերու անպատիժ վճռման թը–ւականը (15 Օգոստ.) յետաձգելու համար փարիզի քաղաքապետ Պ. Պեռնար Լաֆէ պիմեց եմսական նախարարութեան, որ խոստացաւ նկատի առնել զայն։

Ծանր ողողումներ տեղի կ'ունենան Պարսկաստանի, Փաքիստանի, Հնդկաս–տանի եւ Ձինաստանի մէջ։ Հազարաւոր–ներ անպատսպար են։ Թէհրանէն 100 քի–լոմեթր հիւսիս–արեւմուտք կազուինի շրջանին մէջ առջի օր 180 տոհեր կային։ Շատ մը ընտանիքներ կղզիացած են։ Մայրաքաղաքին մեծ մասը մթութեան մէջ է, ելեքտրակայանը ողողուած ըլլա–լով։ Հնդկաստանի Պահար գաւառին մէջ 50·000 հոգի անպատսպար են եւ քոլերա–յի վախ կայ։ Պրահմափութրա գետին յորդումները կ'ողողեն Փաքիստանի ա–րեւելքը։ Ձինաստանի կարգ մը մասերուն մէջ ալ կացութիւնը նոյնն է։

Մարոքի մէջ չարժումները չեն դադ–րած։ Ընդհ. զործադուլ մը որոշուած է սպառնալիքով բոլոր անոնց դէմ որ կարգախօսին չեն հպատակիր։ Շաբաթէ մը խալամական մեծ ոճն է՝ Այիս–էլ–Քէպիր (Քուրպան պայրամը)։ Ըստ սըր–ւած հրահանգին՝ ընդհակառակը այն օրը խանութները բաց պիտի ըլլան արուեստա–ւելու համար Մարոքցիներու փափաքը, երբ սուգի նշան, չոռնելու աւանդական այդ ոճը։ Ոչխար պիտի չմորթուի, իսկ խանութները պիտի փակուին այդ թուա–կանէն առքը։

× Մարոքի գահընկէց Սուլթանին վե–րադարձին համար ցոյցեր տեղի կ'ունե–նան, ինչ որ ներքին ընդհարումներու տեղի կուտայ հակառակորդներու միջեւ։ Գահընկէց Սուլթանը դիմում պիտի կա–տարէ Մենէս–Ֆրանսի, վերաքննելու համար իր կացութիւնը։

Մ. Նահանգներու Ծերակոյտը, ինչ–պէս դրեցինք, միաձայնութեամբ քուէ–արկեց բանաձեւ մը, որով արտօնութիւն կը տրուի նախագահ Այզընհաուերի ձեռք առնել որեւէ միջոց՝ վերահաստատելու համար Արեւելեան Գերմանիոյ կերիչխա–նութիւնը, երբ Խորհրդարանը արձա–կուրդի մէջ է։ Այս որոշումը տրուած է նկատի առնելով նաեւ այն պարագան որ Ֆրանսա եւ Իտալիա կրնան դեռ ձդձգել Եւրոպայի միացեալ բանակի գաչինքին վաւերացումը։ Միեւնոյն առեն Ծերա–կոյտին յանձնուած է օրինագիծ մը, հե–տեւեալ բովանդակութեամբ.— մինչեւ 500·000 տոլար պարգեւ տալ ոեւէ մէկուն որ կը յայտնէ թէ հիւլէական նիւթեր կամ գէնքեր ներածուած են Ամերիկա, մաքառանեգութեամբ եւ կամ ապօրինա–բար չինուած եւ պահուած են Մ. Նա–հանգներուն մէջ։ — կառավարական տե–ղեկագիր մը կը հաստատէ թէ Մ. Նա–հանգներուն հիւլէական ապառազինու–թիւնները կ'ածին արագօրէն։ Նախագահը հրամայած է չարունակել հիւլէական գէնքերու արտադրութիւնը։

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՀԱՅԸՆՏԻՐ, վահան Թէքէեան, Տպ. Խաչան, Պէյրութ 1954։ Գին 75 սենթ։ Հասցէ.—
Edwan Press B. P. 3261 Beyrouth

ՀԱՅՐԵՆԻՔ Ամսագիր, Յուլիս 1954, Հասցէ.—
212 Stuart St. Boston (Mass) U.S.A.

ԿՈՄԻՏԷ

(ՎԱՀԱՆ ՓԱՓԱՋԵԱՆ)

«Մոնարհ Հերոսները» եւ «Իմ Յուշերը» տրամադրելի են տակաւին։

Դիմել Գավէզեանի՝
Cavezian, 37 Rue de Treviso
Paris (9e)

ԵՂԱՆԱԿԻ ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ԽԱՆԱՍՈՐԻ
ԵՒ
ՀԵՐՈՍՆԵՐՈՒ ՕՐՈՒԱՆ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Սասնոյ ապստամբութեան 50ամեակին առթիւ։

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Մար–մարի Շրջ. կոմիտէին, մասնակցութեամբ շրջանիս ենթակոմիտէներուն եւ խումբե–րուն։ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վար–չութեան եւ իր մասնաճիւղերուն, ինչպէս նաեւ կապոյտ Խաչի մասնաճիւղերուն։

8 Օգոստոս, կիրակի ամբողջ օրը, Լէ Քայօլ Սէփտէմի ծառախիտ անտառին մէջ։

Կը նախագահէ ընկ. Ց. ՊԱՊԻԿԵԱՆ

Կը խօսի ընկ. Պ. ՋՈՒՒՐՃԵԱՆ

Այս ոճակատարութեան ներկայ պիտի ըլլայ Սէփթէմի քաղաքապետը իր խոր–հրդականներով։

Գեղարուեստական բաժին

Երգ, նուագ, արտասանութիւն եւ պա–նդան անակնկալներ, բարձրախօսով կը նուագուին հայկական եւ եւրոպական ըն–տիր եղանակներ։

Շրջանի ենթակոմիտէները եւ անհատ հայրենակիցները որոնք օթօբար չեն վար–ձած, կրնան առնելէքս տանող թրօլէյպու–սը եւ իջնել Սէփթէմէն մէկ կայարան յե–տոյ, Լէ Քայօլ ոստիկանական չէնքին առջեւ։

Հայ ազատագրութեան նախանձախնդիր մեր բոլոր հայրենակիցները սիրով կը հը–բաւիրուին ներկայ ըլլալու այս բացառիկ ոճնակատարութեան։

Մուտքը ազատ է։

Անտասորի տարեդարձին մասնակցող հայրենակիցները կրնան արձանագրուիլ Պոմոնի մէջ ընկ. Նչան Դարբինեանի եւ Ժիրայր Տ. Վարդանեանի մօտ։

Իսկ Լա Ռոզիէդէն ընկ. Ց. Գարաքէհ–եանեանի եւ Երուանդ Տ. Մեսրոպեանի մօտ։ Օթոքարը կը մեկնի առտուան ժամը ճիշդ 7ին։

Նահատակ – բանաստեղծ
ԴԱՆԻԷԼ ՎԱՐՈՒԺԱՆԻ
Վերջին գործը (իսկական)
Տրամադրելի է գրավաճառներու հարիւր հատի գին
Ֆօսթ Մարօֆ հատը 100 ֆրանք
Դիմել նաեւ իր միւս գործերուն մասին
Adept Inc
B. P. 989 Casablanca (Maroc).

ՍԳԱՀԱՆԴԷՍ

ԱՐՇԱԿ ՋՕՊԱՆԵԱՆ-Ի
ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ
Կիրակի ,23 Յունուար, 1955
ՍԱԼ ՌԻՇԻԼԻԷՕ
Կը խնդրուի բոլոր կազմակերպութիւն–ներէն նկատի ունենալ այս թուականը։

PREUVES
Revue Mensuelle Littéraire et Politique
Գրական եւ քաղաքական ամսաթերթ, ճոխ բովանդակութեամբ։ Թիւ 42 (Օ–գոստոս)։
C. C. P. 178.00 Paris. Adresse 23, Rue de la Pépinière, Paris (8e)

ՍԵՔԱՍՏԻՈՑ ՄՈՒՐԱՏ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԱՑԸ ԿԸ ՓՆՏՒԷ

Երկրորդ, սան մը Սեւրի Միխիթարեան գոլէժը ուսանելու, 1954 Հոկտեմբերի վերամուտէն սկսեալ։

Թեկնածուն պէտք է լրացնէ հետեւեալ պայմանները։

Ա.—Պատանին պէտք է ծագումով Սե–բաստիոյ նահանգի գիւղերէն կամ քա–ղաքներէն ըլլայ։

Բ.— 11–12 տարեկան, գիտնայ հայե–րէն խօսիլ։

Գ.— Ունենայ բժշկական վկայագիր եւ իր յաճախած դպրոցի տեսուչէն վկայա–կան, իրրեւ յառաջադէմ եւ ապագայ խոստացող։

Դ.— Պէտք է որբ կամ չքաւոր ընտանի–քի զաւակը ըլլայ։

Մէկէ աւելի թեկնածուներու պարագա–յին Միխիթարեան Հայրերու հովանաւո–րութեան տակ, մուտքի քննութիւն պիտի անցընեն եւ յառաջադոյնը պիտի որդեգր–ուի ուսումնասիրացի կոչմէ, վեց տար–ուան համար, մինչեւ պաճալորիա։

Կը հրաւիրենք Ֆրանսայի բոլոր վայ–րերու հայրենակիցներէն եւ մեր մասնա–ճիւղերէն որ կարելի եղածին չափ շուտ ներկայացնեն ընդունակ պատանի մը։

Եթէ թեկնածուն Մարսէյլի շրջանէն է, դիմել՝ Պ. Մ. Մեսիկեանի՝
20 Rue Thubaneau, Marseille.

Եթէ Տեսինէն է, դրել Պ. Մ. Պարտաք–ճեանի՝
28 Rue Arago, Decines (Isère)
Այլ վայրերէ դրել Ց. Ցակոբեանի՝
60, Av. A. Briand (Bagneux (Seine)
Փարիզի կեդր. վարչութեան հաստկով։

Թեկնածուներուն մասին տեղեկացնել Փարիզի Կ. վարչութեան, ամէնէն ուշը մինչեւ 20 Օգոստոս։

Սեր. Մուրատ Ուսումնասիրացի
Կեդր. վարչութիւն

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊԱՍԿԻ.— Պ. Լ. Համբարձումեան ցաւակցութիւն կը յայտնէ Պ. Գրիգոր – Վահանի իր եղբօր Սարիմ Մաքսուտեանի մահուան առթիւ եւ փոխան ծաղկեպսակի 1000 ֆր. կը նը–ւիրէ Ֆ. Կապոյտ Խաչի Փարիզի մասնա–ճիւղին։ Տառնալ «Ցառաջ»էն։

OCÉANIA
ՕԴԱՆԱՒԻ, ՇՈՓԵՆԱՒԻ ԵՒ ԵՐԿԱ–ԹՈՒՂԻԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ՏՈՄՍԵՐ ԿԸ ՎԱՃԱՌՈՒԻՆ
Վիզայի եւ անցագրի բոլոր ձեւա–կերպութիւնները, Հարաւային եւ Հիւսիսային Ամերիկաներու, Ֆա–ռատա, Թուրքիա, Լիբանան։ Ա–մէն մանրամասնութեանց համար գրել՝
M. Baronian
38, Rue de la Republique. Marseille
Tél. Colbert 53-13 — 42-58
Adresse telegraphique PACATLAN
Bureaux à Paris
4, Rue de Castellane.

MAISON ARDY
— GROS — S. A. R. L. au Cap. 12.000.000 — DEMI - GROS —
Tél. Cen. 14. 11 R.C.Seine 3337021 B.
Tél. Cen. 46.87 C.C.P. Paris, 6401.06
(ՏՆՕՐԻՆ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ)
86-89, RUE DE CLERY, PARIS (2e)
Հաստատութիւնը մասնագէտ է Bonnetterie եւ sous-vêtements ի վերաբերեալ ամէն տեսակի, եւ ունի փրանսական մեծագոյն տուներու ապրանքները։
Jil - Polichinelle - DD - Mont d'Ecosse - Le Collègien - Le Chat
J. E. T. - Aviette - Parker Nemausa - Tixolid - Eminence -
Kangourou - Belesta - etc. etc
Caleçon Molletonnés - Le Belier - Le Vosgien - Trimeca etc. etc.
Միշտ տրամադրելի Ա. եւ Բ. կարգի ապրանք
Rayon spécial de ganterie et de mouffles en laine
pour HOMMES, FEMMES et ENFANTS.-

ՕՐ ՆՈՒՐԻՒՅԱ ՏԱՎՈՒԼՃԵԱՆ
Պ. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՄԱՏԹԷՈՍԵԱՆ
Ամուսնացած
Կնքահայրութեամբ Տէր եւ Տիկին Գր–գոյեանի։
Պոլիս 31 Յուլիս 1954 Փանթէն

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

ԱՆԻԼՒ–ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊ Հ.Ց.Դ. «Արամ» ենթակոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ իր շրջանի ընկերները այս ուրբաթ ժամը 21ին ծանօթ հաւաքատեղին։ Կարեւոր օ–րակարգ։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Հ. Ց. Դաշնակցութեան ՕՐԸ կը տօնուի յառաջիկայ Հոկտեմբեր 30ի գիշերը, «Միութիւն»ի մեծ սրահին մէջ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Ֆր. Կ. Խաչի Շրջ. վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստա–ցաւ 5000 ֆրանք Պ. Ն. Զաքարեանէ, իր մօր մահուան առաջին տարելիցին առ–թիւ, յատկացուելու համար օգտին։ Թեան կայանի նոր գնուած չէնքին։

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ «ՕՐ»ՈՒԱՆ ԱՌԹԻԻ

ԵՂԱՆԱԿԻ ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

Նախաձեռնութեամբ Լիոնի եւ Տէսինի քոյր մասնաճիւղերու։

Կիրակի, 8 Օգոստոս, առաւօտէն մին–չեւ երեկոյ, Քաֆէ Լամարկի մօտ զովա–սուն ծառաստաններուն մէջ։

Գեղարուեստական բաժին, երգեր եւ նահնէրու վրայ հայկ. երգեր եւ զանա–զան անակնկալներ։

Տէսինի դպրոցի աշակերտներու կողմէ պիտի ըլլան հայկական պարեր։

Առատ կերուխում։

Տեղւոյն վրայ առնուրակ ըմպելիներ եւ համադամ ուտելիքներ, խորոված միս եւ պաղպաղակ։ Գինները ժողովրդական։

ԾԱՆՕԹ.— Օթօքառերը Փլաս կիշառէն կը մեկնին ժամը 9·15ին։

ՈՒՍՈՒՑԻՉ ԿԱՄ ՈՒՍՈՒՑՈՒՀԻ ԿՈՒՉՈՒՄ

Ֆ. Կապ. Խաչի Տէսինի դպրոցին հա–մար։ Նախընտրութիւն կը տրուի այր եւ կնոջ։ Գոհացուցիչ պայմաններ (բնակա–րանը ապահովուած)։ Մանրամասնու–թեանց համար դիմել՝ Ս. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆի, 12 Ռիւ Նանսէն, Տէսին (Իզէռ)։

ԲՈԼՈՐ ՎԱՃԱՌՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ
Gros, Demi-Gros
Գուլպայ, մի - պա, ներքին ներմա - կեղէնեներ, ԱՆԴԵՆԱՊԱՍՏԱԻՈՐ Գի - ՆԵՐՈՎ։
Նոր գրներ
Articles polichinelles ի համար։
Միակ հասցէն՝
BONNETERIE BEAUBOURG
227, Rue St. Martin, PARIS (3e)
Tél.: ARC. 66-50

URIAGE - LES- BAINS (Isère)
ԿՐՃՆՈՊԼԷՆ 10 ՔՄԹ. 414 Մ ԵԹՐ ԲԱՐՁՐՈՒԹԻՒՆ, ՀԱՃԵԼԻ ԿԼԻՄԱ, ՁԵՐՄՈՒԿ – ԿԱՑԱՆ
Անգուգական հանիթային իր բուժիչ ջուրով եւ ներարկելի մորքային, յօդացաւի, ցնցղատապի եւ այլ ախ–տերու։
Շրջագայութեան կեդրոն, գրօսանքի բոլոր յարմարութիւններ — փաթ, *անտառ, լճանագնացութիւն, քաղի –* նօ, թէնիս, սինեմա, նուագահան–դէս, *Լեայլն։*
ԲԱՑ Է ՄԱՑԻՍ 25 – ՍԵՊՏ. 25
Դարմանում, հիւրանոց, ճաշ, քա–ղինոյի մուտք, կառքով լճանագնա–ցութիւն, հաւանագրով (Փրիզ աւն շարժ), *ասիւրանսի անդամներուն միանուագ գինն է 22000 ֆրանք։*
Մանրամասնութեանց համար դիմել
DIRECTION THERMALE
Uriage - les - Bains (Isère)

- *Imp. Araxes 46, rue Richer. Paris*

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — Tél.: PRO. 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 — R. C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. — Հատը 12 ֆր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 5 ՕԳՈՍՏՈՍ ★ JEUDI 5 AOUT 1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7437 — 30e ANNEE — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2848

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

Ն. Գ. Բ.Ի ՔՍԱՆՀԻՆԳԱՄԵԱԿԸ

●

Ճիշդ քառորդ դար առաջ, 1929 Մեպ – տեմբերին, վարիպարնակ խումբ մը մտա – ւորականներ հիմնեցին հրատարակչական ընկերութիւն մը, զոր մկրտեցին Նահա – տակ Գրագէտներու Բարեկամներ անու – նով:

Իրենց նպատակն էր անմահացնել յիշա – տակը մեր այն գրագէտներուն, որոնք զոհ գացած էին 1915ի Մեծ Եղեռնին: Ա – նոնցմէ շատեր տպագրուած գրքեր չու – նէին. իրենց գրական երկերը ժամանակին հրատարակուած էին զանազան լրագիր – ներու եւ պարբերաթերթերու մէջ կամ բոլորովին անտիպ մնացած:

Ամենց գործերը տպուած էին, սակայն շատոնց սպառած ըլլալով, կարելի չէր ճարել:

Նահատակ Գարագէտներու Բարեկամ – ները պիտի հաւաքէին արեւմտահայ նա – հատակ գրագէտներու ցիրուցան գրու – թիւնները եւ իրենք գիրք հրատարակելով պիտի դնէին հայ ընթերցողին տրամա – դրութեան տակ, մատչելի գինով մը:

«Ն. Գ. Բ.»ը — ինչպէս շատ չանցած ժողովրդականացաւ այս անունով —քա – ղաքական կամ հակակրական ընկերու – թիւն մը չէր: Այդ պատճառով ալ ձեւ – թիւն մը չէր: Այդ պատճառով ալ ձեւ – նարկի առաջին օրէն իսկ գոնուեցաւ գը – բասէր բարերար մը — ողբացեալ Վահան Յօրասանճեան — որ ամբողջովին սոսնձ – նեց տպագրական ծախքը առաջին հատո – րին՝ Ռուբէն Զարդարեանի գրքին՝ որ լոյս տեսաւ 1930ին, դեզարուեստական կողքով մը:

Մեծ ընդունելութեան արժանացաւ այս հատորը, որ շատոնց սպառած է և արդէն անդամանալի դարձած:

Մարքի անխոնջ աշխատաւոր մը՝ Հ. Ա – ւետ. Դաղիկեան փոշեթաթախ թերթերու մէջէն նախանձելի համբերութեամբ ըն – դօրինակեց մեր նահատակ գրողներու գործերը, որոնք հեռագիտակ հրատարա – կութեան տրուեցան: Մելբոռն կիւրեղեանի (Հրանդ), Գեղամ Տէր Կարապետեանի եւ Գեղամ Բարսեղեանի ցիրուցան գործերը այս ձեւով կորուստէ փրկուեցան:

Առաջին չորս հեղինակները Մեծ Եղեռ – նի նահատակներ էին:

Յաջորդ հատորի հրատարակութեան ա – մէն «նահատակ» բառին լայն ու բարե – ցակամ մեկնութիւն մը տրուեցաւ եւ մա – տենաշարի Յրդ հեղինակը եղաւ Աբփիար Աբփիարեան, որ 1907ին Գահիրէի մէջ եղբայրասպան գնդակի մը զոհ գացած էր:

1932ին Գրիգոր Զօհրապի, 1933ին Տիգ – րան Չէօկիւրեանի գրքերը կազմեցին Մա – տենաշարի 6րդ եւ 7րդ հատորները:

Նոյն տարին համեմատաբար երիտա – սարդ տարիքի մէջ մեռաւ «Ն. Գ. Բ.»ի հիմնադիրներէն Օհան Կարօ, որ կենդանի նահատակի կեանք մը ունեցած էր: Ըն – կերները ուզելով անմահացնել իր բարի յիշատակը, 8րդ հատորը յատկացուցին անոր անտիպ մէկ գործին՝ «Արճիճներէն մինչեւ Յորհրդարան»:

9րդ հեղինակը եղաւ երիտասարդ Օտեան, որ թէեւ նահատակ չէր, սակայն 1915– 18ին լիուլի ճաշակած էր տարապարտեան դառնութիւնները: Իր հրաշակերտ՝ «Ըն – կեր Փանջունի»ն լոյս տեսաւ 1935ին:

10րդ հատորէն վերջ, որ յատկացաւ – ցաւ բանաստեղծ ու քննադատ Արտաշէս Յարութիւնեանի գործերուն, 1937ին, «Ն. Գ. Բ.»ը կարծես սկսաւ յողնութեան նը – շաններ ցոյց տալ:

Պայմաններու բերումով չկրցաւ յար – դել իր սկզբնական խոստումը, այն է՝ 12 հատոր տալ կանխիկ վճարով բաժանորդ – ներուն: Այդ չբջանին Ֆրանսա ցնցուած էր անահեսական աննախընթաց տագնա – պով մը, որ տեւեց 1931ի սկիզբէն մինչեւ Համաշխարհային երկրորդ Պատերազմը:

«Ն.Գ.Բ.»ի ինը հիմնադիրներէն մէկը մեռաւ, երեքը հրաժարեցաւ, մէկն ալ փարիզէն մեկնած ըլլալով, երկու նոր անդամներ առնուած էին պակասներուն տեղը:

Բաժանորդներու հաշիւը տասը հատո – րով փակելէ վերջ, «Ն.Գ.Բ.» անունը փո – խելով դարձաւ «Հայ Գրագէտներու Բա – րեկամներ» (Հ.Գ.Բ.), վեց հոդիոց կազմով:

Այդ մասին յաջորդով:

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

★

ԽՌՎՈՒԹԻՒՆԸ ՄԱՐՈՔԻ ՄԷՋ

ՎԵՑ ՀԱՐԵԱՑ ԵՒ ՉՈՐՍ ԱՐԱՔ ՍՊԱՆՆՈՒԵՑԱՆ

Մարոքի երկու քաղաքներուն՝ Փէզի – ժանի եւ Ֆէզի մէջ արիւնահեղ նոր դէպ – քեր պատահեցան:

Փէզիժանի մէջ, առաւտեան ժամը 6ին 7–800 հոգի, գահընկէց Սուլթանը պա – հանջող ցուցադրականներով սկսան չբր – ջիլ քաղաքին մէջ: Ոստիկանութիւնը ու – զեց արգիլել, բայց փոքրաթիւ ըլլալով, ոտիկաններ ամբոխին քարկոծումին վր – րայ քաշուիլ պահականոց:

Նոր ուժերու ժամանումով կռիւ մը սկսաւ, որուն միջոցին ոստիկանութիւնը ստիպուեցաւ կրակել: Զոհ ցուցարարներ սպաննուեցան եւ երկու՝ վիրաւորուե – ցան: Ցուցարարները ուղղուեցան տեղա – կան բօօքերաթիվի կողմը եւ զայն հրդե – հեցին:

Այդ պահուն, ուրիշ խումբ մը ուղղուե – ցաւ հրէական թաղը ուր չուկայ մը հրդե – հեցին ու թալանեցին: Վեց հրեաներ սպաննուեցան եւ մարմինները այրուե – ցան: Ատոնց մէջ կար տասներկու տարե – կան տղեկ մը:

Ուրիշ քաղաքներէ հասնող ոստիկան –ներու եւ ամբոխին միջեւ նոր բախում – ներ կատարուեցան որու ընթացքին վի – րաւորուեցան բազմաթիւ ցուցարարներ: Վերջապէս զինուորական ուժերու օգնու – թեամբ հանդարտութիւնը վերահաստատ – ուեցաւ:

Ֆէզի մէջ ալ բուռն ցոյցեր տեղի ու – նեցան: Քաղաքին բազմաթիւ կողմերէն խումբեր չարժեցան նախորդ Սուլթանին պատկերները եւ անունը կրող ցուցա – տախտակներով: Խումբ մը քարկոծեց ոս – տիկանութիւնը, որ դէնքի դիմեց եւ ցու – ցարարները քաշուեցան երկու վիրաւոր ձգելով:

Նախորդ Սուլթանին մէկ եղբայրը, որ ցուցարարները կը գրգռէր, հսկողութեան տակ առնուեցաւ Մէքնէսի պատարին մէջ:

Մարոքի անկախութեան կուսակցու – թիւնը յայտարարութիւն մը հրատարա – կելով կը պահանջէ որ Թունուզի պէս Մարոքի ալ անկախութիւնը հռչակուի:

ԹՈՒՆՈՒԶԻ ԽՆԴՐԻՆ ՇՈՒՐՋ

Վարչապետ Թահար պէն Ամմար իր նախարարներուն ցանկը ներկայացուց Պէյին վաւերացման: Տասը նախարարնե – րուն հինգը Նոր–Տէսթուրեան են, ինչ որ կը նշանակէ որ անկախութեան այդ կու – սակիցները նոր վարչապետին կողքին են, ինչպէս յայտարարեց իրենց նախագահը Եւսեփեան Պուրկիպա:

Պէն–Ամմար յայտարարեց թէ Ֆրանսա – յի վարչապետին այնքան բարեդէպ եւ սի – րալիր այցելութիւնը փոխադարձելու հա – մար մօտ օրէն Փարիզ պիտի գայ:

Մենդէս – Ֆրանսի քաղաքականութեան ն հակառակորդները կը փորձեն չուռով բանալ հրապարակային վիճաբանութիւն մը: Խորհրդարանի խմբակցութիւնները առանձին առանձին կը քննեն խնդիրը մինչեւ գալ երեքշաբթի օր, երբ վարչա – պետ խոստացած է յուսադրութիւն – ներ տալ: Այդ օրը վճռական պիտի ըլլայ

✤ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ✤

ԻՆՉ ՓԱՓԿԱՆԿԱՑՈՒԹԻՒՆ...

★

Ժորժ Տիւհամէլ, ակադեմական, բժիշկ եւ գրագէտ, անցեալ յուլիսին իր տպաւո – րութիւնները հրատարակեց Նոր Թուր – քիոյ մասին, զոր կը կոչէ «Արեւելեան պետութիւնը»:

Բժիշկը նախապէս այցելած էր Միջին Արեւելք, — եգիպտոս, Լիբանան եւ:

Իբրեւ ակադեմական, բառերը կշռելով, նախադատութիւնները յղկելով, Ժորժ Տիւհամէլ Նոր Թուրքիան կը ներկայացնէ ակնարեւ հանդիսակատարութեամբ:

Խորագիրներն անգամ բարի վկայու – թիւններ են:

Այսպէս, առաջին յօդուածին վերնա – գիրն էր «Ժողովուրդի մը Յարութիւնը»:

Հեղինակը միջանկեալ «զարմանքով եւ ցաւով» դիտել կուտայ թէ «իր հայրենա – կիցները մեծ մասով չեն ճանչնար Նոր Թուրքիան, նոյնիսկ գրքերու միջոցաւ»:

Այս առթիւ կը յիշէ շարք մը նոր հրա – տարակութիւններ Թուրքիոյ մասին:

Եւ իր կարգին կը ներբողէ Թուրքիոյ կատարած յառաջդիմութիւնները, վերջին տարիներու ընթացքին, — մասնաւորա – պէս լատիներէն տառերու հաստատումը փոխան արաբականի:

Ամէն պարագայի մէջ, դրական է իր տպաւորութիւնը Նոր Թուրքիոյ մասին.: Եւ տողերը այնպէս կը հիւսէ որ չվիրա – ւորուի Թուրքերուն դիւրազգածութիւնը:

Օրինակ, խօսելով իր պտոյտներու մա – սին, կը գրէ·

—« Կը ցաւիմ որ չկրցայ երթալ մինչեւ Արարատ լեռը, որ կը բարձրանայ արե – ւելեան Անատոլուի մէջ, այն լեռը որուն վրայ խրեցաւ Նոյի տապանը, ինչպէս կ'ըսէ Հին Կտակարանը»:

Ինչ մը վարը, յիշելով Քեմոփոնի պատմութիւնը «Նահանջ Բիւրից»ի մա – սին, կը գրէ թէ դէպքը տեղի ունեցաւ «արեւելեան Անատոլուի մէջ»:

Պ. Ժորժ Տիւհամէլ անշուշտ գիտէ որ Անատոլուն Փոքր Ասիան է, իսկ ինչ որ «Արեւելեան Անատոլու» կը կոչեն, հնա – րած է «Հայաստան»ը մոռցնելու համար:

Թուրքերը իրենք ալ «Արեւելեան Նա – հանգներ» կ'անուանեն արեւելեան Հա – յաստանը, եւ կը սրտնեղին, երբ «Արմե – նի» գրուած ըլլայ բարտէսի մը վրայ:

Ինչ որ ներելի է Թուրքին, անշուշտ ներելի չէ ակադեմականի մը: Մանաւանդ երբ խնդիրը կը վերաբերի պատմական դէպքի մը:

Քեռնոփոն գրած է Հայաստան, ոչ թէ «արեւելեան Անատոլու»:

Ժորժ Տիւհամէլ պատահաբար կը յիշէ «Արմենի» բառը, ըսելու համար թէ ծի – րանը Հայաստանէն եկած է, ինչպէս դեղ – ձր՝ Պարսկաստանէն:

Բայց, այս «արկածը» չի կրնար պարտ – կել վերի բացատրութեանց վրիպումը:

Կարդալով Արարատ, Քեռնոփոն եւ «արեւելեան Անատոլու» բառերը, միտքս իսկոյն այն փրանսացի ուղեւորները որ Արարատ բարձրացած էին անցեալ տարի:

Լեռնագնացները գիրք մըն ալ հրատա – րակեցին այս առթիւ, գիտակցօրէն զանց առնելով պատմական եւ աշխարհագրա – կան գիտելիքներ:

Ամբողջ գրքին մէջ ի զուր պիտի փնտր – ռէք Հայ կամ Հայաստան բառերը:

Ուղեւորները իրենց հաշած շարժանը – կարներն ալ ցուցադրեցին Փարիզի մէջ, միշտ խուսափելով որ եւ է հայկական ակնարկէ:

Եւ երբ մէկը դիտողութիւն կ'ընէր, կը պատասխանէին·

— Մենք չենք ուզեր զէշ մարդ ըլլալ մեծ պետութեան մը հետ, փոքր ազգի մը պատճառով...

Թղթատեցէք Հայոց Պատմութիւնը եւ պիտի տեսնէք որ ճիշդ կը խօսին...

Վ.Ա.Հ.

ՔՕԼԵԹԻ ՄԱՀԸ

Ֆրանս. եւ միջազգային գրական աշ – խարհը մեծ ցաւով լսեց Քոլեթի մահը, որ տեղի ունեցաւ երեքշաբթի լրիվուն ժամը 8·30ին, Փալէ–Ռուայեալի իր բնակարա – նը:

Քոլեթ որ զոհ գնաց սրտի տագնապի մը 81 տարեկան էր, բայց մնացած էր բա – ցառապէս «երիտասարդ կին մը»:

Սիտոնի–Կաբրիէլ Քոլեթ արդի մեծա – գոյն գրագէտներէն մէկն էր: Գրական աշխարհ մտաւ շնորհիւ իր առաջին ա – մուսնութեան, թէեւ զաւեալ, բայց որ առիթ տուաւ իրեն գրելու իր առաջին վէպերը՝ «Քլոտինն»ները, զոր իր ամուսի – նը Վիլլի կը տարածէր իրեն հետ:

Իր կեանքին եւ գրականութեան մասին կը խօսինք առանձին:

րութեան մը»:

Կիպրոսի անպլիական իշխանութիւննե – րը խիստ միջոցներու դիմած ըլլալով բա – ժանման չարժումին դէմ, երեք յունարէն օրաթերթեր չհրատարակուեցան իրը բո – զքի ցոյց:

Յատուկ հանդիսութիւններ գրը – կուեցան նաեւ վարչապետ Զորչիլի եւ Սպիտակ ընկերութեան:

Թունուզի խնդրին համար: Ցոյս կայ որ Մենդէս–Ֆրանս յաղթական կլլէ:

ՄԱՐԱԶԱՒԱՏ ԺԻԻՒՆԻ ԿԱՐԾԻՔԸ

Մենդէս–Ֆրանս Թունուզի անկախու – թեան անակնկալ յայտարարութիւնը շատ դիւանագիտական ձեւով կատարեց, իբրեն ընկերակից ունենալով մարաջախատ Ժիւհ – նը, որ քննական պատճառով կը կատարէր Թունուզի մէջ եւ ուր մեծապէս յարգուած է: Ժիւհէնի ներկայութիւնը Մենդէս–Ֆը – րանսի մօտ, Թունուզի մէջ, լուսաբեմը կը հասկցնէր թէ մարաջախատ ամէն կեր – պով համախոհ է վարչապետին հետ, ինչ որ զժգոհներուն տրուած կանխիկ պա – տասխան մըն էր, նկատի առնելով Ֆը – րանսայի մեծ զինուորին վայելած հմ – րան ու վարկը:

Իրաւ ալ, Թունուզի մէջ, Ֆրանսական նախկին ռազմիկներու պատուիրակու – թեան մը մարաջախատը յայտարարեր է հետեւեալը· —

«Թունուզի ընդհատուած ներքին անկա – խութիւնը հետեւանքն է միանդամայն թէ նախկին յանձնառութեանց եւ թէ տեղա – կան պէտքերուն: Ֆրանք-Թունուզ նոր յարաբերութեանց ճշդումը պէտք չէ հաս – կցուի ուժէ ձեւով, նուազումը իրաւունք – ներու կամ վնասում Թունուզի Ֆրանսա – կիններու չահերուն, ոչ այժմ եւ ոչ ալ ա – պագային համար»:

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ ԿԻՊՐՈՍԸ ԿՐ ՊԱՀԱՆՋԷ

Հելլէն կառավարութիւնը պաշտօնապէս յայտարարեց թէ Կիպրոսի խնդիրը պիտի ներկայացնէ Ազգերու ընկերութեան: Լոնտոնի հելլէն դեսպանը բոլոր անդ – լիական կառավարութեան, Գաղթական – լական նախարարին կողմէ Խորհրդարանին մէջ ըրած հետեւեալ յայտարարութեան հա – մար թէ՝ «Կիպրոսի համար չկայ աւելի վճռական քաղաքականութիւն քան պահ – պանել անկայուն թէեւ բարեկամ ա –

(Լուրերու շար·ը կարդալ Դ· էջ)

ՀՈՎՍԵՓԸ ԵՒ ՀՈՎՍԵՓԸ ՉԳԻՏԷՐ

— Յոյժ տարբերութիւն կայ, տղաս, — ըսաւ Հոգեւոր Հայրը, — մարդկային սխալներու եւ մեղքի միջեւ։ Մարդկային մեղքը կը հետեւցնէ մեզ դէպի Աստուած, մինչ սխալները կրնան մեզ հեռացնել Անկէ։

Իր աչքերուն տակ կը կարդայի, որ կ'ուզէր ինծի բան մը ըսել, բայց կը տատանէր։

— Ինչ կայ, հարազատ որդեակ, — հարցուցի ես։ Ինչո՞ւ կը վարանիս։

— Ո՛չ, հայր Տէր, — պատասխանեց ան, — ոչինչ։

— Ինչպէ՞ս ոչինչ, երբ կը տեսնեմ, որ կ'ուզես ինծի բան մը ըսել։

— Ոչ, հայր Տէր,

ՏՈՄՍԵՐ

ԵՒ ԱՅՍ ԵՂԱՒ ...

Յամի Տեառն 2004:

Տեսարանը կ'անցնի Հայաստանի Մերա-կոյտին մէջ: Ներկայ են 77 Մերականաւոր-կանները՝ ամէնէն երիտասարդը վաթսուն տարեկան: Քանի՛ չափ ուսմնասիրողները բացակայ են, որովհետեւ յօդացաւէ կը տառապին:

Օրակարգի նիւթն է «Մեր արտաքին քաղաքականութիւնը:

Ընդհմտագիր Սամավար խմբակցութիւնը, վարչապետին յայտարարութիւնները լսելէ ետք, սկսած է իր հարցապնդումները-ուն չարքը:

— Վարչապետը ինչո՞ւ մանրամասնո-րէն չի պատմեր իր զրոյցը՝ Վրաստանի դեսպանին հետ:

— Հանրապետական կառավարութիւնը չի կրնար գոհացնել Ղըզըլ Զախչախի յարգելի անդամին հետաքրքրութիւնը...

— Կը բողոքեմ. այս ժողովը ամէն իրաւունք ունի պետութեան գաղտնիքնե-րուն ծանօթանալու...

— Կը յիշեցնեմ Ղըզըլ Զախչախի յար-գելի անդամին որ պետութիւն մը պետու-թիւն ըլլալէ կը դադրի երբ իր բոլոր գաղտնիքները հրապարակէ...

— Առիկա պատասխան չէ. ես ալ կը պահանջեմ որ ամէն բան մանրամասնօրէն պատմուի...

— Գուրուչէչմէկի յարգելի անդամը թիւրիմացութեան մէջ է...

— Հարցում մըն ալ ես ունիմ Պ. վար-չապետ...

— Նախագահութիւնս անհրաժեշտ կը դատէ յիշեցնել մեր յարգելի ժողովա-կաններուն թէ ամէն հարցում պէտք է ուղղուի Աթոռին...

— Թող առանկ ըլլայ աղբար, ի՛նչ ե-ղեր էք հաւկիթին մէջ մազ կը փնտռէք... հարցումս հետեւեալն է — իրա՞ւ է որ արտաքին նախարարը Անգլիոյ խոստա-ցած է մեր աղամանդի հանքերուն մեն-չնորհը...

— Հարցում մըն ալ ինձմէ.— ինչո՞ւ եվմտացոյցին մէջ նշանակուած չէ Գաղտ-նի Սպասարկութեան յատկացուած վար-կերուն դումարը...

— Սալմաթոմրուքի յարգելի անդամը թող բարեհաճի յիշել թէ պետութիւնները չեն հրապարակեր իրենց գաղտնի վարկե-րը...

— Ապօրինի է, ես կը բողոքեմ:

— Դուն տեղդ նստէ...

— Դուն մէջը մի խյնար, քեզի հետ խօ-սող չկայ...:

— Շնորքով խօսէ,... անկիրթ:

— Սուս կեցիր... չատախօս:

— Չեմ կենար...: Ըսելիք ունի՞ս...:

— Կը կեցնենք...

— Իրա՞ւ է որ Թուրքիոյ սահմանին վը-րայ պէտք եղած թիւով թնդանօթներ չունինք եղեր...

— ...

— Ձի՞շդ է որ հիւլէական զէնքերու նոր դործարան մը չինել կուտաք Սեւանի ա-փը...

— ...

— Կառավարութիւնը ինչո՞ւ չի պա-տասխաներ. կը պահանջենք որ հրաժա-րի ...

— Քուէի դրէք...

— Քուէի պէտք չկայ...

— Կա՛յ...

— Դուն ձայնդ քեզի քաչէ...

— Չեմ քաչեր...

— Հիմա դվխուդ կ'իջեցնեմ...

— Ախ, ուր էր առանկ բան մը ընէիր...

— Հրաժարեցէք...

— Դուն բերանդ քեզի ժողվէ...

— Չեմ ժողվեր...

— Ժողվել կուտամ...

— Աղեմ որ չհոտիս...

Եւ այլն, եւ այլն, եւ այլն...

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԱԽԱՐՏԵՑԱԻ ԴՐՈՅԱԿԱՆ ՏԱՐԻՆ

Այս տարի Հայաստանի տարրական, եօթնամեայ եւ միջնակարգ դպրոցներու մէջ աւարտական եւ հասունութեան (պա-քալորիա) վկայականի քննութիւններուն մասնակցեր են աւելի քան 240 հազար ա-շակերտ: Միջնակարգ դպրոցները աւար-տեր են 12 հազար պատանիներ եւ պա-տանուհիներ: Առանց իրենց աշխատանքը ձգելու եօթնամեայ եւ միջնակարգ դպը-րոցներու աւարտական քննութիւնները անցուցեր եւ վկայական ստացեր են 40 հազար դիւղական եւ բանւոր երիտա-սարդներ: «Սով. Հայաստան» 29 Յուլիս

ԲԱՐԶՐԱԳՈՅՆ ԴՊՐՈՑՆԵՐԸ

Հայաստանի բարձրագոյն դպրոցներու տարեկան եւ աւարտական քննութիւնե-րուն մասնակցեր են այս տարի աւելի քան 12 հազար ուսանողներ: Աւարտական վկայականներ ստացեր են մօտ երկու հա-զար հոգի՝ ճարտարապետներ, դիւղա-տնտեսներ, մեքենագէտներ, երկրաբան-ներ, բժիշկներ, անասնաբոյժներ, ման-կավարժներ, լրագրողներ եւ այլ կարդի մասնագէտներ:

Նոր շրջանաւարտները աշխատանքի են կարգուած Հայաստանի եւ «եղբայրական ռեսպուբլիկաներու« արդիւնաբերական ձեռնարկութիւններու, հաւաքական ա-գարակներու (կոլխոզներու) եւ մեքենա-թրաքթորային կայաններու մէջ:

«Ս. Հ.» 4 Յուլիս

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻԻՆ ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ԿՐԹԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

1954–55 ուսումնական տարուան համար պետական համալսարան են ընդունուելու 600 հոգի, պոլիտեխնիկական ինստիտուտ՝ 500 հոգի: Գիւղատնտեսական եւ անաս-նաբուժական – անասնաբուժական ինըս-տիտուտները՝ 620 հոգի, ընդմիջը բարձ-րագոյն բոլոր դպրոցները պիտի ընդուն-ուին մօտ երեք հազար ուսանողներ:

«Ս. Հ.» 6 Յուլիս

ԱՆՈՒՇԱՒԱՆ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆԻ ՄԱՀԸ

Երկարատեւ ծանր հիւանդութեան հե-տեւանքով մեռեր է Թատերագիր Անու-շաւան Վարդանեանը:

Ծնած է 1879 թուին: Դեռ պատանի իր հայրենի գիւղէն (Յղնա, Հին Նախիջեւա-նի գաւառ) մեկներ է Թիֆլիս եւ մտեր ծառայութեան իբրեւ բանւոր – վարպետ կաշեգործարան: 1907 թ. անդամակցեր է Ռուսաստանի Սոց. Դեմոկրատ կուսակ-ցութեան: Գրել սկսեր է 1906 թ.: Առա-ջին թատերակը կը կոչուի «Գործադուլ»: Սովետական կարգերու ժամանակ գրեր է բազմաթիւ «ռեւոլուցիոն» բնոյթի փիէս-ներ, ինչպէս, օրինակ, «Դանիէլ աղա»ն, «Ժողովը», «Նախօրեակին», (նիւթը առ-նուած է Հայաստանի խորհրդայնացման ժամանակաշրջանէն), «Ազգանշան», «Մասնաւոր մարդիկ», «Արաբսի Ափին», «Կովկասի դարպասներուն մօտ», «Դատաս-տան» եւ այլն:

«Ս. Հ.» 7 Յուլիս

ԿԻՊՐԱՀԱՑ ԿԵԱՆՔ

•

Կիպրոսի մէջ, Յոյն Կանանց Միութեան Քառասնամեայ Յոբելեանի հանդիսու-թեանց ընթացքին բանախօսեց Նուպար Մազլումեան յունարէն լեզուով «Հայու-հին Պատմութեան առջեւ» նիւթին չուրջ, սկսելով Ուրարտուէ նախահայկական շրջանէն, ամփոփելով Երուանդունեաց, Արտաշէսեան, Արշակունեաց, Բագրա-տունեաց ու Ռուբինեանց հայ թագուհի-ներուն ըրած մշակութային, բարեգործա-կան ու շինարարական մեծ կիրարկու-թիւնները, ու յետոյ ծանրացաւ արդի հայ կին յայտնի գրողներուն ու խմբա-գրուհիներուն գործունէութեանց չուրջ՝ յիշատակելով Տիւսաբը, Սիպիլը եւ այլն:

Նուպար Մազլումեանին հետաքրքրա-կան նիւթը արձագանգ գտաւ յոյն մամու-լին մէջ:

×

Ողբացեալ Արշակ Զօպանեանի մահ-ուան լուրը ցաւ պատճառեց Կիպրոսի հել-լէն մտաւորականներուն, որոնք դինքը անձնապէս ճանչնալու առիթը ունեցած էին անցեալ տարի, երբ ողբացեալ գրա-գէսը Կիպրոս ժամանած էր իր Յոբելե-նական հանդէսին ներկայ գտնուելու հա-մար:

Յունաստանի Կիպրոսի հայասէր ու մը-տաւորական հիւպատոսը՝ Անդրէա Ե. Բարաս, որ անցեալ տարի Ա. Զօպանեա-նին հետ ներկայացուած ու մտերմացած էր, հետեւեալ ցաւակցական նամակը ղրկեց Պ. Ն. Մազլումեանին:

«Խորապէս ցաւեցայ ու անհուն կսկի-ծով լսեցի մահը Հայ պատմական մեծ ազգին ամենաբացառիկ մտաւորականին, դրագէտ–բանաստեղծ ու մեծանուն դրա-կան քննադատին, ողբացեալ Արշակ Զօ-պանեանին, զոր ձեր միջոցաւ անցեալ տարի ճանչնալու ու իր մտաւոր հարուստ-դիւտ գանձերուն վրայ հիանալու առիթը ունեցայ:

Ձեր միջոցաւ հայ ազգին կը յայտնեմ ցաւակցութեանս հաւաստիքը»:

Յունաստանի ընդհանուր հիւպատոսը ամէն առիթով ցոյց կուտայ իր հայասի-րական ազնիւ զգացումները: Ա. Զօպան-եանին տուած այցելութեան յաջորդող օրն իսկ այցելութիւնը փոխադարձեց «Մելգոնեան Կրթ. հաստատութեան» մէջ, ուր առաջին անդամ ըլլալով կ'այ-ցելէր: Ի պատիւ հիւրին Հաստատութեան մէջ ներկայ եղան Կիպրոսի Առաջնորդը եւ ուրիշ ազգայիններ:

Անկէ առաջ գնահատելով երաժշտագէտ Համբարձում Պէրպէրեանի համբերը, դինքը անձամբ ճաշի հրաւիրած էր 1953 Նոյեմբերին: Իսկ 1950ին, Յունուար Մը-նուն տղն երկու օր վերջ, Կիպրոսի Հայոց Սբ. Մակարայ վանքը այցելեց, ընկե-րակցութեամբ Յունաց Մեծ Արքեպիսկո-պոսին:

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ ՀԵՐՈՍՆԵՐՈՒ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Լիոնի եւ Տէսինի կոմխէները այս տարի գեղեցիկ գաղափարը յղացած էրն միասնաբար տօնելու Խանասորի Աբջա-ւանքին եւ Սասնոյ ապստամբութեան դոյզ տարեդարձները՝ Տէսինի ծառախիտ դաշ-տին վրայ:

Այնտեղ են Մշեցին, Տիգրանակերտցին, Պարախլակցին, Բալուցին, Խարբերդցին, Բարձր Հայքցին ու զանազան շրջաններէ Դաշնակցական ընկերներ եւ գաղափար-կիցներ: Հակառակ եղած խաչաձեւումին՝ անոնք եկած էին իրենց յարգանքի տուր-քը տալու այն հերոսներուն՝ որոնք տա-րիներու դիւցազնական մարտնչումներով ժամանակակից պատմութեան էջերը վառքի ու պարծանքի դրուագներով լե-ցուցին:

Կային նաեւ բանական թիւով նոր սե-րընդականներ, որոնց երկերն ու արուես-տանութիւնները արժանացան ներկաներու դնահատութեան: Մանաւանդ Փոն տը Շէ-րիւէն եկած երիտասարդին ֆրանսերէնն ճառը:

Նախագահը՝ ընկ. Այվազեան, որ ամէն առթիւ չի պատրաստուիր բերելու իր գործօն մասնակցութիւնը, քանի մը խօսքով կը բացատրէ օրուան տօնին նշանակութիւնը: Գործի վրայ են Տէսինիեւ Լիոնի բոլոր ընկերները. Մովսէսը մասգործ է դար-ձեր, Գուրգէն Պոյաճեանը սպասարկող, Սարգիսը ամէն կողմ:

Բանախօսը ընկ. Մխրզէ, ինչպէս միշտ՝ այս անգամ ալ մեւնոյն ոգեւորութեամբ կը խօսի բացատրելով օրուան տօնին նշա-նակութիւնը: Կարելի է ըսել թէ քանի մը հարիւր տարի ալ անցնի, նոյնիսկ տա-րաիախօսութիւններ մտիկ կ'ընեն սիրով ու հետաքրքրութիւնով: Սրբազան նահա-տակներու ճայնն է որ կը լսուի բանախօ-սին շրթներէն:

Դաշտահանդէսը չարունակուեցաւ մին-չեւ երեկոյ ուշ առեն, խանդավառ մթո-նոլորտի մէջ:

Մ. Տ. Պ.

ՀԱՐԱՋԱՏ ՈՐԴԻ

•

Գ.

Գեղագէմ եւ ազնուական դէմքով երի-տասարդ մըն էր, կապոյտ հմայքոտ աչ-քերով եւ տափատ, գեղուն չբթներով, զոր խարտեաշ նուրբ պեխեր կը զարդարէին իր չարժումները: Համարձակ էր, դիւ-րաթեք եւ հրապուրիչ: Խօսուածքը ե-րանգուն եւ զրաւիչ, ձայնի անուշ թըր-թրացումով մը:

Առաջին ակնարկով Մալվինէ չճանչցաւ այս փայլուն երիտասարդը, որ հիւրա-սրահին մէջ կը խօսակցէր իր մօրը հետ եւ որ դինքը տեսնելուն պէս ընդհատեց վազեց, ձեռքերը իրեն երկարելով մտեր-մօրէն.

— Մալվինէս, այո՛, դուն ես, ըսաւ խորապէս յուզուած ձայնով... ի՞նչ, չճանչցա՞ր զիս...

— Օ՛հ, Վահէ՛ն...

Եւ փարիզեան համբարձակութեամբ մը Վահէ, առանց ժամանակ տալու իր զար-մուհիին որ ընկերկի, ծռեցաւ եւ խանդա-կաթօրէն համբուրեց անոր թաւչանման այտը:

Այս հպումը, որքան անակնկալ այն-քան քաղցր, սարսուռով պատեց ամբողջ մարմինը մանկամարդ կնոջ: Մայրը, թէ-եւ նմանապէս յանկարծակիի եկած այս արտակարգ ողջագուրումէն, իսկոյն անոր նշանակութիւնը ճշդեց:

— Մալվինն, Վահէն եղբայրդ կը սեպ-ուի, այնչափ տարի է դիրար չէք տեսած անչուշտ կարօտցած էք դիրար:

Մալվինէ, որուն այտերը ազնիւ ու կենդանի արեան խուժումէն կարմրեր-փնտռած էին, վանելով ժժդոյն մռայլու-թիւնը որ երկար առենէ ի վեր վարագու-րած էր դանոնք, նստաւ իր զարմիկին քով, սրտի ուժգին բաբախումներով ո-րոնց իսկական պատճառը չէր կրնար ըմբռնել:

— Մալվինն, ըսաւ Վահէ՝ դուրգուրա-լից նայուածքի մը մէջ պարուրելով իր զարմուհին, կը յիշե՞ս այն քաղցր օրերը որոնք միասին անցուցինք, մեր պզտիկու-թեանը, Առնաուտքէօյի մեր տան մէջ: Այն առեն երկուքիս ալ հայրերը ողջ էին եւ որքա՜ն կ'ուրախանային մեր այդ ա-նուշ ընկերակցութիւնը դիտելով...

— Կարելի՞ է մոռնալ այդ օրերը, հա-ւասաեց Մալվինն՝ այդ քաղցր յիշատակ-ներուն վերաբերումէն իրապէս ուրախա-ցած...

— Փարիզի իմ երկարամեայ առանձ-նութեանս մէջ՝ այդ օրերուն յիշատակը իմ սփոփանքս էր: Մեծ քաղաքին ահա-ւոր ժխորին մէջ, որմէ բնաւ չէի ախոր-ժեր, հին օրերու այդ անուշ խաղաղու-թիւնը յիշելով կը մխիթարուէի: Երէկ առաջին դործս եղաւ իսկոյն երթալ տես-նել հօրեղբօրս տունս: Ամայի էր, պար-տէզը, այն սիրուն պարտէզը, մի՞թզի է Մալվին, աւերակ դարձեր է, մեր սիրա-կան ածուները անհետացեր են:

— Մե՛ղք, մրմնջեց Մալվին, իրօք յուզուած հին բարի օրերու այս վերյի-չումներէն: Եթէ խեղճ հայրդ չմեռնէր...

— Զկրցայ դիս վայելել, ըսաւ Վահէ տխրութեամբ:

Եւ խօսակցութեան դուարթ ձեւ մը տալու համար իսկոյն նիւթը փոխելով.

— Է՛հ, Մալվին, ըսէ ինձի տեսնեմ, վրայ բերաս, ի՞նչպէս ժամանակ կ'անցը-նես, ի՞նչ զարգացում ունիս, ի՞նչ դիր-քեր կը կարդաս, կեանքը ինչպէ՞ս կը պտնես, դուա՞րթ ես, երջանի՞կ ես...

— Կարգաւ պատասխաննենք, ըսաւ Մալ-վինէ՝ մէկէն ի մէկ տխրութեամբ հա-մակուած. նախ, թերեւս չդիտնաս, ա-մուսնացայ...

— Հէ՞, պոռաց Վահէ, նստած տեղէն վեր ցատկելով, ափիբերան... հէ՞, ա-մուսնացա՞ր, մայրդ բան մը չըսաւ:

— Այո, Վահէ, հաստատեց Սոֆիկ հա-նըմ, չորս տարի է վեր:

— Մալվինը ամուսնացաւ եւ ինծի չեր-բեցի՞ք Փարիզ, ըսաւ Վահէ յանդիմանա-կան չեշտով մը, իր հօրեղբօրաղջկանը դարձած, զարմանքի ու ցաւի յայտնի արտայայտութեամբ:

— Մեզի մի այպաներ անոր համար, Վահէ, մէջտեղ եկաւ Մալվինէ, նախ որ Փարիզ եկած ատենդ մեր յարաբերութիւնները դրեթէ խզուած էին. չէինք դրեր իրարու. հասցէդ չէինք դիտեր. եւ յետոյ վերջա-պէս ամուսնութիւն մը այնքան երեւելի պատահար մը չէ որ այդ մասին քեզի դրուած չըլլալուն համար կը վիրաւոր-ուիս. այո, ամուսնացայ, ինչպէս ամէն մարդ սովորաբար կ'ամուսնանայ...Չորս տարի եաքը իմանալով բան մը կորսնցու-ցած չես ըլլար, այնպէս չէ՞, Վահէ...

— Ոչ, այո, թերեւս, ըսաւ երիտասար-դը իր չփոթութիւնը ծածկելու անկարող: Ինչ եւ իցէ, ըսել է ամուսնացա՞ծ ես հի-մա Մալվին...

— Պատիւ ունեցայ արդէն յայտարարե-լու, պատասխանեց մանկամարդ կինը՝ կեղծ հպարտութեամբ մը երիտասարդին նայելով:

ԵՐՈՒԱՆԴ ՍՐՄԱՔԷՇԽԱՆԼԵԱՆ

(Շար.)

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՏՈՒՐՔԵՐՈՒ անպատիժ գանձումի թըւականը Օգոստ. 15էն փոխադրուեցաւ Սեպտ. 15ի, կառավարութեան որոշու – մով: Այդ թուականէն եաք հարիւրին 10 յաւելում պիտի կատարուի:

ՏԱՔԸ իր բարձրագոյն աստիճանին (35) հասաւ երեքշաբթի օր փարիզի մէջ: Երկկ ամպամած էր եւ աւելի մեղմ:

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ Ծերակոյտը կէս միլիառ տոլար զեղչեց օտար երկիրներու ըլալիք օգնութեան դումարին վրայէն, որ 3110 միլիառ տոլար էր:

ՓԱՐԻԶ–ՄՈՍԿՈՒԱ օդանաւային պիծին բացումը կատարուեցաւ Մոսկուայի մօտ Վնուքովօ օդակայանին մէջ: Այս պիծ, որ ամենօրեայ է, կը տեւէ 14 ժամ, փըրկայի մէջ փոխանցումով մը: Ֆրանսական օդանաւերը մինչեւ Փրակա պիտի երթան իրենց բեռն ու ճամբորդները փոխանցելու Մոսկուայէն հոն եկած օդանաւերու:

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆի եւ Եուկոսլաւիոյ միջեւ համաձայնութիւն մը կնքուեցաւ Ալպանիոյ եւ Պուլկարիոյ ամբողջ սահմանա – պծին վրայ միասնաբար ամրութիւններ կառուցանելու համար:

ՉԻՆԱՍՏԱՆի բնակչութիւնը 602 միլիոն կը հաշուէն այժմ, նոր մարդահամարի մը համաձայն:

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ վերականգնումի մասին կառավարութեան պատրաստած ծրագիրը քննեց Մոսհրդարանի ելմտական յանձնաժողովը եւ լսելէ վերջ Մենդէս–Ֆրանսի եւ Խակար Ֆօսի բացատրութիւնները, սկզբունքով ընդունեց զայն:

ԹՈՒՐՔ կառավարութիւնը իր դրամին անկումին դարման մը գտնելու համար որոշեց սեղմել ճամբորդութեան իրա – ւունքները ղեկի արտասահման: Անցագիր պիտի չտրուի այն ճամբորդներուն որ տըվիզի արտօնագիր չունին իրենց ձեռքը, մինչ ցարդ առանց այդ արտօնագրին անցագիր կը տրուէր դիմողներուն: Տըվիզի ջանին ալ սահմանափակուեցաւ:

ՍՈՒՐԻԱԿԱՆ թերթերը կը զրկեն թէ Արաբական Միութիւնը Թուրքիոյ դէմ առաջի պիտի հանակէ, նկատելով որ Իսրայէլի զրահապատ պատերազմական ապրանքները երբեմն Թուրքական ապրանքներով կը ղրկեն արաբական երկիրները:

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ մէջ հարիւրեակ մը զազանի ոսոխականական գործակալներ ձերբակալուած են:

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆի ողողումներուն հետեւանքով Ղազվինի չրջանին մէջ 500 հոգի մեռած եւ 10·000 հոգի անպատսպար են:

ՕԴԱՆԱՒԻ ՄԸ ԱՆԿՈՒՄԸ

Էր–Ֆրանսի մեծ օդանաւերէն մին՝ Սիւփէր Գօնսթելլասիոն, որ փարիզէն Ա– մերիկա կ'երթար, Նիւ–Եորքի վրայ փոթորիկի հանդիպելով ինքզինքը ուղղեց դէպի Պոսթոն եւ ի վերջոյ մօտակայ դաշտ մը վայր ինկաւ ու կրակ առաւ: Իր 28 ճամբորդները եւ 8 նաւուղիները յաջողեցան ազատուիլ ամենք փոքր վէ – քերով: Հակայ օդանաւը քանի մը ժամէն մոխիր դարձաւ:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

երաժշտապետ Լ· ՃԷՐԱՀԵԱՆի
«ԱՌՋԵՒՆ ՏՕՆԱԿԱՐԳ»Ը

Որ կը պարունակէ պիչերային, առաւօտեան եւ Ս· Պատարագի երգեցողութիւնները, հինգ տաղաւարներու, Տեառնընդառաջի, Մեծ Պահոց կիրակիներու, Շաբաթ երեկոներու, Խաղաղականի եւ – կեսոցի եւ Հանդստեան շարականները՝ հանդերձ ծանօթութեամբ: Անհրաժեշտ առաջնորդ մը եկեղեցականներու եւ աշ – խարհականներու: Իր տեսակին մէջ ան – նախընթաց մատեան:

Գին՝ 500 Ֆր· թղթատարի ծախքով 550 Ֆրանք: Ցանճնարարութիւնք կանխիկ վճարումով: Դիմել՝

Levon Djérahian
32 bis, Bld. des Fauvettes
Beaumont-Marseille.

× *Դպրոցասէրի խնամակալութիւնը կը յայտնէ պաշտօնապէս, որ աշակերտու – հիներու ընդունելութեան արձանագրու – թիւնները բացուած են արդէն: Ծնողները կ'ընդունուին երեքշաբթի, հինգշաբթի եւ շաբաթ օրերը, մինչեւ կէս օր:*

Դիմել վարժարանը, Ռէնսի, 1 Պուլվ· տիւ Նօռ, էկլիզ Փանթէոնէն 146 թիւ հան – րակառք առնելով:

ԵՂԱՆԱԿԻ ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ԽԱՆԱՍՈՐԻ
ԵՒ
ՀԵՐՈՍՆԵՐՈՒ ՕՐՈՒԱՆ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Սասնոյ ապստամբութեան 50ամեակին առթիւ:

Նախաձեռնութեամբ Հ· Ց· Դ· Մար – սէյլի Շրջ· կոմիտէին, մասնակցութեամբ չրջանիս ենթակոմիտէներուն եւ խումբե – րուն: Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի Շրջ· վար – չութեան եւ իր մասնաճիւղերուն; ինչպէս նաեւ կապոյտ Խաչի մասնաճիւղերուն:

8 Օգոստոս, կիրակի ամբողջ օրը, Լէ Քայօլ Սէվթէմի ծառախիտ անտառին մէջ:

Կը նախագահէ ընկ· Ց· ՊԱՊԻԿԵԱՆ
Կը խօսի ընկ· Պ· ՉՈՒՒՔՃԵԱՆ

Այս ժողովրդական տօնակատարութեան ներկայ պիտի ըլլայ Սէվթէմի քաղաքապետը իր խոր – հրդականներով:

Գեղարուեստական բաժին

Երգ, նուագ, արտասանութիւն եւ զա – նազան անակնկալներ, բարձրախօսով կը նուագուին հայկական եւ եւրոպական ըն – տիր եղանակները:

Շրջանի ենթակոմիտէները եւ անհատ հայրենակիցները որոնք օթօբար չեն վար – ձած, կրնան առնելիքա տանող թրօլէյպու – սը եւ իջնել Սէվթէմէն մէկ կայարան յա – ռաջ, Լէ Քայօլ ռոմիկանական չէնքին առջեւ:

Հայ ազատագրութեան նախանձախնդիր մեր բոլոր հայրենակիցները սիրով կը հր – աւիրուին ներկայ ըլլալու այս բացառիկ ժողովութեան:

Մուտքը ազատ է:

Խանասորի տարեդարձին մասնակցող հայրենակիցները կրնան արձանագրուիլ Պոմանի մէջ ընկ· Նչան Դարբինեանի եւ Ժիրայր Տ· Վարդանեանի մօտ:

Իսկ Լա Ռոզիէրէն ընկ· Ց· Գարաքէհ – եանի եւ Երուանդ Տ· Մեսրոպեանի մօտ: Օթոբուսը կը մեկնի առաւուան ժամը եօթը 7ին:

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Կը խնդրենք մեր բաժանորդներէն արձակուրդէն առաջ փակել իրենց հաշիւ – ները:

Այս առթիւ կը յիշեցնենք նաեւ թէ արձակուրդի առթիւ հասցէի փոփոխութեան համար անհրաժեշտ է նշանակել ՆԱԽԿԻՆ ՀԱՍՑԷՆ եւ կցել 100 ֆրանք:

Ընթերցողներու համար արձակուրդի բաժանորդագրութիւններ կ'ընդունինք: Մէկ ամսուան բաժինը՝ 300 ֆր·:

Վարպարելի (*Մարսէյլ*) բաժանորդները կրնան իրենց վճարումները ընել ընկեր Պետիկեանի:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ
ՍԱՍՆՈՑ ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԵԱՆ 50ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻԻ
ՍԷՆ ՇԱՄՈՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ·Ց·Դ· Վարուժան կոմիտէի կողմէ, մասնակցութեամբ ՍԷՆ – ՔԷՔԻԷնի «Անտոֆ» կոմիտէի:

Այս կիրակի ամբողջ օրը, Փոն–Նանթա – նի մօտ ծանօթ դաշտավայրը:

Կը նախագահէ ընկ· Ս· ՍՏԵՓԱՆԵԱՆ:

Կը խօսին ընկերներ ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ և ՂԸՏՐԻԿԵԱՆ:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, երգ, արտասանութիւն եւ հայկական պարեր:

Ճոխ պիւֆէ, առատ ըմպելիք, հայկա – կան պաղպաղակ:

ՍԻՓԱՆ – ԿՈՄԻՏԱՍ

Ս· Կ· Երգչախումբին յաջորդ պատյոլ վալանթինի լիճին եղերքը այս կիրակի:

Ժամադրութիւնը Կար տ'Օռլէանի Հօլ Պանլիէօ, ժամը 9·30ին:

ՀԱՑ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ օգտախոհութեան կայանի երկրորդ խումբը պիտի մեկնի Օգոստ· 8ին, կիրակի օր, եւ ոչ թէ երէ – կուշաբթի, ինչպէս յայտարարուած էր նախապէս: Հետեւաբար ժանուկները պէտք է հայոց եկեղեցին ըլլան, 15, ռիւ Ժան կուժոն, ժամը ճիշդ 8·30ին, կիրակի առաւօտ:

Նոյն օրը պիտի վերադառնան առաջին խումբի օգտախոհութեան մեկնած մա – նուկները:

PREUVES

Revue Mensuelle Littéraire et Politique

Գրական եւ քաղաքական ամսաթերթ, ճոխ բովանդակութեամբ: Թիւ 42 (0 – գոստոս):

C. C. P. 178.00 Paris. Adresse 23, Rue de la Pépinière, Paris (8e)

ՍԳԱՀԱՆԴԷՍ
ԱՐՇԱԿ ՋՕՊԱՆԵԱՆ-Ի
ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

կիրակի ,23 Յունուար, 1955
ԱՍՏ ՅԱՋՈՂԱԿ

Կը խնդրուի բոլոր կազմակերպութիւն – ներէն նկատի ունենալ այս թուականը:

ԿՈՄՈՍ
(ՎԱՀԱՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆ)

«Մոնարհ Հերոսները» եւ «Իմ Ցուշերը» տրամադրելի են տակաւին:

Դիմել Գավէզեանի՝

Cavezian, 37 Rue de Trevise
Paris (9e)

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

ԱՆԻԼՒՒ–ՊՈՒԻ ՖՈԼՈՄՊ Հ·Ց·Դ· «Արամ» ենթակոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ իր չրջանի ընկերները այս ուրբաթ ժամը 21ին ծանօթ հաւաքատեղին: Կարեւոր օ – րակարգ:

ՎԱԼԱՆՍԻ Հ·Ց·Դ· Շրջ·կոմիտէն ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները չա – բաթ երեկոյ ժամը 8·30ին, Ահարոնեան սրահը: Ընկերներուն ներկայութիւնը պարտաւորիչ է: Խիստ կարեւոր օրա – կարգ:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ
Հ· Ց· ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ կը տօնուի յառաջիկայ Նոյեմբեր 7ի գիշերը, «Մխիթարեան» մեծ սրահին մէջ:

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ «ՕՐ»ՈՒԱՆ ԱՌԹԻԻ

ԵՂԱՆԱԿԻ ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

Նախաձեռնութեամբ Լիոնի եւ Տէսինի քոյր մասնաճիւղերու:

Կիրակի, 8 Օգոստոս, առաւօտէն մին – չեւ երեկոյ, Քաֆէ Լամարկի մօտ գովա – սուն Ծառաստաններուն մէջ:

Գեղարուեստական բաժին, երգչախը – նակներու վրայ հայկ· երգեր եւ զանա – զան անակնկալներ:

Տէսինի գպրոցի աշակերտներու կողմէ պիտի ըլլան հայկական պարեր:

Առատ կերուխում:

Տեղւոյն վրայ առանձրակ ըմպելիներ եւ համադամ ուտելիքներ, խորոված մին եւ պաղպաղակ: Գիները ժողովրդական:

ՇԱՆՕԹ.— Օթօֆառերը Փլաս կիշաուէն կը մեկնին ժամը 9·15ին:

ՈՒՍՈՒՑԻՉ ԿԱՄ ՈՒՍՈՒՑՉՈՒՀԻ ԿՈՒԶՈՒԻ

Ֆ· Կապ· Խաչի Տէսինի գպրոցին համար: Նախընտրութիւն կը տրուի այր եւ կնոջ: Գոհացուցիչ պայմաններ (բնակա – րանը ապահովուած): Մանրամասնու – թեանց համար դիմել՝ Ս· ԱՌԱՔԵԼԵԱՆի, 12 Ռիւ Նանսէն, Տէսին (Իզէռ):

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Արձանագրութիւնները բացուած են1954 1955 ուսումնական տարեշրջանի համար: Կը խնդրուի բոլոր հայ ծնողները, ո – րոնք կը փափաքին ազգային այս դարա – ւոր հաստատութեան մէջ ապահովել ի – րենց զաւակներուն տոհմային եւ ֆրան – սական կրթութիւնը, օր առաջ, դիմել տեսչութեան, արձանագրութեան համար:

Մուրատեան վարժարանի այցելու – թիւնները՝ Շաբաթ եւ երկուշաբթի օրերը եւ ժամադրութեամբ:

Direction Collège Arménien
26, Rue Troyon - Sèvres (S. O.)
Tél. : OBS. 18-28

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Վարժարանի խնամակալութիւնը 1954 – 1955 դպրոցական տարեշրջանին համար կը փնտռէ՝—

Ա) Ուսուցչուհի մը, հայերէն եւ Ֆր – րանսերէն լեզուներուն քաջ տեղեակ, որ միեւնոյն ատեն, իբրեւ դիշերօթիկ, հըս – կողի պաշտօն պիտի կատարէ:

Բ) երկու ուսուցչուհի հայերէնի լաւա – պէս տեղեակ, Ֆրանսերէնի եւ ձեռական աշխատանքներու բաւականաչափ ծանօթ, դարձեալ դիշերօթիկ եւ հսկողի պաշտօ – նով:

Թեկնածուները պէտք է դիմեն մինչեւ Յունիսի վերջը, վարժարանի խնամակա – լութեան, 1 Պուլվ· տիւ Նոռ, էր Ռէնսի, Սէն է Ուազ:

Հաղորդակց· միջոց.— էկլիզ տը Փան – թէոն առնել 146 թիւ հանրակառքը: Իջ – նել Փավիյյօն սու Պուա:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՄՕՏ

ԿԸ ԳՏՆՈՒԻՆ ՀԵՏԵՒԵԱԼ ԳԻՐՔԵՐԸ.— ՌՈՒԲԼԻՆ ԳՈՒՇԵՐԸ, 7 հատոր: Գին 6000 ֆրանք:

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ – ՆԵՐ (Ն· Ադոնց), գին 1000 ֆրանք:

ԳՐԻԳՈՐ ՆԱՐԵԿԱՑԻ, (ֆրանսերէնի Թարգմանեց Լիւք Ամատ Մարսէլ, ուրիշ ժողովրդական բանաստեղծութիւններ – բով): Գին 1000 ֆրանք:

Կ· ՍԱՄՈՒՆԵԱՆի «Պատմութիւն արդի Հայ Գրականութեան»: Գին 800 ֆրանք:

Թղթատարի ծախքը գնողին վրայ:

- Imp. Araxes 46, rue Richer. Paris

ԵՒՐՈՊԱՑԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԵԾԱԴՈՑՆ ԴՐԱՏՈՒՆԸ

ԳՐԱՏՈՒՆ ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

Հայագիտական եւ արեւելագիտական գրքեր ամէն լեզուով
ՀԱՑԹԱՑԹԻՔ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ, ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ եւ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԿԱՐԵՒՈՐ
ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ԵՒ ՄԵԾ ՄԱՏԵ ՆԱԽԱՐԱՆՆԵՐՈՒ

Librairie Orientale H. SAMUELIAN
51, Rue Monsieur - le - Prince Paris (6e)
Tél. Dan. 88-65 Chèque Postal Paris 1278-35
Բոլոր ապսպրանքները կը գործադրուին օրը օրին

ԲՆԱԿԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ՇԻՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՆՈՐՈԳՈՒԹԵԱՆ
ԲԱՑԱՌԻԿ ՋԱՐԴԵՐԸ ԿԸ ՀԱՅՑԱՑՈՒԻՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԷՆ
Ets. THOMLAC

16 bis Bd. Sebastopol, PARIS 4e
52, Rue de Chalon, PARIS 12e
4 bis Rue Vaillant Couturier, ARGENTEUIL
10 Ave. de Gennevilliers, VILLENEUVE-LA-GARENNE

ՊԱՏԻ ԱՄԷՆ ԿԱՐԳԻ ԹՈՒՂԹԵՐ ԵՒ

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԻՒՂԱՆԵՐԿ՝ ՍԵՓԱԿԱՆ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆ
THOMLAC

Ձեր բնակարաններուն կուտայ գեղարուեստական հաճելի եւ ջերմ մթնոլորտ, իսկ ձեր պիւտճէին վրայ կը կատարէ խիստ կարեւոր խնայողութիւններ:

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R. C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. Հատը 12 ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ
6
Ο ԳՈՍՏՈՍ
★
VENDREDI
6 AOUT
1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7438 30e ANNEE | Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2849

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

«ՀԱՅ ԳՐԱԳԷՏՆԵՐՈՒ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐ»

●

Հ. Գ. Բ.ը 1929էն մինչեւ 1937՝ ութ տարուան ընթացքին հրատարակած էր 10 հատոր, որոնց 7ին հեղինակները 1915ի եղեռնին զոհերն էին:

Դժուար էր նահատակ գրագէտներու ցիրուցան գրուածքները հաւաքել՝ գրքի վերածելու համար: Մանաւանդ Հ. Ախտէն Ղազիկեանի մահէն վերջ, կարելի չէր եւշած գտնել գինքը փոխարինող մը:

Աւելի դիւրին գործ էր կենդանի գրողներու երկերուն հրատարակութիւնը:

Այդ պատճառով ալ 10րդ հատորը լոյս ընծայելէ վերջ, «Նահատակ Գրողներու Բարեկամներ»ը գործան «Հայ Գրագէտներու Բարեկամներ»:

1929ի բուն հիմնադիրներէն մնացած էին միայն չորս հոգի: Հ. Գ. Բ.ը գործաւ Ն. Գ. Բ.ի ժառանգորդը եւ գործին շարունակողը, այն տարբերութեամբ, որ նահատակները երկրորդական աստիճանի վրայ դրուեցան այլեւս:

Յոսոյեանլով հանդերձ, որ «նահատակ կամ մնացած գրագէտներուն հրատարակութիւնը վերջացած չէ եւ մէկէ աւելի դէմքեր իրենց կարգին կը սպասեն», Հ. Գ. Բ.ը կը յայտնէր թէ «անցեալի անդրադառնալու կարգին, արդէն կատարած է Արեւասահմանի նոր գրականութիւն մը, գրական բոլոր սեռերով»:

Ու քանի որ չկար հրատարակչական ուրիշ մարմին այդ նոր հոգը առնելու համար, Ն. Գ. Բ. հրատարակչական մարմինը նպատակայարմար կը գտնէ ինքզինքը կոչել ամէկ յետոյ Հայ Գիրգրագէտներու Բարեկամներ: Առանց երբեք հեղելու իր հիմնական նպատակին, կ'ընդարձակէ իր գործունէութեան գաղտը եւ կ'առաջարկէ հրատարակել նաեւ թեքնարական կամ տեսչ, կենդանի հեղինակներուն գործերը եւս, պահանջին եւ իր հրատարակութիւններուն սահմանին մէջ:

Վերակազմել ջնջուածները 1939-1941 երեք տարիներ տակաւին «Արդի Հայ Գրականութեան» երկրորդ հատորն է, որ կը պատրաստուի Մանչեսթրի մէջ՝ Հայ Գրողներու Միութեան (Manchester Branch) կողմէ:

1942ին ուրիշ պակաս մը — Գ. Բ. Տամլամեանի — իր նահատակ հարազատներու յիշատակին հոգալ ծախքերը նահատակ երուխանի դրքին, որ կազմեց Մանչեսթրի 12րդ հատորը:

Ուրիշ նահատակ գրագէտ մը՝ բանաստեղծ ու բժիշկ Ռուբէն Պետակի գործերը (թիւ 15) լոյս տեսան 1946ին՝ շնորհիւ Գ. Ա. Սաճեանի առատաձեռնութեան:

Հայ Գրագէտներու Բարեկամներ»ուն վերջին հրատարակութիւնը Գաւգարեգին եպսկ. Պրուսաճեանցի «Ջամով-Հոտո»ը, որ լոյս տեսաւ երկու հատորով (1949-50), կազմելով շարքին 16րդ եւ 17րդ թիւերը:

Զորս տարիէ ի վեր ոչ մէկ նոր գիրք լոյս տեսած է:

Կը տեղեկանանք թէ Փերկալիս Ջամուլի ապակ է եւ յաւաջիկայ աշնան լոյս պիտի տեսնէ Հ. Գ. Բ.ի 18րդ հատորը, նպիրուած ուրիշ կենդանի նահատակի մը՝ Եղիա Տէմիրճիպաշեանի գործերուն: Գրասէր մը կը մտանիկի տպագրական ծախքերուն:

Երբ աչքի առջեւ պատկերացնենք «Գրագէտներու Բարեկամներ»ուն 25 տարուան գործունէութիւնը, կը տեսնենք, որ անոնք աւելի բեղմնաւոր աշխատանք կատարած են առաջին չորքանին, երբ Հասարակ Գրագէտներու Բարեկամներ էին: Ինչպէս տեսանք, ութ տարուան ընթացքին մեզի տուած էին 10 հատոր:

Մինչդեռ երկրորդ չորքանին՝ երբ Հայ Գրագէտներու Բարեկամներ դարձան, աւելի լայն առաջադրութիւններով, իրենց գործունէութիւնն ալ թուլցաւ: 17 տարուան մէջ հրատարակեցին միայն եօթը հատորներ, որընդմէջ «Համով-Հոտով»ը երկու մասով եւ երկու տարիէն (1949-50):

Ո՞վ է մեղաւորը այս վիճակին: Քննելը տակտութիւնը թէ հարց ընթերցողը:

Կարելի չէ մեղադրել մէկը եւ արդարացնել միւսը:

Հանգին տարիներու խանդավառութենէն վերջ, Ն. Գ. Բ.ը քաջալերելու խոստում տուողները հիմնովին քաշուեցան հրապարակէն: Ամերիկայի մէջ կազմուած օժանդակ մարմինը չարդարացուց իր վրայ դրուած յոյսերը. Գրավաճառները իրենց կը բերին ըրին՝ փոխանակութեան ձեւով աստառահմանի մէջ ապրածները ծախելու համար եւ Գ. Բ.ի հրատարակութիւնները:

Հանգին շրջանին լոյս տեսած հատորներէն երեքը միայն (Զարդարեան, Գեղամեան եւ Օտեան) ապառած են: Միւնիխէն հարիւրաւոր օրինակներ արտասաղրելի են դեռ: Հակառակ նշանակուած մատչելի դինին (300 ֆր. հատորը), տպագրութիւնը օրէ օր կը նուազի:

Գլխաւոր պատճառն այն է անշուշտ, որ արտասահմանի, մանաւանդ Ամերիկայի եւ Ֆրանսայի մէջ հայերէն կարդացողներու թիւը հետզհետէ կը պակսի:

Հայերէն դրքի տպաքանակը դարձած է պղտիկ ընդհանուր յաւ մը, որմէ կը տառապին նաեւ «Հայ Գրագէտներու Բարեկամներ»ը:

Բանաստեղծին պարիւ պիտի թելադրենք, որ Հ. Գ. Բ.ը թոյլատրի ճիշ մը ընէր՝ աւելի լայն տարիքանի վրայ տարածելու համար իրհրատարակութիւնները, որպէսզի փոշիներու տակ չմնան անոնք:

ՀՐԱՆՏ-ԱՄԱՄՈՒԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

★

ԱՐԵՒԵԼՔԸ ԳՈՐԾԻ ՎՐԱՑ

ԻՍՐԱՔԷԼԻ ՎԷՃԸ ՊԱՐԳԱԴՐԵԼ ԿՈՒԶԷ ԵԳԻՊՏՈՍ — ԻՐԱՒ ԿՈՒԶԷ ՎԵՐԱԲԵՐՆԵԼ ԱՆԴԼԻՈՑ ԴԱՇՆԱԳԻՐԸ — ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ ՄԻԶՆՈՐԴՈՒԹԻՒՆԸ — ՍՈՒԷՀԶԻ ՊԱՐՊՈՒՄԸ ՄԿՍԱՒ

Եգիպտոսի վարչապետ գնդապետ Նասէր երկար յաչտաբարութիւն մը ընելով էսօչ էկրդ Փրէսի, բաւած է իմէջ այլոց·

— «Ուրախ պիտի ըլլանք եթէ Ամերիկա օժանդակէ մեզ մեր ապառազինումը ուժեղացնելու համար: Կ'ենթադրենք որ երբ ուրիշ պետութիւն մը մեր վրայ յարձակի՝ Մ. Նահանգները մեզի օգնութեան պիտի փութան: Ոմանք կը կարծեն թէ Սուէզի պարպումը մեզի պիտի ծառայէ յարձակելու Իսրայէլի վրայ: Մենք խաղաղութեան պէտք ունինք մեր կենսական գործերը կարգի դնելու համար: Ամերիկա կրնայ միջնորդել Իսրայէլի եւ արաբական երկիրներու միջեւ, քանի որ անոր Մերձ. Արեւելքի քաղաքականութիւնը ոչ մէկ փոփոխութիւններ ցոյց կուտայ: Մենք կ'ուզենք դէպի Արեւմուտք, քան դէպի Արեւելք: Մենք բացէ ի բաց կը պայքարինք համայնավարութեան դէմ, համոզուած ենք որ Արեւմուտքը մեր վրայ չի յարձակիր եւ թէ հակառակ Իսրայէլի թշնամական ընթացքին, կ'ուզենք Իսրայէլի եւ Արաբներու միջեւ արդար արդի կացութեան վերջ տալ, բայց պէտք է որ գործադրուին Միացեալ Ազգերու կողմէ այդ մասին արուած որոշումները»:

Այս յայտարարութենէն առաջ իսկ եգիպտոս մեղմացուցած էր իր քաղաքականութիւնը Իսրայէլի հանդէպ, ապացուցելով որ Սուէզէն անցնիլն հրէական նաւահանգիստները գացող նաւերը եւ հատուած էր Իսրայէլի դէմ ուղղած զանազան դրդռանները:

Եգիպտոսի այս քաղաքականութիւնը հաւանաբար արդիւնքն նաեւ միւս արաբ երկիրները եւ, այսպէս առեղծուի համ-

❖ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ❖

ՇԻՇԵՒՆԱԿԻ ԲՈՑՆԵՐ

★

Փարիզի թերթերը կը գրեն թէ Յուլի – սի 31էն Օգոստ· 1–2 մօտ 1·400·000 բնակիչներ հեռացած են մայրաքաղաքէն, տարեկան արձակուրդի առթիւ:

Կ'ըսես՝ գետ մըն է որ կը հոսի դէպի լեռները, դաշտերը, ծովերն ու ջերմուկները, գոնէ երկու շաբաթ օգտուելու համար բնութեան քաղիքներէն:

Ունեւորները ամրան չեն սպասեր: Ասոնք ունին նաեւ ձմեռնային վայելքներ:

«Օր ու պահ չտեսնողներուն» եղանակն է այժմ, շնորհիւ 1936ին հաստատուած օրէնքի մը, որ վճարովի արձակուրդ կը պարգեւէ բոլոր վարձու աշխատաւորներուն:

Օրէնքին կ'օգտուին ամէնքն ալ, առանց ազգի, տեղի եւ տարիքի խտրութեան:

Մեր հայրենակիցները եւս վարժուեցան տարին Ֆրանի մը շաբաթ հանգստանալ, համաձայն իրենց նախընտրութեան:

Արձակուրդի առթիւ, անշուշտ նոր յարաբերութիւններ կը հաստատուին: Կամ կը նորոգուին հին կապեր:

Ասոնք որ գիւղական շրջաններ կ'իջնեն, ինչ պերճախօս իրողութիւններ պիտի տեսնեն, եթէ հիչ մը հետաքրքրուին:

Անցեալ օր պատեհութիւն ունեցայ գիւղ մը հանդիպելու, Քլերմոն Ֆերանի մէջ:

Քաղաքին Հայերուն թիւը կը հաշուեն մօտ 75· Առեւտրական, արհեստաւոր եւ բանուոր: Այրեր, կիներ եւ գաւակներ: Ախտարական Հայերու ձեռքին տակ հատ հատ նետած շառաւիղներ:

Ամէնքն ալ տարի կանգնած են առեւտուրով կամ ճակտի քրտինքով: Մեծ ամանակ վաճառականին հետ՝ մեքենավարը, սափրիչը, դերձակը, կօշկակարը:

Զուտին որ եւ է կազմակերպութիւն: Ազգային կեանքէն լուր ունին, երբ բաժանորդ են *Յառաջի*:

Գիւղին մէջ, տատապած մայր մը կը պատմէր·

— Աղջիկս, փեսաս եւ ես շինեցինք այս տնակը: Ամէն աշխատանք մենք կատարեցինք: Հողը շաղուել, բարերը շարել, ներսով-դուրսով ներկել: Միայն պատերուն համար որմնադիր կանչեցինք: Աղջիկս կար կը կարէ տասը տարեկանէն սկսեալ···:

Եւ դեռ կը կարէ, միւնոյն ատեն արդար հպարտութեամբ ցոյց տալով իրենց աշխատանքին արդիւնքը, — երկու հատ մեստ սենեակներ, խոհանոց եւ պարտէզ մը պտղատու ծառերով:

Ուրիշ մը, կօշկակար, նոյնպէս յաջողած է տնակի մը տէր դառնալ, արուարձանի մը մէջ:

Չեմ խօսիր ունեւորներու մասին:

Այսպէս, ծիծեռնակի բոյներ ամէն տեղ: Ֆրանսայի ամբողջ տարածութեան վրայ:

Ծիծեռնակի ոգին հետեւեր է իրենց, ամէն տեղ: Ուժ տուեր է իրենց թեւերուն:

Սակայն, ծիծեռնակը ինչ չերեւար: Թուեր գացեր է, եւ հոգիները կը ցամքին անհուն կարօտով մը:

— Տղաս էիչ մը հայերէն կը խօսի: Աղջիկս ալ կարդալ գիտէ: Ինչ օգուտ: Հինգ հոգի չես գտներ որ իրարու հետ գան···

Կսկիծալի ողբերգութիւն մը հազարաւոր ծալքերէն մէկը: Դոց գրի մը մէկ էջը··· ՎԱՀԷ

դարձ մթնոլորտ մը Մէջքին Արեւելքի մէջ:

× *Իրաքի մէջ նոր կառավարութիւն մը կազմուեցաւ ծերակուտական Նուրի Սայիտի նախագահութեամբ, որ որոշեց յանձել անցեալ ամիս քննարուած արդի խորհրդարանը եւ նոր մը ընտրել դալ ամիս: Լոնտոնի իրաքեան դեսպան Մուսա Շապանտար պիտի վարէ արտաքին նախարարութիւնը: Իրաք պիտի պահանջէ անդլեւիրաքեան դաշնագրին վերաքննութիւնը, քանի որ բրիտանական ուժերուն պարպումը Սուէզէն նոր կացութիւն մը կը ստեղծէ Մերձ. Արեւելքի մէջ: Անդլիա սկզբունքով ընդունած էր արդէն վերաքննութիւնը եւ անդլիասէր Նուրի Սայիտի իշխանութեան գալը հաւասարիք մը կը նկատուի այդ վերաքննութեան բարւոք ելքին համար, հիմ ունենալով Մերձ. Արեւելքի պաշտպանութեան խնդիրը:*

× *Գահիրէէն կը հաղորդուի թէ Թէլ – էլ – Քէպիրի աշխարհի անդլիական ամենամեծ զինուորական մթերանոցը, որ 300·000 թօն նիւթ կը պարունակէ, սկսաւ պարպուիլ: Պարպումը պիտի վերջանայ մինչեւ մէկ ամիս: Ցամաքային ուժերուն ընդհ· բանակատեղի Քայէտի մէջ գործադրութիւնները սկսած են արդէն եւ ամբողջական պարպումը պիտի լրանայ քանի ամիսէն: Անդլիացիք մասնագէտներ պիտի դան հսկելու գործողութեանց: Սարքաւորման կարեւոր քանակ մը պիտի ծախուի աճուրդով:*

ՄԱՐՈՔԻ ԵՒ ԹՈՒՆՈՒԶԻ ՄԷՋ

Մարոքի չարժումները կը չարունակուին մանաւանդ Ֆէզի մէջ, ուր փողոցային նոր ցոյցեր եւ բախումներ տեղի ունեցան: Նախորդ օրուան զոհերուն յուղարկաւորութեան առթիւ մեծ համակրանք մը կատարուած է Մուլայի Իսրիսի մղիքին մէջ եւ խանութները փակուած էին առն մը:

Մարոքի Ֆրանսական մարզպան Ֆըրանսիս Լաքոսթ դեկոյց մը հրատարակեց յայտնելով որ «տեղութեան եւ անկար-

գութեան մէջ լաւ բան մը չարտադրուիր, թէ ցոյցերը պատճառ կ'ըլլան որ ուշանայ փափաքուած յառաջդիմութիւնը, եւ թէ կարգապահութիւնը պահելու կոչումը ունեցողները չեն կրնար թոյլատրել նման խռովութիւններ, լաւ խորհեցէք»:

Ֆէզի եւ Քասապլանքի մէջ տեղի ունեցած դէպքերու պահուն սպաննուած են 24 հոգի, բազմաթիւ վիրաւորներ եւ 200 ձերբակալութիւն: Զինուորական շրջաններ եւ փչաթեւերը սարքուած են ամէն կողմ հանդարտութիւնը ապահովելու համար:

Քասապլանքի հրեայ հասարակութիւնը հեռագրած է Մենէս-Ֆրանսի պաշտպանութիւն խնդրելով:

× *Թունուզի կառավարութիւնը դեռ չէ կազմուած, որովհետեւ վարչապետ Պէն Ամմար կ'աշխատի ազգային միութեան դահլիճ մը կազմել՝ ամէն հոսանքէ ներկայացուցիչներ առնելով:*

Թէեւ «Արաբական Ձայն»ը եգիպտոսի իր ձայնասփիւռէն կը չարունակէ պայքարիլ՝ Ֆրանսայի ըրածը ժողովուրդը խաբել նկատելով, բայց Նոր Տեսքուրը մեծամասնութեամբ իր ամբողջական հաւանութիւնը կ'յայտնէ լրացնելու համար երկրին անկախութեան գործը: Մաս մը ուեֆուերեանները վերապահ են:

Սուս քաղաքին մէջ ցոյց մը կատարուած ըլլալով հաւաքական ձերբակալութեամբ 700 հոգի կալանաւորուեցան ո – րոնցմէ միայն 56 հոգի վար դրբուեցան:

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՆՈՐ ԱՌԱՋԱՐԿԸ

Լոնտոնի խորհրդային դեսպան Ժաքօպ Մալիք առջի օր ծանուցագիրը մը յանձնեց Արտաքին նախարարութեան, որով կ'առաջարկէն այս ամսու կամ Սեպտեմբերի մէջ Ջնեւրու ժողով մը գումարել (Ֆրանսա, Անգլիա, Մ. Նահանգներ եւ Ս. Միութիւն), զրաղելու համար «եւրոպայի ապահովութեան» խնդրով: Նման ծանուցագիրներ առան են նաեւ

(Էուրերու շար·ը կարդալ Գ· էջ)

ԴԵՊԻ ԾՈՎԻՆ ԱՆՑԱԾԱԼԸ ԵՎ ԴԵՐԿԱՅԱՆ

ՕՏԱՐ ԱՆՑԱԾԱԼԻՆ ԵՎ ԴԵՐԿԱՅԱՆ

•

Թուրքական հրոսակները 1914թ. մայիսի 5-ին Օրսար գիւղը հրկիզելէ ետք, ամբողջ գիւղը կողոպտելէ ետք, սկսան ջարդել գիւղացիները։ Ջարդուածներուն մէջ կային նաեւ կիներ եւ մանուկներ։ Ջարդուածներուն մէջ կար նաեւ Օրսարի ամենէն ազնիւ եւ ամենէն հարուստ տիկիններէն մէկը, որ ամուսնացած էր Օրսարի ամենէն հարուստ անձերէն մէկուն հետ։ Ան ալ ենթարկուեցաւ ջարդի։

Ջարդուածներուն մէջ կար նաեւ Օրսարի ամենէն գեղեցիկ աղջի

րու տակ»ի բեմադրութեան ընթացքին, ուր հրաւիրուած էր նոյնինքն հեղինակը, Սարիմ խօսեցաւ Ֆրանսերէն ճառ մը, որուն պատասխանեց Հանրի Պուատօ: Եւ ներկայացումէն վերջ, մտերմական ճաշի մը ընթացքին մեծանուն ակադե – մականը շնորհաւորեց մեր հայրենակիցը իր մաքուր Ֆրանսերէնին համար:

Ֆաքիրական ասպարէզին մէջ ձեռք բե – րած իր յաջողութիւնները երբեք ալ պատճառ չեղան որ Սարիմ Մաքսուտեան մնար հայ թատրոնին Սարիմը:

Երկար տարիներ աշխատակցեցաւ փա – րիզահայ թատրոնին եւ իր օգտակար մասնակցութիւնը աւելցուց անոր փայլը:

Բեմական գործունէութեան ընթացքին Սարիմ Մաքսուտեան մարմնաւորած է զանազան բարդ տիպարներ եւ ամէն առեն ալ ունեցած է պատուաբեր յաջո – ղութիւն:

Իր լաւագոյն դերերէն կարելի է յիշատա – կել Ճերմակաւոր («Հին Աստուածները»), Ուրուական («Համլէթ»), Բարխուտար («Նամուս»), Տարսանեան («Երկու ճամ – բայ»), ՋէլէպիՄֆիրա («Նոր Բիւզանդիոն») եւ տակաւին ուրիշներ որոնք դժբախտա – բար կը վրիպին յիշողութենէս:

Եւ այս բոլոր դերերը Սարիմ Մաք – սուտեան կը մարմնաւորէր բծախնդիր ճշդրտութեամբ մը:

Հեզահամբոյր էր Սարիմը, միակ դէ – րասանն էր որ երբեմ եւ երբեմիցէ կոիւ չէր ըրած ռեւէ ընկերոջ հետ... բայսոկիկ դէպք դերասանական ընտանիքին մէջ ուր կապն ու կռիւը անպակաս եղած են: Ան պարագան ցայտուն կերպով վեր կը հանէ դիմագիծը ողբացեալին որպէս խոհուն եւ ճաշակի ու կրթութեան տէր անձ:

Իր ստանձնած բոլոր դերերուն Սարիմ կը մօտենար հաւատացեալի մը երկիւ – ղածութեամբ:

Բեմը իրեն համար նուիրական ու վեհ էր եւ ամէն անգամ որ ոտքը կը դնէր ա – նոր տախտակներուն վրայ, կը նոյնանար իր դերին հետ եւ կը խղէր իր կապերը բեմէն դուրս գանուող բոլոր իրականու – թիւններէն:

Մաուրական ճոխ պաշարը իրեն տը – ւած էր արուակարդօրէն ճարտար մօտե – ցում եւ ըմբռնում դէպի թատրոնը: Հո – գերանօրէն կը վերլուծէր բոլոր դերերը բոլոր մանրամասնութիւններովը եւ ճար – տարօրէն կը բեմադրէր ամէն անգամ որ իրեն կը վստահուէր ուէվ խաղի բեմա – դրութիւնը:

Մենք, փարիզահայ դերասաններս, յարգանքով կը խոնարհինք մեր սիրելի ընկերոջ՝ Սարիմ Մաքսուտեանի յի – շատակին առջեւ եւ կը բաժնենք վիշտը իր սիրեցեալ եղբօր Գրիգոր–Վահան Մաքսուտեանի:

ԱՐՏԱՇԵՍ ԳՄԲԻԹԵԱՆ

ԿԱԴԱՅՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

ՏՈՄՍԵՐ

Ի ՊԻՏՍ ՈՋ–ՋԱՐԳԱՑԵԼՈՑ

●

Կարգ մը հայրենակիցներ նեղը կը մը – նան, երբ բեմ կը հրաւիրուին յաւուր պատշաճի «երկու խօսք» ըսելու՝ հանդէ – սի մը կամ հարսանիքի մը մէջ: Շատ ան – գամ, մեր վարդապետներուն եւ Տէր պա – պաններուն մթերքն ալ կը սպառի: Ահա – սոսիկ քանի մը նմոյշներ, որոնցմէ կըր – նան օգտուիլ չհադրդռուողները:

Քարոզ մը.

— Ունայնութիւն ունայնութեանց ամե – նայն ինչ ընդունայն է...: Սողոմոն ի – մաստունի այս խօսքը որ մեզի կուգայ հին, հին դարերէ, չատ ճիշդ խօսք մըն է: Այո, սիրելի հաւատացեալ ժողո – վուրդ, այս աշխարհիս մէջ ամէն բան պարապ է... Տիկին սա գլխարկդ վար առ որ ետեւիններուն երեսն ալ տեսնեմ... Ինչպէս ըսի, այս աշխարհը պարապ է... Ուրեմն, աղօթեցէք որ Աստուած օգնու – թեան հասնի եւ այդ պարապութիւնը լե – ցնէ... Օրիորդ ոտիդ ոտիդ վրայէն վար պռ... Սողոմոն իմաստունը, որ... Սա – կաւագ, սա չոճուխներդ ժողվէ, դուրս տար... Աւետարանին մէջ կան չատ մը խմաստուն... ետեւը նստող պարոններ, ինչ մը լռեցէք որ սա ըսելիքս ըսեմ, լմնցնեմ... Օրհնեալ եղերուք եւ Տէր Աստուած եղիցի ընդ ձեզ ամենեսեանդ, ա – մէն...

×

Քաքաղաքական ճառ մը.

— Ես ըսելու պէտք չունիմ եւ դուք ամէնդդ ալ գիտէք որ աշխարհը հիմա երկու մասի բաժնուած է... Մէկ կողմը Ամերիկան, Անգլիան եւ Ֆրանսան, միւս կողմը Ռուսը... Այսինքն երկու ճակատ – ներ ,որոնք իրարու դէմ դիմաց կեցած են եւ ակռայ կը կճրտեն... Ասկից կը նշանակէ որ մարդկութիւնը 2–ի բաժ – նուած է, որ վտանգաւոր է: Աւոր վերջը աղէկ պիտի չըլլայ· պատերազմը հետզ – հետէ կը մօտենայ, բայց տակաւին մօտե – ցած չէ... Երբ պատերազմ ըլլայ — կա – րելի է որ չըլլայ, բայց կարելի է որ ալ ըլլայ — այն առեն... Ըսելս ան է որ չատ գէշ օրեր կ'ապրինք եւ վերջերին Աստուծոյ մնացած է... Ամերիկան կ'ըսէ որ... է՛հ, իր ըսածներէն որ մէկը յիշեմ ... Անգլիան ալ, անդիէն ուրիշ քարոզ կը կարդայ: Մէկ խօսքով կացութիւնը ծանր է, բայց կրնայ թեթեւնալ: Եթէ չթեւթեւնայ, ուրեմն կը նշանակէ թէ չափէն աւելի ծանրացած էր... Եթէ թե – թեւնայ, կը նշանակէ թէ եղածը պար – զապէս փաթըրրր էր: Ես վերջացուցի:

×

Ցետ դրութիւն—Քարոզը ծափահարե – լու պէտք չկայ· ձեր դնահատանքը կը յայտնէք «չէն եւ պայծառ մնաք»ի պնակը լեցնելով: Իսկ հանդէսին առենապետը պէտք է յայտարարէ·

— Ձափահարեցէք...

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՀԱՑԿ· ԿԵԱՆՔԸ ՊԵՐԼԻՆԻ ՄԷՋ

★

Արշակ Զօպանեանի արկածահար եւ դառնագէտ մահը սուգի մէջ ձգեց նաեւ Պերլինի հայ գաղութը: Հետեւաբար յու – լիս 23ին, մահուան քառասնօրեակին, յարգանքի յիշատակը, հանդուցեալին նուիրուած սգահանդէսի մը մէջ:

Գաղութին նախագահ Տոքթ· Հ· Եազ – ճեան բացման ճառով մը դրուատեց մեծ դերակատարն եւ անփոխարինելի Հայուն կարողութիւնները եւ հրաւիրեց ներկա – ները յատնկայա լռութեամբ յարգելու ա – նոր յիշատակը:

Օր· Ա· Ֆրունճեան կարգաց գերմանե – րէնի թարգմանուած Հայկ· դրականու – թեան եւ բանահիւսութեան նուիրուած այն բանախօսութիւնը, զոր ըրած է Ար – շակ Զօպանեան 3 Յունիս 1913ին Փարիզի մէջ: Այսպէս կը թեւածէր դրագէտին եւ քարոզիչին հոգին ներկաներուն վրայ ծա – նօթացնելով եւ սիրցնելով հայկական գը – րականութիւնն ու բանահիւսութիւնը: Այնտեղ մէջբերուած երգերու թարգմա – նութիւններու արուեստաւորութիւնը, մա – նաւանդ «Կուզան ու կ'երթան» եւ «Ըսկ Լուսնակ» չատ տպաւորիչ էին:

Օրուան պատշաճ տաղն էր Պետրոս Դուրեանի «Իմ մահը», որ կարդացուեցաւ Պ· Ա· Վամփուչի կողմէ եւ պատեց մեղ ազատ մթնոլորտի մը մէջ: Իսկ պատա – նի Գրիգոր Սեւաչունի չատ դեղեցկօրէն արտասանեց գերմաներէն թարգմանու – թիւնը Զապէլ Աստուրի «Մունկը»ին, տանելով մեղ հայ եկեղեցիի խնկաբոյր ոլորաններուն...:

Օրուան բանախօսն էր Պ· Ֆրունճեան, որ «Զօպանեանի կեանքն ու գործը» նիւթ ունենալով, ներկայացուց զայն գրաւոր աշխատութիւնով մը: Վեր հանեց յատ – կապէս այն հանգամանքը որ Զօպանեան Ներսէսեան հիմնած կեդրոնական վարժարանի հասցուցած հայ մտաւորա – կանն էր որ զարգացում ունենար, լեզու – ներ դիտնար, գրական կարողութիւններ ունենար եւ ապրին նուիրուելու սիրտ ու խիզճ ունենար...: Բանախօսը վերյիչե – լով Զօպանեանի մէկ նորավէպը՝ «Ես ի՞նչ ընեմ հոգիով» ոգեկոչեց՝ «Ուրեմն ալ պի – տի չխօսի՞ս մեղի, ալ պիտի չհաճապա – հե՞ս մեր հանդէսներուն, ուրեմն ալ պի – տի չտեսնե՞նք քու անմեղ դէմքդ, ով Ար – շակ Զօպանեան...: «Մենք ի՞նչ ընենք հոգիով»...:

ԹՂԹԱԿԻՑ

ԿԻՆԸ.— Ուղղակի սարսափելի է: Մարդ իր ամուսնութեան մատանին կը կոտրըն – ցնէ՞: Նիհարցած չես, որ ըսենք մատէդ իննիս:

ԱՄՈՒՍԻՆԸ.— Գեղի խօսքին բացը ը – սեմ· եթէ բաճկոնիս զրպանին ծակը կա – րած ըլլայիր, հիմա կոտրուած պիտի չըլլար...

— Ինչո՞ւ, չեմ կարծեր, ըսաւ Մալվի – նէ, մանաւանդ որ այդ գովեստները հե – նութիւն են անշուշտ: Կը յիշեմ որ պզպի – կութեանդ ալ չար հեղնող մըն էիր: Ձիս ծաղրելով հոգիս կը հանէիր:

Վահէ քահ քահ սկսաւ խնդալ:

— Ճիշդ է, ճիշդ, բայց հաւատա, Մալվին, որ հիմակ այլեւս դադրած եմ հեղնող ըլլալէ:

Երիտասարդը ոտքի ելաւ մեկնելու հա – մար: Սօֆիկ հանըմ պնդեց որ հիւր մնայ այն պիչերը իրենց: Մալվինէ ձայնակից – ցաւ իրեն: Վահէ քիչ մը նազ ըրաւ, բայց յետոյ հաւանեցաւ:

— Պայմանաւ որ սա դաշնակը խօսե – ցնես քիչ մը, Մալվին, ըսաւ, անթութո – րէն տեղատուութեամբ բազմոցին անկիւնը եւ սիկառ մը վառելով:

Մայրը դուրս ելաւ: Մալվինէ դաշնա – կին առջեւ անցնելով « Թրօվաթաչէ»ն հաւաուած մը սկսաւ նուագել: Շատոնց ի վեր այդքան աւիւնով եւ յուզումով չէր հպանցած փղոսկրեայ ստեղնաշարները· ապահովապէս իր գործիկին ներկայու – թիւնը կը ներշնչէր դինքը: Երիտասարդը, որ արտասովոր խանդավառ մըն էր ար – դէն, հեշտութեամբ վառուած աչուըներ – բովը կը պարուրէր դեղանի դաշնակահա – րուհին, որ իրեն կ'ներւար քովնտի, կարծքին դեղարուեստական կառոյցքո – վը, կանոնաւոր եւ ճոխ:

ԵՐՈՒԱՆԴ ՍՐՄԱՔԼՇԱՆԼԵԱՆ

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐԸ

Ատնուվիլի Հ·Յ·Դ· Նոր Սերունդի «Կառավարենց» մասնաճիւղին տրամակուրէի փակման խնջոյքը տեղի ունեցաւ չա – բաթ երեկոյ 24 յուլիսին, եկեղեցիի խորհրդարանին մէջ:

Բացառաբար այս անգամ հրաւիրուած էին միմիայն նոր սերնդականներուն ծը – նողները եւ զաղութիս գոյր մասնաճիւ – ղերու ներկայացուցիչները:

Ներկայ էին նաեւ Փարիզի մասնաճիւ – ղէն ընկերներ եւ Շրջ· վարչութենէն ընկ· Պարոնվարդեան:

Բացման խօսքը կատարուեցաւ տեղւոյս Նոր Սերունդի նախագահին կողմէ, որ պարզեց մասնաճիւղիս գործունէութիւնը եւ ձեռնարկները:

Ցետոյ խօսք առաւ ընկ· Պարոնվարդ – եան, որ յայտնեց իր գոհունակութիւնը, յիշելով այն օրերը երբ մեր մասնաճիւղը նոր կազմուած էր, մինչդեռ այսօր անի – կա կը համարուի չրջանին լաւագոյն մասնաճիւղերէն մէկը: Թելադրեց յարա – տեւ աշխատանք իրականացնելու համար Նոր Սերունդի վրայ դրուած յոյսերը:

Մասնաճիւղին երգչախումբը երգեց «Լուսին չկայ»ը, «Մշակ Բանուոր»ը եւ ուրիշ երգեր:

Ընկեր Հրաչ Քերեսթեճեանի ջութակին կ'ընկերանար Նուրիկ Եաղճեան դաշնա – կով: Անոնց նուագած երգերը արժանա – յան խանդավառ ծափահարութիւններու:

Սարսել Ատնուվիլի Հ·Յ·Դ· «Վարդան» ենթակամիութեան կողմէ ընկ· Արփիար Մարտիրոսեան եւ տեղւոյս կապոյտ Ա – էի նախագահուհի Տիկին Արսինէ Պառա – եան ջերմագէս շնորհաւորեցին մեր ձեռ – նարկը, տալով բարի խրատներ:

Սեզանապետ Պ· Նիկողոս Նիկողոսեան չատ լաւ կատարեց իր պարտականու – թիւնը, հրաւիրելով որ ներկաները ցոյց տան իրենց շնորհքը:

Խնջոյքը վերջացաւ խանդավառ տրա – մադրութեամբ:

ԱՐԱՄ ԵՐԱՆՈՍԵԱՆ

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՄԸ

ՄԱՐՍԷՅԼ (Յառաջ)·—Պոմոնի Հ·Յ·Դ· «Զաւարեան» ենթակոմիտէի կազմակեր – պած գաշտահանդէսը տեղի ունեցաւ մեծ յաջողութեամբ 18 յուլիս կիրակի օրը Քրօթ Մօնարի օդասուն պարտէզին մէջ:

Օրուան նախագահը Պ· Բենիկ Միլ – տոնեան իր բացման խօսքով ոգի հրա – ւիրեց ներկաները, պատմական ապստամ – բութեան առիթ ընկած հերոսներուն յի – շատակը յարգելու համար: Եւ ապա հե – րասամարտի գնացած ելեւէջները նկա – գրելէ ետք քանի մը դեղեցիկ օրինակ – ներով հրաւիրեց նոր սերունդը որ պատ – ւով առնի այն դրօշակը որ հին սերունդը իրենց փոխանցած է:

Անդրադառնալով այն նոր սերնդական – ներուն, որոնք օտար դափնիներ խլեցին այս ափերուն չէ այ, մոռնալով ազգային դին, յիշեց Քամօ Քաթի – պայի նշանաւոր «Թքել եմ»ը, եւ միտն – դամայն նմանցնելով գանոնք Նափոլէոնի այն գօրավարին, որ անհամար յաղթա – նակներէ վերջ գերի էր տուեր իր ազգա – յին դրօշը, Նափոլէոնը բացագանչեր է գօրավարին.«Քեզի ըլլան յաղթութիննե – րըդ, ո՞ւր է քեզ յանձնուած դրօշը»:

Ցետոյ սկսաւ դեղարուեստական բա – ժինը:

Մեներգ Պ· Ժիրայր Գասպարեանէ, ո – րուն յաջորդեց Ջութակ՝ Պ· Յարութիւն Իշխանեանէ: Ամերիկաբնակ Օր· Տէր – ոէրեանի յուզիչ արտասանութիւնը, ինչ – պէս եւ Տ· Ազատուհի Տէր Վարդանեանի կրկնակ մեներգները խանդավառեցին ներկաները:

Սուբիարնակ ընկերոջ մը քանի մը կը – տար հայկական, արեւելեան երգերը ա – ւելի ոգեւորեցին մթնոլորտը:

Դեղարուեստական բաժինէն ետք բէմ հրաւիրուեցաւ ընկերուհի Քիպրիթճեան, որ յանպատրաստից, ինքնայատուկ եղա – նակով մը վեր առաւ օրուան տօնակատա – րութեան խմաստը, պանծացնելով հերոսներու յիշատակը եւ յուզուած բա – ցատանչեց· «Ըսէք ինծի, ի՞նչ պիտի ըլ – լայ այս ազգին վիճակը առանց Դաշնակ – ցութեան»:

Ընկերուհիի բանախօսութեան յաջոր – դեցին հայկական–եւրոպական պարերը: Եւ սակայն բան մը պակաս էր: Ներկանե – րը անհամբեր կը սպասէին օրուան բանա – խօս՝ Կ· Փոլատեանի խիստ տպաւորիչ ճառին:

Ե· Տ· Մ·

ՀԱՐԱՋԱՏ ՈՐԴԻ

●

Գ·

—Աղէկ, ուրախ եմ· բայց ո՞վ առիր նայինք, Մալվին, անչուշտ քեզի ամէն կերպով յարմար մէկն է· անչուշտ պա – հիւ պիտի ունենամ դինքը տեսնելու, կ'ըսէր երիտասարդը ջղաձգօրէն մատները գալարելով, իր յուզումը ի զուր ջանալով պարակել:

— Բաւական յարմար, պատասխանեց Մալվին ակնարկը զանազատելո· սակայն առայժմ պիտի չկրնաս դինք տեսնել· քանի մը օր առաջ Սօֆիա մեկնեցաւ գոր – ծի համար· մօտերս կը դառնայ:

— Ձորս տարիէ ի վեր ամուսնացած ես ուրեմն, կը կրկնէր Վահէ՝ տակաւին չա – տունակելով յայտնել զարմանք մը, որ ի՛ր սկսէր տարօրինակ երեւիլ թէ Մալվինէի եւ թէ Սօֆիկ հանըմի:

«Այն առեն, կ'աւելցնէ երիտասարդը, զաւակներ ալ ունենալու ես, ո՞ւր են· չեմ տեսներ կոր:

Ամօթի չառաջունանք մը պատեց ման – կամարդ կնոջ դէմքը· մօրը երեսը նայե – ցաւ՝ կարծես անկէց օգնութիւն սպասե – լով իր զարմիկին այս հարցման պատաս – խանելու համար:

— Կը սպասեմ կոր թոռան մը, որ տա – կաւին չեկաւ, փութայ պատասխանել Սօֆիկ հանըմ, ինքն ալ խառնած:

Առանց ուէվ յետին մտքի մը, չատ բը – նական կերպով իր ուղղած հարցումին ա – ռաջ բերած չփոթութիւնը թէ մօրը եւ թէ աղջկան վրայ՝ ուշադրութիւնը դրաւեց Վահէի: Մահուան մը կասկածը ունեցաւ:

— Արդեօք դժբախտութի՞ւն մը պատա – հած է, հարցուց:

— Օհ, ոչ, ըսաւ Մալվինէ, խիստպէս տակաւին զաւակ չենք ունեցած:

— Եւ սակայն չորս տարուան մէջ կըր – նայիր, Մալվինէ, երկու զաւակ ունենալ· կը հասկնամ· կան որ իրենց ամուսնու – թեան առաջին տարիները հանդարտ ան – ցընել կ'ուզեն· իրաւունք ունիք: Եւ յե – տոյ Ֆիղիքապէս փոխուիլը կայ...

— Ոչ թէ առոնց համար, բողոքից Մալվինէ՝ իր արժանապատուութեանը մէջ սաստիկ վիրաւուած, բայց, այդպէս ... տակաւին զաւակ չունինք, հակառակ մեր սաստիկ փափաքին...

Վահէ, հասկնալով որ այս նիւթը ա – խորժելի էր իր խօսակցուհիներուն, ու – րիշ նիւթի մը անցաւ:

— Որչափ փոխուած ես, Մալվին, մի – այն աչքերդ նոյնն են· մեծցեր, փառաւոր կին մը եղեր ես...Չեմ դիտեր թէ, աւել – ցուց ժպտելով, եթէ ամուսնդ հոս ըլլար այս գովեստներուն համար կը նեղանա՞ր ինծի դէմ:

— Ինչո՞ւ, չեմ կարծեր, ըսաւ Մալվի – նէ, մանաւանդ որ այդ գովեստները հե – նութիւն են անշուշտ: Կը յիշեմ որ պզպի – կութեանդ ալ չար հեղնող մըն էիր: Ձիս ծաղրելով հոգիս կը հանէիր:

Վահէ քահ քահ սկսաւ խնդալ:

— Ճիշդ է, ճիշդ, բայց հաւատա, Մալվին, որ հիմակ այլեւս դադրած եմ հեղնող ըլլալէ:

Երիտասարդը ոտքի ելաւ մեկնելու հա – մար: Սօֆիկ հանըմ պնդեց որ հիւր մնայ այն պիչերը իրենց: Մալվինէ ձայնակից – ցաւ իրեն: Վահէ քիչ մը նազ ըրաւ, բայց յետոյ հաւանեցաւ:

— Պայմանաւ որ սա դաշնակը խօսե – ցնես քիչ մը, Մալվին, ըսաւ, անթութո – րէն տեղատուութեամբ բազմոցին անկիւնը եւ սիկառ մը վառելով:

Մայրը դուրս ելաւ: Մալվինէ դաշնա – կին առջեւ անցնելով « Թրօվաթաչէ»ն հաւաուած մը սկսաւ նուագել: Շատոնց ի վեր այդքան աւիւնով եւ յուզումով չէր հպանցած փղոսկրեայ ստեղնաշարները· ապահովապէս իր գործիկին ներկայու – թիւնը կը ներշնչէր դինքը: Երիտասարդը, որ արտասովոր խանդավառ մըն էր ար – դէն, հեշտութեամբ վառուած աչուըներ – բովը կը պարուրէր դեղանի դաշնակահա – րուհին, որ իրեն կ'ներւար քովնտի, կարծքին դեղարուեստական կառոյցքո – վը, կանոնաւոր եւ ճոխ:

ֆրանսականեւ ամերիկեան կառավարութենէն :

Նոր դեսպանը չարունակութիւնը ըլլալով Ցուլիս 24ի խորհրդային դեսպանին, Լոնտոնի մէջ դումարուող երկրներու մասնագէտները պիտի քննեն դայն, պատասխան տալէ առաջ, քանի որ Մ. Միութեան այս նոր ձեռնարկը կը նկատեն դիւանագիտական խաղ մը՝ հանրային կարծիքին վրայ ազդելու համար :

× Խորհ. նոր դեսպանը Մ. Նա – հանգիներու յանձնուած պահուն դեսպան Զարուպին յայտնած է թէ Զորներու նոր ժողովին մէջ կարելի է դրաղիլ «դերմա – նական հարցին կարդ մը երեւոյթներու – վը » :

Միւս կողմէ Արեւելեան Գերմանիոյ ժողովրդական Խորհրդարանը միաձայ – նութեամբ ընդունեց վարչապետ Կրօթվո – լի մէկ առաջարկը բանակցելու համար Ա – րեւմտեան Գերմանիոյ հետ :

Այս որոշման համաձայն հանդիսաւոր կոչ մը պիտի ուղղուի Զորս մեծ պետու – թեանց, որ վերսկսին Գերմանիոյ մասին ընդհատուած բանակցութիւնները, որուն հաւասար իրաւունքով մասնակցին երկու Գերմանիաները : Նաեւ կոչ ուղղել Արեւ – մտեան Գերմանիոյ կառավարութեան, որ երկու կողմէն լիազօրներ կարգուին զրա – դելու համար երկու կողմը չահադրդռ ղ հարցերով՝ Եւրոպայի ապահովութեան չրջանակին մէջ :

ՋԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Լիբանանի վարչապետ Ապտալլահ Եա – ֆի իր հրաժարականը ներկայացուց Նա – խագահ Քամիլ Շամունի, որ զայն նկատի պիտի առնէ իսլամական Մեծ Տօնին վերջը :

ԹՐՔԱԿԱՆ ինքնաչարժ մը երեքչաբթի օր Պարսկոնդէթի եւ Քասթելլանի միջեւ (Սոորին Ալպեան) երբ կը բարձրանար Ալլօսի բարձունքը, յանկարծ անիւը պայ – թելով անդունդ գլորեցաւ 300 մեթր բարձունքէ մը : Մէջիններն էին Անգա – բայի վաճառականներէն Սէյլանի, իր կի – նը, զաւակը, սպասուհին եւ Ֆրանսայի բարեկամ մը Մարապէօֆ, որ կը վարէր Թուրքիայէն բերուած այս կառքը : Երր օդնութեան հասան, ինքնաչարժն ու մէ – կիները բոլոր–բոլոր եղած էին :

Հակառակ եղած ազդարարութեանց, վերջին օրերս ինքնաչարժի արկածները չատցած են եւ նոր կոչեր կը հրատարա – կեն թերթերը խոհեմութեան եւ ուչադ – րութեան հրաւիրելով կառուղիղները :

Տէր եւ Տիկին Արամ Տէր Ցարութիւն – եան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Հայ – կազուն Տէր Ցարութիւնեան եւ զաւակնե – րը, Տէր եւ Տիկին Կարապետ Մեսրոպեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Բիւզանդ Թուխտարեան եւ զաւակները ինչպէս եւ Քիւրքճեան, Ցակոբեան եւ Ունանեան ըն – տանիքները խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց մօր, մեծ մօր եւ ազգականին

ԱՑՐԻ ՏԻԿ. ՀԱՑԿԱՆՈՒՇ ՈՍԿԻԱՆ–ՏԷՐ ՑԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆի

(Ծնեալ Տիլտիլեան, Սեբաստացի)

մահը, որ տեղի ունեցաւ իր բնակարանը :

Թաղումը պիտի կատարուի այս չաբաթ (7 Օգոստ.) ժամը 10·15ին :

Հաւաքուիլ իր բնակարանը,

5, Sentier St. Médard, Epinay-s-Seine

ուրկէ մարմինը պիտի փոխադրուի տե – ւոյն գերեզմանատունը :

Հաղորդակցութիւն. — Օթոպիւս՝ Carrefour Pleyel, 138 Porte Clichy *էն* et descendre Eglise d'Epinay.

Մասնաւոր մահագդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Այրի Տիկին Փեփրոնէ Սարգիսեան եւ զաւակները չնորհակալութիւն կը յայտ – նեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, գրա – ւոր, ծաղկեպսակով կամ նուէրներով ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց ամուս – նոյն եւ հօր՝

ՍԱՀԱԿ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆի

մահուան առթիւ :

ՈՒՍՈՒՑԻՉ ԿԱՄ ՈՒՍՈՒՑՈՒՀԻ Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Ֆ. կապ. Խաչի Տէսինի զպրոցին հա – մար : Նախընտրութիւն կը տրուի այր եւ կնոջ : Գոհացուցիչ պայմաններ (բնակա – րանը ապահովուած) : Մանրամասնու – թեանց համար դիմել՝ Ս. ԱՒԱԳԵԼԵԱՆի, 12 Ռիւ Նանսէն, Տէսին (Իզէո) :

ԵՂԱՆԱԿԻ ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ԽԱՆԱՍՈՐԻ

ԵՒ

ՀԵՐՈՍՆԵՐՈՒ ՕՐՈՒԱՆ ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ

Սասնոյ ապստամբութեան 50ամեակին առթիւ :

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Մար – սէյլի Շրջ. կոմիտէին, մասնակցութեամբ չրջանիս ենթակոմիտէներուն եւ խումբե – րուն : Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վար – չութեան եւ իր մասնաճիւղերուն, ինչպէս նաեւ Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղերուն :

8 Օգոստոս, կիրակի ամբողջ օրը, Լէ Քայօլ Սէփտէմի ծառախիտ անտառին մէջ :

Կը նախագահէ ընկ. Ց. ՊԱՊԻԿԵԱՆ

Կը խօսի ընկ. Պ. ՉՈՒՒԻՔՃԵԱՆ

Այս ոճնակատարութեան ներկայ պիտի ըլլայ Սէփթէմի քաղաքապետը իր խոր – հրդականներով :

Գեղարուեստական բաժին

Երգ, նուագ, արտասանութիւն եւ պա – նազան անակնկալներ, բարձրախօսով կը նուագուին հայկական եւ եւրոպական ըն – տիր եղանակներ :

Շրջանի ենթակոմիտէները եւ անհատ հայրենակիցները որոնք օթօքար չեն վար – ձած, կրնան առնելէքօ տանող թրօլէյպու – սը եւ իջնել Սէփթէմէն մէկ կայարան յե – տոյ, Լէ Քայօլ ոտիկանական չէնքին առջեւ :

Հայ ազատագրութեան նախանձախնդիր մեր բոլոր հայրենակիցները սիրով կը հր – աւիրուին ներկայ ըլլալու այս բացառիկ ոճնակատարութեան :

Մուտքը ազատ է :

Խանասորի տարեդարձին մասնակցող հայրենակիցները կրնան արձանագրուիլ Պոմոնի մէջ ընկ. Նչան Դարբինեանի եւ Թիրայր Տ. Վարդանեանի մօտ :

Իսկ Լա Ռոզիէդէն ընկ. Ց. Գարաքէհ – եանի եւ Երուանդ Տ. Մկրտչեանի մօտ : Օթոքարը կը մեկնի առաւօտ ժամը ճիշդ 7ին :

Le Dome Ararat

Chez « SOUREN »

Նիսի լաւագոյն ճաշարան – պարե – լրատուններէն է

1, Avenue Thiers, NICE
Tél. : 890-38

Օղի, աղանդերներ, խորոված, եւ ձեր փնտռած բոլոր համադամ կերակուրները :

Անպայման անդամ մը փորձեցէք ձեր արձակուրդի միջոցին :

ՍԱՐԻՄ ՄԱՔՍՈՒՏեանի մահուան առ – թիւ Ումն հետեւեալ նուիրատուութիւն – ները կ'ընէ.

10·000 Ցառաջի բարդաւաճման Ֆոն – սին, 2500ական Ֆրանք Ֆ. Կապոյտ Խաչի օդափոխութեան կայանի չէնքին, Կարմիր Խաչին եւ Աղքատախնամին :

Սառնալ Ցառաջի վարչութենէն :

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՍԱՄՈՆՑ ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԵԱՆ 50ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻԻ ՍԷՆ ՇԱՄՈՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ.Ց.Դ. Վարուժան Կոմիտէի կողմէ, մասնակցութեամբ Սէն – Թ'Էթիէնի «Անտոֆ» կոմիտէի :

Այս կիրակի ամբողջ օրը, Փօն–Նանթա – նի մօտ ծանօթ դաչտավայրը :

Կը նախագահէ ընկ. Ս. ՍՏԵՓԱՆԵԱՆ :

Կը խօսին ընկերներ ԳՈՒՑՈՒՄՃԵԱՆ և ԸՆՏՐԻԿԵԱՆ :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, երգ, արտասանութիւն եւ հայկական պարեր :

Ճոխ պիւֆէ, առատ ըմպելիք, հայկա – կան պաղպաղակ :

ՍԻՓԱՆ – ԿՈՄԻՏԱՍ

Ս. Կ. երգչախումբին յաջորդ պտոյտը Վալանթօնի լիճին եղերքը այս կիրակի :

Ժամադրութիւնը կար ու'Օսթերլից Հօլ Պանլիէօ, ժամը 9·30ին :

ՀԱՑ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ օդափոխութեան կայանի երկրորդ խումբը պիտի մեկնի Օգոստ. 8ին, կիրակի օր, եւ ոչ թէ եր – կուչաբթի, ինչպէս յայտարարուած էր նախապէս : Հետեւաբար մանուկները պէտք է Հայոց եկեղեցին ըլլան, 15, ռիւ Ժան կուժոն, ժամը ճիշդ 8·30ին, կիրակի առաւօտ :

Նոյն օրը պիտի վերադառնան առաջին խումբի օդափոխութեան մեկնած մա – նուկները :

× *Դպրոցասէրի խնամակալութիւնը կը յայտնէ պաշտօնապէս, որ աշակերտու – հիներու ընդունելութեան արձանագրու – թիւնները բացուած են արդէն : Ծնողները կ'ընդունուին երեքչաբթի, հինգչաբթի եւ չարաթ օրերը, մինչեւ կէս օր :*

Դիմել վարժարանը, Ռէնսի, 1 Պուլվ. տիւ Նօռ, էկլիզ Փանթէոնէն 146 թիւ հան – րակառք առնելով :

ԿՈՄԱՍ

(ՎԱՀԱՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆ)

«Խոնարհ հերոսները» եւ «Իմ Ցուչերը» արամադրելի են տակաւին :

Դիմել Գավէզեանի՝

Cavezian, 37 Rue de Trevise
Paris (9e)

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԱՆԻԷՌ–ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊ Հ.Ց.Դ. «Ազամ» ենթակոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ իր չրջանի ընկերները այս ուրբաթ ժամը 21ին ծանօթ հաւաքատեղին : Կարեւոր օ – րակարգ :

ՎԱԼԱՆՍԻ Հ.Ց.Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները չա – բաթ երեկոյ ժամը 8·30ին, Ահարոնեան ակումբը : Ընկերներուն ներկայութիւնը պարտաւորիչ է : Խիստ կարեւոր օրա – կարգ :

ԿԱՐՏԱՆ.—Համախարբերդ. Միութեան մասնաճիւղի ընդհ. անդամական ժողովը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը ճիշդ 2ին Համախարբերդ. Միութեան սրահը :

Օրակարգ՝ 1. Դաշտահանդէսի հաշ – ուետուութիւն : 2. Պատգամաւորներու ընտրութիւն :

Բոլոր անդամներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է : Սիրով կը հրաւիրուին նաեւ ոչ անդամ բոլոր խարբերդցիները :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Հրաչեայ Ամիրայեան, Տէր եւ տիկին Գրիգոր Ամիրայեան եւ զաւա – կը, Պ. Վահրամ Ամիրայեան կը ծանու – ցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պի – տի կատարուի այս կիրակի առաւօտ Ա – ֆօրվիլի Ս. Պօղոս–Պետրոս եկեղեցին, իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝ Հրաչեայ Ամի – րայեանի մահուան քառասունքին առթիւ, եւ իրենց մօր եւ մեծ մօր մահուան եր – կրորդ տարելիցին առթիւ :

Կը հրաւիրուին ողբացեալներուն յիչա – տակը յարգողները :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Հ. Ց. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ կը տօն – ուի յառաջիկայ Նոյեմբեր 7ի գիչերը, «Միութիւալիթէի» մեծ սրահին մէջ :

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ «ՕՐ»ՈՒԱՆ ԱՌԹԻԻ

ԵՂԱՆԱԿԻ ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

Նախաձեռնութեամբ Լիոնի եւ Տէսինի քոյր մասնաճիւղերու :

Կիրակի, 8 Օգոստոս, առաւօտէն մին – չեւ երեկոյ, Քաֆէ Լամարկի մօտ գովա – սուն ծառաստաններուն մէջ :

Գեղարուեստական բաժին, երգչախը – նակներու վրայ հայկ. երգեր եւ դանա – զան անակնկալներ :

Տէսինի զպրոցի աշակերտներու կողմէ պիտի ըլլան հայկական պարեր :

Առատ կերուխում :

Տեղւոյն վրայ սառնորակ ըմպելիներ եւ համադամ ուտելիքներ, խորոված միս եւ պաղպաղակ : Գիները ժողովրդական :

ԾԱՆՕԹ.— Օթօքառերը Փլաս Կիշառէճ կը մեկնին ժամը 9·15ին :

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԹ

Պ. Սահակեան (Մարսէյլ) դժբախտա – բար կարելի չէ ձեր ըսածը :

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Արձանագրութիւնները բացուած են1954 1955 ուսումնական տարեչրջանի Հ մար : Կը խնդրուի բոլոր հայ ծնողներէն, ո – րոնք կը փափաքին ազգային այս դարա – րոյ հաստատութեան մէջ ապահովել ի – րենց զաւակներուն տոհմային եւ Ֆրան – սական կրթութիւնը, օր առաջ, դիմել տեսչութեան, արձանագրութեան համար :

Մուրատեան վարժարանի այցելու – թիւնները՝ Շաբաթ եւ երկուշաբթի օրերը եւ ժամադրութեամբ :

Direction Collège Arménien
26, Rue Troyon - Sèvres (S. O.)
Tél. : OBS. 18-28

ԲՈԼՈՐ ՎԱՃԱՌՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Gros, Demi-Gros

Գուլպայ, մի – պա, ձերբին ձերմա – կեղէներ, ԱՄԵՆԱՆՊԱՍՏԱՒՈՐ Գի – ՆԵՐՈՎ :

Ճոխ գրաներ

Articles polichinelles-ի համար :

Միակ հասցէն՝

BONNETERIE BEAUBOURG

227, Rue St. Martin, PARIS (3e)
Tél.: ARC. 66-50

MAISON
ARDY

— GROS — S. A. R. L. au Cap. 12.000.000 — DEMI - GROS —
Tél. Cen. 14. 11 R.C.Seine 3337021 B.
Tél. Cen. 46.87 C.C.P. Paris, 6401.06

(ՏՆՕՐԷՆ ՑԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ)

86-89, RUE DE CLERY, PARIS (2e)

Հաստատութիւնը մասնագէտ է Bonnetterie եւ sous-vêtements ի վերաբերեալ ամէն տեսակի, եւ ունի փրանսական մեծագոյն տուներու ապրանքները :

Jil - Polichinelle - DD - Mont d'Ecosse - Le Collègien - Le Chat
J. E. T. - Aviette - Parker Nemausa - Tixolid - Eminence -
Kangourou - Belesta - etc. etc
Caleçon Molletonnés - Le Belier - Le Vosgien - Trimeca etc. etc.
Միշտ տրամադրելի Ա. եւ Բ. կարգի ապրանք

Rayon spécial de ganterie et de mouffles en laine

pour HOMMES, FEMMES et ENFANTS.-

ԵՒՐՈՊԱՑԻ ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՄԵԾԱԳՈՑՆ ԳՐԱՏՈՒՆԸ

ԳՐԱՏՈՒՆ ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

Հայագիտական եւ արեւելագիտական գրքեր ամէն լեզուով
ՀԱՑԹԱՑԹԻՋ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ, ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ եւ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԿԱՐԵՒՈՐ
ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ԵՒ ՄԵԾ ՄԱՏԵ ՆԱԴԱՐԱՆՆԵՐՈՒ

Librairie Orientale H. SAMUELIAN
51, Rue Monsieur - le - Prince Paris (6e)
Tél. Dan. 88-65 Chèque Postal Paris 1278-35

Բոլոր ապսպրանքները կը գործադրուին օրը օրին

Մամուլի տակ է հայերէն գրքերու ընդհանրական գրացուցակը, որ ձրի պիտի դրկուի փափաքողներու :

Արձանագրուիլ այժմէն :

- Imp. Araxes 46, rue Richer. Paris

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél.: PRO. 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R. C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. Հատը 12 ֆր.

ՇԱԲԱԹ 7 ՕԳՈՍՏՈՍ ★ SAMEDI 7 AOUT 1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7439 30e ANNEE

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2850

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԲԱՐԵԴԷՊ ԵՐԵՒՈՅԹՆԵՐ

●

Մայրադարձ Արեւելքէն վերջ համաշ – խարհային քաղաքականութեան ծանրու – թեան կեդրոնը փոխադրուեցաւ Մերձ. Արեւելք:

Իրաք եւ Հնդկաչինի մէջ լուծ են այլեւս թնդանօթները: Առկախ խնդիրնե– րը ժամանակի ընթացքին պիտի կարզա – դրուին կողմերուն միջեւ, փոխադարձ զիջումներով:

Հնդկաչինի զինադադարը կարծես ապ – դնչան մը եղաւ՝ խաղալ միջոցներով կարգադրելու համար բազմաթիւ քաղա – քական կնճռոտ հարցեր, որոնք երկար տարիներէ ի վեր սպառնալիք դարձած կ'են աշխարհի խաղաղութեան համար:

Մանաւանդ Մերձ. Արեւելքի եր – կիրները խառնարոյդ վիճակ մը կը ներ – կայացնէին վերջին պատերազմէն ասդին, իբրեւ հետեւանք ժողովուրդներու մտայ – նութեան մէջ առաջ եկած յեղաշրջումին:

Եգիպտոս, Իրան, Թունուզ եւ Մարոք զանազան պատճառներով դժգոհ էին ա – րեւմտեան պետութիւններէն, որոնք եր – կար տարիներէ ի վեր քաղաքական, զին – ուորական եւ ֆինանսական որոշ առանձ – նաշնորհներ կը վայելէին այդ երկիրնե – րուն մէջ:

Վերջին չարաբաներու իրադարձութիւն – ները մեծ յոյս կը ներշնչեն:

Ֆրանսայի վարչապետը Մենդէս – Ֆը – րանս Հնդկաչինի խնդիրը կարգադրելէ ետք, նախաձեռնարկ եղաւ լուծելու նաեւ Թունուզի թնճուկը, ներքին ինքնավա – րութիւն շնորհելով այս երկրին, որ 881էն ի վեր ենթակայ է Ֆրանսական Թեւարկութեան:

Արաբական աշխարհը, որ միացեալ ճա – կատ կազմելու ճիգեր կ'ընէ տարիներէ ի վեր, կեդրոն ունենալով Եգիպտոսը, ա – րէն կեզրպ կը քաջալերէր Հիւսիսային Ափրիկէի խալամ–արաբ ժողովուրդներու ազատագրական ձգտումները:

Վարչապետին ձեռնարկը գոհունակու – թիւն պատճառեց, ոչ միայն Թունուզի ազ – գային տարբերուն, որոնց վարիչ կազմակերպութիւնն է Նոր–Տեսթուր կուսակցութիւնը, այլեւ արաբական բոլոր երկիրներուն մէջ:

Քանի մը օր առաջ կարգադրուեցաւ նաեւ եգիպտական խնդիրը, որ երկար տարիներէ ի վեր կը ցնցէր Փարաւոննե – րու երկիրը:

Անգլիացիք 1882ին Արապի փաշայի ա – պստամբութիւնը զսպելով տէր եւ տի – րական դարձած էին Եգիպտոսի: Երկար պայքարներէ վերջ, որոնց ընթացքին նը – շանաւոր հանդիսացաւ անկախութեան ա – խոյեան Սաատ Զաղլուլ փաշա, Վաֆտի վաշապետ Նահաս փաշա 1936 Օգոստ.22ին յաջողեցաւ Անգլիոյ հետ կնքել դինակ – ցութեան դաշնագիր մը, որով Եգիպտա սկզբունքով անկախ պետութիւն կը դառ – նար: Անգլիա իրաւունք կը ստանար քան տարի՝ մինչեւ 1956՝ Սուէզի ջրանցքի շրջանին մէջ պահելու 10·000 դինուոր եւ 400 օդանաւ:

Եգիպտացիք փափաքելով կանխել այս թուականը, 1951 Հոկտ. 15ին ջնջեցին 1936ի դաշնագիրը եւ այդ օրէն սկսան ցոյցեր սեղմ կ'ունենային Անգլիացիներ – րուն դէմ, պահանջելով Սուէզի պար – պումը:

Յուլիս 27ին կնքուած նոր դաշնագրով դահլիճում կը տրուի Եգիպտոսի, որուն երիտասարդ կառավարութիւնը՝ 23 Յու – լիս 1952ին իշխանութեան գլուխ գալէն ի վեր չէր գադրած պահանջելէ Սուդանի եւ Սուէզի խնդիրներուն կարգադրու – թիւնը:

Այժմ այս երկու հարցերն ալ գտած են իրենց լուծումը:

Ձիշդ այս օրերուն կարգադրուեցաւ նաեւ Իրանի քարիւղի խնդիրը, որ երեք տարիէ ի վեր կը զբաղեցնէր ոչ միայն

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

★

ՏՆՏԵՍ· ՆՈՐ ԾՐԱԳԻՐՆԵՐ

ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ ԼԻԱԶՕՐՈՒԹԻՒՆ

Երկրին տնտեսական եւ դանձային վե – րականգնումին համար նոր դահլիճին պատրաստած ծրագիրը վիճարանութեան դրուիլ սկսաւ երեսփ. ժողովին մէջ, որու եզրմա. յանձնախումբը արդէն սկզբուն – քով ընդունած էր զայն:

Ամէնէն աւելի կարեւոր կէտն այն էր որ կառավարութիւնը լիազօրութիւն կը պահանջէր հրամանագիրներ հրատարա – կելու իր ծրագիրներուն դործադրութեան մասին: Բազմաթիւ երեսփոխաններ չը հակառակին այս տեսակէտին, յայտնե – լով թէ ասանց նիւթին պիտակցութեան, աչքերնին զոց չեն կրնար լիազօրել կա – ռավարութիւնը:

Եզմտական յանձնաժողովին բանբերը հարցուց թէ այս ծրագրին դործադրու – թեան ծախքերը ի՞նչպէս պիտի հոգայ կառավարութիւնը: Եթէ տուրքերու միջո – ցով, ժողովուրդը արդէն ծանրաբեռնը – ւած է տուրքերով, իսկ եթէ բոնադատու – թեան միջոցով, այդ ալ չի յաջողիր եւ անբաւական է: Եթէ, ինչպէս կառավա – րութիւնը կ'ըսէ, կալդ մը ձեռնարկներու վերակազմութեան վրայ դրած է յոյսը, այդ բանը պլուպ հանելու համար հարկ է նախ օրավարձերը ներդաշնակել եւ զայն դնել մեր տնտեսական կացութեան հա – մապատասխան վիճակի մը մէջ:

Աչխատանքի յանձնաժողովին բանբերն ալ յայտնեց թէ կառավարութիւնը կ'ըսէ որ արտադրութիւնը պիտի աւելցնէ. այս խօսքը միշտ կը կրկնուի բոլոր կառա – վարութեանց կողմէ եւ սակայն այդ ուղ – ղութեամբ բնաւ հող չի տարուիր աւե – լորդ ծախքերը ջնջելու, որպէսզի կարելի ըլլայ աչխատավարձն ալ բերել իր ար – դարատիճանին:

Ուրիչ չատ մը խօսողներէ եաք խօսք առաւ եզմտական նախարար Խակոր Ֆօր, որ երկու ժամ բացատրեց ու մեկնաբա – նեց իրենց ծրագիրը, որուն հիմը կը կազ – մէ երկրին արտադրողական կարողու – թիւնը աւելցնել եւ եւրամուտքը հաւասա – րեցնել: Ըսաւ թէ 1950էն ի վեր երկրին ճարտարարուեստական արտադրութիւնը հարիւրին 15 միայն աւելցած է, մինչ ա – րեւմտեան Գերմանիայինը հարիւրին 30: 1896էն ի վեր յառաջդիմութեան չափա – նիշը Ֆրանսայի համար տարեկան եղած է հարիւրին մէկուկէս, Անգլիոյ մէջ երկու, Միացեալ Նահանգներու մէջ՝ երեք:

Նախարարը յայտնեց որ եզմտացոյցին բացը 740 միլիառ Ֆրանք է, որ տակաւ կը պակսի արտածումներու յաւելումով: Անցեալ տարի Ֆրանսա իր առեւտրական բացը փակեց ամերիկեան օգնութեամբ, պինուորականն ալ մէջը ըլլալով: Այս տա – րի այդ բացը կարելի է դոցել միայն տըն – տեսական օգնութեան դումարով: Կառա – վարութիւնը ծրագրած է երկրագործա – կան չուկային կազմակերպումը, արտա – դրութեանց եւ չինարարութեանց զարդ ա – ցումը, դնման կարողութեան յաւելումը,

---

Պարսկաստանն ու Անգլիան, այլ միջազ – գային արտադրութիւնն ու քաղաքական աչխարհը:

Մոսաեղ իր սկզբնական յաջողու – թիւններէն եւ չահած ժողովրդականու – թենէն վերջ, բոլորէն լքուեցաւ եւ անվա – ռունակ վախճան մը ունեցաւ: Այժմ իր – րեւ «զաւաճան» բանտի մը մէջ կը քաւէ ծայրայեղ ազգայնականութիւն ծախելու իր մարմջը:

Այս բարեդէպ երեւոյթները մեծ յոյսեր կը ներշնչեն թէ արեւելքի մէջ խաղաղու – թիւնը հետզհետէ հաստատուն հիմերու վրայ պիտի դրուի:

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

✤ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ✤

ԱՊՐԻԼ – ՄԵՌՆԻՄ

★

Քեր գիտցած խաղը չէ այս, — հատ – հատ փրցնել ծանօթ ծաղիկին թերթերը, իբրեւ զուարճութիւն կամ սփոփանք:

Այս անգամ պատկառելի դատաւորներ են որ ապրիմ–մեռնիմ կը խաղան տաղան – դաւոր այլ անոպայ գրազէտի մը գլխուն, չորրորդ անգամ յետաձգելով անոր մա – նապատիժին գործադրութիւնը:

Վեց տարի առաջ Քալիֆորնիոյ Գերա – գոյնատեաններ մահուան դատապարտած էր Ձեմմէն անուն երիտասարդ մը, որուն կը վերագրուին շարք մը վայրենի ոճիրներ, — առեւանգում, բռնաբարում, սպանու – թիւն եւ ուրիշ խայտառակութիւններ:

Վերջին պայմանաժամը լրացաւ Յուլիս 31ին:

Մահապարտը կազարձակ խցիկ մը կ'ա – ռաջնորդուէր ուրիշ երկու դատապար – տեալներու հետ, երբ Գերագոյն Ատեա – նին անդամներէն մէկ անդամը պահանջեց յետաձգել մահավճիռին գործադրու – թիւնը, որպէսզի Մ. Նահանգներու Գե – րագոյն Ատեանը կարենայ քննել մահա – պարտին փաստաբաններուն աղերսագիրը:

Հրատարակուած տեղեկութեանց հա – մաձայն, փաստաբանները 1948էն ի վեր կը պահանջեն ջնջել մահավճիռը, ձեւա – կան թերութիւններ մատնանշելով:

Կ'րսեն թէ դատավարութեան պաշտօ – նական սղագիրը մեռած է, ամբողջ ատե – նագրութիւնը լրացնելէ առաջ:

Ատեանին միւս սղագիրները մերժած են լրացնել այս աշխատանքը, առարկելով թէ չեն հասկնար գրի առնուածները: Ատ – եանը ուրիշ սղագիր մը վարձած է, բայց փաստաբանները վստերական չեն գտներ ատենագրութիւնը:

Այս կէտը քննելու համար է որ յետա – ձգուած է վճռին գործադրութիւնը:

Եւ որովհետեւ Ուշինկթընի Գերագոյն եւլ. բայց զործել կարենալու համար կը պահանջէ մասնաւոր լիազօրութիւն՝ մինչեւ մարտ 31, խոստանալով խորհըր – դարանին քուէարկած եզմտացոյցին մէջ փոփոխութիւն չկատարել:

Գիշերը եւ երկկ ալ չարունակուեցաւ վիճաբանութիւնը եւ վարչապետ Մենդէս Ֆրանս երկար բացատրութիւններ տը – ւաւ:

Ժողովին տրամադրութիւնը պահան – ջուած լիազօրութիւնը տրուելու կողմն է:

ԻՐԱՆԻ ՔԱՐԻՒՂԸ ԽԱՂԱՂՈՒԹԻՒՆ ԿԸ ԲԵՐԷ

Իրանի քարիւղին չահագործման հա – մար Իրանի կառավարութեան եւ քարիւ – ղի ուէք ընկերութիւններու միջեւ երկար ժամանակէ ի վեր կատարուող բանակ – ցութիւնները վերջացան եւ համաձայնա – գիրը առտրագրուեցաւ առջի օր Թեհրանի մէջ:

Ուէք ընկերութիւնները մինչեւ 40 տա – րի հաւաքաբար պիտի չահագործեն Ա – պատանի դտարանները եւ չրջակայ քա – բիւղային հողերը: Պիտի պնեն արտահան – ուած ապրանքը եւ պիտի ապահովեն տր – տասահմանի մէջ վաճառումը, բայց Ի – րան անուանապէս պիտի մնայ հողերուն եւ հողերուն սեփականատէրը:

Իրան կէս առ կէս չահակից պիտի ըլ – լայ: Պիտի ստանայ առաջին երեք տարի – ներուն համար 420 միլիոն տոլար, չորս տարիէն պիտի առնէ տարեկան 187 մի – լիոն տոլար, աւելի չատ քան ինչ որ կը ստանար ապրպնացումէն առաջ: Ընկե – րութիւններուն բաժինին հարիւրին 40ը, Անգլիրանեան հին ընկերութեանն է, 40ը Սթաթսարա Օյլինը, 14 Բոյըլ Տէօչ, 6 Ֆրանսական ընկերութեան եւ այլն: Անգլեւերանը, որ սեփականագրկուած էր պիտի ստանայ 80 միլիոն տոլար հատու – ցում:

Երկու ամիսէն պիտի սկսի հոսիլ Իր – նի քարիւղը:

× Իրանի արտաքին նախարարը յայ – տարարեց թէ ձեռք բերին ազգայնացման նպատակին իրագործումը: Ամերիկայի արտաքին նախարար Ֆոսթըր Տրլս յայտ – նեց որ այս համաձայնութիւնը պիտի ծա – ռայէ Իրանի բարգաւաճման եւ նոր չըր – ջանմը պիտի բացուի Իրանի ժողովուրդի կենցաղին բարելաւման:

Թերթերը կը գրեն թէ այս համաձայ – նութիւնը Մերձ Արեւելքի խաղաղու – թեան համար նոր հանդրուան մըն է: Սուէզի պաշտպանի եւ Թեհրանի համա – ձայնութիւնը դիրար կը լրացնեն:

Երբ Անգլիա կը քաչուի Սուէզէն, միւս կողմէ կը վերահաստատուի Ափրիկեի մէջ: Այսպէս, երբ հին վէճ մը կը կար – գադրուի, միւս կողմէ Արեւմուտքի եւ արաբական երկիրներու միջեւ մերձեցում մը կը նուիրագործուի:

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿԻ ԺՈՂՈՎԸ

Ֆրանսայի առաջարկին վրայ Եւրոպա – կան բանակի համաժողովը պիտի գու – մարուի Պրիւքսելի մէջ ամսոյս 19ին: Ա – րեւմտեան Գերմանիա, Պելճիքա, Հոլան – սա եւ Լիւքսէնպուրկ ընդունած են այս թուականը, բայց Իտալիա խնդրած է մէկ երկու օր յետաձգել: Ժողովը պիտի տեւէ երկու օր: Վեց արտաքին նախարար – ները պիտի խորհրդակցին Եւրոպական Բանակին խնդրով:

Մենդէս–Ֆրանս է որ թելադրած է այս

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ԿԵՍԱՐԻ ՋԻՆԿԸ ՎՐՆՋԵՐ

●

2· ՄԽԻԹԱՐՈՒԹԻՒՆ ՋԵՐՄԱՆՑ

Պիտի ուզէի Սրտաձոր կոչել այս գիւղը, Royat.

Որ եւ է նմանութիւն չունի մեր պատմական Սրտաճորին հետ, որ ի Կարին։

Բայց, սերտ է իր կապը սիրտին հետ։

Զորակ մը, կոչուած՝ հրաբխային ցընցումներէ, եւ ծորակներ հանքային ջուրերու, որոնց առջեւ կը հառաչեն հազարաւոր սիրտեր, ի խնդիր կազդուրման։

Ամփոփուած՝ հովտի մը չուքին տակ, մէկ ժամ հեռու՝ Վիշիէն, գիւղը իր բոլորիքն ունի բլրակներ։

Աւելի անդին, դէպի արեւմուտք, Puy de Dôme*ի վեհապանծ գագաթն է որ կը ցցուի։* (1465 *մեթր*)։

Եւ լեռներ, լեռնե՛ր, միացեալ ճակատ կազմած իրարու հետ, հրաբխային անդունդներով։

Լեռնե՛ր, սեգ լեռներ, ես կը սիրեմ ձեզ···

Բարձրաբերձ լերան գլխաւոր բուժարանն է Մոն Տոր, ուր յաճախ կ'երթար ողբացեալ Միքայէլ Վարանդեան, չնչաղելութիւնը զարմանալու համար։ Վեր – ջին անգամ գրկած էր լուսանկար մը ճերմակ չալիկով եւ կնդուղով մը, — այն տարազը որով մանուկը խոլիկները կը մանեն չոզի չնչելու համար։

Ներողութիւն։ Ջերմուկներու նկարագրութիւնը չէ որ պիտի փորձեմ, այլ քանի մը պատկերներ՝ օրուան կեանքէն։

Միջանկեալ ըսեմ որ գիւղին որ եւ է բարձունքէն, նոյնիսկ պանդոկի մը պատշգամէն ձեր առջեւ կը պարզուի աքա՜չէլի համայնապատկերը մը, — Քլերմոն Ֆերանը, իսկ աւելի անդին՝ անհուն տարածութիւն մը որ կրնայ ձեղի յիշեցնել Արարատեան դաշտը։ Կամ Կարինի և Տարօնի բարեբեր դաշտերը։ Անշուշտ պահելով բոլոր համեմատութիւնները։

Իրրեւ բնութեան եւ միջավայրի համապատկեր, շատ են Օվերնիայի նահանգին նմանութիւնները՝ մեր հայրենի աշխարհին հետ։

Բուն գիւղային ալ մեր լեռնաշխարհի երբեմնի չինականը կը յիշեցնէ, — տունն, չարքաշ եւ բարեմոյն։

Անշուշտ կը փոխուին երբ քաղաքէ քաղաք չերթին, աշխատանքի համար։ Ինչպէս փոխուեցան մերինները, ցիրուցան լ սփիւռս աշխարհի։ Իրենց աչքերը եւ թեւերը բանալով աշխարհի բոլոր հովերուն···

×

Ջերմուկին արարողութիւնը կը սկսի առաւօտ ժամը 6ին։

Բուժարանները յուշիկ–յուշիկ իրենց յաւուրական բաժինները կը դիմեն նախ հատ հատ, յետոյ խումբ խումբ, տեղ գրաւելու համար։

Որ եւ է բաժինէ ներս մտած ատեն, կը դառնաս թիւ, սպասելով կարգիդ։

Շատ մը հիւանդներ ընդհանրապէս գոյզ են։ Բուժուորը կա՛մ այրն է, կա՛մ կինը։ Մեծ մասով կիներն են որ կ'ընկերանան իրենց հիւանդկախ «գլխաւոր»ին, իրրեւ խնամակալ։

Որքա՜ն գժբախտները, իրապէս կարօտ նեցուկի մը···

Ահաւասիկ նախկին ռազմիկ մը, մէկ թեւը կորուած, որ հազիւ կրնայ քալել, կաղն ի կաղը։

Ահաւասիկ ուրիշ մը, դնդապետ, որ հինգ տարիէ ի վեր կուզայ գօսացած ոտքը զարմանելու։ Զգալապէս կ'օգտուի, ձմեռը կ'անցընէ, ամրան դարձեալ կուգայ։

Ի՞նչ ունի սա յաղթանդամ երիտասարդը, որ կը քալէ գաւազանով, աչքերը միշտ գետին, առաջնորդութեամբ խաթուն կնոջ մը, որ միշտ նախապատուութիւն կը վայելէ, իրրեւ բացառիկ պարագայ։ Իրազեկները բաներ կը պատմեն փսփսուքով։

Իսկ սա տակառաչափ մա՞քրը, որ միշտ կը քրթմնջէ, իր կարգին սպասած ատեն։

— Կաղի տոպրակը պիտի մանէ, բայց իր մարմնին մեծութեամբ տոպրակ միայն մէկ հատ ունին։ Ուրեմն սոխպուած է սպասել որ տոպրակը պարպուի···

Սա գերապայծառը, կիսովին կաղ, ապօթագիրքը ձեռքէն չի ձգեր, թէ կարգի սպասած եւ թէ տոպրակը մտած ատեն։

Երբեմն կը փորձուիմ առաջարկել որ հատուած մը կարդայ մեր անմահական Նարեկէն։

— Ձայն հառաչանաց, հեծութեամբ սրտի, ողբոց աղաղակի···

Անշուշտ պիտի ուզէիք իմանալ թէ ի՛նչ է տոպրակի գործողութիւնը։

Մեկ մը կ'առաջնորդեն։ Կը մնաք միայն չալիկով եւ չապըկներով։

Գետնին վրայ պատրաստ են երկու տոպրակները, մէջէ մէջ անցուած, ներքինը հատ, արտաքինը՝ ձգախէժ։ Կը քաշէք վեր, մինչեւ վիզը։

Ձեր մէջքէն կը կապեն պարանով մը, եւ կը փուխք անկողնին վրայ։ Կը բանան ծորակը, եւ կեսարի աղբիւրի ջուրին կապը կը ծաւալի ձեր մարմնին վրայ, հինգէն մինչեւ քսանհինգ վայրկեան, համաձայն բժշկական պատուէրին։

Կ'րսեն թէ կապը կը մաքրէ, կ'աշխուժացնէ երակները, դարձնելով աւելի ճկուն։

Այս գործողութեան ենթականերէն շատեր մեւնոյն ատեն կ'անցնին ներքին կումի սենեակէն, ուր մասնաւոր բժիշկներ «ասեղնագործութեամբ» կը գբաղին։

Ներարկում՝ կոնակին, թեւին կամ սրտանքին վրայ։ Շատերուն՝ քանի մը հատը միասին։

Միայն տարեցները, գօսացեալները չեն որ կը կրեն այս տառապանքը, այլեւ երիտասարդներ։ Առանց սեռի խտրութեան։

Եւ այնքան շատուոր են որ սպասման սրահը կը խճողուի վերջէն վար։ Իսկ երբ հինգ–վեց խցիկներէն մէկը բացուի, հինգ հոգի մէկէն ներս կը խուժեն։

ԱԻԵԼԻ ՔԱՆ ԳԱՐՇԵԼԻ

●

(Դ· եւ վերջին մաս)

Ռամկավար օրգանը, հակառակ իր հրապարակային չընթալից յայտարարութեան եւ խոստումին՝ թէ «մենք պատրաստ ենք մեր խնդրագիր–բացատրագիրը հանրութեան սեփականութիւն դարձնելու» պայմանով, որ «Ցուսաբեր»ը նոյն–պէս հրատարակէ իր ժուռնալները, քաջութիւն չունեցաւ իր խօսքը յարգելու։

Հրատարակելով «Ցուսաբեր»ի խմբագրած ժուռնալին տակ ստորագրող չորս անձերէն մէկուն՝ Մ. Յակոբեանի առաջին նամակը, որով նամակագիրը հրապարակով կը հաստատէր Իշխանութիւններու մօտ իրենց եղած հարցումները եւ արուած պատասխանները, չհրատարակեց երկրորդը։

Ռամկավար օրգանը քաջութիւն չունեցաւ տպագրելու իրեն հասցէագրուած հերքմնագրերը եւ իր կարգին հերքելու ներկայացուած փաստերու վաւերական–նութիւնը։ Այսպէս, ան մերժեց հրատարակել «Ցուսաբեր»ի խմբագրած ժուռնալի, որու հրատարակութիւնը պահանջած էր ռամկավար օրգանը, իր 19 յունիսի խմբագրականով։

Այս «հերքմնագրերու հրատարակութիւնը մերժելով՝ ռամկավար օրգանը խօսուն ապացոյցը տուած եղաւ իր ճշմարտախօսութե՞ան ու պարկեշտութե՞ան···» (Ցուսաբեր 8 Յուլիս)։

Ըսենք անմիջապէս, որ ռամկավար օրգանը, միշտ իր 19 յունիսի խմբագրականին մէջ, Յուսաբերին կը վերագրէ «ոչ թէ մէկ, այլ երկու», եւ տարբեր տեղ մը մինչեւ իսկ «բաղմահարիւր ժուռնալներ»։

«Որքան մենք կրցանք հասկնալ, կը գրէ Յուսաբեր, այս գոյզ ժուռնալներէն մէկը Յուսաբերի 1954 Յունիս 4ի խմբագրականին մէջ տեղ գտած հետեւեալ հատուածն է, նոյն յայտարարութիւնը, որ ռամկավար ժուռնալին առիթով մեր ներկայացուցիչները ըրած են իշխանութեան։ «Մեր երկրի անկախութիւնը բոլշեւիզմը կործանելէ եւ բոլշեւիզմն է ա–մէնէն կատաղի թշնամին Մայիս 28ի։ Ու բոլոր անոնք, որոնք, բոլշեւիկ չըլլալով հանդերձ Մայիս 28ի դէմ կը պայքարին, անոնք, խորքին մէջ բոլշեւիկեան գործ կը կատարեն եւ բոլշեւիզմին կը ծառայեն»։

«Հետեւապէս այն ժուռնալը, կը փութար հետեւիլ ռամկավար օրգանը, ո–րուն դէմ բովանդակ համայնքը պէտք է պաշտպանէ ինքզինք։»

Եթէ այս է Յուսաբերի կողմէն խմբագրուած ժուռնալներէն մէկը, ինչո՞ւ չյիշել նաեւ երկրորդը եւ «բաղմահարիւր» միւսներէն՝ գոնէ մէկ քանի հատը եւս։

Հակառակ իր քամնելի յանդգնութեան, անկարող է ժուռնալի վրայ բարձրացած իր փառքին ու հարստութեան մրցակից դարձնել Դաշնակցութիւնը։

Իր անզօր կատաղութեան այս մոլուցքին մէջ է, որ ռամկավար օրգանը յուհատորէն ժուռնալներ կը տեսնէ Դաշնակցութեան օրգաններու կողմէն տեւապէս իր եւ իր նմաններուն ուղղուած քննադատութիւնները։

Այս բոլորէն եւս, անկարելի է չընդունիլ, որ բոլշեւիկեան բարքերը ծանրօրէն նստած են մեր ամէն տեսակի եւ դոյնի հակառակորդներու մտքի եւ հոգիի վրայ։ Այս ազդեցութիւնը կերպարանափոխեր է իրենց մէջ ՄԱՐԴԸ, ստեղծելով նոր թիւր մը, որուն «ինտելիկենտ» անունը կուտայ «մարմարայ» թերթը՝ տարբեր առիթով մը։

Այս մարդակերպ «ճիւաղներ»ը, ապրելով եւ գործելով ազատ աշխարհի ազատ կարգերուն մէջ, կը մոռնան սակայն, նոյն պարտականութիւնները, որուն են–թակայ են իրենք, եթէ կը յամառին պահանջել կատարեալ մարդոց համար ստեղծուած իրաւունքները։

Կը պնդեն, թէ իրենք օրինապահ, պարկեշտ, ազգասէր, բարոյականի եւ արժանապատուութեան նախանձախնդիր մարդիկ են։ Իրենք հարկադրուած են պաշտպանուիլ, երբ տեւապէս կը զրպարտուին, կը հալածուին «միապետական, արքայական, հակաժողովրդական, Ցարուքի արքունիքին կապուած» կուսակցութենէ մը՝ Դաշնակցութենէն, որ կ'ուզէ բռնութեամբ տօնակատարել Մա–յիս 28ը։

Վատաբար եւ սոսկալաբար զրպարտելով, ստելով, մատնելով Դաշնակցութիւնը, հայհոյելով մեր ազգային մեծագոյն նուիրականութիւնը՝ Մայիս 28ը, անոնք՝ կը համարձակին ի լուր աշխարհի յայտարարել թէ·

«Հայ ժողովուրդը ամենուրեք յուսթեամբ կ'ապցնէ Մայիս 28ը, որ բրկա–

կան մեղ վազելէ յետոյ երիտասարդ ձկնորսը բարկացած, հոգիին ըսաւ·

— Ինչո՞ւ ըսիր որ ձեզմէ այդ տղան ըրածս շատ դէշ արարք մըն էր։

Հոգին պատասխանեց·

— Հանդարտ, հանդարտ։

Երկրորդ օրուան դիշերը քաղաք մը հասաւ, երիտասարդ ձկնորսը հոգիին ըսաւ·

— Այս քաղաքի՞ն մէջ կը գտնուի այն պարուհին որուն մասին ըսած էիր։

Հոգին պատասխանեց·

— Այս քաղաքը չէ, հիմա մանենք հոս։

Անոնք մտան փողոցները եւ սկսան պըտըտիլ, անցան սանդալ վաճառող փողոցները եւ նշմարեցին տղեկ մը որ ջուրով լեցուն կարասի մը քով կեցած էր։ Հոգին ըսաւ·

— Ջարկ այս տղուն։

Ձկնորսը ծեծեց տղեկը մինչեւ որ լալ սկսաւ, այն ատեն արագօրէն հեռացան քաղաքէն։

Բաւական տեղ վազելէ յետոյ երիտասարդ ձկնորսը բարկացած, հոգիին ըսաւ։

— Ինչո՞ւ ըսիր որ ծեծեմ այդ տղան երբ ես շատ դէշ արարք մըն էր։

Հոգին պատասխանեց·

— Հանդարտ, հանդարտ։

Եւ երրորդ օրուան երեկոյեան քաղաք մը հասան, երիտասարդ ձկնորսը ըսաւ հոգիին·

— Ա՞յս է այն քաղաքը ուր այն պարուհին կը գտնուի։

ՕՍԿԱՐ ՕՒԱՅԼՏ

(Շար.)

(11)

ՕՏԱՐ ԼՈՋԵՐ

ՁԿՆՈՐՍԸ ԵՒ ԻՐ ՀՈԳԻՆ

●

— Ոչ, հարստութեան չափ ոչ մէկ բան կ'արժէ, ըսաւ հոգին։

— Սէրը աւելի կ'արժէ, պատասխանեց ձկնորսը։

Եւ ան ծովուն յատակը խորասուզուեւ–լով անյայտացաւ, հոգին լալով դէպի գաշտ ուղղուեցաւ։

×

Երբ երրորդ տարին լրացաւ, հոգին մինչեւ ծովեզերը եկաւ եւ ձկնորսին ձայ–նեց ,ան ծովուն յատակէն վեր բարձրա–նալով ըսաւ·

— Ինչո՞ւ կը կանչես զիս։

Եւ հոգին պատասխանեց·

— Աւելի մօտս եկուր որ կարենամ խօ–սիլ, որովհետեւ շատ հիանալի բաներ տեսայ։

Ան մօտեցաւ, գլուխը ձեռքին յենած սկսաւ մտիկ ընել։

Եւ հոգին ըսաւ·

— Գիտեմ քաղաք մը որ գեղեցիկ պան–դոկ մը ունի։ Օր մը, ծովայիններու հետ հոն գացինք խմելու, ուր երկու տարբեր գոյնով գինի կը խմէին եւ գարիով չին–ուած հաց կ'ուտէին, ինչպէս նաեւ պըղ–տիկ աղած ձուկեր որոնք քացախոտ դահ–լիճ կերեւնէրու մէջ դրուած էին։

Մինչ մենք կը զուարճանայինք, ծերուկ մը ներս մտաւ, գորգ մը եւ վին մը կը կրէր որ երկու սարէ եղջիւրներ ունէր։ Երբ ան գորգը փռեց գետինը, մեծապէ թելերուն վրայ գեղցուց փետրիկը, երի–տասարդ պարուհի մը ներս մտաւ եւ մեր առջեւը սկսաւ պարել։ Անոր մերկ ոտ–քերը փոքրիկ ու ոսկեայ դեղեցիկ աղա–նիներու նման էին, ան գորգին վրայ իր պարերովը այլազան չարժումներ կ'ընէր։

Այսքան դեղեցիկ երբեք տեսած չէի, եւ այն քաղաքին մէջ ուր կը պարէ, հե–ռաւորութիւնը ասկէ օրուան մը ճամբայ է։

Երբ ձկնորսը մտիկ ըրաւ հոգիին ըսա–ծը, յիշեց որ իր փոքրիկ ծովանուշը ոտ–քեր չունէր եւ չէր կրնար պարել։ Փսփս–քեցաւ տեսնել այն պարուհին եւ ըսաւ·

— Քանի որ մէկ օրուան ճամբայ է, յետոյ պիտի կարենամ վերադառնալ սի–րուհիս մօտ։

Դէպի ծովուն ցած կողմը եկաւ եւ սկը–սաւ խոշոր քայլերով դէպի ծովեզերը քա–լել։

Երբ չոր աւազին հասաւ, խնդաց եւ ձեռքերը դէպի հոգիին երկարեց։ Եւ հոգին ուրախութեան բացագանչութիւն–ներով վազեց դիմացինին եւ անոր մէջ մտաւ։ Երիտասարդ ձկնորսը ծովափին վրայ իր առջեւ տեսաւ իր ստուերը երկա–րած, մարմնին չուքն էր, իր հոգին։

ՏՈՄՍԵՐ

ԿՈՒՋԻ, ԲԱՑՑ ՁԻ ՎՃԱՐԵՐ

★

— Լսէ նայիմ, պարոն խմբագիր, ինչո՞ւ համար սա մեր լրագիրներուն մէջ քարէհաններ չկան... Օրուան անցուդարձերը կը պատմէք, երկիրներու, քաղաքներու, գեաւերու, ծովերու, լեռներու անուններ կուտաք, բայց կարդացողը բան մը չի հասկնար... Երէկ գիշեր կնկանս հետ նորէն առինք տուինք... Կնիկս կ'ուզէ որ ասկէ ետք հայերէն թերթ չառնեմ, որովհետեւ, կ'ըսէ, «մէկը ոչ պատկեր կայ, ոչ ալ քարէհան...» Խօսքը մէկերնիս, իրաւունք ալ ունի... Պապանձումն Զաքարիայի եղայ, երբ ելաւ հարցուց թէ սա Հանոյի քաղաքը ո՞ւր է... Աշխարհագրութեան հին դասագիրք մը ունէի... Քացի...Գործ չունիս, փնտռէ... Վերջապէս գտայ, բայց հոգիս ալ բերանս եկաւ ...Զըլլար աղբար, չըլլար — զազէթա ըսածդ առնէ, առնէ քարէհաններ հրատարակելու է... Աստնկով ձեր ընթերցողները կը պաղեցնէք... Եղա՞ծր ինչ է, լուրերը չինողը թող քանի մը դիծ քաշէ, լմնցաւ գնաց... Երբեմն անանկ բաներ կ'ընէք որ արիւնս դլուխս կը ցատկէ, չիտակը... Լիւքսէնպուրկ անունով քաղաք մը կայ եղեր որ Եւրոպական Բանակին անդամ պիտի ըլլայ եղեր... Ես ատ տարի կաս ծագում ունի եւ այսպէս ըլլալուն պատճառաւ՝ հողային կորուստներու, ջարդի, սովի եւ համաճարակներու թուական մը կը հանդիսանայ»: («Արեւ» 19 յունիս):

Այս բոլորէն յետոյ, ինչպէ՞ս չհարցնել.

— « Եթէ Երեւանը Մայիս 28ի դէմ չպայթեցաբեր, իր «ուղեկից»ները Սփիւռքի մէջ այդ տօնին դէմ պիտի պայթեցո՞ւն արդեօք:

«Ի ՀԱՐԿ Է ՈՉ:

« Եթէ խորհրդային դեսպանատուներ, միջամտութիւններ կատարելով հիւրընկալ կառավարութեանց մօտ, բաջալեր չհանդիսանային «ուղեկից»ներուն իրենց շղթայազերծ պայթարին մէջ Մայիս 28ի դէմ ,այս վերջիններուն պիտի ողողէ՞ւն արդեօք Գադտնի Սպասարկութեան գրասենեակները:

Եւ վերջապէս վերջին հարցում.

« Ուղեկից»ները, կոյր հնազանդութեամբ բոլշեւիզմի բոլոր հրահանգները կատարելով, բոլշեւիկնե՞ր են:

«Ի հարկէ, ոչ:

«Բնաւ եւ երբեք:

«Ամենեւին:

«Սակայն աւելի վտանգաւոր են, քան բուն բոլշեւիկները:» (Յուսաբեր 1 յունիս):

Ասոնք, նոր օրերու իրական ճիւաղնե՛րն են, «հայանուն սպրուկը, որ երէկ Թուրքին դարչապարը կը լիզէր, իսկ այսօր կը լիզէ Ռուսին դարչապարը:»

Ս. ՏԻՐ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ

ՀԱՐԱԶԱՏ ՈՐԴԻ

●

Գ.

Ներքեւէն եւ ակնուչուք կիսադէմ – քովը, սեւ, խոշոր ու սուեբաւոր աչուըներով լուսաւորուած եւ կարմիր մազ շրթներով ճոխացած, քունքերէն իջնող մատոնալի թուխ վարսերուն առատ պէ սակները, որոնք մինչեւ ականջներուն կէսը ծածկելով ծոծրակին վրայ վայել – չօրէն կ'ամփոփուէին, իրեն կը յիշեցնէին Ճոքոնտան, որուն առջեւ այնքան հիա – ցիկ վայրկեաններ ապրած էր Լուվրի մէջ:

Մալվինէ վերջացնելով դարձաւ իր դարմիկին.

— Փարիզէն եկողի մը անչուշտ դժուար է բան հաւնեցնել, ըսաւ:

— Ընդհակառակը, առանց հեղնութեան կ'ըսեմ, Մալվին, թէ փարիզեան սալօնի մը մէջ իսկ կրնաս ազէկ Ֆիկիւռ մը ընել թէ անձովդ եւ թէ արուեստովդ:

— Հեղնող, ըսաւ Մալվինէ, մատովը սպառնալով երիտասարդին:

Այդ մէջոցին ներս մտաւ Սարգիս ա – ղան, իր երկար ըրտէնկոդին մէջ կոճ – կուած:

— Վայ, Վահէ, բարի տեսութիւն. *ըիքս եկայ, առանկ անուն իմացած չէի ...Տղաս, երբեմն, Փարիզի Լիւքսէն – պուրկ պարտէզին մասին կը խօսի... Մ՞ը է... Ֆրանսայի քարտէսը ունէինք, բայց մէջը առանկ տեղ չկար... Ինչ որ է, կարճ կապեմ... Ըսէ ձեր աղաներուն որ քարէհաններ չինել տան... Ախ, ինչ ընեմ որ լեզու չեմ գիտեր որ Ֆրանսերէն թերթ առնեմ, կարդամ... Լեզու գիտնալի, հայերէն լրագի՞ր կ'առնէի...*

— Լմնցուցի՞ր...

—Ուրիշ ըսելիքներ ալ ունիմ, բայց այսօրուան համար ասչափը կը բաւէ.. Հիմա ըսելիքդ ըսէ նայիմ...

— Եթէ հայերէն թերթերը քարէհաններու պատկեր հրատարակելու սկսին, կը սը – նանկանան...

— Պարապ խօսք... Ջուրի պէս դրամ կը չահիք կոր... Տուածնի՞դ ինչ է, ապ – բար — պատառ մը թուղթ... Թուղթին ա՛ժան բա՞ն կայ... Ինծի գայլի աւետարան մի կարդար...

— Եւ որպէսզի չհանդիսանան, պիտի տեսչութին բաժնեդիները յիսուն առ հա – րիւր բարձրացնել... Բաժանորդներէն մէկն ալ դուն — կը վճարե՞ս...

— Զըսե՞ս, անձրեւէն փախանք, կար – կուտի բռնուեցանք... Չէ, աման չէ, ա – ռանկ բան չընէք... Ես վազ անցայ, ապ – բար, ոչ պատկեր կ'ուզեմ, ոչ ալ քար – տէս...

— Ջմռնաս, արտասահմանի հայերէն թերթերէն հազիւ մէկ, երկուքը ինքնա – բաւ են. մնացածներուն վիճակը, Աստ – ուած ողորմի բան մը...

— Թող չհրատարակեն...

— Եթէ չհրատարակեն, քեզիպէսնե – րուն վիճակը ո՞ւր կը հասնի...

— Իրաւ է... Քեզի բան մը ըսե՞մ — Ե – կուր մոռցիր ըսածներս... Աղաներուն ալ բան մի պատմեր. քարէհան ալ թող տեղը մնայ, պատկերն ալ. ես կնկանս խօսք կը հասկցնեմ. ցը... Աման, բաժնեդիրը չբաժրացնէք հա...

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՄԸ ԿԱՌԵԻԱՆԴԵՆ

●

Ղպտիներու եկեղեցւոյ Պատրիարքը Գահիրէի մէջ առեւանգուեցաւ յիսուն դինեալ Ղպտիներու կողմէ: Պատրիարքարանին պահակը վիրաւորելէ ետք, զէնքի սպառնալիքի տակ կարդ մը փաստաթուղթեր սատրագրել տուին Պատրիարքին:

Այս թուղթերէն մէկովը կը հրաժարէր Պատրիարքութենէ, իսկ միւսով ալ անձնական ամբողջ հարստութիւնն ու կալուածները զպղպ համայնքին կը թողուր: Յարձակողները այս թուղթը ստորագրել տալէ յետոյ Պատրիարքն ալ միասին առնելով հեռացան Պատրիարքարանէն եւ անծանօթ տեղ մը տարին զայն:

Ոստիկանութիւնը լսելով դէպքը, Պատրիարքարան փութաց, սակայն տես – նուեցաւ որ երեսուն եկեղեցւոյ քրիս – տոնեաները գրաւած են չէնքը, բոլորն ալ դինեալ: Յայտնի եղած է որ Ղպտի Պատրիարքը՝ Ամպա Եուսուֆ ուրիշ եկեղեցի մը տարուած է:

Ներկայիս եկեղեցւոյ մէջ այս Պատրիարքին ենթակայ 2–3 միլիոն եղիպտացի քրիստոնեաներ կան որ Ղպտի կը յորջորջուին:

Պատրիարքը առեւանգուած է որովհետեւ բռնարարած էր իր իրաւասութեանց սահմանը եւ գրազած քաղաքական խըն – դիրներով: Յուլիս 26ի Գահիրէի տեղեկութեանց համաձայն Պատրիարքը վերադարձուած է:

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՆԱՄԱԿԱՆԻ

«ՆՈՐ ԱՐԱՔՍ» ԳԻՒՂԸ

★

ՊԱՐԻ 29 Յուլիս.— «Նոր Արաքս» գիւղը քսանհինգ տարի առաջ, Հրանդ Նազարեանցի ջանադրութեամբ ու իտալական կառավարութեան օժանդակութեամբը հիմնուեցաւ, կը տեւէ տակաւին, բարգաւաճ պայմաններու մէջ: Բնակչութիւնը բազմազատկուած է: Գիւղին բնակիչները այլեւս գաղթականներ չեն համարուիր, այլ քաղաքացիներ, որոնք իրենց ժրաջան աշխատասիրութեամբ տիրած են բարեկեցիկ դիրքի: Մինչեւ այսօր չեն վճարեր տան վանձք ու ձրիարար կը ստանան եղեկտրական լոյս ու ջուր ու բժշկական խնամք:

Գիւղին բնակիչներէն Պ. Գառնիկ Սուքիասեան դորգաչինութեան գործարան մը հիմնած է: Իր արտադրած դորգերը շատ գնահատուած են: Ճարդուած դէմք մըն է եւ կը վայելէ լայն վարկ: Պ. Տիրան Թիմուրեան կը զբաղի վաճառականութեամբ ու միլիոնատէր մը կը համարուի: Պ. Մաքսուտ Գարագաշեան Պարիզի մեծա – դոյն պանդոկին մէջ տնօրէնի պաշտօն կը վարէ: Իր զուտորը այս տարի աւարտեց Պարիզի համալսարանը:

«Նոր Արաքս» ունի իր եկեղեցին ու Մխանոյշն Զգօն վարդապետը յաճախ կուգայ պատարագելու ու հոգեւորապէս մխիթարելու զաղութը:

Գիւղը ունի նաեւ դպրոց մը՝ չորս ֆրանչիսկեան քոյրերու վարչութեան տակ, ուր կը յաճախեն հայ եւ իտալացի մանուկները: Գաղութին առողջապահական պայմանները լաւ են: Ճաճախ Պարիզէն անցնող Հայեր կուգան այցելելու «Նոր Արաքս»ը: Վերջերս գիւղը այցելեցին Մխիթարեան Պ. Ալեքսանեան ու Պէյրութէն Էմմասեան քոյրերը: Գիւղին բնակիչները ջերմ ընդունելութիւն ըրին անոնց: Յառաջ, Յուսաբեր, Արեւ եւ Մարմարա:

Գիւղին նախագահն է միշտ Հրանդ Նազարեանց, որ կը վայելէ գաղութին եւ բարեսիրտ անձնաւորութիւնը: ԹՂԹԱԿԻՑ

տոնեաները գրաւած են չէնքը, բոլորն ալ դինեալ: Յայտնի եղած է որ Ղպտի Պատրիարքը՝ Ամպա Եուսուֆ ուրիշ եկեղեցի մը տարուած է:

Ներկայիս եգիպտոսի մէջ այս Պատրիարքին ենթակայ 2–3 միլիոն եղիպտացի քրիստոնեաներ կան որ Ղպտի կը յորջորջուին:

Պատրիարքը առեւանգուած է որովհետեւ բռնարարած էր իր իրաւասութեանց սահմանը եւ գրազած քաղաքական խըն – դիրներով: Յուլիս 26ի Գահիրէի տեղեկութեանց համաձայն Պատրիարքը վերադարձուած է:

ստիպուած էր երկարել ճամբորդութիւնը մինչեւ Փարիզ եւ ալ որոշապէս չէր կըրնար ըսել թէ երբ պիտի վերադառնար. ամէն պարագայի մէջ երկու կամ երեք ամիսը չէր անցներ:

Այս լուրը ուրախացուց Մալվինէն, որ այն օրը երգից ու նուագից: Իրիկուան պատյտի եղաւ: Վերադարձին, բակին մէջ խօսեցաւ Կիրակոս աղբօրը հետ, որուն հարցուց թէ ընտանիքէն ի՞նչ լուր կար: Կիրակոս աղբար, ներքնապէս սաստիկ զարմացած հանդիսին այս նորօրինակ հպարծութեան չարժումէն, պատասխանեց խոնարհաբար.

— Կիրակոս աղբար, բաւ Մալվինէ, կէս ոսկի դնելով խոհարարին ափը, ասկա աղջկանդ զրկէ որ հազուստ մը չինէ իրեն:

Վանեցին դրամը պզտաւ ճակատը դրաւ:

— Հանըմ փոխուեցաւ, վերջը խերով լինի, կը մրմռար վանեցին, ոսկին ափին մէջ նեղմելով խանդազատանօք:

Ալ առիկ եռքը Վահէ այդ տան ան – ճանձիր հիւրը եղաւ. եւ արդէն զրեթէ իր տունը կը սեպուէր, քանի որ շատ մօտիկ ազգականութիւն կար:

Փարիզ, ամուսնին ուղղած իր նամակին մէջ Մալվինէ խմացուց իր զարմիկին Փարիզէն Պոլիս վերադարձը, զոր հետուէն, Բէնիամին ակնկալեց, համակրութիւ եւ սրտագեղ տողերով, եւ թախանձանօք

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

5000 Լ.ՈՍԿի նուիրած է Պէյրութի ազգային հաստատութեանց ամերիկաբնակ Պ. Ս. Փոլատեան, եղբայրը Անթիլիասի դպրեվանքի վերատեսուչ Դերենիկ Եպիսկոպոսի:

ԵԹՈՎՊԻՈՑ ԿԱՑՍԸՐԸ Հայկէ Սելասիէ Նիւ – Եորքի Ասթորիա պանդոկին մէջ, Ուոլինկթընի եթովպական դեսպանին ձեռքով ճաշ մը տուած է, ուր ներկայ եղած են բարձրաստիճան անձնաւորութիւններ, դեսպաններ, ծովակալներ եւն. ինչպէս նաեւ Տէր եւ Տիկին Յարութիւն Հաղարեան (ԵԹովպիայէն): Ժամանակին Հայկէ Սելասիէ կայսրը Եւրոպայէն վերադարձին քառասուն հայ որբեր տարած էր, անոնց օգնած, նիւթապէս, ներկայիս ալ հողեր տուած է որպէսզի տուն չինեն:

Սան Ֆրանչիսկոյի մէջ ալ հայկերոյթի մը միջոցին, տեսակցութիւն մը ունեցած է Հայոց Առաջնորդին՝ Շնորհք Ծ. Վ. Գալուստեանի եւ կեդր. վարչութեան ներկայացուցիչներուն հետ: Պատասխանելով Առաջնորդին ուղերձին, կայսրը ըսած է թէ «ԵԹովպիոյ մէջ մենք ունինք մեծ թիւով Հայեր, որոնք մեր ժողովուրդին հետ կ'ապրին եղբայրօրէն: Մենք շատ կը յարգենք ձեր ժողովուրդը եւ ձեր եկեղեցին:»

ԵԹովպիոյ մէջ կ'ապրին 1000ի մօտ Հայեր, որոնք բարեկեցիկ վիճակ ունին: Ատիս Ապեպայի մէջ կան դպրոցներ, Հայկ. հաստատութիւններ, կազմակերպութիւններ եւ Հայաստանեայց Առաքելական եկեղեցի:

ՏՈՐՈՒՆԻ.— Լոս Անճելըսի մէջ մեռած է ընկերը Յակիկ Եաղճեան: Հաւատաւոր Դաշնակցական էր 45 տարիէվեր: Իր փափաքին համաձայն դագաղը ծածկուած էր եռագոյնով, կը գրէ «Ասպարէզ»:

Բալուէ Սպրթաթ գիւղէն էր, ծնած 1878ին: Գործօն անդամ եղած է Հ. Ց. Դ. Նիւ Եորքի կոմիտէի, նաեւ Լոս Անճէլըսի կոմիտէի: Գրած է « Ցիչատակարան » փոքրիկ գրքոյկ մը բաղկացած 104 էջերէ:

ԵՐԳԱՈՒՀի Արաքսի Սվաճեանի մասին Պուքրէշի ձայնասփիւռը դրուատալից խօսքեր ըրաւ: Սօփրանօ Արաքսի Սվաճեան տասըհինգ տարիէ ի վեր մեներգիչն է Պուքրէշի պետական օփերայի: Կատարած է « Ֆաուստ »ի Մարկարեթայի, « Թրավիաթա »ի Վիօլեթթայի դերերը եւ այլն:

ՇՐՋԻԿը.— Ի՞նչպէս կարելի է որ ոչ մէկ բժիշկ չըլլայ գիւղին մէջ. ուրեմն ի՞նչ կ'ընէք երբ մէկը հիւանդանայ:

ԳԻԻՂԱՑԻՆ.— Ոչինչ. բնական մահով կը մեռնի..

հաւաքոյթը, որպէսզի, պարզ չէ իր ծրագիրը, քանի որ Եւրոպական Բանակի հարցը չուտով պիտի դրուի Ֆրանսայի խորհրդարանին առջեւ, դաշնակիցներու փափաքին ընդառաջելով։

× Հանրապետական ժողովին մէջ ծե – րակուտականի մը հարցումին պատաս – խանելով զօր. Քէօնիկ յայտնեց որ թէեւ Ամերիկա օտար երկիրներու յատկա – յուած վարկերը դեղչեց, բայց այդ կապ չունի բնաւ Եւրոպական Բանակի ծրագրին վաւերացման խնդրին հետ։

ՄԱՐՈՔԻ ԵՒ ԹՈՒՆՈՒԶԻ ՄԱՍԻՆ

Ֆէղէն կը հաղորդէն թէ նախորդ Սուլթանին կողմնակիցներուն եւ հակառակորդներուն միջեւ կռիւներ տեղի կ'ունենան, երկու կողմէ սպանեալներով եւ վիրաւորներով։

Մարոքի 19 Քայիտները զէր մը ղրկած են Մենահէս–Ֆրանսի յայտնելով թէ իրենց դեպախումբերը նոր Սուլթանին կողմն են եւ զայն պիտի պաշտպանեն մինչեւ իրենց արեան վերջին կաթիլը։

Ֆրանսասէր կուսակցութեան դլխաւորը էլ–Կլաուի Բասա գալով ներկայացաւ Սուլթանին եւ Ֆրանսական մարզպան Լաքոսթի, որուն յանձնեց զէր մը, յայտարարելով թէ հին Սուլթանին կողմնակիցները աննշան մէկ փոքրամասնութիւնը կը կազմեն եւ չեն ներկայացներ Մարոքի ժողովուրդը եւ թէ անոնք անգիտակ դոր – ձիքներ ու ոճրապարտներ են միայն, որոնց հանդէպ պէտք է վարուիլ վճռապէս ու խստօրէն։

× Թունուզի վարչապետ Պէն–Ամմար կը շարունակէ իր խորհրդակցութիւնները ուժեղ դահլիճ մը կազմելու համար։

Փարիզի մէջ ալ Մենահէս–Ֆրանս կը շարունակէ իր լուսաբանութիւնները տալ այս խնդրով չհասկցողուող կազմակերպութեանց։

Խորհրդարանի խմբակցութիւնները միշտ կը դումարուին իրենց դիրքը ճըշդելու համար։

ՀԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՔՕԼԵԹԻ յուշարկաւորութիւնը տեղի կ'ունենայ այսօր շաբաթ։ Փարիզի Առաջնորդարանը մեծաժ ըլլալով կրօնական արարողութիւնը, հակառակ ընտանիքին դիմումին (արդիման պատճառը գրա – դիտուհիին երկու ամուսնալուծումներն են), Փալէ–Ռուայեալի պատուոյ բակին մէջ պիտի ցուցադրուի Քօլեթի մարմինը ժամը 8·30էն 10։ Դամբանականները պիտի խօսին կրթական նախարարը եւ յանուն Կօնքուռի ակադեմիին՝ Պ. Բոլան Տոր – ժըլէսը։ Զինուորական պատիւ ալ պիտի մատուցուի, քանի որ ողբացեալը մեծ – սպայ էր Լեդէոնի, ապա մարմինը պիտի թաղուի մտերիմ շրջանակին մէջ, Փեռ–Լաշեզ։

ՀԱՐԱԻ–ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ Ասիոյ պաշտպա – նութեան համար դաշինք մը կազմակերպելու միտքով Ամերիկա եւ Անգլիա ձեռնարկ մը կատարած են, մասնակցելու հրաւէր ղրկելով չհաղորդուող պետու – թեանց։ Ֆրանսա հաւանած է մաս – նակցել։ Հրաւիրուած են նաեւ Թայլանտ, Ֆիլիպիանները [illegible]. Նոյ Զե – լանտա, Հնդկաստան, Փաքիստան, Պիր – մանիա, Սէյլան եւ Ինտոնեզիա։ Հրդ – կատուած մնդժած է մասնակցել, իսկ Իս – լամ Փաքիստան հաւանած է։ Գումա – րումը տեղի պիտի ունենայ Մեպո. ճին Ֆիլիպիաններու մայրաքաղաքը Պակիոյ մէջ։ Հնդկաստանի վարչապետ Նեհրու կ'առաջարկէ որ հարաւ–արեւելեան Ասիոյ մէջ «խաղաղութեան չրջան մը» նշանակուի եւ դայն յարգելու ապահովութիւն տալ նաեւ երկու պլոքները։

ՉԻՆԱՍՏԱՆ պիտի չկրնայ ընդունիլ Ազգերու Միութեան մէջ՝ ցորչափ իր քա – ղաքականութիւնը չփոխէ՝ յայտարարեց նախագահ Այզընհաուըր, մամուլի ասու – լիսի մը մէջ։

ՊԱԼՔԱՆԵԱՆ դաշինքը պիտի ստորա – գրուի Մեպո·ի առաջին չաբթուն, Պելկրա – տի մէջ։ Թուրքիոյ նախագահ ձելալ Պա – յար եւ վարչապետ Ատնան Մենտերես Մեպո·ի ակիզբը պիտի ելլեն մարաջախտ Թիթո – յի։ Այս պատճառն պիտի ստորագրուի դաշ – նագիրը։

ԿՈՒԱԹԵՄԱԼԱՅԻ մէջ խռովութիւնները չեն դադրած, հակառակ կառավարու – թեան ձեռք առած խիստ միջոցներուն։

ԵՂԱՆԱԿԻ ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

★

ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԵՒ ՀԵՐՈՍՆԵՐՈՒ ՕՐՈՒԱՆ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Սասնոյ ապստամբութեան 50ամեակին առթիւ։

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Մար – աչյալի Շրջ. կոմիտէին, մասնակցութեամբ չրջանիս ենթակոմիտէներուն եւ խումբե – րուն։ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վար – չութեան եւ իր մասնաճիւղերուն, ինչպէս նաեւ Կապոյտ Աչքի մասնաճիւղերուն։

8 Օգոստոս, կիրակի ամբողջ օրը, Լէ Քայօլ Սէվրէմի ծառախիտ անտառին մէջ։

Կը նախագահէ ընկ. Ց. ՊԱՊԻԿԵԱՆ
Կը խօսի ընկ. Պ. ՋՊՈՒՒՔՃԵԱՆ

Այս ոճնակատարութեան ներկայ պիտի ըլլայ Սէվքէմի քաղաքապետը իր խոր – հրդականներով։

Գեղարուեստական բաժին

Երգ, նուագ, արտասանութիւն եւ զա – նազան անակնկալներ, բարձրախօսով կը նուագուին հայկական եւ եւրոպական ըն – տիր եղանակներ։

Շրջանի ենթակոմիտէները եւ անհատ հայրենակիցները որոնք օթօբար չեն վար – ձած, կրնան առնելէքս տանող թրօլէյպու – սը եւ իջնել Սէվքէմէն մէկ կայարան յե – տոյ, Լէ Քայօլ ոստիկանական չէնքին առջեւ։

Հայ ազատագրութեան նախանձախնդիր մեր բոլոր հայրենակիցները սիրով կը հր – աւիրուին ներկայ ըլլալու այս բացառիկ ոճնակատարութեան։

Մուտքը ազատ է։

ԿՈՄԻՏԻ

(ՎԱՀԱՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆ)

«Ոսոնարհ հերոսները» եւ «Իմ Ցուչերը» տրամադրելի են տակաւին։

Դիմել Դավէդեանի՝
Cavezian, 37 Rue de Trevise
Paris (9e)

× Դպրոցասէրի խնամակալութիւնը կը յայտնէ պաշտօնապէս, որ աշակերտու – հիներու ընդունելութեան արձանագրու – թիւնները բացուած են արդէն։ Ծնողները կ'ընդունուին երեքշաբթի, հինգշաբթի եւ շաբաթ օրերը, մինչեւ կէս օր։

Դիմել վարժարանը, Ռէնսի, 1 Պուլվ· տիւ Նօո, էկլիզ Փանթէնէն 146 թիւ հան – րակառք առնելով։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Հ. Ց. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ կը տօնուի յառաջիկայ Նոյեմբեր 7ի դիշերը, «Միւթիւալիթէի» մեծ սրահին մէջ։

ՅԵՏԱՁԳՈՒՄ Է ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՍԱՄՈՆՑ ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԵԱՆ 50ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՒԹԻՒ ՍԷՆ ՇԱՄՈՆԻ ՄԷՋ

ՍԻՓԱՆ – ԿՈՄԻՏԱՍ

Ս. Կ. երդչախումբին յաջորդ պատոյը Վալանթօնի լիճին եղերքը այս կիրակի։
Ժամադրութիւնը կար ա'Օթէրլից Հօլ Պանլիէօ, ժամը 9·30ին։

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԻՓ

Գ. Պ. (Տևսին).— Դեռ չէ վերադար – ձած, զուք որոշեցէք։

Տէր եւ Տիկին Արամ Տէր Ցարութիւն – եան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Հայ – կազուն Տէր Ցարութիւնեան եւ զաւակնե – րը, Տէր եւ Տիկին Կարապետ Մեսրոպեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Բիւզանդ Թուխտարեան եւ զաւակները ինչպէս եւ Քիւրքճեան, Յակոբեան եւ Ունանեան ըն – տանիքները խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց մօր, մեծ մօր եւ աղդականին

ԱՑՐԻ ՏԻԿ. ՀԱՑԿԱՆՈՒՇ ՈՍԿԻԱՆ–ՏԷՐ ՑԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆԻ

(Ծնեալ Տիլսիլեան, Սեբաստացի)

մահը, որ տեղի ունեցաւ իր բնակարանը։

Թաղումը պիտի կատարուի այս շաբաթ (7 Օգոստ.) ժամը 10·15ին։

Հասցէ իր բնակարանը,
5, Sentier St. Médard, Epinay-s-Seine

ուրկէ մարմինը պիտի փոխադրուի տե – ւոյն դերեզմանատունը։

Հաղորդակցութիւն.— Օթոպիւս՝ Carrefour Pleyel, 138 Porte Clichy *էն* et descendre Eglise d'Epinay.

Մասնաւոր մահագդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել։

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Կը խնդրենք մեր բաժանորդներէն արձակուրդէն առաջ փակել իրենց հաշիւ – ները։

Այս առթիւ կը յիշեցնենք նաեւ թէ արձակուրդի առթիւ հասցէի փոփոխութեան համար անհրաժեշտ է նշանակել ՆԱԽԿԻՆ ՀԱՍՑԷՆ եւ կցել 100 փրանք։

Ընթերցողներու համար արձակուրդի բաժանորդագրութիւններ կ'ընդունինք։ Մէկ ամսուան բաժնեգին՝ 300 փր.։

Վարպարեան (*Մարսէյլ*) բաժանորդներէն կրնան իրենց վճարումները ընել ընկեր Պետիկեանի։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Վալանսի Հ.Ց.Դ. Շրջ.կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները չա – բաթ երեկոյ ժամը 8·30ին, Ահարոնեան ակումբը։ Ընկերներուն ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։ Խիստ կարեւոր օրա – կարգ։

ԿԱՐՏԱՆ.—Համախարբերդ. Միութեան մասնաճիւղի ընդհ. անդամական ժողովը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը ճիշդ 2ին Համախարբերդ. Միութեան սրահը։

Օրակարգ՝ 1. Դաշտահանդէսի հաշ – ուետուութիւն։ 2. Պատգամաւորներու ընտրութիւն։

Բոլոր անդամներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։ Սիրով կը հրաւիրուին նաեւ ոչ անդամ բոլոր խարբերդցիները։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Հրաչեայ Ամիրայեան, Տէր եւ տիկին Գրիգոր Ամիրայեան եւ զաւա – կը, Պ. Վահրամ Ամիրայեան կը ծանու – ցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պի – տի կատարուի այս կիրակի առաւօտ Ալ – ֆորվիլի Ս. Պողոս–Պետրոս եկեղեցին, իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝ Հրաչեայ Ամի – րայեանի մահուան քառասունքին առթիւ, եւ իրենց մօր եւ մեծ մօր մահուան եր – կրորդ տարելիցին առթիւ։

Կը հրաւիրուին ողբացեալներուն յիչա – տակը յարգողները։

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Արձանագրութիւնները բացուած են 1954 1955 ուսումնական տարեշրջանի համար։ Կը խնդրուի բոլոր հայ ծնողներէն, ո – րոնք կը փափաքին ազդային այս դարա – ւոր հաստատութեան մէջ ապահովել ի – րենց զաւակներուն տոհմային եւ Ֆրան – սական կրթութիւնը, օր առաջ, դիմել տեսչութեան, արձանագրութեան համար։

Մուրատեան վարժարանի այցելու – թիւնները՝ Շաբաթ եւ երկուշաբթի օրերը եւ ժամադրութեամբ։

Direction Collège Arménien
26, Rue Troyon - Sèvres (S. O.)
Tél. : OBS. 18-28

ÉVIDENCES
Revue Mensuelle
Ամսաթերթ, թիւ 41 Յունիս–Յուլիս։
30, Rue la Boëtie, Paris.
Տարեկան բաժնեգին 700 Ֆրանք (10 թիւ), արտասահման 850 Ֆրանք։ Հատը՝ 75 Ֆրանք։

OCÉANIA
ՕԴԱՆԱԻԻ, ՇՈՓԵՆԱԻԻ ԵՒ ԵՐԿԱ – ԹՈՒՂԻԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ՏՈՄՍԵՐ ԿԸ ՎԱՃԱՌՈՒԻՆ
Վիզայի եւ անցագրի բոլոր ձեւա – կերպութիւնները, Հարաւային եւ Հիւսիսային Ամերիկաներու, Քա – նատա, Թուրքիա, Լիբանան։ Ա – մէն մանրամասնութեանց համար գրել՝
M. Baronian
38, Rue de la Republique. Marseille
Tél. Colbert 53-13 — 42-58
Adresse telegraphique PACATLAN
Bureaux à Paris
4, Rue de Castellane.

ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԵԾԱԳՈՑ ԳՐԱՏՈՒՆԸ
ԳՐԱՏՈՒՆ ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ
Հայագիտական եւ արեւելագիտական գրքեր ամէն լեզուով
ՀԱՑԹԱՑԹԻՔ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ, ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ եւ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԿԱՐԵՒՈՐ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ԵՒ ՄԵԾ ՄԱՏԵ ՆԱԴԱՐԱՆՆԵՐՈՒ
Librairie Orientale H. SAMUELIAN
51, Rue Monsieur - le - Prince Paris (6e)
Tél. Dan. 88-65 Chèque Postal Paris 1278-35
Բոլոր ապսպրանքները կը գործադրուին օրը օրին
Մամուլի տակ է հայերէն գրքերու ԸՆԴԱՐՁԱԿ ԳՐԱՑՈՒՑԱԿ, որ ձրի պիտի ղրկուի փափաքողներու։ *Արձանագրուիլ այժմէն։*

ԲՆԱԿԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ՇԻՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՆՈՐՈԳՈՒԹԵԱՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ԶԱՐԴԵՐԸ ԿԸ ՀԱՅՔԱՅՔՈՒԻՆ
ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՀԱՄԱՏԱՏՈՒԹԻՒՆԷՆ
Ets. THOMLAC
16 bis Bd. Sebastopol, PARIS 4e
52, Rue de Chalon, PARIS 12e
4 bis Rue Vaillant Couturier, ARGENTEUIL
10 Ave. de Gennevilliers, VILLENEUVE-LA-GARENNE
ՊԱՏԻ ԱՄԷՆ ԿԱՐԳԻ ԹՈՒՂԹԵՐ ԵՒ
ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԻՒՂԱՆԵՐԿ՝ ՍԵՓԱԿԱՆ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆ
THOMLAC
Ձեր բնակարաններուն կուտայ գեղարուեստական հաճելի եւ ջերմ մթնոլորտ, իսկ ձեր պիւտճէին վրայ կը կատարէ խիստ կարեւոր խնայողութիւններ։

URIAGE - LES- BAINS (Isère)
ԿՐՆՈՊԼԷՆ 10 ՔՄԹ· 414 Մ ԲԱՐՁՐՈՒԹԻՒՆ, ՀԱՃԵԼԻ ԿԻՄԱ, ՁԵՐՄՈՒԿ – ԿԱՑԱՆ
Անգուգական հանքայինի իր բուժիչ ջուրով եւ ներարկելի մոր թայինի, յօդացաւի, ցնցղատապի եւ այլ ախ – տերու։
Շրջագայութեան կեդրոն, գրօսանքի բոլոր յարմարութիւններ — փարք, *անտառ, լեռնագնացութիւն, քաղի* – ճօ, թէնիս, սինեմա, նուագախում – դէս, եւայլն։
ԲԱՑ Է ՄԱՑԻՍ 25 – ՍԵՊՏ· 25
Դարմանում, հիւրանոց, ճաշ, քա – ղինոյի մուտք, կատքով լեռնագնա – յութիւն, հաւանագրով (փրիզ ան շարժ), *ասիւրանսի անդամներուն միանուագ գինն է 22000 Ֆրանք։*
Մանրամասնութեանց համար դիմել
DIRECTION THERMALE
Uriage - les - Bains (Isère)

- *Imp. Araxes* 46, *rue Richer. Paris*

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — Tél. : PRO. 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 — R. C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. — Հատը 12 ֆր.

ԿԻՐԱԿԻ 8 ՕԳՈՍՏՈՍ ★ DIMANCHE 8 AOUT 1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7440 — 30e ANNEE — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2851

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՊԱԼՔԱՆԵԱՆ ԵՐԲԵԱԿ ԶԻՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

●

Քանի մը անգամ ձգձգուելէ ետք, վերջապէս պիտի սկսի տարաբաղդ Պալքանեան Զինակցութիւնը՝ Թուրքիոյ, Յունաստանի եւ Եուկոսլաւիոյ միջեւ։

Այս երեք երկիրները տարի մը առաջ «բարեկամութեան եւ զոհակցութեան» պայմանագիր մը կնքած էին սրտին։ Մ. Նահանգները եւ Անգլիա մեծ աշխատանք տարին տարիէ մը ի վեր՝ զինակցութեան վերածելու համար «բարեկամութիւնը»։

Դիւրին չեղաւ հասնիլ այս արդիւնքին։ Թուրքիա եւ Յունաստան անգամ էին Ատլանտեան կազմակերպութեան։ Մինչ Եուկոսլաւիա, որ տարիներէ ի վեր վէճի մէջ է Իտալիոյ հետ Թրիէսթէի համար, դուրս կը մնար անկէ։ Այժմ այս ցաւոտ խնդրին համար ալ լուծման ելանակ մը գտնուած ըլլալով, բոլոր արգելքները վերցուած կ'ըլլային Պալքանեան երբեակ Զինակցութիւնը կնքելու համար։

Եւրոպայի ամէնէն փափուկ կէտն է Պալքանեան թերակղզին։ Անցեալին մէջ քանի-քանի պատերազմներ ծագած են անկէ։ Քառասուն տարի առաջ ալ Սերպ-Բիւլկար էր որ բանկուցած էր համաշխարհային առաջին պատերազմը։ Որմէ վերջ Մեծերը փորձեցին Պալքանեան Համաձայնութեան միջոցաւ խաղաղութիւնը պահպանել աշխարհի այդ կողմը եւ պատուար դառնալ Գերմանիոյ ծաւալապաշտ քաղաքականութեան դէմ արեւելք։

Երկրորդ աշխարհամարտը ցոյց տուաւ թէ ինչպէս Պալքանեան երկիրները—Եուկոսլաւիա, Յունաստան, Պուլկարիա, Ռումանիա — իրարու եռեւէ ինկան գերմանական ահռելութեան տակ։ Դաշնակիցներու բոլոր զոհողութիւնները ոչ մէկ արժէք ունեցան։

Պալքանեան նոր Զինակցութիւնը այժմ մաս կը կազմէ պաշտպանողական այն մեծ յատակագիծին, որ Հիւս. Ատլանտեան կազմակերպութիւնը պիտի լրացնէ անոր կազմակերպութիւնը պիտի ընդգրկէ Փաքիստան, Թուրքիոյ, Եգիպտոսի եւ Իրանի ճամբով։

Համաշխարհային առաջին պատերազմէն ետք, մեծ Դաշնակիցները վատատուքիւն չունենալով Ազգերու Դաշնակցութեան վրայ, զինակցութեանց նման գաղափար կազմած էին Գերմանիոյ չուրջ։ Բայց այն առեն Ամերիկա «պիտով» էր միայն։

Փոքր Համաձայնութեան կազմին առնուած էր Պալքանեան Համաձայնութիւնը՝ երկարելով մինչեւ Թուրքիա։ Ցետոյ ալ Յունգ առաջ Սահատպատի խմբակցութիւնը, որուն մէջ կը մտնէին Թուրքիա, Իրաք, Իրան եւ Աֆղանիստան։

Անցեալ ապրիլին Թուրքիոյ եւ Փաքիստանի միջեւ կնքուեցաւ բարեկամական պայմանագիր մը, իրրեւ նախաքայլ Միջին Արեւելքի պաշտպանութեան։

Երկու երկիրները սահմանակից չեն։ Եգիպտոս եւ արաբական երկիրները, ինչպէս նաեւ Պաքսիստան պէտք է միանան այս նոր խմբակցութեան, որպէսզի հաւելի ըլլայ լրացնել միջոցը, որ կը բաժնէ երկու երկիրները։ Անգլիոյ դէմ ջումբ եգիպտական խնդրին մէջ, կապ ունի նաեւ այս հարցին հետ։

Անդրադառնալով Պալքանեան Երբեակ Զինակցութեան, խաղաղութեան եւ եուկոսլաւիա Թուրքիա, Յունաստան եւ Եուկոսլաւիա միասին կը պահեն 30–40 զօրաբաժին։ Պատերազմի պարագային կրնան մինչեւ երկուքուկէս միլիոն զինուոր չարժման մէջ դնել։

Բացի դաշնագրէ, երեք երկիրները պարտաւոր են փոխադարձ պինուորական աջակցութիւն ընծայել իրարու, երբ յարձակում գործուի իրենցմէ մէկուն վրայ։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

★

ՇԱՐԺՈՒՄՆԵՐ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՄԷՋ

ԳՈՐԾԱԴՈՒԻՂ — ԴԱԺՈՀՈՒԹԻՒՆ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ ԴԷՄ

Արեւմտեան Գերմանիոյ մէջ սկսած գործադուլի չարժումը տակաւ ընդհանրացած է։ Ցոյց կու տայ, որ պատերազմի պատճառն է վէր պատահած չէր։ Գործադուլի չարժումը սկսաւ Համպուրկէն, որ պրկուած է եւեկարականութենէ, կազէ, ջուրէ, փոխադրութիւններէ եւ մեռելոյ վիճակ մը ունի։

Շարժումը տարածուած է նաեւ Պաւարիոյ մէջ, ուր 235·000 մետալագործներ, իսկ Ռուրի մէջ 260·000 հանքագործներ կը սպառնան միանալ չարժումին եթէ ոչ խաղաղարար չհրկայ։

Գործադուլները ամէն կողմ կարգապահութեամբ տեղի կ'ունենան, սէնթ-քանէրու հրահանգները կը գործադրուին եւ ոչ մի կ'ապացուցանէ թէ բանուորները ամէն տեսակէտով համախոհ են իրարու։

Սէնթիքանները կը յայտարարեն թէ պահանջները իրենց լուծումը կը գործատուները՝ ապացոյց գերման ճարտարարուեստին զարգացումն ու յառաջդիմութիւնը, որմէ կ'օգտուին գործատէրերը եւ ոչ կայն չեն ուզեր աշխատաւորին վարձքը աւելցնել։

Նկատի առնելով գերման բանուորին նկարագիրը չենթադրուիր որ գործի վերադառնան պոյքոտ չսասցած։ Արդէն պահպան կեդրոններու մէջ նոր գործադուլներ կը մխանան ընդհանուրին։

× Ամերիկեան զրաւման չրջանին մէջ, Պրէմէրհաւէնը, առջի օր բանթողներուն եւ զրաւման զօրքերուն միջեւ կռիւ մը տեղի ունեցաւ։ Ինչ որ հակամերիկեան ցոյցի մը հանդամանքը առաւ։ Հետեւանքին Գերմանիոյ ամերիկեան նաւային մեծ խարխափին գործաւորները ընդդիմացան ամերիկեան ծրագրի մը գործադրութեան։ Ամերիկացիները կ'ուզէին փլցնել տալ 60ի չափ բնակարանները, որպէսզի անոր տեղը կառուցուի ամերիկացի պինուորական ընտանիքներու համար խոշոր երկնաբնակ չէնք մը։ Իրաւ է որ ցուցարարները իրենց գայրոյթը ուղղեցին գերման ոստիկանութեան, սակայն չարժումը լոկ ուղղուած էր ամերիկեան գրաւման մեթոտներուն դէմ։

× Վարչապետ Ատենաուէր ճայտա-վիւռ յայտարարութիւն մը ուղղեց զգուշացնելով գործադուլերն ու բանուորները թէ ընկերային պայքարով կը խթիաբեն երկրին քաղաքական ապագան որ ա-պահուս մտնատնոյ վտանգի մէջ է։

Ատենաուէր յայտարարեց նաեւ թէ հեթլերական վերածնութիւն մը չի կրնար պատահիլ, թէ գերման քաղաքականութեան սկզբունքն է խաղաղութեամբ եւ համերաշխութեամբ գործել եւ թէ Գերմանիա բնաւ պիտի չբաշուի Եւրոպական Բանակին մասնակցութենէն։

ԽՌՈՎՈՒԹԻՒՆԸ ՄԱՐՈՔԻ ՄԷՋ

Մարոքի մէջ երկու կուսակցութիւններու պայքարը կը չարունակուի։ Ուրբաթ օր վախ կար որ ընդհարումներ տեղի ունենային ազօթքի օրուան առթիւ, բայց հանդարտ անցաւ։ Կը կարծուի որ Մեծ Տօնին առթիւ, երկուշաբթի եւ երեքշաբթի կիրքերը պրպտուին։

Զինուորական նոր ուժեր պրկուեցան օդանաւով եւ չոլենաւով, անդադար կարգ պահպանելու համար։

Նախարդ Սուլթանին կազմակերպները բաւական ուժ ունին։ Ցկղի մէջ, ուրբաթ օր, 8000 հոգի մոկիթինները հաւաքուած ազօթեցին նախարդ Սուլթանին անունով։ Իսկ նոր Սուլթանին հաւատարմութիւնը ապահովելու համար էլ–Կլաուի իր բոլոր ապրկացութիւնը ի գործ կը դնէ փաշաներու եւ չէֆերու մօտ, որոնց միաբանութեամբ գահ բարձրացուցած էր անցեալ տարի Մուլայ Արաֆան։

Կզզիացած զէպքեր անպակաս են պատան անկիւններու մէջ։ Քանի մը սպաներ եւ մասնակի հրդեհներ եւ թալանններ կատարուեցան նախարդ Սուլթանին մարդոց կազմէ։ Ցկղի մէջ արդի Սուլթանին կազմնակից մը իր կնոջ հետ

❖ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ❖

ԴԷՊԻ ԱՐԱԲԱՑ

★

Ալերմոն Ֆերանի մէջ, բարեկամի մը տունը հայերէն գիրք փնտռած ատեն, ձեռս անցաւ շահեկան հատորիկ մը, ... «Դէպի Արարատ ուղեւորութիւն», Թիֆլիս, 1904։

Ուրեմն, յիսնամեայ հրատարակութիւն մը։

Դրողն է Արշ. Մխիթարեան։ Հրատարակիչը՝ Հ. Առաքելեան (Հանրամատչելի Գրադարան)։

Յառաջաբանը այս տողերը դիտել կուտայ.

— «Ընթերցանութեան համար նիւթ մենք չատ քիչ ունինք։ Եւ առաւել մեր պակասութիւնը զուրկ է ճանապարհորդական նկարագրութիւններէ, որոնք, եթէ գտնուած են կոկիկ, սահուն ոճով, թեթեւ լեզուով, ընթերցանութեան համար չատ դեղեցիկ նիւթ կարող են լինել»։

Ուրեմն, կր ձեռնարկեն նոր շարքի մը, «Բնութեան նկարագրութիւններ», եւ առաջին հատորը կը կազմէ «Դէպի Արարատ»ը։

Կոկիկ հատոր մրն է, 159 էջ, եւ կը ներկարագրէ վերելքը մր՝ վեց ուղեւորներով, որոնց երեքը Հայ, երեքը օտար (մէկը տիկին)։

Վերելքը տեղի ունեցած է 1902ին։

Հաճելի է նկարագրութեան ընթերցումը։ Պարզ եւ սրտառուչ պատկերներ։ Ենթատարդական սարսուռներ եւ հայրենասիրական խանդավառութիւն։

Սարէ սար մագլցելով, իրիկունը վրանի մը տակ հանգստացած ատեն, Ա. Մխիթարեան կը սկսի կարդալ ռուսերէն գրքոյկ մը՝ Արարատի մասին։

Եւ յանկարծ կր գայրանայ։

Գրքոյկին հեղինակը, ենվէյդենբաում, որ գիտնականի համբաւ կր վայելէ եղեր, փորձեր է վարկաբեկել Հայերը, անոնց վերագրելով Նոյի Տապանին առասպելը։

Կրնա՞ք երեւակայել թէ ի՛նչ գրած կ'ըլլայ։

—«Շատ հաւանական է որ Նոյեան Տապան առասպելութեան վերապրումը Մասիս լեռն առաջ է եկել էջմիածնի Աթոռի խաթատած լրատուներէն՝ կրօնական տեսակէտով առաջնակարգ դիրք գրաւելու համար։ Նոյեան Տապանի հանդիսմամբ Մասիսի գագաթի վրայ կատղի էր վիճայել անհրկրայելի եւ չօշափելի կերպով, որ Այրատեան Նահանգը, ամենահին ժամանակներից սկսած, գեռ քրիստոնէութեան մուտքից չատ առաջ, ընտրուած էր Նախնամութեան կողմից մարդկութեան փրկութեան համար»։ Եւ այլն։

Ինչպէս կը տեսնէք, հայկական միտք շատ համեղ կը համարուէր դեռ այդ օրերէն։ Եւ գիտնականներ անգամ թուղր կը մրոտէին, խեղաթիւրելու համար պատմական ատենդութիւնը։

Ա. Մխիթարեան չի զոհանար միայն գայրոյք յայտնելով, այլ դաս մրն ալ կուտայ։ Միեւնոյն ատեն կը հասկցնէ թէ իւիֆ չի հաւատար Նոյի Տապանին գոյութեան։

— «Ես չգիտեմ ինչ ձեւ ունէր հին տապանը, որի հնաքը պահելու համար մեղադրանք ոչ ոք նեղութիւն յանձն չառաւ»։

Բայց, ամենայն հանդարտութեամբ կր ծանուցանէ թէ՝ Արարատի «հարաւ–արեւելեան կէտի վրայ, 1902 թուականից սկսած, նստած է մի նոր··· տապան, Ա. Եւանգուլեանի օդերեւութաբանական կայանը, զանազան գործիքներով»։ (Օդաչափ, ծանրաչափ, ջերմաչափ եւն.)։

Վ.Մ.Հ.

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ ԴԷՄ

Գործնականին մէջ սակայն չատ դժուար պիտի ըլլայ իրագործել այս պայմանը։

Թագաւոր Պոլսոյ Թովմակին համաձայն, «անհնարին պիտի ըլլայ ակնկալել, որ բոլոր եւրոպացիք եւ յատկ ուժերը կուռելու համար Կովկաս պիտի երթան, կամ թէ բոլոր ուժերը՝ Դանուբ։ ... Տարակոյս չկայ որ Նեղուցներն ու Պոլիսը — Թուրքիոյ ամէնէն մեծ քաղաքը — թանկագին առարկաներ են, որոնց համար Թուրքիոյ ժողովուրդը որոշած է բաւն կռիւ մղել, սակայն Անատոլուն՝ օսմանեան Թուրքիոյ օրրանն ու պիտաւոր կեդրոնը, բացարձակապէս էական է Թուրքիոյ անկախութեան համար։ ... Թուրքիա վճռած է ամէն գնով պահպանել իր անկախութիւնը, որմէ կ'օգտուին գործատէրերը եւ ոչ կայն չեն ուզեր աշխատաւորին վարձքը աւելցնել։

Նկատի առնելով գերման բանուորին նկարագիրը չենթադրուիր որ գործի վերադառնան պոյքոտ չսասցած։ Արդէն պահպան կեդրոններու մէջ նոր գործադուլներ կը մխանան ընդհանուրին։

× Ամերիկեան զրաւման չրջանին մէջ, Պրէմէրհաւէնը, առջի օր բանթողներուն եւ զրաւման զօրքերուն միջեւ կռիւ մը տեղի ունեցաւ։ Ինչ որ հակամերիկեան ցոյցի մը հանդամանքը առաւ։ Հետեւանքին Գերմանիոյ ամերիկեան նաւային մեծ խարխափին գործաւորները ընդդիմացան ամերիկեան ծրագրի մը գործադրութեան։ Ամերիկացիները կ'ուզէին փլցնել տալ 60ի չափ բնակարանները, որպէսզի անոր տեղը կառուցուի ամերիկացի պինուորական ընտանիքներու համար խոշոր երկնաբնակ չէնք մը։ Իրաւ է որ ցուցարարները իրենց գայրոյքը ուղղեցին գերման ոստիկանութեան, սակայն չարժումը լոկ ուղղուած էր ամերիկեան գրաւման մեթոտներուն դէմ։

× Վարչապետ Ատենաուէր ճայտա-վիւռ յայտարարութիւն մը ուղղեց զգուշացնելով գործադուլերն ու բանուորները թէ ընկերային պայքարով կը խթիաբեն երկրին քաղաքական ապագան որ ա-պահուս մտնատնոյ վտանգի մէջ է։

Ատենաուէր յայտարարեց նաեւ թէ հեթլերական վերածնութիւն մը չի կրնար պատահիլ, թէ գերման քաղաքականութեան սկզբունքն է խաղաղութեամբ եւ համերաշխութեամբ գործել եւ թէ Գերմանիա բնաւ պիտի չբաշուի Եւրոպական Բանակին մասնակցութենէն։

ԽՌՈՎՈՒԹԻՒՆԸ ՄԱՐՈՔԻ ՄԷՋ

Մարոքի մէջ երկու կուսակցութիւններու պայքարը կը չարունակուի։ Ուրբաթ օր վախ կար որ ընդհարումներ տեղի ունենային ազօթքի օրուան առթիւ, բայց հանդարտ անցաւ։ Կը կարծուի որ Մեծ Տօնին առթիւ, երկուշաբթի եւ երեքշաբթի կիրքերը պրպտուին։

Զինուորական նոր ուժեր պրկուեցան օդանաւով եւ չոլենաւով, անդադար կարգ պահպանելու համար։

Նախարդ Սուլթանին կազմակերպները բաւական ուժ ունին։ Ցկղի մէջ, ուրբաթ օր, 8000 հոգի մոկիթինները հաւաքուած ազօթեցին նախարդ Սուլթանին անունով։ Իսկ նոր Սուլթանին հաւատարմութիւնը ապահովելու համար էլ–Կլաուի իր բոլոր ապրկացութիւնը ի գործ կը դնէ փաշաներու եւ չէֆերու մօտ, որոնց միաբանութեամբ գահ բարձրացուցած էր անցեալ տարի Մուլայ Արաֆան։

Կզզիացած զէպքեր անպակաս են պատան անկիւններու մէջ։ Քանի մը սպաներ եւ մասնակի հրդեհներ եւ թալանններ կատարուեցան նախարդ Սուլթանին մարդոց կազմէ։ Ցկղի մէջ արդի Սուլթանին կազմնակից մը իր կնոջ հետ ազատուեցան եւ մարդուն գիակը չուտանի մը կապուած քաշքշուելու վտանգին ենթարկուեցաւ, մինչեւ որ ոստիկանութիւնը հասաւ։ Աֆաքսի մէջ ալ չէին մը առնուազն սպաններ եւ սպաններ։

Բագաթի մէջ նոր Սուլթանը մզկիթ պատուց 250 երեւելիներէ չրջապատուած եւ 300 գինեալ կազմակիցներէ պաշտպանուած։ Բայց ազօթքի խմբով նկած չրլլալով, ուրիշ մը վարեց ազօթքը։

Ախտ միջոցներ ձեռք առնուած են Սուլթանին եւ մայրաքաղաքին պաշտպանութեան համար։ Մարդոն Գ. Լաքօսթ, որ Փարիզ գիտի գար, յետաձգեց կացութեան փոփոխութեան պատճառով։

ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ԺՈՂՈՎԻՆ ԱՌՋԵՒ

Երեսփոխանական ժողովին առջեւ անհատական վերահաստատման վիճարանութիւնը կը չարունակուի։ Խօսողներուն վերջը չի գար, վարչապետին եւ ընդհանուր նախարարին երկար բացատրութիւններէն վերջն ալ։ Վիճարանութիւնները պիտի փակուին երեքշաբթի։ Երէկ հանրապետութեան նախագահին ներկայութեան դրամատուած նախարարաց խորհուրդը ընդունեց որ Մենդէս–Ֆրանս վստահութեան քուէ պահանջէ ժողովէն։ Բայց, նկատի որ դեռ բազմաթիւ խօսք ուզողներ կան, վարչապետը չարաթ օր խոկ որոշեց դնել վստահութեան հարցը։

Ամառյս 19ին Մենդէս–Ֆրանս պիտի երթայ Պրիւքսել մասնակցելու Եւրոպական Բանակի ժողովին, ուր իր տեսակէտները պիտի պարզէ, եւ վերադարձին, ամառյս 24ին երեսփ. ժողովը պիտի պրպտի այդ խնդիրը։

Իսկ ամառյս 27ին ժողովին առջեւ պիտի բերուի Թունուզի խնդիրը։

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

COLETTE

(1873 – 1954)

●

Ոչ ևս է Ֆրանսայի մեծագոյն գրա – դիտուհին, Մեծ Քօլեթը, ինչպէս կ'ըսեն բոլորը:

Դժուար է ներկայացնել Քօլեթի կեանքն ու գրականութիւնը առանձին: Անոր կեանքը ամբողջ գրականութիւն մըն է, ա– նոր գրականութիւնը կեանքն իսկ է:

Գաւառացի էր, Քօլեթ, ծնած 1873 Յունուար 28ին, Իօնի նահանգին մէկ գիւղը՝ Սէն–Սօվէօռ: Առիկ պահած էր բա– ցառիկ սէր մը հանդէպ բնութեան, կեն– դանիներուն, ծաղիկներուն: Ունէր հոգ– ւոյիւտ ձիրք մը տեսնելու, դիտելու եւ զմայլելի ոճ մը նկարագրելու:

Քանի տարեկան էր երբ ամուսնացաւ Անոր Վիլտի հետ, որ Վիլլի կեդծանուա– նին տակ կը գրէր եւ ան ժամանակին բաւական յաջողութիւն ունէր: Այս ա – մուսնութիւնը, թէեւ դժբախտ, ճակա – տագրական եղաւ Քօլեթի համար: Վիլլիի մեծ արժանիքն է «առեղծած» ըլլալ Մեծ Քօլեթը: Ինքն էր որ առիթով կնոջը որ մանկական յուշերը գրէ, եւ յաջորդաբար լոյս տեսան երկուքին առատագրութեամբ «Քլօտին գպրոցը», «Քլօտին Փարիզ», «Քլօտին ամուսնացած» եւ «Քլօտին կ'ել– թայ»:

Ամուսնալուծումէն վերջն էր որ գրա – դիտուհին տուաւ «Մրթմռէթ առնթիման – թալ»ը, «Էնժէնիւ Լիսեռթին»ը եւ աջան– չելի «Անասուններու գրոյցներ»ը:

Սակայն միայն գրագիտուհի չի մնար Քօլեթ: Երիտասարդ, խելացի, տաղան– դաւոր, եփուն աղջիկ մըն է: Բեմէն վերջ կ'ըլլայ պարուհի, Միւղիք–Հոլի արուես– տագիտուհի, նոյնիսկ միմոս: Իր այս դանազան արհեստները բան մը աւելցու– ցած են իր վրայ եւ ճոխացուցած իր գր– րականութիւնը: Ամէն մէկ դէպք, ամէն օրուան ապրումէ, մէկ ժամուան ապա – տրութենէ ան առած է անսահմանելի, ան– չօշափելի բան մը եւ տուած յաւիտեան – կան պատկեր մը:

1912ին կ'ամուսնանայ լրագրողի մը հետ՝ Անոի որ Ժուվընէլ, եւ կ'ունենայ աղջիկ մը: Այդ պատճառով ալ ներշնչումի տղրիւր մը եղած է իրեն համար եւ քանի մը գիրքեր, որոնց մէջ «Պատմութիւն Պլ Կազուի համար», գրուած են ուղղակի աղջկանը համար:

Երբ մեռաւ անցեալ դիշեր, իր մօտ կա– յին միայն իր աղջիկը եւ երբորդ ամու – սինը, Հրեայ մը՝ Մօրիս Կուտրքէ:

Վիպակէն, թատերգութիւններէն վերջ, Քօլեթ ունի նաեւ փարիզեան կեանքի հիանալի chroniques, յետոյ թատերական քննադատութիւններ «Ռըվիւ տը Փարի»ի մէջ եւ վերջապէս կը գրէ իր ամէնէն նշա– նաւոր գիրքերը՝ «Շէռի», «Լա Ֆէն տը Շէռի», «Լա Սրղոնա», «Լա Նէսաս ամի Ժուլ»:

1935ին Աննա տը Նոայլին կը յաջորդէ Պէռժխոյ Ֆրանսական Լեզուի եւ Գրա – կանութեան Արքայական Ակադեմիային: 1945ին անդամ ընտրուելու կոնքուռանան Ակադեմիային, եւ հակառակ իր հիւան – դութեան, չարունակեց գրել: Այդ առա– նէն են «Փիժի», «Լը Ֆանալ Պլէօ», «Լ'Ին– թուալ Վէռիթէ» եւ այլն:

Պատուոյ Լեգէոնի մեծ–սպայ էր:

Քօլեթի գրականութիւնը բացառիկ բը – նոյթ մը կը կրէ մանաւանդ երբ նկատի առնենք որ գրողը տկար սեռին կը պատ– կանի: Ան ունի առնական գրիչ մը, կեն– սունակ է իր մտքերուն մէջ, բայց ունի իգական զգայնութիւն մը, եւ ինչ որ բը– նագրգռ է եւ համակերպում՝ կին Քօլեթէն են:

Երբ բնագրգ կ'ըսենք արդէն բնորոշած կ'ըլլանք առաւելապէս չափով մեծ գրա – գիտուհին ամբողջ երկը: Քօլեթի գրա – կանութիւնը սէր է, բնագրգ, ներդրգռու – թիւն, ոճ, հարուստ եւ անմոռանալի լեզու, ճոխ բառամթերքով մը, տեսնելու բացա– ոիկ ձիրք, դիտողութիւն:

Եթէ իրրեւ կին գրող իր գրականու – թիւնը ունի նաեւ որոշ անդրադարձական թիւն, ինչպէս Շեռի եւ Շեռիի վերջը, պէտք չէ մոռնալ սակայն որ Քօլեթ ար– ուեստը, անոր անկեղծութիւնը եւ պատ– մելու իւրայատուկ եւ հրապուրիչ ձեւը բացառիկ եւ մտաչելի կը դարձնեն ա– մէն բան:

Քօլեթ ինքնատիպ է եւ ունի բացառիկ պարգութիւն մը: Մօտ՝ բնութեան, կեն – դանիներուն, ծառերուն եւ ծաղիկներուն, ան կրցած է տալ անոնց հոգին, կեանքը, երազը այնպէս ինչպէս պիտի կրնար ը– նել միայն մեծ մէկը: Պարզութիւնը մին կարելի է մեծերուն մօտ գտնել: Եղած է բնական եւ իրաւ, ներկայացուցած է բա– լորը, այր թէ կին, ինչպէս որ են իրենց իգձերով, անխոստովանելի երազներով:

Ջլօտիններէն վերջ, ուր արդէն ամ – բողջ Քօլեթը կայ, տուած է բազմաթիւ դիրքեր, որոնց մէկ մասը վերածուած է թատրոնի եւ չարժանկարի: Լէօփօլտ Մաշանի հետ աշխատելով թատերգու – թեան վերածած է Շեռին 1925ին եւ ինք իսկ խաղացած Լէալի ապերախտ բայց այնքան իրական դերը: «Շեռի»ն վերջերս ներկայացուեցաւ Վալանթին Թեսիէի եւ Ժան Մառէի խողարկութեամբ: 1923ին գրած է իր լաւագոյն գործերէն մէկը՝ «Լը Պլէ ան Էռպ» որ վերջերս չարժանկար վերածուած էր:

Միայն Քօլեթն էր որ իր նուրբ, բծա– խնդիր, բանաստեղծական եւ խելացի գր– րիչով կրնար առանց ձգնելու գոհերին մէջ, տալ երկու պատառիններու սէրը, ոչ տակաւին ֆիզիքական, բայց արդէն հո– գու պղտոռնականին:

Միայն Քօլեթն է որ կրնար արտայայ– տել գրեթէ լուռ ձեւով երիտասարդու – թեան առաջին գարթնումը սիրոյ մը առ– ջեւ, որ տակաւին անձանօթ, բնդ Ար – դիլուած Պատուհին համը:

Մեծ գրագիտուհին յաճախ վկային հե– ռանալով գրած է յուշեր, տպաւորու – ցրուած կապոյտին վրայէն, ծիրանի գո– տի մը անցընելով մեր պարտէզին կանաչ– ներուն կռնակին:

Ծափերու իրաւ գարկի, վեր ցատկելի այն խնդ, խօլ առաւոտով որ խինդը, կայտառները կը բերէ, մեր կուրծքին տա– կէն անցնող հովի ուժգին թաւ մը պար– գակէս:

— Նուարդ, նայէ ինռոր պիտի թրջեմ ես քեզի:

— Նա՜... բաւ ան իր խարտեաշ գլու– խը անդին դարձուցած եւ պոլիկ փափուկ ափը վկայի ինծի ուղղելով, Նա՜... դուն ալ...

Այս արհամարհանքէն բարկացեր էի ես որ էրիկ–մարդ էի եւ ուժիս վրայ ալ վստահ: Ձեռնելու պիտի վազէի երբ ան փախաւ մայրիկիս քով ապաստանիլ եւ հոն իր վախին մէջ խոկ, երկիծական խնդուանք մը տալով այտերուն՝ ջառուկ վարժուհիի մը պէս ցուցամատը չարժե – լով, չարաճակեց իր էզի բնոյթը.

— Նա՜... վայ գլխուդ...

Այս անգամ փրփրեցայ· քայլ մը առի բայց մայրս իր խիստ ձեշտովը բաւ.

— Է՛, Է՛, ըսածդ կը վայլէ՞... Ներ – ւարդը հիւր է նէ...:

Ետ քաշուեցայ ու պարտէզ դպայ առ – ուանձին սեղմած: Շուտն էկաւ արտունքնե – րուս մէջտեղ մտնել եւ պլիսվը ծեծել ինծի· բարկութենէս առքի հարուած մը առի գլխուս· պռաց, պոչը տակը քաշեց ու արցունքոտ աչքերով անկիւն մը գնաց չեմոկեցաւ:

Ախաւորի մը ջղագրգռութենով ծա – պիկները կը փեթթէի, ճիւղերը կը կոտ– րէի, ձեռքս անցածը կը նետէի, կը ջղէի՝ մէկ կոպմէն մաաձելով վրէժ լուծել ան– կէ, անանկ վրէժ մը, որ չմոռցուէր եր – բեք· առաուն Վարդավառ էր· խաղերուն խաղը ընել կ'ուզէի անոր· եւ հազարա – մէկ ծրագիրներ չարժանկարի տեսա – րաններու պէս մտքիս մէջ իրարու կը յա– ջորդէին:

×

Առտուն ազմուկը փրթիլը էր տունին մէջ· դռլերու, բարձերու ազմուկը: Ջու– րի չառաչիւնները, կանչիւնները, կնկան սուր ծիծաղները աչքերս բացին: Արագ պարտէզ վազեցի Ջրողղ առնգութիւններէն, դռլ մը ջուր լեցուցի, եւ արուեստներու մէջտեղը, զէպի առաջքս երկու ձեռքով բռնած՝ սկսայ վեր ելլել: Տունիններէն չտեսան ինծի, որովհետեւ պենճակի մը դուռը բանալ կը ճգնէին հայրիկս թրջե– լու համար, որ ներսէն կ'ընդդիմանար ամէնքին: Թափելով թափթփելով հասայ Նուարդին պատկած պենճակը. ներս մը – տայ, անկողնին մօտեցայ եւ հոն դրի դռլը: Շունչս կտրած էր եւ կիրքս, վրէ– ժըս արբնցած· առաուանայի ուրախու – թիւնով մը նայեցայ ջուրին որ կ'ալեկո – ծէր տակաւին եւ հաճոյք մը զգացի· նա– րէն մօտեցայ Նուարդին:

Ա. ՉԵԽՈՎ

●

(ՄԱՀՈՒԱՆ 50ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻԻ)

Գ.

ԹԱՏԵՐԳՈՒԹԻՒՆԸ

I

Նախորդ յօդուածով փորձեցի մի քանի համառօտ գծերով բնութագրել Ա. Չեխո– վի արձակը: Այսօր պիտուի վէճ չկայ այն մասին, որ Չեխովի արձակը, մանաւանդ նրա կարճ պատմուածքները անդերազան– ցելի են: Սարբանի պրոֆ. Օմանը (յայտ– նի սլաւոնագէտ) Չեխովին բարձր է դա– սում Մոպասանից: Լ. Տոլստոյն հիացած էր Չեխովի արձակով եւ այն կարծիքին էր որ ռուս գրողներից ոչ մէկին չի կա– րելի համեմատել նրա հետ:

Ա. Չեխովի թատերական գրականու– թիւնն ինդրում, սակայն, կարծիքները բաժանուում են: Նոյն Տոլստոյը, որ ար– ձակագիրը Չեխովին համարում էր խոս– կան արուեստագէտ, այն կարծիքին էր, որ «թատերականները գրելը նրա գործը չէ»: Վերապահութիւն յայտնել են Չեխովի թատերական գրականութեան մասին նաեւ ուրիշները:

Ի՞նչ է կատմում նրանց տարակուսնե– րի հիմքը:

Չեխովի պիէսների մէջ, ասում են նը– րանք, չկան հերոսական տիպարներ, չկան գործողութիւններ եւ կոնֆլիկտներ (բա– խումներ), իսկ գաղափարները, որ հե – դինակը արտայայտել է ուզում, անորոշ են եւ տարտամ: Այս բոլորի հետեւանքով նրա պիէսները բեմական չեն եւ նրանց ներկայացումները որեւէ տպաւորութիւն չեն ձգում դիտողի վրայ:

Ուշագրաւ է այս տեսակէտից այն պա– րագան, որ 1889 թ. նրա «Անտառի ոգի» (Լէշիյ) թատերակի ներկայացումը Մոս– կուայում ոչ մէկ յաջողութիւն չգտաւ, իսկ 1896 թուին կատարելագործ տա– ւեց Պետերբուրգի թատրոնում Չեխովի յայտնի «Ճայ»ը, որ յետագային գարձաւ Մոսկուայի գեղարուեստական թատրոնի խաղացանկի գլխաւոր պիէսներից մէկը, որի ներկայացումները գիտուեցան մեծ հետաքրքրութեամբ: Նոյնչափ եւ ուշագրութիւններ ունեցան նաեւ Չեխովի յե– տագային գրած թատերակները՝ «Մօրեռ– քայր Վաճեան», «Երեք քոյրերը» եւ «Բալենու այգին»: Այդ պիէսները կէս – հարիւրամեակ անց պահել են իրենց հե – տաքրքրութիւնը եւ մինչեւ այսօր էլ ներ– կայացում են ոչ միայն ռուսական, այլ նաեւ օտար բեմերի վրայ: Չեխովի թա – տերակները եւ մասնաւորապէս «Բալենու այգին» չատ սերտուած են մանաւանդ Ան– գլիայում, որովհետեւ անգլիական միջին դասակարգը երկու պատերազմների մի – ջեւ բնկած ժամանակաշրջանում ենթար – կուել է նոյն ապքատացման եւ անհոգաց– ման, ինչ որ Չեխովի գրամանների մէջ գուրս բերուած ռուս կալուածատէր ար– նուականութիւնը:

Ա. Չեխովի թատերգութեան չուրջը տեղծուած ամբողջ «թիւրատեսութեան» պատճառն այն էր, որ նրա թատերակնե– րը ինչպէս ձեւի նոյնպէս եւ խորքի կող– մից պարունակում էին նորութիւններ, ո– րոնք խոտոր էին համեմատաւում թատեր – գութեան ու թատրոնի մասին գոյութիւն ունեցող ըմբռնումներին:

Թատրոնի նպատակն է, ասում էր Չե – խովը, ներկայացնել կեանքը այնպէս ինչպէս որ կայ: Իսկ կեանքում «ամէն վայրկեան մարդիկ գնդակ չեն արձակում իրենց բունիին, կամ պարանով խեղդա – մահ լինում եւ կամ սիրոյ մէջ բացա – տրութում: Եւ ամէն անգամ խելացի բաներ չեն ասում: Մարդիկ աւելի յաճախ ու – տում են, խմում են, թրեւ են գալիս յիմարութիւններ ասում: Եւ ահա այս տ– ոմէնը պէտք է որ տեսնուի բեմին վրայ: Պէտք է այնպիսի պիէս գրել, որի մէջ մարդիկ գային, գնային, ճաշէին, խո – սէին եղանակի մասին, վիստ(թղթախաղ) խաղային: Թող բեմի վրայ ամէն իրէ նոյնիսկան բարդ լինի եւ դրա հետ միասին

կարծես միայն հանդիսատես է այլեւս եւ դիտէ որ սառնիկ յօդագլուխի վերջ սերտն ալ օր մը պիտի գաւաճանէ մէկը որ կեն– սալից եղած է աւելի քան 80 տարի:

Իր գրական հանճարը ամբողջացնելու համար Քօլեթ ունէր բացառիկ ոճ մը: Ոճ մը, որ յստակ, ուժեղ, երբեմն ջղա– յին բայց միշտ կենսունակ, կը բաւէր գտնելու համար գինքը վայելողները եւ փնտռելու կորցին:

Ինք որ կ'ըսէր թէ երկինքին եւ գերեզ– մանին միջեւ հոգը կայ գոր այնքան սի – րած է, վերապրեցաւ Հոլին, եւին ձգե– լով կէս գարու գրական աշխարհ մը, եւ անհամար բարեկամներու բաժումութիւն մը, որ տակաւին չէ կրցած բնական գրա– նել ձերունիի մը, եւ մտնուանդ Մեծ Քօ– լեթին մահը:

ԱՐՓԻԿ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՀԻՆ ԹՈՒՂԹԵՐ – ՀԻՆՑԱԾ ԹՈՒՂԹԵՐ(*)

ՋՈՒՐԻ ԽԱՂ, ՍԻՐՏԻ ԽԱՂ

★

Այն առեն Վարդավառը ուրիշ էր:

Այսօր երբ մեծցած, երբ «խլօք»ցած ենք կերպով մը, երբ տղու այն անուշ ու դրդռտ խաղերուն տեղ ապրուստի հոգը, բնակարանի քրտնցնող նկատումները բե – րած դեռեւսած ենք, սիրտ անգամ չեմ լ– ներ կատակ մը բնել վազը՝ երբ Վարդա– վառ է կ'ըսեն:

Սակայն այդ բառը ինծի կը տանի դէ– պի պարզամտութիւն, դէպի մանկութեան ժամերու բեհեզ փափկութիւնները:

×

Այդ տարին ալ — տարի որ մտացոնքի մէջտեղն մէկ է թագուած — ճիշդ այս տարուան պէս անձրեւ էր եկած Վար – դավառի չարթուն, եւ մեր պարտէզին ջրամբարը լեփ–լեցուն էր եղած յան – կարծ, երբ արդէն իր գառարկ պորտը ցուցնել էր սկսած՝ առտուան անասունի մը տկրած որովայնին պէս:

Անձրեւը դադրեցաւ եւ արեւը՝ բազնի– քէն ելած հարսի մը պէս — ինչպէս պիտի լլկը հնդիկ բանաստեղծը — սահեցաւ

(*) Այս խորագրով հրատարակելի հա– տորէ մը:

— Ես չեմ ուզում ձեզ ստիպել, որ ինձ ամուսնանաք, ես միայն կ՚ուզեմ, որ ինձ հետ ամուսնանաք, որովհետև ես ձեզ սիրում եմ։ Ես ձեզ սիրում եմ, ինչպես ոչ մի կին չի սիրել ոչ մի տղամարդ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԹՈՒՆՈՒԶԻ կառավարութիւնը կազմըւած պիտի ըլլայ մինչեւ երկուշաբթի օր : Բանակցութիւնները կը շարունակուին վարչապետին եւ Ֆրանսական մարզպա – ւորման : Հնարելի է որ Ֆրանսա պէտք չ նկն մնչեւ, քանի որ Ֆրանսա պէտք չ հաւանի նախարարներու ընտրութեան եւ նոր Տնտեսութիւններու թիւը որոշուածէն աւելի չանուած չ :

× *Եգիպտոսի «Իսլամ եղբայրներ»ու միութիւնը դժգոհ է Թունուզի մէջ Նոր Տնտեսութիւններու բռնած հաշտարար ւ – դանակէն : Յայտարարութեան մը մէջ կ'ըսեն թէ երկուած էին ամբողջական ան – կախութիւն ձեռք բերել՝ Ֆրանսական Միութենէն դուրս եւ մաս կազմել Արա – բական Միութեան : «Թունուզի ներքին անկախութեան հետեւանքով՝ Նոր Տնս – թուր բարձր դաւանանութեան արարք մը կատարած եւ ազատագրութեան չարժու – մին դէմ դաւաղրած կ'ըլլայ» կ'ըսեն Իսլամ Եղբայրները :*

× *Ամէն հաւանականութեան դէմ նոր ւժգեր կը դրկուին Թունուզ, տեղւոյն զօրքերուն թիւը 50·000ի բարձրացնելու համար :*

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ անկախու – թեան նոր ապացոյց մը տալու համար Ա· Միութիւնը ջնջեց այն բոլոր հրահանգ – ները, որ տրուած էին Մոսկուայի կողմէ, 1945էն սկսեալ, քաղաքական, տնտեսա – կան եւ մշակութային խնդիրներու վերա – բերեալ :

ԱՆԿԱՐԳԵԼԻՈՒԹԵԱՆ միջազգային մըւ – յսման վերջինը տեղի ունեցաւ Սէն–Ջանի մէջ, ուր տապչութիւնը չհեւցան Ռու – սերը, չնայելու իրենց մասնաւոր տարբե – րութեան : Ձեխոսլովաքները դաւուեցան երկրորդ, իսկ Ֆրանսացիները՝ երրորդ : Յետոյ կուգան Նուկոսլաւիա, Անգլիա, Իտալիա եւ Մ· Նահանգները :

ԹՈՒՐՔԻՈՅ Ազգ· Պաշտպանութեան դիւանը կը յայտարարէ թէ զօրակոչի պէտ – քի ենթարկուին երկրորդ չրջանէն 15 հազար, իսկ կէլիքօլուի չրջանէն 5000 պահեստի սպաներ եւ պինուոր, նոր պէն – քերուն վարժեցնելու համար, որ պիտի տեւէ մէկ ամիս մը :

× *Արտասահմանի համրորդութեանց նպաստին հետեւանքով օրական քանի մը հոգիի միայն արտօնութիւն տրուած է : մինչ առաջ 100է աւելի անձեր անցագիր կը պահանջէին :*

ՀԻՐՈՇԻՄԱՅի մէջ (Ճարոն) պան – կները հնչեցին իններորդ տարեդարձին առիթ հիւլէական առաջին ռումբին գոր – ծածութեան, որ պատճառած էր 78·000 մահ : Քաղաքը այժմ 300·000 բնակիչ ու – նի : Արարողութիւններ ըկատարուեցան այն կամուրջին մօտ ուր ինկաւ ռումբը եւ բանաձեւ մը քաւարկուեցաւ պահան – ջելով հիւլէական զէնքերու արգիլումը : Երկուշաբթի օր ալ նոյն արարողութիւնը պիտի կատարուի հիւլէական երկրորդ ռումբը ընդունող Նակազաքի քաղաք'ն մէջ :

Ա· ՄԻՈՒԹԵԱՆ մէջ նոր նախարարու – թիւն մը տեղծուեցաւ քաղաքային ու երկրագործական չինուիւններով զբա – ղելու համար :

ԱՔԵՆԻ մէջ Զըրչիլի անունով պանը – ուող փողոցը ապէ վերջ պիտի կոչուի «Կիպրոս փողոց», քան Թագաւորութեան ժողովի որոշման եւ իրը բաղդի ցոյց կղզին Ճանապարհի չմիացնելու համար :

ՄԱՐԴ ՄԸ ԿԱԽՈՒԱԾ պանուեցաւ Օր – լի Թագաւորական պարէզին մէջ ծա – ռէ մը : Գրպանէն թուղթ մը պանուած էր· — «Մտանակցած եմ 14–18ի պատերազմին նաեւ 39–45ն արտաոց պատերազմին : Եր – կրագործական արժանիքի եւ Պատերազ – մական Խաչի պատուանշաններն ունիմ : Անունս Բ–ով կը սկսի, ազգանունս Ս–ով, բնակած քաղաքս Ն–ով : 13 մահ ընտանի – քի մը մէջ դժբախտաբեր է : Ոտիկա – նութիւնը գօրաւոր է կ'ըսեն : Եթէ գօրա – ւոր էք, փորձեցէք պանել իմ ինքնու – թիւնս» :

ՕԴԱՆԱԻԱՅԻՆ չրջանակներու մէջ յա – պախոսական նորութիւն մը տեղծուե – ցաւ : Ամերիկայի մէջ օդանաւ մը չինուե – ցաւ որ կեցած տեղէն ուղղահայեաց կեր – պով կը բարձրանայ, իր չրջանը կատա – րելէ ետք, նոյն ձեւով, չիտակ վերէն վե – րին կ'իջնէ : Այս գրութիւնը պիտի չնչէ բնագաւառի կացութիւններու անհրաժեշտու – թիւնը :

ԵՂԱՆԱԿԻ ՄԵԾ ԴԱՇՏՅԱՆԴԷՍ

★

ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ԽԱՆԱՍՈՐԻ
ԵՒ
ՀԵՐՈՍՆԵՐՈՒ ՕՐՈՒԱՆ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Սասնոյ ապստամբութեան 50ամեակին առթիւ :

Նախաձեռնութեամբ Հ· Յ· Դ· Մար – ակլի Շրջ· կոմիտէին, մասնակցութեամբ չրջանիս ենթակոմիտէներուն եւ խումբե – րուն : Հ· Յ· Դ· Նոր Սերունդի Շրջ· վար – չութեան եւ իր մասնաճիւղերուն, ինչպէս նաեւ Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղերուն :

8 Օգոստոս, կիրակի առաջ օրը, Լէ Քայօլ Սէփտէմի ծառախիտ անտառին մէջ :

Կը նախագահէ ընկ· Յ· ՊԱՊԻԿԵԱՆ

Կը խօսի ընկ· Պ· ՉՊՈՒՐՔՃԵԱՆ

Այս օրնակատարութեան ներկայ պիտի ըլլայ Սէփթէմի քաղաքապետը իր խոր – հրդականներով :

Գեղարուեստական բաժին

Երգ, նուագ, արտասանութիւն եւ դա – նպան անակնկալներ, բարձրախօսով կը նուագուին հայկական եւ եւրոպական ըն – տիր եղանակներ :

Շրջանի ենթակոմիտէները եւ անհատ հայրենակիցները որոնք օթօբար չեն վար – ձած, կրնան առնելքա տանող թրօլէյբու – սը եւ իջնել Սէփթէմէն մէկ կայարան յե – տոյ, Լէ Քայօլ ատիկանական չէնքին առջեւ :

Հայ ազատագրութեան նախանձախնդիր մեր բոլոր հայրենակիցները սիրով կը հր – աւիրուին ներկայ բլլալու այս բացառիկ օրնակատարութեան :

Մուտքը ազատ է :

PREUVES

Revue Mensuelle Littéraire et Politique

Գրական եւ քաղաքական ամսաթերթ, հոխ բովանդակութեամբ : Թիւ 42 (0 – գուտոս) :

C. C. P. 178.00 Paris. Adresse 23, Rue de la Pépinière, Paris (8e)

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Հ· Յ· ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ կը տօնուի յառաջիկայ Նոյեմբեր 7ի պիչերը, «Միութիւնի» մեծ սրահին մէջ :

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Կը խնդրենք մեր բաժանորդներէն արձակուրդէն առաջ փակել իրենց հաշիւ – ները :

Այս առթիւ կը յիշեցնենք նաեւ թէ արձակուրդի առթիւ հասցէի փոփոխութեան համար անհրաժեշտ է նշանակել ՆԱԽԿԻՆ ՀԱՍՑԷՆ եւ կցել 100 ֆրանք :

Ընթերցողներու համար արձակուրդի բաժանորդագրութիւններ կ'ընդունինք : Մէկ ամսուան բաժնեգին՝ 300 ֆր· :

Վարպարելի (*Մարսէյլ*) բաժանորդները կրնան իրենց վճարումները ընել ընկեր Պետիկեանի :

× *Դպրոցասէրի խնամակալութիւնը կը յայտնէ պաշտօնապէս, որ աշակերտու – հիներու ընդունելութեան արձանագրու – թիւնները բացուած են արդէն : Ծնողները կ'ընդունուին երեքշաբթի, հինգշաբթի եւ չաբաթ օրերը, մինչեւ կէս օր :*

Դիմել վարժարանը, Ռէնսի, 1 Պուլ· տիւ Նօո, Էկիզ Փանթէնեի 146 թիւ հան – րակատար առնելով :

ՍԳԱՀԱՆԴԷՍ

ԱՐՇԱԿ ՋՕՊԱՆԵԱՆ-Ի ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Կիրակի ,23 Յունուար, 1955

ՍԱՒ ՌԻԾԸԼԻԼՕ

Կը խնդրուի բոլոր կազմակերպութիւն – ներէն նկատի առնենալ այս թուականը :

ԿՈՄՍԻ

(ՎԱՀԱՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆ)

«Խոնարհ հերոսները» եւ «Իմ Յուշերը» արդարդրելի են տակաւին :

Դիմել Գավէզեանի՝

Cavezian, 37 Rue de Trevise Paris (9e)

MAISON
ARDY

— GROS — S. A. R. L. au Cap. 12.000.000 — DEMI - GROS —

Tél. Cen. 14. 11 R.C.Seine 3337021 B.

Tél. Cen. 46.87 C.C.P. Paris, 6401.06

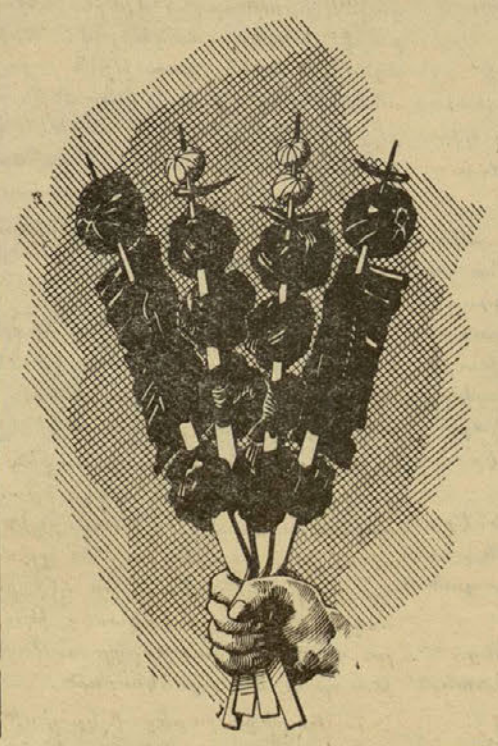
(ՏՆՕՐԷՆ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ)

86-89, RUE DE CLERY, PARIS (2e)

Հաստատութիւնը մասնագէտ է Bonnetterie եւ sous-vêtements ի վերաբերեալ ամէն տեսակի, եւ ունի Ֆրանսական մեծագոյն տուներու ապրանքները :

Jil - Polichinelle - DD - Mont d'Ecosse - Le Collègien - Le Chat
J. E. T. - Aviette - Parker Nemausa - Tixolid - Eminence -
Kangourou - Belesta - etc. etc
Caleçon Molletonnés - Le Belier - Le Vosgien - Trimeca etc. etc.
Միշտ տրամադրելի Ա· եւ Բ· կարգի ապրանք

Rayon spécial de ganterie et de mouffles en laine
pour HOMMES, FEMMES et ENFANTS.-

ՃԱՇԱՐԱՆ ԵԱՐ

Հիմնադիր–տնօրէն ԳՐԻԳՈՐ ԹԵՒԱՆԵԱՆ

★

Ֆրանսական – Հայկական եւ կովկաս – եան ընտիր կերակուրներ

ՇԱՆ ՉԵԼԻԶԻ ՍՐՏԻՆ ՎՐԱՅ

4, Rue Robert - Estienne

(Rue Marbeuf) PARIS (8e)

(Métro: F. D. Roosevelt)

★

Հանգիստ մթնոլորտ

Առաջնակարգ կովկասեան խորոված – ներ, «շաշլիք», «քարսքի»

★

BAR AMERICAIN

●

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

●

Շնորհակալութեամբ ստացանք Տիկին Փ· Կ (Քլիշի–Ֆրանս) 2000 ֆրանք :

Պ· Մահակեանէ (Լիոն) 1000 ֆրանք :

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Ազգանպաստութիւնները բացուած են 1954 1955 ուսումնական տարեշրջանի համար : Կը խնդրուի բոլոր հայ ծնողներէն, ո – րոնք կը փափաքին ազգային այս դարա – րոյ հաստատութեան մէջ ապահովել ի – րենց զաւակներուն տոհմային եւ Ֆրան – սական կրթութիւնը, օր առաջ, դիմել տեսչութեան, արձանագրութեան համար :

Մուրատեան վարժարանի այցելու – թիւնները՝ Շաբաթ եւ երկուշաբթի օրերը եւ ժամադրութեամբ :

Direction Collège Arménien
26, Rue Troyon - Sèvres (S. O.)
Tél. : OBS. 18-28

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՄՕՏ

ԿԸ ԳՏՆՈՒԻՒ ՀԵՏԵՒԵԱԼ ԳԻՐՔԵՐԸ :—

ՌՈՒԲԻՆԻ ՑՈՒՇԵՐԸ, 7 հատոր : Գին 3000 ֆրանք :

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ – ՆԵՐ (Ն· Ադոնց), գին 1000 ֆրանք :

ԳՐԻԳՈՐ ՆԱՐԵԿԱՑԻ, (ֆրանսերէնի թարգմանեց Լիւք Անտուէ Մարսէլ, ուրիշ ժողովրդական բանաստեղծութիւններ – րով) : Գին 1000 ֆրանք :

Կ· ՍԱՄՈՒՆԻԻ « Պատմութիւն արդի Հայ Գրականութեան » : Գին 800 ֆրանք : Ծրագրատարի ծախքը գնողին վրայ :

EVIDENCES

Revue Mensuelle

Ամսաթերթ, թիւ 41 Յունիս–Յուլիս :

30, Rue la Boëtie, Paris.

Տարեկան բաժնեգին 700 ֆրանք (10 թիւ), արտասահման 850 ֆրանք : Հատը՝ 75 ֆրանք :

Le Dome Ararat

Chez « SOUREN »

Նիսի լաւագոյն ճաշարան – գարե – ջրատուններէն է

1, Avenue Thiers, NICE
Tél. : 890-38

Օդի, ազանդերնէր, խորոված, եւ ձեր փնտռած բոլոր համադամ կերակուրները :

Անգաման անգամ մը փորձեցէք ձեր արձակուրդի միջոցին :

MORY et Cie

SERVICE VAUQUELIN

Միակ արտօնուած տունն է ծրարներ դրկելու համար ՀԱՑԱՍՏԱՆ

(U. R. S. S.)

Հաստատութիւնը արտօնուած է ՄԻ – ԱՑՆ ՆՈՐ ՉԻԵՍՏԵՐԸ դրկելու, պաշտօնական հաշուեցոյցներով, իսկ գործածուած հագուստներ՝ շատ լաւ վիճակի մէջ :

3, RUE ST.-VINCENT DE PAUL
Paris 10e, Tél.: TRU. 72-60(Poste 89)

ՁԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

Նաւով, օդանաւով, երկաթուղիով, ոեւէ ընկերութեամբ եւ միեւնոյն գի – ներով տեղերը կ'ապահովենք ձրիաբար, դէպի Հարաւային եւ Հիւսիսային ԱՄԵ – ՐԻԿԱ, ՔԱՆԱԱՏԱ, ԱՒՍՏՐԱԼԻԱ, ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔ եւ ամէն կողմ :

Դիմել ԵՂԻՇ ԱՐՋՈՒՄԱՆԵԱՆի որ ունի 35 տարուան փորձառութիւն

American LLOYD

48, Rue de la Republique
Tél: Co. 47.22 et 74.51, Marseille
7, Rue Auber, Paris.

- *Imp. Araxes 46, rue Richer. Paris*

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél.: PRO. 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R. C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. Հատը 12 ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
10
ՕԳՈՍՏՈՍ
★
MARDI
10 AOUT
1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ —ԹԻՒ 7441 30e ANNEE | Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2852

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

1920 ՕԳՈՍՏՈՍ 10

●

Երեսունեւչորս տարի առաջ վարիզեան արուարձան Սեւրի յախճապակիներու թանգարանին մէջ կը ստորագրուէր դառնագին մը, յաղթական մեծ ու փոքր դաշնակիցներուն եւ պարտեալ Թուրքիոյ միջեւ։

Օսմանեան մեծազօր կայսրութիւնը ծունկի եկած էր։ Ոչ միայն կորնդուցած էր Սուրիան, Լիբանանը, Իրաքը, Պաղեստինը, Յորդանանը, Եմէնը եւ Հիճազը, որոնք ընդմիշտ բաժնուելով անկէ՝ այլօր դարձած են մէկ մէկ անկախ պետութիւններ, այլ եւ Դաշնակիցները իրենց զին-ուժերովն եւ մարտանաւերով եկած նըստած էին իր մայրաքաղաքին՝ Պոլսոյ մէջ, հելլենական բանակը զրաւած էր Իզմիրը եւ կը յառաջանար դէպի Անատոլուի խորերը, Ֆրանսա եւ Հայկական Լեգէոնը տեղաւորուած էին Կիլիկիոյ մէջ։

Թուրքիոյ զորձած ոճիրներուն եւ ջախջախիչ պարտութեան բուն պատասխանատուները չսառնց փախուստ տուած էին եւ Եւրոպայի մէջ հանդիստ կեանք կը վարէին։ Փախչելու հնարաւորութիւն չունեցող իթթիհատական պարագլուխներն ալ 1920 մարտ 20ին Պոլսոյ մէջ ձերբակալուելով Մալթա աքսորուած էին։

Տամատ Ֆերիտ փաշայի գահլիճին վիճակուած էր ստորագրել Թուրքիոյ մահավճիռը։ Նախապէս իր պատուիրակները պարտաւորուեր էին լսելու Լոյտ Ճորճի եւ Քլեմանսոյի պատմական խիստ յանդիմանութիւնները։

Հայաստան անկախ պետութիւն դարձած էր 1918 Մայիս 28էն ի վեր։ Դաշնակիցները պաշտօնապէս ճանչցած էին զայն։ Այժմ իր ներկայացուցիչը՝ Հ. Հ. Պատուիրակութեան նախագահ Աւետիս Ահարոնեան հրաւիրուած էր ստորագրելու Սեւրի դաշնագիրը՝ Մեծերու կողքին։

Թուրք պատուիրակները, Հասի փաշա, ֆէյզուզոփ Բիգա Րեֆիք եւ Ռեշատ Մահիս դլխիկոր զրին իրենց ստորագրութիւնը միջազգային այդ մուրհակին տակ, որ իր 88րդ յօդուածով անկախ կը հռչակէր Հայաստանը եւ 89րդ յօդուածով կը վաւերացնէր Միացեալ Հայաստանը։

Մ. Նահանգներու նախագահ Ուիլսընին պարտականութիւն կը տրուէր ճշդել միացեալի սահմանները, իբրեւ իրաւարար Թուրքիոյ եւ Հայաստանի միջեւ։

Նախագահը 1920 նոյեմբեր 22ին Սան Բեմոյի դաշնակիցներու ժողովին ներկայացուց իրաւարարական վճիռը, որով Վանի, Պիթլիսի, Էրզրումի եւ Տրապիզոնի նահանգներու որոշ մասերը պիտի կցուէին Հայաստանի Հանրապետութեան։

Շուտ չըվեցաւ տակայն բախտին անիւը։

Օգոստ. 10ի եւ Նոյեմ. 22ի միջեւ դըժբախտ դէպքեր պատահած էին։ Թուրքիա, հնորհիւ բազմաթիւ մեղսակիցնե-րու, որոնց առաջին չարքին վրայ պէտք է դասել Մոսկուայի բոլշեւիկ կառավարութիւնը, սպառազինուած, ոտքի կանգնած եւ յարձակած էր Հայաստանի վրայ։ Ազգերու Դաշնակցութիւնը, որուն անդամ դարձած էր Հայաստան՝ Սեւրի դաշնագիրը ստորագրած վայրկեանին իսկ, չէր ուզեր օգնել երէկի «փոքրիկ» դաշնակցին»։

Ուիլսընի վճիռէն չաբաթ մը վերջ, Հայաստան լինած էր բոլշեւիկեան լուծին տակ։ Դաշնակիցները այլեւս իր բախտին ձգեցին զայն։

1923 յուլիս 24ին Լոզանի մէջ ստորագրուած դաշնագիրը չեղեալ նկատեց Սեւրինը։ Դաշնակիցները զլացան Հայերուն չնորհել նոյնիսկ փոքր «օճախ» մը, ինչպէս կը պահանջէին մեր դոյզ պատուիրակութիւնները։

Լոզանի դաշնագիրը ուրացումն եղաւ հայկական արեան, որ առատօրէն թափուած էր 1914էն մինչեւ 1920՝ Դաշնակիցներու եւ արդարութեան յաղթանակին համար։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

★

ՄԻՇՏ ԱՐԻՒՆ ԿԸ ՀՈՍԻ ՄԱՐՄՈՒԻ ՄԷՋ

●

13 ՍՊԱՆԵԱԼ· 70 ՎԻՐԱՒՈՐ

●

Արիւնալի ընդհարումները եւ ահաբեկումները հետզհետէ աւելի յաճախադէպ կը դառնան Մարոքի մէջ։

Կիրակի օր միայն փոս Լիոթէյի մէջ սպաննուեցան առ նուազն երկու Եւրոպացիներ եւ վիրաւորուեցան 16 բնիկներ։ Շաբաթ օր նոյն քաղաքին մէջ սպաննուած էին 11, վիրաւորուած՝ 30 հոգի։ Ուրիշ հեռագիր մը 70 կը հաշուէ միայն վիրաւորները։

Փոս Լիոթէյ խաբխոխ մըն է որ կը դոյժածուի Ամերիկացիներու կողմէ։ Կը գտնուի Քազապլանքայի հիւսիսակողմը։ Կիրակի օրուան կռիւը ծագեցաւ բնիկներու թաղին մէջ։ Ոստիկանութիւնը կ'ըսէ թէ յարձակում կրեցին 6–7000 հոգինոց ամբոխի մը կողմէ, երբ կը փորձէին ուժով փոխադրել քանի մը Ֆրանսացի բանտիքներ։ Ոստիկանութիւնը ինքնապաշտպանութեան դիմեց։ Այն ատեն ամբոխը նոյէն յարձակեցաւ եւ քանդեց դըպրոց մը, սինեմա մը, նոր նամակատուն մը եւ բուժարան մը։ Շատ մը ծառեր եւ հեռագրական ձողեր արմատախիլ եղան։

Շաբաթ օրուան խռովութիւնները ծագեցան երբ ոստիկանութիւնը կը փորձէր վերաբանալ խանութները, որոնք փակուած էին նախորդ Սուլթանին կուսա-կիցներուն չանձնաբարութեամբ։

Տեղական թերթերը կը զրեն թէ ըմբոստները տունէ տուն շրջելով տեղն ու տեղը կը սպաննեն Եւրոպացիները։ Ցեղոյ ատարի եւ կրակի կուսան ամէն բան։

— Մարոքի մարզպանը, Պ. Լաքոսթ, մանաւանդ կոչ մը ուղղեց Ֆէսի բնակիչներուն, վերջին շաբթուան դէպքերուն առթիւ.—«Բնակիչներ Ֆէսի, վերջ տուէք այս խլրտումներուն, վերսկսեցէք ձեր սովորական աշխատանքը։ Միայն խաղաղութեան չնորհիւ կրնաք վերստանալ բարեկարդութիւն եւ բարգաւաճում։ Կը կրկնեմ, հարկ է վերջ տալ այս խլրտումներուն։ Մի տակիչէք որ ձեռնհաս իշխանութիւնը աւելի խստօրէն միջամտէ։ Գիտէք որ ան պատրաստ է ի հարկին խստօրէն միջամտելու եւ թէ ունի անհրաժեշտ միջոցները»։

× *Արաբական Դաշնակցութիւնը հեռագիր մը ուղղեց Ազգաժողովին, ազդարարելով թէ Մարոքի կացութիւնը «վտանգ մը կը կազմէ խաղաղութեան համար»։ Կազմակերպութիւնը Ազգաժողովին մէջ ամաուիթիւնը կը խնդրէ, վերջ տալու համար այս կացութեան։*

× *Մարոքի Ֆրանսայի, հրեայ եւ տեղացի բնակչութեանց ներկայացուցիչները հեռագիր մը ուղղեցին Ֆրանսայի վարչապետին, խնդրելով։ — 1· Վերահաստատել բարեկարգութիւնը։ 2· Վերջ տալ ահաբեկութեան։ 3· Երաշխաւորել անհատներու ապահովութիւնը։*

× *Սուլթանը ձայնասփիւռ կոչ մը ուղղեց իր հաւատարիմ հպատակներուն, ցուցնելով իր մտահոգութիւն յայտնելով պատահած դէպքերուն առթիւ, որոնք կը սպառնան ապահովութեան եւ անդորրութեան։ Այս առթիւ կը դատապարտէ չատերու «անսանձելի վայրագութիւնը» որ արձրնուած է իսլամական կրօնքին կողմէ։ Դիմելով ժողովուրդին ողջմտութեան, վճռապաշտ յոյս կը յայտնէ թէ անկարգութիւնները պիտի դադրին։*

ԹՈՒՆՈՒԶԻ ԴԱՇԼԻՋԸ ԿԱԶՄՈՒԵՑԱՒ

Թունուզի վարչապետը, Թահար Պէն Ամմար, վերջապէս կազմելով իր դահլիճը, գործի ձեռնարկեց չաբաթ օր։ Պէյը վաւերացուց նոր դահլիճին կազմութիւնը Կարթագինէի պալատին մէջ, համաձայն հանդիսաւոր արարողութեան մը որ տեղի կ'ունենար տարիներ առաջ, երբ իր նախորդները կառավարիչ կը նշանակուէին Թուրքիոյ կողմէ։ Վարչապետը համբուրեց Պէյին աջ ձեռքը եւ ձախ ուսը։ Վերհասպետը ողջունեց պինքը իրրեւ «մեր ոդին» եւ Ազեան պատուանշանը չնորհեց։

Թահար պէն Ամմար, որ Թունուզի ամէնէն հարուստ հողաւէրերէն մէկն է, պիտի վարչ բանակցութիւնները Ֆրանսայի հետ, լրացնելու համար խոստացուած ինքնավարութիւնը։ Երկու տարուան մէջ առաջին անգամ ըլլալով Թունուզի դահլիճին կը մասնակցին չափաւոր ազգայնական կուսակցութեան՝ Նէօ Տեսթուրի անդամները։ Դահլիճը կը բաղկանայ տասը Թունուզցիներէ, չորսը Նոր Թեսթուրեան, եւ չորս Ֆրանսացի պաշտօնատարներէ։

Մինչ այս մինչ այն, ահաբեկումները կը շարունակուին։

ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ԽԱՉԻ ՏՈՒՆԸ ՊԼԻԶՐՈՒԹԻ ՄԷՋ

ՊԼԻԶՐՈՒԹ, 7 Օգոստ. (Յառաջ). — *Հինգշաբթի օր, 5 Օգոստ., Լիբանանի Առաջնորդ Տօրէն եպսկ. կատարեց Օգնութեան Խաչի Տան հիմնարկէքը Նոր Մարշի մէջ, ի ներկայութեան Գուրգ Համուտ Թաղապետ Հայր Պօղոս Արխի, Տօրէն քահանայի եւ դուխկոբհայ բարերար Պ. Մխիթար Թընկրեանի, Օգն. Խաչի Շրջ. վարչութեան եւ մասնաճիւղերու ներկայացուցիչներուն։*

Այն գեհինը որուն վրայ պիտի կառուցուի Օգնութեան Խաչի Տունը, կը գտնուի Գերմանիկ սրահին դիմացը եւ ունի բաւական ընդարձակ տարածութիւն։ Շէնքը պիտի կառուցուի Պ. Մ. Թընկրեանի արբամադրած գումարով, տասը հազար լիրոսկի։ Առաջին քարկը պիտի յատկացուի «Պնակ մը կեցակուր»ի խոհանոցին եւ դարմանատան, երկրորդ քարկը՝ բարեբարին բնակութեան։

Սրատաչարժ էր հիմնարկէքի արարողութիւնը։ Առաջնորդին աղօթքէն վերջ ոչխար մը մորթուեցաւ։ Տօրէն եպսկ. չորհակալութիւն յայտնեց Օգն. Խաչին եւ բարերարին։ Շրջ. վարչութեան կողմէ խօսեցաւ Տիկին Է. Պալեան, պարգեւով «Պնակ մը կեցակուր»ի ձեռնարկին արժէքը եւ չնորհակալութիւն յայտնելով բարերարին։ Ընկեր Ե. Տարօնեան խօսք առնելով զրուատներ պատմեց Պ. Թընկրեանի կեանքէն։

ԼՈՒՐԵՐ ԵՐՈՒՍԱղԷՄԻ ԱՖՈՒՆԷՆ

Երուսաղէմի Ս. Յակոբեանց վանքին պաշտօնաթերթ Սիոնի Ձայնի թիւէն։

Պ. Գալուստ Կիւլպէնկեան, ինչպէս նախապէս, ժառանգաւորաց վարժարանի եւ Ընծայարանի կրթ. ծախքերուն ի հայրե երեք տարուան համար կը նուիրէ 1000ական սթերլին (մօտ մէկ միլիոն ֆրանք)։

Նաեւ Լոնտոնէն Պ. Ներսէս Կիւլպէնկեան ի յիշատակ իր վաղամեռիկ որդւոյն Պօղոսի, տարեկան 360 սթերլինի տուրքական նուիրատուութիւն մը յատկացուցած է տեղւոյն Ս. Թարգմանչաց վարժարանին։

ԱՄՊԱՄԱՅ ԵՐԿԻՆՔ ԵՒ ԱՆՁՐԵՒ

— ահա Փարիզի օդը, օրերէ ի վեր։ Բուռն քամի մըն ալ կը փչէ հիւսիսային չրջանին մէջ, ծառերը արմատախիլ ընելով։

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

Ա. ՉԵԽՈՎ

(ՄԱՀՈՒԱՆ 50ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻԻ)

(Դ. եւ վերջին մաս)

ԹԱՏԵՐԳՈՒԹԻՒՆԸ

2.

Ցայտնի բեմադիր Ստանիսլաւսկին, իր մահից (1938 թ.) առաջ, յամառօրէն կրկնում էր, որ «Չեխովը մեր թատրոնի (Մոսկուայի դեղարուեստական թատրոնի) մշտնջենական հեղինակն է»: Բոլշեւիկները, սակայն, Չեխովի ստեղծագործութիւնների հետ սերտօրէն կապուած թատրոնը կոչեցին Մ. Գորկի որովհետեւ Գորկին իրենց մարդն էր: Բայց չի փոխուել Դեղարուեստական թատրոնի նախկին վարպետները եւ նրա վրայի առաջուայ խորհրդանիշը՝ դէպի վեր սաւառնող ճայը: Այս խորհրդանիշը ծագել է Չեխովի համանուն պիէսից՝ Ճայից: Այդ թատերակը առաջին անգամ ներկայացուել Պետերբուրգում (1896 թ.) եւ ոչ մէկ յաջողութիւն չգտաւ, թէեւ դերակատարներից մէկը էր հռչակաւոր Կոմիսարժեւսկայան: Երկու տարի յետոյ երբ Ճայը բեմադրեց Դեղարուեստական թատրոնը, արդէն անցաւոր արուեստասէր հասարակութեան հիացմունքին: Պատճառն այն էր որ Մոսկուայի թատրոնը կարողացաւ ըմբռնել եւ տալ Չեխովի թատերական դրամատական մանրայատկութիւնները, որոնք, նորութիւններ էին այն ժամանակուայ համար:

Ճայ թատերակը թէ իր անունով եւ թէ բովանդակութեամբ յիշեցնում է ռուսական խիստ տարածուած երգը այն «հրաշք աղջկայ» մասին, որ ապրում էր հանդիստ ու խաղաղ կեանքով լճի վերը գտնուող բարձունքում, բայց անձանօթ մի մարդ գրաւում էր նրա սիրտը եւ ապա խորտակում զայն ճիշդ այնպէս, ինչպէս այն որսորդը, որ կատակելով ու խաղ անելով սպանում է լճի վրայ ղէպի երկինք սլացող ճայը եւ առանց նոյնիսկ նայելու իր զոհին, անհետանում է լեռներում:

Չեխովի թատերակի մէջ ճայը երազ կոտ երիտասարդուհի Նինա Զարեչնայան է, որին սիրահարած է սկանակ գրող Տրեպլեւը, որ սակայն բախտ չունի ոչ արուեստի եւ ոչ ալ սիրոյ մէջ: Զարեչնայային դայթակղեցնում է Տրիգորինը, յայտնի գրող, որ մեծ յաջողութիւն ունի կանանց մօտ: Եւ Տրեպլեւի մօր սիրականն է: Տրիգորինի այս յաջողութիւնները երեւութական են: Ներքնապէս նա եւս բաւարարուած չէ, որովհետեւ զգում է, որ նոր խօսք ասել գրականութեան մէջ չի կարող: Միւս կողմից չփացած կանացիկ, նա չէ կարողանում գնահատել, ինչպէս որ պէտքն է, նրանց սէրը:

Զարեչնայան հոգեկան մեծ տառապանքների ու ցնցումների է ենթարկւում Տրիգորինի պատճառով եւ, ի վերջոյ, հիասթափուելով նրանից, խզում է նրա հետ իր կապը, թէեւ չարունակում է սիրել նրան, նա գնում է գաւառ եւ անճնաւոր լինում բեմին: Գաւառական դերասանուհին յամառ եւ տոկուն աշխատանքով յառաջդիմում է, չնորհիւ ղէխաւոր բանի, որ կարողանում է ստեղծել իր մէջ, խանդավառութիւն դէպի արուեստը: «Ես խաղում եմ հաճոյքով, հիացմունքով, արբենում եմ բեմի վրայ եւ զգում եմ ինձ գեղեցիկ», խոստովանում է նա անկեղծօրէն Տրեպլեւին: Չնորհիւ այդ խորախորհուրդ ոյժին, նա ողեւորում է իր խաղով հասարակութիւնը եւ այսպէս ծառայում է մարդկանց:

«Ծառայել մարդկութեանը» Չեխովի փայփայած եւ քարոզած ամենագլխաւոր դաւափարն է: Նրա կարծիքով սէրը մի – այն բաւական չէ իմաստաւորելու համար մարդու կեանքը: Սէրը լաւ է այն դէպքում, երբ ներդաշնակուած է հանրօգուտ աշխատանքի հետ: Տրիգորինի համար այս վերջինը երկրորդական տեղ է բռնում, այստեղից էլ նրա անբաւականութիւնը կեանքից, իսկ Տրեպլեւը, որ ձախողել է ստեղծագործ աշխատանքում եւ ապրում է միայն Նինայի հանդէպ ունեցած իր խորատակուած սիրով, կքում է կեանքի ծանրութեան տակ եւ ինքնասպանութիւն է գործում:

Ա. Չեխովի բոլոր թատերակների մէջ ամէնից շատ չեխովեան է «Երեք քոյրեր» դրաման: Նա գրուած է թատերդութեան մասին Չեխովի ունեցած ըմբռնումների համաձայն: Դրամայի մէջ ամենատիպական մարդիկ, «գալիս են, գնում, ճաշում, խօսում եղանակի մասին», բայց նրանց այդ առօրեայ կեանքի բեմադրութիւնը մեզ ականատես ու հաղորդակից է դարձնում մի խոր դրամայի, որ ապրում են այս մարդիկ եւ որ հանդիսանում է ողբերգութիւնը «ձախորդ ժամանակներում» ապրած ռուս մարդոց: Երեք քոյրերի մէջ բացակայ է դրեթէ գործողութիւնը, չկան նաեւ հերոսական տիպարներ ու ցնցող տեսարաններ: Գործող անձինք մեծ մասամբ ազնիւ եւ լաւ մարդիկ են, բայց կամազուրկ, անօգնական, անընդունակ պայքարելու այն լաւ ապագայի համար, որի մասին խօսում են չարունակ ու երազում:

Մոսկուայից պաշտօնով նահանգական քաղաք է փոխադրւում այրիացած զօրավար Պրոզորովը: Տասը տարի անց նա մեռնում է: Առաջին գործողութեան վարագոյրը բացւում է նրա մահից մէկ տարի յետոյ: Բեմի վրայ են զօրավարի երեք աղջիկները՝ Օլգան, Մաշան, Իրինան եւ տղան՝ Անդրէյը: Մաշան ամուսնացած է տեղական դիմնազիոնի ուսուցչին հետ: Հիասթափուած է ամուսնուց, որ մի նշանաւոր ապուշ է՝ մի իսկական Վոտեվիլեան: Օլգան սիրազեղ սիրտ ունի, բայց անտրտունջ ենթարկւում է քմահաճոյք – ներին իր եղբօր կնոջ՝ Նատաշայի, եսամոլ, դատարկագլուխ քաղքենի, որ ձանձրոյթից եւ պարապութիւնից տարուած դաւաճանում է իր ամուսնուն: Իրինան 20 տարեկան մի աղջնակ, որ ապրում է միայն մէկ երազով՝ վերադառնալ Մոսկուա: Օլգայի երազն է նոյնպէս՝ դնալ չուտով Մոսկուա: Նրանց թւում է, որ իրենց եղբայրը պէտք է դառնայ պրոֆէսոր Մոսկուայի համալսարանում, իսկ Մաշան էլ ամէն ամառ կուգայ Մոսկուա եւ կ'երջանկանայ իրենց հետ միասին Մոսկուայում ապրելով:

Պրոզորովների մօտիկ ծանօթները քաղաքում հասատատուած զօրամասի սպաներն են, որոնցից Վերշինինը ամուսնացած է, ունի երկու աղջիկներ, բայց դժբախտ է իր այդ երկրորդ ամուսնութեան մէջ: Նրա սիրահարում է երեք քոյրերից Մաշան, որ, ինչպէս ասացինք, ամուսնացած է: Սպաներից է նաեւ Տուզէնբախը, որ սիրահարած է Իրինային եւ այդ հողի վրայ բախում է ունենում մի ուրիշ սպայի հետ եւ սպանւում իրենց պատկառելիութեան օրուայ նախօրեակին: Նոյն այդ օրը զօրամասը փոխադրւում է Լեհաստան եւ մեկնում է, բնականաբար, նաեւ Վերշինինը: Երեք քոյրերի կեանքը վերստանում է իր նախկին վիճակը եւ թերեւս աւելի անմխիթար կացութիւն է ստեղծւում նրանց համար, որովհետեւ նախ՝ խորտակւում է Մոսկուա գնալու երազը (Անդրէյը թղթախաղի մէջ կորսընցնելով, դրաւ է գնում հօրից ժառանգութիւն մնացած տունը եւ ինքն էլ խըրտւում է ընդմիշտ գաւառական գռեհիկ կեանքի ճահճախուռնի մէջ) եւ ապա՝ էլ աւելի է դառարկւում նրանց կեանքը զօրամասի եւ ծանօթ սպաների մեկնումի հետեւանքով:

Չեխովեան հերոսի տիպարը կենդանի կերպով վերարտադրուած է Անդրէյի հետեւեալ խօսքերի մէջ:

— Ինչո՞ւ մենք գեռ նոր սկսանք մեր կեանքը, գառնում ենք ձանձրանալի, դորշ, անհետաքրքրական, ծոյլ, անտարբեր, անօգուտ, դժբախտ... (Մեր քաղաքում) միայն ուտում են, խմում, քնում, ապա մեռնում... Ծնւում են ուրիշներ եւ նրանք էլ ուտում են, խմում, քնում եւ, որպէսզի չբթանան ձանձրոյթից, զանազանութիւն են մտցնում իրենց կեանքի մէջ զրուելի բամբասանքներով, օղիով, թղթախաղով, դատավէճերով, եւ կանայք խարում են իրենց այրերին, եւ այրերը ստում են, այնպէս են ցոյց տալիս, որ իրը թէ ոչինչ չեն տեսնում, ոչինչ չեն լսում, եւ անողոք դեռհոգութիւնը ճնշում է երեխաներին եւ Աստուածային կայծը հանդչում նրանց մէջ, եւ նրանք էլ դառնում են այնպիսի ողորմելի, միմիանց նման, մեռեալներ, ինչպէս իրենց հայրերն ու մայրերը...:

Անկարող փոխել այս վիճակը, Չեխովի հերոսները անձնատուր են լինում երազանքի եւ միխիթարում են իրենց նրանով, որ «200 կամ 300 տարի յետոյ կեանքը այս աշխարհում կը լինի աներեւակայելիօրէն գեղեցիկ, զմայլելի»: Մարդուս, փիլիսոփայում է Վերշինինը, այդպիսի կեանք է պէտք, իսկ եթէ այդպիսին առայժմ չկայ, նա պէտք այն նախզդայ, սպասի, երազի:

Բայց այդ ապագայ կեանքը ո՞վ կը զարձնի զմայլելի, հարցնում է իրաւացիօրէն Մ. Գորկին, եթէ մենք Վերշինինների հետ միասին ոչինչ չենք անի եւ միայն կը սպասենք եւ կ'երազենք:

Իր մահուանից մի քանի ամիս առաջ Ա. Չեխով գրեց իր վերջին թատերակը՝ Բալենու այգին:

Բովանդակութիւնը երկու խօսքով հետեւեալն է: Գարնանը Փարիզից իր կալուածն է վերադառնում այրի Տիկին Ռանէվսկայան: Նա գեռեւս պառաւ չէ: Փարիզում վարում էր զուարճալի կեանք: Ունէր սիրական: Ռանէվսկայի հետ է նրա երիտասարդ աղջիկը Անեան եւ եղբայրը՝ Գաեւը: Այս վերջինը տիպար ռուս ագա է (բարին), վարժուած անաչխատ կեանքի եւ տնտեսութիւնից ոչինչ չհասկացող, անդործնական մի պարապայծ արարած: Կալուածում է գտնւում չփացած եւ ծէգծէգուն ալախինը, Փարիզի ժամն հաճոյքները վայելած եաչկա ծառան եւ դժբախտ ու ծիծաղելի դաստիարակուհի Շարլոտը: Գործող անձանց թւում է նաեւ «յաւիտենական ուսանող» Տրոֆիմովը, նոր զարգացող կապիտալիզմի ներկայացուցիչ Լոպախինը եւ ծերացած հաւատարիմ ծառան՝ Ֆիերսը:

Ռանէվսկայան կալուածը յայտնի է իր հնամենի բալենու այգիով, որ գարնան այդ օրերին վերին աստիճանի գեղեցիկ է:

Կալուածը գրաւ է դրուած, տերերը պարտքերի մէջ թաղուած են, բայց այդ մասին ոչ ոք հոգ չէ տանում: Նրանք գրաւում են հանդէսներ եւ գնացան տեսակի «քէյֆեր» կազմակերպելով: Ի վերջոյ գործը յանգում է այնտեղ, որ ստիպուած են լինում վաճառել այդ կալուածը, իր գեղեցիկ բալենու այգու հետ միասին: Գնում է, ի հարկէ, Լոպախինը, մտադրելով կարել բալենու ծառերը եւ այն տեղ գործարան կառուցանել: Վերջին տեսարանը նշանակալից եւ յուզիչ է: Կառքերը սպասում են կալուածի դրան առջեւ: Մարդիկ տեղաւորւում են նրանց մէջ, իսկ բեմի յետեւից լսւում է կացինի հարուածների ձայնը՝ կարում են բալենու ծառերը: Շտապելուց մոռանում են առնել իրենց հետ ծերուկ ծառային՝ Ֆիերսին:

Ռանէվսկայան վերադառնում է Փարիզ, իր նախկին կեանքը չարունակելու, բայց Անեան, Տրոֆիմովի քարոզների ազդեցութեան տակ, որոշում է նոր կեանք սկսել նրա հետ միասին: Նոր կեանքը նրանց համար ուսման եւ գիտելիքներ ձեռք բերելու մէջ է, որ անհրաժեշտ է հանրային օգտակար ծառայութեան ու աշխատանքի համար:

Բալենու այգու հիմնական գաղափարը նոյնն է, ինչ որ Մօրեղբայր Վանեայի մէջ: Չեխովը դատապարտում է մեռնող ազնուականութիւնը, թէեւ բարի խօսք չունի նաեւ Լոպախինների համար: Միւս կողմից նա տուել է նաեւ Անեայի ու Տրոֆիմովի տիպարները, որոնք ձգտում են նոր կեանքի, ինչպէս Տուզէնբախը երեք քոյրերի մէջ:

Ա. ԽՈՆԴԿԱՐԵԱՆ

ՕՏԱՐ ԷՋԵՐ

ՁԿՆՈՐՍԸ ԵՒ ԻՐ ՀՈԳԻՆ

Երբ այս խօսքերը լմացաւ, սարսռաց եւ հոգին ըսաւ.

— Ո՛չ, ո՛չ, շատ դէշ ըրիր, ինծի մոռցնել տուիր սէրս, ինծի փորձութիւն թելադրեցիր, դէս մեղքի ճամբին մէջ ու – զարկեցիր:

Հոգին ըսաւ.

— Մոռցա՞ր որ դէս երբ ուրիշ երկիր – նէր զրկեցիր, ինծի բան մը չտուիր: Եկուր երթանք ուրիշ քաղաք մը եւ երջանիկ ապրինք, որովհետեւ դրամապանակին մէջ ինը ոսկի ունինք:

Բայց երիտասարդ ձկնորսը առնելով ինը հատ ոսկին դետին նետեց եւ ոտքի – րովը ճզմեց պանդք:

— Երբէք, երբէք, պոռաց ան, քնաւ քեզի հետ միասին չեմ ուզեր որ մնամ, այս վայրկեանէս իսկ չեմ ուզեր որ քեզ հետ ճամբորդեմ, այսպիսով այժմէն իսկ հեռացած եմ, կը բաղձամ հիմա քեզ զրկել, վասնզի ինծի բնաւ բարիք չըրիր:

Կռնակը դարձուց լուսնին եւ իր պղպիկ կանաչ լժի մորթէ կօշով դանակը հանեց ու աչխատեցաւ կարել իր ոտքերուն միջև դտնուած մարմնին չուքը, որ մարմնին հոգին էր:

Հոգին բնաւ չշարժեցաւ, նոյն վիճակին մէջ կը մնար, բայց ըսաւ անոր.

— Կախարդուհին որ այն դիւթանքը սորվեցուցած էր, այսուհետեւ ի զօրու չէ, որովհետեւ ալ քեզմէ պիտի չբաժ – նուիմ, ոչ մէկ առեն պիտի կարենաս դիս վտարել: Մարդ կեանքին մէջ մէկ անգամ կրնայ բաժնուիլ իր հոգիէն, բայց կրկին վերադառնալ, պարտաւոր է յաւիտեան պահել եւ ասիկա իր պատիժն ու վարձատրութիւնը կ'ըլլայ:

Երիտասարդ ձկնորսը դունատեցաւ, եւ իր բռունցքները սեղմելով դոչեց.

— Կախարդուհին որ ասիկա ինձմէ պահեց, դէս խարած եղաւ:

— Ո՛չ, պատասխանեց հոգին, անիկա հաւատարիմ է անոր որ կը պաշտէ եւ անոր միչտ ծառան կ'ըլլայ:

Երբ երիտասարդ ձկնորսը զգաց թէ պիտի չկարողանայ ալ հոգիէն բաժնուիլ, հասկցաւ թէ իր չար հոգիին հետ միասին պիտի մնայ, յուսահատութենէն դետին ինկաւ ու գառնօրէն սկսաւ լալ:

×

Երբ արշալոյսը ծագեցաւ, երիտասարդ ձկնորսը ելաւ եւ հոգիին ըսաւ.

— Ձեռքերս պիտի կապեմ որպէսզի չհնազանդիմ հրամաններուդ, չբթներս դոց պիտի մնան որպէսզի խօսքերդ չկրկնեմ: Եւ պիտի վերադառնամ հոն ուր սիրուհի մը ունիմ: Պիտի վերադառնամ մինչեւ փոքրիկ ծովափը ուր ան սովորութիւն ունէր երգելու, պիտի կանչեմ զայն, եւ ըրածներս իրեն պիտի ըսեմ, ինչպէս նաեւ ինծի ըրած չարիքներդ:

Հոգին համոզելով ըսաւ.

— Ո՞վ է սիրուհիդ որուն համար պէտք է որ վերադառնաս: Աչխարհի մէջ շատ աւելի գեղեցիկներ կը գտնուին: Կան Սամարացիներ որ ամէն տեսակ թռչուններու եւ անասուններու նման կը պարեն, անոնց ոտքերուն մատները հինայով ներկուած են եւ ձեռքերու մէջ պղինձէ զանգակներ ունին: Բոլոր պարի միջոցին կը ծնդան, անոնց ծիծաղը աւելի վճիտ է քան փայլուն ջուրի մը ակը: Եկուր ինծի հետ, կս քեզի ցոյց պիտի տամ:

Աղէկ միտքս ինկաւ, ի՞նչ նշանակութիւն ունի չփոթութիւնդ մեղք բաներու համար: Այն որ համճելի է ուտելու, մինչ ուտողին համար չէ չինուած: Այն որ անուշ է խմելու համար, մինչ թոյն չի պարունակեր: Բնաւ մի նեղուիր, հոս մարը պզտիկ քաղաք մը կայ ուր կանաչենի մը կը գտնուի: Այս հաճոյալի պարտէզին մէջ կան սպիտակ սիրամարգներ եւ կապոյտ վիղով սիրամարգներ: Անոնք իրենց պոչերը երբ արեւին տակ տարածեն, նման են փղոսկրէ եւ ոսկիէ սկուտեղիներու: Իսկ անոնք որ կը կերակրեն, անոնց գուարճութեան համար կը պարեն, երբեմն անոնց ձեռքերուն վրայ, երբեմն ալ գետին: Անոնց աչքերը չատ կենդանի գոյներով ծարիրուած են, ուռնդերնին ծիծեռնակներու թեւերուն կերպարանքը ունի: Մի տխրիր, եկուր ինծի հետ երթանք դէպի այն գիւղը:

Բայց երիտասարդ ձկնորսը բնաւ չպատասխանեց: Ան իր շրթունքը կնքեց լռութեան կնիքով, չուանով մը սեղմօրէն կապեց ձեռքերը եւ ուղղուեցաւ այն կողմը, ուրկէ որ եկած էր, այն պղտիկ ծովափը ուր սիրուհին սովորութիւն ունէր երգելու: Սակայն հոգին անդադար փորձեց համոզել, բայց բնաւ պատասխան չստացաւ, որովհետեւ սէրը իր մէջ չատ աւելի զօրաւոր էր:

Երբ ծովեզրը հասաւ, քակեց իր ձեռքերը, հանեց իր շրթներէն լռութեան կնիքը եւ փոքրիկ ծովանուշը կանչեց: Թէպէտեւ մինչեւ երեկոյ ձայնեց անոր ու պատատացաւ, սակայն ոեւէ պատասխան չստացաւ:

Երիտասարդ ձկնորսը ժայռի մը խոռչին մէջ եղէգէ հիւղակ մը շինեց եւ հանդարտ տարի մը մնաց: Ան ամէն առաւօտ ծովանուշը կը կանչէր, կէսօրին կրկին կը ձայնէր եւ երեկոյեան անոր անունը կուտար: Բայց ան ոչ մէկ առեն ջուրերուն մէջէն դուրս եկաւ, եւ ծովանուշ ոչ մէկ կողմէն կրցաւ գտնել: Ան փնտռեց տեղատուութենէ մնացած ջրակոյտերուն մէջ, փնտռեց նաեւ խորութիւններու յատակը գտնուող հորերուն մէջ:

ՕՍԿԱՐ ՈՒԱՅԼՏ

(Շար.)

ՎԱՅՍ ՏՊՇՈՅՈՂ

Ֆրանսա «Լը Մոնդ» պ. Նադ – լիեր տէկ յօդուածշարէնէ)

Ցաւոտ ապրումներ ունեցող ֆրանսացի հայրենակիցներուն մեծ մասը, որ Հայաստանի Հանրապետութեան մէջ կը բնակի, կը զգայ, որ իր ներկայութիւնը ոչ ոքի կը հետաքրքրէ։ Ան կը նկատուի որպէս «ուրիշ մը», որ ոչ մէկ կապ ունի տեղացիներուն հետ։ Ան կը զգայ, որ ինքն ալ կը նկատէ ամէն ինչ որպէս «ուրիշ մը»։ Ան կը զգայ, որ ինքն ալ կը նկատէ ամէն ինչ որպէս «ուրիշ մը»։ Ան կը զգայ, որ ինքն ալ կը նկատէ ամէն ինչ որպէս «ուրիշ մը»։

Ցաւոտ «Լը Մոնդ»-ի յօդուածը կը ներկայացնէ ֆրանսացի հայրենադարձներու ներկայ վիճակը։ Անոնք կը կազմեն 40%-ը մեր ներկայ, յաղթական ժողովուրդի։ Ան կը տեսնէ, որ ինքն ալ կը վտանգուի դառնալ ուրիշ մը։ Ան կը զգայ, որ ինքն ալ կը վտանգուի դառնալ ուրիշ մը։ Ան կը զգայ, որ ինքն ալ կը վտանգուի դառնալ ուրիշ մը։

Ցաւոտ «Լը Մոնդ»-ի յօդուածը կը ներկայացնէ ֆրանսացի հայրենադարձներու ներկայ վիճակը։ Անոնք կը կազմեն 40%-ը մեր ներկայ, յաղթական ժողովուրդի։ Ան կը զգայ

ԸՆԿԵՐԱՑԻՆ ԽԼՐՏՈՒՄՆԵՐԸ
ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ ՄԷՋ

Վերջին լուրերու համաձայն, ընկերային խլրտումները եւ գործադուլները կը ծաւալին արեւմտեան Գերմանիոյ մէջ, Համպուրկէն տարածուելով մինչեւ Պաւարիա եւ Ռուրի շրջանը:

Շաբաթ օր Համպուրկի փոխադրութեանց եւ ուրիչ հանրային ապասարկու-թեանց աշխատաւորները ջախջախիչ մե-ծամասնութեամբ որոշեցին չարունակել ընդհ. գործադուլը, որ ամէն օր 70·000 տոլարի կը նստի կառավարութեան: Բնակչութիւնը տեղի ունեցաւ 15·000 բան-թաղներու միջեւ, որոնք մերժեցին իրա-ւախոհութիւնը, 90–% մեծամասնու-թեամբ: Համպուրկի բանթողները կը պահանջեն ժամական տասը ֆենինկ յա-ւելում բանւորներուն, վեց առ հարիւր՝ հանրային ապասարկութեանց պաշտօնեա-ներուն համար, որոնք կ'ապահովեն 1·700·000 բնակիչներու երթեւեկը, մաք-րութիւնը, կաղը, ջուրը, ելեկտրակա-նութիւնը եւն.: Քաղաքին 6500 ոստիկան-ները արթուն կը հսկեն, բարեկարգու-թիւնը ապահովելու համար:

ՋԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՎԱՐՁԱՊԵՏԸ Ապ· ժողովին պիտի ներ-կայանայ այսօր, երեքշաբթի, վաստակու-թեան քուէ պահանջելու համար իր ըն-կերային եւ տնտեսական ծրագրի մասին: Այս առթիւ նոր լուսաբանութիւններ պի-տի հաղորդէ, կրկնելով լիազօրութեան պահանջը: Շաբաթ օր չարունակելով իր ընտանեկան ասուլիսը, Պ· Մենդէս-Ֆը – բանս բացատրեց թէ «երկար աւելի ի վեր ժամանակներէն ետ մնացած ենք, մինչ մեր զրացիները եւ մրցակիցները յառաջ կ'երթան արբնթաց: Անհրաժեշտ է աւելի չատ, աւելի լաւ եւ աւելի աժան արտադրութիւն»:

ԵՐԵՔ ՄԵԾԵՐԸ, Անգլիա, Ֆրանսա եւ Մ· Նահանգները, որոշած են մերժել Խ· Միութեան առաջարկը, նոր խորհրդա-ժողով մը գումարելու մասին, ինչպէս կը հաղորդեն լրագիրներ:

ԻՐԱՆԻ ՔԱՐԻԻՂԻ չահագործման մա-սին կնքուած համաձայնութեամբ, չահա-կից ութ ընկերութիւններ 600 միլիոն սթերլին պիտի վճարեն, իրենց վաճառուն առ հարիւր բաժնին համար: Նախկին Անգլօ-Իրանեան ընկերութիւնը 46·365·000 սթերլին հատուցում պիտի առնայ Իրա-նի փոխանցուած առացուածքին համար: Քառնեւհինգ միլիոն սթերլին պիտի վը-ճարուի մեքենական կազմածներուն հա-մար, 14·435·000 սթերլին ալ՝ Ապատանկն դուրս եկած առացուածքներու համար: Այս համաձայնութեան մէջ գործօն դեր կատարած է Մ· Նահանգներու նախկին նախագահին՝ Հուվըրի տղան, որ 14 ան-գամ կտրած է Ատլանտեանը, Լոնտոն եր-թալու համար, իսկ վեց անգամ ալ Թեհ-րան հանդիպած է:

214·000 նոր տարապիրներու ընդունե-լութեան համար առաջին յանձնախումբը կազմուեցաւ Նիւ Եորքի մէջ: Նախագահ Այզընհաուըը կոչ մը ուղղած է 48 նա-հանգներուն, որպէսզի այժմէն միջոցներ ձեռք առնեն, նորեկներուն բնակարան եւ գործ ճարելու համար:

ՔՈԼԵԹԻ ՑՈՒՂԱՐԿԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ աւե-թիւ, որ տեղի ունեցաւ չաբաթ օր, առա-ջին դամբանականը խօսեցաւ գրագէտ Ռո-լան Տորժըլէս, պարզելով հանդուցեալին արուեստը, արդիւնք տեւական աշխա-տանքի եւ բծախնդրութեան: Գեղիւոյ Ա-կադեմիային կողմէ յարգանքի խօսք ար-տասանեց Պ· Լիւք Հոմել, բացատրելով թէ Քոլեթի համար «գրելը ապրելու տալ-բեր եղանակ մըն էր»: Վերջին դամբանա-կանը խօսեցաւ կրթ· նախարար Պ· Ժան Պէքթուան: Հանրապետական պահակա-խումբը պինուորական պատիւներ ընծա-յեց յուղարկաւորութեան առթիւ:

ՊԱԼԵՔԱՆԵԱՆ դինակցութեան դաչինքը առարկրուեցաւ երկկ, երկուշաբթի, Պը-լեւեի մէջ (Եուկոսլաւիա, Յունաստան, Թուրքիա):

ԵՐՈՒՍԱղԷՄի մէջ մնաած է Ուխտին մայրապետներէն Աստիղարցի Բարեխ Ունանեան, որ առաջին մեծ պատերազմէն ետք Մարսիլիա հաստատուած ըլլալով, 1935ին երուսաղէմ գացած եւ 1948ին Ս· Աթոռին մայրապետներու չարքին մէջ ընդունուած էր իբրեւ կարուհի:

ՍԵԲԱՍՏԻՈՑ ՄՈՒՐԱՏ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԱՑԸ
ԿԸ ՓՆՏՌԷ

Երկրորդ, սան մը Սեւռի Մխիթարեան դոլէժը ուսանելու, 1954 Հոկտեմբերի վերամուտէն սկսեալ:

Թեկնածուն պէտք է լրացնէ հետեւեալ պայմանները:

Ա·—Պատանին պէտք է ծագումով Սե-բաստիոյ նահանգի գիւղերէն կամ քա-ղաքներէն ըլլայ:

Բ·— 11–12 տարեկան, գիտնայ հայե-րէն խօսիլ:

Գ·— Ունենայ բժշկական վկայագիր եւ իր յաճախած գպրոցի տեսուչէն վկայա-կան, իրրեւ յառաջադէմ եւ ապագայ խոստացող:

Դ·— Պէտք է որբ կամ չքաւոր ընտանի-քի զաւակը ըլլայ:

Մէկէ աւելի թեկնածուներու պարագա-յին Մխիթարեան հայրերու հովանաւո-րութեան տակ, մուտքի քննութիւն պիտի անցկընեն եւ յաջողադոյնը պիտի որդեգրուի ուսումնասիրացի կողմէ, վեց տար-ուան համար, մինչեւ պաճալորիա:

Կը հրաւիրենք Ֆրանսայի բոլոր վայ-րերու հայրենակիցներէն եւ մեր մտանա-ճիւղերէն որ կարելի եղածին չափ չուտ ներկայացնեն ընդունակ պատանի մը:

Եթէ թեկնածուն Մարսէյլի շրջանէն է, դիմել՝ Պ· Մ· Մեսրկեանի՝

20 Rue Thubaneau, Marseille.

Եթէ Տեսինէն է, գրել Պ· Մ· Պարտաք-ճեանի՝

28 Rue Arago, Decines (Isère)

Այլ վայրերէ գրել Յ· Ցակոբեանի՝

60, Av. A. Briand (Bagneux (Seine)

Փարիզի կեդր· վարչութեան հաւտէով:

Թեկնածուներուն մասին տեղեկացնել Փարիզի Կ· վարչութեան, ամէնէն ուշը մինչեւ 20 Օգոստոս:

Սեբ· Մուրատ Ուսումնասիրացի
կեդր· վարչութիւն

EVIDENCES
Revue Mensuelle
Ամսաթերթ, թիւ 41 Յունիս–Յուլիս:
30, Rue la Boëtie, Paris.
Տարեկան բաժնեգին 700 ֆրանք (10 թիւ), արտասահման 850 ֆրանք: Հատը՝ 75 ֆրանք:

PREUVES
Revue Mensuelle Littéraire et Politique
Գրական եւ քաղաքական ամսաթերթ, ճոխ բովանդակութեամբ: Թիւ 42 (0 – գոստոս):
C. C. P. 178.00 Paris. Adresse 23, Rue de la Pépinière, Paris (8e)

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Հ· Ց· ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ կը տօնուի յառաջիկայ Նոյեմբեր 7ի գիշերը, «Միութիւն»ի մեծ սրահին մէջ:

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐի խնամակալութիւնը կը յայտնէ պաշտօնապէս, որ աշակերտու-հիներու ընդունելութեան արձանագրու-թիւնները բացուած են արդէն: Մնողները կ'ընդունուին երեքշաբթի, հինգշաբթի եւ չաբաթ օրերը, մինչեւ կէս օր:

Դիմել վարժարանը, Ռէնսի, 1 Պուլվ· տիւ Նօռ, Էկլիզ Փանթէնէն 146 թիւ հան-րակառք առնելով:

ՍԳԱՀԱՆԴԷՍ
ԱՐՇԱԿ ՋՕՊԱՆԵԱՆ-Ի
ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ
կիրակի ,23 Յունուար, 1955
ՍԱԼ ՌԻՇԸԼԻԷՕ
Կը խնդրուի բոլոր կազմակերպութիւն-ներէն նկատի ունենալ այս թուականը:

ՑԱՑՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Լիոնի եւ չրջ· Ազգային Միութիւնը կը յայտարարէ Ս· Աստուածածնայ տօնին առթիւ, Օգոստ· 15ին կիրակի օր, Լիոնի Ս· Աստուածածին եկեղեցւոյ մէջ հանդի-սաւոր պատարագ պիտի մատուցուի, նոյնպէս մատաղի եւ խաղողի օրհնութիւն պիտի կատարուի:

Կը հրաւիրուի Լիոնի եւ չրջ· բարե-պաշտ Հայութիւնը ներկայ ըլլալու Ս· Պատարագի, ինչպէս նաեւ խաղողի եւ մատաղի օրհնութեան:

Այն հաւատացեալները որոնք կը փա-փաքին մատաղի նուիրատուութեան բա-ժին առնել, հաճին եկեղեցւոյ խորհրդա-րանը յանձնել իրենց նուէրները փոխան ատացագրի:

ԲՈԼՈՐ ՎԱՃԱՌՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ
Gros, Demi-Gros
Գուլպայ, մի – պա, ներքին ձերմա-կեղէններ, ԱՄԵՆԱՆՊԱՏՏԱՒՈՐ ԳԻ-ՆԵՐՈՎ:
Նոր գրներ
Articles polichinelles-ի համար:
Միակ հասցէն՝
BONNETERIE BEAUBOURG
227, Rue St. Martin, PARIS (3e)
Tél.: ARC. 66-50

ԵՐՈՊԱՑԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԵԾԱԳՈՑ ԳՐԱՏՈՒՆԸ
ԳՐԱՏՈՒՆ ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ
Հայագիտական եւ արեւելագիտական գրքեր ամէն լեզուով
ՀԱՑԹԱՑԹԻՂ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ, ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ եւ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԿԱՐԵՒՈՐ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ԵՒ ՄԵԾ ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆՆԵՐՈՒ
Librairie Orientale H. SAMUELIAN
51, Rue Monsieur - le - Prince Paris (6e)
Tél. Dan. 88-65 Chèque Postal Paris 1278-35
Բոլոր ապսպրանքները կը գործադրուին օրը օրին
Մամուլի տակ է հայերէն գրքերու ԸՆԴԱՐՁԱԿ ԳՐԱՑՈՒՑԱԿԸ, որ ձրի պիտի դրկուի փափաքողներու: *Արձանագրուիլ այժմէն:*

ԲՆԱԿԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ՇԻՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՆՈՐՈԳՈՒԹԵՍՆ
ԲԱՑԱՌԻԿ ՁԱՐԴԵՐԸ ԿԸ ՀԱՅԹԱՑԹՈՒԻՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՄԱՍՏԱՏՈՒԹԵՆԷՆ
Ets. THOMLAC
16 bis Bd. Sebastopol, PARIS 4e
52, Rue de Chalon, PARIS 12e
4 bis Rue Vaillant Couturier, ARGENTEUIL
10 Ave. de Gennevilliers, VILLENEUVE-LA-GARENNE
ՊԱՏԻ ԱՄԷՆ ԿԱՐԳԻ ԹՈՒՂԹԵՐ ԵՒ
ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԻՂԱՆԵՐԿ՝ ՍԵՓԱԿԱՆ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԻԻՆ
THOMLAC
Ձեր բնակարաններուն կուտայ գեղարուեստական հաճելի եւ ջերմ մթնոլորտ, իսկ ձեր պիւտճէին վրայ կը կատարէ խիստ կարեւոր խնայողութիւններ:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Լիոնի եկեղեցաչէն Տիկնանց յանձնա-խումբը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուիրատուութիւնները ի նը-պաստ եկեղեցւոյ շինութեան:

Պ· Մարտիրոս Յովհաննէսեանէ հա-զար Ֆրանք իր զաւկին ամուսնութեան առթիւ:

Վիլ Ֆրանչէն Պ· Անտոն Ղազարեան եւ Պ· Փանոս Գազանճեան Վիլ Ֆրանչի հա-յութենէ հաւաքած ի նպաստ Լիոնի եկե-ղեցւոյ շինութեան 54·000 Ֆրանք:

Պ· Մ· Խժտահարեանէ 5000 Ֆրանք իր թոռնիկին մկրտութեան առթիւ: Պ· Մ· Պէնլեանէ 5000 Ֆրանք իր թոռնիկին մկրտութեան առթիւ: Փոքրիկն Խժտահա-րեանի մկրտութեան պնակէն 1500 Ֆրանք:

Ազքատախնամի Տիկնանց մխիթիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուիրատուութիւնը, Պ· Մարտիրոս Յով-հաննէսեանէ հազար Ֆրանք, իր զաւկին ամուսնութեան առթիւ: Պ· Մ· Խժտահա-րեանէ երկու հազար Ֆրանք իր թոռնիկին մկրտութեան առթիւ:

Վիլ Ֆրանշի Հայութեան կողմէ, որուն հաւաքած են 54·000 Ֆրանքի գումարը ի նպաստ Լիոնի եկեղեցւոյ շինութեան հա-մար· —

ՊՊ· Ս· Սանճեան 25·000 փր· ժ· եա-գուպեան 4000 փր· Զ· Գաբրիէլեան, Փա-նոս Գազանճեան, Ահարոն Ղազարոսեան, Խաչիկ Չիլինկիրեր, Մարտիրոս Պետան-եան, Մեսրոպ Բրուտեան, Յարութիւն Կա-րապետեան, Կարապետ Թազուրեան, Սարգիս Գույումճեան, Կարապետ Զէօմ-լէկճեան, Արմենակ Հապէշեան, Նազար Էլիգեան, Կ· Եղիազարեան, Գէորգ Խի-կարեան հազարական Ֆրանք: Պետրոս Տէմիրճեան, Խաչիկ Տէմիրճեան, Յար· Գույումճեան, Տիկին Մարիամ Գույում-ճեան, Տիկ· Սանդուխտ Բրուտեան, Տիկ· Մարգրիտ Բրուտեան, Տիկին Պայծառ Թուրսարգիսեան, Յակոբ Թագուրեան, Կարապետ Հացագործեան, Գրիգոր Չիլին-կիրեան, Մանուկ Գազանճեան, Պետրոս Թուրսարգիսեան, Զատիկ Եղիազարեան, Յակոբ Յարութեան, Յովհաննէս Եան-կապիչեան, Գէորգ Քիլիճեան, Արսէն Մարաշեան, Աւետիս Զէօմլէկճեան 500ա-կան Ֆրանք: Յարութ· Եղիազարեան, Վա-հան Խաչատուրեան 300ական Ֆրանք: Գա-րեգին Կուրկինեան 250 Ֆրանք: Յովհան-նէս Տէմիրճեան 200 Ֆրանք: Նազար Խա-չատուրեան 150 Ֆրանք: Գէորգ Մոմճեան, Յովակիմ Եղիազարեան 100ական Ֆրանք: Երեմիա Յովհաննէսեան 500 Ֆրանք:

Ընդհ· գումար 54·000 Ֆրանք:

ԿՈՄՈՄԻ
(ՎԱՀԱՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆ)
«Խոնարհ հերոսները» եւ «Իմ Յուշերը» տրամադրելի են տակաւին:
Դիմել Գավէզեանի՝
Cavezian, 37 Rue de Trevise
Paris (9e)

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ
Արձանագրութիւնները բացուած են 1954 1955 ուսումնական տարեշրջանի Հ· մար: Կը խնդրուի բոլոր հայ ծնողներէն, ո-րոնք կը փափաքին ապագային այս դարա-ւոր հաստատութեան մէջ ապահովել ի-րենց զաւակներուն տհմային եւ Ֆրան-սական կրթութիւնը, օր առաջ, դիմել տեսչութեան, արձանագրութեան համար:
Մուրատեան վարժարանի այցելու-թիւնները՝ Շաբաթ եւ երկուշաբթի օրերը եւ ժամադրութեամբ:
Direction Collège Arménien
26, Rue Troyon - Sèvres (S. O.)
Tél. : OBS. 18-28

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՄՕՏ

ԿԸ ԳՏՆՈՒԻՆ ՀԵՏԵՒԵԱԼ ԳԻՐՔԵՐԸ.—

ՌՈՒԲԵՆԻ ՑՈՒՇԵՐԸ, 7 հատոր: Գին 6000 Ֆրանք:

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ – ՆԵՐ (Ն· Ադոնց), գին 1000 Ֆրանք:

ԳՐԻԳՈՐ ՆԱՐԵԿԱՑԻ, (Ֆրանսերէնի թարգմանեց Լիւք Անտուէ Մարսէլ, ուրիշ ժողովրդական բանաստեղծութիւններով): Գին 1000 Ֆրանք:

Կ· ՍԱՄՈՒՆԻԻ «Պատմութիւն արդի Հայ Դրականութեան»: Գին 800 Ֆրանք:

Թղթատարի ծախքը գնողին վրայ:

- *Imp. Araxes 46, rue Richer. Paris*

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — Tél.: PRO. 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 — R. C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. — Հատը 12 ֆր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
11
ՕԳՈՍՏՈՍ
★
MERCREDI
11 AOUT
1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7442 — 30e ANNEE — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2853

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԻՆՉՊԷՍ ԳՐԱՒԵՑԻՆ ԵԳԻՊՏՈՍԸ

•

Այն պահուն, երբ Անգլիա, 72 տարուան տիրապետութենէ ետք, կը քաշուի Փարաւոններու երկրէն, հետաքրքրական է համառօտ ակնարկ մը նետել այն դէպքերուն վրայ, որոնք 1882ին յանգեցան Եգիպտոսի գրաւման:

Եաւուզ Սուլթան Սելիմ Ա. (1512–1520) իր յաղթական արշաւանքներու ընթացքին 1517ին գրաւեց Եգիպտոսը, անոր վեհապետին ձեռքէն խլելով նաեւ խալիֆայութիւնը: Այդ թուականէն սկսեալ Սուլթաններէն կը զրկուի խալիֆա եւ Եգիպտոս մաս կազմեց Օսմ. կայսրութեան:

1798ին Նափոլէոն գրաւեց Եգիպտոսը, զոր ստիպուեցաւ զատրկել 1801ին:

Թրանսաօյինեներու քաշուելէն վերջ Անգլիացիք զրաւեցին զայն մինչեւ 1803 մարտ 11, երբ պարպեցին Ալեքսանդրիան:

Օսմանեան բանակին մէջ կարեւոր դէր մը կը խաղային ազպանացի զինուորականները: Անոնցմէ մէկը՝ Մէհէմմէտ Ալի փաշա յաջողեցաւ 1804 մարտին Գահիրէէն դուրս քշել Մեմլուքներն ու ապստամբելէն հետացնել մրցակիցները եւ 1805 մարտ 12ին Գահիրէի երեւելիներուն եւ բնակչութեան հաւանութեամբ զրաւել Եգիպտոսի «փաշա»:

Գլխաւոր զօրավարէն մէկն եղաւ բոլորովին բնաջնջել Մեմլուքները, որոնք են – չերքիներու տիրուր դէրը կը խաղային Եգիպտոսի մէջ ԺԹ. դարէն ի վեր:

Մէհէմմէտ Ալի մէկ կողմէ, բնաւարձակ եգիպտոսի սահմանները մինչեւ Սուդան, միւս կողմէ մեծ զարկ տուաւ երկրագործութեան ամբողջ նեղոսի հովիտին մէջ եւ բազմաթիւ ղպրոցներ բացաւ: Իր շինաբարեան ձեռնարկներու շնորհիւ, մեծապէս զարգացաւ երկիրը: Մահմեդական Եգիպտոսը յարութիւն առաւ:

Ամբողջ 44 տարի իշխանութեան գլուխ մնաց եգիպտական նոր Հարստութեան հիմնադիրը, մինչեւ իր մահը (1849): Իր որդին, Իպրահիմ փաշա մեծ ազդակից մը եղաւ իրեն՝ զինուորական փառաւոր յաջթանակներ տանելով օսմ. բանակին դէմ երկու անգամ՝ 1832ին եւ 1839ին:

Իր յաջորդը Ապպաս փաշա 1854ին խզեցաւ սպանուեցաւ իր պալատին մէջ:

Մահմմէտ Սայիտ փաշայի (1854–1863) օրով Ֆէրտինան որ Ֆրանսայէն 1853ին 1838 Փրանս. հիւպատոս եղած էր Ալեքսանդրիոյ մէջ, 1854–ին ներկայացաւ Սուէզի պարանոցը Ջրանցքի վերածելու: Կարմիր ծովը միացուցէր Միջերկրականին եւ Հնդկաստանի ճամբան պիտի կարճնար:

Այս ծրագիրը իրագործուեցաւ Իսմայիլ փաշայի օրով, որ Մեհիմ սիրտոյթ սուլթան Բ. Դաւանչին եւ որուն նախաթոռ պիտան էր Նուպար փաշա:

Սուէզի Ջրանցքի բացումը կատարուեցաւ 1869ին մեծ հանդիսաւորութեամբ: Աշխատանքները սկիզբէն քաղաքական սկեպտիկ էին եւ չէին հաւատար որ ծրագիրը կը յաջողէ: Ճեռագային մեծապէս հետաքրքրուեցան եւ 1875ին Մեհիմ Իսմայիլ փաշային 100 միլիոն Ֆրանքի դնելին Սուէզի արժեթուղթերու ամբողջ եգիպտական բաժինը:

Մեհիմ Իսմայիլ պարտաւորուած էր ծախել իր 176,602 արժեթուղթերը, որովհետեւ Եգիպտոս ծանր պարտքերու տակ ինկած էր, մեծ մասամբ Ջրանցքին պատճառաւ (700 միլիոն Ֆրանք): Օփերայի եւ պանագան պալատներու շինութիւնը (100 միլիոն), Հապէշիստանի պատերազմը (500 միլիոն), Ֆրանս. Սօսիէթէ Փէնէրալ դրամատան 1868ին փոխ առած դրամարը (300 միլիոն), Ֆրանքֆուրտեան փոխառութիւնը (175 միլիոն) եւ 1873ին Մեհիմ Իսմայիլի կնքած 800 միլիոն Ֆրանքի փոխառութիւնը անհնարութեան դուռը հասցուցած էին Եգիպտոսը:

Գլխաւոր պահանջատէրերը՝ Ֆրանսա եւ Անգլիա՝ Իսմայիլ փաշան պարտադրեցին, որ ընդունի երկու պետութեանց հսկիչները Եգիպտոսի ելմտական դործերուն մէջ: 1876 մայիս 2ին հասատատուեցաւ Հանրայնի Պարտքի անուանը: Նոյն պայ փաշայի գահընկէն մէջ առնուեցան մէկ Ֆրանսացի եւ մէկ անգլիացի նախարարներ լայն իրաւասութիւններով: Նը – ւատրացուցիչ գործակալներու ճնշման տակ Մեհիմ հրաժարեցաւ 1879 յունիս 29ին եւ իրեն յաջորդեց որդին Թէֆֆիք փաշա:

Այս ֆրագարձութիւններէ ընդհանուր դժգոհութիւն առաջ բերին ժողովուրդի, մանաւանդ բանակին մէջ: Զէքքէդ զին – ւորականներուն եւ Մեհիմին դէմ ծագած ապստամբութեան գլուխն անցաւ զնդապետ Արապի, որ շատ չանցած պատերազմական նախարար եւ զինուորական պատասխանատու պաշտօններէն տատնձնեց, դատնալով փաշա:

Անգլիացիք, Մեհիմը պաշտպանելու եւ երկիրը հանդարտեցնելու պատրուակով 1882 յուլիս 11ին ամբարոճեցին Ալեքսանդրիան: Արապի փաշա եգիպտական բանակի դիմադրութիւնը կազմակերպեց, սակայն չկրցաւ երկար դիմանալ Անգլիացիներուն դէմ, որոնք շատ չանցած Փորթ Սայիտ դինուոր ցամաք հանելով 1882 Սեպտ. 14ին գրաւեցին Գահիրէն:

Ահա այդ թուականէն ի վեր տէր եւ տիրական դարձած էին Եգիպտոսի:

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՊԱԼՔԱՆԵԱՆ ՋԻՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ
(ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻԱ, ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ, ԲՈՒՐԲԻԱ)

•

Ինչպէս հաղորդած էինք արդէն, օղոստոս Ջինակցութիւն մը կնքուեցաւ Պլեդի մէջ, Եուկոսլաւիոյ, Յունաստանի եւ Թուրքիոյ միջեւ: Դաշնագրին պայմանաժամն է քսան տարի: Երեք պինակիցները այս դաշինքով յանձն կ'առնեն հատ – քաբար դործել, եթէ անդամներէն մէկը յարձակում կրէ: Դաշնագիրը դործադրելի է անմիջապէս որ իւրաքանչիւր երկրի խորհրդարան վաւերացնէ զայն: Թուրքիոյ կոմմէ դաշինքը առտաքին նախարարը, Ֆաաատ Քէօփրիւլի, Յունաստանի եւ Եուկոսլաւիոյ կողմէ առտրագրեցին արտաքին նախարարները: Խորհրդաժողովը տեւեց չորս օր:

Իրագեկներ դիտել կուտան թէ դաշինքը խմբագրուած է մանաւանդ ուշադրաթեամբ, նկատի առնելով այն պարագան որ Եուկոսլաւիա անդամ է Ատլանտեան կառմակերպութեան: Դաշնագիրը կը նախատեսէ հատաքական ապահովութիւն խորհրդային հակայարձակման դէմ: Առտրագրերով այս դաշինքը: Եուկոսլաւիա գայլ մը հատ կը մտանայ արեւմտեան ճամբան:

Ահաւասիկ դաշնագրին գլխաւոր կէտերը. —

1. Կրկնակի հատատարմութիւն Ատղատ Ժողովին: Երեք պինակիցները կը խոստանան պնդի չդիմել որ եւ է պարագայի մէջ որ չի համապատասխաներ Ատղաժողովին նպատակներուն:

2. Երեք պինակիցները հատաքարար պիտի դործեն, եթէ պինակցութեան անդամներէն մին յարձակում կրէ:

3. Խորհրդակցութեան առեն երեք պինակիցները պիտի խորհրդակցին գործադրելու համար իրենց ազդային պաշտպանութիւնը: (Զինատորական տեղեկութիւններ փոխանցելով, միացեալ ռազմախորհներ կատարելով եւն.):

4. Պիտի կազմուի մնայուն խորհուրդ մը նախագահութեամբ երեք պետութեանց արտաքին նախարարներուն: Խորհուրդը նիստի պիտի հրաւիրուի տարին անգամ, բայց կրնայ արտակարգ նիստեր ալ դումարել տիպղոդական պարադաներու մէջ:

5. Երեք պինակիցները համաձայն են անմիջական խորհրդակցութիւններ կատարելու երբ լրջօրէն խանդարուի միջազգային կացութիւնը: Այս հատուածը ուղղակի կապ ունի Ատղաժողովին հետ: Եթէ պինակ յարձակում կատարուի Ատլանտեան դաշինակցի մը դէմ, երեք պինակիցները պիտի խորհրդակցին թէ ինչ միջոցներ ձեռք առնելու են, համաձայն Ատղաժողովի նպատակներուն, դիմադրելու համար կացութիւնը իրենց չէջանին մէջ: Օրինակ, եթէ արեւմտեան Եւրոպայի մէկ երկիրը յարձակում կրէ, Յունաստան կամ Թուրքիա, իրեւ անդամ Ատլանտեան դաշինքին, կրնան խորհրդակցութիւնը հրաւիրել Եուկոսլաւիան, նըպատեալ համար թէ պալքանեան պինակցութիւնը ինչ պինուորական միջոցներ ձեռք պիտի առնէ: Այս չի նշանակեր թէ Եուկոսլաւիա պարտաւոր է ուղղակի մաս նակցիլ իր դինեալ ուժերով:

6. Երեք պինակիցները յանձն կ'առնեն պարբերաբար տեղեկութիւններ հաղորդել Ատղաժողովին՝ իրենց գործունէութեան մասին:

7. Նոյնպէս յանձն կ'առնեն չմասնակցիլ որ եւ է խմբակցութեան որ ուղղուած է երբեակ պինակցութեան մէկ անդամին դէմ:

8. Դաշնագիրը կը ճանչնայ Յունաստանի եւ Թուրքիոյ իրաւունքները եւ պարտաւորութիւնները Ատղաժողովին հանդէպ եւ կ'ըսէ թէ պինակցութիւնը պիտի չխանգարէ զանոնք:

Ինչպէս ըսինք, դաշինքը կնքուած է քսան տարուան համր, բայց կրնայ նորոգուիլ փոխադարձ համաձայնութեամբ:

× Անգլիա եւ Մ. Նահանգները չերմ – պէս ողջունեցին պինակցութիւնը: Աւե – ղորդ է ըսել թէ երկուքն ալ գործօն դեր կատարած են անոր յաջողութեան մէջ: Արեւմտեան Գերմանիոյ կառավարութիւնն ալ գոհ կ'երեւայ: Իրագեկներ կը կարծեն թէ ի հարկին Իտալիան ալ կրնայ միանալ դաշինքին, եթէ Թրիէսթի խնդիրը կարգադրուի եւ աւելի սերտ յարաբերութիւններ հաստատուին Հռոմի եւ Պելկրատի միջեւ:

✤ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ✤

«ՊԱՐԿԵՇՏ ՄԻՋՆՈՐԴԸ»

★

Ֆրեհարն աչքեր եւ միտքեր կը բացուին, կ'ալով անգլեւսաքսոն թերթերու մեծ ատր քաժինը. — «Նամակներ խըմբագրին»:

Ինչպէս յաճախ բացատրած եմ, այդ քաժինին մէջ ամէն օր կ'երեւան շահեկան դիտողութիւններ: Տեսութիւններ կամ հակառառութիւններ, ընթերցողներու կող – մէ:

Նամակագիրներուն մէջ կը գտնէք աճցեալ կամ ներկայ դիւանագէտներ: Դեսպաններ, նախարարներ, զօրավարներ կամ կդերականներ:

Անոնց մէջ, հատատար գծի վրայ, ժո – ղովուրդի զատակներ: Բանուոր եւ արհեստաւոր: Բաղէեցի կամ պրոլետար: Նաեւ տիկիններ եւ օրիորդներ:

Լորտին հետ միեւնոյն սիւնակին մէջ կը փայլի հասարակ աւելածուն: Կը բաւէ որ ըսելիք մը ունենայ:

Դեռ չկրցաք այս գեղեցիկ սովորութիւնը հաստատել մեր մամուլին մէջ:

Երբեմն կը հրատարակեմ «Նամակներ Յառաջ»ի:

Բայց, պատահմունք է, ոչ թէ շար – ժում:

Վերջերս անգլիական թերթի մը մէջ նամակագիր մը «պարկեշտ միջնորդ» կոչած էր տնօրահոչակ Տիգրայելին, այլ անուամբ լորտ Պիէրսնսֆիլտ, որ այնքան չարաբաստիկ դեր մը կատարեց 1878ին, երբ Հայկ. Հարցը պիտի բննէին Պերլինի վեհաժողովին մէջ:

Յաջորդ օրը, ուրիշ նամակագիր մը դիտել կուտար թէ Տիգրայելի Թուրքերուն շահերը կը պաշտպաներ Ռուսերուն դէմ, եւ թէ բուն «պարկեշտ միջնորդը» Պիզմարքն էր:

Չեմ գիտեր, նամակագիրը տատապէս ըմբռնելով «պարկեշտ միջնորդը» պարտուելո՞ւ կ'ուզէ անգլիացի դիւանագէտը, ի նպաստ կայս. Գերմանիոյ երկաթեայ վարչապետին:

Ծուռ կամ շիտակ, այսօր ալ պակաս չեն պարկեշտ միջնորդի նմոյշներ՝ մի – ջազգային հրապարակին վրայ:

Բազմաթիւ ակնառուր դէմքեր, դիւանագէտ կամ գրագէտ, նոյն դերը կը կատարեն ի հաշիւ մեծ կամ փոքր պետութեանց:

Մասնաւորապէս մեր ժամանակակից պատմութիւնը կը յորդի «պարկեշտ միջնորդ»ներու գործունէութեամբ:

Մարդիկ շատ բարակը չեն փնտռեր: Կը բաւէ որ գործի վրայ երեւան:

Շատեր ալ գիտակցօրէն կը կատարեն նոյն դերը, հատատալով իրենց առաքելութեան:

Գոյապաշտութեան հիմնադիրը, ծան – ծող Սարքը, որ վերջերս Մոսկուա եւ մինչեւ Ուզպեկիստան այցելած էր, իր տպատութիւնները հրատարակեց «Լի – պերասիոն»ի մէջ:

Ինծի չգրեց, ինչպէս Անտրէ Ժիտ, այլ պատմեց եւ թերթին մէկ աշխատակիցը գրի առաւ:

Կ'ափսոսի առանձին գրադիլ այդ հինգ յօդուածներով:

Ուշագրաւ պարագայ մը, այսօրուան համար:

Ժան–Փոլ Սարքր կը պանծացնէ ֆինանդատութեան ազատութիւնը Խ. Միութեան մէջ: Կրնէ թէ այնտեղ բանուորները օրուան վարիչները կը ֆինանդատեն ազատ համարձակ, հրապարակային ժողովներու ընթացքին: Իսկ այստեղ, փրանսացի բանուորը կը հրմշտէ սրճարաններու անկիւներ:

Խորհրդածութիւնը ձեզի կը ձգեմ:

Վ.Մ.Հ.

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՄԱՐՈՔԻ ԵՒ ԹՈՒՆՈՒՁԻ ՄԷՋ

•

ՀԱՋԱՐ ՀՈԳԻ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԱԾ

Քազապլանքային կը հետապրին թէ Փըրանսայի եւ բնիկ պինուորներ ընդհանուր ալարում մը կամարելով, ձերբակալեցին հազար կասկածելիներ, իրրեւ հետեւանք վերջին խռովութեանց որոնց ընթացքին 13 հոգի սպաննուած, 48 հոգի վիրաւորուած էին: Միեւնոյն առեն արտակարգ միջոցներ ձեռք առնուեցան, իսլամական մեծ ասնին՝ Այա Էլ Քեպիրի առթիւ, որուն կատարման կ'ընդդիմանան թունդ ազգայնականները եւ անկախութեան կուսակիցները, զրգռելու համար բարեպատ Արաբները:

Մասնաւոր հսկողութիւն հաստատուած է Սպանիական Մարոքի սահմանին վրայ, խլելու համար յարաբերութիւնները այնտեղ ապաստանած ազգայնականներու հետ:

Այս միջոցին Մարոքի գլխաւոր քաղաքները խճողուած են խառնակ տարրերով: Միեւնոյն առեն պինները բարձրացած են, քանի որ արաբական խանութները փակուած էին մասնաւոր ազդանշանի մը վրայ: Համայնավարներն ալ կոչ

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՋԱՏԻԿ

ԽՄԲ.— Պ. Ժան Պալատ «Քաղէ տիւ Սիւտ»ի վերջին՝ 323րդ թիւին մէջ կը հրատարակէ իր տպաւորութիւնները Եգիպտոս, Լիբանան եւ Սուրիա կատարած իր ճամբորդութենէն, «Նամակ Արեւել» խորագրին տակ: Առաջին մասին մէջ կը խօսի Եգիպտոսի շուրջ, իսկ երկրորդ մասը ամբողջովին նուիրած է հայ կեանքին, «Հայկական Ջատիկ» խորագրով: Կը բաղնիք հիմնական մասերը.—

Ա.

Գահիրէ հրաւիրուած էինք հայկական դաղութին կողմէ, ոտնելու համար Հայոց ազգային բանաստեղծը՝ Գրիգոր Նարեկացին, որուն քերթողագիրքէն Լիւք Անդրէ Մարթէլ ներկայացուցած էր այս պարբերադրին մէջ (1950–1951ին) քանի մը անմոռանալի թարգմանութիւններ:

Գիտենք ,որ Հայերը կը յարգեն այս մեծ դէմքը, իրրեւ տեսանող մը կամ սուրբ:

Հազուագիւտ երեւոյթ մը դրականութեան մէջ. այս քերթողը կենդանի փառքէ մը անցած առասպելական մեծ մեռելներէն՝ ներչնչեալ յերմեռանդութեան մը, կը շարունակէ ըլլալ լուսահեղ պաշտամունքի մը առարկան բոլոր անոնց համար, որոնք բամնուած կը մնան բանաս տեղծէն՝ իր լեզուին պատճառով: Հայերը կը նկատեն Գ. Նարեկացին ներչնչեալ մոգ մը, դրեթէ բարեխոհ եւ հրաշակերտ անձնաւորութիւնը իրենց Ոսկի Աւանդա վէպին:

Այսպէս՝ ան կ'ապրի անոնց մտածումին մէջ, Վիրգիլիոսի նման, որ, Միջնադարին, իր ժողովուրդին կողմէ պերճախօս սուրբ մը կը համարուէր: Բայց նաեւ հայ ժողովուրդը Նարեկացիի անուան շուրջ հիւսած է սրտերու համայնութիւնը, ինչ որ հազուագիւտ առանձնաչնորհ մըն է Հայաստանի մէջ:

Մենք, ուրեմն հրաւիրուած էինք «Համազային» Մշակութային Ընկերակցութեան եւ Գահիրէի մէջ լոյս տեսնող մեծ օրաթերթին՝ «Յուսաբեր»ի կողմէ արժանապէս ոտնելու մեծ բանաստեղծը եւ իրմով՝ ապրելու անյողդողդ կամքը այս ժողովուրդին, որ տասնորդուած է կանոնաւոր կերպով: Պէտք է մանաւանդ հասկնալ թէ ինչ կը նշանակէ այսօրինակ բանաստեղծի մը վերապրումը. եւ միեւնոյն ատեն դիտակցիլ այն առաքինութիւններուն եւ պարտականութեանց, որոնք կը յատկանշէին անոր այս վերապրումին ընորհիւ: Եւ Հայերը, դրկուած իրենց միակ դարաւոր հայրենիքէն, կ'ուզէին այս առիթով զայն տեսնել, մարմնացնել հաւատքով եւ խօսքով:

Ոչ մէկը եւ ոչ միւսը պակսեցան, ի փառս իրենց, եւ թերեւս իրենց դժբախտութեան համար, Հայերը խօսելու ձիրք ունին, կը վայելեն զայն ինչպէս հրաշադործ ընծայ մը, եւ անոր, իրաւամբ, հոդիներու վրայ ազդող կախարդական զօրութիւն մը կը վերագրեն: Այս տեսակէտով անոնք մեզի չատ կը նմանին ի-ւ այս իսկ պատճառով մեզ այնքան կը սիրեն:

Ուրեմն չըլլանն ըրինք մեր համակրութեանց եւ տեսանք, որ բազմաթիւ էին անոնք: Բարոյական դեմնի վրայ՝ պէտք է համոզուիլ, որ այս ժողովուրդը սուղ գինով ձեռք բերուած կացութեան մը տէրն է: Ան պահած է իր հանդիսաւորութիւնը նախնականներու կերպարին հետ, — մարքուր, աննենգ, կարիճ եւ առողջ:

Գահիրէի մէջ հանդիպեցանք Ժոզէֆ Տիւմեղիլի, մեծ հանդիպեցանք, որուն երկասիրութիւնները բաղդատական դիցաբանութեան վրայ՝ Արեւմուտքի յատնարերած են դաղափարներու եւ դիպաւէրներու ժառանգութիւնը, դոր ան ստացած է արիական ժողովուրդներէն: Ժոզէֆ Տիւմեղիլ իր լեզուաբանական լայն խուզարկութեանց մէջ տեղ տուած է նաեւ Հայաստանի եւ այն լուսաբանութիւնները, զորս քաղած է անկէ, եւ չփումները՝ զոր ունեցած է անոր անցեալին եւ ներկային հետ, դինքը մեծապէս իրաւունք դարձուցած են: Ան կ'ըսէր մեր ներկայութեան, թէ հայ ժողովուրդին դիրքը անհմանալի է եւ զարմանք կը պատճառէ բոլոր անոնց որ կրցած են գնահատել բարոյական իր մեծ արժանիքը, մշակոյթի եւ մարդկայնութեան մէջ իր մեծ առաքելութիւնը: Միւս ազգերուն ուրացումը անոր հանդէպ արտմեցուցիչ բան մը ունի մարդկային խղճմտանքին համար, եւ ան կ'աւելցնէ, թէ ոչ մէկ ժողովուրդ կը թուէր ըլլալ աւելի արժանի՝ դասուելու լաւագոյնների մէջ:

Կը մտածէի, լսելով դինքը, որ եթէ պատմութենէն նպաստաւորեալ ուրիշ ժողովուրդ կրէը մէկ հարիւրերորդ մասը Հայերուն կրած անիրաւութեանց, անոնց մասին՝ որոնք բախտի բերումով ժողովրդական զգացումի սակարանին մէջ սիրոյ դնահատումը ունին, — կը մտածէի մեր մասին՝ Ֆրանսացիներուս, Յոյներուն, Հոլանտացիներուն, զորս կը սիրեմ, — ամբողջ աշխարհը ոտքի պիտի կանդնէր զայն իր արդար իրաւունքին մէջ հաստատելու համար:

Սրտանց կը խորհիմ, որ ազգասէր եւ դժբախտ ազգականուհիի իր դգացումին վրկազատուած Հայաստան մը, եթէ հրաւիրենք բազմելու մշակութային հանդումարներու մէջ, ուր բարեկամութեան եւ դործակցութեան ոդին կը տիրէ, առած պիտի ըլլանք առջին քայլը դէպի արդարութիւն եւ հանդարտեցուցած մեր ժամանակին խղճմտանքը:

Զատկի օրուան խոհեր: Որովհետեւ Գահիրէի մէջ էինք, զարնան ոտնակոխ դանակին, ուր յոյսը անտեսանելիօրէն կը բարձրանայ դէպի սրտին ուղէնները, ամէնէն հին եւ նոյնդուն դաղութին մէջ, որուն բարդաւաճումը՝ լայնօրէն նպաստաւորուած Եդիպտոսի կողմէ՝ դրաւական մըն է ամէնքին համար: Յանդավառ, հրաշունչ մարդիկ, որոնց մէջ չափազանց տարիքը չէ ցամքեցուցած աւիւնը, այլ, ընդհակառակն, ամրապնդած է հաւատքը, հաղորդական դարձուցած էին մեզի այս բացառիկ կեանքը, որուն մասին Ցբրանոցի մը չի կրնար դաղափար ունենալ. քանի որ ան կ'ապրի կայուն աշխարհի մը մէջ, ուր բարոյական որոշ հանդամանքներ մեզ յատկացուցած է դիտաւէտութիւն մը յատկացուցած է դինքը պատմութենէն նուիրագործեալ իր դիմադծին. եւ երբ ձախորդութիւններէն կը սթափի, չփացած տղու իր ողբերդու-թենէն փրկելու համար ինքզինքը կ'ազատէ: Երբեք չմոռնանք մենք մեզի աքսորական այս մարդոց ծանրին առաքինութենց վարժութիւնն ընել՝ իրենց կրած չարչարանքներու դիմաց: Նով: Երբ մարդ կը մտածէ Հայկական մարտիրոսութեան վրայ, դեռ երէկուան անճիտումին վրայ այն ընտանիքներուն, որոնց վերապրողները արտմութեամբ ցոյց կուտան իրենց ճիւդադրութիւնը դէթէ բոլորովին դրկուած իր ոտաերէն, մարդ իր աչքերը կը դոցէ ապօթելով Նախախնամութեան, որ հեռու պահէ մեր երկիրը այս տեսակ փորձութենէ մը:

Բայց մի կարծէք, որ այս դժբախտութիւնները ընկճած են դիրենք: Անոնք հաւաքած են եղկելի դաղթական-ներու խլեակները. մէկ ձիլիոն կիսեր եւ այրեր ջարդուած Տէր Զօրի անապատին մէջ: Համախմբուած են դարձեալ, վերակած իրենց ճիդը, հարիւր անդամ չա-րունակուած իրենց պատմութեան մէջ, եւ բուռն իղձը յաւերժանալու՝ յաղթած է յուսահատութեան:

Բայց դեռ աւելին կայ. անոնք հիմա իրենց չուրջը կը վերստեղծեն ճոխութիւն եւ կեանք՝ միսրան աշխատասիրութեամբ: Անորոշ ապագայի մը համար կը չինեն. բայց անխորտակելի վստահութիւն մը դիրենք կը մղէ լաւագոյնին հաւատալու:

ԺԱՆ ՊԱԼԱՏ

ԱՐԴԻԱԿԱՆ ՁԱՐՏԱՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՎԱՐՊԵՏ ՄԸ

Մեր մշակոյթի պատմութեան մէջ լայն տեղ ունի ճարտարապետութիւնը: Ընդհակառակ ուսումնասիրութիւններ կան, նոյն իսկ օտար հեղինակներու կողմէ հայկական ճարտարապետական ոճի մասին, որոնց հետքերուն կը հանդիպինք նոր ժամանակներու մէջ:

Մեր հին եկեղեցիներու եւ վանքերու սիւնազարդ դաւիթները եւ տաճարներու դմբեթները ,Զուարթնոցի մը մնացորդները ուշագրաւ աշխարհի ամէնմէկ անկիւնը, մինչեւ Կիլիկիոյ թագաւորական մայրաքաղաքի աւերակները, չօչափելի ապացոյցներ են մեր ժողովուրդի ճարտարապետական տաղանդին հին հին օրերէն:

Մօտաւոր անցեալի Սինաններն ու Պալեանները, մեր օրերու Թորամանեանները գոյց կուտան որ քաղաքակիրթ աղերու ճարտարապետական արուեստին մէջ. մերիններն ալ պատուոյ տեղ մը գրաւած են միշտ:

Եթէ անցեալի մեր փառքերը յիշուած են պատմութեան մէջ, արդար է որ այսօրուան արդիական ճարտարապետութեան փառքերն ալ արձանագրուին անհրաժեշտ կերպով: Օր մը կրնան անոնք ալ անցնիլ պատմութեան եւ զարդարել մեր ճարտարապետական ստեղծագործութեան էջերը:

Ձեմ կարծեր որ անոնցմէ Գէորգ Ամենայնի անունը անծանօթ ըլլայ շատերուն: Երկկ Միջերկրականի արեւափայլ եզերքները զարդարող, այսօր Փարիզի Պուլօնեի անտառին չրջակայ ամէնէն գեղեցիկ չէնքերէն մէկը կառուցանող ճարտարապետը, միջազգային անուն մըն է արդէն:

Առիթ ունեցած էի ասկէ տարիներ առաջ, հիանալու Միջերկրականի կապոյտին մէջ ցոլացող կարապի սպիտակութեամբ իր չէնքերուն վրայ: Հիացած էի նոյնպէս տան մը ներքին զարդարումին մէջ տեսնելով անթերադտելի ճաշակ մը, որ որոշ ոճի մը չէր կրնար դաղափար ունենալ. քանի որ ան կ'ապրի կայուն աշխարհի մը մէջ, ուր բարոյական որոշ հանդամանքներ մեզ յատկացուցած է դիտաւէտութիւն մը յատկացուցած է դինքը պատմութենէն նուիրագործեալ իր դիմադծին. եւ երբ ձախորդութիւններէն կը սթափի, չփացած տղու իր ողբերդութենէն փրկելու համար ինքզինքը կ'ազատէ: Երբեք չմոռնանք մենք մեզի աքսորական այս մարդոց ծանրին առաքինութենց վարժութիւնն ընել՝ իրենց կրած չարչարանքներու դիմաց: Նով: Երբ մարդ կը մտածէ Հայկական մարտիրոսութեան վրայ, դեռ երէկուան անճիտումին վրայ այն ընտանիքներուն, որոնց վերապրողները արտմութեամբ ցոյց կուտան իրենց ճիւդադրութիւնը դէթէ բոլորովին դրկուած իր ոտաերէն, արուեստադէտը կը յատկանշէր: Իսկ փոքրիկ իշխանապետութեան Մոնաքոյի, իր նոր «Փալէ Վիթթորիա»ն ճարտարապետական յաղթանակ մը ըլլալու չափ արուեստի դործ մըն է:

Այդ պալատը տեսնելէ քիչ առաջ տեսած էի Մարսէյլի մէջ Լը Քօրպուզիէի այնքան աղմուկ հանած հայկական չէնքը: Որպէս բացառիկ իրականացում մը Մարսէյլ այցելողներու համար տեսարժան վայր մը դարձած էր այդ չէնքը, ուր բարեկամ մը առաջնորդեց մեզ: Տպաւորիչ էր իրապէս, մանաւանդ «ոտքերը» որուն վրայ բարձրացած էր այդ հսկան, բայց «դեղեցիկ» չէր: Ճիգ պէտք էր ընել հասկնալու համար այն բացառիկ կարեւորութիւնը որ կը տրուէր անոր: Անշուշտ ճարտարապետական արժէքն էր գլխաւոր հիմը, թիճնիկ պատճառներ թերեւս, որոնք հասկնալի չէին մեզի նման հեթանոսներու համար:

Տեսայ ու անցայ, կանդ առնելու համար Արսէնեանի ճերմակ պալատին առջեւ: Պէտք չկար այցելելու իր յարկաբաժիններուն հասատատելու համար զարդա-նկարելու իր բացառիկ ճաշակը: Շէնքին մուտքը արդէն բաւական էր որ մտածես «ահա նոր պալատներու գաւիթ մը, իր մարմարէ սիւնազարդ բաժիններով, ուր այնքան ճարտարութեամբ իրարու խառնուած են Հինը իր տպաւորիչ մեծութեամբ եւ Նորը իր հանդստաւէտ արդիականութեամբ: Պալատ մը չէ սակայն, այլ ժողովուրդին բնակութեան համար յօրինուած «տուն» մը, եթէ կարելի է այդպէս անուանել 135 յարկաբաժիններու այդ ներդաշնակ ամբողջութիւնը:

Այս բոլորը կ'արտայայտեն հայ ճարտարապետին անվիճելի տաղանդը, ոյ կ'արձագանդէ մինչեւ Ափրիկէի եզերքները, Պելժիական Քոնկօ եւ այլուր, ուրկէ օտարներ կուգան, կը դառնան մեր հայրենակիցը, արդար գնահատութեամբ մը իր Հայու ստեղծագործ կարողութեան:

Տ. Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՕՏԱՐ ԷՋԵՐ

ՁԿՆՈՐՍԸ ԵՒ ԻՐ ՀՈԳԻՆ

•

Եւ հոգին բնաւ չդադրեցաւ դէպի դէպ արագները համար փորձել: Բայց բնաւ ան կարեւորութիւն չէր տար, որովհետեւ սէրը այնքան բուռն էր իր մէջ:

Երբ տարի մը եւս անցաւ, հոգին սկսաւ խորհիլ.

— Իմ աչքս դէպի չարը փորձեցի, բայց իր սէրը աւելի զօրաւոր էր քան ես, հիմա պիտի փորձեմ դէպի լաւը ու թերեւս դայ ինձի հետ:

Եւ ան երիտասարդ ձկնորսին այսպէս խօսեցաւ.

— Այս աշխարհի բոլոր զուարճութիւնները բացատրեցի քեզի, բայց բնաւ կարեւորութիւն չտուիր ինծի: Արդ, վիշտը իրականին մէջ աշխարհի ոչերն է եւ ոչ մէկ անհատ կրնայ խուսափիլ այս ցաւերէն: Շատեր հազուստ, իսկ չատեր ալ հաց չունին: Կան որբեւայրիներ որ ծիրանեզոյն հազուստներ կը հագնին, իսկ չատեր ալ՝ ցնցոտիներ: Բորոտներ կը թափառին դաչտերու մէջ եւ իրարու հանդէպ չատ անխիղճ են: Մուրացիկներ մեծ պողոտաները կը վազեն եւ դրպաններն դատարկ է:

Քաղաքին փողոցներուն մէջ սովը կը չրջապտյի եւ ժանտախտը դռներուն առջեւ նստած է: Օն, ուրեմն եկուր ճամբայ ելլենք եւ այս բոլորը կերպարանափոխենք, անդամ մըն ալ չզատահելու համար: Ինչո՞ւ հոս կենաս ու չարունակես կանչել սիրուհիդ որ քու քովդ չի դար: Այդ սէրը ինչ որ է, այնքան բուռն կապած է քեզ:

Բայց երիտասարդ ձկնորսը բնաւ չզատախանեց, վասնզի սէրը այնքան զօրաւոր էր իր մէջ: Ան ամէն առաւօտ ծովանուշին կը ձայնէր ,կէսօրին կրկին կը կանչէր, երեկոյեան անունովը կը ձայնէր, բայց ան բնաւ ծովուն խորերէն չէր բարձրանար դալ տեսնելու համար ձկնորսը, ան ծովուն ոչ մէկ վայրին մէջ կրցաւ դանել, ան փնտռեց նաեւ ծովուն դեռերուն մէջ, հովիտներուն մէջ որոնք կը դանուին ծովուն կոհակներուն մէջ, այն ծովուն որ երեկոները ծիրանեզոյն, իսկ առաւօտուն զոլշապոյն երանդ մը կը ստանայ:

Երբ երկրորդ տարին վերջացաւ, երեկոյ մը ձկնորսը առանձին նստած էր իր եղէգէ հիւղակին մէջ, հոգին ըսաւ անոր.

— Ահաւասիկ դէպի լաւը եւ դէպի դէպը փորձեցի, բայց սէրդ ինձմէ աւելի զօրաւոր է, ասկէ յետոյ քեզ բնաւ պիտի չփորձեմ: Կը խնդրեմ քեզմէ, թոյլ տուր որ կրկին մտնեմ սրտիդ մէջ ու ապրինք միասին ինչպէս որ կ'ապրէինք:

— Սիրով կը թոյլատրեմ որ դաս ինծի, վասնզի այն տեսիլները որ երկրին մէջ թափառեցայ առանց սրտի, չատ տառապեցայ:

— Աւաղ, բացատրեց հոգին, սրտիդ մէջ սէրը այնքան տարածուեր է որ չկրցայ տեղ մը գտնել մտնելու համար:

— Եւ սակայն պիտի բաղձայի որ քեզի կարենամ օդնել, ըսաւ երիտասարդ ձկնորսը:

Եւ մինչ ան այսպէս կը խօսէր, ծովէն մեծ տառապանքի հիչ մը բարձրացաւ, երբ այն կողմի բնակիչները այս բացատրութիւնը լսեն, կը հասկնան թէ ծովու ժողովուրդէն մին պիտի մեռնի: Երիտասարդ ձկնորսը մէկ ոտտումով ցատկեց տեղէն, դուրս ելաւ եղէգէ հիւղակէն, վազեց մինչեւ ծովեզը:

Սեւ կոհակներ փութով կը մօտենային դէպի ծովախորշը, կրելով բեռ մը, որ արձաթէն աւելի, փրփուրներէն աւելի սպիտակ էր :Ան կարծեց որ ծաղիկ մըն էր որ կը ծփար ջուրերուն վրայ: Ան կը սահէր փրփրուռ կոհակներէն եւ քիչ յետոյ վերջապէս ծովափ մտցեցաւ:

Երիտասարդ ձկնորսը իր ոտերուն տակ նչմարեց փոքրիկ ծովանուշին դիակը: Ան մեռած էր եւ ձկնորսին ոտքերուն տակ տարածուած ըլլար:

Ան համբուրեց բուստէ ցուրտ չրթները, չոյեց սաթէ խոնաւ մազերը: Լալով ծովանուշին քով նետեց ինքզինքը աւազին վրայ, մէկու մը պէս որ կը դոչար ուրախութենէն եւ իր արեւահէզ բազուկներուն մէջ առաւ ու սեղմեց կուրծքին վրայ: Իր

չրթները սառած էին եւ սակայն ան համբուրեց: Իր մազերուն մեղրը աղի էր, համբուրեց դոց մութ արտեւանունքները, ուրկէ դառնութեան արցունքները կախուած էին:

Ան խոստովանեցաւ անչունչ ծովանուշին եւ իր դառնութեան թանձր դինին ծորեց անոր ականջին: Անոր փոքրիկ ձեռքերը իր վղին չուրջ անցուց, մատներովը չոյեց անոր դիւրաբեկ վիզը: Լեղի, լեյի էր անոր ուրախութիւնը: Անոր ուրախութիւնը վիչտն էր:

Մթաստուեր ծովը կը մտնէր բորոտի մը նման, կուլ տալով սպիտակ փրփուրները: Ծովու թագաւորին պալատէն անդամ մըն ալ վիչտի աղաղակը բարձրացաւ եւ ծովու անչրպետներէն Տրիտոններու խռպոտ փողահարումին ձայնը կը լսուէր :

— Փախիր, ըսաւ հոգին, վասնզի ծովը կը մտնէ, եթէ ուշանաս քեզի վտանգ մը կրնայ պատահիլ, հեռացիր, որովհետեւ քու բուռն սիրոյդ պատճառաւ սիրտդ վախ ըլլալուն կը վախնամ: Արդ , պիտի չուզես որ առանց սրտի ուրիչ տեղ մը դրկես դիս:

Բայց երիտասարդ ձկնորսը մտիկ չըրաւ իր հոգիին: Եւ փոքրիկ ծովանուշին ձայնեց ու ըսաւ:

ՕՍԿԱՐ ՈՒԱՅԼԴ

Շար.

ՀԱՐՑԱԶՐՈՒՅՑ ՈՐՎԱՆ...

Գ.

Փոքրիկ երիտասարդը ուշադրությամբ լսում էր մեզ։ Երբ ես վերջացրի, նա հարցրեց.

— Ուրեմն, դուք ինձ ոչ մի օգնություն չե՞ք ցուցաբերի։

— Ինչպե՞ս չենք ցուցաբերի, ընկեր Ալիկ, — ասացի ես։ — Մենք ամեն ինչ կանենք, որ դուք ձեր ծրագիրը կատարեք։ Մենք ձեզ կասենք, թե ինչ պետք է անեք, որ ձեր ծրագիրը հաջողությամբ իրագործվի։

— Ես ձեզ շատ եմ հարգում, ընկեր Ալիկ, — ասաց Ռուբենը, — որովհետև դուք ինձ հավատում եք։ Ես ձեզ խոստանում եմ, որ ամեն ինչ կանեմ, որ ձեր ծրագիրը հաջողությամբ իրագործվի։

Ալիկը ժպտաց։

— Ես էլ ձեզ խոստանում եմ, որ ամեն ինչ կանեմ, որ ձեր ծրագիրը հաջողությամբ իրագործվի։

Ռուբենը ոտքի թռավ։

— Ուրեմն, սկսենք գործել։

— Ես ձեզ կասեմ, թե ինչ պետք է անեք, որ ձեր ծրագիրը հաջողությամբ իրագործվի։

Ալիկը ոտքի ելավ։ Ես ու Ռուբենը նույնպես ոտքի ելանք։ Ալիկը ձեռքը մեկնեց Ռուբենին։

— Ես ձեզ կասեմ, թե ինչ պետք է անեք, որ ձեր ծրագիրը հաջողությամբ իրագործվի։

Ռուբենը ձեռքը մեկնեց Ալիկին։

— Ես ձեզ կասեմ, թե ինչ պետք է անեք, որ ձեր ծրագիրը հաջողությամբ իրագործվի։

Ալիկը ժպտաց։

— Ես ձեզ կասեմ, թե ինչ պետք է անեք, որ ձեր ծրագիրը հաջողությամբ իրագործվի։

Ռուբենը ծիծաղեց։

— Ես ձեզ կասեմ, թե ինչ պետք է անեք, որ ձեր ծրագիրը հաջողությամբ իրագործվի։

Ալիկը ծիծաղե

մը ուղղած են, ընդհ. գործադուլ սար – քելու համար :

Այս էլ Քեպիրի մեծ ոճը հիմնուած է այն աւանդութեան վրայ որուն համա – ձայն Աստուած ոչխար մը ղրկեց Աբրա – համի, երբ այս վերջինը կը պատրաս – տուէր իր որդին զոհելու : Անկէ տարի հա – զարաւոր ոչխարներ կը մորթուին այս առթիւ : Մարոքի անկախութեան կուսա – կիցները (Իսթիքլալ) այս տարի արգիլեց ոճնակատարութիւնը, իբրեւ բողոք ցոյց՝ նախորդ Սուլթանին զահընկէցու – թեան դէմ :

× Քան հազար Պէրպէրներ համա – խմբուած են Ռապաթի մէջ, իրենց հաւա – տարմութիւնը յայտնելու համար Սուլ – թանին : կը վախցուի որ քաղաքական պատերազմ ծագի :

Երկուշաբթի օր բաղդատաբար հան – դարտ էր կացութիւնը, բայց փոքր ռումբ մը պայթեցաւ Քազապլանքայի մէկ ար – ուարձանին մէջ եւ հրդեհ ծագեցաւ Ռա – պաթի մօտ :

Թունուզի մէջ ալ յաճախ կը պատահին այսպիսի դէպքեր, սպասելով նոր զահ – լիճին գործունէութեան եւ ծրագրուած ինքնավարութեան հաստատման : Նոր վարչապետը, Թահար պէն Ամմար փարիզ պիտի գայ յառաջիկայ շաբթու, ընկե – րակցութեամբ երեք նախարարներու : Թերթերը կը գրեն թէ «Այն Միւսլիմէ»ի ոճը խանդավառութեամբ ոճնուեցաւ այս տարի եւ հազարաւոր ոչխարներ մոր – թուեցան ամբողջ Թունուզի մէջ :

ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԻՆ ԱՌՋԵԻ

Երէկ, երեքշաբթի, Պ. Մենդէս–Ֆրանս Ազգ. ժողովին ներկայանալով, երկու կարեւոր յայտարարութիւններ ըրաւ : Ա – ռաջինը կը վերաբերէր զահլիճին տնտե – սական եւ ելմտական ծրագրին, որուն համար որոշ լիազօրութիւն կը պահանջէ. երկրորդը՝ Թունուզի եւ Մարոքի :

Կառավարութիւնը կ'ուզէ որ մինչեւ Օգոստ. 27 յետաձգուին այս առթիւ ար – ձանագրուած հարցապնդումները : Օրա – կարգի վրայ կայ նաեւ Սահմանադրութեան վերաքննութեան խնդիրը : Գալով երես – պայի Միացեալ բանակի ծրագրին, Պ. Մենդէս–Ֆրանս ուրբաթ օր պիտի առա – ջարկէ նախարարական խորհուրդին ձեւ մը գտնել, ազգային մեծամասնութիւն մը ապահովելու համար :

Վարչապետը պիտի մասնակցի վեց դի – նակիցներու ժողովին, որ կ'ուզէ իմանալ Ֆրանսայի տեսակէտները :

ՊԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՆԳԼԻՈՑ նախորդ վարչապետը, էթլի եւ աշխատաւորական կուսակցութեան ձախ թեւին առաջնորդը՝ Պիւրն, պատու – բակութեան մը հետ ճամբայ ելան դէպի Մոսկուա եւ Փեքին, քննական պատյտ մը կատարելու համար : Պատուիրակութիւնը երկու օր պիտի մնայ Մոսկուա, իսկ երեք չաբաթ՝ Չինաստանի մայրաքաղաքին մէջ : Մեկնած առեն Պ. էթլի բացատրեց թէ կ'ուզեն ուսումնասիրել նոր Չինաս – տանի կացութիւնը, եւ թէ «կը յուսան կարելի եղածին չափ շատ բան տեսնել» :

ՊՈԼՍԷՆ կը հեռագրեն թէ 18 հոգի խեղ – դուեցան Պալըքէսէրի նահանգին մէջ, սղոցումներու հետեւանքով :

40 ՀՈԳԻ ՄԵՌԱՆ Սայկոնի մօտ, (Հնդկաչին) պահականոցի մը դէմ կա – տարուած բուռն ցոյցի մը հետեւանքով : Զոհերը մեծ մասով կիներ եւ մանուկներ են :

ՎԻՇիի մէջ անծանօթներ յարձակելով դոհարավաճառի մը խանութին վրայ, խոշտանգեցին ակը եւ անհետացան, մէկ միլիոն ֆրանքի գոհարեղէն գողնալով : Խանութը կը պատուէր Կալինոյին մօտ : Զարդարծները վիրաւորած եւ էլեկտրա – կան թելերով կապած էին գոհարավաճա – ռին պրունքները :

ԻՍԼԱՄԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱԺՈՂով մը ան – պէ կ'ուննայ Մէքքէի մէջ : Գլխաւոր նը – պատակն է միութիւն հաստատել արա – բական պետութեանց եւ իսլամական աշ – խարհի մնացեալ մասին հետ : Շարժման դլուխը կանգնած են Արաբիոյ թագաւո – րը, Եգիպտոսի եւ Փաքիստանի վարչա – պետները : կը մասնակցին իսլամական բոլոր պետութեանց պատուիրակները :

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԻՓ

Կ. Ա. ԳԵՐՄԱՆԻԱ. — Թուրքի հօմը հատորներէն ոեւէ մէկը առանձին չի ծախուիր :

ՍԵՔԱՍՏԻՈՑ ՄՈՒՐԱՏ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԱՑԸ ԿԸ ՓՆՏՌԷ

Երկրորդ, սան մը Սեւռի Մխիթարեան դպրէժը ուսանելու, 1954 Հոկտեմբերի վերամուտէն սկսեալ :

Թեկնածուն պէտք է լրացնէ հետեւեալ պայմանները :

Ա.—Պատանին պէտք է ծագումով Սե – բաստիոյ նահանգի դիւղերէն կամ քա – ղաքներէն ըլլայ :

Բ.— 11–12 տարեկան, դիւանայ հայե – րէն խօսիլ :

Գ.— Ունենայ բժշկական վկայագիր եւ իր յաճախած դպրոցի տեսուչէն վկայա – կան, իրրեւ յառաջադէմ եւ ապագայ խոստացող :

Դ.— Պէտք է որբ կամ չքաւոր ընտանի – քի զաւակը ըլլայ :

Մէկէ աւելի թեկնածուներու պարագա – յին Մխիթարեան հայրերու հովանաւո – րութեան տակ, մուտքի քննութիւն պիտի անցընեն եւ յաջողադոյնը պիտի որդեդր – ուի ուսումնասիրեայ կողմէ, վեց տար – ուան համար, մինչեւ պաճալոռիա :

Կը հրաւիրենք Ֆրանսայի բոլոր վայ – րերու հայրենակիցներէն եւ մեր մասնա – ճիւղերէն որ կարելի եղածին չափ շուտ ներկայացնեն ընդունակ պատանի մը :

Եթէ թեկնածուն Մարսէյլի շրջանէն է, դիմել՝ Պ. Մ. Մեսրկեանի՝

20 Rue Thubaneau, Marseille.

Եթէ Տեսինէն է, դրել Պ. Մ. Պարադճեանի՝

28 Rue Arago, Decines (Isère)

Այլ վայրերէ դրել Յ. Յակոբեանի՝

60, Av. A. Briand (Bagneux (Seine)

Փարիզի Կեդր. վարչութեան հասցէով :

Թեկնածուներուն մասին տեղեկացնել Փարիզի Կ. վարչութեան, ամէնէն ուշը մինչեւ 20 Օգոստոս :

Սեր. Մուրատ Ուսումնասիրացի
Կեդր. վարչութիւն

EVIDENCES
Revue Mensuelle
Ամսաթերթ, թիւ 41 Յունիս–Յուլիս :
30, Rue la Boëtie, Paris.
Տարեկան բաժնեդին 700 ֆրանք (10 թիւ), արտասահման 850 ֆրանք : Հատը՝ 75 ֆրանք :

PREUVES
Revue Mensuelle Littéraire et Politique
Գրական եւ քաղաքական ամսաթերթ, ճոխ բովանդակութեամբ : Թիւ 42 (Օ – գոստոս) :
C. C. P. 178.00 Paris. Adresse 23, Rue de la Pépinière, Paris (8e)

ՀԱՅԱՑԱԾԷՍ ՊԱՏԱՐԱԳ ԱՆԻԷՒՒ ՄԷՋ

Այս կիրակի Վերափոխման ոճնակատա – րութեան առթիւ, երեկոյեան ժամը 6ին ձայնաւոր պատարագ պիտի մատուցուի Ս. Յովսէփայ մատրան մէջ 13 Ավրիլ Լամարթինի :

Պիտի կատարուի նաեւ խաղողօրհնէքի արարողութիւն :

Ս. Խաչի Ժողովրդապետութիւն

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Հ. Ց. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐը կը ոճնուի յառաջիկայ Նոյեմբեր 7ի դիշերը, «Միւթիւալիթէի» մեծ սրահին մէջ :

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐի խնամակալութիւնը կը յայտնէ պաշոճնապէս, որ աշակերտու – հիներու ընդունելութեան արձանագրու – թիւնները բացուած են արդէն : Ծնողները կ'ընդունուին երեքշաբթի, հինգշաբթի եւ շարաթ օրերը, մինչեւ կէս օր :

Դիմել վարժարանը, Ռէնսի, 1 Պուլվ. տիւ Նօո, Էկլիզ Փանթէնէն 146 թիւ հան – րակառք առնելով :

ՅԱՑՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Լիոնի եւ շրջ. Ազգային Միութիւնը կը յայտարարէ Ս. Աստուածածնայ ոճնին առթիւ, Օգոստ. 15ին կիրակի օր, Լիոնի Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ մէջ հանդի – սաւոր պատարագ պիտի մատուցուի, նոյնպէս մատաղի եւ խաղողի օրհնութիւն պիտի կատարուի :

Կը հրաւիրուի Լիոնի եւ շրջ. բարե – պաշտ Հայութիւնը ներկայ ըլլալու Ս. Պատարագի, ինչպէս նաեւ խաղողի եւ մատաղի օրհնութեան :

Այն հաւատացեալները որոնք կը վա – խքին մատաղի նուիրատուութեան բա – ժին առնել, հաճին եկեղեցւոյ խորհրդա – րանը յանձնել իրենց նուէրները փոխան ատացագրի :

ԲՈԼՈՐ ՎԱՃԱՌՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ
Gros, Demi-Gros
Գուլպայ, մի – պա, ներքին ներմա – կեղէններ, ԱՄԵՆԱՆՊԱՏՇԱՒՈՐ Գի – ՆԵՐՈՎ :
Նոր գրներ
Articles polichinelles-ի համար :
Մխակ հասցէն՝
BONNETERIE BEAUBOURG
227, Rue St. Martin, PARIS (3e)
Tél.: ARC. 66-50

ԵՒՐՈՊԱՑԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԵԾԱԳՈՑ ԳՐԱՏՈՒՆԸ
ԳՐԱՏՈՒՆ ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ
Հայագիտական եւ արեւելագիտական գրքեր ամէն լեզուով
ՀԱՑԹԱՑԹԻՂ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ, ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ եւ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԿԱՐԵՒՈՐ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ԵՒ ՄԵԾ ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆՆԵՐՈՒ
Librairie Orientale H. SAMUELIAN
51, Rue Monsieur - le - Prince Paris (6e)
Tél. Dan. 88-65 Chèque Postal Paris 1278-35
Բոլոր ապսպրանքները կը գործադրուին օրը օրին
Մամուլի տակ է հայերէն գրքերու ԸՆԴԱՐՁԱԿ ԳՐԱՑՈՒՑԱԿԸ, որ ձրի պիտի դրկուի փափաքողներու : Արձանագրուիլ այժմէն :

MAISON ARDY
— GROS — S. A. R. L. au Cap. 12.000.000 — DEMI - GROS —
Tél. Cen. 14. 11 R.C.Seine 3337021 B.
Tél. Cen. 46.87 C.C.P. Paris, 6401.06
(ՏՆՕՐԻՆ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ)
86-89, RUE DE CLERY, PARIS (2e)
Հաստատութիւնը մասնագէտ է Bonnetterie եւ sous-vêtements ի վերաբերեալ ամէն տեսակի, եւ ունի փրանսական մեծագոյն տուներու ապրանքները :
Jil - Polichinelle - DD - Mont d'Ecosse - Le Collègien - Le Chat
J. E. T. - Aviette - Parker Nemausa - Tixolid - Eminence -
Kangourou - Belesta - etc. etc
Caleçon Molletonnés - Le Belier - Le Vosgien - Trimeca etc. etc.
Միշտ տրամադրելի Ա. եւ Բ. կարգի ա պրանք
Rayon spécial de ganterie et de m [illegible]
pour HOMMES, FEMMES et ENFANTS.-

ՍԳԱՀԱՆԴԷՍ
ԱՐՇԱԿ ՋՕՊԱՆԵԱՆ-Ի
ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Կիրակի ,23 Յունուար, 1955
ՍՍԼ. ՌԻՇԸԼԻԷՕ

Կը խնդրուի բոլոր կազմակերպութիւն – ներէն նկատի ունենալ այս թուականը :

ԿՈՄՍԻ
(ՎԱՀԱՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆ)
«Ծոնարհ հերոսները» եւ «Իմ Յուշերը» տրամադրելի են տակաւին :
Դիմել Գավէզեանի՝
Cavezian, 37 Rue de Trevise
Paris (9e)

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ
Արձանագրութիւնները բացուած են 1954 1955 ուսումնական տարեշրջանի համար : կը խնդրուի բոլոր հայ ծնողներէն, ո – րոնք կը փափաքին աղջկայիկ այս դարա – ւոր հաստատութեան մէջ ապահովել ի – րենց զաւակներուն տոհմային եւ ֆրան – սական կրթութիւնը, օր առաջ, դիմել տեսչութեան, արձանագրութեան համար :
Մուրատեան վարժարանի այցելու – թիւնները՝ Շաբաթ եւ երկուշաբթի օրերը եւ ժամադրութեամբ :
Direction Collège Arménien
26, Rue Troyon - Sèvres (S. O.)
Tél. : OBS. 18-28

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՄՕՏ
ԿԸ ԳՏՆՈՒԻՆ ՀԵՏԵՒԵԱԼ ԳԻՐՔԵՐԸ.—
ՌՈՒԲԻՆԻ ՑՈՒՇԵՐԸ, 7 հատոր : Գին 6000 ֆրանք :
ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ – ՆԵՐ (Ն. Ադոնց) , գին 1000 ֆրանք :
ԳՐԻԳՈՐ ՆԱՐԵԿԱՑԻ, (ֆրանսերէնի թարգմանեց Լիւք Անտռէ Մարսէլ, ուրիշ ժողովրդական բանաստեղծութիւններ – րով) : Գին 1000 ֆրանք :
Կ. ՍԱՍՈՒՆԻԻ « Պատմութիւն արդի Հայ Գրականութեան » : Գին 800 ֆրանք :
Թղթատարի ծախքը գնողին վրայ :

URIAGE - LES- BAINS (Isère)
ԿՐԸՆՈՊԼԷՆ 10 ԿՄ. 414 ՄԵԹՐ ԲԱՐՁՐՈՒԹԻՒՆ, ՀԱՃԵԼԻ ԿԼԻՄԱ, ՋԵՐՄՈՒԿ – ԿԱՑԱՆ
Անգուգական հանճարին իր բուժիչ ջուրով եւ ներարկելի մորթային , յօդացաւի, ցնցղատապի եւ այլ ախ – տերու :
Շրջապատքի կեդրոն, պրօսանքի բոլոր յարմարութիւններ — փարք, անտառ, լեռնագնացութիւն, քաղի – նօ, թէնիս, սինեմա, նուագահան – դէս, եւայլն :
ԲԱՑ Է ՄԱՑԻՍ 25 – ՍԵՊՏ. 25
Դարմանում, հիւանդոց, ճաշ, քա – պինոյի մուտք, կառքով լեռնագնա – ցութիւն, հաւանագրով (Փրիզ ան շարժ), ասխարանսի անդամներուն մխանուագ գինն է 22000 ֆրանք :
Մանրամասնութեանց համար դիմել
DIRECTION THERMALE
Uriage - les - Bains (Isère)

OCÉANIA
ՕԴԱՆԱՒԻ, ՇՈՓԵՆԱՒԻ ԵՒ ԵՐԿԱ – ԹՈՒՂԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ՏՈՄՍԵՐ ԿԸ ՎԱՃԱՌՈՒԻՆ
Վիզայի եւ անցագրի բոլոր ձեւա – կերպութիւնները , Հարաւային եւ Հիւսիսային Ամերիկաներու, Քա – նատա, Թուրքիա, Լիբանան : Ա – մէն մանրամասնութեանց համար գրել՝
M. Baronian
38, Rue de la Republique. Marseille
Bureaux à Paris
Tél. Colbert 53-13 — 42-58
Adresse telegraphique PACATLAN
4, Rue de Castellane.

- Imp. Araxes 46, rue Richer. Paris

ՀԱՅՐԱՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél.: PRO. 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R. C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. Հատը 12 ֆր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
12
ՕԳՈՍՏՈՍ
★
JEUDI
12 AOUT
1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7443 30e ANNEE Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2854

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՍՈՒԷԶԻ ՋՐԱՆՑՔԸ

●

Հին դարերուն Եգիպտական կապուտաչուն կ'երեւակայուէր իբրեւ ծովուն հետ, Նեղոսի միջոցաւ։ Պաղտհոս Տ.ի օրով կառուցուած Նէշտոյի ջրանցքը Եգիպտոսը կը միացնէր Սուէզի ծոցին։ Ժամանակի ընթացքին քանդուած, սակայն Նափոլէոն Պոնափարթ մարդի հրամանով կրկին բացուած էր այդ ջրանցքը արար էշխան Ամրուի կողմէ։

Ապպասեան խալիֆա Ալմանզաոր փակել տուաւ զայն։ Փորթուկալցի նշանաւոր նաւարդ Վասքօ տ'Կամա 1498ին գաւառ Բարեյուսոյ Հրաւիրը անկէ վերջ Եւրոպացիներ զգալի հնդկական նաւարկութիւնը այդ երկար ճամբով տեղի կ'ունենար։

1798ին՝ երբ Նափոլէոն Պոնափարթ Եգիպտոսը գրաւած էր, ուզեց Սուէզի ջրանցքը միացնել Կարմիր ծովուն։ Ֆրանսացի գիտնական էր Փէր ծրագիրը մը ներկայացուց՝ հաստատելով որ անկարելի է երկու ծովերը միացնել, Կարմիր ծովը Միջերկրականէն տասը մեթր աւելի բարձր ըլլալուն, Ջրանցքի մը բացումը ամբողջ ջուվին պիտի ընկղմէր Եգիպտոսը...

Ֆերտինան տը Լեսէփս Ջրանցքին ծրագիրը առաջին անգամ ներկայացուց Մ. Ալի փաշայի, որ մերժեց։ Երբ իր բարեկամը Սայիտ փաշա 1854ին իշխանութեան գլուխ եկաւ, տը Լեսէփս արտօնութիւն ստացաւ կազմելու Ջրանցքի Ընկերութիւնը, չատ նպաստաւոր պայմաններով։

Եգիպտական կառավարութիւնը Ֆրանսական ընկերութեան ձրի պիտի տրամադրէր բանուորներու չորս հինգերորդը, ինչպէս նաեւ անհրաժեշտ հողերը։ Ընկերութիւնը պիտի չահագործէր բոլոր հանքերն ու քարահանքերը, առանց տուրք վճարելու։ Ներածականները մաքսէ ազատ ըլլային, եւ այլն։

Հակառակ Անգլիոյ չանքերուն, Սուէզի Ալտիւլ Մեճիտ վաւերացուց պայմանագրութիւնը 1856 յունուար 5ին։ 1858 նոյեմբերին հրապարակ հանուեցան 500 Ֆրանքնոց 400·000 արժէթուղթեր, որոնց 220·000ը ծախուեցաւ Ֆրանսայի մէջ, 176·602ը գնեց եգիպտական կառավարութիւնը։ Ընկերութիւնը գործի սկսաւ 200 միլիոն Ֆրանքով։ Բրնձի առաջին հարուածը արուեցաւ 1859 ապրիլ 25ին։

Եգիպտական կառավարութիւնը ընկերութեան արամադրեց պայմանագրութեան մէջ նշանակուած թիւէն 10·000 ձրի բանուոր աւելի։ Տասը տարուան ընթացքին տասնեակ հազարաւոր բանուորներ մեռան տաքէն եւ անասելութենէն։ «Մեռելագիր մը 200·000 կը հաշուէ մեռնող» ներու թիւը)։ Տարապարհակ աշխատանք կը կատարէին։ Ոչ կառավարութիւնը եւ ոչ ալ ընկերութիւնը սեւ հատուցում կ'ընէր բանուորներու ընտանիքներուն։ Սայիտ փաշայի մահէն վերջ, 1863ին Իսմայիլ իշխանութեան գլուխ գալով ուզեց վերջ տալ այս դժնդակ կացութեան։

Նապարտ փաշան Փարիզ ղրկեց բանակցելու համար Նափոլէոն Գ.ի հետ։ Զնջելու ձրի բանուոր հայթայթելու եւ հոգ տրամադրելու ծանր պայմանները։ Փոխարէն Եգիպտոս 63 միլիոն Ֆրանք պիտի վճարէր Սուէզի ընկերութեան։

Ջրանցքի պատմութիւնը եգիպտական կառավարութեան արժեց 402 միլիոն Ֆրանք ոսկեդրամ։

Իսմայիլ փաշա յոյս դրած Սուէզի Ջրանցքէն տասնապատիկ չահի վրայ, չատ չտայլ ծախքեր ըրած էր թէ իր անձնական հաճոյքին եւ թէ երկրին վերաբերութեան համար։

Պարտքերու տակ ընկճուած, տիպտուխ գաւառ ընդունիլ Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի կակիչը իր պետական գործառնութեանց վրայ։

Օտարի նուաստացուցիչ միջամտութիւնները, «քափիթիւլասիոն»ները մէկ կողմէ, չէրքէզ եւ թուրք պետական–

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ ԼԻԱԶՕՐՈՒԹԻՒՆ ՏՍՑԱՒ

★

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԱՓՐԻԿԷԻ ՀԱՐՑԻՆ

ՔՆՆՈՒԹԻՒՆԸ ՑԵՏԱԶՈՏՈՒԵՑԱՒ

ՄԻՆՉԵՒ ՕԳՈՍՏՈՍ 27

Ազգ. Ժողովը Գ. օր 90ի դէմ 361 ձայնով քուէարկեց վարչապետին պահանջած լիազօրութիւնը՝ իր անհատական, եւ ընկերային քաղաքական–նուէական մասին։ Ուրիշ խօսքով, վստահութիւն չտեսաւ տասնաւոր մեծամասնութեամբ։ Նոյն օրը Ժողովը 126ի դէմ 398 ձայնով հաւանեցաւ յետաձգել Հիւս. Ափրիկէի վերաբերեալ հարցապնդումները։

Այս երկու կարեւոր յանձնաժողովներ անցամ մը եւս կը զօրացնեն Մենդես Ֆրանսի դահլիճին դիրքը։ Բայց վարչապետը ստիպուած է պայքար մը եւս մղել Օգոստոս 24ին, երբ քննութեան կ'երթայ միացեալ բանակի զաչինքը։

Համախոհականները ձեռնպահ մնացին, ընկերային եւ տնտեսական քաղաքական–նուէական բանաձեւին քուէարկութեան առեն. բայց թէր քուէարկեցին ափերիկեան խնդիրներու յետաձգման համար։ Նոյն դիրքը բռնեց Ժողովրդական (կոմունիստական) Շարժումը, որ առհասարակ բացասական դիրք մը կը փորձէ դահլիճին հանդէպ։

Առաւան նկատը բացուած առեն, պ. Մենդես Ֆրանս լուսաբանութիւններ հաղորդեց իր տնտեսական, եւ ընկերային քաղաքականութեան մասին։ Բացատրեց թէ կառավարութիւնը կ'ուզէ պարկ տալ երկրին տնտեսութեան։ «Երկիրը տնտեսապէս կը քնանայ, անցեալը եւ բացակայով եւ մղձաւանջներ կ'ունենայ ապագային մասին»։ Իր կարծիքով, ընկերային կեանքի բարեւոքման միակ պայմանն է տնտեսական ծաւալումը։ Երկրին արտաքին առեւտուրը չէ հաւասարակշռուած։ «Վերջին տարիներու ընթացքին յարաբերական հաւասարակշռութեան մը հասանք չնորհիւ բարեկամ երկրի մը օգնութեան։ Այժմ պարտաւոր ենք տասնեակնարաբ վերահաստատել այդ հաւասարակշռութիւնը։ Կարգ մը արտածումներ բարւոքած են վերջերս, մեծ մասով անոր համար որ ուրիշ եւրոպական երկիրներ աւելի լայնօրէն բացին իրենց տահմանները։ Մենք ալ պարտաւոր ենք հետեւիլ նոյն ուղղութեան։ Պարտաւոր ենք հա–

ներու ծայրայեղութիւնները միւս կողմէ ժողովրդական ընդհանուր պայծառ առաջ բերին երկրին մէջ, երբ Յունիս 4ին–Փիք փաշա յայտնեց իր պահընկէց հօր։

«Ազգայնական» եւ «վերնադրական» կուսակցութիւնները, որ կազմուեցան այս դէպքերու հետեւանքով, նշանարան ունէին «Եգիպտոսը Եգիպտացիներուն»։

Արտի փաշայի եւ ընկերներուն ազատամարտութիւնը Խեվիվին եւ օտարականներուն դէմ, Թուրք, չէրքէզ, անգլիացի եւ Ֆրանսացի, նպատակ ունէր անկախ Եգիպտոս մը ստեղծելու։

Անգլիա առիթէն օգտուեցաւ, բոլորովին մենկուասցնելու Ֆրանսան՝ որ այն–քան պահպանութիւններ ըրած էր Եգիպտոսի համար, ու դրաւելու Փարաւոններու երկիրը։

Սուէզի Ջրանցքը անհրաժեշտ էր Մեծն Բրիտանիոյ կայսրութեան՝ Հնդկաստանը ամուր պահելու համար իր ձեռքին մէջ։

ՀՐԱՆՏ–ԱՄԱՄՈՒԼ

ՎՐԻՊԱԿ.— Երէկուան յօդուածին մէջ, 10րդ հատուած, վերէն վար 3րդ տողը կարդալ այսպէս.— 1833էն 1838 Ֆրանսական հիւպատոս եղած էր Ադեֆսանդրիոյ մէջ, 1854ին ծրագիրը մը ներկայացուց եւ այլն։

✤ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ✤

ԱՄԱՌՆԱՅԻՆ ԵՐԱՋ ՄԸ

★

Ֆրանսացի եւ գերման պատմագիրներ և մանկավարժներ վերջերս ժողով մը գումարեցին, վերահաստատելու համար պատմութեան ուսուցումը՝ իրենց երկիրներուն մէջ։

Այս տարի հնուեցին տասնեակ մը դէպքեր՝ ժէ. դարու դէպքերու մասին, որոնց վերաբերեալ դասագիրքերը հակասական կարծիքներ կը պարունակեն։

Որոշուեցաւ յանձնարարել որ կարգ մը բարեփոխումներ կատարուին։

Երկու երկիրներու պատմաբանները եւ մանկավարժները յառաջիկայ տարի նորէն պիտի հաւաքուին Փարիզի մէջ, շարունակելու համար իրենց աշխատանքը։

Երազիս մէջ տեսայ որ զանազան հասարակութիւններ կազմուած հայ գրոց – քրոց – ներու յանձնախումբ մըն ալ այս կարգի վերահաստատութեան մը ձեռնարկած էր, դոնփակ։

Այս առթիւ հետեւեալ ասուլիսը տեղի կ'ունենար.

— Հայկ Նահապետ մը ունեցա՞ծ ենք։

— Հարցնելդ աւելորդ է։ Հայկը չէ՞ր որ բմբռնստացաւ Բելին դէմ եւ տապալեց զայն։

— Ձի՞շդ է վարդանանց պատերազմը։

— Այնքան ճիշդ է որ ես տղուս անունը վարդան դրած եմ։

— Մեծն Տիգրանը Հա՞յ էր։

— Դուն ջաղացքէ՞ն կուգաս։ Օտար – ներն անգամ հատորներ գրած են անոր քաջութեան եւ աշխարհակալութեան մասին։

— Ամբողջ աշխարհ բռնկեցա՞ւ 1914 – 18ին։

— Թոռս անգամ գիտէ։

— Այն ատեն ազգային նպատակ կազմած եւ Դաշնակիցներուն միացած չէի՞ք, գերութենէ ազատելու համար, Ամենայն Հայոց կաթողիկոսէն մինչեւ յետին գիւ–

տաքել մեր կենսական ուժերը։ Ցետոյ, անհրաժեշտ է բարւոքել ընկերային կեանքի մակարդակը։ Պէտք չէ սպասենք ընկերային խնդրատուներու, պարծադուխներու, աշխատավարձի յաւելում կատարելու համար անկարգութեան մէջ։ Որոշած ենք բանուոր պատկարպին տալ յարաձան բաժին մը արտադրութեան յաւելման չահէն։ Շատ մը մեծ հաստատութիւններ կրնան իրենց աշխատաւորներուն բաժին հանել իրենց բարձր չահերէն։ Այսպիսի քաղաքականութիւն մը պիտի մղէ բանուորները զարկ տալու արտադրական կարողութեան»։

Վարչապետը յետոյ բացատրեց իր 18 ամսուան ծրագրին գլխաւոր առաջադրութիւնները,— բարւոքել աշխատաւորներու վիճակը, լման գործ ճարել բոլորին, երիտասարդացնել վարիչ չարքերը, վերանորոգել ճարտարարուեստական մեքենաները եւն.։ Մէկ խօսքով, վարչապետը արմնութեան եւ աշխատանքի կոչ մը կ'ուղղէր, օրինակներ բերելով ուրիշ տպկերէ։ «Հարկ է արմնդնել Ֆրանսան։ Այն ատեն պիտի տեսնենք թէ ինչ խանդ եւ կորով ունի այս ազգը դոր չատեր կը ծաղրեն իրրեւ «հիւանդ մարդ»։

ԱՆԳԼԻՈՅ նախորդ վարչապետը, Էթլի, Մոսկուա հասաւ իր պատուիրակութեան հետ եւ ճաշի հրաւիրուեցաւ Պ. Մալենկովի կողմէ։ Խօսակցութիւնը չարունակուեցաւ երկու, անգլ. դեսպանատան մէջ։ Լոնտոնի թերթերը կը գրեն թէ 17–18 բանակցութիւններ տեղի ունեցած են։ Ճաչին ներկայ էին Մ. Միւնեհեան գլխաւոր նախարարները, նաեւ Պ. Ա. Միկոյեան։ Արեւմտեան մամուլի ներկայացուցիչները հրաւիրուած չէին։

ԹՈՒՆՈՒՃԻ ԵՒ ՄԱՐՈՔԻ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

Գ. օր Ազգ. Ժողովը քննեց Հիւս. Ափրիկէի խնդիրները։ Սկսանի վրայ կային 9 հարցապնդումներ։ Ցր վերջին դէպքերէն առաջ յանձնուած էին։ Անկախ երեսփոխան մը, զոր Օմրան պիտի կուսակցութեան եւ կառավարած իշխանութեան քաղաքականութիւն մը իր վարին եկող–գացող կառավարութիւններէն եւ այդ ուղղութեան առկայ հետեւանքներէն կը կրէ երկիրը, որուն ներկայացուցիչներուն կարծիքն անգամ առնուած չէ։ Ուրիշ զօրավար մը հարցուց թէ Թունուզի համար ծրագրուած ինքնավարութեամբ կառավարութիւնը ինչպէս կը յուսայ ապահովել Ֆրանսայի ներկայութիւնը եւ առաջնութիւնը Հիւս. Ափրիկէի մէջ։ Երրորդ երեսփոխան մը յայտարարեց թէ սխալ կը դանէր Մարոքի Սուլթանին պահընկէցութիւնը։

Վարչապետը, որ նախապէս որոշած էր վիճարկութեանց յետաձգում պահանջել, պատասխանեց պահլիճին քաղաքականութիւնը, Թունուզի արուած ինքնավարութիւնը եւ բաւ թէ անգամ մը որ անդրադարձութիւնը վերահաստատուի Մարոկի մէջ, պիտի առաջարկէ ինքնավարութեան առաջնորդել նաեւ այդ երկիրը։ «Ազատագրութենէն ի վեր անցեալ կառավարութիւնները խոստում առած էին Թունուզի Թագաւորի վրայ։ Մեր քաղաքականութիւնը այն է ինչ որ պարզեցի վաւերացում խնդրած առեն։ Մենք կ'ուզենք անկախ ծօրէն խօսիլ անկախ ազգայնականութեան մը հետ։ կ'ուզենք դարձ ելլել բռնութեան

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՈՐՊԷՍԶԻ ՇԱՀԻՆՓ

ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

●

Աշխարհը մեր ազգային պատերազմի մասին է: Մեր գոյութեան պայքարի մասին:

Չենք խօսիր հին օրերէն: Մեր ժողովուրդը միշտ պայքարի մէջ եղած է: Սակայն, վերջին քանի մը տասնամեակներուն, պայքարը փոխուած է պատերազմի, մեր ազգային ճակատները պաշտպանելու, վտանգները հեռացնելու եւ մեր գոյութիւնը փրկելու համար:

Կը պայքարինք՝ մեր հայրենիքէն հեռու, օտար աշխարհներու մէջ, ենթակայ՝ ամէն կարգի վտանգներու, տնտեսական, հոգեկան, իմացական:

Վերջին տասնամեակներուն, զուր չէ անցած մեր պայքարը: Մեր ժողովուրդը, զանգուածովի, ապահոված է իրեն համար պատուաւոր դիրք՝ օտար ժողովուրդներու կեանքին մէջ:

Շնորհիւ իր աշխատանքին, պարկեշտութեան եւ ընտանեաց ոգիին, կրցած է ան ապահով վիճակ ստեղծել, հարթելով առաջին դժուարութիւնները, ջնջելով ցիմմութիւնները եւ համակրանք ստեղծելով իրեն հանդէպ: Եաս քիչ բաց ութեամբ, ան, կրնանք ըսել՝ այլեւս չունի ապրուստի հոգ:

Գաղթը, տարապրութիւնները, անապահով կեանքն ու հալածանքը՝ այլեւս դէր երապի մը նման են ու անցած:

Ժողովուրդի մը կեանքը սակայն, միայն նիւթեան թեմով չի պաշտպանուիր: Կան ուրիշ ճակատներ, որոնց պաշտպանութիւնը պէտք է կազմակերպուի, պահելու համար ազգային դիմագիծը, յարկից բոլոր արժէքները:

Ամէնէն առաջ, կարեւորը՝ մեր ազգային մտահոգութիւններուն, մեր քաղաքական, ազգային, իմացական ձգտումնեբուն փոխանցումն է նորահաս սերունդին, ապահովելու համար մեր պայքարի շարունակութիւնը: Հին ու նոր սերունդներուն, անոնց արժէքներուն, ճիգերուն եւ րադձանքներուն միախառնումը՝ կենսական անհրաժեշտութիւն մը կը ներկայացնէ, այսօր իսկ, երբ դեռ կ'ապրի հին սերունդը եւ մեծ չափով մը իր ձեռքն ունի մեր ներքին կեանքին դեկավարութիւնը: Վաղը, երբ հին սերունդը կ'անհետանայ, կամ կը քաշուի դործօն դեր կատարելէ, ուշ կ'ըլլայ այլեւս: Հետեւաբար, հիներուն պարտքն է մտածել այս մասին, եւ հետզհետէ նոր ուժերը՝ ազգային կեանքով, աւելի լայն իմաստով մը՝ ազգային ճակատագրով: Մեր կարելին պիտի ընենք, ամենուրեք, նորահասներուն մասնակցութիւնը ապահովելու համար մեր կեանքին ու պայքարին, բոլոր ճակատներուն վրայ, գործակից ու «աթոռակից» ունենալու համար պատանք, մինչեւ որ սերունդը փոխուի եւ գործերը անոնցին նորերու ձեռքը:

Նոր, երիտասարդ բլլալը չի բաւեր սակայն: Անհրաժեշտ է պատրաստութիւնը, մեր ժողովուրդին ձգտումներուն ու կարիքներուն համապատասխան: Զեն պահպանելու յարմար տարրերը, որքան ալ քիչ ըլլան անոնք: Մեր պարտքն է բազմապատկել անոնց թիւը, լաւագոյններուն ընտրութեամբ, անոնց տալով հնարաւորութիւնը զարգացնելու եւ իրենց բնական չորհները ծաղկեցնելու: Կրթական կեանքը հիմը կը կազմէ մեր այս աշխատանքներուն:

Դպրոցներու հատատումն ու զարգացումը՝ ներազգն ազգակն է նոր սերունդի պատրաստութեան, ազգային չունչով ու ոգիով:

Սակայն, պիտի պիտանանք հաւաքական այս պատրաստութեան ընթացքին, մանաւորներու, քիչերու ընտրութիւնն ալ կատարել, մասնաւորական ընտրանի մը տալու համար մեր ժողովուրդին: Գիտենք թէ կան հանրային կազմակերպութիւններ, որոնք սաներ կը պահեն, ամերիկեան ու եւրոպական համալսարաններուն մէջ: Ուրիշներու կարգին, Հ. Ը. Միութիւնը իր սաները ունի: Հարկ է ընդլայնել շրջանակը, եւ բազմապատկել սաանողներու քանակը, բայց այն ուսանողներուն, որոնք պիտի նպիրուին ազգային շրջանակէն ներս գործունէութեան: Մեր գոյ ճեմարանները, Պէյրութինը եւ Հալէպինը, Մխիթարեան հատատութեանց հետ, ունին, կը հսկեն լաւագոյն տարրերը, անհրաժեշտ ազգային ծանօթութեամբ, չունչով ու ոգիով: Մեր ընտրութիւնը պէտ չրջանակէն կրնանք բնել, չսխալելու կամ քիչ սխալելու համար:

Ժամանակն է որ մեր ամէն կարգի աշխատանքներուն եւ գոհաբերութիւններուն մէջ, նկատի ունենանք մեր ազգային կարիքները: Պէտք ունինք քաղաքական, մտաւորական, մանկավարժական, գրական ու մշակութային խառնուածք, ընդունակութիւն եւ հետաքրքրութիւն ունեցող անձերու, գործիչներու, գրողներու եւ աշխատողներու: Ղեկավարութիւնը պիտի տանք անոնց, վերջ տալու համար պատահականութեանց: Զենք ժխտեր ճարտասանութեան, ճարտարապետին, բժիշկին ու փաստաբանին կամ նման ազատ ու անձնական մասգործունէներու հետեւողներու նշանակութիւնը: Սակայն, մեր անմիջական ու ազգային կարիքներուն համար առիթպոգականը՝ հանրային ասպարէզին երու յարմար եւ ընդունակ տարրերու պատրաստութիւնն է:

Անշուշտ, հին սերունդին պարտքն է նորերու, իր յաջորդներուն պատրաստութիւնը: Բայց, անիրաւ պիտի ըլլայինք, եթէ ամէն բան պահանջէինք հիներէն: Նոր սերունդը ինքն ալ պարտաւոր է իր մասնակցութիւնը բերել մեր ազգային ու հանրային պայքարին: Իր լաւագոյն տարրերը իրենք պիտի բանան ասպարէզը՝ իրենց առջեւ: Պիտի չսպասեն որ հիները զան իրենց ձեռքէն բռնեն, առաջնորդեն հանրային գործին ու սեղանին: Իրենք է որ ուժ պիտի տան իրենց պատրաստութեան եւ իրենք է որ պիտի բանան իրենց ճամբան:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԶԱՏԻԿ

●

Բ.

Գահիրէի Հայերը հասկցած են, որ անհրաժեշտ էր իրենց միանալ հայրենական ժառանգութեան մը, հայրենի պատմութիւն մը չուրջ, որ պատկերացնէր իսկական հայրենիքը: Այս ժառանգութիւնը իմացական կրնար ըլլալ միայն. քանի որ անոնք ամէն ինչ լքած էին:

Պէտք էր մշակութային պաշտպանութիւն մը կազմակերպել, ժառանգութիւն մը՝ զոր ոչ մէկը կրնար յափշտակել իրենցմէ: Պատմարան մը պէտք էր այս մշակոյթին: Ահա թէ ինչպէս ծնունդ առաւ «Յուսարեր»ի Տունը: Բոլորը, հարուստ, աղքատ, ամէն ոք իր կարողութեան չափով քար մը բերաւ այս շինութեան մէջ: Այսօր անիկա կը բարձրանայ Գահիրէի մէկ թաղին մէջ, որ բնակութեան եւ առեւտուրի կեդրոն մը պիտի հանդիսանայ: Անոր վրայ «Յուսարեր»ի Տունը իր կնիքը պիտի դնէ, պիտի ճոխացնէ զայն իր ճառագայթումով:

Քարաժայռի մը պէս իրարմէ այս չինքը կը նմանի՝ ներսէն կօրացնել իր ճակատով՝ վտարանի մը, լայնօրէն բաց է բոլոր անոնց առջեւ, որոնք ապաւօրէն կ'ուզեն շնչել ջերմ օդ մը եւ «բոց»ին մօտենալ:

«Յուսարեր»ի Տունը իր թևերով, ապարանով, զրադարանով, դասախօսութեանց եւ դրօսանքի սրահներով, կարի եւ ձեռագործի բաժինով չունչ բռնել կուտայ հազարաւոր սիրտերու, որոնք չեն հրաժարիր իրենց ազգական հայրենիքէն:

Հոն էր որ Լիւք-Ամորէ Մարսէլ Գահիրէի հայ դաղութին խօսեցաւ Գրիգոր Նարեկացիի մասին եւ կրցաւ դասել՝ ցոյց տրուած խանդավառութեան արժէքով՝ ինչ որ կը բերէր անոնց՝ իրրեւ հոգեկան սնունդ:

«Յուսարեր»ը սիրան է, որուն բաբախումները կեանք կուտան իրմէ բխած բոլոր հիմնարկներուն: Մարդ կը աքանչանայ նայի ան այս ձեռնարկին, որուն ազգային զգայումը վառ պահելու յարատեւութիւնը խառը կը համեմատի տրուած միջոցներուն հետ: Այս տարապիրները որոշած են պահել գոյն հետանկարին մէջ, որ պիտի ըլլայ ժողովուրդներու ապագային ուղեցոյցը, ինչպէս նաեւ փրկութիւնը իրենց ցեղին ամենամեծ արժէքներուն, ինչ որ գոյն պիտի ընէ անհրաժեշտ տարր մը վաղուան աշխարհի կազմաւորման մէջ:

Եւ հաստատ պահելու համար այս արժէքները, առաջին պայմանն է անոր կռուան մը ապահովել. այսինքն՝ լեզուն:

Մայրին ճիգը կը կայանայ ուրեմն լեզուի պահպանումին եւ զարգացութեան մէջ:

Այդելեկցինք իրենց վարժարանները յուղիչ էր: Մեծ թիւով աշակերտներ կը հետեւին դասընթացքներու, որոնք կը կիրարկուին ձեռնհաս ուսուցիչներու կողմէ: Հաճոյք մըն է տեսնել այդ տղոց բարեմօղն դէմքերը եւ արտայայտիչ աչքերը: Ահաւասիկ մանուկներ, որոնք գիտակութիւն ցոյց չեն տար իրենց պարտաւորութիւնները եւ երբեմն ալ խիստ ծանրաբեռնուած ուսումնական ծրագրին համար:

Մտածելէք պահ մը, որ այդ աշակերտներու վիճակուած է յաղթել չորք մը դժուարութիւններու. մտանուրպէս տիպուած են իրենց աշխատանքը վերակատարել ամէն ճիւղի մէջ: Բազմաթիւ լեզուներ տորվիլ, պայմանագրական կարեւոր հարց մըն է, նոյնպէս աշակերտները պարտաւոր են հիմնովին սերտանալ գիտութիւններու եւ ենթարկուիլ տեղական պայմաններու պարտադրանքներու, իրենց ճակատագրին իսկ հարկադրանքով: Ցուզիչ է տեսնել, որ բոլորն ալ կը տորվին Ֆրանսերէնն լեզուն բացառիկ ուշիմութեամբ եւ ժրաջանութեամբ:

Աչքէ անցուցինք իրենց դասերը, նոյն տարիքի տահմաններուն մէջ՝ անոնք հաւասար են մերիններուն, մինչեւ իսկ կը գերազանցեն զանոնք:

Ֆրանսերէն լեզուի դասաւանդութեան պահուն ուղղագրական փորձեր կը կատարեն, մինչեւ մեզ մօտ 15 օրը կամ ամիսը անգամ մը կը կատարուին: Աշակերտներուն տորվելու պատրաստակամութիւնը ուշագրաւ է: Ուսուցիչները հպարտ են իրենց ձեռք բերած արդիւնքներէն եւ ամենագոյն ջանասիրութեան իսկ կը կարմրին:

Կրթական օրինակելի այդ հաստատութեանց մէջ, իմացական տարբերը զատ, մարմինն ալ իր բաժինը կը պահանջ: Ընդարձակ մարզական փորձերու եւ ուշադրութեան, աշակերտները կը պահան կատարելապէս փորձուած մարզիչներ:

Ձաշարաններու մէջ կատարուած այց մը ամէն տեսակէտով ապաւորիչ է: Մեծ սեղանի մը շուրջ, ուր կը նստին տասը հոգի, ներկայ կը գտնուին ուսուցիչներ, որոնք կը հսկեն կերակրուելու կերպին: Ամէն ինչ կանոնաւոր է, ամէն ինչ կարգին տեղը: Ոչ մէկ աղմուկ, ոչ մէկ անկարգութիւն: Ամէն ինչ կը կատարուի ինքնաբերաբար, ինքնաբերաբար, ինքնաբերաբար:

Ուսուցիչները կը հսկեն, կը հետեւին, կը ղեկավարեն, կը խրատեն, կը քաջալերեն, կը սիրեն:

Ուսուցիչներ, որոնք կը սիրեն իրենց աշակերտները, որոնք կը հետեւին անոնց, որոնք կը հետաքրքրուին անոնց ամէն մանրամասնութեամբ:

Ուսուցիչներ, որոնք կը սիրեն իրենց աշխատանքը, որոնք կը սիրեն իրենց ազգը, որոնք կը սիրեն իրենց հայրենիքը:

Ուսուցիչներ, որոնք կը սիրեն իրենց աշակերտները

ՀԱՐՑԱՍԷՐ ՄԻՔԱՅԵԼՅԱՆԻՆ...

Փ.

Մի քանի տարի առաջ Մարտունու շրջանում էր ծառայում մեր ընկերներից մեկը, որ հետաքրքրվում էր ժողովրդական բանահյուսությամբ, հավաքում էր հին երգեր, ասացվածքներ, առածներ, հանելուկներ, ծիսական երգեր և այլն։ Մի անգամ նա ինձ ասաց, որ գյուղերից մեկում ապրում է մի ծեր կին, որ շատ լավ գիտի հին երգերը, և որ ինքն էլ նրանից մի քանի երգ է գրի առել։ Ես խնդրեցի, որ ինձ էլ ծանոթացնի այդ կնոջ հետ։ Մի քանի օր հետո նա ինձ տարավ այդ կնոջ մոտ։ Ես ուզում էի նրանից գրի առնել հին երգեր, ասացվածքներ, առածներ, հանելուկներ և այլն։ Ուզում էի իմանալ, թե ինչպես են ստեղծվում ժողովրդական երգերը, ինչպես են նրանք փոխանցվում սերնդից սերունդ։ Ուզում էի իմանալ, թե ինչպես են ժողովրդական երգերը ապրում ժողովրդի մեջ։

Ես ուզում էի իմանալ նաև, թե ինչպես է ժողովուրդը ստեղծում իր երգերը։ Ես ուզում էի իմանալ, թե ինչպես է ժողովրդական երգիչը հորին

և պատմի պժոխային չրջանակէն։ Ներքին ինքնավարութիւնը խոստացուած է բոլոր կառավարութեանց կողմէ, ազատագրու – թենէն ի վեր։ Տարիներէ ի վեր եղած խոստումները քուրջի կտորնե՞ր էին, Թուռնուզի ժողովուրդը խաբելու համար։ Երկար առենէ ի վեր խոստացուած այդ ներքին ինքնավարութիւնը կը համապա – տասխանէ Թուռնուզի ժողովուրդին իղ – ձերուն։ Կը համապատասխանէ նաեւ մեր Մահմանադրութեան։ Ուրեմն հարկ կը խօսքէն զատել անոնել։ Ահա թէ ինչու պէյին քով զայն եւ յատակօրէն պարզեցի Ֆրանսական կառավարութեան կամքը։ Վճռապէս բացատրեցի թէ անկարելի է խզել վիճակագրական եւ պինուորական միութիւնը Ֆրանսայի եւ Թուռնուզի մի – ջեւ։ Բացատրեցի նաեւ թէ ինչ երաշխիք – ներ կը պահանջեն Ֆրանսացիները։ Ա յս պէտերէն ոչ մէկը վիճելի է»։

Ա յս յայտարարութենէն վերջն ալ խօսք տուաւ ընդլիմադիր երեսփոխան մը, ներ – քին զրծելու նախկին նախարարը, Գ. Մարթինէ Տիվլա, կարգ մը քննդատա – կան հարցում թէ իրենք ինչո՞ւ ուժգին միջոց – ներու չդիմեցին, երբ իշխանութեան գլ – խոն կը գտնուէին։ Ընդլիմադիրը պա – տասխանեց թէ իր գործը չէր այդ։ Վար – չապետը=«Բայց կրնայիք թելադրել ձեր պատկանած կառավարութեան»։

Ի վերջոյ վարչապետը չհշտակի հար – ցուց թէ ժողովը համաձա՞յն է պահելին վարած քաղաքականութեան եւ կրկին յի – շեցուց թէ ընդդիմութիւն մը պիտի կատարուի օգոստոս 27ին։ Ա յս յա – տաձգումը առաջարկելով, կառավարու – թիւնը վստահութեան քուէ պահանջած կ'ըլլար։ Եւ իր առաջարկը քուէարկուե – ցաւ 126ի դէմ 398 ձայնով։

× Մահմատը լիազօրութեանց բաժա – ձուին համաձայն, կառավարութիւնը չը – րամանագիրներով պիտի գործէ մինչեւ 1955 մարտ 31, գործ տալու համար երկ – րին անհատութեան եւ վերանորոգման։

ՆՈՐ ԶՏՐՒԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՄԱՐՈՔԻ ՄԷՋ

●

Վերջին լուրերու համաձայն, կացու – թիւնը միշտ ծանր է Մարոքի մէջ։ Փոս Լիոթէի ոստիկանութիւնը 2500 հոգի ձերբակալուած է։ Պաշտօնական տեղեկա – դիրը կ'ըսէ թէ վերջերս կատարուած ապստամբութեանց հեղինակները ալ կան կա – լանաւորներուն մէջ։ Հինգ հազար Պէրպէ – րիներ համախմբուած են Ռապաթի կայս – պատին մէջ, պաշտպանելու համար Սուլթան Արաֆան, որուն դէմ բուն պայքար կը մղեն ազգայնականները։ «Ա յս կ'ըսի Քիպիր»ը ծանուցեալ լարուած մթնոլորտի մը մէջ։ Քսան հազար Պէր – պէրիներ հաւած էին Ռապաթ, սակայն ծանր զէնքեր չպատահեցան։ Երկու հո – գի սպաննուեցան Ֆէսի մէջ։ Սուլթանը ծանր բացումը կատարեց ուանդական արտաքսութեամբ։ Տօնակատարութիւնը տեղի չունեցաւ Քազապլանքայի մէջ։ Փողոցները ամայի էին, քանի որ ազգայ – նական կուսակցութիւնը արգիլած էր մասնակցիլ ծնունդի տօնակատարութեան։ Ամերի – կացիները բացառիկ մէջոցներ ձեռք ա – ռած էին, իրենց ազգակիցներուն պաշտ – պանութեան համար։ Հինգ հազար ոչ – խարներ մարթուեցան Ռապաթի եւ Մա – րաքէշի մէջ։ Ա յս վերջին քաղաքին ոստի – կանութիւնը ծանրապէս վիրաւորուեցաւ բոմիկի մը կողմէ։

× Մարաքէշէն հազար դիւուրներ ճամ – բայ ելան դէպի Մարոք։

ՀԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՍՈՒՐԻՈՅ նախկին նախարարը, Շիւքթի Քուաթլի, որ երկրէն աքսորուած էր վերջին տարիներս, Դամասկոս վերադար – ձաւ։

ՏԵՂԱՏԱՐԱՓ ԱՆՁՐԵՒՆԵՐԸ մեծ ուխ – տով կը դիմաւորեն Ֆրանսայի մէջ։ Փարիզի օդը ամէն օր կը փոխուի, — մէրթ անձրեւ, մէրթ արեւ։ Ողողումներ պատահեցան Թուլուզ-Պայոնի շրջանին մէջ։ Նիսը անձրեւ չէր տեսած 45 օրէ ի վեր, բայց առջի օր չրայոյզ փոթորիկ մը մեծ ուխտեր գործեց։ Փոթորիկները անհաշուելի վնասներ պատճառեցին Նա – սիի շրջանին, Ռոնի եւ Իզերի հովիտնե – րուն մէջ։

ՈՒԹ ԼԵՌՆԱԳՆԱՅՆԵՐ ցուրտէն մեռան Ալպեան լեռներուն վրայ։

ՏԷՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ Ճարտարիւն Ս. Տամլամեան եւ զաւակները, Տամլամեան, Տիլսէզեան, Թէքէեան, Մնոիկեան, Պախթիարեան ընտանիքները, ինչպէս նաեւ անոնց համայն պարագաները սրտի ցաւով կը ծանուցանեն գառնագէտ մահը իրենց մօր, մեծ մօր, հարսին ու ազգականին՝

ԱՅՐԻ ՏԻԿԻՆ ԵՍԹԵՐ Ս. ՏԱՄԼԱՄԵԱՆ

(Ծնեալ Տիլսիզեան)

որ տեղի ունեցաւ կարճառեւ հիւանդու – թենէ մը ետք, իր բնակարանին մէջ։

Յուղարկաւորութեան արարողութիւնը պիտի կատարուի, ուրբաթ, 13 Օգոստոս ժամը 15ին, Գլամար, 37 Ռիւ Լազար Գարնօ, իր բնակարանը, ուրկէ մարմինը պիտի փոխադրուի տեղւոյն պերեզմանա – տունը, ամփոփուելու համար իր ընտանեկան դամբարանին մէջ։

Մանաւանդ մահազդ չտապագողներէն կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել։

Հաղորդակցութեան միջոցներ։— կամ Մօնփարնասէն չորեկատք ժամը 14·20ին եւ իջնել Գլամար,

Métro : direction Mairie d'Issy,

իջնել Քօրանթէն Սկլեօն, առնել 189 թիւ օթոպուս եւ իջնել Գլամար Ռիւ Քօնտորսէ։

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Ամերիկայի Աբարկիրցիներու Հայր. Միութիւնը 1954–55 տարեշրջանին համար Դպրոցասէր Տիկնանց Վարժարանին մէջ չորս սանուհիներ պիտի պահէ հետեւեալ պայմաններով։— 1· Սանուհին պէտք է ծագումով Աբարկիրցի ըլլայ։ 2· 8–15 տարեկան։ 3· Գիտնայ հայերէն խօսիլ։ 4· Ունենայ բժշկական վկայագիր, եւ իր յաճախած վարժարանի տեսչութենէն վկայական իրր արժանի սանուհի։

Թեկնածուները պէտք է ներկայանան Դպրոցասէրի տեսչութեան երեքշաբթի, հինգշաբթի եւ շաբաթ առաւօտները։

Հասցէ՝—

Ecole Tebrotzassère
1, Boul. du Nord, Le Raincy (S.O.)

ՍԳԱՀԱՆԴԷՍ ԱՐՇԱԿ ՋՕՊԱՆԵԱՆ-Ի ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Կիրակի ,23 Յունուար, 1955

ԺԱԼ ՌԻԾԸԼԻԷՕ

Կը խնդրուի բոլոր կազմակերպութիւ – նէրէն նկատի ունենալ այս թուականը։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Հ· Ց· ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ կը տօնուի յառաջիկայ Նոյեմբեր 7ի պիչերը, «Միութիւնի» մեծ սրահին մէջ։

ՀԱՅԱՆԷՍ ՊԱՏԱՐԱԳ ԱՆԻԼՒՒԻ ՄԷՋ

Ա յս կիրակի Վերափոխման տօնակատարութեան առթիւ, երեկոյեան ժամը 6ին ձայնաւոր պատարագ պիտի մատուցուի Ս. Յովհէփայ մատրան մէջ 13 Ավրիլ Լամարթին։

Պիտի կատարուի նաեւ խաղողօրհնէքի արարողութիւն։

Ս. Խաչի ժողովրդապետութիւն

ՅԱՑՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Լիոնի եւ շրջ. Ազգային Միութիւնը կը յայտարարէ Ս. Աստուածածնայ տօնին առթիւ, Օգոստ. 15ին կիրակի օր, Լիոնի Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ մէջ հանդի – սաւոր պատարագ պիտի մատուցուի, նոյնպէս մատուռի եւ խաղողի օրհնութիւն պիտի կատարուի։

Կը հրաւիրուի Լիոնի եւ շրջ. բարե – պաշտ Հայութիւնը ներկայ բլլալու Ս. Պատարագի, ինչպէս նաեւ խաղողի եւ մատուռի օրհնութեան։

Ա յն հաստատակեաները որոնք կը փա – փաքին մատուռի նուիրատուութեան բա – ժին առնել, հաճին եկեղեցւոյ խորհրդա – րանը յանձնել իրենց նուէրները փոխան ատացագրի։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Տ. Տ. Հ. Միութեան Տեսչի մասնա – ճիւղին Օգոստ. 1ի գաշտահանդէսի մէջ հետեւեալ նուէրները եղած են. —

Պ.Պ. Գուրգէն Տաղտեան 2000 ֆրանք, Յ. Պետրոսեան, Յ. Ասլիեան, Ս. Առաքելեան, Տ. Սարգիսեան, Դ. Կարապետեան, Տ. Ալէքեան, Հ. Աւետիսեան։ Բ. Այվազեան, Յ. Ղազարեան, Յ. Իսրայէլեան Յ. Ուզունեան, Գառնիկ, Հայրենասիրական մը (Վիէն) հազարական ֆրանք, Դաւիթ Սարոյեան 600 ֆրանք, Մարտա Յակոբեան եւ Տիկին Ազնաւ Աւագեան 500ական ֆրանք։

Սրտագին շնորհակալութիւն բոլորին։

Վարչութիւն

× Ֆր. Կ. Խաչի Պուլվար Օտտոյի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ առած է Տարօնի Հայր. Միութենէն հազար ֆրանք ի նպաստ իր դպրոցին։

Իսկ Պ. Պ. Քէնտիրեանէ եւ Տէր եւ Տիկին Հ. Քաշեանէ 500ական ֆրանք փոխանակ, Բ. Փիլիկեանի մահուան առթիւ։

ՕՐ· ԱՑՏԱ ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ Պ· ԱՇՈՏ ՂԱՐԻՊԵԱՆ

Նշանուած

Իսի Օգոստ· 8 Կրքնոպլ

Ա յս առթիւ Պ.Պ. Ղարիպեան եւ Մարկոսեան հայրական ֆրանք կը նուիրեն Անարատիս Մուրատ Ուսումնասիրասիրացին, իսկ հազար ֆրանք ալ Յառաջի բարգաւաճման Ֆոնտին։

Ստանալ սրճատրնապետ Պ. Զատիկ Անդ։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ԵՒ ՄԱՍԱՂ

ՆԻՍ.— Նիսի եւ շրջանի Հայ. եկեղեցւոյ Կրօն. ընկերակցութեան վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի 15 Օգոստ. Ս. Աստուածածնի վերափոխման տօնին առթիւ Տէր Աստ քահանայ պիտի պատարագէ և հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարէ ի յիշատակ ազգ. բարեբար հանգուցեալ Պ. Զամբէրլիճի, ոչ կատարուանէ ասուած է Նիսի Ս. Աստուածածնի մատուռը 1928ին։

Նոյնպէս հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի ազգասէր Տիկին Նուարդ Կիւլպէնկեանի համար, որու յիշատակին բարեբար Գալուստ Կիւլպէնկեան եւ իր զաւակները կատարուանէ տուին եկեղեցւոյ կից՝ Լրկայատունը։

Հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի նաեւ Նիսի եկեղեցւոյ այն բոլոր բարեբարներուն համար որոնք անզարմ հեռացած են մեզմէ։

Եկեղեցւոյ անուան տօնախմբութեան առթիւ, ինչպէս ամէն տարի, նոյն օրը տեղի պիտի ունենայ մատաղ եւ խաղող – օրհնութիւն։

Կը հրաւիրուին հանգուցեալ բարեբար – ներուն յիշատակը յարգողները եւ բոլոր հաւատացեալները։ Վարչութիւն

ՄՕՏ ՕՐԷՆ

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Նիսի «Գէորգ Զաուշ» խումբին, նուիրուած ՀԱՆԱՄՈՐԻ տարեշրջանքին եւ Սանոյ ա – պատամբութեան 50ամեակին։

Կը ՓՆՏՈՒԻ.— Հանի Մարքամ Փաշեան կը փնտռէ իր եղբայրը Յակոբ Փոթիկեան, Մարաչցի, Պապը Հանի Աբթին։ Յիշեալը ժամանակ մը Լիոն էր եւ կօշկակարութեամբ կը զբաղէր։ Տեղեկացնել Յառաջի։

ԿՈՄԻՏԻ

(ՎԱՀԱՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆ)

«Յուսարէ հեքսանները» եւ «Իմ Ցուչերը» տպամատրելի են տակաւին։

Դիմել Գալէպեանի՝

Cavezian, 37 Rue de Trevise
Paris (9e)

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Արձանագրութիւնները բացուած են 1955 ուսումնական տարեշրջանի համար։ Կը խնդրուի բոլոր հայ ծնողներէն, որ – պէսզի ասոր ապագային ազգային այս գործա – տոր հաստատութեան մէջ ապահովել իրենց զաւակներուն տոհմային եւ ֆրանսական կրթութիւնը, օր առաջ, դիմել տեսչութեան, արձանագրութեան համար։

Մուրատեան վարժարանի այցելու – թիւնները՝ Շաբաթ եւ երկուշաբթի օրերը եւ ժամադրութեամբ։

Direction Collège Arménien
26, Rue Troyon - Sèvres (S. O.)
Tél. : OBS. 18-28

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՄՕՏ

ԿԸ ԳՏՆՈՒԻՆ ՀԵՏԵՒԵԱԼ ԳԻՐՔԵՐԸ.—

ՌՈՒԲԷՆԻ ՑՈՒՇԵՐԸ, 7 հատոր։ Գին 6000 ֆրանք։

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ – ՆԵՐ (Ն. Ադոնց), գին 1000 ֆրանք։

ԳՐԻԳՈՐ ՆԱՐԵԿԱՑԻ, (ֆրանսերէնի թարգմանեց Լիւք Ամատ Մարսէլ, ուրիշ ժողովրդական բանաստեղծութիւններ – բով)։ Գին 1000 ֆրանք։

Կ. ՍԱՄՈՒՆԻԻ «Պատմութիւն արդի Հայ Գրականութեան»։ Գին 800 ֆրանք։

Խզբատարի ծախքը գնողին վրայ։

- Imp. Araxes 46, rue Richer. Paris

ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԳՐԱՏՈՒՆԸ

ԳՐԱՏՈՒՆ ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

Հայագիտական եւ արեւելագիտական գրքեր ամէն լեզուով
ՀԱՅԹԱԹԵՐԻՑ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ, ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ եւ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԿԱՐԵՒՈՐ
ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ԵՒ ՄԵԾ ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆՆԵՐՈՒ
Librairie Orientale H. SAMUELIAN
51, Rue Monsieur - le - Prince Paris (6e)
Tél. Dan. 88-65 Chèque Postal Paris 1278-35
Բոլոր ապսպրանքները կը գործադրուին օրը օրին
Մամուլի տակ է հայերէն գրքերու ԸՆԴԱՐՁԱԿ ԳՐԱՑՈՒԻՑԱԿԸ, որ ձրի պիտի ղրկուի փափաքողներու։ Արձանագրուիլ այժմէն։

ԲՆԱԿԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ՇԻՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՆՈՐՈԳՈՒ
ԲԱՑԱՌԻԿ ԶԱՐԴԵՐԸ ԿԸ ՀԱՅՑԱՅՑՈՒԻՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՄԱՑԱՑՈՒԹԻՒՆԷՆ
Ets. THOMLAC
16 bis Bd. Sebastopol, PARIS 4e
52, Rue de Chalon, PARIS 12e
4 bis Rue Vaillant Couturier, ARGENTEUIL
10 Ave. de Gennevilliers, VILLENEUVE-LA-GARENNE
ՊԱՏԻ ԱՄԷՆ ԿԱՐԳԻ ԹՈՒՂԹԵՐ ԵՒ
ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԻՒՂԱՆԵՐԿ ՍԵՓԱԿԱՆ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆ
THOMLAC
Ձեր բնակարաններուն կուտայ գեղարուեստական հաճելի եւ ջերմ մթնոլորտ, իսկ ձեր պիւտճէին վրայ կը կատարէ խիստ կարեւոր խնայողութիւններ։

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél.: PRO. 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R. C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. Հատը 12 ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ
13
ՕԳՈՍՏՈՍ
★
VENDREDI
13 AOUT
1954

30ու տարի — Թիւ 7444 30e ANNEE — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, Թիւ 2855

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՆՈՒՊԱՐ ՓԱՇԱ

●

Եգիպտոսի ժԹ. դարու վերածնունդի պատմութեան մէջ անզուգական դէմք մըն է այս Հայը, որ ամբողջ 58 տարի ծառայեց իր երկրորդ հայրենիքին, Մե-հեմմեա Ալի փաշայի օրերէն (1841) մինչեւ իր մահը (1899): Իրեւ այսքան երկար ժամանակ երկրի մը նախարարութեան գլուխ անցած միակ հայը, ան արտակարգ կարողութիւն ցոյց տուաւ պետական գործերու մէջ:

Ծնած՝ 1825ին, Իզմիր, եւ կրթութիւն առած Զուիցերիոյ ու Ֆրանսայի մէջ, Նուպար Նուպարեան 16 տարեկան էր երբ հօտաւ Եգիպտոս եւ Բ. քարտուղարի պաշտօն առաջ իր մօրեղբօր՝ Պօղոս պէյ Եուսուֆեանի մօտ, որ փոխարքայ Մեհեմմեա Ալի փաշայի էմմաւկան եւ արտաքին նախարարն էր:

1844ին Պօղոս պէյի մահէն վերջ, Նուպար թարգման եւ քարտուղար կարգուեցաւ Մեհեմմեա Ալի Փաշայի: Այնքան դէպք մը պատճառ դարձաւ իր արագ բարձրացման: Վայրկենական կրցած էր կարդալ ու թարգմանել Թակուղյի դուքսին կողմէ փոխարքային ուղղուած նամակ մը, զոր պալատին մէջ ոչ ոք յաջողած էր կարդալ:

Այնքան սիրուած էր Մեհեմմեա Ալի փաշային, որ խորհրդական եւ կցորդ նշանակեց զայն իր որդւոյն՝ Իպրահիմ փաշայի: 19 տարեկան էր այն ատեն:

Իր այս հանդամանքով քանիցս ընկերացաւ Իպրահիմ փաշային՝ դէպի Փարիզ ու Պոլիս կատարած ճամբորդութեանց ընթացքին: Առաջին այցելութեան, Ֆրանսայի Լուի Ֆիլիփի թագաւորէն առացաւ Պատուոյ Լեգէոնի խաչը: Իպրահիմ փաշայի քովէն չհեռացաւ մինչեւ անոր մահը (1848 նոմր. 15): Յետոյ Ա. քարտուղար նշանակուեցաւ նոր փոխարքայ Ապպաս փաշայի: 1853ին ղիւանագիտական ներ-կայացուցիչ նշանակուեցաւ Աւստրիոյ արքունիքին մօտ:

1854ին Ապպաս փաշայի սպանութենէն վերջ, մնաւ անոր յաջորդին՝ Սայիտ փաշայի ծառայութեան մէջ: Նշանակուեցաւ ընդհ. դատախազութեան նախագահ: Յետոյ՝ անօրէն երկաթուղիի վարչութեան: Իր օրով շինուեցաւ Գահիրէ – Ա-լեքսանդրիա երկաթուղին, որ հաքին երկարեցաւ մինչեւ Սուէզ:

1863ին Փարիզ, Լոնտոն ու Պոլիս ճամբորդեց Սայիտ փաշայի հետ, որ մեռաւ 1863ին եւ իրեն յաջորդեց Իսմայիլ:

Այս երկու փոխարքաներուն օրով դրծօն դեր կատարեց Նուպար, լուծելու համար Սուէզի ջրանցքին հետ կապուած կնճռոտ խնդիրները: Քանիցս ճամբորդեց Փարիզ, Պոլիս ու Լոնտոն, բանակցութիւններ վարեց Տը Լեսեփսի եւ Բ. Տըսն հետ: Սուլթան Ապտիւլ Ազիզ եւս դժուարութիւններ կը յարուցանէր ջրանցքի պայմանագրութիւնը վաւերացնելու համար:

Նուպար խորունկ սէր ունէր Ֆէլլահներուն հանդէպ, որոնց տարապարհակ աշխատանքին վերջ տալու համար ամէն ճիգ թափեց ու յաջողեցաւ: Ֆէլլահները մինչեւ հաք երախտապարտ եղան իրեն:

1865ին Հանրօգուտ Շինութեանց, իսկ 1866ին Արտաքին Նախարար անուանուեցաւ Իսմայիլ:

Սուէզի գործերու կարգադրութեան հետ միասին զբաղուր ուշադրութեան առարկայ դարձուց դատական բարենորոգումը եւ չհակիկ պետութեանց հետ երկար բանակցութիւններէ վերջ, յաջողեցաւ հիմնել Խառն Դատարանները 1 փետր. 1876ին: Ժամանակին մեծ բարիք մը եղած են այս դատարանները, որոնք վերջնապէս փակուեցան քանի մը տարի առաջ, ընդհ. համար «քափիթիւլասիոն»ներու վերջին մնացորդն ալ:

Բուռն պայքար կը մղէր Իսմայիլ կամայականութեանց դէմ եւ կը դատապարտէր անոր չտայլ ծախքերն ու զեղչ կեանքը: 1876ին արտաքին եւ առեւտրական նախարար էր միանգամայն, երբ հրաժարելով մեկնեցաւ Եւրոպա, ուր մնաց երկու տարի: Տեսակցութիւններ ունեցաւ Լոնտոնի մէջ Լորտ Սալզպըրիի եւ Լորտ Պիքընս-Ֆիլտի, Փարիզի մէջ արտաքին նախարար Ուաշինկթընի հետ:

Իսմայիլ Իսմայիլ կրկին Եգիպտոս հրաւիրեց Նուպար փաշան, որ միջազգային դատիճին նախարարական եղաւ, իրեն վերապահելով արտաքին եւ էմմաւկան նախարարութիւնները:

Իսմայիլ Թեվֆիք փաշայի օրով եւս քանիցս վարչապետ եղաւ: Վերջին դատիճը կազմեց 1894ին Իսմայիլ Հիլմի փաշայի օրով: Ցողնած ու հիւանդ՝ 1895ին հրաժարելով անցաւ Փարիզ, ուր ապրեցաւ իր վերջին տարիները: Մեռաւ 1839 Յունուար 2/13 եւ թաղուեցաւ Ազիզ Ամանդրիոյ մէջ:

Երախտագէտ Եգիպտացիները Ազիզ Ամանդրիոյ բանուկ մէկ հրապարակին վրայ իր յիշատակին կանգնեցին արձան մը, որուն հանդիսաւոր բացումը տեղի ունեցաւ 1904 յունիս 3ին: Բազմաթիւ ճառերու կարգին, որոնք ջերմօրէն դրուատեցին հայ պետական մարդուն արժանիքները, Ազիզ Ամանդրիոյ կուսակալ Մահմուտ փաշա Սըպգր յայտարարեց թէ «իր անունը սերտին կապուած է Եգիպտոսի ժամանակակից պատմութեան հետ»:

Օտար հեղինակ մը՝ որ իր կենսագրութիւնը գրած է, կ'ըսէ թէ Նուպար՝ հայ ցեղին յատուկ նրբութեամբ եւ հիանալի ճարպարութեամբ՝ յաջողեցաւ տգնիւ ու անդադար կեանք մը վարել «բարկասիրա Իպրահիմի, զապանարարոյ Ապպասի, քշտա Սայիտի եւ նենգամիտ Իսմայիլի» կողքին:

Եգիպտոսի պատմութեան նոր անկիւնաքարէն՝ կ'արժէր ոգեկոչել յիշատակը հայ դիւանագէտին, որ աւելի քան կէս դար ծառայած է իր երկրորդ հայրենիքի վերելքին:

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԴԱՀԼԻՃԸ ՍԿՍԱՒ ՔՆՆԵԼ ՄԻԱՑԵԱԼ ԲԱՆԱԿԻ ԽՆԴԻՐԸ

●

ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ ՄԻՋԻՆ ԲԱՆԱՁԵՒ ՄԸ ՊԻՏԻ ԱՌԱՋԱՐԿԷ

Հնդկաչինի եւ Հիւս. Ափրիկէի խնդիրները կարզի դնելէ հաք, վարչապետը այժմ ձեռք առած է Եւրոպայի միացեալ պաշտպանութեան դաշինքը, որ յուրջ մահազդութիւն կը պատճառէ սկիզբէն ի վեր:

Զորեքշաբթի օր առաջին խորհրդակցութիւնը կատարուեցաւ նախարարներու միջեւ: Կը կարծուի թէ այսօր-վաղը Գ. Մենդէս-Ֆրանս վերջնական որոշում մը պիտի տայ, միջին բանաձեւ մը առաջարկելով, որպէսզի Ազգ. Ժողովը կարենայ վաւերացնել:

Յառաջիկայ հինգշաբթի Պրիւսէլ պիտի երթայ, մասնակցելու համար միւս վեց դինակից պետութեանց արտաքին նախարարներու ժողովին, իսկ օգոստ. 24ին Ազգ. Ժողովը պիտի ձեռնակէ դաշինքին քննութեան: Ինչպէս կը հաստատեն տեղական թերթերը, դահլիճը երկու մասի բաժնուած է այս հարցին առթիւ: Ինչ բանաձեւ ալ պատրաստուի վաւերացման համար, հաւանական է որ կարգ մը նախարարներ փոխուին: Վերջին երկու յաղթանակներէն հաք, Գ. Մենդէս Ֆրանս ամէնէն զօրաւոր դիրքը ունի այժմ, իրրեւ յետպատերազմեան վարչապետ: Անշուշտ այս չի նշանակեր թէ Ազգ. Ժողովը արագագիր է վաւերացնելու միացեալ բանակի ծրագիրը: Վարչապետը ամէն բանէ առաջ կ'ուզէ որ վերջնական որոշում մը արուի, փոխանակ ձգձգելու, ինչպէս կ'ընէին իր նախորդները: Տակաւին յայտնի չէ թէ ինչ տեսակ ուղղման կ'ուզէ յանգիլ Գ. Մենդէս-Ֆրանս: Ամէն բան զգալնի կը պահուի: Ինչպէս Հնդկաչինի, Թունուզի եւ ուրիշ խնդիրներու առթիւ, այս հարցին մէջ ալ Գ. Մենդէս-Ֆրանս կ'ըմբռնէ կացութեան բոլոր վտանգները եւ կ'ուզէ զործել կատարեալ զգուշութեամբ:

Վարչապետը առջի օր աւելի քան մէկ ժամ խորհրդակցեցաւ Գ. Փիւլ Մոքի հետ որ տեղեկաբերն է Արտաքին զործերու յանձնաժողովին եւ բոլորովին ժխտական դիրք մը բռնած է Միացեալ Բանակի ծրագրին հանդէպ: Գ. Փիւլ Մոք ազգ. պաշտպանութեան նախարար էր, երբ առաջին անգամ կը քննուէր Միացեալ Բանակի գաղափարը Նիւ Եորքի մէջ, 1950 սեպտեմբերին: Վերջերս դիրք մըն ալ հրատարակեց Միացեալ Բանակի ծրագրին եւ Գերմանիոյ վերազինման դէմ:

Մեծ մը երեսփոխաններ, որոնք համակրած են Միացեալ Բանակի ծրագրին, յայտարարութիւն մը հրատարակեցին, թելադրելով նոր ճիգեր փորձել, խաղաղ համակեցութիւն հաստատելու համար Արեւմուտքի եւ Արեւելքի միջեւ, Գերմանիոյ վերազինումը արտօնելէ առաջ:

Ազգ. Ժողովը առջի օր որոշեց յետաձգել Սահմանադրութեան վերաքննութեան ծրագիրը, սպասելով Միացեալ Բանակի հարցին լուծման: Շատ մը երեսփոխաններ կը վախնան թէ առաջարկուած բարեփոխումները կրնան դիւրացնել Միացեալ Բանակի ծրագրին վաւերացումը: Այս յետաձգման մէջ վճռական դեր կատարած են պաշինքին հակառակորդները:

Այս հարցին առթիւ ալ բուռն վիճաբանութիւններ տեղի ունեցան: Ժողովրդական Շարժումի ներկայացուցիչը առաջարկեց անմիջապէս քուէարկել Սահմանադրութեան վերաքննութիւնը, զայն ժողովի 161ի դէմ 360 ձայնով որոշեց յետաձգել:

× *Վերջին լուրի մը համաձայն, Ֆրանսական կառավարութիւնը Միացեալ Բանակի մասին իր առաջարկները միւս դինակիցներուն պիտի ներկայացնէ մինչեւ շաբաթ վերջը:*

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

❖ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ❖

ՄԵՌԱ՞Ր,—ԱՄԷՆ ԲԱՆ ՎԵՐՋԱՅԱՒ

★

Հայութեան հետ նոյնացած Ֆրանսուհի մըն է որ կը գրէ, արդար դառնութեամբ.

—«Անցեալ յուլիս 24ին, Վալանսի Ազգ. Միութիւնը պատարագ-հոգեհանգիստ մը սարքած էր Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ մէջ, ի յիշատակ հանգուցեալ Արշակ Զօպանեանի: Երեսուն աղջիկներէ բաղկացած երգեցիկ խումբ մըն ալ կը մասնակցէր արարողութեանց: Ամէն կերպով զբաղահատելի էր ձեռնարկը:

«Յաւով դիտեցի որ, Վալանսի 2500 հոգիանոց գաղութէն *հազիւ հօթանասուն* հոգի բաբեհաճած էին ներկայ ըլլալ... Միւնչդեռ, *Յառաջ* օրեր առաջ ծանուցած էր պատարագը, իսկ Ազգ. Միութիւնը մասնաւոր ազդեր ցրուած էր այն երեք տարի առաջ կը պանծացնէին հանգուցեալ գրագէտը եւ կը պարծենային: Մասնաւորապէս իրենց բացակայութեամբ կը փայլէին ռամկավարները, միւնչդեռ մօտ 15 դաշնակցականներ փութացած էին իրենց մեծարանքը յայտնել բազմահմուտ գրագէտին:

«Կը յուսամ թէ ուրիշ տեղ այս տխուր երեւոյթը պիտի չկրկնուի»:

Պիտի կրկնուի, տիկին, պիտի կրկնուի: Երբ Զօպանեանը ողջ էր եւ յորելեան կը սարքէին, յետին անտարբերը կը փութար աթոռ մը գրաւել բազմութեան մէջ, երկու ծափ զարնելու համար:

Մեռա՞ւ: Ամէն բան վերջացաւ:

Կ'արժէ՞ կէս ձգել «փէնճ»ը, «տիւ շէշ»ը կամ *փարթի* մը *պլոթ* պակաս խաղալ, եւ երթալ եկեղեցի, տխուր եղանակներ լսելու համար:

Այն ալ կիրակի օրով...

«Հոգւոցն հանգուցեալոց» մը կ'ըսես ներստած տեղդ, եւ կը շարունակես ճարտը: Մանաւանդ որ, կ'ըսեն թէ ադորմած հոգին ալ շատ կը սիրէր այդ խաղը...

Ձեր սիրտը չի՞ ճմլուիր, երբ տեղացի բարեկամներ անգամ դառնութեամբ կը համակուին, այս կարգի երեւոյթներու առջեւ:

Իսկ մեր երիտասարդները պիշաշտ պար մը աւելի կը սոսկին, տեսնելով որ ութսուն տարեկան գրագէտի մը յիշատակը մէկ *փարթի պլոթ* անգամ չարժեր:

ՎԱՀԷ

ԱՄԵՐԻԿԱ ՀԱԿԱՌԱԿ Է ԿԱՆԽԱՐԳԵԼ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ

Նախագահ Այզընհաուըր Օգոստ. 11ին վճռապէս մերժեց կանխարգիլ պատերազմի զազափարը, իր լրագրական ասուլիսին մէջ: Մերժեց նաեւ ուրիշ առաջարկ մը որ կը թելադրէր խզել դիւանագիտական յարաբերութիւնները Մ. Միութեան հետ եւ Ազգաժողովը վերածել հակախորհրդային դինակցութեան մը: Աւելի ըզդայտելով իր տեսակէտները, նախագահը յայտարարեց թէ ոչ-համայնավար աշխարհի կացութիւնը այնքան բարեւ-քած է որ, եթէ թելացի չարժին, պատերազմ պիտի չծագի:

Այզընհաուըր այս առթիւ զոհունակութեամբ յիշեց Քորէայի եւ Հնդկաչինի պատերազմներու զադարումը, անդրէ-իրանեան քարիւղի վէճին լուծումը, անգլ-եգիպտական համաձայնութիւնը Սուէզի մասին եւն.: Ինք վճռապէս հակառակ է կանխարգիլ պատերազմին, ոչ միայն դինուորական, այլ եւ բարոյական եւ կրօնական տեսակէտով: «Այժմեան պատերազմ մը անկարելի է, օրուան այս ժամուն: Ի՞նչպէս կարելի է կանխարգիլ պատերազմի մը ձեռնարկել երբ դիտենք որ հետեւանքը պիտի ըլլայ կործանում բազմաթիւ քաղաքներու: Կանխարգիլ պատերազմ պիտի չըլլայ այդ, այլ պարզապէս պատերազմ: Հոլորովին անբմբռնելի բան մըն է կանխարգիլ պատերազմը. այնքան անբմբռնելի որ աւելորդ է աւելի երկար խօսիլ»:

Զերմապէս պաշտպանելով Այզընհաուըրի պահպանումը, Այզընհաուըր դիտել տուաւ թէ այդ կազմակերպութիւնը զարձած է քարոզչական բեմ մը որուն օգտագործման մէջ Մ. Նահանգները աւելի անճարակ են քան ուրիշներ: «Բայց եւ այնպէս, աշխարհի միակ յոյսը կը թելադրէ բարւոքել այդ կազմակերպութիւնը, իր բանականացնելու համար այն մեծ սկզբունքները որոնցմէ ներշնչուած է:

ԻՐԱՆի կառավարութիւնը որոշեց բոյկոթել Մ. Միութեան դէմ, որուն մամուլը եւ անթելը կը շարունակեն թշնամական դիրք մը բռնել, պնդելով թէ Պարսկաստանի ազգային ճակատ կազմած է Մ. Նահանգներուն հետ:

ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻՈՑ նախագահը, մտադիր թէ՞ոօ, արտակարգ պատիւներ բնծայել Մ. Միութեան դեսպանին, ունկնդրութեան ընդունելով իր տատանոցին մէջ:

Ընկերական դատարանի նիստերի մասին

Ինչպես հայտնի է ընթերցողին, մեր խմբագրությունում ստեղծվել է ընկերական դատարան, որի նիստերը տեղի են ունենում ամեն շաբաթ, կեսօրից հետո ժամը 3-ին։ Դատարանի նիստերին ներկա են լինում նաև մեր թղթակիցները, որոնք ուշադիր հետևում են դատավարության ընթացքին և հետո գրում են նիստերի մասին։

Դատարանի նիստերը մեծ հետաքրքրություն են առաջացնում ոչ միայն մեր խմբագրության աշխատակիցների, այլև ուրիշ շատ ընկերների մոտ։ Ամեն անգամ, երբ դատարանի նիստ է լինում, մեր խմբագրության սենյակները լցվում են մարդկանցով։ Ներկա են լինում ոչ միայն մեր թղթակիցները, այլև ուրիշ շատ ընկերներ, որոնք գալիս են դատարանի նիստերին հետևելու։

Դատարանի նիստերին ներկա լինելով՝ մենք ստանում ենք մեր գործի համար շատ օգտակար դասեր։ Մենք սովորում ենք, թե ինչպես պետք է գրել մեր թղթակցությունները, որպեսզի դրանք հետաքրքրական լինեն ընթերցողների համար։ Մենք սովորում ենք, թե ինչպես պետք է վարվել մեր թղթակիցների հետ, որպեսզի նրանք ավելի լավ գրեն։ Մենք սովորում ենք, թե ինչպես պետք է ուղղել մեր թղթակիցների սխալները։

Դատարանի նիստերին ներկա լինելով՝ մենք սովորում ենք նաև մեր ընկերներին ավելի լավ ճանաչել։ Մենք տեսնում ենք, թե ինչպես են նրանք վարվում, երբ իրենց քննադատության են ենթարկում։ Մենք տեսնում ենք, թե ինչպես են նրանք պաշտպանվում, երբ իրենց մեղադրանքներ են ներկայացնում։ Մենք տեսնում ենք, թե ինչպես են նրանք ապացուցում իրենց ճշմարտությունը

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ԿԵԱՆՔԷՆ

●

*Քանասունչ դօր. Սփրէյ, նախկին սպա-
րապետ, որ 1943ին հրամանատար էր Ի-
տալիան եւ Պելժիան ազատագրող դաշնա-
կից զօրամասերուն, հրաժարեցաւ էր
պինուորական պաշտօններէն եւ նշանակ-
ուեցաւ Լոնտոնի Սկաուտական գրասեն-
եակին անօրէն անցեալ տարի, վարելով
համաշխարհային սկաուտական կազմա-
կերպութիւնը, որուն կը մասնակցին 47
ազգեր: Անդամ է նաեւ Հայ Արիներու
Միութիւնը:*

*Զօրավարը այս ամառ կատարեց իր ա-
ռաջին քննական պտոյտը Եւրոպայի պո-
նտան երկիրներուն մէջ: Յուլիս 30ին
Փարիզ հասնելով ընդունուեցաւ Հայ Ա-
րիներու Միութեան գործադիր խորհուր-
դին կողմէ: Պաշտօնական ընդունելու-
թիւններէն վերջ, երեք օրուան ընթացքին
այցելեց Ֆրանս. սկաուտական բանա-
կավայրեր Կեղր. Ֆրանսայի մէջ, իսկ
Օգոստ. 30ին ընկերակցութեամբ Հայ Ա-
րիներու Միութեան պետ Բժ. Գ. Մեծա-
տուրեանի, մեկնեցաւ Վալանս, ուր կը
բանակէին Միութեան Փարիզի չորրորդ
սկաուտական խումբերը վերջալոյսի
բուն մէջ, ղեկավարութեան գործադիր
խորհուրդի անդամ Ա. Պալտաճարեանի
եւ չորրորդական խմբապետ Ֆ. Մինասեանի:*

*Զօրավարը ամբողջ օր մը այցելեց եւ
քննեց բանակավայրը, մասնակցեցաւ Հայ
Արիներու ճաշին, ներկայ եղաւ անոնց
խաղերուն եւ սկաուտական գործունէու-
թեան, շնորհաւորեց Հայ Արիները եւ ան-
պամ մը եւս կրկնեց «Լաւ Հայեր մնացէք,
հաւատարմօրէն հետեւելով սկաուտական
ծրագրին»:*

*Վալանսէն վերադարձին ընդունեցաւ
Ֆրանսական Թերթերու եւ Ֆրանս Փրէսի
Թղթակիցները եւ Գ. Մեծատուրեանի ըն-
կերակցութեամբ պատասխանեց եղած
հարցումներուն:*

*Ցաջորդ օրը մեկնեցաւ կափ, ուր բա-
նակած են Հայ Արիներու Միութեան
Մարսէյլի չորրորդ Արիները եւ Արենոյչ-
ները:*

*Մարսէյլի Արիներն ալ չէին բաց
յաջող եւ մաքուր բանակավայր մը:*

*Հիւրասիրութիւններէ եւ շնորհաւորու-
թիւններէ ետք, միջազգային գրասենեա-
կի անօրէնը մեկնեցաւ Արենոյչներու*

---

*հպարծուն, ղէպքեր չէարափոխուին եւ
դէմքեր չսեւցուին:*

*Անոնց յիշատակը պաշտամունքի արժա-
նի է, հնչակեան ըլլան թէ դաշնակցա-
կան, այսպիսիներու վաւերական իրա-
ւունքը չի կապուիր:*

*Անոնց ակրօրի պատիւը ապրինն է, ոչ
թէ քունդ կամ իմս:*

Կ. ԾԱՂԿՈՒՆԻ
Նախկին Գաղտնի Ոստիկանապետ
Ատանայի

ՅՈՐԵԼԵԱՆ Հ. ՆԵՐՍԷՍ Վ. ԱԿԻՆԵԱՆԻ

●

*Հովանաւորութեամբ Աբգ. Մեսրոպ
արք. Հապոզեանի, Ընդհանրական Աբբայ
Վիեն. Մխիթարեան Մխարանութեան,
նախաձեռնութեամբ Մխիթարեան Մխա-
բանութեան և Վիեննայի Հայ գաղութին,
Շարաթ, 11 սեպտեմբեր,*

ԿԵՆՍԱԳՐԱԿԱՆ ԳԻՏԵՐ

*Գեր. Հ. Ներսէս Վ. Ակինեան՝ հայ
բառասիրութեան այս անխոնջ ու բեղուն
վաստակաւորը, որ ըստ եւրոպացի հա-
յագէտի մը «իր քննական մաքով Հայա-
պիտութիւնը բարձր գիտնական աստիճա-
նի վրայ կը պահէ», ծնած է Արդուին
1883 սեպտեմբեր 10ին: Վիեննա, Մխի-
թարեան Միաբանութեան կղերանոցը կը
մտնէ 1895 հոկտեմբեր 16ին, ուր աւար-
տելով միջնակարգ վարժարանի եւ փիլի-
սոփայական-աստուածաբանական դասըն-
թացքը՝ 1907 Մայիս 20ին քահանայ կը
ձեռնադրուի: Ապա կ'աշակերտի Վիեն-
նայի համալսարանին մէջ եօվկի Սորգի-
կովսկի, որ պեդարուհասի-չինարուհասի
պատմութեան մասին կը դասախօսէր
1908–1911 տարիներուն եւ միաժամանակ
կը հետեւի լեզուագիտական դասախօսու-
թեանց:*

*Ցորելեանը տարիներու ընթացքին կը
պաշտօնավարէ Մայր վանքին մէջ իբրեւ
ուսուցիչ, Կղերանոցի անօրէն, ընդհ.
վարչութեան անդամ 1931էն ի վեր, Մե-
ծատուր եւ մանուանդ Մատենադարանա-
պետ 1907էն ի վեր: Հայագիտական այս
լուրջ թերթին խմբագրութիւնը կը վարէ
նա մինչեւ այսօր: Կը տեսիլ ժամանակ
մը լքել պատն երբ ուսումնական ճանա-
պարհորդութեանց հետեւանքով կը բա-
ցակայի Վիեննայէն: Հայ գրչագրերու
ուսումնասիրութեան նպատակով կը մեկ-
նի կարճ ժամանակի համար Իտալիա,
Ֆրանսա, Լեհաստան, Գերմանիա եւ տա-
րիներով կը դեգերի Հայաստան (1924 –
1928) ուսումնասիրելով աւելի քան 4000
ձեռագիրը նիւթական եւ բարոյական օ-
ժանդակութեամբ Հայաստանի կառավա-
րութեան եւ Մերձ. Արեւելք (1939–1946):
Տքնաջան այս պրպտումներով ամբարած
ճոխ նիւթերն ու լոյնածաւալ հմտու-
թիւնն, որոնք երեւան կուգան Հայ Մա-
տենադրութեան շուրջ իր կատարած բազ-
մակողմանի հետազօտութեանց մէջ,
տոհմիկ եւ օտար հայագէտներու հիաց-
մունքին արժանացած են: Իր քննական
ուսումնասիրութիւնները լոյս տեսած են
«Հանդէս Ամսօրեայ»ի վերջին 50ամեայ
շրջանին և արտատպուած «Ազգային Մա-
տենադարան»ի հատորին մէջ, որուն իբր 30*

---

*դակ» կը գրէ թէ իր յորելեանին առթիւ
գոյացած գումարը, որ ամբողջութեամբ
պիտի յատկացուի Ազունիէի Ազգ. Բու-
ժարանին մէջ շէնքի մը կառուցման, հա-
տած է մօտ 10·000 տոլարի:*

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

*Նիս 1 Օգոստ. (Յատաջ).— Կիրակի
կէսօրէ վերջ Հայ Մարզական Միութեան
պատուակալ նախագահը՝ Աբա Երամեան
եւ տիկինը իրենց տան մէջ հիւրասիրու-
թիւն մը սարքած էին ի պատիւ առաջին
խումբի խաղացողներուն, ա ո ն ձ
Լ ու Հ ա մ ա ր Մ խ ի թ ա ր ե ան
դասը: Երջանին մարզական վարչութիւնը
այս առթիւ չքանչաններ տուած էր Նիսի
Հայ Մարզականին՝ յատկական խումբին:*

*Պատուոյ նախագահուհին իր ձեռքով
բաժնեց զանոնք: Ներկայ էին ափր եւ տի-
կին բժ. Նաֆիլեան, ափր եւ տիկին Բ.
Ձիլէրճեան, Պ. Սուրէն Հանէսեան, ե-
րամեան ընտանիքը եւ Միութեան ան-
դամներէն շատեր ընտանիքով. մօտ 40
հոգի: Պ. Սիմոն Գայաելեան օգափոխու-
թեան զգացած ըլլալով ներկայ չէր, բայց
իր սիրայօժար մասնակցութիւնը բերած
էր ընդունելութեան նուիրելով չիչերով
շամփայն:*

*Տիկին Ա. Երամեան կազմակերպած էր
ճոխ չքասեղան մը: Հայկական մաքուր
մթնոլորտի մը մէջ երիտասարդութիւնը
երգեց ու պարեց:*

*Նիսի Մարզական Միութիւնը եւ գո-
ղութը երախտապարտ են Տէր եւ Տիկին
Ա. Երամեաններուն, որոնք ամէն տարի
ի քաջալերութիւն հայ երիտասարդու-
թեան, իրենց տան մէջ կը կազմակերպեն
այսպիսի հիւրասիրութիւններ, քաջալե-
րելով Միութիւնը նիւթապէս եւ բարո-
յապէս:*

Մարզասէր մը

---

*Հատորը կը կրէն անունը Ցորելեանին
կազմելով անոր միւս գործերուն հետ մօտ
50 հատոր:*

*Բացի «Հանդէս Ամսօրեայ»է Ցորելեա-
նը աշխատակցած է նաեւ եւրոպական եւ
Հայ գիտական թերթերու եւ պարբե-
րականներուն, առորագրելով բազմաթիւ
բանասիրական յօդուածներ:*

*Իր տքնաջան աշխատութիւններէն տա-
կաւին անտիպ կը մնան հետեւեալ բանա-
սիրական գործերը.— 1· Հայ Մատենա-
գրութեան Պատմութիւն, 2· Հայ Բնա-
գիրներ, 3· Պատմութիւն Հայ Կաթողի-
կոսներու, 4· Պատմութիւն յայն, ասորի
եւ լատին Գրականութեան՝ Հայ Մատե-
նագրութեան մէջ:*

Յանձնախումբի հասցէն.—
COMITE DU JUBILE AKINIAN
Mechitaristengasse, 4 Vienne VII
(Autriche)

Գանձապահի հասցէն.—
Mr. AGOP TARJAN
Karntnerstrasse 30, Vienne I
(Autriche)

*ՄՈՍԿՈՒԱՑԻ Սենոփքաներու թերթը
կը գրէ թէ կրօնական ոճները պատճառ
կ'ըլլան որ աշխատանքի օրկրը պակսին եւ
կը պահանջէ ուժեղացնել հակակրօնական
պայքարը:*

ՀԱՐԱՋԱՏ ՈՐԴԻ...

●

Գ.

*Պանդոկին սենեակը ամփոփուած էին
երեքն ալ, ըստ սովորութեան, երբ Մալ-
վինէ կարզաց այս տողերը գրուած իր
ամուսինին կողմէ:*

*Լուսթիւն մը տիրեց. ապա ծերունին յե-
տոյ, ջղաձիգ շարժումով մը, Մալվինէ
նամակը նետեց սեղանին վրայ: Բոլորն ալ
իրարու աչքերուն մէջ նայեցան: Այդ նա-
մակը քաղցր հովուերգութեան մը վախ-
ճանը կը վճռէր:*

*— Վաղը այլեւս Բեբա իշնելու է, ըսաւ
մայրը:*

*— Կ'իջնենք, ըսաւ Մալվինէ, յայտնա-
պէս ընկճուած:*

*— Արդէն չատ իսկ մնացինք, աւելցուց
Վահէ:*

*Եւ հետեւեալ օրը բաժնուեցան Փրէն –
քիփոյէն, իրենց հետ տանելով նաեւ ապ-
րուած քաղցր օրերուն եւ վայրկեաններ-
ուն անմոռանալի յիշատակը:*

*Բեբա, Ֆերիոիէի տան մէջ, վերսկսաւ
առաջուան բնական կեանքը, Վահէի յա-
ճախակի այցելութիւններովը հմայ-
ուած: Հիմա, սակայն, ամէնուն վրայ ալ
լուսթեան հով մը կար: Վահէ իսկ մտեր-
մութեան մէջ ի յայտ բերած փարիզեան
զուարթութիւնը չունէր:*

*Սոֆիայէն քաշուելիք հեռագիրը զգաս-
տութեան եւ չափաւորութեան տանձ մը
դրած էր Մալվինէի եւ Վահէի սրտերուն
ղուն համարձակութեանցը: Իրիկունները
նեբս մտնելուն պէս, երիտասարդ ճար-
տարապետին առաջին հարցումը կ'ըլլար,
ուենդօրէն միակնոցը սեղաւորելով ակա-
նոցիքին մէջ.*

— Եկա՞ւ:

— Ոչ դեռ:

*Եւ գոհունակութեան հառաչով մը Վա-
հէ կ'իյնար բազմոցին վրայ:*

*Բայց վերջապէս եկաւ այդ վախցուած
հեռագիրը:*

*« Զօրանքշարթի առաւ Պոլիս կը հաս-
նիմ, Բենիամին»:*

*— Եկա՞ւ, հարցուց, երկուշաբթի իրի-
կուն Վահէ:*

*— Եկաւ, պատասխանեց Մալվինէ մո-
տովը կիսածալ թուղթ մը ցուցնելով
պաշնակին վրայ:*

*Երիտասարդը քաշեց առաւ զայն եւ աչ-
քը թթռելով կարդաց:*

*— Ալկէ, եւ աւելի ալկէ, Մալվին,
ըսաւ անտարբերութեամբ. զոնէ հասա-
րակաց կարծիքը կը հանդարտի հիմակ:
Քեզի եւ ինծի համար ալ աւելի ալկէ է
այսպէս:*

*Բենիամինին վերահաս ժամանման
պատճառած առաջին յուզումը անցնելէ
յետոյ Վահէ, կատակելով հարցուց.*

*— Զօրանքշարթի առաւ ամուսնող դի-
մաւորելու չէ՞ս երթար կայարան, Մալ-
վին:*

*— Եթէ ինծի ընկերանաս, ըսաւ ման-
կամարդ կինը:*

— Իրօ՞ք:

*— Անշուշտ. ինչո՞ւ չէ: Դիտես թէ ա-
մուսինս որքան կը համակրի քեզի՝ ա-
նանց իսկ տեսած ըլլալու:*

— Վահէ ժպտեցաւ:

*— Հապա եթէ տեսնելէն ետքը չհամա-
կրի, ըսաւ հեղնական չեշտով մը:*

*— Ձեմ կարծեր Աբարի մարդ է. ապա
հարցուց Մալվինէ ժպտելով:*

*Կարզադրուեցաւ ուրեմն որ Զօրանքշար-
թի առաւ Մալվինէ՝ Վահէի հետ Սիր-
քէճիի կայարանը երթայ դիմաւորելու
համար Բենիամինը, որ, անշուշտ, չատ
ուրախ պիտի ըլլար: Մնաց որ, երբ այ-
լեւս այդ մարդուն ժամանումը անխուսա-
փելի էր, Վահէ անհամբերութիւն մը ու-
նէր դանիկա տեսնելու:*

*— Ի՞նչպէս մարդ է արդեօք սա խեղճ
մարդը, կը մտածէր, նկատելով խղճա-
հարութենէ մըն ալ, որ տակաւ պլուխ կը
բարձրացնէր իր մէջ:*

*Երանքշարթի դիշեր, կէս դիշերը չատ
անցած նստան Վահէ եւ Մալվինէ, որ
դաշնակին վրայ իր ամէնէն սրտայոյզ
կտորները նուագեց եւ մինչեւ իսկ Լանկ-
Ֆէլլոյէն մէկ քանի արտասանութիւններ
ըրաւ:*

*Հետեւեալ առաւն՝ համեստ արդու-
զարդով մը Մալվինէ կառք մը նստաւ
Վահէի հետ եւ Սիրքէճիի կայարանը գա-
լին:*

*— Եթէ լինձ

ՇՈՒՆԴԱԼԻՑ ՅԱՑՏՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Արեւմտեան Գերմանիոյ ազատվու – թեան վերատեսուչը, Տօքթ. Օթթօ Ճոն որ արեւելեան շրջանը անցում խորհրդա– ւոր պարագաներու մէջ, կը շարունակէ ազմուկ յարուցանել զարմանազան յայտ– նութիւններով: Անշէջ օր լրագրական ա – նուանիւթերով: Այս անգամ ան ա – տուլիս մը սարքած էր եւ ուզեց համոզել թէ Միացեալ Բանակի գաշինքը գաղանի պատասխանատուութիւններ կը պարունակէ: Իր յայտարարութեան համաձայն, Ամերիկա– ցիները պիտի պահանջեն խաչակրութիւն մը ծրա – գրած են համայնավարութեան դէմ եւ Միացեալ Բանակի գաշինքը յօրինելով կ'ուզեն գերման պինուորներ հաւաքել այդ խաչակրութեան համար: «Բայց գա– շինքին գերման կառավարիչները բոլորովին տարբեր նպատակներ ունին: Տօքթ. Ճոն– նաուբը եւ գերման պինապաշտները Միա– ցեալ Բանակի ծրագիրը կը նկատեն գոր– ծիք մը՝ գերման հզօր բանակ մը կազմել ու համար: Այդ բանակը ուշ–կամ–ուշ պիտի կլանէ միւս երկիրները, գլխաւորաբար Ֆրանսականը, իր Ֆիւիքա– կան գերակշռութեամբ. այնպէս որ Ֆը – րանսա եւ արեւմտեան եւրոպան անդամ մը եւս պիտի ենթարկուին գերման պինա– պաշտութեան: Երբ այս նպատակին հաս– նին, Միացեալ Բանակի ծրագիրը պիտի պատռեն, ինչպէս եղաւ անցեալին մէջ»:

Տօքթ. Ճոն կ'ըսէ նաեւ թէ նացիները միշտ գերման գեր կը կատարեն արեւմտեան Գերմանիոյ մէջ, ազակցութեամբ Մ. Նա– հանգներու գործակալներուն: «Ներկայ պարագան կը պահանջէ նոր պատերազմ մը սարքելու համար եւ թէ Տօքթ. Ճոն պարզապէս կը կրկնէ համայնավար քա – րոզութեան զառանցական եզրակացութիւնները: Ա – րեւմտեան Գերմանիոյ կառավարութիւնն ալ պաշտօնապէս զգուշացուց հռչակելով նախկին վերատեսուչը, կ'ըսէ թէ անոր յայտարարութեան նպատակն է ազդել Ֆրանսայի վրայ որպէսզի չվաւերացնէ Միացեալ Բանակի գաշինքը:

ՀԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Ե. Միութեան վարչապետը, Մալէն – կով եւ իր պաշտօնակիցները առջի օր ձաշի հրաւիրուեցան Մոսկուայի անդլ· դեսպանատան մէջ, Պ. Էթլիի եւ վեց ըն– կերներուն այցելութեան առթիւ: Անգլ· դեսպանը առաջարկեց բաժակ պարպել ի պատիւ թագուհի Էլիզապէթի: Մալէն– կով բաժակը պարպեց խաղաղ համակե – ցութեան համար: Ներկրգային կառավա– րութիւնը Մոսկուա հրաւիրեց Անգլիոյ աշխատաւորական կուսակցութեան մէկ լրիւ պատուիրակութիւնը յառաջիկայ աշնան: Հրաւէրը ընդունուած է եւ այ – ցելութիւնը տեղի պիտի ունենայ յառա– ջիկայ Սեպտեմբերի վերջը կամ Հոկտեմ– բերի սկիզբը, ուելի սակս յարաբերու – թիւններ հաստատելու համար երկու եր – կիրներուն միջեւ:

ՄԱՐՈՔԻ կացութիւնը մինչ կը մնայ երեքուն: Ցոյցերը կը շարունակուին 12 օ– րէ ի վեր, ի նպաստ հին եւ նոր Սուլթան– ներու: Սպանիա ուշադրութեամբ կը հե– ւանի զէպքերու ընթացքին, զգուշով ի նպաստ պահպնդեց Սուլթանին:

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ կառավարութիւնը որոշած է գլուխ հանել հիւլէական ուժե– րու օգտագործման ծրագիրը, Ե. Միու – թիւնը մասնակից թէ ոչ:

ԵԳԻՊՏՈՍԻ վարչապետը, գնդ· Նասըր փաքիստան պիտի երթայ մօտերս, քաղ– քական համաձայնութիւն մը կնքելու հա– մար:

ԹՈՒՐՔԻՈՅ կրթ· նախարարութիւնը օրինագիծ մը կը պատրաստէ, որուն հա– մաձայն նախակրթութիւնը պարտաւորիչ պիտի ըլլայ 7–14 տարեկան եւ թուրք հայրենակիցներու զաւակները պարտաւոր պիտի ըլլան թրքական դպրոցներու մէջ առանձին տարրական երթեւեկութիւնը:

ԹԵՀՐԱՆԷՆ կը հեռագրեն թէ չարժանը– կարի արուեստագէտ մը, Համագործ Միրան, 24 տարեկան, «գեղեցկութեան թագուհի» հռչակուելու եւ թէ Ամերի – կա պիտի երթայ, համաշխարհային մրցումին մասնակցելու համար:

ՊԱՏԱՐԱԳ ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՄԷՋ

Ս. Աստուածածնի տօնին առթիւ այս կիրակի Ալֆորվիլի հոգեւոր հովիւը, Մերճաւոր Քահանայ պիտի պատարագէ Առնուվիլի Վարագայ Ս. Խաչ եկեղեցիին մէջ:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այբի տիկին Ալիս Տէօքմէճեան կը ծա– նուցանէ թէ հոգեհանգստեան մատուռը պաշտօն պիտի կատարուի այս երկու – շաբթի, Աստուածածնայ Մեռելոյի օրը, յետ պատարագի, Փարիզի Ս. Յովհաննէս Մկրտիչ եկեղեցին, իր սիրելեալ ամու– նին ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՏԷՕՔՄԷՃԵԱՆԻ մահ – ուան քառասունքին առթիւ:

Կը հրաւիրուին ազգականին յիշատակը յարգողները:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.—Տէր եւ տիկին Արամ Տէր Ցարութիւնեան եւ զաւակները, տէր եւ տիկին Հայկազուն Տէր Ցարութիւնեան եւ զաւակները, տէր եւ տիկին Կարապետ Մեսրոպեան եւ զաւակները, տէր եւ տի– կին Բիւզանդ Թումասեան եւ զաւակնե– րը իրենց խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, գրաւոր կամ ծաղկեպսակով ցաւակցու – թիւն յայտնեցին իրենց մօր եւ մեծ մօր՝

ԱՑՐԻ ՏԻԿԻՆ ՀԱՑԿԱՆՈՒՇ ՈՍԿԻԱՆ – ՏԷՐ ՑԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆԻ

մահուան առթիւ:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

ՄԱՐՍԷՅԼ.—Ֆր· Կ· Խաչի Սէն Լուի վարչութիւնը ողբացեալ տիկին Սբրուհի Սիմոնեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի շնորհակալութեամբ ստա – ցած է Պ· Համայեակ Գալուստեանէ, եւ Պ· Խաչիկ Գալուստեանէ (Փարիզ) հազարա– կան ֆրանք:

ՄԱՐՍԷՅԼ.—Սէն Լուի Թող· խորհուրդը տարաբախտ Ռուբէն Քէօշկէրեանի մահ – ուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի չը – նորհակալութեամբ ստացած է եկեղեցի– ին համար.— Պ.Պ. Պետրոսեան եղբայր – ներէ (Սէն Ժերմէ) հազար ֆր·, Վար – դանեան, Քէշիշեան եղբայրներէ եւ Սան– ասլեանէ (Պոմոն), Մարկոս Մարկոսեա– նէ 500ական ֆր· եւ Պ· Յակոբ Քէօնճեանէ հազար ֆրանք:

ԲԱՆՈՒՈՐՈՒՀԻ ԿՈՒԶՈՒՒ

Recherchons ouvrieres sur sujet-teuses et machines plates tricot.

REÎSMAN LEON

66, Rue René Boulanger

Tél.: COM. 75-81, PARIS (10e).

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Հ· Ց· ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ կը տօնուի յառաջիկայ Նոյեմբեր 7ի պիչերը, «Միութիւնի» մեծ սրահին մէջ:

ՀԱՑԱԾԷՆ ՊԱՏԱՐԱԳ ԱՆԻԷՒՒԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի վերափոխման տօնակատա– րութեան առթիւ, երեկոյեան ժամը 6ին ձոխաւոր պատարագ պիտի մատուցուի Ս. Յովհաննու Մարտիր մէջ 13 Ավրիլ Լամարթինի:

Պիտի կատարուի նաեւ խաղողօրհնէքի արարողութիւն:

Ս. Խաչի Ժողովրդապետութիւն

ՑԱՑՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Լիոնի եւ շրջ· Ազգային Միութիւնը կը յայտարարէ Ս. Աստուածածնայ տօնին առթիւ, Օգոստ· 15ին կիրակի օր, Լիոնի Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ մէջ հանդի– սաւոր պատարագ պիտի մատուցուի, նոյնպէս մատաղի եւ խաղողի օրհնութիւն պիտի կատարուի:

Կը հրաւիրուի Լիոնի եւ շրջ· բարե – պաշտ Հայութիւնը ներկայ բլլալու Ս. Պատարագի, ինչպէս նաեւ խաղողի եւ մատաղի օրհնութեան:

Այն հաստատակաները որոնք կը փա – փաքին մատաղի նուիրատուութեան բա – ժին առնել, հաճին եկեղեցւոյ խորհրդա – բանը յանձնել իրենց նուէրները փոխան ստացագրի:

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ Ցուլիս 4ի դասատանդէ– սին տեղի ունեցած վիճակահանութենէն հետեւեալ թիւերու տէրերը բարեհաճին մինչեւ գեկտ·ի վերջը առնել իրենց չա – հած առարկաները: Վարժարանի դիր – անակը բաց է երեքշաբթի, հինգշաբթի եւ չարաթ առաւօտները:

1210, 96, 703, 380, 327, 199, 1175, 387, 865, 89, 646, 572, 879, 769, 869, 779, 836, 873, 1291, 981, 114, 364, 108, 120, 48, 456, 802, 746, 739, 722, 622, 336, 567, 113, 372, 402, 816, 730, 297, 605, 93, 694:

ՊԱՏԱՐԱԳ ԵՒ ԽԱՂՈՂԻ ՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ

Փարիզի Հայոց եկեղեցւոյ Հոգաբար – ձութիւնը կը ծանուցանէ թէ Ս. Աստուա– ծածնի Վերափոխման տօնին առթիւ այս կիրակի հանդիսաւոր պատարագ պիտի մատուցուի եւ պիտի կատարուի խաղողի օրհնութիւնը:

Երկուշաբթի Պատարագ Մեռելոցի:

Կը հրաւիրուի հաստատականութիւնը:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ԵՒ ՄԱՏԱՂ

Նիս.— Նիսի եւ շրջանի Հայ· եկեղե– ցւոյ Կրօն· ընկերակցութեան վարչութի– նը կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի 15 Օգոստ· Ս. Աստուածածնի վերափոխման տօնին առթիւ Տէր Աստծ քահանայ պիտի պատարագէ եւ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարէ ի յիշատակ ազգ· բարե – բար հանգուցեալ Պ. Զամբէրլէնի, որ կառուցանել տուած է Նիսի Ս. Աստուա– ծածին մատուռը 1928ին:

Նոյնպէս հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի ապրակալ Տիկին Նուարդ Կիւլպէնկեանի համար, որու յիշատակին բարեբար Գալուստ Կիւլպէնկեան եւ իր զաւակները կառուցանել տուին եկեղե – ցւոյ կից՝ երիցատունը:

Հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կա – տարուի նաեւ Նիսի եկեղեցւոյ այն բոլոր բարերարներուն համար որոնք անդարձ հեռացած են մեզմէ:

Եկեղեցւոյ անուան տօնախմբութեան առթիւ, ինչպէս ամէն տարի, նոյն օրը տեղի պիտի ունենայ մատաղ եւ խաղող – օրհնութիւն:

Կը հրաւիրուին հանգուցեալ բարեբար– ներուն յիշատակը յարգողները եւ բոլոր հաւատացեալները: Վարչութիւն

ՄՕՏ ՕՐԻՆ

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Հ· Ց· Դ· Նիսի «Գէորգ Զաւուչ» խումբին, նուիրուած ՀԱՆԱՄԱՐԻ արշաւանքին եւ Սասնոյ ա – պստամբութեան 50ամեակին:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Հաճի Մարիամ Փա– շեան կը փնտռէ իր եղբայրը Յակոբ Փո – թիկեան, Մարաչցի, Պապը Հաճի Աբթին: Յիշեալը ժամանակ մը Լիոն էր եւ կօշիկ– կարութեամբ կը զբաղէր: Տեղեկացնել Յառաջի:

ԿՈՄԻՏԻ
(ՎԱՀԱՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆ)

«Յոնարհ հերոսները» եւ «Իմ Ցուշերը» տրամադրելի են տակաւին:

Դիմել Գավէդեանի՝

Cavezian, 37 Rue de Trevise
Paris (9e)

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Արձանագրութիւնները բացուած են 1955 ուսումնական տարեշրջանի համար: Կը խնդրուի բոլոր հայ ծնողներէն, ո– րոնք կը փափաքին ապագային այս դարա – ւոր հաստատութեան մէջ տպահովել ի – րենց զաւակներուն տոհմային եւ Ֆրան – սական կրթութիւնը, օր առաջ, դիմել տնօրէնութեան, արձանագրութեան համար:

Մուրատեան վարժարանի այցելու – թիւնները՝ Շաբաթ եւ երկուշաբթի օրերը եւ ժամադրութեամբ:

Direction Collège Arménien
26, Rue Troyon - Sèvres (S. O.)
Tél. : OBS. 18-28

ԵՒՐՈՊԱՑԻ ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՄԵԾԱԴՈՑՆ ԳՐԱՏՈՒՆԸ

ԳՐԱՏՈՒՆ ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

Հայագիտական եւ արեւելագիտական գրքեր ամէն լեզուով
ՀԱՑԹԱՑԹԻՔ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ, ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԵՒ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԿԱՐԵՒՈՐ
ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ԵՒ ՄԵԾ ՄԱՍԵՆԱԴԱՐԱՆՆԵՐՈՒ

Librairie Orientale H. SAMUELIAN
51, Rue Monsieur - le - Prince Paris (6e)
Tél. Dan. 88-65 Chèque Postal Paris 1278-35

Բոլոր ապսպրանքները կը գործադրուին օրը օրին
Մամուլի տակ է հայերէն գրքերու ԸՆԴԱՐՁԱԿ ԳՐԱՑՈՒՑԱԿԸ, որ ձրի պիտի դրկուի փափաքողներու: Արձանագրուիլ այժմէն:

MAISON ARDY

— GROS — S. A. R. L. au Cap. 12.000.000 — DEMI - GROS —
Tél. Cen. 14. 11 R.C.Seine 3337021 B.
Tél. Cen. 46.87 C.C.P. Paris, 6401.06

(ՏՆՕՐԷՆ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ)

86-89, RUE DE CLERY, PARIS (2e)

Հաստատութիւնը մասնագէտ է Bonnetterie եւ sous-vêtements ի վերաբերեալ ամէն տեսակի, եւ ունի ֆրանսական մեծազոյն տուներու ապրանքները:

Jil - Polichinelle - DD - Mont d'Ecosse - Le Collègien - Le Chat
J. E. T. - Aviette - Parker Nemausa - Tixolid - Eminence -
Kangourou - Belesta - etc. etc
Caleçon Molletonnés - Le Belier - Le Vosgien - Trimeca etc. etc.
Միշտ տրամադրելի Ա· եւ Բ· կարգի ապրանք

Rayon spécial de ganterie et de mouffles en laine

pour HOMMES, FEMMES et ENFANTS.-

Le Dome Ararat

Chez « SOUREN »

Նիսի լաւագոյն ճաշարան – գարե – ջրատուններէն է

1, Avenue Thiers, NICE
Tél. : 890-38

Օգի, ապահովներ, խորոված, եւ ձեր փնտռած բոլոր համադամ կերակուրները:

Անպայման անգամ մը փորձեցէք ձեր արձակուրդի միջոցին:

«ՑԱՌԱՋ»Ի ՄՕՏ

ԿԸ ԳՏՆՈՒԻՆ ՀԵՏԵՒԵԱԼ ԳԻՐՔԵՐԸ.—

ՌՈՒԲԷՆԻ ՑՈՒՇԵՐԸ, 7 հատոր: Գին 6000 ֆրանք:

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ – ՆԵՐ (Ն· Ագոնց), գին 1000 ֆրանք:

ԳՐԻԳՈՐ ՆԱՐԵԿԱՑԻ, (ֆրանսերէնի թարգմանեց Լիւք Անտռէ Մարսէլ, ուրիշ ժողովրդական բանաստեղծութիւններով): Գին 1000 ֆրանք:

Կ· ՍԱՄՈՒՆԻԻ «Պատմութիւն արդի Հայ Գրականութեան»: Գին 800 ֆրանք:

Թղթատարի ծախսը գնողին վրայ:

- Imp. Araxes 46, rue Richer, Paris

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél.: PRO. 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R. C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. Հատը 12 ֆր.

ՇԱԲԱԹ
14
ՕԳՈՍՏՈՍ
★
SAMEDI
14 AOUT
1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7445 30e ANNEE | ԽՄԲԱԳԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2856

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԲԱՑԷՔ ՊԱՏՈՒՀԱՆՆԵՐԸ

●

Արձակուրդի օրեր են եւ ամէն մարդ կը խօսի օդէ, լոյսէ, ջուրի մասին։

Ամէնէն անճարն ալ խօսակից կը փընտռէ, պատմելու համար օդափոխութեան բարիքները։

Ա՛ս ու ան լեռ եւ ծով տեսեր են։ Ուրիշներ՝ ջերմուկ եւ արեւ։

Կան ալ որ լեզու կը թափեն, նկարագրելու համար իրենց պատոյները՝ երկրէ երկիր։

Իրենց համար զաղանիք չունին Զուիցերան, Իտալիան, Սպանիան կամ Վատիկանի ափերը։

Օդ, լոյս եւ ջուր։ Նոր հորիզոն եւ թարմութիւն։

Ամէն պարապայի մէջ, կաղդուրում։ Տեսակ մը երիտասարդացում՝ աչուն մը եւ ձմեռ մը եւս անցընելու համար։

Անչուշտ մարմնական վերանորոգումը իրեն հետ կը բերէ հոգեկան աշխուժացում ալ։

Մարդիկ աւելի արամադիր կ'ըլլան հետաքրքրուելու հանրանուէր գործունէութեամբ։

Գոնէ թմրած ջիղերը կ'արթննան եւ աչքերը աւելի որոշ կը տեսնեն չարն ու բարին։

Երբ մաքուր օդ չնչած են, կ'ուզեն որ ջէյ մը թարմութիւն մտնէ նաեւ մեր հանրային կեանքին մէջ։

Այս հիւրընկալ երկրին երիտասարդ վարչապետը, որ կարգ մը յանդուգն ձեռնարկներ կատարեց, աչքի կը զարնէ ուրիշ առաւելութեամբ մը։

Կ'ուզէ, կը փորձէ «քիչ մը թարմ օդ» ներմուծել Ֆրանսայի պետական, ընկերային եւ տնտեսական կեանքին մէջ։

Քիչ մը թարմ օդի կը կարօտինք մենք ալ, սկսելով այս զաղութէն։

Աւելի քան երբեք անհրաժեշտ է լայն բանալ պատուհանները, որպէսզի բաց ուին մեր աչքերը։ Որպէսզի թարմ օդ շնչեն միտքերն ու սրտերը։

Հարկ է թօթափել ինքնահաւանութեան, մեկուսացման, թմրութեան եւ լճացման զեղին փոշին, որ կանխահաս ծերութիւն կը նշանակէ։

Զէ՞ք տեսներ, — աչունը տիրաբար նստեր է տարագիր բազմութեանց հոն — բային կեանքին վրայ։

Զէ՞ք լսեր զեղնած տերեւներու խշշը — տուքը, ամէն ասպարէզի մէջ։

Եղածը պահելու աշխատանքը յաճախ կը չփոթուի չուտ մաշեցնելու սովորա — մոլութեան հետ։

Յողնած աչքերը պղտոր կը տեսնեն ամէն բան։

Երիտասարդները դունաւոր ակնոցներ կը փնտռեն, ծուռն ու չիտակը դանագանելու համար։

Գործօն ուժեր եւ մտաւոր ահագին էներգիա կը սպառեն, տարբական ճշմարտութիւններ պարզելու համար։

Իւրաքանչիւր համբանք իրեն յատուկ պատեհանի մը մէջ ամփոփուած, չի հաւատարիմը տեսնել թէ ինչ կը բանի ղբացին։

Տարագիրը բազմութիւնները կը թարթափին անորոշութեան մէջ, անճար նայուածքներ ուղղելով չորս հովերուն։

Հոծ զաղութներէն այն որ ուժ եւ բախտ ունի, վերէն կը նայի միւսներուն վրայ։

Ուրիշներ իրենց իւղով կը տապկուին, մինչ նախընտրելով դիւրին, հարթ ճամբաները։

Ընկալեալ սովորութիւնները մտաւոր կապած են ամէն տեղ, կախարդական շրջանակ մը ստեղծելով։

Երեսնամեայ փորձառութիւնը կ'ապացուցանէ թէ լրջօրէն կը կարօտինք ներքին օդափոխութեան մը։

Լոյս եւ թարմութիւն։

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԳԻՇԵՐ ՑԵՐԵԿ ԺՈՂՈՎ ՄԻԱՑԵԱԼ ԲԱՆԱԿԻ ՀԱՄԱՐ

●

ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ ԿԱՐԴ ՄԸ ԲԱՐԵՓՈԽՈՒՄ — ՆԵՐ ԿԱՌԱՒԱՐԿԷ — ԵՐԷԿ ՎԵՐՋՆԱԿԱՆ ՈՐՈՇՈՒՄ ՊԻՏԻ ՏՐՈՒԷՐ — ՄԱՆՐԱ-ՄԱՄՈՒԼԻԹԻՒՆՆԵՐԸ ԳԱՂՏՆԻ ԿԸ ՊԱՀՈՒԻՆ

Հինգշաբթի օր դահլիճը երեք անգամ ժողով գումարեց, առտուն, կէսօրին եւ պիշերը, քննելու համար Եւրոպայի Միացեալ բանակի ծրագիրը։ Արդ առթիւ ընդդիմադիր ձախակողմեան ճակատի ներկայացուցիչները ելոյթներ ունեցան։

Ճակատի ներկայացուցիչները հետեւեալ կերպով ներկայացուցին իրենց դիրքորոշումը։

Ֆրանսայի Ազգ. ժողովի ներկայ ընտրութեան ժամանակ ճակատը ստացաւ 146 տեղ։ Ասոնցմէ 104ը կը պատկանին Կոմունիստական կուսակցութեան, 42ը՝ Ֆրանսայի Ձախակողմեան Դաշինքին։

*Ճակատի ներկայացուցիչները կը հաստատեն թէ իրենց ընտրողները ընտրած են զիրենք Միացեալ Բանակի դէմ իրենց ունեցած հակառակութեան համար

ԵՐԿՈՒ ԹԱՆԿԱԳԻՆ ՀԱՏՈՐՆԵՐ

●

Շուտով մամուլին կը յանձնուի դիւ – ցազնական Ուրֆայի եւ անոր հայօրդի – ներուն կեանքը ներկայացնող հատորը: Այս գործը աւելի եւս կը ճոխանայ՝ Ար– բահամ քհնյ. Արեւեանի անտիպ գործե– րով, որոնք պիտի տպագրուին այս գիր– քին մէջ:

Մօտ վաթսուն երկար տարիները, այս արժէքաւոր ձեռագիրները Հոլանտայի Լէյտին քաղաքի մատենադարանին մէջ պահուելէ յետոյ, այսօր լոյս կը տեսնեն ու գործին հետ նաեւ աւելի կուտան մեզ ծանօթանալու անոր տաղանդաւոր հեղի– նակին:

Այս թանկագին ձեռագիրներուն վրկու– թիւնը կը պարտինք նախ՝ Խորէն արք. Մխիթարեանին, որ 1895ի դէկտեմբերին վերջ հաւաքած է Արեւեանի ձեռագիրնե– րը ու զանոնք կորուստէ փրկելու համար յանձնած է Անգլիացի Մ. Րէնոլդ Հարրի– սին, որ այդ օրերուն հայկական նա – հանգներուն տուած իր այցելութենէն կը վերադառնար ու կ՝անցնէր Ուրֆայէն: Այս պարագան ինքը՝ Մ. Հարիսն է որ կը հաստատէ իր ձեռագիրը յիշատակու – թեամբ:

Մ. Հարրիս Հոլանտա հասնելով Արեւ– եանի ձեռագիրները կը յանձնէ Լէյտինի մատենադարանին: Շնորհիւ այս հոգա – ծութեան ուրեմն, Արեւեանի գործերը կը փրկուին կորուստէ:

Ուրֆայի պատմութիւնը խմբագրող հայրենակիցները, այս տեղեկութիւնները «Հանդէս Ամսօրեայ»էն քաղելէ վերջ փութացին բանակցիլ Լէյտինի գրադա – րանին վարչութեան հետ՝ սոյն ձեռա – գիրներուն լուսանկարները ունենալու համար:

Այստեղ պարտք կը զգանք շնորհակա– լութեան խօսք ուղղել Լէյտինի գրադա – րանին վարչութեան, որ փութաց լուսա– նկարել տալ գոյք հատորներուն 450 էջերը ու զնել զանոնք մեր տրամադրութեան տակ:

– տիկ գիծ –

հնյ. Արեւեանի ձեռագիր – [redacted] Ուրֆա քաղաքին, նախաքրիստոնէական շրջանէն մինչեւ ԺԹ. դար: Աշխատու – թիւնը շեղագիր է եւ ունի 283 մեծադիր էջեր:

Իսկ երկրորդ հատորը, որ 150 եւ աւելի էջերէ կը բաղկանայ, կը ներկայացնէ ԺԹ. դարու ընթացքին Ուրֆայի հայու – թեան ապրած կեանքը:

Այս գոյք հատորներուն արժէքը, ըն – թերցողը ինք պիտի կրնայ դնահատել, երբ ծանօթանայ անոնց բովանդակու – թեան:

Միայն այսքանը ըսենք, որ Արեւեանի յայտնութիւնը դիւտ մըն է ոչ միայն մեր այս գրքին համար, այլեւ ամբողջ հայ մատենագրութեան:

Սակայն, ո՞վ է մինչեւ հիմա անծանօթ մնացած այս Ուրֆացի հմտեստ քահա – նան, որուն գործերը այսքան խանդավա– ռած են մեզ:

Դժբախտաբար Արեւեան ինքնակենսա – գրութիւն չունի: Ուեւէ մէկն ալ չէ գրած իր մասին: 1985ի դէկտեմբերու ծանր աղէ– տութեան տակ, անոր ձեռագիրները ան– դլխացի ճամբորդին յանձնող Ուրֆայի առաջնորդը, հալիւ հեռաւեալ տողերը կրցած է մակագրել գոյք հատորներուն վերջին էջերուն վրայ.— «Այս գրքին հե– ղինակը՝ Արեւեան Տ. Աբրահամ աչխա – տասէր քահանան 1895 Դեկտ. 17ին եղե– սիոյ մէջ՝ Հայոց կոտորածի միջոցին Իսլամները զարկին մեռցուցին»:

Արեւեան քահանայի մեծարժէք գործը մեզ կը տեսչէ ամէն միջոցի դիմել, ունենալու համար զէթ համառօտ կեն – սագրականը՝ անոր տաղանդաւոր հեղի– նակին: Երկար պրպտումներէ վերջ, հնա– բաւոր եղաւ հատնիլ հետեւեալ արդիւն – քին.

— Աբրահամ քհնյ. Արեւեան, աւագանի անունով Յակոբ, ծնած է Ուրֆայի մէջ, 1838ին: Իր մանկութեան տարիներուն չուրջ տեղեկութիւններ կը պակսին, մի– այն դիտենք, որ հայրը քարակոփ ըլլա– լով փոքրիկ Յակոբը յաճախ իր հետ լեռ–ները կը տանէր: Այս մասին Արեւեանի երկրորդ հատորին մէջ եղած յիշատա– կութենէն կը պարզուի, որ պատանեկան տարիները անցուցած է Ուրֆայի շրջա – կայ՝ Արզար թաղաւորի եւ Տամլամաճա– յի լեռներուն մէջ ու ինքն ալ տիրացած է հօրը արհեստին:

Արեւեանի այս քարակոփութիւնը օգ – տակար եղած է հետագայ իր գրական աշխատութիւններուն համար: Ուրֆայի պատմութեան առաջին հատորը գրելու ժամանակ, յիշած է լեռները՝ քարայրնե– րու մէջ տեսած հին փորագրութիւններն ու արձանագրութիւնները եւ փութացած է գարձեալ լեռները իյնալ՝ այս անգամ այդ նշանագրերը ընդօրինակելու եւ գա– նոնք իր գրքին մէջ գետեղելու համար:

Ապագայ գրագէտն ու պատմաբանը, որոշ կերպով ուսման մեծ փափաք մը ունեցած է՝ տակաւին փոքր տարիքէն եւ յամառ ինքնաչխատութեամբ, հետզհետէ ոչ միայն սորված է հայերէն կարդալ – գրել, այլեւ 13 տարեկան հասակին մէկ սկսած է ոտանաւորներ գրել: Այս տարի– ներէն Արեւեան իր երկրորդ հատորին մէջ ոտա– նաւորներու կարգ մը նմոյշներ տալէ վերջ, հետեւեալ ծանօթագրութիւնը կը կցէ անոնց.— «Այս մեղմամաղձ երգերը գրողն, փոքրիկ խմբակի մէջ մտնելով, կիրակի օրերն պատմութեանց եւ Սուրբ Գրոց ընթերցմամբ կը պարապէր»:

Մեր կատարած պրպտումները ցոյց կուտան, որ Արեւեանի ուսուցիչները ե– ղած են՝ վիճաբան Պետրոս Ծերունին եւ Գրիգոր վարժապետ Մկրտիչեանը:

Արեւեան 1864 մարտ 1ին ուսուցիչ կը կարգուի «Լուսաւորչական» ընկերու – թեան հիմնած դպրոցին:

Այս շրջանին է որ ժողովուրդին մէջ չարժում մը կար տեղւոյն իշխանութիւն– ներուն դէմ: Այս չարժումներու ընթաց – քին, Արեւեան էսնաֆներուն հետ է միշտ ու առաջին դէմ վրայ: Գրիգոր եպսկ. Ա– ջապահեան՝ թեմին առաջնորդը, պաշտ– պան կը կենայ իշխաններուն. ասոր վրայ եպիսկոպոսին դէմ բողոքագիրներ կը տե– ղան Պատրիարքարան: Կը պահանջուի որ Եպիսկոպոսը Ուրֆա քաղաքին, նախաքրիստոնէական շրջանէն մինչեւ ԺԹ. դար: Աշխատու – թիւնը շեղագիր է եւ ունի 283 մեծադիր էջեր:

Իսկ երկրորդ հատորը, որ 150 եւ աւելի էջերէ կը բաղկանայ, կը ներկայացնէ ԺԹ. դարու ընթացքին Ուրֆայի հայու – թեան ապրած կեանքը:

Այս գոյք հատորներուն արժէքը, ըն – թերցողը ինք պիտի կրնայ դնահատել, երբ ծանօթանայ անոնց բովանդակու – թեան:

Միայն այսքանը ըսենք, որ Արեւեանի յայտնութիւնը դիւտ մըն է ոչ միայն մեր այս գրքին համար, այլեւ ամբողջ հայ մատենագրութեան:

Սակայն, ո՞վ է մինչեւ հիմա անծանօթ մնացած այս Ուրֆացի հմտեստ քահա – նան, որուն գործերը այսքան խանդավա– ռած են մեզ:

Դժբախտաբար Արեւեան ինքնակենսա – գրութիւն չունի: Ուեւէ մէկն ալ չէ գրած իր մասին: 1985ի դէկտեմբերու ծանր աղէ– տութեան տակ, անոր ձեռագիրները ան– դլխացի ճամբորդին յանձնող Ուրֆայի առաջնորդը, հալիւ հեռաւեալ տողերը կրցած է մակագրել գոյք հատորներուն վերջին էջերուն վրայ.— «Այս գրքին հե– ղինակը՝ Արեւեան Տ. Աբրահամ աչխա – տասէր քահանան 1895 Դեկտ. 17ին եղե– սիոյ մէջ՝ Հայոց կոտորածի միջոցին Իսլամները զարկին մեռցուցին»:

Արեւեան քահանայի մեծարժէք գործը մեզ կը տեսչէ ամէն միջոցի դիմել, ունենալու համար զէթ համառօտ կեն – սագրականը՝ անոր տաղանդաւոր հեղի– նակին: Երկար պրպտումներէ վերջ, հնա– բաւոր եղաւ հատնիլ հետեւեալ արդիւն – քին.

— Աբրահամ քհնյ. Արեւեան, աւագանի անունով Յակոբ, ծնած է Ուրֆայի մէջ, 1838ին: Իր մանկութեան տարիներուն չուրջ տեղեկութիւններ կը պակսին, մի– այն դիտենք, որ հայրը քարակոփ ըլլա– լով փոքրիկ Յակոբը յաճախ իր հետ լեռ–ները կը տանէր: Այս մասին Արեւեանի երկրորդ հատորին մէջ եղած յիշատա– կութենէն կը պարզուի, որ պատանեկան տարիները անցուցած է Ուրֆայի շրջա – կայ՝ Արզար թաղաւորի եւ Տամլամաճա– յի լեռներուն մէջ ու ինքն ալ տիրացած է հօրը արհեստին:

Արեւեանի այս քարակոփութիւնը օգ – տակար եղած է հետագայ իր գրական աշխատութիւններուն համար: Ուրֆայի պատմութեան առաջին հատորը գրելու ժամանակ, յիշած է լեռները՝ քարայրնե– րու մէջ տեսած հին փորագրութիւններն ու արձանագրութիւնները եւ փութացած է գարձեալ լեռները իյնալ՝ այս անգամ այդ նշանագրերը ընդօրինակելու եւ գա– նոնք իր գրքին մէջ գետեղելու համար:

Ապագայ գրագէտն ու պատմաբանը, որոշ կերպով ուսման մեծ փափաք մը ունեցած է՝ տակաւին փոքր տարիքէն եւ յամառ ինքնաչխատութեամբ, հետզհետէ ոչ միայն սորված է հայերէն կարդալ – գրել, այլեւ 13 տարեկան հասակին մէկ սկսած է ոտանաւորներ գրել: Այս տարի– ներէն Արեւեան իր երկրորդ հատորին մէջ ոտա– նաւորներու կարգ մը նմոյշներ տալէ վերջ, հետեւեալ ծանօթագրութիւնը կը կցէ անոնց.— «Այս մելամաղձ երգերը գրողն, փոքրիկ խմբակի մէջ մտնելով, կիրակի օրերն պատմութեանց եւ Սուրբ Գրոց ընթերցմամբ կը պարապէր»:

Մեր կատարած պրպտումները ցոյց կուտան, որ Արեւեանի ուսուցիչները ե– ղած են՝ վիճաբան Պետրոս Ծերունին եւ Գրիգոր վարժապետ Մկրտիչեանը:

Արեւեան 1864 մարտ 1ին ուսուցիչ կը կարգուի «Լուսաւորչական» ընկերու – թեան հիմնած դպրոցին:

Այս շրջանին է որ ժողովուրդին մէջ չարժում մը կար տեղւոյն իշխանութիւն– ներուն դէմ: Այս չարժումներու ընթաց – քին, Արեւեան էսնաֆներուն հետ է միշտ ու առաջին դէմ վրայ: Գրիգոր եպսկ. Ա– ջապահեան՝ թեմին առաջնորդը, պաշտ– պան կը կենայ իշխաններուն. ասոր վրայ եպիսկոպոսին դէմ բողոքագիրներ կը տե– ղան Պատրիարքարան: Կը պահանջուի որ

ԵՐԵՒԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆԸ

★

(ԱՄՓՈՓՈՒԱԾ ԽՈՐՀ. ԹԵՐԹԵՐԷՆ)

Երեւանի Պետական Մատենադարանը աչխարհի հնագոյն եւ ամենահարուստ գրադարաններէն մէկն է: Մատենադա – րանը հիմնուած է առաջին անգամ էջմի– ածնի մէջ հայ նշանաւոր պատմիչ Ղազար Փարպեցիի նախաձեռնութեամբ, որ ինչ– պէս կ՝երեւի մարզպան Վահան Մամի – կոնեանին ուղարկուած թղթէն (նամակ), հայ պատմիչը էջմիածնի մէջ հաւաքեր էր բաւական թիւով հայերէն եւ այլ լե – զուներով ձեռագրեր: Հայկական գրերը ստեղծուեր են 405 թուին Մեսրոպ Մաշտո– ցի կողմէն, եւ այդ ժամանակին ալ ստեղ– ծուեր է թարգմանական եւ ինքնուրոյն հայատառ գրականութիւն: Դարերու ըն– թացքին հայերէն լեզուով գրուած են չուրջ հարիւր հազար ձեռագրեր, որոնց– մէ ժամանակի ճիրաններէն փրկուեր եւ աչխարհի գրեթէ բոլոր մեծագոյն գրա – դարաններուն մէջ պահպանուեր են չուրջ 27 հազար ձեռագրեր:

Երեւանի Պետական Մատենադարանին մէջ կը պահպանուին 10 հազարէն աւե – լի ձեռագրեր, որոնցմէ 570ը այլ լեզու – ներով գրուած են: Մատենադարանին մէջ կը պահուին նաեւ չուրջ չորս հազար ձե– ռագրերու պատառիկներ եւ 200-000 ար– խիվային փաստաթղթեր:

Պետական Մատենադարանի մէջ ա – ռանձնապէս ուչադրաւ է Ե. դարու մա– շտոցէ պատառիկը (Աւետարանի մաս) գրուած բուն Մեսրոպեան գրերով: Դար– ձեալ մատենադարանին մէջ կը պահուին բովանդակ աչխարհի հնագոյն հայերէն ձեռագիրը, 887 թուին մատաղաթի վրայ գրուած Աւետարանը: Գիտութեան մէջ ան յայտնի է որպէս Լազարեան Աւետա – րան, որովհետեւ երկար ժամանակ պահ– ուած է Մոսկուայի Լազարեան ճեմարա– նի մատենադարանին մէջ: Մեծ արժէք կը ներկայացնէ 972 թուին կազմուած եւ գրուած պատմափիլիսոփայական նիւթե– րու ժողովածուն, գրուած թղթի վրայ: Աչխարհ ՍՍՌՄ–ի եւ Եւրոպայի մէջ հա – սած ամենահին թղթէ ձեռագիրն է: Մա– տենադարանի մեծագոյն գարդերէն մէկն է, 989 թուին Նարեկացի մէջ (Սիմեոն) գրուած Աւետարանը, որ գիտութեան մէջ յայտնի է որպէս էջմիածնի Աւետարան: Անոր կազմը աւելի հին է եւ Ձ. դարու աչխատանք է, փղոսկրէ: Կազմը իր վրայ ունի բազմաթիւ բարձրաքանդակ կոմպո– զիցիաներ Քրիստոսի կեանքէն եւ անոր հրաչագործութիւններէն: Այդ նոյն ժա – մանակի՝ Ձ. դարու ձեռագրէն՝ պահ – պանուած են նաեւ երկու թերթ մանրա– նկարով եւ որոնք կը հանդիսանան օրի – նակ Ձ. դարու հայկական ձեռագրակ ան դեղանկարչութիւն, իսկ բուն ձեռագիրը նկարազարդած են 989 թուին Տաթեւի նշանաւոր մանրանկարչական դպրոցի ծաղկողները:

Մատենադարանին մէջ կարեւոր տեղ կը դրաւեն Մուղնիի, Հաղբատի, Խլաթի (Վանի աւազան) եւ այլ վայրերու ման– րանկարչական դպրոցներու բազմաթիւ նմոյշները: Յատկապէս նշանաւոր են Խ– լաթի մեծ մանրանկարիչ Ծերուն Ծաղկո– ղի ձեռագրերը, որոնք լի են կենցաղային ռէալիստական սքանչելի մոտիվներով:

Հայկական մանրանկարչութեան ար – ուեստը իր զարգացման բարձրագոյն աս– տիճանին հասաւ յատկապէս Կիլիկիոյ մէջ, ԺԳ. դարու կէսին, երբ կը ստեղծա– գործէր հայ նշանաւոր նկարիչ Թորոս Ռոսլինը: 1297 թուին ծաղկած իր ձեռա– գիրը, մէկն է Թորոս Ռոսլինի այն ձեռա– գիրերէն, ուր իր գեղանկարչութեան կե– դրոնը զարձուցած է իրական մարդը: Ռոսլինը առաջին անգամ յայտնագործած է գեղանկարչութեան մէջ հեռանկարչու– թիւնը, չօչափելի ծաւալային մարմին է տուած մարդոց, ստեղծած դիմանկարնե– րը տիպականացուցած է, արուեստագիտով անոնց ներքին, հոգեկան գոյավիճակը: Ռոսլինը իր մեծ տաղանդով առաջինը

ևկեղեցիին մէջ Աւետարանը գրաբարէն թարգմանուի աչխարհաբարի: Գործը աչխատող կը տասնի, որ «էսնաֆպաչի»ները ժողովուրդին դլուխը անցած կը յարձա– կին առաջնորդարանին վրայ, իսկ իշխան– ները հալիւ կը յաչողին փախչելով իրենց մորթը ազատել: Արեւեան ինքն իսկ հե – տեւեալ տողերով կը խոստովանի այս չարժումներուն պարագլուխ ըլլալը.— «Գրիչս այս խաղերուն մէջ անմեղ չէր»:

Այդ օրերուն Ուրֆայի մէջ ուսումը տարածելու նպատակով երեք ընկերու – թիւններ գոյութիւն ունէին.— Լուսա – ւորչական, Ռուբինեան եւ Աւետարանա – կան:

Ըստ երեւոյթին, «էսնաֆ»ները սասնց հետ սերտ կապ մը չունէին, որովհետեւ 1871ին, խումբ մը երիտասարդներ մեա – նալով, Հայկազեան անունով նոր մկըր – տութիւն մը կը կազմեն: Այս վերջինին նպատակը թէեւ կրթական էր, սակայն, իրենց գործունէութենէն դատելով, եղած է Ուրֆայի առաջին յեղափոխական կազ– մակերպութիւնը: Այս ընկերութիւնը չա– րունակ թղթակցութիւններ կը ղրկէր պետական թերթերուն, կը բողոքէր թրքական անիրաւութեանց դէմ ու ազ – գային կեանքէն ներս սահմանադրութեան գործադրութիւնը կը պահանջէր: Հայ– կազեան միութեան դլխաւոր կազմակեր– պիչը եղած է Արեւեանը:

Վերջապէս բողոքներն ու խռովութիւն– ները իրենց արդիւնքը կուտան: 1874 Սեպտ. 21ին տեղի կ՝ունենան Ուրֆայի թեմին երեսփ. ընտրութիւնները եւ ազ – գային օրինաւոր կեանք մը կը ստեղծուի Ուրֆայի մէջ: Այս ընտրութենց ընթաց– քին, Արեւեան ազդ. երեսփոխան կ՝ըն– տրուի Պիրէճիկի շրջանէն:

1875ին զարգացական նոր չէնք մը կը չինուի Ուրֆայի մէջ, որուն տեսչութիւ– նը կը յանձնուի Արեւեանին: Ժամանակ մը այս դպրոցը Հայկազեան անունը կրե– լէ վերջ, ժողովուրդը դայն կը մկրտէ Արեւեան վարժարան:

Ցաջորդով կը լրացնեմ քաղուած տե – ղեկութիւնները:

ԱՐԱՄ ՍԱՀԱԿԵԱՆ

ԾԱՂԿԱՎԱՃԱՌԻՆ ՄԱՀԸ

●

Ձմեռուս վրայ կը տեսնէի դինքը մէյ– մը իր վաճառատան առջեւ, երբ ներսը գրա– դում չէր ունենար: Խոնարհ էր, պար – սիգպանը «խաղաղութեան պարտէզ»ին: Անոյչ ժպիտ մը երբեմն անոր աչքերուն մէջ կը վառէր սրտայոյզ քաղցրութեան մը չողը: Բայց ընդհանրապէս թախծոտ էր անոր դէմքը: Հոգեբուռ տակ ընկճուած մէկու մը երեւոյթը ունէր: Նոյնպէս հեռ– ուէն, առանց անձնապէս ծանօթանալու, համակրած էի անոր: Անդորը բան մը կար այդ մարդուն հոգիին մէջ, հակա – ռակ ամէն ձախորդութեան:

Դիմացը ուրիչ ծաղկավաճառ մը վար– թամ խանութ մը կը բանեցնէր: Ասիկա անկասկած պատճառ կ՝ըլլար որ «խաղա– ղութեան պարտէզ»ը բազմաթիւ յաճա – խորդներ չունենար:

Ամէն անգամ անցնելուս հոն էր ան, դրան առջեւ, ձեռքերը եռեւը կապած կամ գրպաններուն մէջ· քիչ մը կորաքա– մակ, մտատանջ:

Օր մը փունջ մը դնելու համար իրեն դիմած էի: Ասիկա առիթ եղաւ որ բարե– կամանայինք իրարու հետ:

— Բարեւ, հայրենակից:

— Բարեւ:

Անմիջապէս գրպանէն հանեց ծխախոտի տուփը եւ գլանիկ մը ոլորեց ինծի համար իր ոսկրոտ մատներով:

— Փունջ մը կ՝ուզեմ, ըսի, սա կարմիր վարդերէն:

— Վերջը կը նայինք, տանկ քիչ մը նըս– տինք դուրսը, արեւին մէջ:

Իրեն համար ալ սկսած էր գլանիկ մը ոլորել, երբ մեր աթոռները գրած էինք իրարու մօտիկ:

Պատմեց իր քաղաքէն: Զիլէցի էր: Երբ ես Ամասիոյ մշկահոտ խնձորներուն դով– քը կ՝ընէի, ինքն ալ դովեց Զիլէի ճերմակ ռուպը եւ խորոված սիսեռը, ամէն մէկը կաղինի մեծութեամբ:

— Կը յիշեմ որ փայտէ անտուկներու մէջ Ամասիոյ չուխան կը ծախուէր Զիլէի հռչակաւոր ռուպը:

— Ինչ օրհնութիւններ կային մեր քա – քաղը:

Եւ խորունկ հառաչանք մը անոր կուրծ– քը ուռեցուց:

— Ո՞ր քաղաքը չունէր իր անսպառ բարիքները, ըսի ես: Ամենուրեք էին կեանքի ուրախութեան աղբիւրները: Ցան– կարծ մէկ անգամէն փոթորիկը աւերեց ամէն ինչ:

— Ինչ արիւնոտ մրրիկ էր որ պատե – ցաւ մեր դլխուն...

Այնուհետեւ չարաթը անգամ մը չէի մոռնար երթալ իր մօտ: Կը խօսակցէինք այսպէս: Կ՝ոգեկոչէինք մեր հին օրերու կեանքը: Խմբած, մոխրացած արեւը մեր մանկութեան: Ափսոսալով դլուխը կը չարժէր:

— Ալ յոյս չունինք օր մը նորէն դտնե– լու ինչ որ կորսնցուցինք: Մեր գոհերուն տեղը բռնող չկայ: Ցիրուցան եղանք երկ– րէ երկիր: Հիմա մեր բոլոր ուժովը կառ– չած ենք եկեղեցիին, դպրոցին, մեր տաղ– գը: Տղաքն ալ օր մը պիտի կորսուին, և– թէ այսպէս չարունակուի:

Գիտէի որ չատ մեծ գոհողութիւններով երկու մանչ զաւակ հասցուցած էր: Ղրը– կած էր զանոնք ամերիկեան դպրոց: Հի– մա պիտի հանդչէր քիչ մը: Տան ծախ – քերուն հասնողը միայն ինք պիտի չըլ – լար: Կեանքը պիտի ժպտէր: Աւելուտ ան– կիւն մը պիտի բացուէր օրերու մառախ– լապատ երկնքին մէջ: Զայները քիչ մը գուարթօրէն պիտի բարձրանային իր չուրջը: Կրակը նուազ մուխով պիտի վա– ռէր: Ալ ի՞նչ գիտնամ· առաւօտները ա– ւելի յուսավառ պիտի ծաթէին եւ երբ – կունչ երիկուն պլպլացող ճրագը աւելի քաղցր չողով մը պիտի լուսաւորէր յոգ – նատանջ այս մարդուն տունը:

— Փառք Աստուծոյ, տղաքս հասցուցի: Նոր գլանիկ մը ոլորեց:

— Ծխէ, ըսաւ ինծի, լաւ բան է ծուխը· ուժով մը ներս կը քաչես, ցաւերդ կը թե– թեւնան:

Առաւօտ մ խանութը գոց էր: Դրան վրայ մահազդ մը փակուած էր: Երեկո – յին, տուն հասնելով ինկած էր ծաղկա – վաճառը եւ կարճատեւ հոգեվարքէ մը ետք աւանդած էր հոգին:

Երկու տղաքը խանութին ամբողջ ծա– ղիկները տուն տարած էին: Դագաղին վրայ, չուրջը, աթոռներուն վրայ, ամէն տեղ տեղաւորած էին անոնք փունջ փունջ:

Հետեւեալ օրը հանդիպեցայ ծանօթի մը որ ըսաւ ինծի:

— Տեսնելիք բան էր: Իր արհեստին արժանի թաղում մը ունեցաւ: Հոգա – թումբն վրայ բուրդի պէս դիզուած էին խանութի ամբողջ ծաղիկները: Գերեզմա– նը իրապէս «խաղաղութեան պարտէզ» մըն էր:

ԱՐՄԷՆ ԵՐԿԱԹ

հանդէս է եկեր որպէս Վերածնունդի նըկարիչ ներկայացուցիչ:

Ժ. դարու առաջին կէսին Կիլիկիոյ մէջ ծաղկող Սարգիս Պիծակը եւս մանրանկարիչ վարպետ է: Անոր նկարներուն մէջ կարելի է դիտել իրական մարդոց դիմանկարներ: Պահուած ձեռագրերէն մէկուն մէջ ան թողած է իր ինքնանկարը ինչպէս նաեւ պատուիրատու Յակոբ Զուղայեցի կաթողիկոսի դիմանկարը:

Տաթեւի միջնադարեան համալսարանի ղեկավար Գրիգոր Տաթեւացիի դիմանկարը մեզ հասած է իր «Հարցմանց Գիրք» աշխատութեան օրինակներէն մէկով: Գրիգոր Տաթեւացին Ժ. դարու հայ նշանաւոր դիտնական էր, փիլիսոփայ էր, քաղաքական գործիչ, երաժշտագէտ, աստուածաբան, մանկավարժ, նկարիչ եւ այլն:

Մատենադարանի մէջ կարեւոր նմոյշներ կան նաեւ հայ գաղութներու մէջ զարգացած մանրանկարչական դպրոցներէն, ինչպէս, Երիմի, Լվովի, Պարսկատանի շարք մը քաղաքներէն եւ այլն:

Մատենադարանի չուրջ 1300 ձեռագրերու մէջ կը պահպանուին 75 պատմիչի աշխատութիւններ, բացի այդ կան նաեւ 5000 և աւելի յիշատակարաններ պատմական թեմայով եւ քանի մը ուրիշ մանր պատմութիւններ: Ե. դարու հայ նշանաւոր պատմիչ, պատմահայր Մովսէս Խորենացիի Հայոց Պատմութեան 1567 թուի արտագրութենէն դուրս կան նաեւ անոր պատմութենէն մնացած պատառիկներ 9–10րդ դարէն: Եղիշէի Վարդանանց Պատերազմի պատմութենէն կը պահպանուին 1172 թուի ընդօրինակութիւնը: Ուշադրութեան արժանի է Թ. դարու պատմիչ Մովսէս Կաղանկատուացիի Աղուանից պատմութիւնը (ձեռ. 1664 թ.), որ միակ պատմութիւնն է Աղուան ժողովրդի մասին: Ան կը նկարէ նաեւ ռուսական հեծելազօրքը, որ դրուեր էր Պարտաւ քաղաքը:

Միխիթար Գոշի Դատաստանագիրքի Ժ. դարու արտագրութիւնը եւս հազուագիւտ ձեռագիր է:

Շահէկան փափաքողը պահպանուած Ժ. դարէն, որ կը կոչուի «Ձօրանամակ» Ե. դարու իշխաններու անուններով եւ անոնց ունեցած ձօրքի ցանկի նշումներով:

1482 թուի Շարականի մէջ, Ծաղկող կարապետը նկարած է Աւարայրի ճակատամարտը: Այս հերոսամարտի նկարիչը տուած է չահեկան յօրինուածքով՝ պարսկական զօրքը փիղերու վրայ եւ անոր դէմ հայկական այրուձին:

Պատմիչներէն համեմատաբար քիչ են ժամանակագիրները: Նշանաւոր է Սմբատ Անեցին, որու ժամանակագրութիւնը, 1176 թուի օրինակը, կրնայ ըլլալ նաեւ անոր ինքնագիրը:

1205 թուի Մուշի մէջ ընուած Ճառընտիրը, Մատենադարանի խոշորագոյն ձեռագիրն է. ընուած է 607 մագաղաթէ մեծ թերթերու վրայ, իսկ անոր մագաղաթը պատրաստելու համար օգտագործուած է 607 ոչխարի կաշի, ընդհանուր քաշով ան 34 քիլոկրամ է:

Այս մեծադոյն ձեռագրի կողքին ցուցադրուած է նաեւ Մատենադարանի ամենափոքր ձեռագրերէն մէկը, գրուած Թէոդոսիայի մէկ 1434 թուին Օքսենդ Գրչի կողմէ, մագաղաթի վրայ: Ասոր քաշը 19 կրամ է: Գրիչը հաւանաբար գրելուատեն օգտագործած է խոշորացոյց, առանց որու դժուար է նոյնիսկ կարդալ:

Կառախումբը կայարան մտաւ խուլ դղրդիւնով մը: Դռնակներէն եւ պատուհաններէն կ'երեւային ժպտուն դէմքեր՝ անքուն անցուած գիշերէ մը յետոյ: Առաջին կարգի վակոնի մը պատուհանէն դուրս կ'ելլէր Բենիամինի գլուխը, զոր իսկոյն տեսաւ Մալվինէ եւ Վահէին թէ – ւէն քաշելով դէպի այն կողմը տարաւ:

— Ահա, ահա, կ'ըսէր, ահա Բենիամինը:

Այս վերջինը տեսաւ իր կինը եւ խնդութեան չարժում մը ըրաւ:

— Մալվինա, պոռաց, բնաւ չէի յուսար որ մինչեւ կայարան կուգաս:

— Պարտաւոր էի, պատասխանեց մանկամարդ կինը:

Եւ իր քով կեցող Վահէն ցոյց տալով·

— Քուդինս, Պ. Վահէ Ղուկասեանը· եւ այս վերջինին· ամուսինս, Բենիամին Բարսեղեան:

— Օհ, որքան ապիւ էք, Պ. Վահէ, որ կը պատուէք միս մինչեւ հոս գալով, ըսաւ Բենիամին ձեռքը պատուհանէն վար երկնցնելով՝ Վահէին, որ սեղմեց զայն:

Սակայն տիկին Բարսեղեան դիտեց որ վակոնին պատուհանէն դուրս ծռող իր ամուսնին գլուխը ոչ միայն առաջուան առոյգութիւնը չունէր, այլեւ անոր այտերը թեթեւապէս խոռոչացեր էին, եւ դալկութիւն մը կը պատէր դանոնք: Աչքերը, որ ընդհանրապէս խաղաղօրէն կը փայլէին առաջ, տենդավառ չողիւններ ունէին հիմակ, ու սեւ ծիր մը ամբողջովին կը պատէր անոր ականջիքը: Բուռն տառապանքի մը արտայայտութիւնը կար այդ դէմքին վրայ:

Ուշեւերները արդէն սկսած էին վար իջնել: Բենիամին աճապարեց, եւ իսկոյն միացաւ իր կնոջ եւ Վահէին, անոնց ձեռքերը սեղմելով կաթողիկն:

— Պ. Վահէ, շատ բարեւներ բերի ձեզ Փարիզէն:

—Որոնցմէ՞:

— Ձեր բարեկամներէն:

Ճարտարապետը ուշադրութեամբ կը քննէր այդ դէմքը, եւ հակառակ այն ապուրութեան որով ան օժտուած էր, զուհկութեան հիմ մը կը դանէր հոն, եւ անոր դիծերուն վրայ կը կարդար տնամերութիւնը որ այդ մարդուն նկարագրին էն խոշոր դիծը կրնար ըլլալ:

Մալվինէն ուր, այս մարդը ուր, կը մրմնջէր Վահէ, իր ամբողջ զերակշռութիւնը զգալով այդ մարդուն վրայ:

Անցագրի քննութեան կնճռոտ դործողութիւնները չուտով վերջացան, չնորհիւ այն ծանօթութեան զոր Բենիամին անձնապէս ունէր ոստիկանական պաշտօնէին հետ որ այդ զործը կը կատարէր, եւ ձեռքի տակէ սպրդուած քանի մը ոսկիով իսկոյն ազատելով իր օձիքը միացաւ իր կնոջ եւ Վահէին:

Կառքի մը մէջ զետեղուեցան իր զոյքերը, հաւանաբար այն նուէրները զոր պատրաստած էր Փարիզի մէջ Մալվինէ համար:

— Բենիամին, ինչո՞ւ այսչափ ուշացար, կը հարցնէր Մալվինէ, կառքին մէ

— Վերջէն կը պատմեմ, առեւտուրը անակնկալ զործ մըն է որ մարդ իր կամքէն չի կրնար ըլլալ, կ'ըսէր Բենիամին:

— Փարիզի օդը աղէկ չէ եկեր քեզի ասկայն, վրայ բերաւ Մալվինէ:

— Ի՞նչպէս

— Նիհարցեր եւ դունատեր ես:

— Ո՛հ, իրա՞ւ:

Եւ Բենիամին, իր զործած մէկ յանցանքին մէջ բռնուածի պէս, ալ աւե ժպտունեցաւ:

— Մաչեցուցիչ է այնտեղի կեանքը, ասաւ:

— Ճիշդ է, հաստատեց Վահէ:

Մինչեւ Բերա, կառքին մէջ փոխանակուեցան սովորական խօսքեր, Փարիզի ճամբորդութեան վրայ, կամ Պոլսոյ մ Մալվինէին անցուցած կեանքին վրա Բենիամին դիտեց որ իր կինը շատ չդան պատեցաւ իր բացակայութեան երկարութենէն եւ այն ձանձրոյթէն զոր իր բացակայութիւնը պատճառած ըլլալու է իրեն, Մալվինէին:

ԵՐՈՒԱՆԴ ՍՐՄԱՔԻՇԽԱՆԼԵԱՆ

(Շար.)

ՏՈՄՍԵՐ

ՈՐՊԷՍ ՉԻ ԵՏ ՉԴԱՌՆԱՆ

●

Մխիթարեան հասած է օրիորդ Րի – թա Ճերահեանի «Պետութիւնները եւ Հայկական Հարցը՝ անունով մկրտուած հրատարակելի հատորի մը ձեռագիրը: Այս 23 տարեկան եւ Ամերիկա ծլած ու մեծցած հայուհին, Ուելզլիի այս տարուան ընթացաւարտներէն մէկը, հետեւած է քաղաքական գիտութեանց եւ իր թէզին համար նիւթ ընտրած է մեր Դատը: Մեր յաւը:

Ֆրեզնոյէն, Սարգիս Ադամեան, երկ – սունոց նոր սերնդական մը, երկու տարի առաջ, հեւ ի հեւ կը պատրաստէր ձեռագիրը մը՝ նոյնպէս մեր միմուճար տզղին հոգերուն նուիրուած: Հոգեբան ու փիլիսոփայ երիտասարդ մը, որ կը փորձէր լոյս մը սփռել մեր ներքին պայքարներուն վրայ, հոգեբանական վերլուծումներով:

Լորընսէն Գրիգոր Արապեան, դարձեալ նորահաս մը, պրպտումներ կը կատարէ մեր դատն ու պատմութիւնը հարեւան ժողովուրդին ներկայացնելու համար, իր բարբառով:

Տիթրոյթէն Մուշեղ Ղազէեան, նախորդ երթորդութեան տարեկից, առիթը չի փախցներ մեր անունը արտասանելու համար ամերիկեան մամուլին մէջ: Վերջերս հրատարակեցինք Մոնիթորի մէջ տոորագրած մէկ նամակը՝ Մայիս 28ի տարեդարձին առթիւ:

Օրն ի բուն աչքիս առջեւ է Ճիմի Թաշճեանը, խմբագիր ու հեղինակ, որ աւելի Հայ է իր հոգիով քան «երկրէն» նոր եկած այս կամ այն չտեսը: Ինքն էր որ պատկառելի հատորի մը մէջ պատմեց ամերիկահայ վիճուրնէրուն կատարած համեստ, այլ հերոսական դերը Բ. Աշխարհամարտին:

Հապա՞ Վահէ Սարաֆեանը, որ ջուրերու պէս հայերէն կը խօսի եւ կը կարդայ: Շատ աւելի բան դիտէ մեր մասին ու շատ աւելի կը չահագրգռուի մեր ճակատագրով քան փողոցէն անցնող կասկածելի զրոց–բրոց մը:

Միւքս կուգան անունները ուրիշ «նըւիրեալ»ներու — Լ. Սարգիսեան, Տ. Դաւիթեան, Ա. Վարժապետեան, Մ. Սըվաճեան, Լ. Ուլուհոճեան, Բ. Խաչիկեան, Տիկին Ռսթիկեան եւ ուրիշներ:

Գիտեմ, հարիւրը չանցնիր այս աննման ու հայրենասէր հատընտիրներուն համբանքը, բայց, այս թիւն ալ մխիթարական է, պայմանաւ որ հին սերունդը իր աչքերը չորս բանայ եւ իր մանուկներուն դուրգուրանքին եւ հոգածութեան առարկայ ընէ այս բացառիկ դէմքերը:

Նիւթական եւ բարոյական ամէն զոհողութիւն պէտք է աչք առնենք, որպէսզի մեր նոր սերունդը չայլասերի ու պահէ իր դիմադիծը: Ոչ մէկ վհատում, ոչ մէկ նահանջ՝ որքան ալ անյաղթելի թուին մեր ճամբան փակող խոչընդոտները: Պէտք է փրկենք զանգուածը, ամբողջութեամբ:

Բայց, մանաւանդ ուշադրութիւն պէտք է դարձնել այն «բացառիկ»ներուն վրայ, որոնք ներքին պահանջ մը ունին ազգին ծոցը վերադառնալու եւ ծառայելու:

Ամերիկահայաստանը ամէն կարելիութիւն ունի, իր խրատներուն եւ խորհուրդներուն զուգընթաց, չօշափելի օժանդակութիւն ընծայելու այդ հարիւրեակ մը նուիրեալներուն:

Մեղքը մեր ճիտը, եթէ մեր անտարբերութիւնը պատճառ ըլլայ որ, օր մը, անունք յուսալքուին ու եւ դառնան՝ կէս ճամբէն:

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ԱՐՇԱԿ ՉՕՊԱՆԵԱՆԻ ՄԱՍԻՆ

●

Պելժ հայասէր զրագէտը, Ժոզէֆ Տէմել, Նուվել Կազէթի մէջ նկարագրելով Արշակ Չօպանեանի մահուան պարագաները, կը պարզէ անոր դրական եւ քաղաքական գործունէութիւնը Ֆրանսայի մէջ:

Արշակ Չօպանեան կապեր կը հաստատէր Ֆրանսացի ականաւոր դրագէտներու հետ ծանօթացնելու մէկ կողմէ հայկական աղէտները, միւս կողմէ թարգմանելով անոնց գործերը հայերէնի եւ փոխադարձաբար թարգմանելով Ֆրանսերէնի եւ ծանօթացնելով հայկական դրականութիւնը Ֆրանսացիներու:

«Արշակ Չօպանեան բարեկամական սերտ կապերով կապուած էր նաեւ Էմիլ Վերհարնի հետ: 1914–18ի պատերազմին երբ երկուքն ալ իրենց հայրենիքներուն դասը կը պաշտպանէին, յաճախ առիթներ կ'ունենային իրար տեսնելու:

«Առիթ ունեցանք գինք տեսնելու 1948ին: Երկար խօսեցաւ Պելժիոյ դրականութեան, ինչպէս եւ Վերհարնի եւ ուրիշ պելժիացի դրագէտներու մասին, որոնց հետ սերտ յարաբերութեան մէջ էր: Կը տեսնենք տակաւին իր մադաղաթանման դեղեցիկ դէմքը, լուսաւորուած երկու պայծառ եւ խորունկ աչքերով, ինչպէս եւ իր նուրբ արուեստագէտի ձեռքերը: Կը լսենք տակաւին իր քաղցր եւ դանդաղ ձայնը որ յաւէտ մարեցաւ:

Հայաստան եւ Ֆրանսական դրական աշխարհը անով կորսնցուցին իրենց լաւագոյն մշակներէն մէկը, եւ կը յուսանք թէ իր յիշատակին չինուելիք յուշարձանը պիտի իրականանայ գալիք տարիներուն: Եւ արդար է որ Ֆրանսացիները — եւ Պելժիացիները — մասնակցին այս յուշարձանին կառուցման, որ պիտի խտացընէ իրենց երախտագիտական զգացումը: Չօպանեանի սկսած գործը կը շարունակեն հայածին Ֆրանսացի դրագէտներ, որոնց նպաստը Ֆրանսական դրականութեան, կարելի չէ զանց առնել, ինչպէս ըսած ենք ուրիշ առթիւ»:

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ՄԵՐ ԴՊՐՈՑԸ

●

ՄԱՐՍԷյԼ.— Ամէն գնահատանքի արժանի են Մարթիկոյի դպրոցին թէ խնամակալութիւնը եւ թէ ուսուցչուհին:

Դպրոցը երկու տարիէ ի վեր կը մատակարարուի միեւնոյն մարմնին կողմէ, իսկ դասատուութիւնները՝ Տիկին Ա. Միլտոնեանի կողմէ, մեծ յաջողութեամբ:

Ինչպէս կը յիշեն «Յառաջ»ի ընթերցողները, անցեալ տարուան տարեվերջի հանդէսին մէջ, բոլոր աշակերտները փայլեցան արտասանութիւններով, երգերով, խաղերով, միշտ հայերէն:

Այս տարի եւս, տարեվերջի հանդէսը տեղի ունեցաւ Պոմոնի եկեղեցւոյ սրահի մէջ, եւ դարձեալ ջերմագին գնահատուեցան աշակերտները եւ ուսուցչուհին:

Ցուլիս 4ին աշակերտները հրաւիրուած էին Քղիի Հայր. Միութեան դաշտահանդէսին, տանձնելով դեղարուեստական բաժինին կարեւոր մասը: Իրենց երգերը, արտասանութիւնները եւ խաղերը մեծ հաճոյք պատճառեցին:

Այս առթիւ, Պ. Ս. Աւտոյեան 500 ֆր. իսկ Քղիի Հ. Մ. 1000 ֆր. նուիրեցին մեր դպրոցին: Տղոց խաղերը վերջացան ջերմ ծափերով: Աղջիկներու խումբն ալ պատրաստած մարզանքներ կատարեց:

Թաղին ընդհ. ժողովին առթիւ, որ տեղի ունեցաւ Ցուլիս 11ին, բաշխուեցան տարեվերջի քննութեանց մրցանակները:

Այս առթիւ ներկայ տուաւ խնամակալութեան քարտուղարը, Պ. Կ. Յովհաննէսեան, որմէ իմացանք թէ դպրոցը անցեալ տարուան 40 աշակերտի փոխարէն վերջացող տարին ունեցած է 3 պարզ այն պատճառով որ մեծերը հետզհետէ ֆրանսական լիսէները կը յաճախեն: Ուսուցչուհին ալ պարզեց աշակերտներուն կատարած յառաջդիմութիւնները:

Ընդհ. ժողովին ներկայ էին մօտ հայրենակիցները: Կը նախագահէր Պ. Պատմաճեան, որ ըսաւ.— «Մեր փոքրիկ դպրոցը երկու տարիէ ի վեր կանգնած

ՀԱՐԱՋԱՏ ՈՐԴԻ...

●

Գ.

Իրենց պէտ, ուրիշներ ալ կային, բայց Թերեւս ոչ այն հոգեկան խոր – ութով որմէ կը տուայտէին հիմակ ի – րենք, երբ, շատ չանցած, վակոնի մը դռնակէն պիտի երեւար դէմքը այն մարդուն, որուն վստահութիւնը չարաչար խոչտանգուած էր՝ Փրէնքիփոյի սարեբուն վրայ եւ ծառաստաններուն մէջ:

Քանի մօտենար այդ րոպէն, Մալվինէ այնքան աւելի տագնութիւն մը կը զգար իր ծոծրակին մէջ· եւ իրենց զգացած յուզումէն զուրկ ամօթահար, դանիկա իրմէ ծածկելու խնամքն ալ կ'ունենայինհոդ, պարագային հետ բնաւ կապ չունենող նիւթերու մասին խօսելով· օդին տաքութենէն դովութեանը, հարթարթակին վրայ չըջագայող մէկ քանի կիներուն դլխարկին, կայարանի չէնքին յարմարութեանը, եւ այլն:

Երկար սուլիւն մը թնդաց հեռուէն:

— Կուգայ կոր, մրմնջեց Մալվինէ Վահէի ձեռքը սեղմելով իր կակուղ եւ սպիտակ մատուներուն մէջ:

— Թող գայ:

Կառքը կայարանի մուտքին կեցաւ եւ Բենիամին ցատկեց վար: Ետեւէն իջաւ Մալվինէ, որ ամբողջովին կը դողդողար: Ամուսինը ձեռքը երկարեց կնոջ եւ Վահէին, որ ետեւէն կ'իջնէր:

Մալվինէ ոչ մէկ խօսք կրցաւ արտասանել, ոչ ալ Բենիամին: Երկուքն ալ կարծես կորսնցուցեր էին իրենց լեզուն: Ձեռքերնին միայն կը սեղմէին, ինչպէս երկու մեծ բարեկամներ որոնք տարիներ ետք կը հանդիպին:

Վահէ, որ ամէն բանի կը նայէր, ամէն բան կը նկատէր, ամէն բան կը հասկնար, ամէն բան կը գնահատէր, ամէն բան կը զգար, ամէն բան կը կշռադատէր, ամէն բան կը ներէր, ամէն բան կը մոռնար, ամէն բան կը ներողութիւն կը խնդրէր, ամէն բան կը մոռնար

ահուած եւ լաւագոյնս մատակարար – ւած է հրաժարեալ խնամակալութեան կղմէ: Հետեւաբար կ'առաջարկեմ որ ողովը վերընտրէ զայն, իսկ եթէ հրա– արողներ կան բանաւոր պատճառներով, ողովը կրնայ նոր անդամներ ընտրել»:

Ուրիշներ ալ խօսք առին, նոյն եղրա – ացութեան յանդելով եւ խնամակալու – իւնը վերընտրուեցաւ:

Տիկին Ռ. Միլտոնեանի առաջարկով ոշուեցաւ նաեւ օժանդակ անդամներ ընտել տիկիններէ: Եւ ժողովը ցրուեցաւ ւրեակ տպաւորութեամբ:

ԹԱՂԵՑԻ ՄԸ

ԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՆԳԼԻՈՑ նախորդ վարչապետը, Գ. լատն, որ մեծ պատիւներու արժանացած Մոսկուայի մէջ, օգոստ. 12ին փեքինէ ւնկնեցաւ օդանաւով, իր ուխ հոգիներ տաուբերակութեան հետ: Մոսկուայի ւդ արուած ճաշին առթիւ ռուս պաշտօ– նատար մը ըսեր է Գ. Էթլիի. — «Կը յու– ամ թէ ձեր ճամբորդութեան նպատակը մէկ մեր չինացի զինակիցներէն բաժնել չ»: Գ. Էթլի կը կարծէ թէ Արեւմուտքի ւ Արեւելքի յարաբերութեանց լարման ատճառն է «ազատութիւն» բառին տար– ւր հասկացողութիւնը: «Արեւելքի մէջ նշանակէ ազատութիւն որոշումէ մը ռւսափելու, իսկ արեւմուտքի մէջ կը նշանակէ ազատութիւն որոշում տալու»:

ՕԳՈՍՏՈՍ 15ի ԱՌԹԻՒ մէկ միլիոն քա – ւքացիներ օգափոխութեան պիտի եր – ւան Փարիզէն, ուր անձրեւը եւ ցուրտը չարունակուին օրերէ ի վեր:

ԵՐԿՈՒ ԼԵՌՆԱԳՆԱՑՆԵՐ օգնութիւն կը ւպասեն Ալպեան լեռներուն մէջ, 3400 ւթը բարձրութեան մը վրայ, անցեալ ւրակիէն ի վեր: Երկի ազատարարները ւդու հարիւր մեթր մինչեւ հեռու էին, ւայց խնդիր է թէ արկածեալները պիտի ւնա՞ն դիմանալ:

640 ՄԵԹՐ ԽՈՐՈՒԹԵԱՄԲ անդունդ մը ւան խումբ մը Իտալացիներ, կտրելով ամաչխարհային մրցանիչը: Հարաւ. Ա– ւեմտեան Ֆրանսայի մէջ ալ, խումբ մը ճաւադէտներ իջած են փիւռ Սէնթ ւարթէնի անդունդը, դուրս հանելու հա– ար անցեալ տարի մեռած երիտասարդի ը, Մարսէլ Լուպանի մարմինը:

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ծերակոյտը վերջ– ապէս քուէարկեց օրինագիծ մը որուն ամաձայն վկաները պարտաւոր են վկա– ութիւն տալ կասկածելի լրտեսներու եւ ատճառներու դէմ: Անապատղները պ'– ւի պատժուին:

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ խնդրագիր մը ուղղեց Ազ– ժոդովին, առաջարկելով օրակարգ ան– ընել կիպրոսի խնդիրը: Անգլիացները ւրդիլած են միութեան ի նպաստ դրու – իւններ հրատարակել: Այս արդելքին դէմ բողոքելու համար 24 ժամուան գոր– ադուլ մը տարբուեցաւ:

ՏՐԱԿԻՆԵԱՆԷն կը գրեն թէ Պ. Եղիա ւրտոյեան (Վանեցի), 47 տարեկան եւ այր երկու զաւակներու, ծանրապէս վի– ւտորուած եւ հիւանդանոց փոխադրը – ած է ինքնաչարժի արկածի մը հետե – անքով: Սրընթաց ճիի մը տասը մեթր ւնդէն նետած է արկածեալը: Վէրքը մա– ացու չէ, սակայն ամիսներու գործանկ ը կտրած: Եղիա Մալոյեանի երկու եղ– այրներն ալ, Մալխաս եւ Վարդգէս, ւդեկառքի արկածի մը զոհ դացած էն 1928ին:

Կ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ հոգեգործութեան եւ եր– աթուղիներու նախարարները պարտա – անք ստացան կեդր. կոմիտէին կողմէ, ւրն ամբաստանութեամբ թէ լրիւ գոհա– ւմ չեն տուած Սիպերիոյ եւ Մոզախս– անի հոգեգործական պահանջներուն:

ՀԱՄԱՑՆԱՎԱՐ կուսակցութիւնը օրէն– է դուրս հռչակելու համար օրինագիծ մը քուէարկեց Մ. Նահանգներու ծերա – ոյոը, մխաձայնութեամբ եւ հակառակ առավարութեան տեսակէտին: Օրինա – իծը վերջնական ձեւ կը ստանայ, եթէ ահի. ժողովը վաւերացնէ եւ նախագա– ը ստորագրէ:

ՄՈՒՐԱՏ – ՌԱՓԱՑԼԵԱՆ նախկին Ա – ակերտներու Միութեան անդրանիկ պա– ւհանդէսը՝

ՆՈԵՄԲԵՐԻՆ

ՊԱՏԱՐԱԳ ԵՒ ԽԱՂՈՂԻ ՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ

Փարիզի Հայոց եկեղեցւոյ Հոգաբար – ձութիւնը կը ծանուցանէ թէ Ս. Աստուա– ածածնի Վերափոխման տօնին առթիւ այս կիրակի հանդիսաւոր պատարագ պիտի ատուցուի եւ պիտի կատարուի խաղողի օրհնութիւնը:

Երկուշաբթի Պատարագ Մեռելոցի:

Կը հրաւիրուի հասարակութիւնը:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ԼԻՈՆ.— Տէր եւ տիկին Մնացական Ե– ղեկիէլեան եւ զաւակները (Լաֆրէթ), տէր եւ տիկին Թադեոր Այվազեան (Լի– ոն), տէր եւ տիկին Գրիգոր Պաղտիկեան եւ զաւակները (Վիէն) տէր եւ տիկին Թորգոմ Պզտիկեան (Փարիզ) եւ պարա – զանները կը ծանուցանեն թէ հոգեհան – դիստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ Լիոնի եկեղեցին, 69 ռիւ Լուի Պլան, իրենց մօր, մեծ մօր եւ ազ – գականին՝

ԱՑՐԻ ՏԻԿԻՆ ԵՐՐՈՍ ԳԱՑՍԷՐԼԵԱՆԻ

(Ծնեալ Այտընեան)

մահուան քառասունքին, ինչպէս եւ աղ – ջկանը՝

ԱՑՐԻ ՏԻԿԻՆ ՑՈՒԼԻԱՆԻ ԵԶԵԿԻԷԼԵԱՆԻ

(Ծնեալ Գայսերլեան)

եւ Պ. ՅԱԿՈԲ ՀԱՃԻ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆԻ

մահուան տարեդարձին առթիւ:

Կը հրաւիրուին ողբացեալներուն յիշա– ատակը յարգողները:

ՀԱՑՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ ՃԱՇ

Համախաբբերդ. Միութեան Վարչութիւնը ,14րդ պատ– դամաւորական ժողովին առթիւ ճաշ մը ատրաստած է այս կիրակի կէսօրէն վերջ ժա– մը 1·30ին, Հայ Երիտասարդաց սրահին մէջ:

Սիրով կը հրաւիրուին բոլոր փափաքող– ները: Արձանագրուիլ մինչեւ չաբաթ եր – եկոյ, Գ. Սիմոնեանի սրճարանը:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՄՕՏ

ԿԸ ԳՏՆՈՒԻՆ ՀԵՏԵՒԵԱԼ ԳԻՐՔԵՐԸ.— Ռուբէնի ցուցերը, 7 հատոր: Գին 6000 Ֆրանք:

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ – ՆԵՐ (Ն. Ադոնց) , գին 1000 Ֆրանք:

ԳՐԻԳՈՐ ՆԱՐԵԿԱՑԻ, (Ֆրանսերէնի Թարգմանեց Լիւք Ամոռէ Մարսէլ, ուրիչ ժողովրդական բանաստեղծութիւններ – րով): Գին 1000 Ֆրանք:

Կ. ՍԱՄՈՒՆԻԻ «Պատմութիւն Արեւմտա– հայ արդի Գրականութեան» Գին 800 Ֆր.:

Թղթատարի ծախքը գնողին վրայ:

ՄՕՏ ՕՐԷՆ

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Նիւխ «Գէորգ Զաւուշ» խումբին, նուիրուած ՄԱՆԱՍՍՈՐԻ արշաւանքին եւ Սասնոյ ա – պստամբութեան 50ամեակին:

ՀԱՅԱՑԷՍ ՊԱՏԱՐԱԳ ԱՆԻԷՒՒ ՄԷՋ

Այս կիրակի Վերափոխման տօնակատա– րութեան առթիւ, երեկոյեան ժամը 6ին ճայնաւոր պատարագ պիտի մատուցուի Ս. Ցովսէփոյ մատրան մէջ 13 Ավրիլ Լամարթինի:

Պիտի կատարուի նաեւ խաղողօրհնէքի արարողութիւն:

Ս. Խաչի Ժողովրդապետութիւն

ՑԱՑՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Լիոնի եւ չրջ. Ազգային Միութիւնը կը յայտարարէ Ս. Աստուածածնայ տօնին առթիւ, Օգոստ. 15ին կիրակի օր, Լիոնի Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ մէջ հանդի– սաւոր պատարագ պիտի մատուցուի, նոյնպէս մատաղի եւ խաղողի օրհնութիւն պիտի կատարուի:

Կը հրաւիրուի Լիոնի եւ չրջ. բարե – պաշտ Հայութիւնը ներկայ ըլլալու Ս. Պատարագի, ինչպէս նաեւ խաղողի եւ մատաղի օրհնութեան:

Այն հաւատացեալները որոնք կը փա – փաքին մատաղի նուիրատուութեան բա – ժին առնել, հաճին եկեղեցւոյ խորհրդա – րանը յանձնել իրենց նուէրները փոխան առացադրի:

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Աբձանագրութիւնները բացուած են1954 1955 ուսումնական տարեչրջանի համար: Կը խնդրուի բոլոր հայ ծնողներէն , ո– րոնք կը փափաքին ազգային այս դարա – ւոր հաստատութեան մէջ ապահովել ի – րենց զաւակներուն տոհմային եւ ֆրան – սական կրթութիւնը, օր առաջ, դիմել տեսչութեան, արձանագրութեան համար:

Մուրատեան վարժարանի այցելու – թիւնները՝ Շաբաթ եւ երկուշաբթի օրերը եւ ժամադրութեամբ:

Direction Collège Arménien
26, Rue Troyon - Sèvres (S. O.)
Tél. : OBS. 18-28

ԿՈՄՄԻ
(ՎԱՀԱՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆ)

«Խոնարհ հերոսները» եւ «Իմ ծուչերը» տրամադրելի են տակաւին:

Դիմել Գավէզեանի՝
Cavezian, 37 Rue de Trevise
Paris (9e)

ՊԱՏԱՐԱԳ ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՄԷՋ

Ս. Աստուածածնի տօնին առթիւ այս կիրակի Ալֆորվիլի Հոգեւոր Հովիւը , Մերճանեան քահանայ պիտի պատարագէ Առնուվիլի Վարագայ Ս. Խաչ եկեղեցիին մէջ:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ԵՒ ՄԱՏԱՂ

ՆԻՍ.— Նիսի եւ չրջանի Հայ. եկեղե– ւոյ Կրօն. ընկերակցութեան վարչութի– նը կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի 15 Օգոստ. Ս. Աստուածածնի վերափոխման տօնին առթիւ Տէր Ատոմ քահանայ պիտի պատարագէ եւ հոգեհանդստեան պաշտօն պիտի կատարէ ի յիշատակ ազգ. բարե – բար հանգուցեալ Պ. Զամբէրքէնի, ո– կատուցանել տուած է Նիսի Ս. Աստուա– ածածին մատուռը 1928ին:

Նոյնպէս հոգեհանդստեան պաշտօն կը կատարուի ողբացեալ Տիկին Նուարդ Կիւլպէնկեանի համար, որու յիշատակին բարերար Գալուստ Կիւլպէնկեան եւ իր զաւակները կատուցանել տուին եկեղե – ւոյ կից՝ երիցատունը:

Հոգեհանդստեան պաշտօն պիտի կա – տարուի նաեւ Նիսի եկեղեւոյ այն բոլոր բարերարներուն համար որոնք անդարձ հեռացած են մեզմէ:

Եկեղեցւոյ անուան տօնախմբութեան առթիւ, ինչպէս ամէն տարի, նոյն օրը տեղի պիտի ունենայ մատաղ եւ խաղող – օրհնութիւն:

Կը հրաւիրուին հանգուցեալ բարերար – ներուն յիշատակը յարգողները եւ բոլոր հաւատացեալները: Վարչութիւն

URIAGE - LES- BAINS (Isère)

ԿՐՆՈՊԼԷՆ 10 ԿՄԹ· 414 ՄԵԹՐ ԲԱՐՁՐՈՒԹԻՒՆ, ՀԱՃԵԼԻ ԿԼԻՄԱ, ՁԵՐՄՈՒԿ – ԿԱՑԱՆ

Անզուգական հանճարին իր բուժիչ ջուրով եւ ներարկելի մարքային , յօդացաւի, ցնցղատպի եւ այլ ախ– տերու :

Շրջագայութեան կեդրոն, զբօսանքի բոլոր յարմարութիւններ — փարք, անտառ, լեռնագնացութիւն, քայլե – նիս, թէնիս, սինեմա, նուագախում– բեր, եւայլն:

ԲԱՑ Է ՄԱՑԻՍ 25 – ՍԵՊՏ· 25

Դարմանում, հիւրանոց, ճաշ, քա – ղինոյի մուտք, կառքով լեռնագնա – ցութիւն, հաւանագրով (Փրիզ աճ շարժ), ասիւրանսի անդամներուն միանուագ դինն է 22000 Ֆրանք:

Մանրամասնութեանց համար դիմել
DIRECTION THERMALE
Uriage - les - Bains (Isère)

OCÉANIA

ՕԴԱՆԱՒԻ, ՇՈՓԵՆԱՒԻ ԵՒ ԵՐԿԱ– ԹՈՒՂԻԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ՏՈՄՍԵՐ ԿԸ ՎԱՃԱՌՈՒԻՆ

Վիզայի եւ անցագրի բոլոր ձեւա– կերպութիւնները , Հարաւային եւ Հիւսիսային Ամերիկաներու, Ֆա – ճատա, Թուրքիա, Լիբանան : Ա– մէն մանրամասնութեանց համար գրել՝

M. Baronian

38, Rue de la Republique. Marseille
Bureaux à Paris
Tél. Colbert 53-13 — 42-58

Adresse telegraphique PACATLAN
4, Rue de Castellane.

ԵՒՐՈՊԱՑԻ ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՄԵԾԱՐՈՑՆ ԳՐԱՏՈՒՆԸ

ԳՐԱՏՈՒՆ ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

Հայագիտական եւ արեւելագիտական գրքեր ամէն լեզուով
ՀԱՑԹԱՑԹԻՔ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ, ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ եւ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԿԱՐԵՒՈՐ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ԵՒ ՄԵԾ ՄԱՏԵ ՆԱԴԱՐԱՆՆԵՐՈՒ

Librairie Orientale H. SAMUELIAN
51, Rue Monsieur - le - Prince Paris (6e)
Tél. Dan. 88-65 Chèque Postal Paris 1278-35

Բոլոր ապսպրանքները կը գործադրուին օրը օրին

Մամուլի տակ է հայերէն գրքերու ԸՆԴԱՐՁԱԿ ԳՐԱՑՈՒՑԱԿԸ, որ ձրի պիտի ղրկուի փափաքողներու: Աբձանագրուիլ այժմէն:

ԲՆԱԿԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ՇԻՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՆՈՐՈԳՈՒԹԵԱՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ԶԱՐԴԵՐԸ ԿԸ ՀԱՅՔԱՑՔՈՒԻՆ

ՀՑԿԱԿԱՆ ՀԱՄՏԱՑՈՒԹԵՆԷՆ

Ets. THOMLAC

16 bis Bd. Sebastopol, PARIS 4e
52, Rue de Chalon, PARIS 12e
4 bis Rue Vaillant Couturier, ARGENTEUIL
10 Ave. de Gennevilliers, VILLENEUVE-LA-GARENNE

ՊԱՏԻ ԱՄԷՆ ԿԱՐԳԻ ԹՈՒՂԹԵՐ ԵՒ

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԻՒՂԱՆԵՐԿ՝ ՍԵՓԱԿԱՆ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

THOMLAC

Ձեր բնակարանները կուտայ գեղարուեստական հաճելի եւ ջերմ մթնոլորտ, իսկ ձեր պիւտճէին վրայ կը կատարէ խիստ կարեւոր խնայողութիւններ :

ԲՈԼՈՐ ՎԱՃԱՌՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Gros, Demi-Gros

Գուլպայ, մի – պա, ներքին հերմա – կեդէներ, ԱՄԵՆԱՆՊԱՏԱՒՈՐ Գի – ՆԵՐՈՎ :

Նոր գրներ

Articles polichinelles-ի համար ,
Միակ հասցէն՝

BONNETERIE BEAUBOURG

227, Rue St. Martin, PARIS (3e)
Tél.: ARC. 66-50

- Imp. Araxes 46, rue Richer. Paris

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél.: PRO. 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R. C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. Հատը 12 ֆր.

ԿԻՐԱԿԻ
15
ՕԳՈՍՏՈՍ
★
DIMANCHE
15 AOUT
1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7446 30e ANNEE

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2857

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԲԱՆ ՄԸ ՊԻՏԻ ՓՈԽՈՒԻ՛

Բանաոտեղծական մարզանք մը չէ որ կը փորձենք, Թուրքին յանձնելով հետեւեալ բացատրութիւնները...

— Բացէ՛ք պատուհանները: Ներքին օդափոխութիւն: Լոյս եւ թարմութիւն:

Ի վերջոյ բան մը պիտի փոխուի՛ Հայկական Արտասահմանի հանրային հոսքի վրայ:

Ինչպէս անհատները, բազմութիւնն ալ ժամանակէն առաջ կը մաշի, եթէ նոր չունչ, նոր աւիշ չստանան, պարբերաբար:

Հաւաքական կեանքն ալ կը թմրի, կը դեղնի, կը ճաղատի, եթէ վերանորոգ-ման, աշխուժացման փորձեր չկատարուին:

Անհատը բուժման զանազան միջոցներ, դեղեր կը ճարէ, իր մարմնին առողջութեան համար: Կ'աշխատի թարմացնել ուժերը, զօրացնելու համար իր դիմադրական կարողութիւնը:

Հաւաքական մարմինը ինչո՞ւ պիտի ղրկուէր այդ բարիքէն:

Մանաւանդ օտարութեան մէջ ուր այնքան վնասակար մանրէներ կը դործեն մեր դլխուն վերեւ: Մեր բոլորաիքը: Մեր ճամբուն վրայ:

Տարադիր բազմութեանց առողջապահութիւնը խանգարուած է բազմաթիւ պատճառներով

Աւելի քան երեսուն տարի վերջն ալ, բացասական երեւոյթներ, իրողութիւն-ներ կան որոնց դարմանը դտած չենք:

Թերեւս չենք ալ ուզած դանել: Մոռցած բամոլութեամբ, թուլութեամբ, անհոդութեամբ եւ երանաւէտ ինքնագոհութեամբ:

Օրինակ, ամէն տեղ, տեսակ մը յօղացաւ տարիներէ ի վեր կը ջլատէ, կը կաթմալուծէ մեր հանրային կեանքը:

Թոյլ չի տար՝ որ լոյս եւ թարմութիւն մտնէ:

Ցաւը կը տեսնենք: Հետեւանքներն ալ դաղտնիք չեն ոեւէ մէկուն համար:

Եւ սակայն, կ'անձրկինք, դարմանը դտնելու համար:

Կը թուի թէ հրաշագործի մը կամ օտար խնամակալի մը, մասնագէտի մը կը սպասենք:

Ցաւին դլխաւոր աղբիւրն է՝ դանազան հոսանքներու դիրքը՝ Հայաստանի, Հայկ. Դատի եւ ուրիշ հիմնական խնդիրներու հանդէպ:

Եթէ պատուհանները լայն բացուէին եւ ամէն մարդ բաց աչքերով տեսնէր բուն իրականութիւնը, կը կարծենք թէ մշուշը կը փարատէր: Գոնէ աստիճանաբար:

Պայման չէ որ մէկին ու մէկը, անհատ կամ հոսանք, ուրանայ իր հիմնական դաւանանքը, հաճոյք պատճառելու համար հարեւանին:

Բայց տարբերական պայման է որ ըլլայ պարկեշտ, խոհեմ հայրենասէր ու իրաւացի, եւ ծուռ, պղտոր միտումներ չվերագրել ընդդիմախօսին:

Դաղափարական պայքարներ միշտ ալ պիտի ունենանք, ինչպէս ամէն ժողովուրդ, ամենաղօրէն մինչեւ ամէնէն հարուստ:

Եկեղեցիները անգամ, որ կոչուած են «եւ յերկիր խաղաղութիւն, ի մարդիկ հաճութիւն» քարոզելու, հրաժարած չեն այդ պայքարէն, հակառակ իրենց ամենակալ տիրապետութեան:

Մեր մէջ, տարիներէ ի վեր այդ պայքարը վերածուած է խլամական խուժադուքի վերածուելու:

Ո՛վ որ թուրք մրոտել պիտի, կը թուի թերթի մը դլխուն, ոչ թէ տեսակէտ պարզելու, հարց մը լուսաբանելու, այլ կր մաղձը եւ թոյնը հոսեցնելու համար սանձակոտոր կատաղութեամբ:

Եւ արդէն կազմուած է մթնոլորտ մը ուր կարելի չէ շնչել:

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՄԻԱՑԵԱԼ ԲԱՆԱԿԻ ԹՆՃՈՒԿԸ

●

ԵՐԵՔ ՆԱԽԱՐԱՐՆԵՐ ՀՐԱԺԱՐԵՑԱՆ

Նախարարական խորհուրդը ուրբաթ օր ժողով գումարեց Էլիզէի պալատին մէջ, նախագահութեամբ Պ. Ռընէ Քոթիի եւ վերջնական եդրակացութեան մը յանգեցաւ Եւրոպայի Միացեալ Բանակի ծրագրի մասին, ընդունելով Պ. Մենդէս-Ֆրանսի առաջարկած փոփոխութիւնները: Ժողովէն վերջ հրաժարական տուին երեք նախարարներ,—զօր. Քէնիկ (ազգ. պաշտպանութեան), Պ. Շապան Տելմաս (վերաշինութեան) եւ Պ. Մորիս Լըմիւ (հանրօգուտ շինութեանց): Երեքն ալ անդամ են զօր. տը Կոլի կազմակերպութեան, որ այժմ կը կոչուի ընկերային-հանրապետական: Այս խմբակցութիւնը հակառակ է Միացեալ Բանակի ծրագրին վաւերացման, նոյնիսկ առաջարկուած փոփոխութիւններով:

Երկմ ամփոփած էինք վարչապետին թելադրած բարեփոխումները, որոնք արդէն հաղորդուած են վինակից 5 պետութեանց, քննութեան համար օգոստ. 19ի ժողովին մէջ (Պրիւսէլ): Միեւնոյն առեն Ազգ. ժողովը որոշեց յետաձգել դաշինքին քննութիւնը, որ պիտի կատարուէր օգոստ. 24ին: Ժողովը նախ պիտի քննէ Թունուզի եւ Մարոքի մասին եղած հարցապնդումները՝ օգոստ. 27ին, իսկ Միացեալ Բանակի խնդիրը՝ օգոստ. 28ին, 29-ին, 30ին եւ 31ին: Այս յետաձգումը անհրաժեշտ համարուած է, որպէսզի ժամանակ ունենան մանրամասնօրէն քննելու դաշինքը, իր նոր ձեւին մէջ:

Ինչպէս կ'երեւայ, կացութիւնը անորոշ է տակաւին: Ազգ. ժողովին եզմտական յանձնախումբը առջի օր 18ի դէմ 23 ձայնով մերժեց Միացեալ Բանակի դաշինքին վաւերացումը: Այս հինդերորդ յանձնախումբն է որ բացասական դիրք մը կը բռնէ դաշինքին հանդէպ: Նախապէս վաւերացման դէմ արտայայտուած էին արտաքին գործերու, ազգ. պաշտպանութեան, անդրծովեան երկիրներու եւ դատական յանձնախումբերը: Այս բոլորին քուէներու համազումարը կը կազմէ 77 թիւր, 123 դէմ:

Դահլիճը հօթը ժամ դբաղած էր դաշինքին վերաքննութեամբ, հինդշաբթի օր: Ուրբաթ օրուան նախարարական խորհուրդն ալ երկարօրէն վիճաբանեցաւ, Էլիզէի պալատին մէջ: Առաջարկուած փոփոխութիւններէն մէկն է՝ յիսունի փոխարէն քսան տարի նշանակել դաշինքին տեւողութիւնը, յետոյ չարաւնակել անսահման տեւողութեամբ, եթէ որ եւ է պետութիւն չուզէ քաշուիլ քսան տարի ետքը, լուր տալով մէկ տարի առաջ: Յետոյ, դաշինքը ինքնին կը վերջանայ, եթէ Ամանտեան դինակցութիւնը դադրի եւ անդլիական ու ամերիկեան ուժերը քաշուին Եւրոպայէն կամ եթէ Գերմանիոյ երկու մասերը միանան:

Կարգ մը փոփոխութիւններ կը ձգտին պահել ազդային դերիշխանութիւնը, որ պիտի սահմանափակուի, եթէ ծրագիրը նոյնութեամբ դործադրուի:

ՏՊԱԻՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ՄԷՋ

Ֆրանսայի նոր առաջարկները դէտ պաշտօնապէս հաղորդուած չըլլալով, առաջին տպաւորութիւնները հիմնուած են ենթադրութեանց վրայ: Արեւմտեան Գերմանիոյ մէջ կը կարծեն թէ քանի որ ուրիշ միջոց չկայ Եւրոպական բանակ մը կազմելու համար, հարկ է ընդունիլ Մենդէս-Ֆրանսի առաջարկած փոփոխութիւնները: Մ. Նահանդներու մէջ կը վախնան որ Ռուսն իյնայ արեւմտեան Գերմանիոյ վերապինումը՝ միացեալ բանակի ծրագրին մերժումով:

Անգլիոյ խորհրդարանը որոշած է դաշինքը քննել յառաջիկայ նոյեմբերին: Պելժիոյ եւ Հոլանտայի մէջ կը մտիքեն որ ձեւ մը դտնուի, դաշինքը փրկելու համար: Ամէն պարագայի մէջ, վինակիցները չեն մերժեր առաջարկած դինակցութիւնները կատարելու: Հետեւաբար Ֆրանսայի առաջարկած փոփոխութիւնները պիտի չներկայացուին այն խորհրդարաններուն, որոնք արդէն վաւերացուցած են դաշինքը:

Մինչ այս մինչ այն, Ֆրանսայի համակիրները կուսակցութիւնը հրապարակին կային ցոյցեր կը սարքէ, եւ հանրապետութիւնը կը հաւաքէ, բոլորովին ջուր ձգելու համար միացեալ բանակի ծրագրին:

✤ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ✤

ԼԱՒԱԳՈՑՆ ՅԻՇԱՏԱԿԱԲԱՆԸ

★

1949էն ի վեր ծրագրեալ երթեւեկ մը տեղի կ'ունենայ Հիւս. Ամերիկայէն դէպի Միջին Արեւելք, որոշ նպատակներով:

Այսպէս, երեք ընկերներ, Յ. Քարեան, Ալեք Փիլիպոս եւ Արփ. Սեդրակեան շարք մը պրպտումներ կատարելէ ետք, վերադարձին կրթական ընկերակցութիւն մը հաստատեցին Քալիֆորնիոյ մէջ, ա-ջակցութեամբ խումբ մը սրտցաւ ազգակիցներու:

Ընկերակցութիւնը անմիջապէս գործի ձեռնարկեց, շօշափելի գումարներ ճարելու համար Լիբանանի եւ Սուրիոյ դպրոցներուն, առանց խտրութեան:

Տարին մէկ անգամ նաշ մը կը սարքէ-ին, եւ ինչ որ գոյանար, կը ղրկէին երկու թեմերու Առաջնորդարանները, բաշխուելու համար:

Մանրամասնութիւնները արձանագրած ենք օրը օրին:

Ուրիշ սրտցաւ հայրենակից մը, Պ. Միհրդատ Տիգրանեան, իր առաջին այցելութեան առիթ գումար մը տրամադրեց, որպէսզի արձակուրդ վայելեն աւելի հաւ երեք հարիւր ուսուցիչներ եւ ուսուցչուհիներ:

Այս գեղեցիկ սովորութիւնը կը շարունակուի ամէն տարի:

Անցեալ տարի, Պ. Տիգրանեան բեռ մը հագուստ-կապուտ փոխադրեց Պէյրութ, եւ իսկ անձամբ կատարեց բաշխումը:

Ձեմ յիշեր ուրիշ մարդասիրական ձեռնարկներ:

Քալիֆորնիոյ «Մշակ»էն ցաւով կ'իմանամ թէ այս բարերարը դժբախտութիւնն ունեցեր է կորսնցնելու իր կողակիցը, Տիկին Հերմինէ Տիգրանեան (ծնեալ Ղազարոսեան, Նիկոմիդիա):

Ցուղարկաւորութեան առթիւ, որ տեղի ունեցած է անցեալ Յուլիս 12ին, Լոս Անճելըսի Ս. Խաչ եկեղեցին, փոխան ծաղկեպսակի գոյացեր է աւելի քան երկու հազար տոլար, ի նպաստ Լիբանանի Ազգ. Բուժարանին (Ազունիէ):

Ուրիշ աւետաբեր լուր մը.

— «Պ. Մհերդատ Տիգրանեան եւ որդին՝ Արշակ, հազիւ տուն դարձած դեռ բեղմաննոցէն, արցունքոտ աչքերով ծրագրեցին յաւերժացնել Տիկին Հերմինէ-ի յիշատակը, ազդային կարեւոր հաստատութեան մը հիմնարկումով Մերձաւոր Արեւելքի մէջ»:

Ձեմ գիտեր թէ վշտաբեկ հայրն ու որդին ի՛նչ ծրագիր ունին աչքի առջեւ:

Ձեմ ալ ուզեր միջամտել իրենց նախասիրութեանց:

Բայց, սուգին եւ լուրին անմիջական տպաւորութեան տակ, միտքս ինկաւ Հալէպի Քարէն Եփիէ ճեմարանը:

Եւ մտածեցի թէ ողբացեալ Տիկին Հերմինէի համար յաւազոյն յիշատակարանը պիտի ըլլար կառուցանել վայելուչ շէնք մը՝ ճեմարանին համար, որ կը բաղկանայ նաեւ խումբ մը տաղաւար-դասարաններէ:

Հայր եւ որդի Տիգրանեան աւելին գիտեն այս մասին:

Ուստի կը գոհանամ գրի առնելով այս մտածումը, իբրեւ եղբայրական թելադրութիւն:

ՎԱՀԷ

ԶԱՐԵԳԻՆ ՊԱՏՐԻԱՐՔԻՆ ՈՒՂԵՐՁԸ ՅԱՆՈՒՆ ՆԱՀԱՊԱՏՈՒԹԵԱՆ

Պոլսոյ Թերթերը կը դրեն թէ Մ. Նահանդներու չարժանկարի մեծ դերասան-ներէն Լիու Այրէս օգոստ. 5ին Հայոց Պատրիարքարանը այցելելով, ձայնաւոր չարժանկարի քաշած է Գարեգին Պատրիարքին յայտարարութիւնները խաղաղութեան մասին: Այս առթիւ Պատրիարքին լուսանկարն ալ քաշած է դահլիճին մէջ: Մէկ օր առաջ այցելած էր Ցունաց Պատրիարքին: Ամերիկացի դերասանը շրջած է ամբողջ Մայր Արեւելք եւ Մերձաւոր Արեւելքի մէջ»:

Ըստ իրեն, տեսակցելով կրօնապետներու հետ: Իր նպատակն է երկար չարժանկար մը պատրաստել ի նպաստ խաղաղութեան:

ՋՕՐ. ՄՄԲԱՏԻ ՄԱՀԸ

Թէհրանի «Ալիք»էն ցաւով կ'արտատպենք հետեւեալ մահագրը (15 յուլիս) —

— «Ալիքսան Մովսէսեան խոր վշտով համակուած՝ յայտնում է իր սիրելի հայրենակից եւ աներեսփի Զօր. Մմբատ Բագրատեանի ազալի մահը, որ տեղի է ունեցել Երեւանում, Յունիս 19ին»:

ՅԱՒԱԼԻ ԱՐԿԱԾ ՄԸ

Ցաւով կ'իմանանք թէ ընկեր Տոքթ. Յ. Քիւթիւկեան (Տոքթ. Կիլիկեցի) ուրբաթ օր ժամը 2ին հետանդէ մը այցելութեան դացած պահուն, դեռեւս ապրելած է բնականաբեր մը դարնուելով: Ընկերոջ ուսակիրը կոտրած ըլլալով այժմ կը դտնուի Սալիեթիէ հետանդանոցին մէջ:

Արագ ապաքինում կը մաղթենք մեր սիրելի աշխատակիցին:

դիրը: Այդ առթիւ կ'օգտագործեն նաեւ օգոստ. 15ի թուականը, որ տասնամեակն է դաշնակից զինուորներու ցամաքահանման՝ Միջերեական ափերուն վրայ:

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՄՏԱՒՈՐ ԵՒ ԸՆԿԵՐԱՑԻՆ ԿԵԱՆՔԻ ԶԱՐԹՕՆՔԸ

(1850 – 1885)

ԽՄԲ.— Այս միջոցին Գահիրէ կը գըտնուի Հալէպի մեր պաշտօնակիցին՝ «Արեւելք»ի խմբագիրը, Միհաս Թէօլէլեան, որ միեւնոյն ատեն դեր–տնէօբէնն է Ֆարէն Էփփէ ճեմարանին: Ընկերը գացած է հրատարակութեան տալու նոր գիրք մը, «Դար մը Գրականութիւն»: Այս առթիւ տուած է շարք մը գրական դասախօսու–թիւններ՝ նախաձեռնութեամբ Համազգային ընկերութեան: Ահաւասիկ առաջինը (ամփոփում).—

«Զարթօնք» բառը կ'ենթադրէ վերա–դարձ մը ղէպի արթնութիւն. ղէպի ըն–կերային, մտաւոր ու հոգեկան գործօն–նէրու վերյայտնութիւն: Ժ. դարը մեր ցեղային եւ իմացական առորոգելիներու վերյայտնութեան գարն է, աշխարհկ ոդիով եւ աշխարհտարած: Եւ, խոր ըմբռն–նելու համար այս վերածնութեան ազ–դակները, անհրաժեշտ է երթալ Ժ.Ը. դարու առաջին քառորդ, երբ ազգային. քաղաքական եւ մշակութային–իմացական ղոյզ անկիւնադարձեր կը առեղծուին մեր կեանքին մէջ, Իսրայէլը Օրթի եւ Մխի–թարեանց չարժումով: Այս երկու բե–ւեռներէն կը մեկնին Ժ. դարու հայկա–կան զարթօնքի ընկերային եւ իմացական ազդակները: Ազգային գիտակցութիւն եւ իմացական հետաքրքրութիւններ, Ժ. դարու կիսուն առեղծուած ընկերային եւ տնտեսական նպաստաւոր պայմաններու բերումով՝ մեկի համար կը բանան մտա–ւոր վերածնունդի նոր դարաշրջիւ մը:

Չենք ուզեր խորանալ պատմական կարգ մը դէպքերու վերլուծումին մէջ, պարզելու համար Ժ.Զ., Ժ.Ե. եւ Ժ.Ը. դարերու մոնկոլական թաթարական եւ պարսկական արշաւանքներու, ինչպէս նաեւ Թուրքերու, Ռուսերու եւ Պարսիկ–ներու մեր հողին եւ բարմութիւններուն հետ առնչակից բախումներու հետեւան–քով առեղծուած կեանքի նոր պայման–ները: Գիտէք, թէ հայութիւնը ինչպէս ա–բածուեցաւ եւ ինչու տարածուեցաւ Նոր Զուղայէն մինչեւ Թուրքիա եւ Եւրոպա: Բաւական է հաստատել միայն, թէ 1453ի եւ հետագայ դարերու դաղթականական նոր հոսանքներու մէկտեղումով պիտի կազմուէին Պոլսոյ ատուար գաղութը, ինչպէս Իզմիրի առաւելապէս առեւտրա–կան դասակարգը: Չենք մտներ մանրա–մասնութիւններու մէջ:

Օսմանեան մայրաքաղաքին՝ Պոլսոյ մէջ էր, որ դաղթականական մեր բեկոր–ները պիտի առեղծէին, քանի մը դար ետք, Ժ. դարու ընկերային եւ ազգա–յին մեր զարթօնքի ենթահողը:

Մինչ այդ, Մխիթարեանց կենսանորոգ չարժումը փաստ մըն էր արդէն: 1701 – 1730 «անձինք նուիրեալ»ներու այդ Մի–բանութիւնը կազմակերպուած է արդէն, եւ 1730–1843 («Բազմավէպ»ի հրատարա–կութեան թուականը)՝ հարիւր տարուան չրջանի մը մէջ, հանդիսացած է մատենա–դրական, լեզուական եւ թարգմանական վաստակի կեդրոն մը:

Պոլսոյ ազգային եւ իմացական չար–ժումները կը սկսին 1830ական թուա–կաններուն: Ընկերային թափ ու տարո–ղութիւն կը տանան, երբ դէպի Եւրոպա ուսանողութեան արշաւ մը ծայր կուտայ, իր հետեւանք տնտեսական բարօրու–թեան եւ համալսարանական ուսման ծա–լաւ մը: 1850ին, Զարթօնքը իրողութիւն մըն է արդէն: Կրթական, ընկերային, գրական, բայց մանաւանդ սահմանադրա–կան չարժումները,— որոնք պատկերացան յաջորդական նուաճումներով եւ յաղթա–նակներով, գործն էին Փարիզի եւ Վիեն–տիկի սերունդներուն:

Անդին, Արեւելահայաստանի մէջ, ժթ. դարու մեր զարթօնքը սկիզբ ունի Ռուսերու կողմէ էջմիածնի եւ Երեւանի գրաւումը (1827): Ժթ. դարու առաջին քառորդին, Ռուսա–հայաստանի կամ Անդրկովկասի հայու–թիւնը մօտ 300·000 անձ կը հաշուէր, ո–րոնց 100·000ը Պարսկաստանէն եւ Թուր–քիայէն գաղթած էին ապահով այս չըր–ջանը: Ազգային եւ մշակութային տեսա–կէտով, ուրեմն անմխիթար կացութիւն կր պարզէր հայութեան այս ճակատը: Կար–դացէք Թալիաձեանցի եւ Աբովեանի գոր–ծերը, որոնք այնքան ներապրյոյզ վկայու–թիւններ կը բերեն մեղի այս մասին: Ճիշդ է, որ 1820ական թուականներուն կը հաստատենք կրթական յուսատու չար–ժում մը (Ներսիսեան, Լազարեան վար–ժարանները): Սակայն, 1850ական թուա–կաններուն է, որ կը սկսի վերածնութեան բուն չարժումը:

Արդ, ամփոփելով մեր հաստատումներ–ը եւ պատմական հպանցիկ տեղեկու–թիւնները, կը տեսնենք գրական վերածը–նութեան երեք գօտիները, ժթ. դարու քառասունական թուականներուն.

ա.— Մխիթարեան Միաբանութիւնը.

բ.—Պոլիս եւ Իզմիր.

գ.—Թիֆլիս – Մոսկուա – Նախիջեւան:

Մեր կողմէ կարելի վերլուծումներն ու պարզաբանումները ցոյց կուտան, որ մինչեւ ժթ. դարու կէսը, մեր զարթօնքը առաւելապէս ընկերային բնոյթ ունի: Մասնաւորաբար՝ Պոլսոյ, Իզմիրի եւ Ա–րեւելահայաստանի մէջ:

Կ'ուզենք կանդ առնել, այս առթիւ, կարգ մը դէպքերու եւ թուականներու վրայ:

ա.— Հարիւր տարուան գործ, դարու մը վաստակ ունի Մխիթարեան Միաբա–նութիւնը, հազարէ աւելի մատենադրա–կան, պատմական, թարգմանական եւ լեզուական հատորներու հրատարակու–թեամբ: Մասնաւորաբար 1820էն ետք, ծաւալուն չափերով հրատարակչական աշխատանքի լծուած են այդ տրիբուն–ները: Վիեննական եւ Վիեննական դոյզ թեւերով, անոնք զրկած են մեր իմաց–կան կեանքը, ականջ տուած՝ հայ ան–ցեալին: Դանդաղեցէք այն իրողութեան վրայ, որ մատենադրական մեր վաստակի հրատարակութիւնը մանաւանդ ոգեկան մեծ դեր մը ունեցաւ սերունդներու վրայ: Դիտութիւն չեղաւ միայն, այլեւ՝ դաս–տիարակութիւն: Քննական ախորժ ստեղծեց մեր մէջ: Պզտուտմի, հետա–քրքրութեան, բանասիրական չահագըր–գռութեանց մղեց: Վիեննական, մանա–ւանդ վիեննական գպրոցը, մեր բանասի–րական կարելիութեանց խորհրդանիշը կը հանդիսանայ:

Պատմական թէ լեզուական ճիւղերու մէջ եւս, Մխիթարեան դոյզ միաբանու–թիւններու ճիղը անժխտելի ու պատմա–կան կչիռ կը ներկայացնէ: 1781–1786, Հ. Միքայէլ Չամչեանի եռահատոր «Հայոց պատմութիւն»ը համադրական աշխատան–քի կոթող մը կը հանդիսանայ: Տարբեր խնդիր, որ այսօր թերութիւններ կը դըտնենք հոն, աւանդական մեր պատմու–թեան հանդէպ իր միամիտ կեցուածքին համար մասնաւորաբար: Հ. Ղուկաս Ին–ճիճեան մը, իր «Հնախօսութիւն հին Հա–յաստանեայց աշխարհի» (1835) եւ «Դա–րապատում» (1824–1827) պատմական փորձերով ու տարեգրական աշխատանք–ներով, նպաստ կ'ընծայեն ոչ միայն մեր պատմութեան, այլեւ՝ մեր լեզուին:

Լեզուական վերանորոգումի ճակատին վրայ եւս, անուրանալի է նպաստը, զոր Մխիթարեանք ընծայեցին մեր գրակա–նութեան: Չենք ուզեր հաստատել կամ ժխտել այն մեղադրանքը, որուն համա–ձայն Մխիթարեանները «ժխտած ըլլան» աշխարհաբարի գոյութեան իրաւունքը, ինչպէս բնաչքնումի եւ զարգացման հնա–րաւորութիւնները: Սակայն, կ'ուզենք արձանագրել մեր այն համոզումը, որ մինչեւ 1840ական թուականներու անոնց վերապահութիւնը՝ աշխարհաբարին հան–դէպ, չարիք մը չեղաւ արեւմտահայերէ–նին: Ընդհակառակն, պատճառ դարձաւ՝ որ գրաբարը մաքրուի ու գործի դարերու խաթարումէն, աղաւաղումէն, իսկ միւս կողմէ՝ աշխարհաբարը գերծ մնայ ան–սանձ եւ անհակակչիռ նորութիւններէ, հակագերականական գարտուղութիւննե–րէ, անխուսափելի աղճատումէ: Բաւական է երկար մտածել այն իրողութեան վրայ, որ վիեննական Հ. Աբգէն Այտընեանի «Քննական Քերականութիւնը» (1866) ան–նախընթաց եւ անյաջորդ կը մնայ մինչեւ այսօր: Մխիթար մը, իր «Հայկազեան Բառարան»ով, իսկ իր արժանաւոր յա–ջորդները՝ «Նոր Հայկազեան Բառարա–ն»ով, մինչեւ այսօր զգաստութեան կըր–նան հրաւիրել ամէնէն դժուարահամ մարդերն իսկ: Հ. Մկրտիչ Ալանեանի, Միքայէլ Չամչեանի, Գաբրիէլ Ալեպիք–եանի, Մանուէլ Զախլախեանի եւ Եղիա Թումմաճեանի, Հ. Աբգէն Բագրատունիի առաւել կամ նուազ պատկառելի հեղինա–կութիւնները, Մխիթարեաններու մէկէ աւելի դարերու լեզուական բեղուն վաս–տակին վկայութիւններն են:

Թարգմանական այն ծաւալուն աշխա–տանքը եւս, որուն լծուեցան Մխիթար–եանք՝ Ժթ. դարու սկիզբը, մտաւոր ու ընկերային մեր կեանքին ընծայից հա–ղորդութեան, պատրաստումի, աւելի լայն հետաքրքրութեանց կարելիութիւն–ներ: Հելլէն եւ լատին, ընդհանրապէս օ–տար գրականութեանց ճաշակը Վիեննի–կով կը սկսի: Տարբեր խնդիր՝ այդ ճա–շակին տարողութիւնը: Վիրգիլիոս, Ցե–նեղոն, Միլթըն, Հոմերոս, Պզտոն, Լա–մարթին, Տանդէ, իտալացի եւ ֆրանսացի դրագէտներ, մեր գրականութեան ան–դաստանէն ներս կը մտնեն Մխիթարեան–ներուն հետ թեւառդուկ:

Աւելցուցէք, բոլոր այս գործերուն ու ձեռնարկներուն վրայ: Վիեննական փաղան–գը, — Հ. Աբգէն Այտընեան, Մատաթիա Գարագաշեան, Ցովսէփ Գաթըճեան, Վրթանէս Զալըխեան, Ղեւոնդ Ցովնան–եան, Գաբրիէլ Մեհեւիչեան, Գ. Գալեմ–քերեան, Ներսէս Ակինեան եւ բազմաթիւ ուրիշներ: 1840–1940, մէկ դարու ընթաց–քին, Վիեննական Միաբանութիւնը բերած է իր մասնակցութիւնը ընդհանուր չար–ժումին: Այսօր ալ, պետական նոյն հա–կակշռութեամբ, Վիեննական հայերը բարձր կը պահեն հայ բանասիրութեան արժանապատուութիւնը:

Մխիթարեանները, իրենց երկու թեւե–րով, խուզարկու հայ մտքի երկու բե–ւեռներն են, ու հայ գրականութիւնը, անոց անունով եւ գոյութեամբ, ինքզինք կը պարտադրէ քննական մարդերու վրայ:

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՍԱԱՏԻ ԿԵԱՆՔԸ

«Խարտեաշ էր ու գեղեցիկ» այսպէս կ'ըսէին իր մասին համալսարանի իր ըն–կերները: Ու այսպէս էր, իրօք, Ֆիղի – քաղէս: Բարոյապէս սակայն, ուրիշ ժա–մանակներու երիտասարդն էր, վիպական երիտասարդ մը, վիպական վերապր·դ մը: Կը կարդար բոլոր կրօնքներու խոր–հուրդները, կը դրաղէր թաքուն գիտու–թիւններով ու կը հաւատար երանաւէտ կեանքի մը՝ մահէն վերջ:

Օր մը, դնչու մը ձեռքերուն դիծերը քննելէն վերջ, այսպէս ըսաւ իրեն·

— Դուն խեղճ կեանք մը կը փնտռես, խաղաղութեան ու երջանկութեան կեանք մը: Պիտի հասնիս նպատակիդ, եթէ ընես ինչ որ կ'ըսեմ քեղի: Դուն կ'երթաս ամէն առտու առնելու համար արեւը լճին եւ – պերքը, հոն ուր կ'աւարտի պուրակը, որ պիտի երթաս արեւը առնելու, լճափին վրայ պահակէ առաջ, պիտի նետես ալ ձեռքովդ այս փոքրիկ քարը լճին մէջ: (Եւ իրեն առաւ փոքրիկ յղկուած քար մը, կաղինի ձեւով ու գոյնով): Երբ պահակ–պիտի ըլլաս լճափին վրայ, գոցէ աչքերդ ու ապօթէ, բոլոր հոգիովդ, օդին, ջու–րին ու պուրակին ոգիներուն, որպէսզի տանքը եւս, որուն լծուեցան Մխիթար–եանք՝ Ժթ. դարու սկիզբը, մտաւոր ու ընկերային մեր կեանքին ընծայից հա–ղորդութեան, պատրաստումի, աւելի լայն հետաքրքրութեանց կարելիութիւն–ներ: Հելլէն եւ լատին, ընդհանրապէս օ–տար գրականութեանց ճաշակը Վիեննի–կով կը սկսի: Տարբեր խնդիր՝ այդ ճա–շակին տարողութիւնը: Վիրգիլիոս, Ցե–նեղոն, Միլթըն, Հոմերոս, Պզտոն, Լա–մարթին, Տանդէ, իտալացի եւ ֆրանսացի դրագէտներ, մեր գրականութեան ան–դաստանէն ներս կը մտնեն Մխիթարեան–ներուն հետ թեւառդուկ:

Աւելցուցէք, բոլոր այս գործերուն ու ձեռնարկներուն վրայ: Վիեննական փաղան–գը, — Հ. Աբգէն Այտընեան, Մատաթիա Գարագաշեան, Ցովսէփ Գաթըճեան, Վրթանէս Զալըխեան, Ղեւոնդ Ցովնան–եան, Գաբրիէլ Մեհեւիչեան, Գ. Գալեմ–քերեան, Ներսէս Ակինեան եւ բազմաթիւ ուրիշներ: 1840–1940, մէկ դարու ընթաց–քին, Վիեննական Միաբանութիւնը բերած է իր մասնակցութիւնը ընդհանուր չար–ժումին: Այսօր ալ, պետական նոյն հա–կակշռութեամբ, Վիեննական հայերը բարձր կը պահեն հայ բանասիրութեան արժանապատուութիւնը:

Մխիթարեանները, իրենց երկու թեւե–րով, խուզարկու հայ մտքի երկու բե–ւեռներն են, ու հայ գրականութիւնը, անոց անունով եւ գոյութեամբ, ինքզինք կը պարտադրէ քննական մարդերու վրայ:

ՄԱՆԿՈՒԹԵԱՆ ՑՈՒՇԵՐ

ԿԱԼՕՆ ԱՂԲԱՐ ԵՒ ԻՐ ԻՇՈՒԿԸ

★

Նուէր Մեր Անուշաւանին

Մի՛ջահասակ ու գեբուկ, քառասուն դարուններ բոլորած տղամարդ մըն էր Կալօն աղբար: Ինք ու սեւ մազերուն խուրձին տակ, հազիւ նշմարելի կը դա–նար երկու մատ լայնքով նեղ ճակատը: Ցօնքերուն տակէն յուլունքի պէս ման–արիկ աչքերը, դուրս ձգուած, գեղեցկու–թիւն մը կուտային կլոր կարմրուկ այտե–րուն: Իր հասակին պէս կարճ ու ոլորուն պեխերը չբմնունքներէն կախ, կը ժպտէր բոլորին, բարի կամեցողութեամբ: Աղ – դասէր, աշխատասէր, յոգնութիւն չու–նեցող զովասանքը, յարդ ու պատիւ կը համարէր իրեն:

Ունէր լեզուանի ճարպիկութիւն. առեւ–տրական նուրբ հնարքներու չնորհիւ չա–տերու բերնին ծամոց դարձած:

Շ. Գաքահիսարի Մայր եկեղեցիին, պահպանիչ բերող չուքին տակ, հին «Թաչհան»ի մէջ մանրուքի – դրաւադոր–ծութեան խանութը կը բանեցնէր իր ի – չուկով: Շատերու համար հանելուկ էր անոր բրած առեւտուրը:

Օրն ի բուն ներկ կը ներկէր, գործ կ'ելլէր յարմարելով թուրք, հայախօս քիւրա գիւղացիներուն ճաշակին ու պա–հանջին: Արշինը, փայլուն դամերով նաշխուն չափածու քանակը, ձեռքէն չէր ձգեր: Ձափելու, կտաւին, մանածին, լու տեսակը կլլեցնելու, միամիտ գիւղա–ցիները համոզելու մէնաչնորհը իւրացու–ցած էր տարիներու փորձառութեամբ:

Կալօն աղբար իր իշուկին հետ առտու իրիկուն կը ճամբորդէր Թամզարայէնգա–բահիսար, Գարահիսարէն Թամզարա: Իր ծննդավայրէն բաժնուիլ չէր ուզեր: Իր Թամզարան՝ երկիր դրախտավայրէն թանկ էր: Իրեն համար գործը, գործ էր, բայց տունը, ընտանիքը, ամէն բանէ վեր:

Չէր ուզեր բաժնուիլ Թամզարայի բու–րաստան այդիներէն, ջինջ ու պաղ ջրե–վէժ – պուրակներէն, հինաւուրց հրաչա–գործ վանքերէն: Իր հոգուն, զաղանի և–բաղներուն թեւին հետ շաղախուած ջեր – մեռանդ հաւատացեալ–հայրենասէր մըն էր: Իրեն համար տունը, զաւակները, ազգը, սրբութիւն սրբոց էին:

Կալօն աղբօր խանութը առտու կանուխ արեւածագին հետ բաց պէտք էր ըլլար, հաւատացեալ ժամուորին առաջին «բարի լոյս» ըսողը: «Առաւօտ լուսոյ, արեգակն արդար» Թրթռուն օրհնէքը ինք պիտի իլլէր, երկու պուտ ազօթք մրմնջելով ժամկոչ ազբօր հետ: Խանութին դուռը հասնողը, պահապան իշուկին սուր ձայ–նը լսողը, գիտէր որ Կալօն աղբար եկած էր Թամզարայէն:

Ժիր ու աշխոյժ, քուն ու դադար չու–նէր, մեզք կը սեպէր առտուն առաջին թախտը փախցնելը, ուրիշներէն պակաս առեւտուր ընելը:

Իր հաւատարիմ իշուկը բոլոր քաղքե–ցիներուն հիացման առարկան էր: Կ'ը–սէին թէ զուկին չափ կը սիրէ, կը խնա–մէ: Գարնի տոպրակը միշտ լեցուն էր, բամնեկիկ Կալօն աղբօր վաստակին:

Առտու–իրիկուն, երկու ժամուան ճամ–բայ կտրող այս չորքոտանին պահապան չունի անձնուէր դեր կը կատարէր իր տիրոջ հանդէպ: Վա՛յ անոր որ մօտենար, ձեռք երկարէր: Ականջները, դունչը սը–րելով կամ կը խածնէր եւ կամ աքացի մը կուտար: Իր տիրոջ լեզուն հասկցող այս իշուկը, մեծին ու պզտիկին խաղալիքը դարձած էր, ամբողջ Թաչհանը, չու–կան, ոտքի հանելով իր սուր, միօրինակ զռինչով...

Մենք, պզտիկներս, իրիկուան կողմ երբ մանկապարտէզէն տուն վերադառ–նայինք, փախուստ կուտայինքանոնս աղ–բօր ձեռքէն, ու անպայման Թաչհանէն առջեւ հատքուելով Կալօն աղբօրը իշու–կը կը զոռացնէինք:

Բոլորս մէկ բերան «Կալօն զըռ, Կալօն զըռ» կանչելով կը կատղեցնէինք խեղճ իշուկը: Մեր հրճուանքին, խնդուքին հետ Կալօն աղբօր իշուկը կը զոռար անդադար, ուրիշներ ալ կը ձայնակցէին:

Ինչեր, ինչեր կը քաշէր մեր չարութե–նէն խանին մատակարարը, Քիւրիւքճիենց Գրիգոր էմին: Անուշութեամբ կը յորդո–րէր, չէր ըլլար, կը պոռար, աւելի կո–պիտ կը վազէր, անօգուտ: «Հանգիստ ձղեցէք իշուկը, Կալօն աղբար չաքար պիտի տամ ձեղի». ապարդիւն: Քայլ մը ետ, քայլ մը առաջ վազելով մեր ընելիքը կ'ընէինք մինչեւ որ Կալօն աղբար պոռթը ձգէր եւ դար լուցնել իր սիրական իշուկը:

Կէսօրուան զաղարի առեն, Կալօն աղ–բօր խանութը ժամադրավայրն էր հին ու նոր խանելու, կատակախօս տղամարդոց: Շատ անգամ վրան գոց, տեսակ մը ան–պաշտօն ժողով. քանի մը մեճիտեայ աւե–լի փրցնելու պահանջ եւ ուրախ դուարթ խնդուք: Համբերութեան տէր Կալօն աղ–բար, բոլորին յարմարելու յատուկ ձեւ մը ունէր, նեզսրտութիւն, դժկամակու–թիւն չէր գիտեր, ճարպիկ ու տիրա–կան կամքով կ'առաջարկէր ամէն ինչ կանխելով:

— Տղաք նորէն սուրճ խմելու եկաք — եւ առանց պատասխանի սպասելու ձայն կուտար Քիւրքճենց հաճի Գրիգորին, սուրճ տպատրելով:

Փրփուրը երեսին սուրճի դաւաթները պաղ ջուրին հետ, տեղ կը բռնէին երկար սեղանին բոլորտիքը: Գրիգոր էմին կա–ւիճով մանուրափկ գիծեր կը քաշէր պա–տին մէկ անկիւնը: Այդ գիծերը կ'երկըն–նային, կը շարուէին, ամսեզլխուն համ – բուելու հաշիւը դանձելու համար:

ԱՆԶԷՆ ԿԱՐՕՏՈՒՆԻ

Շար.

ՀԱՎԱՏՈՒՄՆ ՈՐՔԱՆ...

Պարզ, որ Ռուբենը ոչ միայն ինքն էր ուզում ամուսնանալ Ռոզայի հետ, այլև ուզում էր, որ Ռոզան ամուսնանար իր ընկերոջ հետ, որպեսզի ինքն էլ ազատվեր Ռոզայի սիրուց։ Ռոզան, սակայն, ոչ մեկին չէր ուզում։ Նա ասում էր, որ ինքը ոչ մեկին չի սիրում, ոչ մեկի հետ չի ուզում ամուսնանալ, ուզում է ապրել միայնակ։ Ռուբենը, սակայն, չէր հանգստանում։ Նա ամեն օր գալիս էր Ռոզայի մոտ, ամեն օր խնդրում էր, որ Ռոզան ամուսնանա իր ընկերոջ հետ։ Ռոզան, սակայն, ամեն անգամ մերժում էր նրան։

Մի անգամ Ռուբենը եկավ Ռոզայի մոտ և ասաց նրան, որ ինքը ամուսնանում է։ Ռոզան ուրախացավ, որ Ռուբենը ամուսնանում է, և հարցրեց նրան, թե ո՞ւմ հետ է նա ամուսնանում։ Ռուբենը պատասխանեց, որ ամուսնանում է Ռոզայի հետ։ Ռոզան զարմացավ և ասաց, որ ինքը ոչ մեկի հետ չի ուզում ամուսնանալ։ Ռուբենը ասաց, որ ինքը ոչ մեկի հետ չի ուզում ամուսնանալ, որ ինքը ուզում է ապրել միայնակ։ Ռուբենը ասաց, որ ինքը ոչ մեկի հետ չի ուզում ամուսնանալ, որ ինքը ուզում է ապրել միայնակ։

«ՅԱՌԱՋ» ՉԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ երեքշաբթի օր, Օգոստ. 15ի արձակուրդին առթիւ (Աստուածածին):

ՀԱԿԱԲՈԼՇԵՒԻԿ ՊԱՅՔԱՐԸ Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Ինչպէս գրած էինք, Մ. Նահանգներու Ծերակոյտը միաձայնութեամբ քուէարկեց օրինագիծ մը որ ապօրէն կը հռչակէ համայնավար կուսակցութիւնը:

Այս որոշումը մեծ լրբանոցում պատճառած է պաշտօնական շրջանակներու մէջ, որոնք շատ համաձայն չեն ծայրայեղ միջոցներու: Կառավարութիւնը եւ նախագահն ալ յարմար չեն դատեր այս պիսի օրէնք մը, որ կրնայ սառըրկրեայ դործունէութեան մղել կարմիրները: Օրինագիծը օրէնքի կը վերածուի, եթէ երեսփ. ժողովն ալ վաւերացնէ: Կը կարծուի թէ նախագահը ի հարկին պիտի դործադրէ իր վեթոյի իրաւունքը:

Ամերիկեան թերթերը կը դրեն թէ այս խնդիրը կը յուղուէր քանի մը տարիէ ի վեր:

× *Ֆիլատելֆիայի մէջ երդուեալ դատաւորները յանցաւոր հռչակեցին ինը համայնավար առաջնորդները, այնամբաստանութեամբ թէ կ'ուզէին բռնի տապալել օրէնսդիր կառավարութիւնը: Առաջնը կը բաղկանար եօթը կիներէ եւ հինդ այրերէ: Որհրդակցութիւնը տեւեց ինը ժամ, պատասխանելու համար բոլոր հարցումներուն: Ամբաստանեալներէն իւրաքանչիւրը ենթակայ է հինդ տարի բանտարկութեան եւ 10.000 տոլոր տուդանքի:*

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Զինամատանի վարչապետը, Զու Ան Լէ յայտարարեց թէ պղպը պիտի փրկէ Փոլմողան, եւ թէ հետեւանքները չատ ծանր պիտի ըլլան, եթէ միջամտութիւն կատարուի: Աւելորդ է ըսել թէ պղպարատարուի: Աւելորդ է ըսել թէ պղպարատարութիւնը ուղղուած է Մ. Նահանգներու դէմ:

16 ԱՇԱԿԵՐՏՆԵՐ մեռան իրենց երեք ուսուցիչներուն հետ, երբ գրօսական կառք մը Արեէլի դետը թաւալեցաւ եւ տեսուն մեթր բարձրութենէ մը, չախչախելով ժայռերուն վրայ: Վիրաւորներուն թիւը կը հաշուուի 26, որոնց մեծ մասը չատ ծանր, նոյնիսկ մահամերձ:

ԱՑՍՕՐ, 15 ՕԳՈՍՏ., հանդիսաւորապէս պիտի տօնուի վինուորական դործունէութեան մը տասնամեակը: 1944 օգոստ. 15ին առտուն կանուխ դաշնակից զինուորներ ցամաք կ'ելլէին Փրավանսի ափերուն վրայ: Այդ օրը ռազմական խնդիրներ դործած էին Սէն Թրոփէզը, Քավալէրը, Քոնոռէլը եւ հարեւան կղզի մը: Առտուն ժամը 8ին տոհելի թնդանօթաձգութիւն մը կը սկսէր:

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ անթիկը կը ծանուցանէ թէ կառավարութիւնը որոշած է աւել ցնել կարմիր հողագործական արտադրութեանց գիները — գեանախնձոր, բանջարեղէն, պտուղներ — չահագրգռելու համար հողագործները, որոնց վաստակը անբաւական է, վասն զի ծանր ծախքերու կ'ենթարկուին, պահելու համար այդ ուտելիքները ձմրան եւ գարնան եղանակներուն:

ԵՐԿՈՒ ԿԱՍԿԱԾԵԼԻՆԵՐ ձեռակալուած էին Զուիցերիոյ մէջ, այն ամբաստանութեամբ թէ լրտեսութիւն կը կատարէին Թրնեւի խորհրդաժողովին առեն:

ԱՒՍՏՐԻՈՅ չորս դաշնակից մարզպանները միաձայնութեամբ մերժեցին երկու օրէնքներ, որոնց համաձայն կը վերադարձուէին նախկին նացիներու առած ունածքները եւ կենսաթոշակները կը սահմանուէին: — Ի. Միութիւնը հաւանեցաւ որ Զորս Մեծերու նոր ժողով մը դումարուի, քննելու համար Աւստրիոյ հաշտութեան դաշնագիրը: Մասկուա միշտ կը պնդէ իր կարգ մը պահանջներուն վրայ:

ԳՈՐԾԱԴՈՒԼԻի հետեւանքով չատ մը խռովութիւններ ծագեցան Պաւարիոյ մէջ:

ԿԻՊՐՈՍԻ Ցոյները որոշեցին առտակցինել պայքարը, կղզին Ցունաստանի կցելու համար: Բազմաթիւ հրապարակային ժողովներ պիտի դումարուին, օգոստ. 20–էն սկսեալ:

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

★

Շնորհակալութեամբ ստացանք Լիոնէն, (Ոմն) հազար ֆրանք: Պ. Նազարէթեանէ (Պալանքուռ) 500 ֆրանք:

ՊԱՏԱՐԱԳ ԵՒ ԽԱՂՈՂԻ ՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ

Փարիզի Հայոց եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը կը ծանուցանէ թէ Ս. Աստուածածնի Վերափոխման տօնին առթիւ այս կիրակի հանդիսաւոր պատարագ պիտի մատուցուի եւ պիտի կատարուի խաղողի օրհնութիւնը:

երկուշաբթի Պատարագ Մեռելոցի:
Կը հրաւիրուի հասարակութիւնը:

ՀԱՑՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ ՃԱՇ

Համախարբերդ· Միութեան Վալանսի մասնաճիւղի վարչութիւնը ,14րդ պատդամաւորական ժողովին առթիւ ճաշ մը սարքած է այս կիրակի կէսօրէն վերջ ժամը 1·30ին, Հայ Երիտասարդաց սրահին մէջ:

ՄՕՏ ՕՐԷՆ

ԸՆԱՆԵԿԱՆ ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Նիսի «Դէորդ Զաւուշ» խումբին, նուիրուած ԽԱՆԱՍՈՐԻ արշաւանքին եւ Սասնոյ ապստամբութեան 50ամեակին:

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Արձանագրութիւնները բացուած են 1954 1955 ուսումնական տարեշրջանի համար: Կը խնդրուի բոլոր հայ ծնողներէն, որպէսզի կարելի եղածին չափ աղջիկ այս դարաշրջանի հասատատութեան մէջ ապահովել իրենց զաւակներուն տոհմային եւ ֆրանսական կրթութիւնը, օր առաջ, դիմել տեսչութեան, արձանագրութեան համար:

Մուրատեան վարժարանի այցելութիւնները՝ Շաբաթ եւ երկուշաբթի օրերը եւ ժամադրութեամբ:

Direction Collège Arménien
26, Rue Troyon - Sèvres (S. O.)
Tél. : OBS. 18-28

ԿՈՄՄԻ

(ՎԱՀԱՆ ՓՓՓԱՋԵԱՆ)

«Մոնարհ հերոսները» եւ «Իմ Ցուշերը» տրամադրելի են տակաւին:

Դիմել Գավէզեանի՝

Cavezian, 37 Rue de Trevise
Paris (9e)

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՍՏԵՓԱՆՆԵՍ ՆԱԶԱՐԵԱՆ ԵՒ ԴՈՐՊԱՍ (դիւանական – վաւերական աղբիւր – ների հիման վրայ): Գրեց՝ Արտաշէս Ս. – բեղեան, Տպ. 1954 Պուէնոս Այրէս:

Գինն՝ 1·50 տոլար:

ԵՒՐՈՊԱՑԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԵԾԱԳՈՑՆ ԳՐԱՏՈՒՆԸ

ԳՐԱՏՈՒՆ ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

Հայագիտական եւ արեւելագիտական գրքեր ամէն լեզուով
ՀԱՑԹԱՑԹԻՂ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ, ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԵՒ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԿԱՐԵՒՈՐ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ԵՒ ՄԵԾ ՄԱՏԵ ՆԱԴԱՐԱՆՆԵՐՈՒ

Librairie Orientale H. SAMUELIAN
51, Rue Monsieur - le - Prince Paris (6e)
Tél. Dan. 88-65 Chèque Postal Paris 1278-35

Գոլոր ապսպրանքները կը գործադրուին օրը օրին
Մամուլի տակ է հայերէն գրքերու ԸՆԴԱՐՁԱԿ ԳՐԱՑՈՒՑԱԿԸ, որ ձրի պիտի դրկուի փափաքողներու: *Արձանագրուիլ այժմէն:*

MAISON
ARDY

— GROS — S. A. R. L. au Cap. 12.000.000 — DEMI - GROS —
Tél. Cen. 14. 11 R.C.Seine 3337021 B.
Tél. Cen. 46.87 C.C.P. Paris, 6401.06

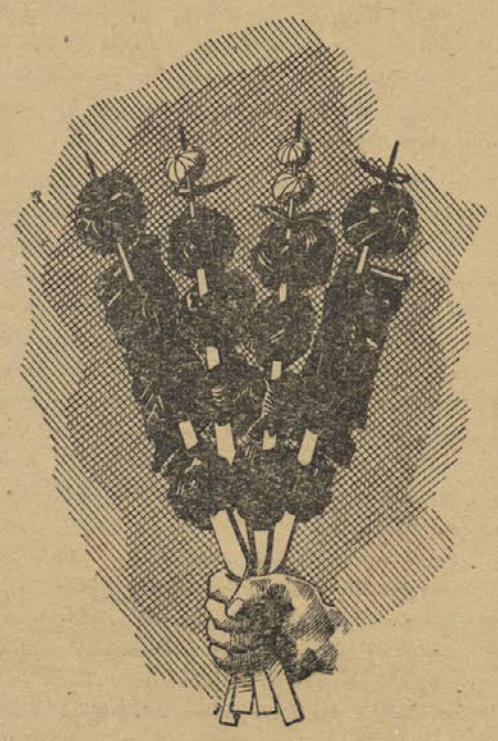
(ՏՆՕՐԻՆ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ)

86-89, RUE DE CLERY, PARIS (2e)

Հաստատութիւնը մասնագէտ է Bonnetterie եւ sous-vêtements ի վերաբերեալ ամէն տեսակի, եւ ունի փրանսական մեծագոյն տուներու ապրանքները:

Jil - Polichinelle - DD - Mont d'Ecosse - Le Collègien - Le Chat
J. E. T. - Aviette - Parker Nemausa - Tixolid - Eminence -
Kangourou - Belesta - etc. etc
Caleçon Molletonnés - Le Belier - Le Vosgien - Trimeca etc. etc.
Միշտ տրամադրելի Ա· եւ Բ· կարգի ապրանք

Rayon spécial de ganterie et de mouffles en laine
pour HOMMES, FEMMES et ENFANTS.-

ՃԱՇԱՐԱՆ ԵԱՐ

Հիմնադիր–տնօրէն ԳՐԻԳՈՐ ԹԵՒԱՆԵԱՆ

★

Ֆրանսական – Հայկական եւ կովկասեան ընտիր կերակուրներ

ՇԱՆ ԶԷԼԻԶԷի ՍՐՏԻՆ ՎՐԱՅ
4, Rue Robert - Estienne
(Rue Marbeuf) PARIS (8e)
(Métro: F. D. Roosevelt)

★

Հաճելի մթնոլորտ
Առաջնակարգ կովկասեան խորոված–ներ, «չաշլիք», «քարսքի»

★

BAR AMERICAIN

●

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Կը խնդրենք մեր բաժանորդներէն արձակուրդէն առաջ փակել իրենց հաշիւները:

Այս առթիւ կը յիշեցնենք նաեւ թէ արձակուրդի առթիւ հասցէի փոփոխութեան համար անհրաժեշտ է նշանակել նախկին հասցէն եւ կցել 100 փրանք:

Ընթերցողներու համար արձակուրդի բաժանորդագրութիւններ կ'ընդունինք: Մէկ ամսուան բաժինդին՝ 300 փր.:

Վարպարեան (Մարսէյլ) բաժանորդները կրնան իրենց վճարումները ընել ընկեր Պետիկեանի:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՄՕՏ

ԿԸ ԳՏՆՈՒԻՆ ՀԵՏԵՒԵԱԼ ԳԻՐՔԵՐԸ.—

ՌՈՒԲԻՆԻ ՑՈՒՇԵՐԸ, 7 հատոր: Գին 6000 ֆրանք:

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ – ՆԵՐ (Ն. Ադոնց), գին 1000 ֆրանք:

ԳՐԻԳՈՐ ՆԱՐԵԿԱՑԻ, (ֆրանսերէնի թարգմանեց Լիւք Անտոէ Մարսէյլ, ուրիշ ժողովրդական բանաստեղծութիւններով): Գին 1000 ֆրանք:

Կ. ՍԱՄՈՒՆԻԻ «Պատմութիւն Արեւմտահայ արդի Գրականութեան» Գին 800 փր.:

Թղթատարի ծախքը գնողին վրայ:

ՍԳԱՀԱՆԴԷՍ
ԱՐՇԱԿ ՋՕՊԱՆԵԱՆ-Ի
ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

կիրակի ,23 Յունուար, 1955

ՍԱԼ ՌԻՇԵԼԻԷՕ

Կը խնդրուի բոլոր կազմակերպութիւններէն նկատի ունենալ այս թուականը:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

երաժշտապետ Լ· ՃԷՐԱՀԵԱՆԻ
«ԱՌՋԵՒՆ ՏՕՆԱԿԱՐԳ»Ը

Որ կը պարունակէ դիւերային, առասուտեան եւ Ս. Պատարագի երգեցողութիւնները, հինգ տաղաւարներու, Տեառնընդառաջի, Մեծ Պահոց կիրակիներու, Շաբաթ երեկոներու, Խաղաղականի եւ կեսոյի եւ հանդստեան չարականները՝ հանդերձ ծանօթութեամբ: Անհրաժեշտ առաջնորդ մը եկեղեցականներու եւ աշխարհականներու: Իր տեսակին մէջ անհրաժեշտ:

Գինն՝ 500 փր· Թղթատարի ծախքով 550 ֆրանք: Յանձնարարութիւնք կանխիկ վճարումով: Դիմել՝

Levon Djérahian
32 bis, Bld. des Fauvettes
Beaumont-Marseille.

ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

Նաւով, օդանաւով, երկաթուղիով, ոեւէ ընկերութեամբ եւ միեւնոյն գին – ներով տեղերը կ'ապահովենք ձրիաթար, դէպի Հարաւային եւ Հիւսիսային ԱՄԵՆ – ՐԻԿԱ, ԿԱՆԱՏԱ, ԱՒՍՏՐԱԼԻԱ, ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔ եւ ամէն կողմ:

Դիմել ԵՂԻՇԷ ԱՐՋՈՒՄԱՆԵԱՆի որ ունի 35 տարուան փորձառութիւն

American LLOYD
48, Rue de la Republique
Tél: Co. 47.22 et 74.51, Marseille
7, Rue Auber, Paris.

MORY et Cie
SERVICE VAUQUELIN
Միակ արտօնուած տունն է ծրարներ ղրկելու համար ՀԱՑԱՍՏԱՆ
(U. R. S. S.)
Հաստատութիւնը արտօնուած է ՄԻԱՑՆ ՆՈՐ ՉԳԵՍՏՆԵՐԸ ղրկելու, պաշտօնական հաշուեցոյցներով, իսկ գործածուած հագուստներ՝ շատ լաւ վիճակի մէջ:
3, RUE ST.-VINCENT DE PAUL
Paris 10e, Tél.:TRU. 72-60(Poste 89)

- *Imp. Araxes 46, rue Richer. Paris*

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél.: PRO. 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R. C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. Հատը 12 ֆր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
18
ՕԳՈՍՏՈՍ
★
MERCREDI
18 AOUT
1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7447 30e ANNEE

ԽՄԲԱԳԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2858

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՋՈՒՐԸ ԻՐ ՃԱՄԲՈՎ

•

Աւելի քան երեսուն տարիէ ի վեր, պարբերաբար կը թանձրանայ, կը թու – նաւորուի մեր հանրային մթնոլորտը, դառնալով անտանելի: Ցաճախ բոլորովին անշնչելի:

Եւ կը հարկադրուինք ահագին ուժ սպառել, մշուշը փարատելու համար:

Բայց միշտ ալ հետք մը կը մնայ անց – եալէն, գեղին պատրաստելով նոր «յար – ձակողական»ի մը համար:

Պատճառը պարզ է եւ չի կարօտիր զե – տական քննութեան:

Անհատներ, հոսանքներ եւ թեքթեք կան, որոնք միացեալ ճակատ կազմած, ջուր կը պղտորեն անդադար, կազմալու – ծելու համար Հայկական Արտասահմանի ներքին ուժերը:

Իրենց դրամապո՞ւխը, — մուր եւ փլը – փուր: Մութ եւ ապականութիւն:

Ի յառաջագունէ թաղած ըլլալով ուղ – ղամտութեան եւ պատասխանատուութեան զգացումը, այս տարրերը կանգ չեն առ – ներ որ եւ է գռեհկութեան առջեւ:

Ընդհակառակն, կը ցնծան, զրպիչներ կ'արձակեն, եթէ քար մը աւելի պլորած, ճեղք մը աւելի բացած ըլլան:

Բնախօսական առելութեամբ լեցուած Դաշնակցութեան եւ անոր հովանաւորած կազմակերպութեանց դէմ, այս խաչա – դէզ ունեցողները չեն ըմբռներ սա տար – բակարգ ճշմարտութիւնը —

Ինչ որ կը կատարուի մեր ներքին ու – ժերուն զօրացման դէմ, կը ծառայէ Թրք – նամիներու ջաղացքը բանեցնելու:

Տարակոյր բազմութիւնները կազմակեր – պուած ուժերու կը կարօտին: Ամէն տեղ եւ ամէն ճակատի վրայ:

Ազգային ուժ: Քաղաքական ուժ: Հո – սուն աղբիւրներ՝ մշակոյթի զարգացման եւ տարածման համար: Ուժ՝ նոր սերունդի դիւրակերպութեան համար:

Մէկ խօսքով՝ կուռ կազմակերպութիւն տրակով եւ քանակով, ի խնդիր տարտղին բազմութեանց փրկութեան:

Այս տարրական ճշմարտութիւնէն կը դժուի ուրիշ դիտելիք մը.—

Ոմ որ կը փորձէ վարկաբեկել, խանգա – րել, գժուարացնել պետական ուժերու ա – ճումը, իրաւունք չունի ոչ հայրենիքի, ոչ ալ ցիրուցան կազմակերպութեանց անուա – նով խօսելու:

Անձնական պետի ըլլար ժխտել քննա – դատութեան իրաւունքը, ո եւ է հոսանքի համար:

Ընդդիմադիր ճակատ մը սովորական երեւոյթ է ամէն ժողովուրդի մէջ, կը բուէ որ օժտուած ըլլայ պարկեշտու – թեամբ եւ հմտութեամբ: Ունենայ կա – րողութիւն՝ դեր մը կատարելու, հաւա – սարակշռութիւնը պահելու:

Մեր մէջ այդ բնական երեւոյթը վե – րածուած է հասարակ խաժանավարու – թեան:

Մարդիկ գանազան «դիրքաւորումներ» կը սարքեն ամէն տեղ: Կը խօսին ու կը դրեն ոչ թէ հարց մը լուսաբանելու, տե – սակէտ մը արժեցնելու, այլ մաղձ եւ թոյն հոսեցնելու, ամբոխին կեր ճարելու հա – մար:

Եւ երբ կը կորանցնեն ամէն չափ ու սահման, բնականաբար յարձակման են – թական կը դիմէ ինքնապաշտպանու – թեան, նոյն ուժգնութեամբ:

Հետեւա՞նքը. — վատնում կենդանի ուժերու: Ամպ եւ մշուշ:

Ջուրը իր ճամբով կ'երթայ:

Իսկ այն խժալուր ժխորը որ պարբերա – բար կը վերսկսի, պարզապէս ոտիտու – թիւն եւ անբարոյականութիւն կ'ենթա – դրէ:

Ի վերջոյ պետի ըմբռնե՞նք թէ կան հիմնական հարցեր, որոնց մասին դժուար չէ հասկացողութեան մը յանդիլ:

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

«ՍՏԻՊՈՒԱԾ ԵՆՔ ՈՐՈՇՈՒՄ ՏԱԼ» Կ'ԸՍԷ ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ

«ԳԵՐՄԱՆԻԱՆ ՉԻ ԿՐՆԱՐ ՑԱՒԻՏԵՆԱԳԻՏ ԶՐԿՈՒԻԼ ԻՐ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՄԻ – ՋՈՑՆԵՐԷՆ»

Պ. Մենդէս–Ֆրանս լուրջ ազդարարու – թիւն մը ուղղեց անթելով, իր չարաբա – կան ասուլիսին առթիւ, որ նուիրուած էր Եւրոպայի Միացեալ բանակի գաղափարին:

«Այս հարցին կը մօտենամ այն վիճակ – ցուքեամբ թէ ոչ միայն կը պատակէտ Ֆրանսացիները, այլ եւ անոնց ամէն մէկը ներքնապէս: Արդարեւ, զէրմանի վերա – զինման հետանկարը ի՞նչպէս կրնայ ան – տարբեր ձգել մեր սերունդին այրերը եւ կիները:

«Եւ սակայն, իւրաքանչիւրս, եւ ամէ – նէն առաջ ան որ կառավարութեան պա – տասխանատուութիւնն առանձնած է, պէտք չէ տակի նայինք ճշմարտութեան: Ճշմարտութիւնը այն է որ — եւ մեր պաշնակիցները ամէն օր կը յիշեցնեն զայն — Գերմանիան չի կրնար յաւիտե – նապէս զրկուիլ իր պաշտպանութեան մի – ջոցներէն, ինչ որ ալ ըլլան մեր զգացում – ները եւ հակազդեցութիւնը: Մնոր վերա – զինումը պիտի ըլլայ աւելի կամ նուազ կազմեալ, համաձայն միջազգային յարա – բերութեանց լարման աստիճանին: Այս պարագան եւ ուրիշ պատճառներ կը տա – պեն մեզ չանտեսել որ եւ է բան որ կրնայ դիւրացնել եւ փութացնել համաձայնու – թիւն մը՝ մեծ պետութեանց միջեւ: Կա – ռակարութիւնը զանց պիտի չառնէ որ եւէ բան այս նպատակով: Բայց, որովհետեւ «այո» ըսելը դժնդակ է, իսկ «ոչ» ըսելը իրաւեսութիւն չէ, կրնա՞նք խնդիրը ձգձգել անսահման ժամանակով: Մեծ ել – կիր մը չի կրնար իր դիրքը ծանծկել ան – հաճոյ ընարութեան մը առջեւ: Պէտք է դիմագրաւէ, պէտք է ընտրութիւն մը կատարէ: Այսօր մեր ընելիքը հետեւեալն է,— Գերմանիոյ վերազինումը ենթակայ մեր հակազդեցութեան եւ վերազինում մը՝ բոլորովին ապատ մեր հակակշիռէն: Երեք տարի է որ կ'ուշացնենք մեր որոշումը: Մեր ամերիկացի եւ անգլիացի դաշնա – կիցները անհանելով մեր վարանումները, կը պատրաստուին մասամբ ճանչնալ, բայց առ այժմ, արեւմտեան Գերմանիոյ դերիչխանութիւնը: Այսպէս մեր անորոշ դիրքը կրնայ մեզ դուրս ձգել այն խոր – հրդակցութիւններէն որոնցմէ կախում ունի թերեւս մեր եւ մեր զաւակներուն ճակատագիրը:

«Վերջապէս, այն օրէն ի վեր որ մէջ – տեղ դրուած է, միացնալ բանակի ծրա – գիրը չափազանց ծանրութեամբ կը ճնշէ մեր ամբողջ ներքին կեանքին վրայ եւ արդէն ապականած է երկրին քաղաքա – կան մթնոլորտը: Պէտք է վերջ տալ այս կացութեան, որոշում տալ պատասխանա – տուութեամբ եւ վճռականութեամբ: Այսպէս կը մտա – ծէ Ազգ. ժողովն ալ, որ աւելի քան 500 ձայնով որոշեց խնդիրը քննել օգոստ. 28–ին: Անշուշտ խոչոր հանգամանք մը չու – նի կառավարութեան առաջարկը: Զկայ խ – տէալ լուծում: Բայց մեզի կը թուի թէ — բացի երեք նախապարներէ որոնց շարժա – ռիթները կ'ամբռնեմ եւ կը յարգեմ — մեր որոշած իրաւախոհութիւնը կրնայ ընդունելի մեր ընկերակիցներուն եւ Ֆը – րանսայի հանրային կարծիքին առաւել մեծամասնութեան կողմէ: Գերագոյն ո – րոշումը կ'իյնայ խորհրդարանին, որ կրնայ մերժել մեր առաջարկները: Սպա – սենք որ յայտնուին. բայց նախ պէտք է որ ընդունուին մեր եւրոպական ընկե – րակիցներուն կողմէ, յառաջիկայ շաբ – թուան ընթացքին: Այդ մասին կը խօսիմ շաբաթ օր, Պրիւսէլի խորհրդաժողովէն վերջ: Այս իրիկուն կ'ուզէի յիշեցնել ձե – զի թէ մեր երկիրը պէտք չէ խաղալիկ դառնայ դէպքերու, այլ պէտք է նպաստէ

✤ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ✤

ՁՕՐ. ՄՄԲԱՏ

★

Ձեմ գիտեր ե՛րբ եւ ո՛ւր ստացած էր զօրավարի տիտղոսը: Բայց այդպէս կոչ – ուեցաւ, արտասահմանի մէջ:

Առաջին անգամ ծանօթացայ 1919ին, Երեւանի մէջ, ուր խմբակ մը կազմած էր Բանի մը դժգոհներու հետ:

Դուրսէն հասած ռուէ նորեկ «Օրիէնթ» հիւրանոցը կ'առաջնորդէր, լսելու հա – մար իրենց գանգատները:

Դժուար էր զանազանել ծուռն ու շի – տակը, իր մեղադրանքներուն մէջ:

Հայաստանի վարչական փոփոխութ – նէն վերջ, անցաւ արտասահման: Նախ Բալիֆորնիա, յետոյ Փարիզ:

Քաջ ռազմիկ, բայց միամիտ Մշեցի, շուտով դարձաւ յիշատակ մը, ջուր եւ արիւն պղտորելու համար:

Հազիւ ստորագրութիւնը դնել գիտէր, ոտկայն ձեռնարկեց թերթ մըն ալ հրա – տարակելու, տողաշար մեքենայ մը բե – րել տալով Ամերիկայէն, մոլորած գրա – շարի մը հետ:

Միեւնոյն ատեն կոչ մը կը հրատարա – կէր, հանգանակութիւն կատարելու եւ 5էն 7 օդանաւ գնելու համար, երկու – ը իբրեւ նուէր Ֆրանսայի, մնացեալը՝ Հայաստանի:

Աւելի վերջ, տուն կուտար իր ցուշերը, միշտ կրկնելով թէ Ռուբէնը սպանուած է Գէորգ Զաւուշը (1907):

Առիթով մը, երբ տեսակցիլ կ'ուզէր, լուր ղրկեցի թէ ինչո՞ւ գնդակ մը չար – ձակեց Ռուբէնի ճակտին, եթէ ճիշդ էր իր մեղադրանքը, փոխանակ *մասալ* պատմե – լու Փարիզի մէջ, Բառասուն տարի վերջը:

Տարիներու ընթացքին, վիճակը դար – ձաւ անտանելի· թէեւ նենգամիտ մարդիկ միշտ կը շահագործէին իր անունը, գը – բաւմաց շրջանին եւ ազատագրութենէն ետք:

Ճնշուած տարիքի բեռան եւ ապրուս – տի հոգին տակ, օրերը իրիկուն կ'ընէր հիւրընկալուելով Մարսէյլի Մշեցիներուն կողմէ:

Փրկութիւն մը եղաւ ներգաղթը, իրեն համար ալ, եւ 1947ին գնաց Հայաստան:

Որ եւ է տեղեկութիւն չունիմ այնտեղ վարած կեանքի մասին:

Բայց խորապէս կը ցաւիմ, որ չկրցաւ պահել իր վարկը արտասահմանի մէջ, իբրեւ խիզախ եւ հայրենասէր փետրայի:

ՎԱՀԷ

ՀՈԼԱՆՏԱ ԿԸ ՄԵՐԺԷ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐԸ

ՈՒՐԻՇ ԴԺՈՒԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Պ. Մենդէս–Ֆրանս Պրիւսէլ կը մեկնի այսօր, չորեքշաբթի, պաշտպանելու հա – մար Ֆրանսայի տեսակէտը միացեալ բա – նակի դաշինքի մասին: Խորհրդաժողովը պիտի բացուի վաղը, հինգշաբթի:

Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, մեծ դժուարութիւններ կը նախատես – ուին: Հոլանտայի դահլիճը օգոստ. 16ին նեստ դումարելով որոշեց մերժել ֆրան – սական ծրագիրը եւ ամէն ջանք փորձել, պահպանելու համար դաշինքը՝ իր սկզբ – նական վիճակին մէջ: Այս առթիւ հրա – տարակուած պաշտօնական դէկոյցը կ'ը – սէ թէ ֆրանսական ծրագիրը մեծ յուսա – խաբութիւն պատճառեց Հոլանտայի կա – ռավարական շրջանակներուն մէջ: Թէեւ Ֆրանսայի առաջարկները խորապէս պի – տի քննուին, բայց դժուար թէ համաձայ – նութիւն մը գոյանայ: Հոլանտայի կառա – վարութիւնը կ'ուզէ ամէն գնով խուսա – փիլ վաւերացման նոր ձեւակերպութենէ մը:

Լոնտոնի մէջ ալ մեծ դժուարութիւններ կը նախատեսեն, եւ կը վախնան որ, Պր – իւսէլի խորհրդաժողովը ձախողի: Այդ պարագային կացութիւնը աւելի պիտի բարդանայ, մանաւանդ եթէ Ֆրանսայի խորհրդարանը յետաձգէ իր նիստերը, առանց վաւերացնելու դաշինքը:

Պելժիոյ արտաքին նախարարը, Պ.

(Լուրերու շար·ը կարդալ Դ· էջ)

դէպքերը վարելու, ինչպէս կը թելադրէ իր պատմական դերը: Պէտք չէ որ ուրիշ – ներ որոշում տան առանց մեզի: Մեր լը – ռութիւնը կրնայ պատճառ ըլլալ որ ան – հետեն մեզ: Ոչ· եկած է ժամանակը վերջ տալու վատառողջ անստուգութեան մը, աբխարար մաքրելու մեր ճամբան, դիտ – նալով որ անորոշութիւնը տկարութիւն մըն է դոր ճակատագիրը չի ներեր»:

× Հրատարակուած տեղեկութիւններէն կը հետեւի թէ միացեալ բանակի ծրա – գրին համար առաջարկուած բաղադիս – խումներէն դժգոհ են թէ դաշինքին կու – սակիցները եւ թէ հակառակորդները: Դաշնակիցներն ալ դոհ չեն երեւար· իսկ արեւմտեան Գերմանիան անձկութեամբ կը սպասէ վճռաբանութեանց ելքին: Վարչապետը, Տոքթ· Ատընհաուըը, կարճ կապեց իր արձակուրդը եւ Պոն վերա –

Հ, ՆԵՐՍԷՍ Վ· ԱԿԻՆԵԱՆ ԱՐԿԱԾԱՀԱՐ

Վիեննա 13 Օգոստ. (Յառաջ) —*Այսօր, առաւտեան ժամը 10ին մօտ վանքի մէկ նրբանցքէն քալած տեսն, Հ· Ներսէս Վ· Ակինեան յանկարծ կը սահի եւ վար կ'իյ – նայ: Այս անկումին հետեւանքով կը կոտ – րի մէկ ազդրին ոսկորը: Անմիջապէս հի – ւանդանոց կը փոխադրուի, ուր բժիշկ – ներն ալ կը հաստատեն բեկումը եւ ան – հրաժեշտ կը դանեն երկարատեւ դարմա – նում մը:*

Այս դժբախտ արկածը մեծ տխրութիւն պատճառեց բոլոր վարդապետներուն, ո – րոնք պատրաստութիւններ կը տեսնէին, Հ· Ակինեանի գրական 50ամեայ Յոբել – եանը արժանապէս տօնելու յառաջիկայ Սեպտ· 11ին:

Յառաջ կ'իմացնեմ թէ Յոբելենական հանդէսը յետաձգուած է անորոշ ժամա – նակով: Հ· ԵՓՐԵՄ ՊՕՂՈՍԵԱՆ

Յառաջ·— Արագ ապաքինում կը մաղ – թենք վաստակաւոր բանասէրին եւ մեր բարեկամին:

ՄԵՐ ԱՅՑԵԼՈՒՆԵՐԸ

Բժ· Խորէն Գրիգորեան եւ տիկինը, ո՛ս առենապետուհին է Լիբանանի Օգնու – թեան Խաչի Երջ· վարչութեան, Պէյրութ:

Օր· Նուարդ Թիրեաքեան (ողբացեալ բնկեր Հրաչ Թիրեաքեանի աղջիկը), ու – սուցչուհի Գահիրէի Ազգ· վարժարանին մէջ, որ անցեալ տարի պատմուածքներու հատոր մը հրատարակեց:

ՀԱՅ ՆԱՒԱԿԻՆ ՌԱԶՄԻԿՆԵՐՈՒ Մխու – թեան կողմէ Պատուիրակութիւն մը կի – րակի օր այցելելով Անծանօթ Զինուորի դամբարանը, արծարծեց մշտավառ բոցը, պատասխանատուութեան տասնամեակին առթիւ:

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ԱԶԳԱՅՆԱԿԱՆ ԽԼՐՏՈՒՄՆԵՐԸ ՄԱՐՈՔԻ ՄԷՋ

●

Մօտ տարի մըն է որ սաստկացած են Մարոքի խռովութիւնները: Անցեալ տարի օգոստ. 20ին Փրանս. կառավարութիւնը հրաւիրեց Սուլթան Մուլէյ Եուսուֆը, որ հրաժարի եւ հեռանայ երկրէն: Այժմ աքսորուած է Մատակասկար: Խոթիքլալ կուսակցութիւնը բուռն պայքար կը մղէ վերադարձնելու համար զայն:

Իր վազեմի հակառակորդը, «հարաւի ագր»ը էլ կլաուին, Մարաքէշի փաշան, մանրամասնօրէն պատրաստած էր ծրագիրները: Երեք միղաղրանքներ կային Մուլէյ Եուսուֆի դէմ:

Նախ, անհատական կեանքը գայթակղալի կը դանէին: Երկրորդ կ'ամբաստանէին թէ չի գործադրեր Մուհամեդի հաստատած աւանդութիւնները եւ սովրութիւնները եւ վերջապէս կը համարուէր պաշտպան Խոթիքլալի, որ իր ձեռքն առած էր զայն եւ կը մերժէր բարենորոգումներու ծրագիրը:

1952 – 1953ի ընթացքին էր որ կլաուի սկսաւ կոչեր ուղղել Փրանսական Մարոքի 23 փաշաներուն եւ 323 ցեղապետներուն, պահանջելով հրաժարումը անարժան վիհամարելով 1953ի մարտին այս հանրագրութեան տակ տորպագրեցին 250 հոգի: Մայիսին արդէն կլաուի հանրային ապիկանութիւն դարձուց իր ծրագիրը եւ կրօնապետ էլ Քիթանի հետ չըշեցաւ ամբողջ Մարոքի մէջ: Այս առթիւ իր կողմը դրաւելով վերջին դիմադրականները, բացի քանի մը հատէ, յաջողեցաւ համոզել զօր. Կիյոմը, որ հեռացնէ Սուլթանը:

Անոր տեղ դահ բարձրացուցին Սի Ալալ էլ Արաֆան, որ անձնաւոր մըն էր եւ քաշուած կեանք մը կը վարէր: 1931ին ան էր կազմած ազգայնական կուսակցութիւնը: Աւարտած է Ֆէսի մէկ համալսարանը որ իսլամութեան սիւներէն մին կը համարուի: Նոր Սուլթանը կոչ կ'ընէր կրօնականներուն դէմ: 1953էն ի վեր իր քարոզչական արշաւները պատճառ կը դառնան արիւնալի խռովութեանց Ֆէսի մէջ: 1935 – 45 դուրսէն օտար տարրեր Մարոք մտնելով ստեղծեցին անկախութեան պայքարը:

1945ին ընդհարումները յանկեցան ապրատամբութեան, որ դադրեցաւ: Կուսակցութեան վարիչները աքսորուեցան, սակայն Սուլթանը անոնց կողմը բռնելով ուժ կուտար Խոթիքլալի տեսութեանց:

Կուսակցութեան վարիչները, որոնք Թանճէր ապաստանած էին, դադնօրէն կը տարածէին իրենց դաղափարները:

Ծայրայեղ ազգայնականները մահափորձ մը կը կազմակերպեն նոր Սուլթանին դէմ եւ կը յաջողին: Սակայն ազգը ուրիշ զգաւ ուներ. նոր մանկապարէզին չինուեցաւ համար քանի՞ ոսկի դրենք, կ'ըսէ:

— Ծօ, դուք իմ վաստակին աչք ունիք, մինչեւ ե՞րբ տուր, տուր պիտի ըսէք. ես ո՞ր մէկին հասնիմ. Թամզարայ կ'երթամ օձիքս թող չեն տար, հոս Գարահիսար – ցիներդ առեր կ'երթաք, սա դպրոցին, սա Ակումբին, սա տօնին, սա դաղանի նպաստակին, վերջ ի վերջոյ տեղ մը պիտի հասնի՞նք, անկէ լուր տուէք:

— Կ'ըսէ իրաւունք ունի: Թամզարայի վաստակը Թամզարայիներուն, Գարահիսարի վաստակը Գարահիսարցիներուն, կը միջամտէր Սխտորենց Կարապետը առանց իր լրջութիւր կորսնցնելու:

Երկու տարի մէջտեղ ինկած Կալօն աղբար տեղէն վեր կը ցատկէր բանալիներ տրցակը շխրտացնելով, խանութին եւ տեւի մուխ խցիկը կ'առանձնանար, կը լսէր անառակին կղպանքին եղանակաւոր ճըթ ճըթը: Պահ մը վերջ հպարտութեամբ ափին մէջ եղածը սեղանին վրայ փռելով կ'աւելցնէր.

— Տղաք, տալու չտալու խօսք չեմ ըներ, ալ վարժուեցանք. փոխանակ Թուրքին տալու, ադդին տանք. բայց վրան – բաց գործ չտեսնենք. Խոսրովին ըսածնըը լսեցէք... աւելի լաւ չէ քիչ մը խուփ բերան բլլան մեր աղաքը:

— Գիտցածդ աւելի խուփ են կալօն, հոդ ընելու պատճառ մը չտես, կը միջամտէր Վեցիկեան Ժալտելով:

ԵՐԵՒԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆԸ

●

ԽՄԲ.— Շաբաթ օր հրատարակած էինք այս գրութեան առաջին մասը, բաղելով խորհ. թերթերէ: Ահաւասիկ մնացեալ մասը.—

Մատենադարանին մէջ կը պահպանուին նաեւ չուրջ 500 միջնադարեան բանաստեղծներու գործերը: Յատկապէս յիշատակութեան արժանի է Գրիգոր Նարեկացիի (ժ.–ԺԱ. դար) «Մատեան Ողբերգութեան» աշխատութեան 1173 թուի ընդօրինակութիւնը, Ն. Շնորհալիի (ԺԲ. դար) Ջրիկի, (ԺԹ. դար), Յովհաննէս Թլկուրանցիի (ԺԵ.–ԺԶ. դ.դ.), Մկրտիչ Նաղաշի (ԺԵ. դ.) Սայաթ Նովայի (ԺԸ. դ.) բանաստեղծութիւններու հարք մը ընդօրինակութիւնները:

Միջնադարեան հայկական արձակին կը պատկանին միջնադարեան նովելներու ժողովածու մը (ընդօրինակուած ԺԶ. դ.), Ֆարղան Այդեկցիի առակներու ժողովածու (ընդ. ԺԵ. դ.) եւ այլն:

Հայկական նօթագրութեան նմոյշ է 131 թուի չարականը, խաղերով. հայկական նօթագրութեան նմոյշներ կան դեռեւս Թ. դարէն սկսած: Կան 300 երաժշտական ձեռագրեր:

Հայկական միջնադարեան փիլիսոփայութեան կարկառուն ներկայացուցիչներ ալ պահպանուած են բազմաթիւ օրինակներ, ասոնցմէ պէտք է յիշել Ե. դարու փիլիսոփայ Եղնիկ Կողբացի՝ «Եղծ Աղանդոց»ը, Զ. դարու փիլիսոփայ Դաւիթ Անյաղթի գործերը, ԺԴ. դարու մտածող՝ Յովհան Որոտնեցիի «Մեկնութիւն սոփրագրութեան Արիստոտելի» աշխատութիւնը, Գրիգոր Նարեկացիի աշխատութիւններ եւ այլն: Կան նաեւ անտիկ աշխարհի բազմաթիւ փիլիսոփաներու հայերէն թարգմանութիւնները, օրինակ Ա. Արիստոտելի համարեայ բոլոր գործերու թարգմանութիւնները, Պլատոնի չարք մը աշխատութիւններու թարգմանութիւններ եւ այլն: Բացի այս բոլորէն Մատենադարանի մէջ կան չարք մը աշխատութիւններ, որոնց բնագիրը կորսուած է եւ այժմ դիտութեան համար կը պահպանուի միայն հայերէն լեզուով, ինչպէս են օրինակ, Փիլոն Եվրայեցիի չարք մը աշխատութիւնները, Զենոն Մաղեիկի՝ «Ճառագայ բնութեան», Բ.Կեսարացիի՝ «Քրոնիկոն», Տիմոթէոս Եպիսկոպոսապետ Գազքանդրացիի «Հակաճառութիւն առ սահմանեալն ի ժողովոյն Քաղկեդոնի» եւ այլն:

Մատենադարանի մէջ որոշ տեղ կը գրաւեն նաեւ մաթեմաթիկայի վերաբերող ձեռագրերը: Այստեղ կը պահպանուին հ. դարու հայ նշանաւոր մաթեմաթիկոս եւ տիեզերագէտ Անանիա Շիրակացիի աշխատութիւնները: Անանիա Շիրակացին, առաջին թուաբանական աղիւսակի եւ թուաբանութեան դասագրքի ստեղծողն էր. այս աշխատութիւնը կայ 1283 թուի դրչութեամբ: Անոր աշխարհագրութիւնը 1443 թուի դրչութեամբ է: Կան նաեւ, ԺՌ. դարու հայ խոշոր գիտնական Յովհան Սարկաւագի բազմաթիւ աշխատութիւնները եւ այլն

Մատենադարանի մէջ բժշկական ձեռագրերի ֆոնտը կ'անցնի 500 ձեռագրերէ: Կը պահպանուի ԺԲ. դարու նշանաւոր բժիշկ Մխիթար Հերացիի «Ջերմանց Մխիթարութիւն»ը, Ամիր Տովլաթի տասնեակի հասնող բժշկական աշխատութիւնները, որոնցմէ է անոր ինքնագիրը՝ «Ուսումն բժշկութեան»ը, Ասար Սեբաստացիի գործերը եւ այլն:

Մատենադարանը ճոխ նիւթ կը պարունակէ նաեւ հայ միջնադարեան իրաւաբանութեան ուսումնասիրման համար, բայց Մխիթար Գոշի՝ «Դատաստանագիրք»էն կան նաեւ 50է աւելի կանոնագրքեր:

Ձեռագրերը մեզի տեղեկութիւն կուտան նաեւ ժամանակի արհեստներու մասին: Ուշադրաւ են արձաթէ կազմերը:

Քանի մը հազար ձեռագրերու մէջ, կազմերուն կպած պահպանուեր են զարդասէ կտորներու, մետաքսէ հիւսուածքներու, կտաւներու օրինակներ, որոնք մեզի տեղեկութիւն կուտան իր ժամանակի ժողովրդական տեքստիլ արհեստի մասին: Կան օրինակներ ԺԻ. դարէն:

Մատենադարանին մէջ կը պահպանուին նաեւ այլ լեզուներով գրուած ձեռագրեր եւ պատառիկներ: Ասոնցմէ են սլաւերէն պատառիկը (ԺԲ. դար), վրացերէն բը – ժշկարան (ԺԻ. դար) հապէշերէն ձեռագիր (ԺԻ. դար), ասորերէն ձեռագիրը, երբայեցերէն «Մանն Տալմուտի» եւ այլն: Ալիշանը Նավոյի «Դիւանը» 1499 թուին է գրուած, այն ժամանակ երբ ան դեռ կենդանի էր: Այս ձեռագիրը ողբերգական բանաստեղծի աշխատութիւններուն մէջ պահպանուող ամենահին ժողովածուն է: Ադրբեջանի բանաստեղծ Նիզամի Գեանճեւէի (ԺԲ. դար) բանաստեղծութիւններու ժողովածուն 1560 թուի դրչութիւնն է: Արմաւնիի տերեւներու վրայ գրուած են հնդկական բազմաթիւ լեզուներով քանի մը հնդկական աղանդներու մասին: ԺԴ. դարու լատիներէն ձեռագիրը նմոյշ մըն է իր ժամանակի եւ պետական գրչութեան: Կան նաեւ յունարէն ձեռագրեր: Օտար լեզուներով ձեռագրերու մեծ մասը՝ 528 ձեռագրեր արաբերէն, պարսկերէն եւ ադրբեջաներէն են:

յելեց: Անոր կ'ընկերանային կուսակցութեան քանի մը վարիչները, որոնք հանդիպումներ ունեցան մարոքցի ուսանողներու հետ: Նախկին ուսանող մըն է որ կը վարէ քարոզչութիւնը, միւսը առեւտրական մըն է, որ կը վարէ «Տար Սուլթան»ը, (Սուլթանի տունը) տեսակաւոր կերպով Մարոքցիներու բարեդործական կեդրոնը:

Թ. Ա. Թ.

ՄԱՆԿՈՒԹԵԱՆ ՅՈՒՇԵՐ

ԿԱԼՕՆ ԱՂԲԱՐ ԵՒ ԻՐ ԻՇՈՒԿԸ

★

Շատ անգամ պզտիկ վաստակութիւն նէ, չնչուղ, սուտ վկայ դիծերը, վերէն վար կը կարճնային, որպէսզի Գրիգոր էմին հաճոյակատար արամադրութիւնը արբանեցնելութեան փոխուի:

— Առաքելին, Վասիլին, Հմայեակին կերած ապուրն է, կ'աւելցնէր Կալօն աղբար Գրիգոր էմին կանխելով. ու կրկին դիծերը իրենց տեղը կը բռնէին հատ մը աւելի պակասով:

Բարակը չինասող, աչքը կուշտ Գրիգոր էմին ժպիտ մը չըթներուն ուսերը թօթուելով կ'աւելցնէր.

— Ամելիքներ, զղցածներ սեւ սուրճ թող ըլլայ:

Եւ կը հեռանար, հրամցուած ծխիկը պռունգներուն վրայ դողացնելով:

Ումպ, ումպ, տաք սուրճին անուշահոտ բուրմունքին հետ ծխիկներու ոլորուն մուխը չըչան կ'ընէր, մթնոլորտը տաք – ցնելով: Արատուած աչքերու նայուածքներէն Կալօն աղբար չէր . խաբուեր, կը կռահէր մթնոլորտի պահանջը, ու կիսկատար ժողովը բանալով կ'աւելցնէր.

—Ըսէք տեսնեմ ինչ է ձեր փորին ցաւը:

— Մեր փորին ցաւը անցաւ պատուա – կան սուրճով, սակայն ազգը ուրիչ փորի ցաւ ունի. նոր մանկապարէզին չինուեցաւ համար քանի՞ ոսկի դրենք, կ'ըսեր:

— Ծօ, դուք իմ վաստակին աչք ունիք, մինչեւ ե՞րբ տուր, տուր պիտի ըսէք. ես ո՞ր մէկին հասնիմ. Թամզարայ կ'երթամ օձիքս թող չեն տար, հոս Գարահիսար – ցիներդ առեր կ'երթաք, սա դպրոցին, սա Ակումբին, սա տօնին, սա դաղանի նպաստակին, վերջ ի վերջոյ տեղ մը պիտի հասնի՞նք, անկէ լուր տուէք:

— Կալօնը իրաւունք ունի: Թամզարայի վաստակը Թամզարայիներուն, Գարահիսարի վաստակը Գարահիսարցիներուն, կը միջամտէր Սխտորենց Կարապետը առանց իր լրջութիւր կորսնցնելու:

Երկու տարի մէջտեղ ինկած Կալօն աղբար տեղէն վեր կը ցատկէր բանալիներ տրցակը շխրտացնելով, խանութին եւ տեւի մուխ խցիկը կ'առանձնանար, կը լսէր անառակին կղպանքին եղանակաւոր ճըթ ճըթը: Պահ մը վերջ հպարտութեամբ ափին մէջ եղածը սեղանին վրայ փռելով կ'աւելցնէր.

— Տղաք, տալու չտալու խօսք չեմ ըներ, ալ վարժուեցանք. փոխանակ Թուրքին տալու, ադդին տանք. բայց վրան – բաց գործ չտեսնենք. Խոսրովին ըսածնըը լսեցէք... աւելի լաւ չէ քիչ մը խուփ բերան բլլան մեր աղաքը:

— Գիտցածդ աւելի խուփ են կալօն, հոդ ընելու պատճառ մը չտես, կը միջամտէր Վեցիկեան Ժալտելով:

— Հա, ուրեմն fորէ աչքերնին, բամպակ դրած են իրենց ականջներուն, որ մեղ չլսեն... Խեղճ Երեմիային ադուն դադաղը նոր վերցուցինք. մի կարծէք թէ փոլիս Հապիին պէս չուներ կը հաւատան մեր լոլօներուն...

Կալօն աղբար կուսակցական անդամատուրը դրպանը պատցնողներէն չէր, եւ ոչ ալ ինքզինքը գործի վրայ ցուցնող թաղականներէն: Համեստ բնաւորութեամբ աղդասէր մը ըլլալով, չէր հան – դուրժեր որ անտաւարն ձեւերով թուրքերու ուշադրութիւնը դրաւենք:

Իր համոզումով հարկ էր սանձ մը դնել անփորձ երիտասարդութեան չարժումներուն: Այսպէս, փոխանակ Թուրքերու աչքին տակ բերդին մէջ դինամարժութիւն կատարելու, որուն գոհ դնաց Երեմիային կրակուրց տղան, կը նախընտրէր որ այդ աշխատանքը կատարուէր լուիկ–մնջիկ, մեկուսացած հայկական դիւղերու մէջ:

Օրուան խոնջէնքէն ինքզինքը թեթեւցած կը դդար Կալօն աղբար, երբ մայրամուտ մօտենար: Արտորանքով խանութին փեդկերու կղպանքները կը դարնէր, մէկ երկու անդամ եւս կը դառնար ստուդելու համար թէ լաւ կղպուած են, ու բան մը մոռցած ըլլալու փութկոտութեամբ դրպանները կը դննէր: Մանածի գոյնզգոյն կծիկներու տոպրակը ուսին, ժպտերես «բարի իրիկուն», «դիշեր բարի» բաշխելով կը քալէր, օրօրուն: Թաղի դրան կուշտին մէկ անկիւնը կապուած սեւով ճերմակի վրայ նաշխուն խուչուկը սիրոջը դալը նշմարելով, պոչը կը խաղցնէր, ականջները կը սրէր:

Կալօն աղբար մօտենալով իր իշուկին, նախ դունջը կը շոյէր, որպիսութիւնը կը հարցնէր, թամբին կապերը կ'ամրացնէր, բեռը կը բեռցնէր, առանց փափանքի՛ ճամբայ ելլելու վճռակամութեամբ: Կալօն աղբար համար տեսակ մը հրճուանք էր այս ճամբորդութիւնը: Գիտէր որ նոր հնարքներու, անակնկալներու պիտի հանդիպի հրապարակէն անցած առեն: Այս անակնկալներու թաքստոցի բոյնը կ'ենթադրէր Դաշնակցութեան Ակումբին, իրիկվընեանց խանութներէն մինչեւ Սարգիս էֆէնտիի դեղաբարնին առջեւ... Ու հազիւ քանի մը կանդուն ճամբայ կտրած, «Կալօն դրո, Կալօն դրո» կանչերը կը լեցնէին հրապարակը: Խեղճ իշուկը հազիւ լսած տիրոջ անունը, դունչը վերցուցած կը դոչէր անդադար, առանց քայլ մը յառաջանալու: Այդ միջոցին Աբդարենց Գասնիկը դուրս կը ցատկէր խանութէն, մոռնալով ածելին կամ արդուկը, կամացուկ մը կը մօտենար, բաներ մը կը քսէր իշուկին, որ մդմդուքէն կատղելով կը ցատկէր եւ մանածի կծիկները կը թափէր:

ԱՆԵՒԻՆ ԿԱՐՕՏՈՒՆԻ

(Մնացեալը յաջորդով)

ՀԱՎԱՏՈՒՄՆ ՈՐԴՈՒՆ...

Գ.

Եղբայրս ամէն անգամ որ գնում էր Կիսաւ տիկնոջ մօտ, ես էլ ուզում էի նրա հետ գնալ, որովհետև այնտեղ ես միշտ գտնում էի մի խնձոր կամ տանձ, կամ էլ մի ուրիշ բան, որ տիկին Կիսաւը միշտ պատրաստ էր ինձ համար։ Մի անգամ էլ, երբ եղբայրս ասաց, որ գնալու է Կիսաւ տիկնոջ մօտ, ես էլ ուզեցի նրա հետ գնալ։ Մայրս ինձ թոյլ տուեց։ Ես ուրախ-ուրախ վազեցի տիկին Կիսաւի տունը։ Ես գիտէի, որ այնտեղ ինձ համար միշտ ինչ-որ բան կայ։ Տիկին Կիսաւը ինձ տեսնելով՝ ասաց.

— Ես ուրախ եմ, որ դու եկար, Ռուբէն։ Ես ուզում եմ քեզ մի բան ասել։ Ես գիտեմ, որ դու սիրում ես հաւերի հետ խաղալ։ Ես ունեմ մի հաւ, որ ամէն օր ինձ համար մի ձու է ածում։ Ես ուզում եմ, որ դու այդ հաւին պահես։ Ես կը տամ քեզ հացի կտոր, որ դու հաւին կերակրես։ Ես կը տեսնեմ, թէ դու ինչպէս ես հոգ տանում հաւի վրայ։

Ես շատ ուրախացայ, որ տիկին Կիսաւը ինձ հաւ էր տալիս պահելու համար։ Ես գիտէի, որ հաւերը շատ սիրուն են լինում, երբ նրանք մեծանում են։ Ես ուզում էի տեսնել, թէ ինչպէս է հաւը ձու ածում։ Ես ուզում էի տեսնել, թէ ինչպէս է հաւը ձագեր հանում։ Ես ուզում էի տեսնել, թէ ինչպէս է հաւը ձագերին կերակրում։ Ես ուզում էի տեսնել, թէ ինչպէս է հաւը ձագերին պահպանում։ Ես ուզում էի տեսնել, թէ ինչպէս է հաւը ձագերին սիրում։ Ես ուզում էի տեսնել, թէ ինչպէս է հաւը ձագերին խնամում։ Ես ուզում էի տեսնել, թէ ինչպէս է հաւը ձագերին դաստիարակում։ Ես ուզում էի տեսնել, թէ ինչպէս է հաւը ձագերին ուսուցանում։ Ես ուզում էի տեսնել, թէ ինչպէս է հաւը ձագերին զարգացնում։ Ես ուզում էի տեսնել, թէ ինչպէս է հաւը ձագերին կրթում։ Ես ուզում էի տեսնել, թէ ինչպէս է հաւը ձագերին դաստիարակում։ Ես ուզում էի տեսնել, թէ ինչպէս է հաւը ձագերին ուսուցանում։ Ես ուզում էի տեսնել, թէ ինչպէս է հաւը ձագերին զարգացնում։ Ես ուզում էի տեսնել, թէ ինչպէս է հաւը ձագերին կրթում։

Ես շատ ուրախ էի, որ տիկին Կիսաւը ինձ հաւ էր տալիս պահելու համար։ Ես գիտէի, որ հաւերը շատ սիրուն են լինում, երբ նրանք մեծանում են։ Ես ուզում էի տեսնել, թէ ինչպէս է հաւը ձու ածում։ Ես ուզում էի տեսնել, թէ ինչպէս է հաւը ձագեր հանում։ Ես ուզում էի տեսնել, թէ ինչպէս է հաւը ձագերին կերակրում։ Ես ուզում էի տեսնել, թէ ինչպէս է հաւը ձագերին պահպանում։ Ես ուզում էի տեսնել, թէ ինչպէս է հաւը ձագերին սիրում։ Ես ուզում էի տեսնել, թէ ինչպէս է հաւը ձագերին խնամում։ Ես ուզում էի տեսնել, թէ ինչպէս է հաւը ձագերին դաստիարակում։ Ես ուզում էի տեսնել, թէ ինչպէս է հաւը ձագերին ուսուցանում։ Ես ուզում էի տեսնել, թէ ինչպէս է հաւը ձագերին զարգացնում։ Ես ուզում էի տեսնել, թէ ինչպէս է հաւը ձագերին կրթում։

— Ես ուզում եմ, որ դու հաւին լաւ պահես, Ռուբէն, — ասաց տիկին Կիսաւը։ — Ես ուզում եմ, որ դու հաւին ջուր տաս, հաց տաս, խոտ տաս, որ նա լաւ ձու ածի։ Ես ուզում եմ, որ դու հաւին չվանդակի մէջ պահես, որ նա չկարողանայ փախչել։ Ես ուզում եմ, որ դու հաւին չվանդակի մէջ պահես, որ նա չկարողանայ փախչել։ Ես ուզում եմ, որ դու հաւին չվանդակի մէջ պահես, որ նա չկարողանայ փախչել։

Ես խոստացայ տիկին Կիսաւին, որ հաւին լաւ կը պահեմ։ Ես գիտէի, որ հաւը շատ սիրուն է լինում, երբ նա մեծանում է։ Ես ուզում էի տեսնել, թէ հաւը ինչպէս է ձու ածում։ Ես ուզում էի տեսնել, թէ հաւը ինչպէս է ձագեր հանում։ Ես ուզում էի տեսնել, թէ հաւը ինչպէս է ձագերին կերակրում։ Ես ուզում էի տեսնել, թէ հաւը ինչպէս է ձագերին պահպանում։ Ես ուզում էի տեսնել, թէ հաւը ինչպէս է ձագերին սիրում։ Ես ուզում էի տեսնել, թէ հաւը ինչպէս է ձագերին խնամում։ Ես ուզում էի տեսնել, թէ հաւը ինչպէս է ձագերին դաստիարակում։ Ես ուզում էի տեսնել, թէ հաւը ինչպէս է ձագերին ուսուցանում։ Ես ուզում էի տեսնել, թէ հաւը ինչպէս է ձագերին զարգացնում։ Ես ուզում էի տեսնել, թէ հաւը ինչպէս է ձագերին կրթում։

Ես շատ ուրախ էի, որ տիկին Կիսաւը ինձ հաւ էր տալիս պահելու համար։ Ես գիտէի, որ հաւերը շատ սիրուն են լինում, երբ նրանք մեծանում են։ Ես ուզում էի տեսնել, թէ ինչպէս է հաւը ձու ածում։ Ես ուզում էի տեսնել, թէ ինչպէս է հաւը ձագեր հանում։ Ես ուզում էի տեսնել, թէ ինչպէս է հաւը ձագերին կերակրում։ Ես ուզում էի տեսնել, թէ ինչպէս է հաւը ձագերին պահպանում։ Ես ուզում էի տեսնել, թէ ինչպէս է հաւը ձագերին սիրում։ Ես ուզում էի տեսնել, թէ ինչպէս է հաւը ձագերին խնամում։ Ես ուզում էի տեսնել, թէ ինչպէս է հաւը ձագերին դաստիարակում։ Ես ուզում էի տեսնել, թէ ինչպէս է հաւը ձագերին ուսուցանում։ Ես ուզում էի տեսնել, թէ ինչպէս է հաւը ձագերին զարգացնում։ Ես ուզում էի տեսնել, թէ ինչպէս է հաւը

Սփաք, երկար տեսակցութիւն մը ունեցաւ Պրիւսէլի Ֆրանսական դեսպանին հետ: Այս առթիւ քաղուած տեղեկութիւններէն կը հետեւի թէ պելժիական պատուիրակութիւնը ամէն միջոց պիտի փորձէ, հաչտեցնելու համար տարբեր տեսակէտները: Բայց եւ այնպէս պաշտօնական շրջանակները բաղմաթիւ դժուարութիւններ կը նախատեսեն: Պ. Սփաք հեռաձայնով հաղորդած է Ֆրանսայի վարչապետին թէ իր առաջարկները այնքան իրատական, քաղաքական եւ վարչական խնդիրներ կը յարուցանեն որ կարելի չէ կարգադրել երկու օրուան մէջ:

Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարութիւնը յայտարարեց թէ վճռած են չպաշտպանել որ եւ է ձեռնարկ որ կրնայ տկարացնել միացեալ բանակի դաշինքին դերազդայինհանգամանքը: Միւնոյն առեն պետոյ մը հրատարակուեցաւ, հերքելով «Ն. Ե. Թայմզ»ի այն լուրը թէ ի վերջոյ պիտի ընդունուին Պ. Մենդէս-Ֆրանսի առաջարկները, ապահովելու համար Ֆրանսայի խորհրդաժողովին վաւերացու – մը :

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՄԱՐՈՒԲԻ ՄԷՋ

Զորս վաշտ դինուորներ եւ Օտար Լե – գէոնի կամաւորները հետապնդումներ կատարեցին Ֆէսի արարական թաղին մէջ, առտուն կանուխ: Առաջին առթիւ ձերբակալուեցան 130 կասկածելիներ, իբրեւ պատասխանատու վերջին արիւնալի խռովութեանց: Ֆէս Մարոքի կրօնական մայրաքաղաքն է եւ աչխարհէն կտրուած երկու չաբաթներէ ի վեր:

Ա.Հարեկումները կը չարունակուին զանազան վայրերու մէջ: Ֆրանսական իշխանութիւնները կը ծանուցանեն թէ 11 կարեւոր ազգայնական վարիչներ ձերբակալուեցան Մարաքէչի մէջ: Փրնթիժանի մէջ ալ, ուր ծանր խռովութիւններ ծագած էին օգոստոսի սկիզբը, ձերբակալուած են 280 Արաբներ: Ոմանք մինչեւ 3000 կը հաչուեն բոլոր կալանաւորներուն թիւը: Ֆրանսայէն օդնական զօրք հասած է Մարոք:

× Քազապլանքայէն կը հեռագրեն թէ կառավրկն. եւ ճարտարապետական հասատութեանց բանուորները վերսկան աչխատանքը, բայց խանութները պոց կը մնան անցեալ Իշ. օրէն ի վեր: Այս պատճառով դինները չափազանց բարձրացած են, մասնաւորապէս ուտելիքներու չուկային մէջ:

ԿԱՐՄԻՐՆԵՐԸ ԵՒ ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔ

Մ. Նահանգներու ծերակոյտին արտաքին յարաբերութեանց յանձնաժողովին նախագահը, Ալէքսանդր Ուայլի, լուրջ ազդարարութիւն մը ուղղեց առջի օր, դիտել տալով թէ Զինաստանի համայնավարները կը սպառնան Ֆորմոզայի վրայ յարձակիլ իբրեւ կողմնակի չարժում, բայց իրենց բուն նպատակն է Միջին Արեւելքը, իր քարիւղի հանքերով: Այս առթիւ բացատրեն թէ Ֆորմոզայի դէմ ծրագրուած յարձակումը չի կրնար կատարուիլ առանց Մոսկուայի հաւանութեան: «Պէտք է բայ պահենք մեր աչքերը: Պէտք չէ մոռնանք թէ Մօտաւոր Արեւելքը Մ. Միութեան դիտաւոր նպատակն է: Մոսկուա կ'ուզէ տիրապետել այդ երկրամասին, որ ճամբան է դէպի Ափրիկէ եւ անոր կենսական հում նիւթերը եւ ժողովուրդը: Եթէ համայնավարները գրաւեն Միջին Արեւելքը եւ Ափրիկէն, իրենց բնական հարստութիւններով, մենք սարուկներ պիտի դառնանք»:

ՋԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՆԵՐԳԱՂԹի բացառիկ օրէնքին առթիւ, որ վաւերացուեցաւ 1953 օգոստ. 7ին եւ կը գործադրի այժմ, Փարիզի ամերիկեան դեսպանատունը կը ծանուցանէ թէ Ֆրանսայի մէջ մնացած տարագիրներ ալ կրնան օգտուիլ, եթէ կը լրացնեն կարգ մը պայմաններ: Այսպէս, տարագիրը պէտք է ըլլայ փախստական, կամ այնպիսի մէկը որ հեռացած է Մ. Միութենէն կամ ուրիշ համայնավար երկրէ մը, վախնալով ցեղային, քաղաքական եւ կրօնական հետապնդումներէ եւ չի կրնար վերադառնալ վերոյիչեալ պատճառներով: Նաեւ անոնք որ Ֆրանսա կը բնակին բայց հպատակ չեն: Եւ վերջապէս անոնք որ գործի եւ բնակարանի համար ապահովութիւն ստացած են Մ. Նահանգներու քաղաքացիներէ: Դիմումները կ'ընդունուին Փարիզի դեսպանատան անցագրի պաչտօնատան մէջ (օթել Աստորիա, 1 ռիւ Փրեսպուրկ), ինչպէս եւ Մարսէյլի եւ Պոռտոյի հիւպատոսարաններուն մէջ:

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ երեսփ. ժողովը 2ի դէմ 305 ձայնով քուէարկեց օրինագիծ մը, որ բոլոր իրաւունքներէն եւ առանձ – նաչնորհներէն կը զրկէ համայնավար կուսակցութիւնը եւ անոր ենթակայ սենթիքանները: Ինչպէս կը յիչուի, ծերակոյտն ալ օրինագիծ մը քուէարկած էր մեծաձայնութեամբ, օրէնքէ դուրս հռչակելով համայնավար կուսակցութիւնը: Բուռն պայքար մը կը նախատեսուի այս երկու քուէարկութեանց առթիւ: Մերակոյտին օրինագիծը հինգ տարի բանտարկութիւն եւ 10.000 տոլար տուգանք կը սրամադրէ անոնց որ կը միանան կուսակցութեան կամ կը մնան իրրեւ անդամ:

ԱՆԳԼ. ՁՕՐԲԸ սկսաւ հեռանալ Սուէ – զի ջրանցքէն: Բ. օր հազար ծովային դինուորներ մեկնեցան երկու մարտանաւերով:

ԱՆԳԼԻՈՑ նախկին վարչապետը, Էթ – լի, փեքին հասաւ իր ութ ուղեկիցներով եւ արժանացաւ մեծ պատիւներու: Առաջին օրը սարքուած էր 400 հոգիանոց չքաւոհղան մը, ուր ջերմապէս բարի գալուստ մաղթեց Զինաստանի վարչապետը:

Տէր և տիկ. Յակիկ Քեպապճեան եւ զաւակները, տէր և տիկ. Յորէն Քեպապճեան եւ զաւակները, տէր եւ տիկին Արիս Պալեան եւ զաւակները, տէր եւ տիկին Ա.Ե. Քեպապճեան եւ զաւակները, այրի տիկին Կիւլիզար Քեպապճեան եւ զաւակները, այրի տիկին Յակոբ Քեպապճեան, տէր եւ տիկին Պաարիկ Մուքպիրեան, այրի տիկին Կիւլէ Տօնիկեան եւ զաւակները, այրի տիկին Հայկանոյշ Էնֆիէճեան եւ զաւակները (Պոլիս), տէր եւ տիկին Յարութիւն Էնֆիէճեան (Պոլիս), այրի տիկին Նեւրիկ Պարսամեան եւ զաւակները (Պոլիս), տէր եւ տիկին Մարսինլի եւ զաւակները, ինչպէս նաեւ Պալեան, Մուքպիրեան, Մարտիկեան, Գարայեան, Սահակեան ընտանիքները ցաւով կը ծանուցանեն իրենց մօր, մեծ մօր, մօրա – քրոջ, ներոջ եւ ազգականին՝

ԱՃԻՒ ՏԻԿԻՆ Ա.ՋՆԻԻ ՔԵՊԱՊՃԵԱՆԻ

(Ծնեալ Տօնիկեան, 72 տարեկան)

մահը, որ տեղի ունեցաւ օգոստ. 14ին, իր բնակարանը:

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այսօր, չորեքչաբթի, ժամը 15ին Քոլոմպի նախկին գերեզմանատունը, Ռիւ Կապրիէլ Փեռի:

Հաւաքուիլ գերեզմանատան դիմաւոր դրան առջեւ:

Մտանուոր մահադդ չտացողներէն կը խնդրուի ներկայս իրր այդ նկատել:

Տէր և տիկ. Յովհաննէս Գ. Դաշնակցեան եւ զաւակները, Տամլամեան, Տիլսիզեան, Թէքէեան, Մնսիկեան, Պախթիարեան ընտանիքները եւ պարագաները իրենց խորին չնորհակալութիւնները կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք հաճեցան իրենց վչտակցութիւնը յայտնել, անձամբ կամ դրաւոր, հանդուցեալ

ՏԻԿԻՆ ԵՍԹԵՐ Ս. ՏԱՄԼԱՄԵԱՆԻ

(Ծնեալ Տիլսիզեան)

մահուան առթիւ:

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Արձանագրութիւնները բացուած են 1954 1955 ուսումնական տարեշրջանի համար: Կը խնդրուի բոլոր հայ ծնողներէն, որոնք կը փափաքին աղգային այս դարաւոր հաստատութեան մէջ ապահովել իրենց զաւակներուն տոհմային եւ ֆրանսական կրթութիւնը, օր առաջ, դիմել տեսչութեան, արձանագրութեան համար:

Մուրատեան վարժարանի այցելութիւնները՝ Շաբաթ եւ երկուշաբթի օրերը եւ ժամադրութեամբ:

Direction Collège Arménien
26, Rue Troyon - Sèvres (S. O.)
Tél. : OBS. 18-28

ԿՈՄԻՏԻ

(ՎԱՀԱՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆ)

«Խոնարհ հերոսները» եւ «Իմ Ցուչերը» տրամադրելի են տակաւին:

Դիմել Գավէզեանի՝

Cavezian, 37 Rue de Trevise
Paris (9e)

ՄՕՏ ՕՐԷՆ

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Նիւ Եորք «Գէորգ Զավուչ» խումբին, նուիրուած ԽԱՆԱՄՈՐԻ արշաւանքին եւ Սասնոյ ա – պստամբութեան 50ամեակին:

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐի խնամակալութիւնը կը յայտնէ պաշտօնապէս, որ աշակերտու – հիներու ընդունելութեան արձանագրութիւնները բացուած են արդէն: Ծնողները կ'ընդունուին երեքչաբթի, հինգչաբթի եւ չարաթ օրերը, մինչեւ կէս օր:

Դիմել վարժարանը, Ռէնսի, 1 Պուլվ. տիւ Նօո, էկլիզ Փանթէնէն 146 թիւ հանրակառք առնելով:

ՕՐ. ՄԱՐԻԱ ՄԻՔԱՑԷԼԵԱՆ
ԲԺ. ՎԱՀԱՆ ԵՂԻՇԷԵԱՆ
Նշանուած

Վպլանս 8 Օգոստ. 1954 Թուլուզ

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Կը խնդրենք մեր բաժանորդներէն փակել իրենց հաչիւները:

Այս առթիւ կը յիչեցնենք նաեւ թէ արձակուրդի առթիւ հասցէի փոփոխութեան համար անհրաժեչտ է նչանակել ՆԱԽԿԻՆ ՀԱՍՑԷՆ եւ կցել 100 ֆրանք:

Վարպարելի (Մարսէյլ) բաժանորդները կրնան իրենց վճարումները ընել ընկեր ՀԱՅԿ ՊԵՏԻԿԵԱՆի:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՄՕՏ

ԿԸ ԳՏՆՈՒԻՆ ՀԵՏԵՒԵԱԼ ԳԻՐՔԵՐԸ.—

ՌՈՒԲԼԻՆի ԾՈՒՇԵՐԸ, 7 հատոր: Գին 6000 ֆրանք:

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ (Ն. Ադոնց), գին 1000 ֆրանք:

ԳՐԻԳՈՐ ՆԱՐԵԿԱՑԻ, (Ֆրանսերէնի Թարգմանեց Լիւք Անտէ Մարսէլ, ուրիչ ժողովրդական բանաստեղծութիւններով): Գին 1000 ֆրանք:

Կ. ՍԱՍՈՒՆԻԻ «Պատմութիւն Արեւմտահայ արդի Գրականութեան» Գին 800 Ֆր.:

Թղթատարի ծախքը գնողին վրայ:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

երաժչտապետ Լ. ՃԷՐԱՀԵԱՆի
«ԱՒՐՁԵՒՆ ՏՕՆԱԿԱՐԳ»Ը

Որ կը պարունակէ դիչերային, առաւօտեան եւ Ս. Պատարագի երգեցողութիւնները, հինգ տաղաւարներու, Տեառնընդառաջի, Մեծ Պահոց կիրակիներու, Շաբաթ երեկոներու, Խաղաղականի եւ – կեսցիի եւ հանգստեան չարականները՝ հանգերձ ծանօթութեամբ: Անհրաժեչտ առաջնորդ մը եկեղեցականներու եւ աչխարհականներու: Իր տեսակին մէջ անհրաժեչտ:

Գին՝ 500 Ֆր. Թղթատարի ծախքով 550 ֆրանք: Ցանձնարարութիւնք կանխիկ վճարումով: Դիմել՝

Levon Djérahian
32 bis, Bld. des Fauvettes
Beaumont-Marseille.

ԵՒՐՈՊԱՑԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԵԾԱԳՈՑՆ ԳՐԱՏՈՒՆԸ

ԳՐԱՏՈՒՆ ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

Հայագիտական եւ արեւելագիտական գրքեր ամէն լեզուով
ՀԱՑԹԱՑԹՂ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ, ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ եւ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԿԱՐԵՒՈՐ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ԵՒ ՄԵԾ ՄԱՏԵ ՆԱԽԱՐԱՐՆԵՐՈՒ

Librairie Orientale H. SAMUELIAN
51, Rue Monsieur - le - Prince Paris (6e)
Tél. Dan. 88-65 Chèque Postal Paris 1278-35

Բոլոր ապսպրանքները կը գործադրուին օրը օրին
Մամուլի տակ է հայերէն գրքերու ԸՆԴԱՐՁԱԿ ԳՐԱՑՈՒՑԱԿԸ, որ ծրի պիտի ղրկուի փափաքողներու: Արժանագրուիլ այժմէն:

ԲՆԱԿԱՐԱՆՆԵՐՈՒՆ ՇԻՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՆՈՐՈԳՐՈՒԹԵԱՆ

ԲԱՑԱՌԻԿ ՁԱՐԴԵՐԸ ԿԸ ՀԱՅՑԱՅՑՈՒԻՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՄԱՏԱՏՈՒԹԵՆԷՆ

Ets. THOMLAC

16 bis Bd. Sebastopol, PARIS 4e
52, Rue de Chalon, PARIS 12e
4 bis Rue Vaillant Couturier, ARGENTEUIL
10 Ave. de Gennevilliers, VILLENEUVE-LA-GARENNE

ՊԱՏԻ ԱՄԷՆ ԿԱՐԳԻ ԹՈՒՂԹԵՐ ԵՒ

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԻՒՂԱՆԵՐԿ՝ ՍԵՓԱԿԱՆ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

THOMLAC

Ձեր բնակարաններուն կուտայ գեղարուեստական հաճելի եւ ջերմ մթնոլորտ, իսկ ձեր պիւտճէին վրայ կը կատարէ խիստ կարեւոր խնայողութիւններ:

OCÉANIA

ՕԴԱՆԱԻի, ՇՈՓԵՆԱԻի ԵՒ ԵՐԿԱԹՈՒՂիի ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ՏՈՄՍԵՐ ԿԸ ՎԱՃԱՌՈՒԻՆ

Վիզայի եւ անցագրի բոլոր ձեւակերպութիւնները, Հարաւային եւ Հիւսիսային Ամերիկաներու, Ֆաւստա, Թուրքիա, Լիբանան: Ամէն մանրամասնութեանց համար գրել՝

M. Baronian

38, Rue de la Republique. Marseille
Bureaux à Paris
Tél. Colbert 53-13 — 42-58

Adresse telegraphique PACATLAN
4, Rue de Castellane.

ԲՈԼՈՐ ՎԱՃԱՌՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Gros, Demi-Gros

Գուլպայ, մի - պա, ձերբին ձերմակ - կեղէններ, ԱՒՏՈՆԱՊԱՍՏԱՒՈՐ ԳԻՆՆԵՐՈՎ:

Նոր գրիներ

Articles polichinelles-ի համար: Միակ հասցէն՝

BONNETERIE BEAUBOURG
227, Rue St. Martin, PARIS (3e)
Tél.: ARC. 66-50

- Imp. Araxes 46, rue Richer. Paris

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél.: PRO. 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R. C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. Հատը 12 ֆր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
19
ՕԳՈՍՏՈՍ
★
JEUDI
19 AOUT
1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7448 30e ANNEE

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2859

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԱԿԱԲՈՑԻ ԲԱՌԵՐ

Կարդ մը չինծու բառեր լրագիս չարաչուք դէր մը կը կատարեն մեր հանրային կեանքին մէջ։

Առաջինը տխրահռչակ «Հայաստանա – ախր»ն է,, որ տարածուեցաւ բերնէ բերան եւ թերթէ թերթ, մթնոլորտ ստեղծելու համար։

Ի ծնէ խարդախ, բառը դարձաւ ազդա – նշան մը, մասերու բաժնելով տարագիր բազմութիւնները։

Երբ «Հայաստանասէր»ը կը հնարէին, կեղծարարները գիտէին որ պիտի ունե – նար իր հակառիւը։

Եւ ծնաւ «Հակահայաստանեան»ը, աւե – լի խորացնելու համար պատակաւմը։

Երբոպա կ'ապրինք աւելի քան երեսուն տարիէ ի վեր։ Լսե՞ր էք նոյնիսկ տա – ուեր — «Ֆրանսայասէր» կամ «Ֆրանսա – ախր»... «Անգլիասէր», «Իտալասէր», նոյն երկրին զաւակներուն համար։

Կա՞յ մարդկային արարած մը որ չտիրէ իր հայրենիքը, որքան ալ տարբեր տեսա – կէտներ ունենայ անոր վարչական կար – գուսարքի մասին։

Ընդհակառակն, երբ կ'ատէ այս կամ այն վարչաձեւը, կը նշանակէ թէ չատ ա – ւելի կը սիրէ իր հայրենիքը, քան անոր կարգուսարքին կապուած անցորդը։

Լսելիք պիտի չունենայինք, եթէ այ – սօրուան Հայաստանի հակակիրները զո – հանային «սովետասէր» ածականով, փո – խանակ իրենց շքանշան գործածելու նեն – գամիտ «Հայաստանասէր»ը, եւ «Հակա – հայաստանեան» առասպելները հիւսելու։

Զարմանանք երկար անելէ այս խեղկա – տակութիւնը, հայրերէն փոխանցուելով պատակներուն եւ կոչիտ կապերով մեր – քերու մէջ։

Իրենց հետեւանքը, հատարակ խաչա – պղոներ եւ «ինտերնացիոնալ» թուրմակ – ներ դարձան «Հայաստանասէր», իսկ ա – նոնք որ իրապէս վտանգ ունին հայրե – նիքի կազմաւորման մէջ, կոչուեցան «Հակահայաստանեան»։

Նոյնքան աւեր կը գործէ ուրիշ մակա – բոյծ բառ մը, — «յառաջդիմական» (progressiste)։

Եթէ չենք սխալիր, առաջին անգամ Ա – մերիկայի մէջ գործածուեցաւ բառը, պարգեւելու համար բան մը քաղաքական։

Ամէն պարագայի մէջ, զգուշանալու ար – ուած էր Միսսուրիէն, եւ անմիջապէս նուիրագործուեցաւ բոլոր լեզուներով։

Առաջդիմական է բառը եւ իմաստ կը փո – խէ պատմական համաձայն, միշտ ծառա – յելով առաջդրուած նպատակին։

«Յառաջդիմական»ը կրնայ ըլլալ հա – մայնավար, համակիր կամ բոլորովին հակ։

Զայն գործածողին համար հանգամանա – քը չէ որ աջդիէք ունի, այլ դիմակը։

Մի՛զգայնանաք մեզի վրայ, եթէ պատ – մաբան ակնառու դէմքեր, դրագէտներ եւ գիտնականներ իսկ, որոնք հետաւոր կապ անգամ չունին համայնավարութեան հետ։

Ինչո՞ւ, կը կոչուին «պրոգրեսիս», եթէ պատահարար համակրանք յայտնած ըլ – լան խորհրդային կարգուսարքին, բա – նաձեւ մը քուէարկելով կամ կոչ մը առա – րագրելով։

Մեր մէջ, յետին տիրապետ կը գտնայ «յառաջդիմական», եթէ քանի մը «Հա – յաստանասիրական» մարզանքներ փոր – ձած ըլլայ։

Կարելի էր նոր Ծապլվար մը առնդել, ուսումնասիրելով այս նենգամիտ խեղ – կատակութիւնը։

Քանի պղտորին ջուրերը, մասերու եւ մանրիներու բաժնելով այս կամ այն դարուքը, այնքան վարկ չհասած կ'ըլլան «Հայաստանասէր»ն ու «յառաջդիմակա – ն»ը յաչս երեւանի, որ տակաւին կը չա – բունակէ զազանի սեղեկագիրներով եւ հայրնտիր մունետիկներով հեռաւել հա – յկական Արտասահմանի անցուդարձին։ Շ։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՄԻԱՑԵԱԼ ԲԱՆԱԿԻ ԿՆՃԻՒՐԸ

ՊՐԻՍԼԻ ԽՈՐՀՐԴԱԺՈՂՈՎԸ ԿԸ ԲԱՑՈՒԻ ԱՑՍՕՐ, ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՑՈՒԵՏՆՕՈՒԹԻՒՆ

Այսօր, հինգշաբթի, կը բացուի Եւրո – պայի միացեալ պաշտպանութեան վեց դինակիցներուն խորհրդաժողովը, Պրիւ – սէլի մէջ։ Պիտի տեւէ երկու–երեք օր, չափելու համար միջազգային կնճիռ մը որ սերտ կապ ունի խաղաղութեան գա – տին հետ։

Ֆրանսայի վարչապետը երէկ Պրիւսէլ մեկնեցաւ բազմանդամ պատուիրակու – թեան մը հետ, եւ պիտի չանայ ընդունիլ տալ իր առաջարկած փոփոխութիւնները, որպէսզի Ագպ. ժողովը կարենայ վաւե – րացնել Եւրոպայի միացեալ պաշտպանու – թեան դաշինքը։ Խորհրդաժողովէն ա – ռաջ, Պ. Մենդէս–Ֆրանս մասնաւոր տե – սակցութիւններ պիտի ունենայ դիմաւոր պատուիրակներուն, առաջին ա – թիւ՝ Պելժիոյ արտաքին նախարարին, Պ. Սփաքի եւ արեւմտեան Գերմանիոյ վար – չապետին հետ։ Այս մասնաւոր տեսակ – ցութիւնները օգտակար կը համարուին անոր համար որ Ֆրանսայի վարչապետը պիտի կրնայ ճշդել իր դիտումները, փա – րատել կարդ մը մտահոգութիւններ եւ կասկածներ. կարճ խօսքով՝ նօսրացնել մթնոլորտը, որ չափազանց թանձրացած է։ Յարդ յոռետեսութիւն կը սիրէ դիմա – ւոր մայրաքաղաքներուն մէջ եւ միջազ – գային մամուլը վերապատ՝ղիրք մը բանած է։ Վեց դինակիցներուն մէջ պետութիւն – ներ կան որոնք այն կտակածն ունին թէ Պ. Մենդէս–Ֆրանս կ'ուզէ խորտակել միացեալ բանակի դաշինքը, շարք մը հիմնական փոփոխութիւններ առաջարկե – լով։ Անոնց կարծիքով՝ առաջարկուած փոփոխութիւնները այնքան կ'այլափոխեն դաշինքը, որ չեն կրնար ընդունուիլ։ Ու – րիշներ կը կարծեն թէ Պ. Մենդէս–Ֆրանս անկեղծ փորձ մը կը կատարէ, առաջար – կելով բարեփոխել ծրագիր մը որ կրնայ ընդունուիլ Ֆրանսայի խորհրդարանին կողմէ։

Պելժիոյ դահլիճը բացառիկ նիստ մը դումարեց, քննելու համար Ֆրանսական առաջարկները։ Մանրամասնութիւնները դաղտնի կը պահուին, նոր թիւրիմացու – թիւններ չպատճառելու համար։ Ամէն պարագայի մէջ, պելժիական կառավա – րութիւնը այն համոզումն ունի թէ վիճա – բանութեանց հիմք պիտի ծառայէ միայ – եալ բանակի դաշինքը, եւ ոչ թէ Ֆրան – սական ծրագիրը։

Հոլանտայի կառավարութիւնը աւելի վճռական դիրք մը բռնած է։ Ոչ միայն կը մերժէ Ֆրանսայի առաջարկած փոփո – խութիւններէն, այլեւ բացորոշ պատաս – խան մը կը պատրաստէ, այո կամ ոչ։ Ու – րիշ խօսքով, կ'ուզէ դիտնալ թէ Ֆրանսա կ'ընդունի՞ միացեալ բանակի դաշինքը, նեղկայ վիճակին մէջ։

Ենգլիոյ մէջ կը վախնան որ Մ. Միւս – թիւնը նոր ռազմախոյզ մը փորձէ, եթէ Պրիսէլի խորհրդաժողովը ձախողի եւ Ֆրանսայի Ագպ. ժողովը մերժէ միացեալ բանակի դաշինքը։

Արեւմտեան Գերմանիոյ պաշտօնական շրջանակներուն մէջ մեծ վերապահում կը տիրէ Ֆրանսական առաջարկներուն հան – դէպ։ Վարչապետը, Տոքթ. Ատընաուըը, «ռառնաշուն» յուսիւն մը» կը պահէ, ինչպէս կը դրէ տեղական թերթերը։ Հա – ւանական է որ լեզուն բացուի, երբ առա – ջին տեսակցութիւնն ունենայ Պ. Մենդէս – Ֆրանսի հետ։ Կառավարական շրջանակ – ները փոխանակ վճռապէս մերժելու Ֆը – րանսական առաջարկները, կը նախընտ – րեն ձգել որ Պելժիա, Հոլանտա եւ Լիւքսէնպուրկ առանձնեն այդ պատաս – խանատուութիւնը։

Իտալիան ալ վերապահ դիրք մը բռնած է։ Կ'ըսուի թէ իր արտաքին նախարարը պիտի մերժէ Ֆրանսայի առաջարկած փո – փոխութիւնները։ Ուրիշներ ալ կը կարծեն թէ միջնորդի դեր պիտի կատարէ, հա – մաձայնութեան մը յանդելու համար։

Մ. Նահանգներու նախագահը իր լրա – դրական ասուլիսին մէջ անգամ մը եւս կրկնեց թէ միացեալ բանակի դաշինքը ամէնէն ազդու դործիքն է արեւմտեան Եւրոպայի ապահովութեան համար, թէ անոր միջոցաւ միայն կարելի է Գերմա – նիան կապել Եւրոպական միաբանու – թեան։ «Հետեւաբար, ծանր մտահոգու – թիւն պիտի պատճառէ, եթէ Ֆրանսայի առաջարկած փոփոխութեանց վրայ վէ – րաքննութեան դիմէն միւս չորս դինա – կիցները որոնք արդէն վաւերացուցած են դաշինքը»։

Երբ հարցումներ ուղղեցին Պ. Մենդէս – Ֆրանսի առաջարկած փոփոխութեանց առթիւ, Այզընհաուըը մերժեց կարծիք յայտնել եւ դոհացաւ կրկնելով թէ չի կարծեր որ Ֆրանսայի վարչապետը եւ իր խորհրդականները կ'ուզեն վիճելի դար – ձնել եւ խորտակել միացեալ բանակի դա – չինքը։

❖ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ❖

ՈՐ ՄԷԿ ՃԻՒԱՂԸ...

★

Պոլսոյ «Մարմարա»ն մասնաւոր պա – րագայ մը յիշելով, հետեւեալ խորհրդա – ծութիւնները կ'ընէ խմբագրականի մը մէջ (1 յուլիս)։

— «Արտասահմանի մէջ նորատեսակ հայ թիւի մը երեւան եկած է, արտառոց խառնուրդ մը բոլոր այն կուսակցութիւն – ներէն որոնք ծնունդ առած են հայ ժողո – վուրդի ծոցէն։

... Այս նորածինը, որ կը կարծէ թէ հասակ նետած է անկէ ի վեր (1945), բայց մինչ այ կը մնայ կոնծած եւ դաճաճ, տեղին եւ միջավայրին համաձայն կը փո – խէ նաեւ անուն եւ տարազ։

...Այս անհարատատ եւ ճիւաղային թի – փը ամէն տեղ իր կուրծքը կը կոծէ յա – նուն հայրենասիրութեան եւ յանուն էջ – միածնի։ Բայց զարմանալի է որ ամէն տեղ առաջնակարգ քաոս մասնիչ մըն է, բնաւ խիղճ չունի եւ իր ցեղակիցը, ազ – գակիցը, արհնակիցը, ընկերն ու բարե – կամը կոբսուած, մահացած կամ ջար – դուած տեսնելու անմարդկային կիրքով միայն ոգեւորուած է։

«Այս ճիւաղին գոյութեան, ապրելուն, շնչելուն, գործելուն, գրելուն եւ մղած այլազան պայքարներուն գերագոյն նպա – տակը ա՛ս է։ Ուրիշ ոչինչ։

Հայոց պատմութիւնը երբեք այսքան այլասերած, վատ ու գարշելի թիփ չէ ար – ձանագրած»։

Ինչպէս կ'երեւայ, *Մարմարա* համբե – րութեամբ հետեւած է արտասահմանի գոյնզգոյն հրատարակութեանց։

Անոնց մէջ թերթեր կան որոնք բնու – տարերութիւն չունին գարշահոտ աղբա – ցոցներէ եւ որոնց առջեւ բոլորովին փակ – ուած է *Յառաջի* խմբագրատունը։

Պոլսահայ թերթին մատնանշած ճիւաղ – ները մասնաւոր աղանդ մը կը կազմեն արտասահմանի մէջ, Մօտաւոր Արեւելքէն մինչեւ Նիւ Եորք։

Այո, անոնք ծադկեցան մասնաւորա – պէս 1944 – 45ի օրերուն, ազգակիցներ սպանելով, *չարթաժներ* եւ կողոպուտ – ներ սարքելով Մարսէյլի եւ Լիոնի, Ա. – ԷՆԻի եւ Մակեդոնիոյ մէջ եւ ուրիշ ուր որ կը հասնէր իրենց արիւնազանգ թաթը։

Իրար գերազանցեցին խուժանավարու – թեամբ եւ անբարոյականութեամբ։ Մըր – ցանիշ կոտրեցին գրգռիչ խուրիւնն – րով, հրէշային սուտերով, խեղաթիւ – րումներով, մատնութիւններով եւ թրեա – բարոյ լրտեսութեամբ։

Եւ դեռ կը շարունակեն...

Ուրիշներ, երէկ նպաստընկալ, դարձան խանութպան, ոսկի եւ մատնի ժողվելով հաղաւէ հաղաւ, օտար գրաւման շրջա – նին։

Իսկ ամէնիը միասին դարձան *լաու – բիստ* վատութեան, *փտութեան* եւ տգի – տութեան։

ՎԱՀԷ

ԿԱՐՄԻՐՆԵՐԸ ՕՐԷՆՔԷ ԴՈՒՐՍ? Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

ՅԵՐԱԿՈՑՏԻՆ ԵՒ ԵՐԵՍՓ. ԺՈՂՈՎԻՆ ՆՈՐ ԲԱՆԱՁԵՒԸ

Հակառակ նախազգուշին եւ կառավա – րութեան տեսակէտին, Մ. Նահանգներու Ներկայացը օգոստ. 17ին 391ի դէմ 41 ձայնով նոր բանաձեւ մը քուէարկեց, որուն համաձայն ռճիր կը համարուի հա – մայնավար կուսակցութեան անդամակ – ցութիւնը, ենթակայ՝ բանտարկութեան եւ տուգանքի

Այս բանաձեւը կապ ունի Երեսփ. ժո – ղովին կողմէ քուէարկուած օրինագծի մը հետ որ համայնավար կուսակցութիւնը կը զրկէ բոլոր օրինական իրաւունքնե – րէն, իրրեւ կազմակերպութիւն, բայց չարգիլեր անդամակցութիւնը։ Կառավա – րութիւնը, որ հակառակ է համայնավար կուսակցութիւնը ապօրէն հռչակելու, տրամադիր էր ընդունելու այս օրինա – դիծը. սակայն Ներկայացի Հըմֆրի է։ Կ'ըսուի թէ իր արտաքին նախարարը պիտի մերժէ Ֆրանսայի առաջարկած փո – փոխութիւնները։ Ուրիշներ ալ կը կարծեն թէ միջնորդի դեր պիտի կատարէ, հա – մաձայնութեան մը յանդելու համար։

Մ. Նահանգներու նախագահը ազդա – րարեց թէ կարմիր Չինաստանը իր դէմ պիտի դանէ ամերիկեան Դրպ նաւա – բաժինը, եթէ փորձէ յարձակիլ Ֆորմո – զայի վրայ։

Մ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ արտաքին փոխ–նախա – րարը, Վիչինսկի, Փարիզ հանդիպեցաւ 48 ժամուան համար, Նիւ Եորք երթալու համար, իրրեւ նախագահ Ազգաժողովին խորհրդային պատուիրակութեան։

ԹԵՀՐԱՆԸՆ կը հետապնդէ թէ պինուռ – բաման ատեանին ընդհ. դատախազը, գօր. Ամմուսէ, մահապատիժ պահանջէց նախկին արտաքին նախարար Մսթֆէ – միի, Մեճլիսի դեր–նախագահ Ռազովի կիսկատար համարելով բան տանջա – ջարկեց յօդուած մը եւս աւելցնել, որուն համաձայն կուսակցութեան անդամները ենթակայ են հինդ տարի բանտարկու – թեան եւ տասը հազար տոլար տուգանքի։

Այս վերջնական բանաձեւը ձերակոյ – տին կողմէ քուէարկուեցաւ մէկի դէմ 81 ձայնով։ Երեսփ. ժողովն ալ ընդունելով Ներակոյտին տեսակէտը, բանաձեւը քուէարկեց 100ի դէմ 203 ձայնով, եւ հա – հանեցաւ որ խառն յանձնաժողով մը մանրամասնօրէն քննէ խնդիրը։

Ներակոյտը մէկ օր առաջ ալ ուրիշ բա – նաձեւ մը քուէարկած էր, որով մահա – պատիժ կը սահմանուի խարդախութեան առեն կատարուած լրտեսութեան համար։ Միեւնոյն բանաձեւին համաձայն, Մ. Նահանգներուն մէջ բնակող ո եւ է մէկը որ կը հետեւի օտար երկրի մը կամ կու – սակցութեան մը կողմէ սարքուած լրտե – սութեան եւ վնասարարութեան դասըն – թացքի մը, պիտի է յայտարարուի ամե – րիկեան իշխանութեանց։

ՋԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՆԳԼԻՈՑ ԹԱԳՈՒՀԻՆ Հիւս. Իրլանտա այցելեց, մնալով չորսուկէս ժամ, Պել – Ֆաստի մէջ։ Զորս հարիւր ոստիկաններ չարժման մէջ դրուած էին, ապահովու – թեան համար, նկատի առնելով Իրլան – տայի յեղափոխականներու սպառնալիքը։ Միայն չորս կասկածելիներ ձերբակալ – ուեցան։

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ նախագահը աղդա – րարեց թէ կարմիր Չինաստանը իր դէմ պիտի դանէ ամերիկեան Դրպ նաւա – բաժինը, եթէ փորձէ յարձակիլ Ֆորմո – զայի վրայ։

Մ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ արտաքին փոխ–նախա – րարը, Վիչինսկի, Փարիզ հանդիպեցաւ 48 ժամուան համար, Նիւ Եորք երթալու համար, իրրեւ նախագահ Ազգաժողովին խորհրդային պատուիրակութեան։

ԹԵՀՐԱՆԸՆ կը հետապնդէն թէ պինուռ – բաման ատեանին ընդհ. դատախազը, գօր. Ամմուսէ, մահապատիժ պահանջէց նախկին արտաքին նախարար Մսթֆէ – միի, Մեճլիսի դեր–նախագահ Ռազովի

(Էուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՈՐՊԷՍԶԻ ՇԱՀԻՆՔ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

●

Մեր ազգային գոյութեան պայքարին մէջ, կարեւոր, կրնանք ըսել վճռական դեր ունի հայ միտքը, այսինքն՝ հայ մտաւորականութիւնը, հրապարակագիր, դրագէտ ու բանասէրը։

Այն, հայ միտքը, կոչուած է առաջնորդի դեր կատարել, որքան ալ չունենայ իր արժանավայել դիրքը՝ այս նիւթա – պաշտ ու դաղափարազուրկ ժամանակներուն։

Անկարելի է ուրանալ սակայն, որ Հայոց նորագոյն պատմութիւնը չատ բան — ենթադրուածէն չատ աւելի — կը պարտի հայ դրողներուն, առհասարակ։

Հայ մամուլը մանաւանդ, իր հասատման օրէն իսկ, լուսաւորութեան ջահ մը եղած է հայ զանգուածներուն համար։ Ոչ միայն ազգային զգացում, ազգային ու քաղաքական գիտակցութիւն, գիտական ծանօթութիւն ու գրական դեղեցկութիւն մացուցած է հայ տուներէն ներս, այլեւ ազգային ու հանրային ամենադարդ կնճիռներու լուծման համար ճամբաներ մատնանշած է։

Հայ հրապարակագրութիւնը հանրային գործոց մը եղած է մեզի համար։ Կերտած է, ամէնէն առաջ, հայ լեզուն. արծար – ծած ազգային զգացումը. պանծացուցած հայոց պատմութիւնն ու մշակոյթը. ժո – ղովրդականացուցած է հայ գրականու – թիւնը. եւրոպական մտքի հետ չփման մէջ դրած հայ միտքը։

Ո՞ւր ենք այսօր, նկատի ունենալով վերջին քառասնամեակը։

Հայ հրապարակագրութիւնը, որ քա – ղաքական կուսակցութիւններու օրկան – ներով կը դեկավարուի այլեւս, ընդհան – րապէս, պատկերն է մեր հանրային կեանքին ու գործերուն։

*Սխալած չենք ըլլար, եթէ ըսենք՝ թէ հայ դաղափարական, ազգակերտ հրա – պարակագրութեան աւանդութիւնը կը պահուի դաչնակցական մամուլին կողմէ միայն, [illegible] – [illegible] – [illegible] –

ղողութեամբ, որ չարունակ Ուրֆայի շրջակայ գիւղաքաղաքներէն կը հրաւիրուէր առնախօսութեան համար:

Վերջապէս, 1878ին, Արեւեան ժողովուրդի պահանջին վրայ կը ղրկուի Տիգրանակերտ, այնտեղ Փիլիպոս Նալիկեան նոյն Նաճարեանի ձեռքով քահանայ օծուելու համար: Այդ թուականէն վերջ, Յակոբ վարժապետ Արեւեանը կը դառնայ Աբրահամ քհնյ. Արեւեան:

1879 Մայիս 20ին Ուրֆա կը հասնի երբեմն առաջնորդ հմուտ եւ դիտնական Խոբէն արք. Մխիթարեանը: Արեւեան քահանան կը դառնայ անոր աջ բազուկը:

1881 սեպտ. 18ին Ազգ. երեսփ. եւ քաղաք. ժողովները Արեւեան քահանան կ'ընտրեն Ս. Սարգիս վանքի փոխ-վանահայր: Այս նշանակումը բարերախտութիւն մը կ'ըլլայ վանքին համար: Արեւեանի օրով այդ բազմադարեան հնութիւն ունեցող վանքը աննախընթաց բարգաւաճում մը կ'արձանագրէ: Արեւեան իր ձեռագիրներու երկրորդ հատորին մէջ հետեւեալ կերպով կը պատկերացնէ այդ չինարարութիւնը. «Սեպտ. 18 Ազգ. եւ բեսփ. եւ Քաղաք. ժողովոյ որոշմամբ, ընդ նախագահութեան եւ հաճութեան առաջնորդ Ս. հօր, փոխ վանահայրութեան պաշտօն կը յանձնուի Աբրահամ քհնյ. Արեւեանի. այս առեն կ'աւելնայ վանքին մէջ քանի մը հատ սենեակներ, Ս. եկեղեցւոյ մէջ մկրտութեան տեղին քարու-քանդ տեղեր կը յարդարին, այդեստանայ ցանկերը կը նորոգին, Ս. Եփրեմ Մուրիի դերեզմանատեղին վայելուչ ձեւ մը կ'առնէ՝ կը չինուի, բայց 1889 Մ. Պատասարեան Յովհաննէս ազգի ծախիք քարաշէն դմբեթով մը դեղեցիկ կ'չինուի, սիւներով կ'վերականգնի, սիրուն տեսքով մը կը զարդարուի»:

Ս. Սարգիսի վանահայրութեան առաջին տարին, Արեւեան կը վերջացնէ Ուրֆայի պատմութեան առաջին հատորը: Աչքառուկէր այս քահանան, հակառակ իրեն եղած յորդորներուն, կը չարունակէ գիշեր ցերեկ աքսիլ, ու ահա 1884ին, ծանր կերպով կը հիւանդանայ ու կը ստիպուի լքել վանահայրութեան իր պաշտօնը:

1889ին Արեւեան կ'ատարակ Ուրֆայի պատմութեան երկրորդ հատորը: Յոգնութիւնն ու հիւանդութիւնը պարզ կերպով կ'երեւին այս գործը փակող հետեւեալ տողերուն մէջ.

— «Ահա գրեցի որչափ որ ժամանակին, պարագաներն ու անձնական տկարութիւնները կը նեղէր եւ տկար գրիչս կը տանկէր, եւ գայլոց կը թողում, հայրենասէր նոր սերնդեան նորածիլ որդւոց»:

Համառօտ այդ կենսագրականը կը փակուի այս մեծ Հայուն եղերական վախճանով: 1895ի դեկտեմբերուն ընթացքին, Արեւեան քահանան իր 57 տարեկան հասակին մէջ Թուրքերու ձեռքով կը սպաննուի ու կը տառնայ նահատակի լուսապսակը:

Ուրֆայի այս համեստ քահանան, այսօր իր ծննդեան 116 տարի վերջ, հին Ուրֆայի պատմութեան լոյս տեսնելուն, երեւան կը բերուի ահա, որպէսզի հայութիւնը ճանչնայ իր արժանաւոր զաւակներէն մէկը:

Աբրահամ քհնյ. Արեւեանի այս գործ աշխատութիւններուն մէջ, ընթերցողը բացի պատմական կարեւոր չրջանի մը պատկերացումէն, պիտի գտնէ նաեւ հեղինակին անձը՝ խորունկ կերպով հայրենասէր եւ աւանդապահ:

Մեզի կը մնայ յարգանքով խոնարհիլ այս մեծ Հայուն յիշատակին եւ անոր մեծարժէք գործին առջեւ:

ԱՐԱՄ ՍԱՀԱԿԵԱՆ

ԿԵՆԴԱՆԻ ՎԱՌԱՐԱՆ ՄԸ

ԽՄԲ.— Հալէպի ժրաջան Առաջնորդը, Զարեհ եպսկ., ուշագրաւ պատգամ մը ուղղած էր Քարէն Եփփէ ճեմարանին շրջանաւարտներու հանդէսին: Այս առիթի մեր պաշտօնակիցը, Արեւելք հետեւեալ խորհրդածութիւնները կ'ընէ, պարզելով ճեմարանին կատարած յառաջդիմութիւնը.—

1947ին, երբ Հալէպի ազգային իշխանութիւնը կը ձեռնարկէր ճեմարանի հաստատումին, դլխաւորութեամբ Առաջնորդ Սրբազան Հօր, ընդհանուր էր այն մտավախութիւնը, որ պործը կը մնայ կէս ճամբան: Ամէնէն խանդավառ մարդն իսկ կը տարակուսէր ձեռնարկի վերջնական յաջողութեան մասին:

Ու զարմանալի չէր այս թերահաւատութիւնը, որովհետեւ երկրորդական վարժարան մը անտեսական ամուր կերտուածներու կը կարօտի ամէն բանէ առաջ, — մինչ ճեմարանը ապահով ու ներկայանալի դասարան մը իսկ չունէր, առանց չինուած իր 22 ուսանողները պատսպարելու համար...

Ինչ անդամ այնքան անճշմարիտ է այն խօսքը, թէ հաւատքը լեռներն իսկ կը չարժէ: — ճեմարանի չուրջ բոլորուած ժողովականութիւն, խնամակալութիւն եւ ուսուցչութիւն՝ իրրեւ հիմնական դրամագլուխ ունէին. եւ ժամանակը ցոյց տուաւ, որ անոնց յանդգնութիւնը փըր-փուր ու ցնորական խանդավառութիւն չէր: Հայ ժողովուրդը տարուէ տարի հաստատեց, թէ Հալէպի ազգային իշխանութեան ձեռնարկը թեւադրուած էր համազգային ընդհանուր մտահոգութիւններէ, ու կը ձգտէր տարիներու ընթացքին փայփայուած այլ երազներ չիրագործուած երազ մը չօշափելի գործի վերածելու: Սուրիահայութեան համար անյետաձգելի պահանջ էր ճեմարանը, եւ եթէ նիւթական անյաղթելի դժուարութիւններ կային, կարելի էր մաքառիլ նիւթական թէ բարոյական խոչընդոտներու դէմ, համագասխան նուիրումով եւ աշխատանքով:

Առաջին իսկ քայլերուն մէջ, ճեմարանի խնամակալութիւնը ուղեց համազգային ձեռնարկի մը իսկական տարողութեամբ հրապարակ դնել Հայ Երկրորդական վարժարանի հարցը. ու պէտք է հպարտութեամբ արձանագրել, որ գաղութահայութիւնը անվերապահ դուրգուրանքով եւ չահագրգռութեամբ բոլորուեցաւ Հաստատութեան չուրջ, նիւթական անփոխարինելի աջակցութեամբ: Հանրային մեր բոլոր կազմակերպութիւնները, — Հայ Օգնութեան Միութիւն, Կրթական Հիմնարկութիւն, Ս. Օ. Խաչ, Հայրենակցական Միութիւններ եւ ան-հատ բարերարներ, իրենց բոլորանուէր մասնակցութիւնը բերին Գործին, ու այդ մասնակցութիւնն էր՝ որ հնարաւորութիւն տուաւ պատասխանատուներուն, ճեմարանը դնելու ապահով հիմերու վրայ:

Աւտաքին նպաստի կարգին, անշուշտ նաեւ Ազգ. իշխանութեան կարելի առատ ւելագոյն աջակցութիւնը իր փրկարար դերը ունեցաւ: Ու, եօթը տարուան ընթացքին, ճեմարանը ինքնաբաւ դարձաւ վերջապէս:

Ճեմարանը տարեկան 70·000 սուրիա-կան ոսկիի պիւտճէ մը ունեցաւ այս տարի: Այս 70·000ը՝ եկաւ հայ ժողովուրդէն, — Սուրիա եւ արտասահման: Թէ-ւերը բաւական պերճախօս են, եղրակացնելու համար՝ թէ Ազգ.-Բարէնեփփէ երկրորդական վարժարանը այսօր համաժողովրդական վստահութիւն կը վայելէ, ու արժանի է այդ վստահութեան՝ իր ուսումնական, բարոյական թէ ոգեկան նպաստով:

Առաջնորդ Սրբազան Հօր հատատումը, ճեմարանի մասին, նուազագոյն ու զուսպ արտայայտութիւնն է ճշմարտութեան մը. — «...Անցեալ տարի, արդէն ճեմարանը պատուաբեր արդիւնք ձեռք ձգեց ու հասցուց պատուղներ, որոնք ոչ միայն փառք ապահովեցին ճեմարանին, այլեւ, այս տարի, պետական քննութեանց ընթացքին, պատիւ բերին Ֆրանսական երկրորդական այն հաստատութեան, որուն աշակերտները դարձան, իրենց Բ. պաքալորէայի պատրաստութեան համար: Մեր չրջանաւարտները վստահօրէն պիտի չարունակեն նոյն պիտակցութեամբ աշխատիլ, ու վստահ ենք, թէ տարուէ տարի մեր յաջողութիւնները պիտի զարգանան ու կրկնապատկուին: Այս հաստատութիւնը պիտի դառնայ ոչ թէ Հալէպի Ազգ. Քարէն Եփփէ ճեմարան, կամ Սուրիոյ Հայ Երկրորդական վարժարան, այլ՝ Սփիւռքի Հայ Երկրորդական վարժարան, ու պատուաբեր տեղ պիտի ունենայ, որովհետեւ այն ոգին եւ աշխատանքը, զորս մենք այստեղ ցոյց կուտանք, եւ մասնաւորաբար այն պիտակցութիւնը՝ զոր մեր ուսանողները ցոյց կուտան այս հաստատութենէն ներս, պատասխանատուութիւնը՝ որուն իրենք պիտակից են, դիրենք պիտի դարձնէ հայութեան համար պատուաբեր տարր մը, հաւատարիմ՝ մեր անցեալին, պիտակից՝ մեր ներկային, ու հաւատքով լեցուն՝ դէպի մեր ապագան: Դժուար գործ էր զոր կատարեցիք, ըստ ամենայնի, զժուար. նիւթական դէմի վրայ մեծ դժուարութեանց հանդիպեցանք. առաջին անդամն է, 1947էն ի վեր, որ ճեմարանը կը հաւատարակչռէ իր պիւտճէն, պատուաւոր կերպով: Ու ասոր մէջ՝ մենք ոչինչ ըրինք: Պիւտճէի հաւատարակչռութեան մէջ՝ լաւագոյն աջակցութիւնը բերաւ մեղի, մեր ժողովուրդը. աշխարհի ամէնէն հեռաւոր անկիւններէն մինչեւ այստեղ, մեծահարուստէն մինչեւ աղքատը, միջակորեաբէն մինչեւ պարզ արհեստաւորը, անխտիր ու առանց ակնկալութեան: Ա-նանց փոխարինութեան որ եւ է զգացում, մեր ժողովուրդը բերաւ իր մասնակցութիւնը մեր բոլոր ճիդերուն: Ցարդանք ու պատիւ մեր ժողովուրդին»:

ԿՈՉ ՖՐԱՆՍԱՀԱՅՈՒԹԵԱՆ

Հայրենակիցներ,

Քառասուն տարիներ անցած են այն օրէն երբ՝ Իրաւունքը, Մշակոյթն ու Ա-զատութիւնը մարմնացնող Ֆրանսան, վտանգի մէջ էր:

52 տղերու կարդին Հայերն ալ լթելով իրենց ընտանիքը, խաղաղ կեանքն ու պրազմունքը, քաջաբար յառաջ նետուեցան պաշտպանելու համար Ֆրանսան:

Չորս տարի չարունակ, առանց ընկրկելու, կուրծք տուին թշնամիին զրոհներուն, թափեցին իրենց արիւնը Ֆրանսայի ընկերներու հետ միասին, որպէսզի յաղթանակէ Արդարութիւնը:

Ֆրանսայի ժողովուրդը չէ մոռցած Օսման կամաւորներու եւ Մարտիկներու կատարած դերը 1914–19ի պատերազմէ տարիներուն: Ֆրանսահայերն ալ պէտք չէ մոռնան որ չատ բան կը պարտին այն խումբ մը հայ կամաւորներուն, որոնք իրենց արեան գնով կերտեցին Ֆրանսա-հայութեան փառքը:

Ահա այդ զգացումէն տարուած, Հայ Կամաւորներու եւ Մարտիկներու Միութիւնը այսու կոչ կ'ուղղէ ամբողջ Ֆրանսահայութեան որ՝ [illegible] ստկան անցեալին 40ամեակի ոգեկոչութեան, որ մեծ չուքով տեղի պիտի ունենայ 21 Օգոստոս, ն չաբաթ օր հետեւեալ յայտարարով. —

Ժամը 9·30ին հանդիսաւոր պատարագ Ենվալիտի եկեղեցիին մէջ:

Ժամը 10·30ին չքանշաններու եւ դրօշակներու յանձնում, Ենվալիտի պատուոյ բակին մէջ:

Ժամը 13ին այդ Ամերիկեան Կամաւորի յուշարձանին. Փլաս տէ պ'Էթա պ'Իւնի:

Ժամը 13·10ին այդ Հայ Կամաւորներու յուշարձանին, Փարիզի Հայոց եկեղեցին, 15 ռիւ Ժան Կուժոն:

Ժամը 13·30ին այդ Արեւելեան Հրեա-ներու յուշարձանին:

Ժամը 14ին այդ Կարիպալտիներու, Յոյներու եւ Չեխերու յուշարձաններուն, Փեռ Լաշէզի գերեզմանատունը:

Այդ Էսքատրիլ Լաֆայէթ յուշարձանին (Կառչ):

Ժամը 14·30ին այդ Իտալական Գունդի յուշարձանին, 5 ռիւ Ժիւլ Ֆէյրի:

Ժամը 15ին ընդունելութիւն Փարիզի քաղաքապետարանին մէջ:

Ժամը 17·30ին համախմբում բոլոր կամաւորներու եւ մարտիկներու իրենց զրօշակներով Մեթրօ Ժորժ Ե. անկիւնը:

Ժամը 18ին թափօր նուագախումբով դէպի Յաղթական Կամար:

Ժամը 18·30ին Յաղթական Կամարի Բոցի արձարձում:

ԿՆԻՔ

ԵՐԵՒԱՆԻ ԱՆԹԵԼԷՆ

Երեւանի անթելէն վերջերս արտասահման եղած են եղիչէ Զարենցի եւ իմ Անուշը, ուրկէ բանաստեղծը, իշխանութեան հրաւիրումով «հրաժարած» էր... Սիրլա Կամպուտիկեան արտասանեց հայ լեզուին ձօնած իր ծանօթ քերթուածը: Մինչեւ Աբեւելքի թերթերը կը գրեն թէ ձայնասփիւռէն կուտան նաեւ «Հայաստան, երկիր գրահատաւոր» եւ «Յանկամ տեսնել գիմ Կիլիկիա» երգերը: Հայաստանի քայլերգը կ'երգեն առանց բառերու: Քայլերգին մէջ ինչպէս յայտնի է կայ ոչ միայն Լենինի, այլեւ Սթալինի անունը...

ԿԱՐԴԱՑԻ՛Ք ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԻ՛Ք «ՅԱՌԱՋ»Ը

ՀԱՐԱՋԱՏ ՈՐԴԻ...

Գ.

— Ի՞նչպէս, դուէնց բժիշկը այլայլած:

— Կինս յղի է, ըսաւ Բենիամին հանդիսաւոր հպարտութեամբ մը:

— Ցվի՛, կրկնեց տոքթորը զարմացած նայելով այդ մարդուն:

— Այո յղի: Գիտէ՞ք ինչ ըրի, տոքթոր, չարունակեց Բենիամին լայն չունչ մը առնելով. Փարիզ գացի եւ զարմանուեցայ: Երեք ամիս մնացի հոն: Բայց, որքան որ կը յիշեմ, դուք ըսիք թէ այս հիւանդութիւնը անբուժելի է

Բժիշկը յայտնապէս խառնած էր. իր դիտնականի փորձառութիւնն էր որ կասկածի կ'ենթարկուէր:

— Երանի թէ ես սխալած ըլլամ, ըսաւ: Բայց կը հաճի՞ք թոյլ տալ որ անդամ մըն ալ քննեմ ձեզ

Իսկոյն, Բենիամին իր մարմինը յանձնեց բժիշկին, որ երկարօրէն քննեց զայն. եւ չարամիտ ժպիտ մը նկարուեցաւ իր չրթունքներուն վրայ:

— Ձեզի մարդ, ըսաւ իր միքէն:

Երբ աւարտեց.

— Այո, թերեւս իրաւ ազկկցած էք, ըսաւ. վերջապէս Փարիզի բժիշկները մեզ վրայ գերազանցութիւն ունին: Ուրախ եմ որ վերջապէս դաւկի մը տէր պիտի ըլլաք. չնորհաւորութիւններս:

Երբ Բենիամին դուրս կ'ելլէր իր խուցէն տաքթ. Ոզորեան անոր եռեւէն նայելով արցահատալից աչուըներով կ'ըսէր.

— Ափսոս մարդկային յիմարութեան. խեղճ գոհ, որ պատիւը գինովը գաւակ մը տէր պիտի ըլլաս, հարազատ գաւկի մը...

Հետեւեալ օրը մայրն ալ իմացաւ մեծ եղելութիւնը: Իր առաջին տպաւորութիւնը սեւակ մը սոսկում եղաւ, փոխանակ ուրախութեան: Մաքին մէջ առնէ մը ի վեր բոյն դրած կասկածները մէկէն կ'արթննային, գժնդակ իրողութեան մը ձեւը կ'առնէին: Տոամ մը կը դառնար իր չուրջը, լուն եւ թաքթաքուր: Այդ ընտանիքին անդամներէն իւրաքանչիւրը կոչուած էր գեր մը կատարելու այդ տոամին մէջ: Իրենը որոշ էր եւ նախագծուած: Իր աղջիկը յղի էր, Թոման մը պիտի տիրանար, լաւագոյն փառքը որուն կրնար արժանանալ իր զիրքն ու տարիքը ունեցող կին մը:

Ի՞նչպէս կարելի էր չուրախանալ: Վակեց չիտակ իր տպերոջը սենեակը, երբ ծերունին կաչեցաւ խոշոր թիկնաթոռի մը մէջ թաղուած, ակնոցը քիթը, թիւրի Ֆրանսական Ցեղափոխութեան Վարդան փաշայի թրքերէն թարգմանութիւնը կարդար:

— Սարգիս ապա, ըսաւ Սոֆիկ հանըմ, ուրախութենէն չունչը բռնուած եւ խօսելու զրեթէ անկարող:

— Ի՞նչ է, հարս, ըսաւ Սարգիս ապա, դիրքը ծունկերուն վրայ դնելով եւ ակնոցներուն վրայէն անոր նայելով, դող եղած:

— Աչուընիս լոյս, Սարգիս ապա, քեզի ապուր մխիւժէ մը: Ութ ամիսէն Թոման մը տէր կ'ըլլանք:

Ծերունին երիտասարդական աչխոյժով մը ցատկեց տեղէն, ակնոցը հանեց դրաւ թիկնաթոռին վրայ եւ յուղումէն դողդողացող ձայնով մը՝

— Սուտ չըլլայ ,հարս, ամաճ, իրա՞ւ կ'ըսես, Աստուծոյ ողորմութիւնը...

— Իրաւ է, իրաւ, Սարգիս ապա, ալ չիկա իր բերնովը ըսաւ:

Եւ հակառակ իր սովորութեանը, սենեկապղեհսով, Սարգիս ապա իր հարսին հետ աճապարանօք դուրս եկաւ սենեակէն, եւ երկուքը մէկ եղան վերի յարկը, Մալվինէի սենեակը: Մանկամարդ կինը առանձին էր եւ հայելիին առջեւ մազերը կը յարդարէր:

— Մալվին, ըսաւ մայրը, հօրեղբօրդ տուի բարի լուրը. ուրախութենէն չի հաւատար կոր...

ԵՐՈՒԱՆԴ ՍՐՄԱՔԷՇԽԱՆԼԵԱՆ

եւ նախկին նախարար Ալի Շայեկանի դէմ։ Երեքն ալ Տոքթ. Մոսաեդի գործակիցներն են եւ կ'ամբաստանուին թէ կ'ոչդին տապալել միապետութիւնը, գահընկեց ընելով Շահը եւ հանրապետութիւն հռչակելով։

ԹՈՒՆՈՒՉԻ վարչապետը, Թահար պէն Ամմար, Փարիզ եկաւ Գշ. օր խորհրդակցելու համար կառավարութեան հետ, յուլիս 31ին խոստացուած ինքնավարութեան մասին։ Պ. Մենդէս-Ֆրանս ճաշի հրաւիրեց վարչապետը եւ հետեւորդները, որոնք Փարիզ պիտի մնան առնուազն երեք օր։ Նոր Տեսքուր կուսակցութիւնը, որ ցարդ կ'ընդդիմանար ֆրանսական քաղաքականութեան, հաւանութիւն յայտնեց խոստացուած ինքնավարութեան։

ՊՐԱԶԻԼԻՈՑ ներքին ապահովութիւնը խանգարուած է իբրեւ հետեւանք օդանաւային հաղարապետ Ռուբինս Վալի սպանութեան։ Շարժման մէջ դրուած են դինուորական, ոստիկանական եւ օդանաւային ուժերը, ձերբակալելու համար մարդասպանը, որ մաս կը կազմէր նախագահին անձնապահ դունդին եւ փախած է անմիջապէս։

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ կառավարութիւնը աղաղարարութիւն մը ուղղեց առեւտրականներուն, դիտել տալով թէ ներկայ պայմաններուն մէջ «անկարելի է արագ եւ ծաւալուն առեւտուր խորհրդային երկիրներու հետ»։

ՊԱՂՏԱՏԷՆ կը հետապրէն թէ Իրաքի ընկերվարական կուսակցութիւնը, Ումմա, որ 22 աթոռ չահած էր անցեալ յունիսի ընտրութեանց մէջ, որոշեց լուծարել, «նկատելով որ կուսակցութիւնը իր ներկայ ձեւով չի կրնար իրագէս ծառայել ազգին»։

Ե. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ զեկոյց մը հրատարակեց որուն համաձայն 14 միլիոն հեկտար խոպան հող մշակուած է այս տարի։ Աւելի քան 150·000 մանուգէա հողագործներ մանակցած են այս աշխատանքին։

ԱՇԽԱՐՀԻ ԱՄԵՆԱՒՈՐ ԱՆԴՈՒՆԴԸ և բեան հանուեցաւ Ֆրանքեւիտալական սահմանագլուխին վրայ, Ալփ-Մարիթիմի Մարկարիս լերան տակ, 840–1200 մեթր խորութեամբ։ Պեղումները պիտի շարունակուին յառաջիկայ տարի։

– ԿԻՊՐՈՍԻ խնդիրը անընդհատ կ'ապծարծուի Ցունաստանի մէջ։ Կիրակի օր 3000 ուսանողներ թափօր մը կազմեցին Աթէնքի փողոցներուն մէջ, «Էնոսիս» (միացում) աղաղակելով։ Ցուցարարները կանգ առնելով Անծանօթ Զինուորի դամբարանին առջեւ, երդում ըրին, կիպրոսի ազատագրման համար։

ԻՐԱՔԻ մէջ երեսփ. ընտրութիւնները պիտի կատարուին Սեպտ. 12ին։ Վերջին երեսփ. ժողովն ընտրուած էր յունիս 9ին, բայց անմիջապէս լուծուեցաւ։

ԱՀՌԱՍՊԱՀՈՒԹԵԱՆ դէմ պայքարը հետզհետէ կը սաստկանայ Ե. Միութեան մէջ։ Հողագործական հաստատութեան մը ուսանողներէն երկու երիտասարդներ հինգ տարի բանտարկութեան դատապարտուեցան այն ամբաստանութեամբ թէ դինուցած, մարդիկ խոշտանգած, սրճարանի մը փեղկերը եւ պնակները կոտրած են։

ԱՆՁՐԵՒՆԵՐԸ կը չարունակուին Փարիզի եւ ամբողջ Ֆրանսայի մէջ։ Տեղ-տեղ ձիւն եւ կարկուտ ալ կը տեղայ։ Այս պատճառով չատեր չկրցան օգտուիլ օգոստ. 15ի արձակուրդէն։ Երկաթուղիներու վարչութիւնը հարկադրուեցաւ քակել 23 յատկացուածական կառախումբեր, ճամբորդ չտանելով։

ՄՈՍԿՈՒԱՅի թերթերը կը գրեն թէ մեռած է Լեւոն Սաֆրաձեան որ առաջ – նախարդ չինարար մըն էր եւ կառուցած է Զելենկանակի մեքենաչարժ արօրի գործարանը, Եարոսլաւի եւ Կորքիի ինքնաչարժի գործարանները եւ ուրիշ բազմաթիւ հաստատութիւններ։ Քարիւղի ճարտարագործութեան փոխ – նախարարն էր 1949ին ի վեր, 61 տարեկան։

ԱՆԴՈՒՆԴԻՆ Մէջ մնացած երիտասարդ երկրախոյզին՝ Մարսէլ Լուպանի մարմինը կարելի եղաւ դուրս հանել հետախոյզական ճիղերով որոնք տեւեցին 36 ժամ, դիշեր ցերեկ։ Պահ մը կը վախցուէր որ ապառաժները անդունդը պիտի դղրդին հետ։ Անճատագէտներէն Ժոզ Պիտկէն, որ դպրդին կ'ընկերանար, բոլորովին ուժասպառ եղած էր եւ դժուարութեամբ դուրս հանուեցաւ վերջին 80 մեթրէն։ Վեց հոգի մասն էին Փիէռ Սէն Մարթէնի անդունդը, ուր երկու տարի առաջ մեռած էր Մարսէլ, մօտ 400 մեթր խորութեամբ։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Հ. Ց. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ կը տօնուի յառաջիկայ Նոյեմբեր 7ի դիշերը, Մխիթարեան մեծ սրահին։

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՆԻՍԻ ՄԷՋ

ՆՈՒԻՐՈՒՄԸ ԽԱՆԱՄԱՐԻ ԵՒ ՍԱՄՆՈՑ ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԵԱՆ 50ԱՄԵԱԿԻՆ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դաշնակցութեան Նիսի կազմին կողմէ։

Յովանաւորութեամբ ՄԱՐՍԷՑԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻՆ։

Այս կիրակի ամբողջ օրը, Լա Քոլ սիր Լուի գետեզերեայ գեղեցիկ անտառին մէջ։

Կը խօսի ընկեր ՊԵՏՐՈՍ ՉՈՒՒՔՃԵԱՆ։

Գեղարուեստական բաժին, երգ, արտասանութիւն եւ անակնկալներ։

Ծանօթութիւն.— Մասնաւոր օթօբար Փլաս Մասենայէն ժամը 9ին։

Հանրակառքի կայարանէն ժամը 10, 11, 14, 14·30 եւ 15, իջնել դիւղ չմտած, քալել մինչեւ գետեզերեայ մեծ կամուրջը։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ՄԱՐՍԷՑԼ.—Ֆր. Կ. Խաչի Սէն Ժեռմի մասնաճիւղի վարչութիւնը չնորհակալութեամբ առացած է Պ. Գրիգոր Յակոբեանի մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի, Տոքթ. Ց. Սիվրիհիսարեանէ, Պ. Կ. Ճանիկեանէ, Եղբարք Թիւթիւնճեաններէ հազարական ֆրանք։

Այրի Տիկին Աւետեանի մահուան առթիւ Խոհոան ծաղկեպսակի Պ. Համբարձում Քոչեանէ 500 ֆրանք։

Այրի Տիկին Ա. Աբէշեանի մահուան առթիւ Պ. Կարապետ Համպարեանէ հազար ֆրանք Ֆր. Կ. Խաչին, (հազար Ֆր. ալ Մարսէյլի Հայ Արհեստներուն)։

PREUVES

Լոյս տեսաւ Սեպտեմբերի թիւը։

Գրական եւ քաղաքական ամսաթերթ, ճոխ բովանդակութեամբ։ Թիւ 43։

Revue Mensuelle Littéraire et Politique

C. C. P. 178.00 Paris. Adresse 23, Rue de la Pépinière, Paris (8e)

ՍՏԱՅԱՆՔ

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ. Հատընտիր կտորներ, թարգմանուած ռուսերէնէ, հանդուցեալ Ալիէ Թրէնդեանի կողմէ։

Թիւրան 1954։

ԿԻՆԸ ՏԱՐԲԵՐ ԱՉԳԵՐԻ ՄՕՏ (համառօտ տեսութիւն), պատկերազարդ։ Կազմեց՝ Լեւոն Մելիքի։ Թիւրան 1954։

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Արձանագրութիւնները բացուած են 1954 1955 ուսումնական տարեշրջանի համար։ Կը խնդրուի բոլոր հայ ծնողներէն, որոնք կը փափաքին աղջկայիկ այս դարաւոր հաստատութեան մէջ տպահովել իրենց գաւակներուն տոհմային եւ ֆրանսական կրթութիւնը, օր առաջ, դիմել տեսչութեան, արձանագրութեան համար։

Մուրատեան վարժարանի այցելութիւնները՝ Շաբաթ եւ երկուշաբթի օրերը եւ ժամադրութեամբ։

Direction Collège Arménien
26, Rue Troyon - Sèvres (S. O.)
Tél. : OBS. 18-28

ՕՎՎԱԳՆԱՅՈՒԹԻՒՆ ԴԻՊԻ
Lisieux - Deauville

Կազմակերպուած Ֆր. Կ. Խաչի Առնուվիլի մասնաճիւղին կողմէ, այս կիրակի առաւտ ժամը 5ին։

Արձանագրութեան համար դիմել Պ. Ն. Նիկողոսեանի 121 Ավ. Ալբի Պարոլիս, հեռ. 446, Կօնէս։ Մասքի մասնակցութիւն երթուղարձի համար 1200 ֆրանք։

ՑԵՏԱԶՈՒՈՒԱԾ Է

Ֆր. Կ. Խաչի Վիէնի մասնաճիւղին դաշտահանդէսը, որ տեղի պիտի ունենար այս կիրակի, 22 օգոստ., յետաձգուած է օդին անյարմարութեան պատճառով։

ԿՈՄՈՍԻ

(ՎԱՀԱՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆ)

«Խոնարհ հերոսները» եւ «Իմ Ցուչերը» տրամադրելի են տակաւին։

Դիմել Գավէզեանի՝

Cavezian, 37 Rue de Trevise
Paris (9e)

ԴՊՐՈՑԱՍԻՐԻ խնամակալութիւնը կը յայտնէ պաշտօնապէս, որ աշակերտուհիներու ընդունելութեան արձանագրութիւնները բացուած են արդէն։ Մնողները կ'ընդունուին երեքշաբթի, հինգշաբթի եւ շաբաթ օրերը, մինչեւ կէս օր։

Դիմել վարժարանը, Ռէնսի, 1 Պուլվ. տիւ Նօո, էկլիզ Փանքէնէն 146 թիւ հանրակառք առնելով։

ՁԵՐ ԼԱՒԱԳՈՅՆ ՁԱՇԱՐԱՆԸ

Լ Ի Լ Ա-Ն Է

Հաւեղ, մաքուր եւ մատչելի

24, Rue St. Lazare, PARIS
Métro N. D. de Lorette ou Trinité.

Շաբաթ, կիրակի եւ երկուշաբթի իրիկունները արեւելեան նուագ։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՄՕՏ

ԿԸ ԳՏՆՈՒԻՆ ՀԵՏԵՒԵԱԼ ԳԻՐՔԵՐԸ.—

ՌՈՒԲԷՆԻ ԳՈՒՇԵՐԸ, 7 հատոր։ Գինն 6000 ֆրանք։

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ – ՆԵՐ (Ն. Ադոնց), գինն 1000 ֆրանք։

ԳՐԻԳՈՐ ՆԱՐԵԿԱՑԻ, (ֆրանսերէնի թարգմանեց Լիւք Անտռէ Մարսէլ, ուրիշ ժողովրդական բանաստեղծութիւններով)։ Գինն 1000 ֆրանք։

Կ. ՍԱՄՈՒՆԻԻ «Պատմութիւն Արեւմտահայ արդի Գրականութեան» Գինն 800 ֆր.։

Թղթատարի ծախքը գնողին վրայ։

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

երաժշտապետ Լ. ՃԷՐԱՀԵԱՆԻ «ԱՌՋԵՒՆ ՏՕՆԱԿԱՐԳ»Ը

Որ կը պարունակէ դիւերային, առաստեան եւ Ս. Պատարագի երգեցողութիւնները, հինգ տաղաւարներու, Տեառն-ընդառաջի, Մեծ Պահոց կիրակիներու, Շաբաթ երեկոներու, Խաղաղականի եւ կեսցի եւ հանդուստեան չարականները՝ հանդերձ ծանօթութեամբ։ Անհրաժեշտ առաջնորդ մը եկեղեցականներու եւ աշխարհականներու։ Իր տեսակին մէջ անհրաժարելի։

Գինն՝ 500 ֆր. Թղթատարի ծախքով 550 ֆրանք։ Ճանճնարարութիւնք կանխիկ վճարումով։ Դիմել՝

Levon Djérahian
32 bis, Bld. des Fauvettes
Beaumont-Marseille.

Le Dome Ararat

Chez « SOUREN »

Նիսի լաւագոյն ճաշարան – դարեջրատունն է

1, Avenue Thiers, NICE
Tél. : 890-38

Օղի, ազանգերներ, խորոված, եւ ձեր փնտռած բոլոր համապատասխան կերակուրները։

Անպայման անգամ մը փորձեցէք ձեր արձակուրդի միջոցին։

OCÉANIA

ՕԴԱՆԱՒԻ, ՇՈՓԵՆԱՒԻ ԵՒ ԵՐԿԱԹՈՒՂիի ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ՏՈՄՍԵՐ ԿԸ ՎԱՃԱՌՈՒԻՆ

վիզայի եւ անցագրի բոլոր ձեւակերպութիւնները, Հարաւային եւ Հիւսիսային Ամերիկաներու, Ֆաւատա, Թուրքիա, Լիբանան։ Ամէն մանրամասնութեանց համար գրել՝

M. Baronian

38, Rue de la Republique. Marseille
Bureaux à Paris
Tél. Colbert 53-13 — 42-58

Adresse telegraphique PACATLAN
4, Rue de Castellane.

ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԳՐԱՏՈՒՆԸ

ԳՐԱՏՈՒՆ ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

Հայագիտական եւ արեւելագիտական գրքեր ամէն լեզուով
ՀԱՑԹԱՑԹԻՂ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ, ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ եւ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԿԱՐԵՒՈՐ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ԵՒ ՄԵԾ ՄԱՏԵ ՆԱԽԱՐԱՆՆԵՐՈՒ

Librairie Orientale H. SAMUELIAN
51, Rue Monsieur - le - Prince Paris (6e)
Tél. Dan. 88-65 Chèque Postal Paris 1278-35

Բոլոր ապսպրանքները կը գործադրուին օրը օրին

Մամուլի տակ է հայերէն գրքերու ԸՆԴԱՐՁԱԿ ԳՐԱՑՈՒՑԱԿԸ, որ ձրի պիտի ղրկուի փափաքողներու։ Արձանագրուիլ այժմէն։

MAISON ARDY

— GROS — S. A. R. L. au Cap. 12.000.000 — DEMI - GROS —

Tél. Cen. 14. 11 R.C.Seine 3337021 B.

Tél. Cen. 46.87 C.C.P. Paris, 6401.06

(ՏՆՕՐԻՆ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ)

86-89, RUE DE CLERY, PARIS (2e)

Հաստատութիւնը մասնագէտ է Bonnetterie եւ sous-vêtements ի վերաբերեալ ամէն տեսակի, եւ ունի փրանսական մեծագոյն տուներու ապրանքները։

Jil - Polichinelle - DD - Mont d'Ecosse - Le Collègien - Le Chat
J. E. T. - Aviette - Parker Nemausa - Tixolid - Eminence -
Kangourou - Belesta - etc. etc
Caleçon Molletonnés - Le Belier - Le Vosgien - Trimeca etc. etc.
Միշտ տրամադրելի Ա. եւ Բ. կարգի ապրանք

Rayon spécial de ganterie et de mouffles en laine

pour HOMMES, FEMMES et ENFANTS.-

ԲՈԼՈՐ ՎԱՃԱՌՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Gros, Demi-Gros

Գուլպայ, մի – պա, ներքին ներմա – կեղէններ, ԱՍԵՆԱՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ԳԻՆՆԵՐՈՎ։

Նոր գրքեր

Articles polichinelles-ի համար։

Միակ հասցէն՝

BONNETERIE BEAUBOURG

227, Rue St. Martin, PARIS (3e)
Tél.: ARC. 66-50

- Imp. Araxes 46, rue Richer. Paris

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél.: PRO. 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R. C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. Հատը 12 ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ
20
ՕԳՈՍՏՈՍ
★
VENDREDI
20 AOUT
1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7449 30e ANNEE | Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2860

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՈՒՐԻՇ ԽՈՐԹ ԲԱՌԵՐ

●

Թուրքերը պիղծ բառ մը ունին, կեա–վուր, որ տարիներով ծառայեց կրօնա – կան եւ ցեղային ատելութիւն սերմանե – լու երկրին մէջ։

Պետութեան վարիչները եւ կամակա – տարները այդ բառով կը չեչտէին Իսլա–մին զերադիշողութիւնը, միշտ ստորադաս տատիճանի մը վրայ պահելով ոչ – թուրք փոքրամանութիւնները։

Բառը ոչ միայն անարգանք էր, այլ եւ ազդանշան մը, ի հարկին պատուհասելու համար քրիստոնեան, իբրեւ անհատ կամ համայնք։

Քանի մը վարչաձեւեր փոխուեցան Թուրքիոյ մէջ, բայց «կեավուր»ի հոգե–բանութիւնը այնքան արմատացած է որ, միշտ ալ կրնայ յիշեցնել զարաւոր խրա–մատը։

Այս պղծաբանութեան իմաստն ունին երկու նորելուկ եւ մակաբոյծ բառեր, «Հայաստանասէր» եւ «Հակահայաստան – եան», որոնց մասին խօսեցանք երէկ։

Ճիշդ ու ճիշդ իսլամական հոգեբանու–թիւն։

«Հայաստանասէր»ը այն երանելին է որ բաղկատրած կ'երկրպագէ մեր հայրե – նիքին դլխուն թառած իշխանութեան։

Միւսը՝ ան որ ջերմապէս կը սիրէ իր հայրենիքը եւ կ'ուզէ ծառայել անոր, բայց տարբեր տեսակէտներ ունի բռնու–թեամբ հաստատուած իշխանութեան հանդէպ, — ազատութիւն ամէն բանէ առաջ։

կան ուրիշ մակաբոյծ, չինծու բառեր ալ, որոնք նոյնքան ծանր աւերներ կը գործեն, խանդարելով տարագիրը բազմա – թեանց հանդիսաը եւ համերաշխութիւնը։

Նոյն չարաշուք նպատակները կը հե – տապնդեն այդ բառերուն հեղինակնե – րը,— խափանել ներդաշնակութիւնը, պղտորել ջուրերը եւ թոյլ չտալ որ դա – դութները իրենց ինքնապաշտպանութիւնը ապահովեն կուռ, ծառլուն կազմակեր – պութեամբ։

Այդ բառերն են—թրքասէր, փաշակաճ, հիթլերական։ Բոլորն ալ ուղղուած՝ Դա–նակցութեան եւ անոր զանգուածին դէմ։

Տակաւին կան երեւանէն փոխառուած չոշորթաբանութիւններ, — Հայ ժողո – վրդի ոխերիմ թշնամի, միջազգային իմպերիալիզմի լաքէներ, ագենտներ եւ այլն։

Այս թունաւոր առնկերը կը մշակուին տարիներէ ի վեր, նոյն միօրինակու–թեամբ։ Երբեմն մեղմանալով, երբեմն սաստկանալով, համաձայն օրուան մար–տակոչին կամ իւրաքանչիւր գաղութի տեղական պայմաններուն։

Մշակողներն ալ միշտ նոյն խառուտիճ տարրերն են, կամկար եւ բաղաձայն դա–պիրներ, որոնք յատկանութիւնն ունին ուղղափառութիւն — հայրենասիրութիւն — քարոզելու «կեավուր»ներուն։

Թուրքը երբ «կեավուր» կ'անուանէր քրիստոնեան, դիտէր թէ ինչ բսել կ'ուզէ։ Այս կեղծարարները մատնանշուած խորթ բառերը զոյ ըրած են թուրթակարար, իր–բեւ արտասանութեան կտոր։ Առանց ան–բաղատնալու որ ծիծաղելի կը դառնան։ Ոչ միայն հանրային կարծիքին, այլեւ ե–բեւանի առջեւ։

Կը բաւէ աչքէ անցընել իրենց հրատա–րակած թերթերէն կամ թուղթիկներէն օ–րինակ մը, չափելու համար ոչ միայն հո–գեկան թշուառութիւնը, այլեւ անյատակ ապիրատութիւնը։

Նոյն ճղճիմ եւ փոքրոգի հոգեբանու – թիւնը ամէն տեղ, հայերէն գրուած ըլլայ թէ օտար շարադրութեամբ։

Որքա՜ն պերճախօս նմոյշներ։

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՊՐԻՒՍԷԼԻ ԽՈՐՀՐԴԱԺՈՂՈՎԻՆ ԲԱՑՈՒՄԸ

ԱՆՀԱՄԲԵՐ ԿԸ ՍՊԱՍՈՒԻ ԱՐԴԻՒՆՔԻՆ

Երէկ, հինգշաբթի, տեղի ունեցաւ Ե.–բոպայի միացեալ բանակի վեց պինակից պետութեանց արտաքին նախարարներու խորհրդաժողովին բացումը Պրիւսէլի մէջ։ Ամբողջ աշխարհ անձկութեամբ կը սպասէ արդիւնքին, որմէ կախում ունի արեւմտեան Եւրոպայի ապահովութեան կազմակերպումը։

Նախարարները Պրիւսէլ հասած առեն, անմիջապէս ձեռնարկեցին մասնաւոր խո–սակցութեանց, փոխադարձաբար լուսա – բանուելու համար։ Ամէնքն ալ կ'ընդու – նին կացութեան ծանրութիւնը եւ կ'ուզեն կարելի փորձել, փրկելու համար միաց–եալ բանակի ծրագիրը։

Ֆրանսայի վարչապետը առաջին տե – սակցութիւնը ունեցաւ Պելժիոյ արտաքին նախարարին՝ Պ. Սփաք հետ, որ կ'ուզէ միջնորդի դեր կատարել, բանակցութիւն–ները դիւրացնելու եւ դործնական ելքի մը յանդելու համար։ Այս խօսակցութենէն ետք Պ. Սփաք մէկ ժամուան տեսակցու – թիւն մը ունեցաւ արեւմտեան Գերմանիոյ վարչապետին, տոքթ. Ատընաուըրի հետ։ Հոլանտայի արտաքին նախարարը դժուա–րին կացութեան մը մատնուած է, այն պատճառով որ խորհրդարանը ոչ միայն վաւերացուցած է միացեալ բանակի դա–չինքը, այլև համաձայն չէ որ եւ է վերա–քննութեան։

Իտալիոյ արտաքին նախարարը, փիչ – էլոնի, հաշտարար դիրք մը բռնած է, քանի որ իրենց խորհրդարանը տակաւին չէ քննած դաշինքը։ Իտալիա տրամադիր է ընդունելու ինչ որ ընդունելի է Ֆրան–սայի համար։ Լիւքսէնպուրկի վարչա – պետը համաձայն է Պելժիոյ տեսակէտին։

Պ. Մենէս–Ֆրանս համոզուած ըլլա – լով որ մեծամասնութիւն կը պակսի Ազդ. ժողովին մէջ, դաշինքը վաւերացնելու համար, մէկ ելք կը տեսնէ — ընդունիլ առ իր առաջարկած փոփոխութիւնները, որոնք մեծապէս կը փոխեն սկզբնական ծրագրին հանդամանքը, ինչպէս դիտել կուտան իրաղեկները։ Այդ փոփոխութիւն–ները առ այժմ վերապահութեամբ կ'ըն – դունուին միւս դինակիցներուն, ինչպէս եւ Անգլիոյ եւ Մ. Նահանգներու կողմէ։

Խորհրդաժողովին բացումը տեղի ունե–ցաւ Պելժիոյ արտաքին գործերու պալատ–նատան մէջ։ Օրակարգին ամէնէն կարե–ւոր խնդիրն էր Պ. Մենէս–Ֆրանսի յայ–տարարութիւնը Ֆրանսայի ներքին կա – ցութեան եւ իր առաջարկներու մասին։ Փոփոխութեան դէմ ամէնէն վճռական դիրքը բռնած է Հոլանտա, մանաւանդ որ խորհրդարանին բանաձեւը կը տրամադրէ որ եւէ փոփոխութիւն նոր վաւերացման ենթարկել։

Միւս դինակիցներէն արեւմտեան Գեր–մանիա ոչ միայն զաշինքին վաւերացման կը սպասէ, այլ եւ կ'ուզէ ճշդիւ դիտնալ թէ Ֆրանսայի վարչապետը ինչպէս կ'ըմ–բռնէ նոր բանակցութիւն մը Մ. Մեա – թեան հետ։

Հրատարակուած տեղեկութեանց հա – մաձայն, տոքթ. Ատընաուըր մեծ մաս–ով անընդունելի կը գտնէ Ֆրանսայի վար – չապետին առաջարկած փոփոխութիւննե–րը։ Բայց միւսնոյն ատեն կ'ըմբռնէ որ եթէ վճռապէս մերժէ, ջուրը կ'իյնայ ա–րեւմտեան Գերմանիոյ վերազինման ծրա–դիրը եւ իր երկրին միացումը Եւրոպա – կան դաշնակցութեան, 49 միլիոն Գեր – մաններով։

Երկար ատենէ ի վեր, Ֆրանսայի վա–ւերացման ձգձգումը մեծ մտահոգութիւն կը պատճառէ արեւմտեան Գերմանիոյ վարչապետին, որ իր ուղեղիծը հիմնած է արեւմտեան պետութեանց քաղաքակա–նութեան վրայ։ Իրաղեկները կը կարծեն թէ երբ մէջին ճամբայ մը գտնուի, տոքթ. Ատընաուըր պիտի պահանջէ որ Պ. Մենէս–Ֆրանս յանձն առնէ վաւերացնել տալ դաշինքը, խորհրդարանի արձակուր–դէն առաջ։

ՀՐԱՆՏ Գ. ՓԱՍՏՐՄԱՃԵԱՆ

Անակնկալ գոյժ մը ժրնեւէն.— ՀՐԱՆՏ ՓԱՍՏՐՄԱՃԵԱՆ ՄԵՌԱՒ ՕԳՈՍՏՈՍ 18 – ԻՆ։ Անոնա Մելիք Բեգլարեան։

Գիտէինք որ կը տառապէր տաժանելի հիւանդութենէ մը։ Անցեալ տարի, երբ մօրը մահը կը գուժէին, միեւնոյն ատեն կ'իմանայինք թէ իր վիճակն ալ ծանր է։

Բայց, այնքան շո՞ւտ պիտի խաւարէր արեւը այս 45–47 տարեկան երիտասար – դին, որ արդէն փայլուն դիրք մը գրաւած էր իբրեւ հեղինակ եւ դասախօս, միջազ–գային ասդաստանին մէջ...

Միամօր որդին ողբացեալ Գարեգին Փաստրմաճեան (Արմէն Դարօ), Հրանտ ծնած էր Թիֆլիս եւ ստացած էր տոկուն դաստիարակութիւն մը, ժրնեւի մէջ։ Երբ հայրը Հայկ. Հանրապետութեան Ռուշինկրքնի դեսպանն էր, օգտուեցաւ նաեւ ամերիկեան համալսարաններէն։ Իր ճնճական միտքը միշտ կը զարգանար, ւչ միայն պաշար ամբարելով ,այլեւ ար – տադրելով։ Քիչ անդին կ'արձանագրենք իր հրատարակած գործերը։ Պատերազմէն ճանի մը տարի առաջ հայերէնի թարգ – մանուելով հրատարակուեցաւ իր ինճնա–տիպ մէկ ուսումնասիրութիւնը, «Լեռնա–յին պատերազմը» (Մատենաշար Ռազ – միկ)։

Այդ միջոցին Փարիզ եկած էր եւ հա – յերէն դասախօսութիւն մըն ալ տուաւ։

Պատերազմի ընթացքին կը գտնուէր Քոփենհակ, իբրեւ ներկայացուցիչ կարգ մը ֆրանսական հաստատութեանց։ Մի – եւնոյն ատեն կը շարունակէր իր ուսում – նասիրութիւնները։ 1949ին լոյս տեսաւ իր «Հայոց պատմութիւնը», ֆրանսերէն ստուար եւ մեծարժէք հատոր մը, որ Պրեմոնի մրցանակին արժանացաւ (Հրատ. Հրանտ Սամուէլ գրատան)։

Մէկ տարիէ ի վեր պաշտօնի կոչուած էր ժրնեւի համալսարանին մէջ, իբրեւ դասախօս տնտեսական գիտութեանց։ Եր–կու տարի առաջ հրատարակեցինք իր մէկ ուսումնասիրութիւնը՝ Ռուիցերիոյ հայ գաղութի մասին, երբ երեկոյթ մը սար – քուած էր ի պատիւ պրոֆ. Շերիտեճեանի։

Եռանդուն հայրենասէր եւ գիտական միտք, ողբացեալ Հրանտ ընդունակ էր ճորանոր վաստակներով ճոխացնելու ազ–գային եւ միջազգային գանձարանը, եւ ահա կը զգետնուի ամէնէն բեղուն տա – րիքին։

Երկար ատենէ ի վեր կը տառապէր ար–եան շրջանի անկանոնութենէ, որ յանգած է թուճաւորման։

Հայրիկին եւ մայրիկին մահէն վերջ, ահա զաւակն ալ կը թաղուի օտարութեան մէջ, մարելով Փաստրմաճեան գերդաս – տանին մէկ ճիւղը։

Հողը թեթեւ, սիրելի Հրանտ, եւ մխի–թարութիւն տարաբախտ վ.ահանի և բոլոր պարագաներուն։

×Ահաւասիկ ողբացեալ Հրանտի հրա – տարակած գործերը. —

L'Analyse financière des entre-prises industrielles et commerciales (1934, Bruxelles).

Le Memento de l'Organisateur (Bruxelles).

L'Organisation Scientifique du Travail (Thèse de doctorat). (France 1934).

Le Gouvernement des Grandes organisations (Presse Universitaire 1947).

ՀԱԿԱԲՈԼՇԵՒԻԿԵԱՆ ԲԱՆԱՁԵՒԸ Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ԿՐՆԱՁ ՄԵՐԺԵ!

Ինչպէս հաղորդած էինք երէկ, Մ. Նա–հանգներու ներկայացուցիչը եւ երեսփ. ժո – ղովը կարգ մը բանաձեւեր քուէարկած են, որոնք յայտնապէս օրէնքի դուրս կը հռչակեն համայնավար կուսակցութիւնը։

Ուշինկրքնէն հասած վերջին լուրերու համաձայն, կառավարութիւնը համա – ձայն չէ այսքան արմատական օրէնքի մը եւ հաւանական է որ նախագահ Այզընհաուըր վեթօ դնէ, միջին կարգադրու – թիւն մը առաջարկելով։ Քուէարկուած բանաձեւը այժմ կը քննուի խառն յանձ–նաժողովի մը կողմէ։

Քուէարկուած բանաձեւը ոճիր կը նկա–տէ համայնավար կուսակցութեան անդամ ըլլալ կամ մնալ «պետակցօրէն եւ կամա – ւորապէս եւ 14 կէտեր կը նչանակէ, ան–դամակցութիւնը ապացուցանելու հա – մար։— 1· Եթէ ամբաստանեալը արձա – նագրուած է վաւերագրի մը վրայ, իբրեւ անդամ, 2· եթէ ղեկամ տուած է կուսակ–ցութեան, 3· ենթարկուած է անոր կար–գապահութեան, 4· Գործադրած է անոր հրահանգները եւ ծրագիրը, 5· Գործած է ի նպաստ կուսակցութեան որ եւ է կար–ղութեամբ, 6· Մորհրդակցած է կազմա–կերպութեան անդամներուն հետ, ի նը – պաստ անոր ձեռնարկներուն, 7· Գիտակ–ցօրէն ընդունուած է իբրեւ պաչտօնեայ կամ անդամ, 8· Գրած, խօսած կամ ու – րիչ միջոցաւ հաղորդած է կազմակեր – պութեան հրահանգները եւ ծրագիրները, 9· Որ եւ է հրատարակութիւն պատրաս – տած է ի նպաստ կուսակցութեան նպա – տակներուն, 10· Քարոզութիւն կատա – րած է, 11· Մորհուրդներ տուած, թելա–դրութիւններ կամ յանձնարարութիւններ ըրած է որ եւ է մէկուն, ի նպաստ կու – սակցութեան, 12· Որ եւ է ձեւով յօժա – րութիւն յայտնած է գործադրելու կա–զմակերպութեան ծրագիրները կամ նպա – տակները, 13· Որ եւ է ձեւով մասնակ – ցած է կուսակցութեան գործունէու – թեան, 14· Եթէ անդամակցութեան եւ մասնակցութեան ուրիշ որ եւ է ապացոյց կայ։Այս բոլորը յանգանք համարուելով, ամբաստանեալը անմիջապէս դատարան պիտի յանձնուի։

Ներկայիս միեւնոյն ատեն քուէարկից բանաձեւ մը ,լրտեսութեան եւ վնասարա–րութեան դէմ։ Ուրիշ բանաձեւ մը կը տրամադրէ ամերիկեան հպատակութենէ դրկել համայնավարները, եթէ հասուս – ուի թէ դաւեր սարքած են պետակցօրէն։

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՄԱՐՈՔԻ ՄԷՋ

Ռապաթէն կը հետապրեն թէ ոստիկա – նութիւնը ձերբակալիկ 70 իւլէմաններ եւ ուրիշ կրօնականներ Ֆէսի մէկ մզկիթին մէջ։ Այս կալանաւորները հանրապրու – թիւն մը տտորագրած էին ի նպաստ նախ–կին Սուլթան Մոհամմէտ պէն Եուսէֆի, որ գահընկէց եղաւ եւ աքսորուեցաւ մէկ տարի առաջ, ֆրանսական իշխանութեան կողմէ, իբրեւ գործակից Մարոքի ազ – գայնականներուն։ Անցեալ երկուշաբթի օր, երբ ֆրանսական զօրքը զբաղած էր խռովութիւնները զսպելով, այս 70 կր – նապետները մզկիթ մը ապաստանած էին։ Ամբաստանեալներուն քառասունը իւլէ – մաներ են։ Կ'ըսուի թէ հանրապրութիւնը տտորագրած էին անկախութեան կուսա –

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ԺԱՆ ԺՈՈՒԷՍ

●

A notre chère Odette Mikaelian

Ա.

Քառասուն տարի առաջ, մօտաւորա – պէս այս ամիսներուն, Լիմերու պատե – րազմը կրկին բաժնած էր Եւրոպան թըշ – նամի եւ բարեկամ պետութիւններու եր – կու խմբակցութեանց:

Հին Աշխարհը կ'եռար կրակի վրայ դրուած կաթսայի մը նման: — Դիւանա – գիտական տենդագին գործունէութիւնը, փոխադարձ քաղաքավարուած սպառնալիքնե – րը կը պատրաստէին չոր փայտերու խա – րոյկը, որուն վրայ պիտի հրկիզուէր ան – մեղ մարդոց միլիոնաւոր բազմութիւնը:

Կը պակսէր կայծը:

Կայծը ինկաւ 1914 Յունիս 28ին:

Աւստրիա – Հունգարիոյ կայսրութեան անձնաւոր մէկ դիւզաքաղաքին՝ Սերայե – վոյի մէջ, Փրինցիփ անուն մերպ ուսանող մը, ատրճանակի երեք հարուածով զե – տինը կը փուէր գահաժառանգ Ֆերդինան – դը եւ իր կինը:

Լուրը կը պայթէր ինչպէս ռումբ մը՝ շշմած ժողովուրդներու գլխուն:

Հրճիռները հասած էին իրենց նպատա – կին:

Արհիւռքին եւ իր կնոջ՝ Սոֆիայի մահը աքանչելի առիթ մըն էր կարդ մը անյոստովանելի հաշիւները մաքրելու համար:

Ընդդէմ երկու բառերը, վաղուի մինչեւ այսօր որոշապէս չենք գիտեր թէ ո՞վ դրաւ դէնքը ահաբեկիչներու ձեռքին մէջ: Հայրենասիրաբար կրակը նետուող երիտասարդները, ի հարկէ չէին կրնար տեսնել իրենց պետերուն կռնակը կեցած գաղտնի սպառազինութիւնները:

Տակաւին պատերազմ չէ յայտարարուած, բայց, հեռու չէ այլեւս:

Աւստրիա Գերմանիոյ հետ խորհրդա – ժողի ելաք, ֆիւռտ վերջնագիր մը կը ներ – կայացնէ Սերպիոյ, յուլիս 23ին: Վերջի – նը թէեւ կ'ընդունի պայմանները, սակայն չի կրնար արդիլել դիւանագիտական յա – րաբերութեանց խզումը:

Ցիշողութիւնները թարմացնելու հա – մար, արագօրէն արձանագրենք քանի մը թուականներ եւ անցնինք:

1914 յուլիս 28ին, Աւստրիա – Հունգարիա պատերազմ կը յայտարարէ Սերպիոյ դէմ: Ռուսիան՝ մասնակի զօրա – շարժ՝ իբր թէ Սերպիան պաշտպանելու համար (յուլիս 29): Անգլիան — միշտ իբր թէ — արդիլելու համար պատերազ – մը կ'առաջարկէ Զորսերու խորհրդաժո – ղով մը (Անգլիա, Գերմանիա, Ֆրանսա, Իտալիա):

Մինչ այդ, յուլիս 29ին կը ռմբակոծուի Պելկրատը: Յաջորդ օրը, ռուսական սպայակոյտը, իբրեւ կանխարգել միջոց կ'որոշէ ընդհանուր զօրակոչ յայտարա – րել: Աւստրիա – Հունգարիա, իբր թէ անհնգակ ռուսական ձեռնարկին, ինքը եւս դէնքի տակ կը կանչէ ցամաքային, ծովային, օդային բոլոր ուժերը, վստահ ըլլալով որ Գերմանիա կեցած է իր կող – կը: Ձի՞ որ գօր. Ֆոն Մոլթքէն պաշտօ – նապէս յայտարարած էր թէ «Գերմանիա առանց վերապահութեան կանգնած է ի – րենց կողքին»:

Այսպէս, փոխադարձ պատերազմի յայ – տարարութեանց մէջ կը սկսի առաջին Աշխարհամարտը, որուն պատճառած ա – ղէտը հայ ժողովուրդին՝ աննախընթաց է մեր պատմութեան մէջ:

Աչուընիս պարապ կեցած չէին խաղաղու – թեան կողմնակիցները: Բազդատմամբ միւսներուն՝ փոքր էր անոնց թիւը եւ այս պատճառով ստիպուած էին բազմապատ – կել իրենց ուժերը, հասնելու համար պայքարի բոլոր ճակատներուն: Առաջին գործ՝ չեզոքացնել ռազմապաշտներուն սրսկած թոյնը դիւրահաւատ ամբոխին մէջ եւ անոր միջոցաւ ճնշում բանեցնել պետութեան վարիչներուն վրայ:

Շարժումին գլուխը կեցած էին ընդ – հանրապէս մեծ երկիրներու ընկերվարա – կան կուսակցութիւնները, որոնց ներկա – յացուցիչները բուռն ելոյթներ կ'ունենա – յին իրենց խորհրդարաններուն մէջ, (Ռայխստակ, Ֆրանսայի Երեսփ. ժողով, եւայլն):

Մաղաղաէքները բնազդաբար կը զգա – յին թէ գալիք պատերազմը ոչ մէկ կեր – պով պիտի նմանէր նախորդներուն: Ցնծա – լով դիտութեան, ճարտարարուեստի նը – կայական յառաջդիմութեան վրայ, ա – ռանց մարզարէ ըլլալու կուզային այն ա ր տ ա ս ո վ ա ն ա կ ա ն եղրակա – ցութեան թէ զրահաւորած թնդանօթները, գնդացիները, հեղձու – ցիչ կազերը տան անդամ աւելի զոհեր պիտի խլեն խեղճ մարդկութենէն, քան նախկին տասը պատերազմները միասին: Այս ահաւոր հեռանկարէն զարհուրած, անոնք չէին ծամեր բառերը եւ ազդային նեղ սահմաններուն վրայէն ձեռք կ'երկարէին իրարու:

Գերմանացի ընկերվարականներ Քարլ Լիպնեխտ, Հրոմատկա (յետագային երես – փոխան Ֆրանսական խորհրդարանին մէջ) հանդիսաւներ կ'ունենային միւս երկիր – ներու իրենց դաշակիցներուն հետ, աւելի զրզռելու ազգայնամոլ տարրերը:

Պատերազմի վոյմնակիցներուն համար, խաղաղասէրները հայրենիքի դաւաճաններ էին եւ իրենց այլպիսիներ պէտք է պատ – ժուէին: Մեծ մամուլը, մասնաւորաբար արքայական «Աքսիոն Ֆրանսէզ»ի խմբա – գիրը Շարլ Մորաս, կը պահանջէր Պատե – րազմական Առեանի յանձնել ընկերվա – րական պետերէն քանի մը հոգի եւ ծանր պատիժներ տնօրինել, իրրեւ օրինակ մխեւներուն:

Քաղաքական սոյն լարուած կացու – թեան մէջ, ամրան տագ օր մը, Հինդ Թուականով՝ 1914 Յուլիս 31ին, Ֆրան – սայի մեծագոյն զաւակներէն մին, Ֆի – զիքագէտ յոյնած ամիսներու պայքարէն, ինչո՞ւ չըսել բարոյագէտ ալ յոյնած ի տես մարդկային անյաւատակ ապիրատութեան ծանր ցաւերուն, վար կ'իջնէր իմբրատրեաւնէն, վար կ'իջնէր խմբագրատունէն, չորս – պատած իր բարեկամներով, Փարիզի Ռուսական փողոցի անկիւնը համանուն սրճարան – ճաշարանին մէջ ըսելիքը պա – տաս մը բան դնելու:

Մահագդ դէմքերը երբ պահիկ մը կը լուսաւորուէին փողերի աղջնակի մը նկա – րին առջեւ, յանկարծ, Թունաւոր օձի մը պէս պատուհանէն ներս կը սահէր ձեռք մը եւ ատրճանակի երկու զնդակներով վերջ կը դնէր մեծ մարդասէրի, մեծ հայ – րենասէրի եւ մեծ ազիւրունի մը կեանքին:

Ոճրագործը՝ իր անունին պէս պարզեւի Ռաուլ Վիլէնն էր:

Զոհը՝ առաքեալ մը:

Անունը՝ Ժան Ժաուրէս:

ՀՐԱՆԴ ԱԿՈՆԱՑԵԱՆ

ՄՏԱՒՈՐ ԵՒ ԸՆԿԵՐԱՑԻՆ ԿԵԱՆՔԻ ԶԱՐԹՕՆՔԸ

Բ.

Եւրոպական եւ ռուսական դրական – ի – մացական չարժումներուն հաղորդ՝ Նա – պարեանցի «Հիւսիսափայլ»ը առաջին վը – կայարանն է Ա.– Երջանի տիրական դէմ – քերուն (Նալբանդեանց, Շահազիզ, Պատ – կանեան, Րաֆֆի), Բ.– Ռուսական եւ ևւ – րոպական դրականութենէ ապրող էջերու, Գ.–Կրթական յառաջապահ չարժումի մը, Դ.– Ցետադէմ կրօնաւորներու պահպա – նողականութեան եւ պատեհապաշտու – թեան դէմ ջղուտ պայքարի մը, ու Հայկ. Եկեղեցւոյ բարեկարգումիպատանքներուն:

Նպարեանցի ու իր ընկերներու չար – ժումը ենթակայ է 1860ական թուական – ներու «Մեղու Հայաստանի», «Կռունկ» եւ «Ճռագայթ» պարբերականներու հակա – դարձ պայքարին: Ազդասիրութեան եւ ա – նաղապաշտութեան թիւր ըմբռնումով մը, այս «ամրոց»ներուն չուրջ խմբուած մարդիկ՝ քէն եւ դառնութիւն ունին «Հիւ – սիսափայլ»ի խմբագրին եւ անոր աշխա – տակիցներուն հանդէպ, — անոնց պայ – քարն ու առաջադրութիւնները մեկնելու եւ ներկայացնելու համար իրրեւ «ազգա – դաւութիւն», «անհաւատութիւն» կամ «հերետիկոսութիւն»: Կը տեսնուի, որ աջեւմտահայ եւ արեւելահայ դարձողքի ներկայացուցիչներուն միջեւ ճակատա – դրի հասարակաց գիծ մը կայ: Երկու ծայրերուն վրայ ալ, եւրոպականացումի եւ լուսնամտութեան ձգտումը խորչանք եւ ատելութիւն կը ստեղծէ: Եւ անոնա – կան չէ այս երեւոյթը: Ըսինք, թէ խըրտ – չումը անխուսափելի հակազդեցութիւնն է ամէն նորութեան կամ բարեչըջական չէ – տակի չարժումի: «Հին»երու եւ «նոր»ե – րու յաւիտենական պայքարի գաղտնիքը:

Պարբերականներու սա չարքին զուգա – հեռ՝ պէտք է արձանագրել անունը «Բա – մատ–Բաթիսթա» հրատարակչական ընկե – րութեան, որուն հիմնադիրները եղան Գէորգ Բանանեան, Մինաս (Մնացական) Թիմուրեան եւ Ռուբիկ Պատկանեան, եւ որոնց անուններուն ակզբնատառերով ու մականուններու սկզբնատառերով յօրինուած էին այդ երկու բառերը, համապրա – բար: Հետագային, Պատկանեան իրրեւ դրական ծածկանուն գործածեց այս ա – նունը:

«Բամառ – Բաթիսթա» ընկերութիւնը կազմուեցաւ 1852ին, երբ Պատկանեան լքեց Թիֆլիսի Ներսէսեան վարժարանի մէջ ուսուցչական իր պաշտօնը, մեկնե – ցաւ Դորպատ, եւ Դորպատէն անցաւ Փե – թերսպուրկ՝ ուր միացաւ ուսանող իր երկու ընկերներուն Անոնք, սակայն, 1855ին միացին ձեռնարկեցին հրատարակ – չական գործի եւ հինգ գրքոյկներ հրա – տարակեցին, իրրեւ հանդիսարան բա – նաստեղծական սկզբնական փորձերու (Պատկանեանի «Արաքսի արտասուք»ը, Դոդոխեանի «Մխիթարեան»ը, եւայլն):

1872ին, Գրիգոր Արծրունի կը ձեռնար – կէ «Մշակ»ին, որուն հրատարակութիւնը կը զուգադիպի Արեւմտահայերու եւ Հայ Լուսաւորչականներու միջեւ չղթա – յազերծ պայքարի ամէնէն բռնկուն չրջա – նին: Այս անուններէն առաջինը կը խմբէ «Հիւսիսափայլ»ի մտաւորական ակրունդը եւ կը յատկանչէ անոնց ընկերային ու դաղափարական լայնամտութիւնը, դէպի Եւրոպա եւ Արեւմուտք սեւեռուածները, յետադիմական ոգին, բարեչըջումի ան – վերապահ տրամադրութիւնները: Երկ – րորդը կը խմբէ «Մեղու Հայաստան»ի եւ նոյն պահպանողականութեամբ պայքա – րող մտաւորականութեան ներկայացու – ցիչները. — Ճշդենք: Ցետադիմականները չէին առներ: Ձիրենք վարող ներքին կամ հասարակական մտահոգութիւնը յետաչըջա – կան չէ: Բայց հորիզոն չունին եւ նախա – պաշարումներ ունին ամէն նորութեան հանդիպած: Վախը ունին լայնծուն հոգի վը – րայ կոխելու, վտանգուած տեսնելու Հա – յուն կուսակութիւնը, իր եկեղեցիին եւ հա. դեւորականութեան հանդէպ արդ – յարգանքն ու հաւատքը, մայ – րենի ժառանգութիւններն ու աւանդու – թիւնները: Ցեզաչըջումներու, յեղափո – խութեանց եւ ուժգին ճախրերու դէմ տը – րամադրուած են, որովհետեւ լման չեն ճանչնար ցեղային մեր ընդունակութիւն – ները, կարենալ անվտանգ բնաչըջուելու քաղաքակրթական մեր արժանիքները:

1864ին հրատարակութենէ դադրած է «Հիւսիսափայլ»ը: Պահպանողականնե – րու դէմ կը պատենք Արծրունիի «Մշակ»ը, որ շատ աւելի բուռն թափով պայքար կը մղէ նախապաշարումներու եւ քարացած վերապահութենց դէմ: Այդ պայքարը իր դէմ կը դնէր մասնաւորաբար կրօ – նաւորները. եւ, ուրեմն, հարցը կը ճա – պաղէր, դաստիական եւ յարանուանական վէճերու ալ ճախճախուտ մը ստեղծելով: «Մշակ»ականներուն համար յարանուա – նական տարբերութիւններ դեր չէին կըր – նար ունենալ ազգային կեանքի մէջ. մինչդեռ, «Մեղու»ի հրատարակիրները հայութիւնը կը պատմանուէին լուսա – ւորչականութեամբ: Նաեւ հայ կեանքի այս ճակատին վրայ, կրնանք հաստատել

(1)

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

ՄԻՆԱԿ ՄՆԱՑ...

●

Թէեւ քառասունը անց, նա պահել է իր ուժը, մարմնի բարեձեւութիւնը, դէմքի տպաւորիչ դեղեցկութիւնը, եւ մանա – ւանդ սեւ, կրակոտ աչքերի կախարդան – քը: Ո՞ր ցանկացած կինն է որ վերջ ի վերջոյ չէ ունեցած. ինչո՞ւ չունենայ նաև Սաթան, յետոյ ուրիշներ, միշտ նորեր: Երկկ արդէն կանխիկ վճարելով վարձել է Սաթայի անզաններից մէկը եւ պատ – րաստում է թանկարժէք մի նուէր: Ի՞նչ արժէ դրամը այդ հաճոյքի, այդ վայելքի դիմաց... կանաքը խաղ է, տանել եւ տարուել. կեանքը պայքար է, մանաւանդ կին է, դուստր, պարտուել ու յաղթել: Մեծ է, երջանիկ է նա, ով չի ճանաչում ցրեց պատի կողմը, խոր մի հոգոց ուղե – ձրեց կուրծքը:

Զրըզ, զրըզ... մի թունաւոր մոծակ դառնում էր իր գլխի չուրջը. պէտք ունէր արեան, իր տաք արեան. զրըզ, զրըզ...

Ցանկարծ միտքը լքեց ներկան, թռաւ դէպի անցեալը, դէպի իր մանկութիւնը:

— «Լեւոն»... Օհ, այդպէս, այդ անո – նով կանչած էր իրեն մայրը, իր բարի, սիրասուն, անձնուէր մայրը. հօր բերնէն տարբեր էր հնչում իր անունը, բայց Լեւոն էր:

Տասներկու տարեկան էր, երբ 1924ին, ծնողների հետ ինկաւ Ֆրանսա, Փարիզ: Տեղ գտան բանուորական թաղի մի հին պանդոկում. ինչպէս ուրիշ շատ գաղթա – կան Հայեր: Հինաւմին կահոյքով, անա – րեւ մի սենեակ, քառը անլոյս մի խցիկ իրր խոհանոց:

Այդ էլ լաւ էր արհաւիրք ապրած, մահուան հետ զուգարած հայ ընտանի ի համար: Իր ծնողները՝ մայրը Լուսիկ, հայրը՝ Ներսէս, զարոց տեսած, բաւ – կիրթ, իրար սիրող զոյգեր էին: Սիրում էին իրենց. միակ զաւակը, Լեւոնը: Նա էր իրենց կեանքի նպատակը, նրանց եր – ջանկութիւնը, ամէն ինչ Լեւոնի համար էր. պիտի լաւ ուսէր, լաւ հագուէր, բանէ զուրկ չմնար, չտխրէր:

Լեւոնը պիտի կրթուէր, մարդ դառ – նար:

Ախաոո, Լեւոնի տարիքը յատաջացած էր նախակրթարան զրուելու համար; Չի պիտեր Ֆրանսերէն լեզուն համապատաս – խան դասարան մտնելու համար: Ոչ, ա – նուս պիտի չմնար Լեւոնը:

Մայրը որոնեց ու գտաւ, արհեստոց մի վարժարան, ուր պիտի առաւրէր լեզու եւ արհեստ: Լեւոն ընտրեց մեքենագրու – թիւն: Երջանիկ էին ծնողները: Զա – րաչար աշխատելով չաքարի գործարա – նում, իրենք ապրում էին անձուկ, լաւ ապրեցնելու համար իրենց զաւակը:

Ուշիմ տղայ էր. չատ չուտ առաւրէց լեզուն. յատաջադէմ եղաւ դասերի, ար – հեստի մէջ. սիրուեցաւ ուսուցիչներէն:

Սակայն իրեն քաշում, կախարդում էին Փարիզի փողոցը, լոյսերի ծով, հրաչք – ներու պարապդ չրջուն տօնավաճառը (ֆէյթ), չարժանկարը: Անկարելի էր նը – րանց տանը պահել ազատ ժամերին, կի – րակի եւ տօն օրերին: Անհանդիստ: պր – տոզ, չկարենալ մի բան ունէր իր հոգին, որին գոհացում տալ չէր կարողանում: Տօնավաճառների մէջ եղաւ անվերջ նչա – ռաւ ամէն տեսակ գէնքերով: Քիչ էր պատահում որ նչանառութեամբ մի բան չշահած տուն վերադառնար:

Ծնողներն ծածուկ տվարկ հեծանիւ նուէր, լողալ, նոյնիսկ ձիասպորտ: Կռ – րուխտի մէջ եղաւ ժուժկալ, ձեռքն անց – ցած զրամը տուեց այդ հաճոյքներին. չարժելու, սուրալու, մրցելու, յաղթելու բուռն փափաքն ունէր:

Էաւ այդ բոլորը, սակայն կամաց-կամ մաց յետ մնաց դասերի մէջ:

Մի օր էլ լքեց դպրոցը առանց գիտցա – նելի: Մեռաւ ծնողների համար:

Հայ ծնողքի մարքին մէջ, զաղտնի վերջ գալիս են արհեստները:

Մայրը՝ տղան հետ առած՝ ամէ առա հայ արհեստաւորների դռները: Լեւոն տվարկ սովորեց ատրիչութիւն, հետեւեց ձօչ – կակարութեան, փորձեց դերձակու – թիւն:

ԼԼԼԻՆ ԲՈՒԶԱՆԴ

Շար.

ԱՆՄՈՌԱՆԱԼԻ ՕՐ ՄԸ

●

Մարսէյլ, 14 օգոստ.—Անցեալ կիրակի, օգոստ. 8ին, էքսի ճամբուն վրայ, Գայեի Ծառախիտ անտառին մէջ, տեղի ունեցաւ Ամանորի արշաւանքին եւ Սասնոյ ապստամբութեան կրկնակ տօնակատարութիւնը:

Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէն նախապէս հարկ եղած հրահանգները տուած էր բոլոր ենթակոմիտէներուն եւ խումբերուն: Մեր ընկերներն ալ, պատիւ իրենց, բա-լխիճօրէն կատարած էին իրենց պարտականութիւնները, կազմակերպելով փոխադրութեան միջոցները: Առաւօտէն սկսեալ հասան օթօքարերը, փոխադրելով ընկերներ, համակիրներ եւ ուրիշներ:

Կէսօրուան մօտ, սկսաւ անձնական ինքնաշարժներու եւ (քամիոն)ներու խոժուռը եւ ընդարձակ անտառը լեցուեցաւ 3000է աւելի բազմութեամբ: Տեսարանը կը յիշեցնէր Վարագի, Մուշի Ս. Կարապետի եւ նման վանքերու մէջ ունեցած դնացուքիւնները: Խումբ խումբ հայրենակիցներ, համագիւղացիներ, ազգականները, առանձին տեղեր դրաւած էին ծառերու շուքին տակ: Տեղ մը ջուրմակ, տեղ մը թառ ու էմէճիչէ, ուրիշ տեղ մը՝ աւանդական դուռնան ու հոլուտական սրբինդ: Ամենուրեք՝ երգ, պար, ցնծութիւն: Քիչ մը անդին, բարձրախօսը եւ յատկապէս վարձուած նուագախումբը:

Քիչ անդամ այսքան երիտասարդութիւն տեսնուած էր հայկական հանդիսի մը մէջ, ինչ որ վերազանցօրէն սրտապնդիչ էր եւ չնորհաւորելի:

Ձերմակ մազերով այրերը թէ կիները սակաւաթիւ էին: Կը նշանակէ թէ մեր երիտասարդութեան ընտրանին պատ է իր դուդահեռ մը՝ արեւմտահայ կեանքի դաւանական վէճերուն եւ արեւելահայ նոյն ու նման պայքարներու միջեւ:

1877ին լոյս կը տեսնէ Արտար Ճուվհանէսեանի «Փորձ»ը, աշխատակցութեամբ Րաֆֆիի, պատմագիր Պալասանեանի եւ Ալէքսանդր Երէցեանի, Մերենցի եւ Պերճ Պռոշեանցի, Գամառ-Քաթիպայի եւ ուրիշներու, — պատմական, ղրական, բանասիրական եւ թարգմանական բոլան-դակութեամբ: Մայրայիզ ու հակընդդէմ հոսանքներու միջեւ, — «Մշակ»ականներու եւ «Մեղու»ականներու —, «Փորձ» կը ձգտէր միջին եւ չափաւոր ուղղութեամբ մը, որ ծանօթ է Ազգայնական-փողովրդասիրական վերագիրով:

Շրջանի ընդհանուր եռուզեռին մէջ, յարանուանական պայքարին իրենց մոլեկան մասնակցութիւնը կը բերէ նաեւ Սպենդիարեանի «Նոր Դար»ը (1884):

Մեր կարդ մը վիպագիրները եւս դերձ չմնացին այդ պայքարի ազդեցութենէն (Մուրացան):

ՄԻՆԱՍ ԹԻՕԼԻՕԼԵՄԱՆ

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

Միւնիխի «ԱԶԱՏԱԳՐՈՒԹԻՒՆ» ձայնասփիւռի կայանը հեռախօսած է «Ճուսարեր»ի 1954 յուլիս 10ի խմբագրականը, նուիրուած Մեսրոպեան դիրերու դիւցազնին եւ Ասատուածաշունչի թարգմանութեան: Ուրիշ անգամ մըն ալ երկարօրէն խօսած է Փարիզի «Սամուէլ-Մուրատեան» վարժարանի մասին:

ՀԵԼԼԷՆԱՀԱՅ ՏԱՍԸ սկաուտներ առաջնորդութեան Հ.Մ.Ը.Մ.ի Գոքինայի սկաուտապետ Պերճ Գրիգորեանի, Պոլիս գացած են, ընկերակցութեամբ քսան հելլէն սկաուտներու: Պոլսոյ մէջ հայ սկաուտները այցելած են Պատրիարքարան, Ս. Երրորդութիւն եկեղեցին, Ս. Խաչ զպրեվանքը, Ս. Փրկիչ հիւանդանոցը եւայլն: Այցելած են նաեւ Ցունաց Պատրիարքարանը եւ ընդունուած Աթենակորաս պատրիարքին կողմէ: Հելլէնահայ այս արիներն են որ Ցոնիական կղզիներու չարժի ընթացքին փութացած էին աղէտեալ շրջանները եւ փրկած չատեր:

ՏԽՐՈՒՆԻ.— Ցաւով կ'իմանանք թէ Աթէնքի մեր գործօն ընկերներէն Ցակոբ Բարաղամեան դժբախտութիւնն ունեցած է կորսնցնելու իր կինը՝ Արփինէ, վերջերս երկարատեւ հիւանդութեան մը հետեւանքով: Մեր վշակցութիւնը երիտասարդ ընկերոջ եւ միամօր զաւկին, որ Ամերիկա մեկնած է ուսանելով:

ՊՈԼՍՈՑ ՄԷՋ խոլամացած են Հայաստի մը, Արաքսի, եւ այր մը, Մկրտիչ:

ԴԵՐԵՆԻԿ ԵՊՍԿ. Փոլատեան, տեսուչ Անթիլիասի զպրեվանքին, որ Պոլիս գացած էր, վերջերս Ամերիկա մեկնած է օդանաւով:

վասպուրականի, Կարնոյ, Սերաստիոյ եւ Խարբերդի շրջաններէն: Հարիւր չիսուն հոգինոց երիտասարդութեան մը կողմէ հայկական չուրջպար եւ դեռ կրկնակ շրջանակներ... Այդ երիտասարդները, հոս ծնած ու մեծցած, միջադային պարերու ընտելացած, այնքան հաճոյքով կը պարէին որ կարելի չէր չհրճուիլ:

Աչքի կը պարունէին մասնաւորապէս Սէն-Լուի, Սէնթ-Անի, Պուլվար-Օտոյի եւ ուրիշ շրջաններու նոր սերնդական-ները: Կերուխումի նստած բազմութիւ-ներն ալ իրենց շրջանակի մէջ կ'երգէին, կը պարէին:

Վայրը չատ լաւ էր, օդասուն եւ առատ պաղ ջուրով

Իրիկուան ժամը 8ին հասան օթօքարերը եւ հանդիսականները մաս առ մաս հեռացան: Բայց մինչեւ ժամը 10, իրենց կառքերուն սպասող հարիւրաւորները, դեռ ճամբուն վրայ կ'երգէին ազատա-չունչ ու յեղափոխական երգեր:

Կ'արժէ չնորհաւորել Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէն իր այս յաջող ձեռնարկին հա-մար:

ԹՂԹԱԿԻՑ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (32)

ՀԱՐԱՋԱՏ ՈՐԴԻ...

●

Գ.

— Իրաւ է հօրեղբայր, ըսաւ Մալվինէ՝ չատ լուրջ ձայնով մը, քիչ մըն ալ վեր-ջապէս քաշուելով:

— Լէ, փառք Աստուծոյ, փառք Ցեսուն, մըմնջեց Ներսէսին, աչքերը արցունքով լեցուն եւ ղէպի ձեղուն սեւեռած... Աս-տուած չէ՞նք ըսեր. Աստուծոյ ողորմու-թիւնը...

Գիշերը, բացառաբար, ամբողջ ընտա-նիքը սրահը հաւաքուեցաւ ճաշէն ետքը: Բենիամինի տխուր եւ ապառը դէմքը կը չողար յաղթականօրէն: Պեխերը, որոնք ալ վերջին տաւնները բոլորովին սկսած էին կախուիլ, պլորուելով, կենդանանա-լով խրոխտաբար կը բարձրանային, եւ ժպիտը՝ ճառագայթի մը պէս կը լուսա-ւորէր այդ դէմքը:

Սարգիս ապա, իր սեւ բրտէնկոթին մէջ պրկուած պաշտօնապէս, Բենիամինի ձեռքը սեղմեց, յայտնապէս յուզուած.

— Բենիամին էֆէնտի, աչքդ լուս, ի-շալլահ բարի գաւակ կ'ըլլայ... Թերեւս իմ աղօթքս ալ դեր մը կատարեց... Ա-ռաջեւ նստած, մտաններդ կը պատմէնէր առեղնաչարին վրայ, կզկզուր նօթեր հնչեցնելով.

— Վահէ՞ն ալ զաղանի պիտի պահուի. հարցուց ապին դառնալով յանկարծ:

Բոլորն ալ իրարու երես նայեցան ::

— Չէ, ըսաւ Բենիամին, անիկա մեր ընտանիքէն կը սեպուի .անկէց չենք կըր-նար զաղանի պահել: Մինակ Թող անիկա պիտնայ առ այժմ:

— Շիտակ է, ըսին Սարգիս ապա եւ Սո-ֆիկ հանըմ միաբերան:

Եւ Մալվինէ զարձաւ նորէն խաղալ ստեղ-նաշարին հետ:

Երկու օր եաք Վահէն երեւցաւ: Իր սուր տեսողութեամբ անմիջապէս հասկցաւ որ տան մէջ փոփոխութիւն մը կար: Այդ-նուն դէմքին արտայայտութիւնը փոխ-ուած էր,Մալվինէ կը ճառագայթէր. Բե-նիամին կը խօսէր ու կը խնդար. Սօֆիկ հանըմ նմանապէս: Բենիամինի վերա-դարձէն ի վեր մանաւանդ հոն տիրող մե-ղեւական տրամութիւնը անհետացած էր:

— Երկաթուղին մեծ պարզե՛ւը զար-կաւ, հարցուց իր սովորական կատակ-բանութեամբը, ամէնուդ դէմքն ալ կը խնդայ կոր այս իրիկուն:

— Անկէց ալէք ,պատասխանեց Բենիա-մին նշանակալից եւ լուրջ ձայնով:

Մալվինէ, սաստիկ կարմրած, դուրս կը նայէր պատուհանէն չյայտնելու հա-մար իր ներքին բուռն յուզումը:

— Մեղի ալ բաժին կա՞յ, հարցուց Վահէ՝ փոխնիփոխ երկու ամուսիններէն դիտելով զարմացմամբ:

— Բաժինը քու ուրախութիւնդ պիտի ըլլայ ,որ անչուչտ պիտի զգաս, պատաս-խանեց Բենիամին. եւ բոլորովին լուրջ եւ հանդիսաւոր չեշտով մը աւելցուց. բա-րեկամս, վերջապէս բախտը պիտի ունե-նամ մօտերս հայր ըլլալու...

— Հայր, կրկնեց Վահէ՝ քիչ մը բերա-նաբաց, եւ Մալվինէին դառնալով. «եւ տիկինն ալ մա՞յր...»:

— Բնականաբար, յարեց Բենիամին՝ իրենց ընտանիքի բարեկամին այդ ամ-բողջ զարմանքը ըմբռնելով հեչտու-թեամբ:

Մալվինէ աւելի ծռեցաւ ղէպի պատու-հանը՝ փղոցին մէջ մկկը դիտելու պէս:

— Շնորհաւորութիւններս, Բենիամին, ըսաւ Վահէ սեղմելով անոր ձեռքը:

Եւ դառնալով Մալվինէի եւ արարողա-կան խոնարհութեամբ մը.

— Ամենաջերմ խնդակցութիւններս, տիկին, աւելցուց:

— Շնորհակալ եմ, ըսաւ Մալվինէ, դողդոջուն ձայնով չհամարձակելով երե-սունսերդին աչքերուն մէջ նայիլ:

ԵՐՈՒԱՆԴ ՍԻՄԱՒԻՇԵԱՆԼԵԱՆ

կիցներուն (Խթիքլալ) ճնշման տակ։ Կառավարները Թապաթ փոխադրուեցան։ Սուլթանին արարողապետը արդի լեց լուսանկարել կալանաւորները։ Տեսակցութիւնը, իսլամական աւանդութիւնը կ'արգիլէ տեսէ մէկը ձերբակալել Մուլայ Իարիս մզկիթին մէջ, բայց յաճախ չէ գործադրուած այս կանոնը։

× Կառավարութիւնը պաշտօնապէս հաղորդեց թէ Թունուզի խոստացուած ներքին ինքնավարութեան մասին բանակցութիւնները պիտի սկսին սեպտ. 4ին կամ 6ին։ Նախնական խորհրդակցութիւնները տեղի ունեցան Փարիզի մէջ, ուր եկած է վարչապետը, Թահար պէն Ամմար։ Անդրծովեան երկիրներու նախարարը յայտարարեց թէ կացութիւնը բաւարար ըլլալով, պայմանաւոր ներում պիտի շնորհուի չատ մը բանտարկեալներու։ Կ'ընծուի թէ Թահար պէն Ամմար Մոնթարժի պիտի երթայ տեսակցելու համար Նոր Տեսթուրի վարիչին՝ Պուրկիպայի հետ որ արդելափակուած է այլ քաղաքին մէջ։

ՋԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Անգլիոյ նախորդ վարչապետը, էթլի ճաշի հրաւիրուեցաւ կարմիր Զինաստանի խորհրդարանին կողմէ, իր ուղեկիցնե-րուն հետ։ Ամէն օր բացառիկ պատիւներ կ'ընծայուին հիւրերուն։ Ցառաջիկայ հոկտեմբերին աշխատաւորական առաջ-նորդներու նոր պատուիրակութիւն մը պիտի երթայ Փեքին, չինական կառավարութեան հրաւէրով։

Ամերիկոյ նախկին վարչապետը, Տէյ Կասփերի, որ երկիրը կը վարէր 1945էն 1953, մեռաւ երէկ, սրտի տագնապի մը հետեւանքով։ 73 տարեկան էր եւ կ'անհետանայ ճիշդ այն պահուն երբ Եւրոպայի միացեալ պաշտպանութեան խնդիրը կը քննուի Պրիւսէլի մէջ։ Հակառակ էր Քոչակեան կարգադրութեան։ 1926ին ձերբա-կալուելով զատապարտուեցաւ չորս տարի բանտարկութեան։ Պատիժը լրացնելէ ետք զարձաւ մատենադարանապետ Վա-տիկանի, թշուառ կեանք մը վարելով իր կնոջը եւ չորս զաւակներուն հետ։ Վատիկանի մէջ պահուած առեն էր որ հիմնեց քրիստոնեայ դեմոկրատ կուսակցութիւ-նը, իսկ 1945ին զարձաւ վարչապետ։ Ի. մահը խոր ցաւակցութիւն գործեց զաշ-նակից շրջանակներու մէջ, ուր մեծ վարկ կը վայելէր։

Տէ Կասփերի բարձրացուց Իտալիոյ դիրքը անմիջապէս միանալով յաղթական ազգերուն։ Իր քաղաքականութեան շնոր-հիւ էր որ Իտալիա ներքին խաղաղութիւն վայելեց եւ կրցաւ վերաշինութեան ձեռ-նարկել։ Կանուխէն մտած էր քաղաքա-կան ասպարէզը, միշտ մնալով կուսակից խաղաղութեան։

Թուրք մը լողալով անցաւ Մանչ-, ֆրանսական ափէն անդլիականը։

ՓԱՐԻԶԻ ՈՍՏԻԿԱՆԱԿԱՆ վերատեսչու-թեան պաշտօնեանները հանդիսաւորապէս ոտնկոխ Փարիզի ազատագրման տաս-նամեակը։ Այս առթիւ արարողութիւն մը կատարուեցաւ Երկի, զոհերու յիշատա-կարանին առջեւ։

ՄՈՍԿՈՒԱՅի թերթերը կը գրեն թէ Պրիւսէլի խորհրդաժողովը պատերազմի նոր սպառնալիք մը կրնայ ստեղծել, վե-րակենդանացնելով գերմանական պինա-պաշտութիւնը։ Փրաւտա կը բացատրէ թէ միացեալ բանակի դաշինքը հակառակ է եւրոպական բոլոր ժողովուրդներու շա-հերուն։ Իզվեստիա եւս նոյն տեսակէտը կը յայտնէ։

Տիկին Սաթենիկ Փաստրմաճեան (Փա-րիզ), տիկին Զապէլ Հանեսեան եւ զա-ւակները (Թեհրան), տիկին Աննա Մելիք Բեղլարեան (Ժընեւ), տէր եւ տիկին Վա-հան Փաստրմաճեան (Փարիզ), տէր և տիկին Կարօ Փաստրմաճեան, տէր եւ տի-կին Յակիկ Փաստրմաճեան, տէր եւ տի-կին Լեւոն Փաստրմաճեան, Պ. Հրանտ Փաստրմաճեան, Տիկին Մանուշակ Քոլե-թի (Ամերիկա), Պ. Պ. Փաստրմաճեան (Ամերիկա), Օր. Եղուարդուհի Փաստըր-մաճեան (Փարիզ), Օր. Վարդ Երկանեան (Փարիզ), Սանասար, Գուրգէն, Էլմաս Գոյումեան (Փարիզ), ինչպէս նաեւ բոլոր ազգականները խոր ցաւով կը ծանուցանեն

ՀՐԱՆՏ ՓԱՍՏՐՄԱՃԵԱՆի

դառնաղէտ մահը, որ տեղի ունեցաւ Ժընեւ, օգոստ. 18ին, յետ երկարատեւ հի-ւանդութեան։

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՆԻՍԻ ՄԷՋ

ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ԽԱՆԱՄՈՐի
ԵՒ ՍԱՄՆՈՑ ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԵԱՆ
50ԱՄԵԱԿԻՆ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դաշնակցութեան Նիսի կազմին կողմէ։

Հովանաւորութեամբ ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻՆ։

Այս կիրակի ամբողջ օրը, Լա Քոլ սիւ Լուբ գետեզերեայ գեղեցիկ անտառին մէջ։

Կը խօսի ընկեր ՊԵՏՐՈՍ ԶՈՒՒՔՃԵԱՆ։

Գեղարուեստական բաժին, երգ, պար-տատանութիւն եւ անակնկալներ։

Ծանօթութիւն.— Մասնաւոր օթօբար Փլաս Մասենայէն ժամը 9ին։

Հանրակառքի կայարանէն ժամը 10, 11, 14, 14·30 եւ 15, իջնել դիւղ չմտած, քալել մինչեւ վե-տեզերեայ մեծ կամուրջը։

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

Հայ զաղթօդներուն եւ ընտանիքներուն կողմէ փնտռուած զիրք մը, Արմենակ Դրաճեանի (Ա. Մանկասէր)

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ԲԵՄԸ

Պատկերազարդ հատոր մը, որ կը պա-րունակէ մանկական նոր արտասանու-թիւններ, ձայնագրեալ երգեր, մենախօ-սութիւններ, օփերէթներ, տրամախօսու-թիւններ, առակներ զաւեշաններ և պատ-մուածքներ։

350 մեծադիր էջ, գունաւոր պատկեր-ներով, ընտիր թուղթի վրայ։

Գինն՝ Սուրիա եւ Լիբանան 8 լիր. ոսկի։ Արտասահման՝ երեք տոլար։

Հասցէ.—

Arménak Kradjian, 11, Rue Kheder
Nor-Hadjine, Beyrouth (Liban)

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

★

Շնորհակալութեամբ ստացանք Պ. Մնա-յականեանէ (Լա Սիօթա) հազար ֆրանք։

Բարեկամէ մը (Լիոն) հազար ֆրանք։

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Արձանագրութիւնները բացուած են 1954 1955 ուսումնական տարեշրջանի համար։ Կը խնդրուի բոլոր հայ ծնողներէն, ո-րոնք կը փափաքին ազգային այս դարա-ւոր հաստատութեան մէջ տղահովել ի-րենց զաւակներուն տոհմային եւ ֆրան-սական կրթութիւնը, օր առաջ, դիմել տեսչութեան, արձանագրութեան համար։

Մուրատեան վարժարանի այցելու-թիւնները՝ Շաբաթ եւ երկուշաբթի օրերը եւ ժամադրութեամբ։

Direction Collège Arménien
26, Rue Troyon - Sèvres (S. O.)
Tél. : OBS. 18-28

ԾՈՎԱԳՆԱՅՈՒԹԻՒՆ ԴԻՊԻ
Lisieux - Deauville

Կազմակերպուած Ֆր. Կ. Միաբան Առնու-վիլի մասնաճիւղին կողմէ, այս կիրակի առաւու ժամը 5ին։

Արձանագրութեան համար դիմել Պ. Ն. Նիկողոսեանի 121 Աւ. Անրի Պարպիւս, հեռ. 446, Կօնէս։ Մասնակցութիւն երթուդարձի համար 1200 ֆրանք։

ԿՈՄՏԻ

(ՎԱՀԱՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆ)

«Ծոնարհ հերոսները» եւ «Իմ Ցուշերը» տրամադրելի են տակաւին։

Դիմել Գավէզեանի՝

Cavezian, 37 Rue de Trevise
Paris (9e)

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐի խնամակալութիւնը կը յայտնէ պաշտօնապէս, որ աշակերտու-հիներու ընդունելութեան արձանագրու-թիւնները բացուած են արդէն։ Մնողները կ'ընդունուին երեքշաբթի, հինգշաբթի եւ շաբաթ օրերը, մինչեւ կէս օր։

Դիմել վարժարանը, Ռէնսի, 1 Պուլվ. տիւ Նօռ, էկլիզ Փոթիէնէն 146 թիւ հան-րակառք առնելով։

ՄՈՒՐԱՏ – ՌԱՓԱՑԷԼԵԱՆ Նախկին Ա. չակերտներու Միութեան անդրանիկ պա-ՆՈՑԵՄԲԵՐԻՆ

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Վճարումները դիւրացնելու համար կը խնդրենք մեր բաժանորդներէն դիմել հե-տեւեալ հասցէներուն.—

Անիէր, Ռուլոմպ – Պոուա-Ռուլոմպ.— *Ընկերներ Յակոբ Հիսայեանի եւ Արամ Ա-ւետիսեանի։*

Իսի. եւ Մէօսօն.— *Ընկերներ Ներ-ուանդ Ատանալեանի, Նշան Դարբինեա-նի կամ սրճարանապետ Զատիկեանի։*

Առնուվիլ – Սաւսել.— *Ընկերներ Արփիար Մարտիրոսեանի եւ Կարօ Երամի-եանի։*

Անկէն – Մոնմորանսի.— *Ընկեր Սա-հակ Տէր Թովմասեանի։*

Ալֆորվիլ. — *Ընկեր Բարթող Փա-փազեանի։*

Շահիլ – Վիրոֆլէ.— *Ընկեր Գրիգոր Կիւլեսեանի։*

Պանեօ – Քաշան.— *Ընկերներ Ներսէս Տակառեանի կամ Բարթաւղեանեանի։*

Սեհրան.— Պ. Խոյեանի։

Կանխավայոտ շնորհակալութեամբ՝

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տէր եւ տիկին Բիւզանդ Աճեմեան եւ զաւակը կը ծանուցանեն թէ հոգեհան-դիսաւոր պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի Փարիզի Ս. Ցովհաննէս-Մկրտիչ եկեղեցին, իրենց հօր եւ մեծ հօր՝

ԱԲՐԱՀԱՄ Աճեմեանի

մահուան առաջին տարելիցին առթիւ։

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները։

ՍՏԱՑԱՆՔ

ԱՆՀԱՑՐԵՆԻՔ ՑԵՂԻՆ ԵՐԳԸ։ Գրեց՝ Արմեպիլ (18 տարեկան պատանի մը)։ Տպ. Համազգային Ընկերութեան։ Պէյ-րութ, 1954։

PREUVES

Լոյս տեսաւ Սեպտեմբերի թիւը։

Գրական եւ քաղաքական ամսաթերթ, ճոխ բովանդակութեամբ։ Թիւ 43։

Revue Mensuelle Littéraire et Politique
C. C. P. 178.00 Paris. Adresse 23, Rue de la Pépinière, Paris (8e)

ՁԵՐ ԼԱՒԱԳՈՑՆ ՃԱՇԱՐԱՆԸ

Լ Ի Լ Ա-Ն Է

Համեղ, մաքուր եւ մատչելի
24, Rue St. Lazare, PARIS
Métro N. D. de Lorette ou Trinité.

Շաբաթ, կիրակի եւ երկուշաբթի իրի-կուններ արեւելեան ճաշ։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՄՕՏ

ԿԸ ԳՏՆՈՒԻՆ ՀԵՏԵՒԵԱԼ ԳԻՐՔԵՐԸ.—

ՌՈՒԲԷՆԻ ՑՈՒՇԵՐԸ, 7 հատոր։ Գինն 6000 ֆրանք։

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ (Ն. Ադոնց), գին 1000 ֆրանք։

ԳՐԻԳՈՐ ՆԱՐԵԿԱՑի, (ֆրանսերէնէ թարգմանեց Լիւք Անտէ Մարսէլ, ուրիշ ժողովրդական բանաստեղծութիւններով)։ Գինն 1000 ֆրանք։

Կ. ՍԱՄՈՒՆԻի «Պատմութիւն Արեւմտա-հայ արդի Գրականութեան» Գինն 800 ֆր.։

Թղթատարի ծախքը գնողին վրայ։

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

երաժշտապետ Լ. ՃԷՐԱՀԵԱՆի
«ԱՌՁԵՒՆ ՏՕՆԱԿԱՐԳ»Ը

Որ կը պարունակէ դիւերային, առա-ւօտեան եւ Ս. Պատարագի երգեցողու-թիւնները, հինգ տաղաւարներու, Տեառն-ընդառաջի, Մեծ Պահոց կիրակիներու, Շաբաթ երեկոներու, Խաղաղականի եւ կեսգիի եւ հանդստեան չարականները՝ հանդերձ ծանօթութեամբ։ Անհրաժեշտ առաջնորդ մը եկեղեցականներու եւ աշ-խարհականներու։ Իր տեսակին մէջ ան-նախընթաց մատեան։

Գինն՝ 500 ֆր. Թղթատարի ծախքով 55 ֆրանք։ Ցանձնարարութիւնք կանխիկ վը-ճարումով։ Դիմել՝

Levon Djérahian
32 bis, Bld. des Fauvettes
Beaumont-Marseille.

- *Imp. Araxes 46, rue Richer. Paris*

ԵՒՐՈՊԱՑի ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՄԵԾԱԳՈՑՆ ԳՐԱՏՈՒՆԸ

ԳՐԱՏՈՒՆ ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

Հայագիտական եւ արեւելագիտական գրքեր ամէն լեզուով
ՀԱՑԹԱԾԹԻԶ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ, ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԵՒ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԿԱՐԵՒՈՐ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ԵՒ ՄԵԾ ՄԱՏԵ ՆԱԽԱՐԱՐՆԵՐՈՒ

Librairie Orientale H. SAMUELIAN
51, Rue Monsieur - le - Prince Paris (6e)
Tél. Dan. 88-65 Chèque Postal Paris 1278-35

Բոլոր ապսպրանքները կը գործադրուին օրը օրին
Մամուլի տակ է հայերէն գրերու ԸՆԴԱՐՁԱԿ ԳՐԱՑՈՒՑԱԿԸ, որ ձրի պիտի դրկուի փափաքողներու։ *Արձանագրուիլ այժմէն։*

ԲՆԱԿԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ՇԻՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՆՈՐՐԳՐՈՒԹԵԱՆ

ԲԱՑԱՌԻԿ ՋԱՐԴԵՐԸ ԿԸ ՀԱՅՔԱՅՔՈՒԻՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՄՏԱՑՈՒԹԵՆԷՆ

Ets. THOMLAC

16 bis Bd. Sebastopol, PARIS 4e
52, Rue de Chalon, PARIS 12e
4 bis Rue Vaillant Couturier, ARGENTEUIL
10 Ave. de Gennevilliers, VILLENEUVE-LA-GARENNE

ՊԱՏԻ ԱՄԷՆ ԿԱՐԳԻ ԹՈՒՂԹԵՐ ԵՒ

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԻՒՂԱՆԵՐԿ՝ ՍԵՓԱԿԱՆ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

THOMLAC

Ձեր բնակարաններուն կուտայ գեղարուեստական հաճելի եւ ջերմ մթնոլորտ, իսկ ձեր պիւտճէին վրայ կը կատարէ խիստ կարեւոր խնայողութիւններ։

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél.: PRO. 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R. C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. Հատը 12 ֆր.

ՇԱԲԱԹ
21
ՕԳՈՍՏՈՍ
★
SAMEDI
21 AOUT
1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7450 30e ANNEE

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՃԻ, ԹԻՒ 2861

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՋԱԽՆ ՈՒ ՋԱԽԱՒԵՐԸ

•

Երեսուն այսքան տարիէ ի վեր, ի զուր կը փնտռենք իսկապէս ճախ, յառաջդիմական տարրեր, որոնց հետ կարելի ըլլար խօսիլ հիմնական հարցերու մասին:

Ժամանակները փոխուած են եւ մեր հանրային կեանքն ալ կը կարօտի լուրջ վերանորոգման, ինչպէս կը յիշեցնենք շարունակ:

Այս կամ այն լմնցուածութիւնը եւ ճշմարտութիւնը չատ բան կը կորնչցնեն իրենց ուժէն, եթէ մնան քարացած վիճակի մէջ:

Անհրաժեշտ է պրպտումներ, քննութիւններ կատարել պարբերաբար, վերահաստատելու եւ բազմապատկելու համար անոնց արժէքը:

Քննութիւնը կը դառնայ ամուլ մարդանք, եթէ չի բխիր անկեղծ եւ հանրօգուտ համոզումներէ:

Տարիներու ընթացքին ինչ որ կը փոր ձուէր իրրեւ «վերագնահատում», ճախողեցաւ պարզապէս այն պատճառով որ պղտոր էր աղբիւրը:

Մարդիկ ոչ թէ վերաչինել, այլ քանդել կ'ուզէին: Ոչ թէ նորոգել, այլ կազմալուծել, խափանել:

Մտանուրապէս անոնք որ յառաջդիմական հակումներով կը սնունդային, չփոթեցին ճախն ու ճախաւերը:

Իրենց դլուխը քարին զարկին, մանաւանդ, «Հայաստանամէտ» հռչակած անհոգոյս թութակները:

Անոնք մէկ տասնաբանեայ ունէին եւ մինչեւ այսօր ալ ամուր կառչած են անոր,—ամէն գնով անուանարկել, մրոտել, ճնշդիլ Դաշնակցութիւնը:

Ոչ մէկ խոսք միջոցներու մէջ, այդ նպատակին հասնելու համար:

Դաւեր ներսէն եւ դուրսէն: Մտանանը-շումներ՝ միջազգային դետնի վրայ:

Պատասխանատուներ՝ բոլոր բանուկ լեզուներով:

Մինչեւ անդամ պաշտօնապէս խմբագրուած եւ տարածուած ժուռնալներ, հիւրընկալ երկրին, անոր կարդասարքին թշնամի ցուցնելու համար Դաշնակցութիւնը: (Ցիշեցէք եդիպտոսի ամիսներ «չէֆ»ներուն վերջին գրգռիչ երթերը):

Եթէ որ եւ է երկրի կառավարութիւն նկատի առնէր այս հրատարակութիւնն ու անոնց ժուռնալները, Դաշնակցութիւնը չատոնց օրէնքէ դուրս հռչակուած կ'ըլլար:

Իրենց չար բախտէն, բոլոր դաւերը ձախողցան, եւ դաւադիրներուն մեծ մասը ներս նետուեցաւ մութ ու մաղձ: «Ցրմտել առատանց»:

Այս պարագան մտանուր հաճոյքը չի պատճառեր մեզի:

Ընդհակառակն: Որ եւ է պղտոր աղբիւր միշտ ալ հետք մը կը ձդէ հիւրընկալ երկրի հանրային կարծիքին վրայ, որու կողմէ ալ գործուած ըլլայ:

Եթէ Թշնամին ջարախնդ քրքիջնեք ի՛նչ ձակ, ի տես մեր ներքին պառակտումներուն, քաքնկած ալ հաշիւ կրնայ դոպել իր արդահատանքը:

Ո՞վ հաշուեց յառաջդիմական յաւակնոտեամբ, սակայն խակապէս գետազիր մտքեր եւ ճախաւեր չարժուձեւերով կատարուած մարդանքներուն հետեւանքները, ազգային թէ միջազգային տեսակէտով:

Տակաւին առիթ կ'ունենանք արձանագրելու կարգ մը կոպիտ ճշմարտութիւններ:

Դժբախտաբար չատ բան փոխուած չէ, տարիներու ընթացքին:

Մարդանքները կը շարունակուին միեւնոյն կանչերով եւ նոյն յամառութեամբ: Այստեղ եւ ամէն տեղ:

Կարելի է վերանորոգում, կատարել կանխակալ կարծիքներով եւ թերահաւ դիտելիքներով:

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՄԻԱՑԵԱԼ ԲԱՆԱԿԻ ԿՆՃԻՌԸ

ՊՐԻՒՍԷԼԻ ԽՈՐՀՐԴԱԺՈՂՈՎԸ ՊԻՏԻ ԿՐՆԱՑ ԴՐԱԿԱՆ ԵԼՔԻ ՄԸ ՅԱՆԳԻԼ.— ՇԱՏ ԲԱՆ ԿԱՄԻՄ ՈՒՆԻ Պ. ՍՓԱՔԻ ՄԻՋԻՆ ԲԱՆԱՁԵՒԻՆ

Պրիւսէլի Խորհրդաժողովը երկու տահմանափակ եւ պզտնիկ ժողովներ դումարեց առաջին օրը, լսելու համար Ֆրանսայի վարչապետին առաջարկած փոփոխութիւնները եւ միւս պատուիրակութեանց տեսակէտները:

Թերթերը հրատարակած էին Պ. Մենդէս-Ֆրանսի վերադարձի ամփոփումը, քաղելով կողմնակի աղբիւրներէ: Բայց, ինչպէս կը պատմէ Ֆիկարօ, անմիջապէս հերքում մը հրատարակուեցաւ: Ֆրանսական թերթերու թղթակիցները անցուդարձի մասին լուր չէին ստացած տակաւին: Հոլանտացիները եւ Իտալացիները դանագան տեղեկութիւններ առանալով, անվիջապէս հետաձգնով հաղորդած էին իրենց թերթերուն: Ժամը 20·20ին Ֆրանսական պատուիրակութեան բանբերը իր մօտ հրաւիրելով Ֆրանսայի թղթակիցները, հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրաւ պատուն Պ. Մենդէս-Ֆրանսի.

— «Իմացայ թէ զերման պատուիրա-կութիւնը պատմած է առտուան նիստին անցուդարձը, մինչդեռ որոշուած էր ոչ մէկ բան հաղորդել, քանի որ նիստը առնմանափակ էր եւ գաղտնի»:

Թղթակիցները դիտել տուին թէ միայն Գերմանները չեն, այլ Հոլանտացիները եւ Իտալացիներն ալ միեւնոյն բանները հաղորդած էին.

Բանբերը.— *Ինծի պաշտօն յանձնուած է միմիայն հերքել ինչ որ պատմած են, վասնզի թէ անկատար է եւ թէ անճիշդ: Ցետոյ, պէտք չէր որ պատմէին:*

Թղթակիցները բողոքեցին ազմկելով եւ հարցուցին թէ որ եւ է միջադէպ ծագած է ժողովին մէջ:

Բանբերը պատասխանեց.— *Անցուդարձը պատմելի պիտի նշանակէր ճիշդ բնաւրերը յանձնել ձեղի: Արդ, որոշուած էր ամէն բան գաղտնի պահել: Առտուն ազատ քննարանութիւն մը տեղի ունեցաւ քաղաքական ծրագրի մասին: Պ. Մենդէս-Ֆրանս բացատրեց թէ ինչ պատճառներով առիթուած է փոփոխութիւններ առաջարկել: Հոլանտայի արտաքին նախարարը անհնարին փութկութեամբ դիտել տուաւ թէ դժուար պիտի ընդունուին այդ փոփոխութիւնները: Կէսօրէն վերջ Պ. Մաքնաուրը քննադատեց մեր վարչապետին առաջարկները, նամնպէս փութկութեամբ: Բացորոշ ի՛նքնաւ թէ իւրաքանչիւր պատուիրակութիւնը կը վախնայ որ պիտի ստիպուի իր երկրի խորհրդարանին ներկայացնել առաջարկուած փոփոխութեանց համար, որոնք նոր վաւերացման կը կարօտին: Մնաց որ, վիճելի կէտերը կը տարբերին երկիրէ երկիր, ինչ որ բնական է: Վերջին խօսքն առաւ Պ. Սփաք, իրրեւ նախագահ եւ ոչ թէ իրրեւ պետը պէլժիական պատուիրակութեան: Ան ամփոփեց խօսուած ճառերը եւ Պ. Մենդէս-Ֆրանսի առաջարկներէն պառեց անոնք որ պարզապէս մեկնութիւններ են եւ անոնք որ կը վնասեն Փարիզի դաշնագրին էութեան: Ցետոյ առաջարկեց որ եթէ հաճաձնութիւն չգոյանայ Պրիւսէլի մէջ, Ֆրանսայի հինգ ընկերակիցները յայտարարութիւն մը պիտի հրատարակեն, խոստանալով քննել դաշնագրին կէտերը, տեսնելու համար թէ կրնա՞ն դործադրութեան եղանակներ դտնել:

Փարիզեան թերթերու թղթակիցները դիտել կուտան թէ Պ. Սփաք ոչինչ ըսած էր այս մասին, իր լրագրական ասուլիսին առնն:

Խորհրդաժողովը երէկ սկսաւ քննել Ֆրանսական առաջարկները: Իրպեկներու կարծիքով, չատ բան կախում ունի Պ. Սփաքի բանաձեւէն, որուն համաձայն Ֆրանսայի ուզած փոփոխութիւնները պիտի քննուին դաշինքին դործադրութեանէն վերջ, օրինական յանձնաժողովներով: Ամէն պարագայի մէջ, երկու կողմերն ալ կարելին կը փորձեն, որպէսզի Պրիւսէլի խորհրդաժողովը չձախողի, ջուրը ձգելով միացեալ բանակի ծրագիրը: Եթէ Պ. Մենդէս-Ֆրանս համոզուի թէ Պ. Սփաքի բանաձեւը կրնայ ընդունելի Ֆրանսայի Ազգ. ժողովին կողմէ, պիտի պաշտպանէ զայն խորհրդարանին առջեւ:

Պրիւսէլի ժողովին առաջին նիստէն վերջ, դերման պատուիրակութիւնը այն տպաւորութիւնը կը յայտնէր թէ չատ յոյս չկայ որ համաձայնութիւն մը դոյանայ, դիւրացնելով միացեալ բանակի դաշինքին վաւերացումը Ֆրանսայի Ազգ. ժողովին կողմէ:

❖ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ❖

ՏԱՍԸ ՏԱՐԻ ԱՌԱՋ

Պատմական տասնամեակ մը կը ոսնուի Ֆրանսայի մէջ, անցեալ յունիսէն ի վեր:

1944 յունիս 6ի առտուն ժամը 6·30ին էր որ անգլեւամերիկեան զինուորներ ցամաք կ'ելլէին Մանշի ափերուն վրայ, յանդուգն արշաւանքով մը:

Նոյն տարուան օգոստ. 15ին առաջրն դաշնակից զինուորները կ'երեւային Միջերկրականի ափերուն վրայ, ընկերակցութեամբ Ազատ Ֆրանսայի զօրամասերուն:

Եւ վերջապէս, օգոստ. 18ին կ'ազատագրուէր Փարիզը, գործադուլներով, խմբական ելոյթներով եւ ազատարար զօրաթափիններու ժամանումով:

Վերջացած էր հառամեայ գերութիւնը, արդուհիով, էրտիւհով եւ արիւնով:

Օգոստոսի կէսէն ան դին կազմալուծուած էին հաղորդակցութեան միջոցները:

Ոչ երկաթուղի, ոչ հանրակառք, ոչ թաքսի: Բախտաւոր էին անոնք որ հեծդլանիւ ունէին կամ հալելու կարողութիւն:

Մեր բնակած արուարձանը 7–10 վայրկեան հեռու է Փարիզէն, էլեկտրական կառախումբով:

Ես ալ հանի մը անգամ ստիպուեցայ հաղորդ իջնել հալելով, տեսնելու համար եկեղեցի եկած ամերիկահայ զինուորները:

Երթուդարձը տեւեց հինգ ժամ:

Հաղորդակցութիւնները խզուած էին գաւառի հետ, եւ լուր չունէինք թէ ինչ կ'անցնի կը դառնայ:

Յետոյ հասկցինք որ եղբայրս ապահով է, — առաջին տարեդարձը նախորդ Մալթանին գահընկէցութեան: Մարոքի աղդայնականները անհամբեր կը սպասեն Ֆրանսայի վարչապետին յայտարարութեան, որ տեղի պիտի ունենայ օգոստոս 27ին, Ազգ. Ժողովին մէջ:

× Փա-Լէթէի խռովութեանց առթիւ ձերբակալուած են երեք հազար կասկածելիներ: Տեղական թերթերը կը դրեն թէ 1800 հոգի հարցաքննուած են: Մնոնց 39ը, ամէնքն ալ 17–19 տարեկան, խոստովաներ են թէ ապստամբութիւններ, հրկիզումներ եւ սպանութիւններ կատարած են: Հաստատած են նաեւ թէ խռովութիւնները նախապատրաստուած էին, բայց պիտի սկսէին օգոստ. 7ին, երբ կատարեալ դէմ: Ազգանշանը որոշուած ժամանակէն առաջ տրուեցաւ, երբ քաղաքին փաչան լսեց վերադառնալ տուաւ խռովարարները:

Հետապնդումները կը շարունակուին ոստիկանութեան եւ բանակին կողմէ, երեւան հանելու համար բոլոր դաւադիրները: Մինչ այս մինչ այն, հրկիզումներ տեղի կ'ունենան զանազան քաղաքներու մէջ, մեծ վնասներ պատճառելով հունձքերուն: Մէկ օրուան մէջ 18 հրկիզումներ տեղի ունեցան Ուլմէսի անտառին մէջ: Դաւադիրները թոյլ չեն տար որ ֆելլահները օգնեն, հրշեհները մարելու համար:

ՆՈՐ ԴԷՊՔԵՐ ՄԱՐՈՔՒ ՄԷՋ

Օգոստ. 19ին նոր մահափորձ մը կատարուեցաւ Քազապլանքայի արաբական թաղին մէջ: Ատրճանակի երեք հարուածներ սպանեցին Քազապլանքայի փաշային փոխանորդը, երբ իր տունէն դուրս կ'ելլէր, ընկերակցութեամբ երկու տեղացի ոստիկաններու, որոնք ծանրապէս վիրաւորուեցան, ինչպէս եւ երկու անդորդներ: Ահաբեկիչները, որոնք երեք հոգի էին, կատարեալ ծուղակ մը սարքած էին եւ յաջողեցան փախչիլ: Սպանեալը, պէն Նասրը, որ նախապէս ծառայած է Ֆրանսական բանակին մէջ, յաջորդած էր Մաղիա Ցաֆիմի: Այս վերջինն ալ սպան նուած էր քանի մը ամիս առաջ:

Նոյն օրը երկրորդ մահափորձ մը կատարուեցաւ Քազապլանքայի մէջ: Մարդոջի մը, որ կը հսկէր արաբական թաղին բարեկարգութեան, սպանուեցաւ ահաբեկիչի մը կողմէ, դնդակ մը ատանալով ղլխուն: Ահաբեկիչը փախաւ:

Այս երկու ահաբեկումներուն առթիւ, մտահոգութիւն կը տիրէր երէկ, 20 օգոս-

---

Ափաքի բանաձեւէն, որուն համաձայն Ֆրանսայի ուզած փոփոխութիւնները պիտի քննուին դաշինքին դործադրութեանէն վերջ, օրինական յանձնաժողովներով: Ամէն պարագայի մէջ, երկու կողմերն ալ կարելին կը փորձեն, որպէսզի Պրիւսէլի խորհրդաժողովը չձախողի, ջուրը ձգելով միացեալ բանակի ծրագիրը: Եթէ Պ. Մենդէս-Ֆրանս համոզուի թէ Պ. Սփաքի բանաձեւը կրնայ ընդունելի Ֆրանսայի Ազգ. ժողովին կողմէ, պիտի պաշտպանէ զայն խորհրդարանին առջեւ:

Պրիւսէլի ժողովին առաջին նիստէն վերջ, դերման պատուիրակութիւնը այն տպաւորութիւնը կը յայտնէր թէ չատ յոյս չկայ որ համաձայնութիւն մը դոյանայ, դիւրացնելով միացեալ բանակի դաշինքին վաւերացումը Ֆրանսայի Ազգ. ժողովին կողմէ:

պանութիւններ կատարուած են հայաութուն հրէշներու կողմէ:

Մարսէյլի մէջ սպանուած էին տասնէ աւելի ազգակիցներ, որոնց մէջ հնչակեան Ս. Արմաղանեանը: Կարտանի մէջ՝ դաշնակցական Լ. Դեղունին, Լիոնի մէջ՝ ռազմագերիներ:

Կատարուած էին նաեւ խմբակոսի ձեր բակալութիւններ նոյն բախտախնդիրներ ուն կողմէ, անլուր խոշտանգումներով:

Ցետոյ դրամաշորթութիւն՝ համաձայն մասնաւոր ցանկերու, որոնց վրայ նշանակուած էին վճարելի գումարներն ալ:

Ջերբակալութիւններ, նաեւ, Փարիզի մէջ, — խատիսեան (իր 17 տարեկան տղուն հետ), Ա. Գիւլխանդանեան, Կոլիա, Ս. Բոչարեան, Բեհո, Գ. Բալայեան, Դեւոնեան, եւ տիկիններ ու օրիորդներ:

Հաստատուեցաւ թէ երկու ցանկեր կազմուած էին, հաշուեյարդար կատարելու համար:

«Հասե՛լ էր ժամը···»:

Հայերն ալ բաժին ունեցած էին դիմադրական պայքարին մէջ, ափ մը քաջերով, որոնց մէկ մասը իյնած էր պատնէշին վրայ:

Վերջին պահուն Գերմանիա տարա գրուած եւ անհետացած էին գրագիտուհի Լաս, որ իր առաջին փորձերը կատարած էր Ցառաջի մէջ, եւ ամուսինը, Արփիար Ասլանեան:

Ինչպէս ուրիշ ազգեր, Հայերն ալ ունէին «Ազգ. ճակատ» մը, որ դժբախտաբար դարձաւ ազգային փորձանք, այլա փոխելով իր դերը···

··· Անցողակի կ'անձնագրեմ այս բանի մը պարագաները, ազատագրման առաջնամեակին առթիւ:

ՎԱՀԷ

ՆՈՐ ԲԱՆԱՁԵՒ ԿԱՐՄԻՐՆԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ

ԿԱՐԳ ՄԸ ՄԵՂՄԱՑՈՒՄՆԵՐ

Մ. Նահանդներու ծերակոյտը եւ ԵՒԱՓ·ժողովը օգոստ. 19ին նոր բանաձեւ մը քուէարկեցին, յարմարելու համար կառավարութեան տեսակէտին եւ կը սպասեն նախագահին վաւերացման:

Նոր բանաձեւը, որ մշակուած է երկու ժողովներու միացեալ յանձնախումբին կողմէ, կը ջնջէ այն յօդուածը որ հինգ տարի բանտարկութիւն եւ 10·000 տոլար տուգանք կը սրամադրէր համայնավար կուսակցութեան անդամներուն: Բայց կուսակցութիւնը կը զրկէ քաղաքական կազմակերպութեան մը բոլոր իրաւունք-

(Լուրերու շար·ը կարդալ Դ· էջ)

ԺԱՆ ԺՈՒԼԻՍ

●

Բ.

Զոր ինչ գրեցի՝ գրեցի։

Կարելի չէ խուսափիլ ճակատագրէն։

Դժբախտաբար չէր զոնուած մարդ մը, որ ուշադրութիւն ընէր, թէ կասկածելի եւ անհանգիստ չարժումներով մէկը քանի օր է կը սլքտար այդ փողոցին մէջ եւ յաճախ կը հետախոյզէր «Իմանիթէ»ի խմբագրատունը՝ միշտ Ժոռէսը հարցնելով։ Փոքր կասկած մը անտարակոյս պատճառ պիտի ըլլար զգուշական միջոց ներ ձեռք առնելու։

Ըսենք սակայն։ Ճակատագիր։

Ոճրագործին արձակած երեք պնդակ – ներէն մին Ժոռէսի ալ քունքէն մտնելով կը ծակէ զանկը։ Երկրորդը կը մտնէ ալ ականջին հետեւէն եւ կը զպլէ ուղեղին։ Երրորդը կ'երթայ պարապին։

Ոստաղութեան Առաքեալին հանճարկղ գլուխը կը կթի իր մտերիմ ընկերներէն եւ ընկերվարական ծանօթ դէմքերէն ուրնտէլի վրայ ու հուսկ ուրեմն կը սահի սեղանի երկայնքին։ Հակառակ իր բաւ – կամներու անմիջական խնամքին, մեծ հետաքրքրը հոգին կ'աւանդէ առանց բառ մը արտասանելու։ Առանց գոյդն հառա – չանքի։

Սոյն երթարնդումին մէջ, քալ պաղարիւն մարդ մը, մօտակայ Տանկոն ապա – րանի անօրէնը՝ Տէմար կը ցատկէ չար ա – գործին վրայ, կը զինաթափէ զայն եւ կը յանձնէ ոստիկաններուն։

Ոստիկանատան մէջ խելագար մարդասպանը նախ կը մնայ լուռ։ Չի պատաս – խաններ տրուած հարցումներուն։ Տասը վայրկեան վերջ միայն կը խոստովանի որ երկրորդ ատրճանակ մը եւս ունի վրան։ Ցետոյ կուտայ տեղեկութիւններ իր մա – սին։ Ծնած է Ռէնսի մէջ՝ 1885ին։ Որդին է դատական պաշտօնեայի մը եւ քան տարիէ ի վեր յիմարանոց դնուող ան – հատասարակչիռ կնոջ մը։ Ուսանող է Գե – ղարուեստական Վարժարանին։ Պատած է Ցունասան, Մէյպէաք։ Ոստիկանա – պետի այն հարցումին թէ ինչո՞ւ մեռ – ցուց՝ կը պատասխանէ՝

— Ժոռէսը դէմ էր եռամեայ պինուա – րութեան։ Իր պայքարով կը վնասէր հայ – րենիքին։ Ըստ իս հայրենադաւ մըն էր։ Ուզեցի պատժել։

Վէլէնի հիւանդոտ ուղեղը հալած իւղի պէս իւրացուցած էր ազգայնամոլ թեր – թերէն հոսած թոյնը։

Անկասկած, իրեն չափ, նոյնիսկ իրմէ աւելի պատասխանատու էին — դէթ բո – լոյպէս — անոնք որ Ժոռէսի դէմ դեռ – հիկ պայքարը հասցուցած էին իր դա – դաճնակէտին։ Աբքայական Լէոն Տոտէի բոլոր գրուելի, կրքոտ ճառերուն թիրա – խը Ժոռէսն էր եւ անոր անձին միջոցաւ ընկերվարական կուսակցութիւնը։ Նոյն – պէս արքայական Շարլ Մորասը կը գրէր «Ազքսիոն Ֆրանսէզ»ի յուլիս 18ի թիւին մէջ։ — Ամէն մարդ դիտէ որ Ժոռէսը չութեան։

Գերմանիան կը ներկայացնէ։

Երկու օր վերջ (յուլիս 20ի թիւին մէջ) չարունակելով իր սպառնալիքները, կ'ը – սէր։ — Թող դողայ Պ. Ժոռէսը…

Իսկ դեղին մամուլի սպասաւորներէն մին՝ Տը Վալէֆ անուն լրագրող մը հարց կուտայ ընթերցողներուն թէ, «պիտի չդանուի՞ մէկը որ պատերազմի նախօր – եակին այս մարդուն ուղեղին տակ ան – հրաժեշտ կապարը եւայլն»։

Մարդասպանութեան աւելի բաց կոչ՝ կարծեմ կարելի չէ դտնել։

Ժոռէսի մահուան լուրը կը տարածուի հրդեհի մը նման։ Բարեկամներու, համա – կիրներու, հետաքրքիրներու բազմու – թիւնը կը լեցնէ Մոնմարթրը եւ քովնտի փողոցները, այնպէս որ, երբ ոստիկան – ները, հանրապետութեան ձիաւոր պա – հակները կը հասնին դէպքին վայրը, քա – ռորդ ժամէն աւելի կը չարչարուին անցք մը բանալու համար հիւանդանոցի կառ – քին։

Միայն հեծկլտուքներէ խանգարուած ապաւորիչ լռութեան մէջ գլուխները կը խոնարհին, երբ Ժոռէսի մարմինը կը տե – ղաւորեն կաւքի մահիճին վրայ։ Կառքը հազիւ ճամբայ ելած, բազմահազար կո – կորդներէ միահամուռ կը բարձրանայ խլացուցիչ աղաղակ մը։ — «Կեցցէ Ժո – ռէս, կեցցէ Ֆրանսան»։ Չաւաքուած բազմութիւնը այս ձեւով կը հասկցնէր բոլորին, թէ կարելի չէ զաւել Ժոռէսը Ֆրանսայէն։

Գրգռուած ամբոխը ճամբայ կ'իյնայ դէպի ոստիկանատուն։ Կ'ուզէ տեղն ու տեղը սպաննել ոճրագործը։ Ոստիկաննե – րը դժուարաւ կրնան զայն փոխադրել կեդրոնական բանտը։

Սուզը կը նստի ընկերվարական կու – սակցութեան պաշտօնաթերթին՝ «Իւմա – նիթէ»ի խմբագրատան վրայ։

Առաքեալին ընկերները, աշակերտնե – րը, (Ուրնուէլ, Լանտրիէօ, Լոնկէ, խմբա – գրական քարտուղար՝ Պերթը, Վէյլ՝ Ռայխսթակի բողոքող երեսփոխան) կը պատմեն — թերեւս տասներորդ անգամ ըլլալով — զպպնային մարզպետարա – թեան պարագաները։

Ժոռէսի մարմինը կը փոխադրեն իր անշուք յարկաբաժինը։ Գիրքերով, թեր – թերով խճողուած դրեթէ մերկ սենեակին մէջ հոկտմբ կը դնեն ընկերները ու բարեկամները։

Գաւառէն—ուր կը բնակէին — դիշերը ուշ առեղ Փարիզ կը հասնին կինը, ան – չափահաս երկու զաւակները։ Ընդհանո – լացու կոծին մէջ գրադէտներ, քաղաքա – կան գէմքեր, նոյնիսկ զաղափարակից պարկեշտ հակառակորդներ կուգան յար – գանքի իրենց վերջին տուրքը տալու։

Քաղաքական փոփոխ եւ պրկուած կա – ցութեան մէջ, հանդարտեցնելու համար Ժոռէսի անիրաւ սպանութենէն զայրա – ցած աշխատաւոր տարրերը, կառավա – րութիւնը, յանուն վարչապետ Վիվիանիի հետեւեալ կոչը կ'ուղղէ Փարիզի բնակ –

— «Տեղի ունեցաւ պժգալի մահափոր – ձ մը։ Պ. Ժոռէս, Ֆրանսական բեմի պեր – ճախօս հռետորը վատաբար սպան – նուեցաւ։

«Անճնապէս եւ իմ պաշտօնակիցնե – րուս անունով կը խոնարհիմ վաղաժամ դերեզմանին առջեւը այն Հանրապետա – կան Ընկերվարականին՝ որ միշտ պայքա – րեցաւ արդար դատերու համար եւ որ, այս դժնդակ օրերուն, ի չահ Խաղաղու – թեան, իր հեղինակութեամբը նեցուկ հանդիսացաւ կառավարութեան հայրե – նասիրական ձեռնարկներուն»։

Պաշտօնական յարդանքի յետ մահ – ւան այս յոյցերը բան մը չէին փոխեր ստեղ – ծուած կացութենէն։ Ժոռէս՝ իր մահով եթէ կարենար խափանել չարաշուք պա – տերազմը եւ եթէ տառապած մարմինը զդար այդ բանը, ապահովաբար իր հոգին պիտի խայտար հրճուանքէն եւ իր ան – ահնման բարութեամբը՝ թերեւս ներէր նաեւ գարշելի Վիլէնին։

Ափսոս որ սուրերը քաչուած էին պատ – եանէն ու մէկ–երկու օր եռքը, ենթապատի քաղաքակրթուած ժողովուրդները կը նետուէին իրարու վրայ, իրար բզկտելու համար։

ՀՐԱՆԴ ԱԿՈՆԱՑԵԱՆ

ՄՏԱՒՈՐ ԵՒ ԸՆԿԵՐԱՑԻՆ ԿԵԱՆՔԻ ՁԱՐԹՕՆՔԸ

●

Գ.

Արեւմտահայութեան մէջ մանաւանդ – բար վէնեփիկով եւ Վիեննայով սկիզբ առնող թատերական չարժումին, ինչպէս Պոլսոյ եւ Իզմիրի բեմական կեանքի սկզբնական աչխուժութեան դուշահեա՝ 1859էն սկսեալ՝ ինքնուրոյն եւ թարգմա – նած թատերական գործեր կը բեմա – դրուին Մոսկուայի եւ Թիֆլիզի մէջ։

Հոս ալ՝ պատմական, ազգասիրական եւ հայրենապաշտական բնոյթ ու նկարա – դիր ունին անոնք, ի սկզբան։ Սակայն չուտով ինքզինք կը պարտադրէ ընկերա – յին մեր կենցաղը, մչակելի իր զանազան երեսներով։ Արեւելահայ դրականութեան արդար փառքն էր թատերական դրականու – թեան մը նուաճումը, — սեռ՝ որ ոչ իսկ անփառունակ արդիւնքով մը կ'ընդնդմար – ուի արեւմտեան ճակատի վրայ։

Պոլսահայ կեանքը ծագրի եւ երգիծան – քի նիւթ մատակարարեց Պարոնեանին. առաւելադոյն նպաստն էր ասիկա, զոր մինչեւ 1880ական թուականներու ազգա – յին եւ ընկերային մեր կեանքը ընծայեց արեւմտահայ դրականութեան։ Տարբեր էր պարագան Թիֆլիզի համար, որ անըս – պատ նիւթ մատակարարեց արեւելահայ թատերագիրներուն՝ ընկերային դասերու եւ անհատ տիպարներու անդերազանց ճո – խութեամբ։

Անշուշտ, հիմնական եւ խոր պատճառ – ներ գոյութիւն ունէին, մէկուն ամու – թեան եւ միւսին մայրութեան համար։ — Արեւմտահայութիւնը, իր դրականութեան մէջ քիչ անգամ ուղեց եւ փորձեց ապրե – ցնել իր հողը, իր երկինքը, իր ժողովուր – դը, իր բարբառը։ Չիջաւ մեր հաւաքական կեանքին։ Չխուզարկեց մեր դասերը, մեր բարքերը, մեր տիպարները, ու անոնց ե – տեւ կանգնուն՝ մեր մտքին, հոգիին եւ սրտերուն խոռվքը։ Արեւմտահայ դրա – կանութիւնը իմացական եւ բանաստեղ – ծական տուրք է աւելի, քան՝ ժողովուր – դէն, հայրենիքէն եւ անոր բոլոր սրբա – ցան իմացումներէն թելադրուած ապ – րում։

Քանի՞ անուն կրնանք համրել մեր բար –

Լաւ էր։ Մաքրեցին, ներկեցին, քիչ – չատ կահաւորեցին։ Լեւոնը ինքը մաս – նակցեցաւ տան մաքրութեան, կահաւոր – ման։ Մէկ սենեակը ամբողջութեամբ յատկացուցին Լեւոնին։ Լեւոնը սիրեց իրենց նոր տունը։

— Ինչ գեղեցիկ երիտասարդ…

Մէկ անգամ չէ։ յաճախ լսում էր Լե – ւոնը իր հասցէին ուղղուած այդ խօսքը։ Ու մի օր անդրադարձաւ, որ իսկապէս գեղեցիկ, բարեկազմ, ուժեղ մի երիտա – սարդ էր դարձել։

Թաղին Ֆրանսացի եւ օտար աղջիկնե – րը, կիները փնտռում էին իր ծանօթու – թիւնը, ժպտում էին իրեն, չաղակրա – տում էին հետը։

Բացառութիւն էր կազմում Արուսեա – կը, դիմացի տանը ապրող, այրի կնոջ միակ աղջիկը։

Արուսեակը 17–18 տարեկան նուրբ և – սիրուն մի աղջիկ էր։ Ունէր ցօրենապոյն տատա մազեր, կաճենաթոյր ոդորկ մորթ, բարձրադիր յօնքեր, նշաձեւ, կա – նաչաւուն աչքեր, փոքրիկ բերանով, կա – նոնաւոր մի քիթ։ Գեղուհի չէր, բայց ինչ որ ձգողական ուժ ունէր, որ ուզում էր բռնել, քաշել քեզ։

Մայրերը ծանօթ էին, բարեկամ։ Այ – ցելում էին իրար։ Աղջիկը ոչ մի անգամ չէր եկած իրենց մօտ։ Ճանաչում էին ի – րար, բայց ծանօթ չէին։

Աղջիկը վերջացրել էր նախակրթարա – նը, ստանալով վկայական։ Հիմա գնում էր կարուձեւի դպրոց։

Մի օր Լեւոն զգաց թէ ուզում է ծանո – թանալ այդ աղջկան հետ, մի օր առնել նրան իր թեւերուն մէջ, պարել հետը, զգալ շունչը իր շնչի մօտ, զգալ ջերմու – թիւնն իր մարմնի։

Լեւոնը իր թեւերի մէջ, պարասրահնե – րում ունեցել է շատ կիներ։ Նա վայելել է կիներ ամբողջովին, ու երբեք չէ ցան – կացել նոյն կինը կրկին ունենալ։ Հիմա ինչո՞ւ այս Հայ, եղնիկի պէս խրտչոտ, վարդի պէս կարմրող աղջիկը գրաւել է իր միտքը։

Ուզում էր ամէն օր տեսնել, մօտենալ, չօշափել։ Աւելին՝ համբուրել նրա փոք – րիկ, աններկ վարդագոյն բերանը։

Քայլերը դանդաղում են նրանց տան առջեւէն անցնելիս, հայեացքը դա – նում է նրանց պատուհանին, ու երբ տես – նի, սրտի զարկն ուժեղանում է, եւ դա – նում է կին չտեսած մի պատանի։ Արուս – եակը…

Ու մի օր Լեւոնը՝ մայրը փնտռելու պատրուակով զարկաւ Արուսեակների տան դուռը։

Դուռը բացեց աղջիկը։ Անակնկալ եկան դէմ–դիմաց, հայեացք հայեացքի։

Օ, այդ վայրկեանը, երբեք, երբեք պի – տի չմոռնայ Լեւոնը։

Այո, իր մայրը այնտեղ էր։

ԷԼԼԷՆ ԲԻՒԶԱՆԴ

Շար.

ՎԱՅՍ ՏՈՂՈՎՈՒ...

Գ.

— Ես իմ հարցը ուղղակի ձեզ եմ տալիս, տիկին Ասյա, որովհետև ձեզ եմ համարում ամենից խելացի կինը մեր գյուղում։ Ասացեք, ինչպե՞ս կարելի է ամուսնուն ստիպել, որ ինքնակամ հրաժարվի իր սիրելի զբաղմունքից։

Ասյան ժպտաց։

— Ես ինձ խելացի չեմ համարում, Ռուբեն, բայց ինչ-որ չափով կարող եմ ձեզ օգնել։ Ես ինձ համար գտել եմ մի ճանապարհ, որով գնալով ավելի եմ համոզվում, որ ամուսնուս ստիպել, որ նա հրաժարվի իր սիրելի զբաղմունքից, անհնար է

պիտի զգանք որ պանծալի էջ մը աւելցուցած պիտի ըլլանք Հայոց պատմութեան անմահ էջերուն մէջ։

Բոլոր գրութիւնները եւ թղթակցութիւնները ուղարկել հետեւեալ հասցէին.

Union of Charsanjak
Central Comitee Compatriotic
P. O. Box 623, Fresno, Calif. (U.S.A.)

ՄԱՆՕԹ.— Կը խնդրուի բոլոր գրագէտ եւ պատմաբաններէն որ օժանդակեն այս դործին։ Այն անհատները որ լուսանկարներ եւ գրութիւններ կը ղրկեն մեզի, կրնան ետ առնել։ Վարչութիւնը կը առանձնէ թղթատարի եւ բոլոր թղթակցութեանց ծախքերը, որոնք կապակցութիւն ունին այս գործին հետ։

ներէն եւ առանձնաշնորհներէն, անդամատուրք եւ գրամ հաւաքելու արտօնութիւնէն։ Երկու ժողովներն ալ կը հաստատեն կառավարութեան այն պահանջը որ մահապատիժի ենթակայ կը համարի լքուտեսութիւնը՝ խաղաղութեան առեն։ Յարդ այդ արարքին պատիժն էր քսան տարի բանտարկութիւն. իսկ մահապատիժը կը նախատեսուէր պատերազմի առեն։

Վերակոչը նոր բանաձեւը քուէարկեց մեծամասնութեամբ, 0ի դէմ 79 ձայնով։ Իսկ երեսի. ժ ղովը՝ երկուքի դէմ 265 ձայնով։

Նոր բանաձեւին համաձայն, փոխանակ համաձնաւոր կուսակցութեան անդամակցութիւնը պարզապէս ոճիր համարելու, ենթակայ կը նկատուի 1950ի ներքին ապահովութեան ստեղծած պատիժներուն։

ՀԱՅՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԿԱՐմԻՐ ՋԻՆԱՍՏԱՆի կառավարութիւնը ներում չնորհեց 417 ճափոնցի պատերազմի ոճրագործներու, սիրաչահելու համար ճափոնը որ իր ճակատագիրը կապած է արեւմտեան պետութեանց հետ։

Մ. ՆԱՀԱՆԴԵՐՈՒի նախագահը առաջարկեց որ աշխարհի հարիւրաւոր միլիոն բնակիչները հանդիսաւորապէս աղօթեն խաղաղութեան համար։ Այս իմաստով ճառ մը պիտի խօսի եկեղեցիներու հաւատացեալներուն համագումարին մէջ։ «Խաղաղութեան դաւը Աստուծոյ կը կարօտի», ըսաւ նախագահը։

ԹՈՒՆՈՒՉի վարչապետը Մոնթարժի երթալով, տեսակցեցաւ Նոր Զելանդայի նախագահին՝ Պուրկիպայի հետ։ Վերադարձին յայտարարեց թէ Պուրկիպա բոլորովին համաձայն է այն պայմաններուն որոնց հիման վրայ բանակցութիւններ պիտի կատարուին Ֆրանսայի եւ Թունուզի մասին։

ԱՆԳԼԻՈՑ նախորդ վարչապետը, Պ. Էթլի, որ փեքին կը գտնուի ութ հետեւորդներով, բաժակաճառ մը ընծայելին չերմապէս գնահատեց Նոր Զինաստանի կատարած յառաջդիմութիւնը։ «Ձեր քաղաքակրթութիւնը աւելի հին է քան մեր բինը եւ ձեր պարտականութիւնն է մեծ փոփոխութիւններ կատարել համաձայն արդի կեանքի պահանջներուն։ Անչուշտ մեզի չի'նար խորհուրդներ տալ ձեզի, կարգադրելու համար ձեզի հետ կապուած խնդիրներ. բայց կրնաք վստահ ըլլալ թէ երբ որ պէտք ունենաք մեր աջակցութեան եւ փարձառութեան, յօժարութեամբ կ'ընծայենք։ Մենք ալ մեր կողմէ կը յուսանք շատ բան սորվիլ ձեզմէ»։

ԵԳԻՊՏՈՍի եւ ԻՐԱՔի միջեւ կատարուած խօսակցութիւնները դրական ելքի մը յանգած են։ Անգլիա, որ ուշադրութեամբ կը հետեւէր անցուդարձին, այժմ արամադիր կ'երեւայ բարեփոխելու Իրաքի հետ կնքուած դաշինքը։ Այս դաշնագիրը ստորագրուած էր 1930ին եւ կը լրանայ երկու տարիէն։

Ա֊ԹԷՆԷԻՆ կը հեռագրեն թէ մեծ ջրադրգռութիւն կը տիրէ Կիպրոսի հարցին առթիւ։ Վեց հազար ոստիկաններ չարժման մէջ զբաղած են, դադրելու համար հրիւր հազար ցուցարարներ։

ՕԳՆՈՒԵՑԻՔ ԱՒԻԹԻՆ

Ծախու է կօշկակարի խանութ մը, իր ամբողջ կազմուածքով։ (սահայի մեքենայ, նորոգութեան մեքենայ եւ պաճուճիչներ տարբ պայ։ մէկ մեծ սենեակ, մէկը փիճիաժ)։ Բանուկ հրապարակ։

Ջուր եւ էլեկտրականութիւն։

Բացի նպարավաճառի գործէն, ապառ է ամէն տեսակ գործի վերածուելու։

Դիւրամատչելի պայմաններ։ Դիմել՝

Mme Varakoumian
4 Rue Perrolière, Gap (H. A.)

Տիկին Սաթենիկ Փաստրմաճեան (Փարիզ), տիկին Զապէլ Հաճեսեան եւ ընտանիքը (Թեհրան), տիկին Աննա Մելիք Բեգլարեան (Ժընեւ), տէր եւ տիկին Վահան Փաստրմաճեան (Փարիզ), տէր եւ տիկին Կարօ Փաստրմաճեան, տէր եւ տիկին Խաչիկ Փաստրմաճեան, տէր եւ տիկին Լեւոն Փաստրմաճեան, Պ. Հրանտ Փաստրմաճեան, Տիկին Մանուչակ Քոլեթի (Ամերիկա), Պ. Պ. Փաստրմաճեան (Ամերիկա), Օր. Եղուարդուհի Փաստրմաճեան (Փարիզ), տէր եւ տիկին Տիգրան Պաղտասարեան եւ զաւակը, Օր. Վարդ Երկանեան (Փարիզ), Սանասար, Գուրգէն, Էլմաս Գոյումեան (Փարիզ), տէր եւ տիկին Փամպուքճեան (Նիւ Եորք) ինչպէս նաեւ բոլոր ազգականները խոր ցաւով կը ծանուցանեն՝

ՀՐԱՆՏ ՓԱՍՏՐՄԱՃԵԱՆի

զառնաղէտ մահը, որ տեղի ունեցաւ Ժընեւ, օգոստ. 18ին, յետ երկարատեւ հիւանդութեան։

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այսօր, չարաթ, Ժընեւի մէջ։

ԳՐԱՏՈՒՆ Մ. ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

★

46, Rue Richer, Paris (9).
Tél.: PROvence 64-90
C. C. P. Paris 3630-66

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Սիամանթօ, ամբողջական գործեր, Յունիս 1954, դին՝ 1500 ֆրանք։

Գ. Թագուռեան, Գորչ Գայլը կատղեր էր, 1915 (վկայութիւններ եւ տպաւորութիւններ), Յունիս 1953, 700 ֆրանք։ Սարգիս Խ. Տէօվլէթեան, Ցուլեր Շապկին Գարահիսարէն, Փարիզ 1954, 500 ֆրանք։ Վ. Թէֆէեան, Հատընտիր, Պէյրութ 1954 300 Ֆր.։ Հ. Աճառեան Քննութիւն Առաջի բարբառի, Երեւան 1953, 600Ֆր.։ Ն. Զարեան Ուղեգրութիւններ, Երեւան, 1953, 500 Ֆր.։ Ստ. Տ. Մելիք-Բախշեան Պատկերեան չարժումը Հայաստանում, Երեւան 1953, 600 Ֆր.։ Ծագկաքաղ շարականաց, երգոց եւ Աղօթից, Հանդերձ աշխարհաբար թարգմանութեամբ, Երուսաղէմ, 1952, 800 Ֆր.։ Ա. Գրաճեան, Մանուկներու բեմը (արտասանութիւններ, մենախօսութիւններ, մանկական թատրերգութիւններ), Պէյրութ, 1954, պատկերազարդ 1200 Ֆր.։ Պ. Պ. Աճեմեան, Առաճեան բառարան, Անգլ.–Հայ, Պէյրութ 1953, 1300 Ֆր.։ Ս. Գափամճեան Հայ–Հայ բառարան (Նոր տպագրութիւն) կազմուած՝ 4000, անկազմ՝ պրակներով՝ 3000 Ֆր., Պէյրութ 1954։ Եղիա Տէմիրճիպաշեան (Արձակներ, նամակներ, քերթուածներ) Հրատ. Հ. Գ. Բ.ի, մատենաշար թիւ 18, էջ 480, 1000 Ֆր., Ամերիկա՝ 3·50 տոլար, Փարիզ 1955։ Ծատուր Պէրպէրեան, Խաչին համբան, Փարիզ 1955, 350 Ֆր.։

Դպրոցական վերամուտի առթիւ փնտռեցէք Արարատ դասագիրքին չարքը։ Ա. հատոր այբենարան 100 Ֆր., Բ. դիրք 200 Ֆր., Գ. դիրք 300 Ֆր.։ Հեղինակ՝ Մբկրտիչ Պարսամեան, ինչպէս նաեւ բառարանները, քերականութեան դիրքեր եւլն։

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Արձանագրութիւնները բացուած են 1954 1955 ուսումնական տարեշրջանի համար։ Կը խնդրուի բոլոր հայ ծնողներէն, որոնք կը փափաքին աղջիկ. այս դարաշրջանի հասատատութեան մէջ տպահովել իրենց զաւակներուն տոհմային եւ ֆրանսական կրթութիւնը, օր առաջ, դիմել տեսչութեան, արձանագրութեան համար։

Մուրատեան վարժարանի այցելութիւնները՝ Շաբաթ եւ երկուշաբթի օրերը եւ ժամադրութեամբ։

Direction Collège Arménien
26, Rue Troyon - Sèvres (S. O.)
Tél. : OBS. 18-28

ԿՈՄԱՍԻ

(ՎԱՀԱՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆ)

«Խոնարհ հերոսները» եւ «Իմ Ցուչերը» տրամադրելի են տակաւին։

Դիմել Գավէզեանի՝

Cavezian, 37 Rue de Trevise
Paris (9e)

ՇՈՎԱԳՆԱՅՈՒԹԻՒՆ ԴԷՊԻ
Lisieux - Deauville

Կազմակերպուած Ֆր. Կ. Խաչի Առնուվիլի մասնաճիւղին կողմէ, այս կիրակի առտու ժամը 5ին։

Արձանագրութեան համար դիմել Պ. Ն. Նիկողոսեանի 121 Ավ. Անրի Պարպիւս, հեռ. 446, Կօնէս։ Մեկնէս երթեւեկի համար 1200 ֆրանք։

ՀՐԱՆՏ ԲԱԼՈՒԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆ

Tél. Pro. 25-46. R.C. N° 46,325
43, Rue Richer, Paris (9e).

Գրատունս կից հաստատած ենք երգոպնակներու (տիսք) բաժին մը, ուր պիտի գտնէք հայկական, արեւելեան եւ յունական ամէն տեսակ պեղեցիկ երգեր։

ՀԱՑԱՍՏԱՆԷՆ ստացած ենք մեծ քանակութեամբ պատմական, բանասիրական, դեղարուեստական եւ գրական գիրքեր։ Փափաքողին կը ներկայացնենք ցանկը։

Նոյնպէս շաբաթէ մը կը հասնին հայկական, ռուսական, ատրպեճանեան եւ վրացական բազմաթիւ երգապնակներ։

Լոյս տեսած է գրատունս ընդարձակ գրացուցակը, 150 էջ։ Փափաքողին օրը նակ մը ձրի կը ղրկենք։

Այցելեցէք մեզի եւ գոհ պիտի մնաք։

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐի խնամակալութիւնը կը յայտնէ պաշտօնապէս, որ աշակերտաւարտները հինգերու ընդունելութեան արձանագրութիւնները բացուած են արդէն։ Ծնողները կ'ընդունուին երեքշաբթի, հինգշաբթի եւ շաբաթ օրերը, մինչեւ կէս օր։

Դիմել վարժարանը, Ռէնսի, 1 Պուլվ. տիւ Նօռ, էկլիզ փանթէնէն 146 թիւ հանրակառք առնելով։

ՍՏԱՅԱՆՔ

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ԽՈՐԵՆԱՑիի ՔՆՆԱԴԱՏՈՒԹԵԱՆ։ Գրեց՝ Հրանդ Ք. Ազատեան։ Տպ. Երուսաղէմ 1954, դին՝ 3 չիլին։

ԱՆՀԱՅՐԵՆԻՔ ՅԵՂԻՆ ԵՐԳԸ։ Գրեց՝ Արմեպիլ (18 տարեկան պատանի մը)։ Տպ. Համազգային Ընկերութեան։ Պէյրութ, 1954։

MAISON
ARDY

— GROS — S. A. R. L. au Cap. 12.000.000 — DEMI - GROS —
Tél. Cen. 14. 11 R.C.Seine 3337021 B.
Tél. Cen. 46.87 C.C.P. Paris, 6401.06

(ՏՆՕՐԷՆ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ)

86-89, RUE DE CLERY, PARIS (2e)

Հաստատութիւնը մասնագէտ է Bonnetterie եւ sous-vêtements ի վերաբերեալ ամէն տեսակի, եւ ունի փրանսական մեծագոյն տուներու ապրանքները։

Jil - Polichinelle - DD - Mont d'Ecosse - Le Collègien - Le Chat
J. E. T. - Aviette - Parker Nemausa - Tixolid - Eminence -
Kangourou - Belesta - etc. etc
Caleçon Molletonnés - Le Belier - Le Vosgien - Trimeca etc. etc.
Միշտ տրամադրելի Ա. եւ Բ. կարգի ապրանք

Rayon spécial de ganterie et de mouffles en laine
pour HOMMES, FEMMES et ENFANTS.-

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՆԻՍԻ ՄԷՋ

ՆՈՒԻՐՈՒՄԸ ԽԱՆԱՍՈՐի
ԵՒ ՍԱՄՆՈՑ ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԵԱՆ
50ԱՄԵԱԿԻՆ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դաշնակցութեան Նիսի կազմին կողմէ։

Հովանաւորութեամբ ՄԱՐՍԻԼՅԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻՆ։

Այս կիրակի ամբողջ օրը, Լա Քոլ սիւ Լուի պետեղերեայ դեղեցիկ անտառին մէջ։

Կը խօսի ընկեր ՊԵՏՐՈՍ ԶՈՒՒՔՃԵԱՆ։

Գեղարուեստական բաժին, երգ, արտասանութիւն եւ անակնկալներ։

Ծանօթութիւն.— Մասնաւոր օթօբար փլաս Մասենայէն ժամը 9ին։

Հանրակառքի կայարանէն ժամը 10, 11, 14, 14·30 եւ 15,

իջնել գիւղ չմտած, քալել մինչեւ դեղեցիկ մեծ կամուրջը։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տէր եւ տիկին Բիւզանդ Աճեմեան եւ զաւակը կը ծանուցանեն թէ հազեհան-ը պետեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի Փարիզի Ս. Ցովհաննէս-Մկրտիչ եկեղեցին, իրենց հօր եւ մեծ հօր՝

ԱԲՐԱՀԱՄ ԱՃԵՄԵԱՆի

մահուան առաջին տարելիցին առթիւ։

Կը հրաւիրուին ազգայիններ յիշատակը յարգողները։

ԲՈԼՈՐ ՎԱՃԱՌՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Gros, Demi-Gros

Գուլպայ, մի-պա, ներքին ձերմակ-կեղէններ, ԱՄԵՆԱՆՊԱՏՏԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐՈՎ։

Նոր գրներ

Articles polichinelles-ի համար։

Միակ հասցէն՝

BONNETERIE BEAUBOURG
227, Rue St. Martin, PARIS (3e)
Tél.: ARC. 66-50

OCÉANIA

ՕԴԱՆԱԻԻ, ՇՈԳԵՆԱԻԻ ԵՒ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻի ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ՏՈՄՍԵՐ ԿԸ ՎԱՃԱՌՈՒԻՆ

Վիզայի եւ անցագրի բոլոր ձեւակերպութիւնները, Հարաւային եւ Հիւսիսային Ամերիկաներու, Ճապոնիա, Թուրքիա, Լիբանան։ Ամէն մանրամասնութեանց համար գրել՝

M. Baronian
38, Rue de la Republique. Marseille
Bureaux à Paris
Tél. Colbert 53-13 — 42-58
Adresse telegraphique PACATLAN
4, Rue de Castellane.

ՁԵՐ ԼԱԻԱԳՈՑՆ ՃԱՇԱՐԱՆԸ

Լ Ի Լ Ա-Ն Է

Համեղ, մաքուր եւ մատչելի
24, Rue St. Lazare, PARIS
Métro N. D. de Lorette ou Trinité.
Շաբաթ, կիրակի եւ երկուշաբթի իրիկուններ արեւելեան նուագ։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՄՕՏ

ԿԸ ԳՏՆՈՒԻՆ ՀԵՏԵՒԵԱԼ ԳԻՐՔԵՐԸ.—

ՌՈՒԲԵՆԻ ԾՈՒՇԵՐԸ, 7 հատոր։ Գին 6000 ֆրանք։

ԳԱՄԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ-ՆԵՐ (Ն. Ադոնց), դին 1000 ֆրանք։

ԳՐԻԳՈՐ ՆԱՐԵԿԱՑի, (Ֆրանսերէնի թարգմանեց Լիւք Անտէ Մարսէլ, ուրիշ ժողովրդական բանաստեղծութիւններով)։ Գին 1000 ֆրանք։

Կ. ՍԱՍՈՒՆԻ «Պատմութիւն Արեւմտահայ արդի Գրականութեան» Գին 800 Ֆր.։

Թղթատարի ծախքը գնողին վրայ։

- Imp. Araxes 46, rue Richer. Paris

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél.: PRO. 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R. C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. Հատը 12 ֆր.

ԿԻՐԱԿԻ
22
ՕԳՈՍՏՈՍ
★
DIMANCHE
22 AOUT
1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7451 30e ANNEE

ԽՄԲԱԳԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2862

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՃԿԻԼԸ ԱՐԺԱՆԻՔ ՉԷ

Մշակոյթի հարցերուն մէջ ալ քաղա-քականութիւն խառնելով, մեր «հառաջդի-մական» գլիւխները աւերներ կը գործեն, նաեւ, լրագրական եւ գրական անդաս-տանին մէջ։

Երբեք այսքան խթխթուած չէին ճա-չակները, արեւմտեան ճակատին վրայ։

Երբեք այսքան լղճուած չէր մամուլը։ Ոչ մէկուն նկարագրով, այլեւ լեզուով։

Մլիջակութիւնը, տգիտութիւնը, անիր-խանութիւնը արքայ։ Հասարակ ակրա-ցուներ փոխարքայ, գաղութէ գաղութ։

Եւ կեղծիք, վերէն վար։

«Հառաջդիմական» կամ «Հայաստանա-սէր» կոչուած գրոց – բրոցներ կան, ո-րոնք ճիշդ մեզի պէս կը մտածեն, օրի-նակ, Երեւանի ուղղագրութեան եւ օտա-բարանութեանց մասին։

Շատերը եղած են ուսուցիչ, խմբագիր, դերասան, բանաստեղծ կամ բանասէր։ Նոյնիսկ հեղինակ՝ դասագիրքերու։

Ցեղոյ կան հիմնական ուսումնասիրած վարդապետներ, բարձրաստիճան կղերա-կաններ, պատուելիներ եւ երէցներ, ո-րոնք նոյնպէս հակառակ են Երեւանի մէջ պարտադրուած ուղղագրութեան եւ ուս – թխթխական խառնիճաղանճին։

Բայց ի՞նչ կը սեսնենք տարիներէ ի վեր։

Բոլորին ալ գրիչները ցամքած եւ լեզուները կապկպուած են, այս-ոզբե-րդութեան հանդէպ։

Միտք ունին, գիրք ունին։ Ի հարկին իրենց խօսքը արժեցնելու ձեւեր գիտեն։

Եւ ան կ'ըսէ, «չեն ուզում պղտորուել»։ Անկիւն մը քաշուած կը դիտեն, աւելի առն քան ամերիկեան դէտ մը։

Կը վախնան որ հաճոյք պատճառած կ'ըլլան «հակահայաստանեան» հոսան-քին։ Կամ չեզած կ'ըլլան հայրենասիրու-թեան ճամբէն։

Եւ դեռ կան տգէտ ու անոպայ ան-հատներ եւ խմբակներ, որոնք տասը կտոր կ'ըլլան, իւրացնելու, տարածելու համար բոլշեւիկեան ուղղագրութիւնը եւ լեզուական խառնակոյսը։

Այս ոգորմելիները թերթ եւ գիրք ալ կը հրատարակեն Երեւանի կաղապարին վրայ, Պուքրէշի, Սոֆիայի, Թեհրանի եւ Նիւ Եորքի մէջ։

Ուրիշ խօսքով, կը ճգնին լղճալ, աղ-ճատել, աղբատացնել ամէն բան, օգտուե-լով անճարձակ ազատութենէն կամ ի-րենց երկիրներուն մէջ հաստատուած կարգուսարքէն։

Այսպէս, մեծ մաս մը գիրք բռնած է, «դէշ մարդ» չըլլալու մտահոգութեամբ, իր գլուխն ունենալով բարձրաստիճան կղերը։

Անկին փոքրամասնութիւն մը ամէն մի-ջոց կը փորձէ, անճանաչելի «բոստան»ի մը վերածելու համար Հայկական Աւտա-սահմանի լրագրական, մինչեւ անգամ դրական անդաստանը։

Եւ ճիգ մը եւս կը բացուի, առանց որ եւ է օգուտ ապահովելու հայրենիքին կամ տարագիր բազմութեանց։

Անչուշտ Երեւանի մէջ ալ կ'արդահա-տին, տեսնելով այս ճիար ծուռ վիճակը, — մտաւորականութիւն մը որ ոչ դիմա-դիծ ունի, ոչ ալ ողնայար։

Հայրենիքը ինչո՞վ կը տուժէր, եթէ Ե-րեւանի մէջ միանային թէ բոլորս միասին ասէին ենք մեր դարաւոր վաստակին, նա-խանձախնդիր՝ անոր հարազատ եւ անար-դել զարգացման։

Այսքան տարբեր հարցի մը մէջ ալ ճկիլ եւ անճրկիլ, կը նշանակէ բանաւոր հօտի վերածուիլ։

Կը նշանակէ դառնալ մեղսակից՝ ան-դարմանելի չարիքներու որոնց մէկ մասը հետեւանք է բռնութեան, մնացեալը՝ ապիտութեան։

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՆՈՐԷՆ ԱՆԵԼԻ ԱՌՋԵՒ

ԴԵՐԱԳՈՑՆ ՃԻԳԵՐ ԵՒՐՈՊԱՑԻ ՄԻԱՑ – ԵՒԼ ԲԱՆԱԿԻ ԴԱՇԻՆՔԸ ՓՐԿԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

ՀԻՆԳ ՉԻՆԱԿԻՑՆԵՐԸ ԿԸՍԵՆ ՖՐԱՆՍԱ-ՅԻ. — «ՆԱՒ ԴԱՇԻՆՔԸ ՎԱՒԵՐԱՑՈՒ – ՅԷՔ, ՑԵՏՈՑ ԿԸ ԽՕՍԻՆՔ»

Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, ա-նելի մը յանդած է Պրիւսէլի խորհրդա-ժողովը։ Պելճիոյ արտաքին նախարարը, Պ. Սփաք, որ միջին բանաձեւ մը յօրի-նած էր, կարդ մը փոփոխութիւններ կա-տարեց, փրկելու համար Եւրոպայի միա-ցեալ բանակի դաշինքը։

Ուրբաթ իրիկուն խորհրդաժողովը տա-կաւին կը չարունակէր վիճաբանիլ, մէկ-դի դնելով Պ. Մենդէս–Ֆրանսի ծրագիրը եւ քննելով Պ. Սփաքի բանաձեւը։ Մաս-նագէտներն ալ առանձին կ'աշխատէին։ Ժամը 21·20ին տոքթ. Ատենաուըր եւ իր խորհրդակիցները ժողովասրահէն դուրս կ'ելլէին, «քիչ մը օդ առնելու համար»։ Երբ թղթակիցները իր լուսանկարը կը քաշէին, արեւմտեան Գերմանիոյ վար-չապետը պատասխանեց. — Տակը գրեցէք, «Ծոզնած Եւրոպացի մը»։

Քիչ վերջ Պ. Սփաք ալ դուրս ելլելով, կ'ըսէր.— Այս իրիկուն պիտի չկրնանք լուծել։ Պիտի աշխատինք մինչեւ ուշ ա-տեն եւ նորէն պիտի հաւաքուինք վաղը (շաբաթ)։ Այդ պահուն գրոյց կը չրջէր թէ հինգ վիճակիցները պիտի ընդունին Սփաքի բանաձեւը, կարդ մը բարեփո-խումներով։

Ժամը 22ին Պ. Սփաք իր գրասենեակը քաշուեցաւ Պ. Մենդէս–Ֆրանսի հետ, մինչ միւս պատասխանատուները զուգադիպիկ ընդհանրներ կը խմէին։ Այդ միջոցին լուր տարին թէ Եւրոպայի ամերիկեան արա-կարգ դեսպանը, Պ. Պրիւս Պրիւսէլ կը սպասուի եւ հասած ժամուն պիտի խոր-հրդակցի Պ. Սփաքի եւ թերեւս Պ. Մեն-դէս–Ֆրանսի հետ։ Դարձեալ գրոյց կը չրջէր թէ Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը թախանձագին կոչ մը պիտի ուղղէ Ֆրանսայի վարչապետին, թելադ-րելով որ հաշտարար դիրք մը բռնէ, խու-սափելու համար խորհրդաժողովին ձա-խողումէն։

Ժամը 24ին Պրիւսէլ կը հասնէր Պ. Պը-րիւս, բայց ժամանակը ուշ ըլլալով, չկրցաւ որ եւ է տեսակցութիւն ունենալ։ Ժամը 1ին վիճաբանութիւնները կը չա-րունակուէին։ Հեռագիրը կ'ըսէր թէ մի-չեւ բանաձեւ մը կը փնտռեն, միացեալ բանակի դաշինքը փրկելու համար։

Հրատարակուած տեղեկութեանց հա-մաձայն, միացեալ բանակի հինգ դին-կիցները, Պելճիա, Հոլանտա, Լիւքսէմ-պուրկ, Իտալիա եւ արեւմտեան Գերմա-նիա վճռապէս հակառակ են որ եւ է փո-փոխութեան որ կրնայ նոր վաւերացում պահանջել իրենց խորհրդարաններէն։ Իսկ Ֆրանսա միշտ այնտեղակէտն ունի թէ միայն նոր յանձնառութիւններով կարելի է մե-ծամասնութիւն ապահովել Ազգ. ժողովին մէջ։ Բոլոր պատասխանատուները ալ կը ճըգ-նին գտնել բանաձեւ մը որ դաշինքը փո-փոխութեանց եւթերկելով հանդերձ չկարօտի նոր վաւերացման։ Մասնագէտ-ները այդ փորձը կը կատարեն Պ. Սփաքի նոր ծրագրին վրայ, որ երեք մասի բաժ-նած է Ֆրանսական բանաձեւը.—2· Մեկ-նութիւններ, որոնց մասին կարելի է հա-մաձայնիլ Պրիւսէլի մէջ։ 2· Հիմնական փոփոխութիւններ, որոնք նոր քննութեան կը կարօտին, եւ 3· Բանակցութեանց վե-րաբերեալ հատուածները, որոնց համար ստիպուած են իրենց խորհրդարաններուն դիմել։

Կարդ մը իրազեկներ կը հաւատան թէ խորհրդաժողովը ինքնին ձախողած էր, եթէ Պ. Մենդէս–Ֆրանս անդրդուելի մը-նացած ըլլար իր ծրագրին վրայ։

× *Տոքթ. Ատենաուըր Ֆրանսայի վար-չապետին հետ ծանօթացաւ խորհրդաժո-ղովի միջոցին, բայց առ այժ մկը խու-սափի մտանալու տեսակցութենէ մը, սպասելով բանակցութեանց ելքին։ Կար-ծողներ կան թէ արեւմտեան Գերմանիոյ վարչապետը կ'ուզէ ամուր ճակատ մը կազմել միւս չորս դինակիցներուն հետ, մեկուսացնելով Պ. Մենդէս–Ֆրանսը։*

Այս տեսիլ Գերմաններուն դիտել կուտան թէ աւելորդ է զերագնահատել մասնա-կի տեսակցութեանց արժէքը միջազգա-յին խորհրդաժողովներու մէջ։ . Տոքթ. Ատենաուըր չկրճ յարաբերութիւններ ու-նէր Պ. Ռոպէրթ Շուման եւ անոր յաջոր-դին, Պ. Ժորժ Պիտոյի հետ. բայց եւ այնպէս Ֆրանսա չվաւերացուց միացեալ բանակի դաշինքը։

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ԱՅԶԸՆԱՈՒԸՐ ԿԸ ԹԵԼԱԴՐԷ ՎԱՒԵՐԱՑՆԵԼ ԴԱՇԻՆՔԸ

Մ. Նահանգներու նախագահը տեղեկա-գիրը մը ուղղեց խորհրդարանին, փոխա-դարձ ապահովութեան ամերիկեան ծրա-գրի մասին, պարզելով վերջին վեցամ-սեակի «կարեւոր չափերն ու ձախողանք-ները»։ Այս առթիւ կը յայտարարէ.

— «Ազատ Եւրոպայի պաշտպանու-թեան համար որ եւ է միջոց չի կրնար լիովին արդիւնաւոր ըլլալ առանց արեւ-մտեան Գերմանիոյ մասնակցութեան։ Եւ-րոպայի միացեալ պաշտպանութեան դա-չինքը լաւագոյն միջոցն է, լուծելու համար պերմանական ուժերու միացման դժուարին խնդիրը։ Վիէթմինի գործը, ո-րուն ուժ կուտային համայնավարները, մեծ յաջողութիւններ չտեսաւ Հնդկա-չինի չրջանին մէջ, հակառակ մօտ ութ տարուան գործողութեանց, որոնք կա-տարուեցան Ֆրանսայի եւ ընկերակիից նահանգներու կողմէ։

*Ամերիկա կրնայ ապահովել իր ներդրումը, եթէ Եւրոպա ինքն ալ կատարէ իր պարտականութիւնը։ Ամերիկա չի կրնար ստիպել Եւրոպան որ ան ալ զէնք շինէ։ Ամերիկա չի կրնար ստիպել Եւրոպան որ ան ալ զօրակոչ կիրարկէ։ Ամերիկա չի կրնար ստիպել Եւրոպան որ ան ալ ծախսէ իր ազգային եկամուտին մեծ մասը։ Ամերիկա չի կրնար ստիպել Եւրոպան որ ան ալ ստեղծէ ռազմական արդիւնաբերութիւն։ Ամերիկա չի կրնար ստիպել Եւրոպան որ ան ալ ընդունի ընդհանուր զինուորագրութիւն։ Ամերիկա չի կրնար ստիպել Եւրոպան որ ան ալ ընդունի ռազմական ծառայութեան ենթարկել կիները։ Ամերիկա չի կրնար ստիպել Եւրոպան որ ան ալ ընդունի ռազմական ծառայութեան ենթարկել ամուսնացած տղաք

«ՑՈՒՄԱՅԻ ԱՇԽԱՏԱՎՈՐԸ»

ԿՈՂՁԸ

Լուսադեմ էր արդեն, երբ ես ելա ճանապարհ։ Ամպոտ էր օդը, ու ցուրտ քամին ինձ ներս էր ներթափանցում ոսկրերիս միջով։ Ես ոչ մի բան չէի տեսնում շուրջս, ոչ մի ձայն չէի լսում, բացի ինձ ուղեկցող շների հաչոցից։ Ես գնում էի ինքնամոռաց, ոչ մի բանի մասին չէի մտածում, ոչ մի բան չէի զգում։ Ինձ թվում էր, թե ես ոչ թե գնում եմ, այլ կանգնած տեղում ոտքերս եմ շարժ

ԺԱՆ ԺՈՌԷՍ

•

Գ.

Ժորէս ծնած էր 1859ին Հարաւ – արեւմտեան Ֆրանսայի Քասթր քաղաքին մէջ: Փոքր հասակէն իսկ արտակարգ ընդունակութիւն ցոյց կուտար ուսման հան – դէպ: Ծնողավայրին երկրորդական վարժարանը փայլուն կերպով աւարտելէ ետք կուգայ Փարիզ եւ Սէնթ Պարպ գոլէճը եւս կ'աւարտէ մեծ յաջողութեամբ:

Յետոյ կը ներկայանայ մայրաքաղաքի Բարձրագոյն Ուսուցչանոցի մուտքի մրցման: Կը առանայ ամենաբարձր նիշերը եւ հարիւրաւոր թեկնածուներու մէջէն կը հանդիսանայ առաջինը:

Քառներկու տարեկանին արդէն մագիստրոս փիլիսոփայութեան, կը նշանակուի դասախօս Ալպի քաղաքի լիսէին: Սակայն կրթական քննիչներու վարժ աչքերէն չեն խուսափիր երիտասարդ ուսուցչին անվիճելի ձիրքերը ու երկու տարիէն հազիւ լրացած՝ կ'ունենայ պաշտօնի բարձրացում: Կը կարգուի համալսարանի դասախօս՝ Թուլուզ քաղաքին մէջ:

Ժորէս աղքատ ընտանիքի զաւակ չէր: Ընդհակառակը էր Ժովակալ Ժորէսի, որ կարեւոր դեր մը կատարած էր Փարիզի ինքնապաշտպանութեան մէջ՝ 1870–71ին: Ժովակալ հօրեղբայրը եղած է նաեւ զեղագէտ: Վարած է ուրիշ կարեւոր պաշտօններ: Կարճ խօսքով իր նահանգին առաջնակարգ դէմքերէն մին է եղած:

Ի ծնէ դասախօսական, կրթական ասպարէզի «կուչեցեալ», բախտին մէկ տարօրինակ խաղովն է որ Ժորէս մտած է քաղաքական կրկէսէն ներս:

Իրենց նահանգի (Թարն) թեկնածուներու ցանկի մը պատրաստութեան առեն կը դնեն նաեւ իր անունը՝ աւելի թիւը լրացնելու համար: Ընտրական անակրն – կալներու չնորհիւ քուէներու ջախջախիչ մեծամասնութիւնը կը կեդրոնանայ այդ ցանկին վրայ եւ այսպէս՝ կ'ընտրուի եւ – րեսփոխան:

Յետագային բռնած դիրքէն կարելի է հետեւցնել թէ Ժորէս պահ մը չուարած է անսպասելի նորութենէն: Սակայն, անկարելի է այլեւս ընկրկիլ: Կը ձգէ սիրած աշխատանքը, աշակերտները եւ կը մեկնի Փարիզ:

Քառվեց տարեկան անփորձ երիտասարդ՝ քաղաքականութեան մէջ բոլորո – վին համրակ, երկար առեն լուռ կը հետեւի Երեսփ. ժողովի վիճաբանութիւն – ներուն: Կ'աշխատի ամէն օր բան մը սորվիլ, ուսումնասիրել պետական բարդ մեքենային ծալքերը: Երբեմն կ'ուզէ քանի մը խօսք բնել, բայց կը վախնայ բեմ ելլել: Տարիներ եռքը, երբ կը պառնայ Ֆրանսական բեմի անդուգական առեննաբաններէն մին, բան իր խոստովանու – թեան, այդ վախը միշտ կ'ընկերանայ իրեն:

Սկզբնական շրջանին՝ ընկերվարական չէ եղած: Անորոշութեան մէջ խարխափած է մէկ–երկու տարի: Անմիջապէս չէ դառած քաղաքական դիծը

Տեղը եկաւ պատմենք դէպք մը, յատկանշելու համար իր ուղիղ նկարագիրը:

Եռանդուն բարեկամները իրականութիւնը խնդաթիւրելով, դրչի խաղերով կ'ուզեն իր ուսերուն վրայ նետել ընկերվա – րական պարեզօտը՝ առաջին քայլերէն իսկ: Ժորէս բուռն կերպով կը բողոքէ այդ սուտին դէմ: Ոչ մէկ պատճառ ունի ամչնալու, եթէ կարգը եկած է ընկեր – վարութեան: Կ'ընդունի միայն, որ իր առաջին ճառերէն արդէն ընկերվարութեան հոտ կուգար:

Մօտիկ ծանօթներու համար չատ բնական կը թուի այս փոփոխութիւնը:

Ի բնէ բարի, ուրիշի տառապանքին առեւ չափազանց զգայուն, վերջ ի վերջոյ պիտի դար ընկերվարութեան, հոն միայն գտնելով հոգեկան դոհացում:

Յոր իմպայականութեան տէր, Ատուա – ծատուր խօսքի չնորհով օժտուած, իրեն համար անկարելի չէր բարձրանալ պետական պաշտօններու բոլոր ասպիճանները: Մինչեւ վարչապետութիւն: Մինչեւ Հանրապետութեան Նախագահութիւն:

Բայց, առանց անդամատեսար ունենալու (կուսակցութեան մէջ մտած է եօթը տարի եռքը· 33 տարեկանին) ընկերվա – րական է արդէն ամրողջ էութեամբ եւ մեծցնելով իր առջեւ փուռած նիւթական, բարոյական բոլոր առաւելութիւնները՝ կը նետուի ընկերային պայքարին մէջ, քալ գիտնալով թէ ինչ կը սպառէ իրեն պատահիլին միւս կողմը:

Նորէն դիծ մը իր անչահախնդիր, անձնուրաց բնաւորութենէն:

Ժորէս, յանուն գաղափարի նախ կը հալեցնէ փոքր խնայողութիւնը, յետոյ, երեսփոխանի ամսականին մեծ մասը, այնպէս որ երբ անակնկալ մահը կը պատահի, կինը՝ երկու զաւակներով անձ – կութեան կը մատնուին: Բարեկամները կը ստիպուին ծխախոտ ծախելու իրա – ւունք մը ձեռք բերել, որպէսզի տիկին Ժորէս կարենայ ապրեցնել ընտանիքը:

Ինչպէս գիտենք, Ֆրանսայի մէջ և – բեսի· ընտրութիւնները տեղի կ'ունենան ընդհանրապէս չորս–հինգ տարին անգամ մը:

Առաջին շրջանի վերջաւորութեան դեռ ծանօթ դէմք չէ, սակայն, սկսած են արդէն նկատի առնել: 1888ին, Ժորժ Քլե – մանսօ Երեսփ. ժողովի նախագահութեան թեկնածութիւնը չդրած, կը խորհրդակցի քանի մը անձերու հետ: Մէկը երիտա – սարդ Ժորէսն է:

1889ի ընտրութիւնները կը վերջանան իր պարտութեամբ: Օրուան մարդը զօր· Պուլանժէն է: Կ'ընտրուի անոր թեկնա – ծուն: Տարօրինակ զուգադիպութեամբ, մինչեւ 1904, իւրաքանչիւր ընտրութեան յաջորդած է պարտութիւն մը:

Այսպէս, 1885՝ առաջին ընտրութիւն· 1889՝ պարտութիւն· 1893՝ վերընտրու – թիւն· 1898՝ կրկին պարտութիւն· 1904՝ ընտրութիւն:

Եթէ ուզէ, իրրեւ զեկավար դէմք կուսակցութեան, կրնայ ներկայանալ ուրիշ ապահով շրջաններու մէջ եւ վերընտրուիլ: Սկզբունքի տէր մարդ, ան հաւատարիմ կը մնայ Թառն նահանգին ու մանաւանդ՝ ընկերներուն: Թեկնածութիւն դնել ընկերոջ մը սահմանին մէջ կը նշանակէր այդ ընկերոջ իրաւունքը ձեռքէն առնել: Փափկանկատ արիւրունին համար անտեղելի մեղք մըն է այդ:

Ակնարկելով ընտրական անակնկալնե – րուն, եղած նոր առաջարկներուն՝ կ'ըսէ·

— «Միասին նաւարկեցինք փոթորկոտ ծովերու վրայ: Երբեմն ելանք ալիքներու դագաթը, երբեմն իջանք խորը, բայց ոչ մէկ նաւարեկութիւն պատեց մեզ»:

Փափկանկատ է նոյնիսկ հակառակորդներու հանդէպ:

1910ի ընտրութիւններուն, Արմատա – կան կուսակցութիւնը որ մինչ այդ իրեն զօրավիզ կանգնած էր, յանկարծ կ'որո – շէ սեփական թեկնածուն ունենալ: Ժորէս անհանդիստ է· չուարած, նեղուած՝ ի՞նչպէս քննադատել երէկուան բարեկամը, իր բառերով «դրացի մարզպետինէն փախած դամբիկը»: Մեզմ ձայնով քա – ղաքավարութեամբ կը քննադատէ արմատականներու զրեթէ պահպանողական ծրագիրը:

— «Արմատականները, կ'ըսէ, կը նը – մանին մեր եղներուն: Զեմ գիտեր թէ ա – նոնց չափ ուժո՞վ են, բայց լաւ գիտեմ, դանդաղաշարժ են անոնց չափ»:

Հոս խօսքը տանք հանրապետութեան նախկին նախագահ եւ հանդուցեալին ա – չակերտներէն՝ Վէնսան Օրիոլի·

— «Մինչեւ մահը, ոչ մէկ անկիրթ կամ բիրտ բառ լսեցինք իր բերնէն: Մէկ ան – գամ — միայն մէկ անգամ — ամերիս անուանեց Ժորէսի Քայեոն: Կ'ուզէր ունենալ հանրապետութիւն մը, ուր, ինչպէս կ'ըսէր ինք, մարդիկ կարենան պայքարիլ առանց իրար ըզկտելու»:

Ծանր բառ՝ «անկրեա»ը:

Բանանք մեր օրերու թերթերը:

ՀՐԱՆԴ ԱԿՈՆԱՑԵԱՆ

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ

Պ. Ադամ Մեսուճեան, Լա Սիոթայէն, 21 տարեկան, մեծ յաջողութեամբ մաս – նակցած է Ֆրանս· գանազան համալսա – րաններու մրցումներուն, ինչպէս «Բազ – մապատկական», «Փոն ը'է Շօսէ», «Նան – սիի քիմիական ճարտարարուեստական ազգային բարձրագոյնը», «Սէնթ Էթիէնի Հանքային» , « Մեսաղագործական, ճարտարարուեստական, Օդանաւային , Նանսիի երկու հանքային դպրոցները»:

Մարսէյլի «Մարսէյլեզ» թերթը օգոստ· 10 թիւին մէջ գնահատական տողեր նուի – րելով կը գրէ թէ՝ տասը մրցում, տասը յաջողութիւն: Գրաւոր քննութիւնները Փարիզի, իսկ բերանացին անցուցած է Մարսէյլի մէջ:

Մեսուճեան որոշած է մտնել Բազ – մապատկական դպրոցը:

ՀԱՐԱՋԱՏ ՈՐԴԻ...

•

Գ.

— Ուրախ եմ, տիկին, լսաւ տոքթորը, որ ձեր բազմանքին հասաք վերջապէս· պարապ մտահոգութիւններով տառապե – ցաք երկար առեն:

— Եւ դիս ալ տառապեցուց, միջամտեց Բենիամին, դլուխը երերցնելով:

— Իմ պարագայիս մէջ դանուող ամէն ամուսնացած կին այդ տառապանքներուն ենթակայ չէ՞ տոքթոր, հարցուց Մալ – վինէ պարարիճով:

— Զերինը քիչ մը չափազանց էր, բաւ բժիշկը:

Եւ կարգ մը առողջապահական պատ – ուէրներ տալով մեկնեցաւ:

Բենիամին գնեց քանի մը իւզաներկ պատկերներ՝ կարմրագոյ, դալարիկ մա – կիկներ ներկայացնող, եւ դանոնք կախեց իրենց ննջասենեակին եւ սրահին պատե – րէն, որպէսզի Մալվինէ միշտ անոնց նա – յելով բնախօսօրէն ապաւորուի եւ Բար – սեղեան ընտանիքին գահաժառանգին ֆի – զիքականին վրայ ալ նպաստաւորապէս ազդէ:

— Թող որ, մեր զաւակը գեղեցիկ մի – ջոցին, ուշադրութեամբ գննեցին ան – մարմինը, վերէն վար, եւ թեթեւ կորու – թիւնը որ քիչ մը կը սկսէր խանգարել ա – նոր հասակին ներդաշնակութիւնը, ամչն կասկած փարատեց:

Զարմիտ եւ անբարեացակամ ակնար – կութիւններ ալ Թառն բերնէ բերան, ո – րոնք կը ձգտէին կասկածի տակ դնել Բենիամին էֆէնտի Բարսեղեանին հեղի – նակութեան բաժինը՝ տիկին Բարսեղեա – նին որովայնային այդ աններդաշնակու – թեան մէջ, միւս կողմէ լայն, ամենալայն բաժին մը հանելով զարմիկ Վահէին, իր զարմուհիին ֆիզիքական կազմին վր այ առաջ եկած այդ փոփոխութեան մէջ:

— Կարգուելէն չորս տարի եղաւ, կ'ը – սէր կին մը, խելուքներն նո՞ր պլուխներն եկաւ: Ազգականը գօրաւոր դեղ մը բերած ըլլալու է Փաղիդէն:

Այս արտասովութեան առջեւ, ամչն մարդ քրջալիր կը խնդար:

— Այս Բենիամին էֆէն, կ'ըսէին ու – րիշներ, չնորհքով աւանակ մըն է, եւ եգ – ջիւրաւոր աւանակ մը···

Տիկին Բարսեղեանի մարմնին աննե – դաշնակութեան յառաջացմանը հետ՝ Բե – նիամինի հոգեկան տրամադրութիւնները գերազանցօրէն բարեփոխուեցան· ան – խարհիս էն յաւատես մարդը եղած էր: Իր մէջ այլեւս ոչ միայն գոյութիւն չու – նէին նախ քան յղութեան շրջանին զժ – խային երեւոյթները, ոչ միայն մոռցած էր տխուր եւ դժնդակ անցեալը, այլեւ իր հոգին տակաւ կը լեցուէր հայրական դղացմամբ: Հօր բնազդը կ'արթնար իր մէջ, եւ մինչ առաջ զաւկի մը երեւումը կը մաղթէր պարզապէս գժտարին ու գառն կացութենէ մը ազատուելու հա – մար, հիմակ կ'ըղձար զայն՝ իրրեւ հայր:

— Կինս իրաւունք ունի եղեր այդքան տրտմելու եւ տառապելու, կը մտածէր:

Իրեն համար մինչեւ իսկ հպարտութիւն նկատեց՝ կինը թեւը առած պտտիլ Բե – րայի չիտակը, իր առնականութեան կեն – դանի գրաւականը հետն ի վեր տանելով: Ցաղթանակ մըն էր տիկին, զոր ամէն կը պանծացնէր:

Շատ անգամ երեքը միասին կ'ըլլային, ամէր եւ տիկին Բարսեղեան, եւ Վահէ: Տիկինը երկուքին մէջտեղէն կը քալէր, գոհ եւ գուարթ դէմքով, փոխն ի փոխ կրծնելով ալ ու ձախ կողմի թեւերուն: Վարժութեամբ, Բենիամին աչքին տեսաւ անբնական եւ անպատուաբեր նոր՝ փո – ղոցի մէջ՝ Մալվինէ իր զարմիկին թեւին կառչեցաւ քալելու համար:

ԵՐՈՒԱՆԴ ՍԻՄԱՒԻՇՄԱՆԼԵԱՆ

պետութեանց բանակներուն կողմէ, եւ հակառակ Մ. Նահանգներուն հայթայթած զինամթերքին: Եւրոպայի միացեալ բանակի ծրագիրը, որ կը տրամադրէ արեւմտեան Գերմանիոյ զինուորական ուժերը միացնել արեւմտեան Եւրոպայի պաշտպանութեան ցանցին, նորէն չատա– ցաւ կառավարական անհրաժեշտ միջոց– ները, զործադրելի դառնալու համար: Մրախուսիչ նշաններ տեսնուեցան վերջին վկայմանակի ընթացքին: Միացեալ բա– նակի դաշինքը վաւերացուեցաւ Գեր– մանիոյ եւ Հոլանտայի կողմէ. Պելժիոյ եւ Լիւքսէնպուրկի խորհրդարանները դը– րական մէջոցներ ձեռք առին, իսկ Ֆրան– սայի ընկերվարական համագումարը հր– րահանգեց ուժ տալ դաշինքին, կարգա– պահական պատիժներ սահմանելով: Եւ սակայն, իրողութիւնը այն է որ դաշինքը չէ վաւերացուած Ֆրանսայի եւ Իտալիոյ կողմէ եւ արեւմտեան Գերմանիան չի կրնար ընծայել անհրաժեշտ աջակցու– թիւնը: Այս թերացումը ամենամանր ար– դելքն է Եւրոպայի պաշտպանութեան հա– մապատասխան ցանց մը ստեղծելու հա– մար:

ԲՈՒՌՆ ՑՈՅՑԵՐ ԿԻՊՐՈՍԻ ՀԱՄԱՐ

Ազգաժողովին յունական պատուիրա– կութիւնը խնդրած է քննել Կիպրոսի հարցը: Այս առթիւ բուռն ցոյցեր տեղի ունեցան ուրբաթ օր, Աթէնքի եւ Սալա– նիկի մէջ, պահանջելու համար կղզին Յունաստանի կցումը:

Մայրաքաղաքին մէջ, նշանակուած ժամուն (18·30) աւելի քան հարիւր հա– զար հոգի խռնուած էին Սահմանադրու– թեան հրապարակին վրայ: Կրակոտ ճա– ռեր խօսեցան Աթէնքի մետրոպոլիտը եւ ուրիշ ականաւոր անձեր: Բարեկարգու– թիւնը չէր խանգարուած: Բայց քիչ վերջը հազար երիտասարդներ զրօշներ պարզած, քարերով եւ բիրերով զինուած, փորձեցին խզել ոստիկաններու շղթան որ կ'արգիլէր անցնիլ անգլիական դեսպա– նատան եւ հիւպատոսարանի ճամբաները: 52 հոգի վիրաւորուեցան, 24ը ոստիկան:

Ծանր դէպքերէ խուսափելու համար, ոստիկանութիւնը խնդրած էր օտարա– կաններէն հեռու կենալ ամբոխէն: Չարկ եղաւ ջուր սրսկել ցուցարարներուն վրայ եւ բիրեր գործածել: Ընդհարումը տեղի ունեցաւ Սոֆիա պողոտային վրայ, «Մե– ծըն Բրիտանիա» պանդոկին մօտ: Ցու– ցարարները քարեր կ'արձակէին ոստիկան– ներուն վրայ: Անկարգութիւը տեւեց 45 վայրկեան:

Սելանիկի մէջ ալ ոստիկանութիւնը ցրուեց 100·000 ցուցարարներ, ջուր սրսկելով: Ցոյցեր տեղի ունեցան նաեւ Քորֆուի եւ Կրեթէի մէջ, բոլորն ալ ուղ– ղուած Անգլիացիներուն դէմ: Աթէնքի արքեպիսկոպոսը կոչ մը ուղղեց «անդ– լեացի ազնիւ ժողովուրդին, որպէսզի ազատութիւն չնորհէ Կիպրոսի»: Երբ կոչ մըն ալ Զըրչիլի կ'ուղղէր, բազմութիւնը «ոչ, ոչ» աղաղակեց: Ցետոյ խոստացաւ թէ ազատութեան լոյսը կը մօտենայ եւ թէ Կիպրոսը մայր երկրին պիտի միա– նայ: «Անհանդուրժելի է որ քաղաքա– կիրթ ժողովուրդ մը դերի մնայ 20րդ դարուն»:

ԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄԱՐՈՒԻ Քազապլանքա քաղաքին մէջ օտար լեգէոնականները եւ Ֆրանսական զօրքը մաղեցին հազարաւոր բնիկներ, նախորդ Սուլթանին պահպանկեցութեան առաջին տարեդարձին առթիւ: Պաշտօնա– կան տեղեկագիրը կ'ըսէ թէ 750 հոգի ձերբակալուեցան 24 ժամուան մէջ: Ազ– գայնականները ընդհ. զործադուլ մը տարքերին երեք օրուան համար: Երեք նոր ահաբեկումներ տեղի ունեցան ուր– բաթ օր:

ԵԳԻՊՏՈՍի արտաքին նախարար պիտի անուանուի զնդ. Սալահ Սալեմ, քարտ– ուղեթանց նախարարը, որ երբորդ զօրա– ւոր դէմքն է նոր վարչութեան մէջ:

80 ԹԱԳԱՒՈՐՆԵՐ, թագուհիներ եւ իշ– խաններ պատյար մը պիտի կատարեն յու– նական կղզիներուն մէջ, Յունաստանի թագաւորին կարգադրութեամբ, ինչպէս գրած էինք: Առաջին հիւրերը, 15 հոգի, Մարթէլլէն ճամբայ ելան դէպի Նափոլի, «Ագամեմնոն» գրգռանաւով:

Ի. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ երկամեայ ծրագիր մը կազմած է, որուն համաձայն 30 միլիոն քառ. մեթր տարածութեամբ չէնքեր եւ բնակարաններ պիտի կառուցուին: — Ի. Մ իւթիւնը 40·000 ռազմական օդանաւ ունի, ինչպէս կը հաղորդեն ամերիկեան ազբիւրէ:

ԳՐԱՏՈՒՆ Մ. ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

★

46, Rue Richer, Paris (9).
Tél.: PROvence 64-90
C. C. P. Paris 3630-66

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Սիամանթօ, *ամբողջական գործեր*, Գահիրէ 1954, դին՝ 1500 ֆրանք:

Գ. Թագուրեան, *Գորչ Գայլը կատղեր էր*, 1915 (*վկայութիւններ եւտպաւորու– թիւններ*), Գահիրէ 1953, 700 ֆրանք: Սարգիս Խ. Տէօվլէթեան, *Յուշեր Շապին Գարահիսարէն*, Փարիզ 1954, 500 ֆրանք: Վ. Թէֆէեան, *Հատընտիր*, Պէյրութ 1954 300 ֆր.: Հ. Աճառեան *Քննութիւն Առ– ակալի բարբառի*, Երեւան 1953, 600ֆր.: Ն. Զարեան *Ուղեգրութիւններ*, Երեւան, 1953, 500 ֆր.: Ստ. Տ. Մելիք–Բախշեան *Պատկերան չարժումը Հայաստանում*, Ե– րեւան 1953, 600 ֆր.: Ծաղկաթաղ շարա– կանաց, Երգոց եւ Աղօթից, *հանդերձ աշ– խարհաբար թարգմանութեամբ*, Երուսա– ղէմ, 1952, 800 ֆր.: Ա. Գրաենեան, *Մա– նուկներու բեմը* (*արտասանութիւններ, մենախօսութիւններ, մանկական թատ– րերգութիւններ*), Պէյրութ, 1954, պատկերազարդ 1200 ֆր.: Պ. Պ. Աճեմ– եան, *Առաջեան բառարան, Անգլ. – Հայ*, Պէյրութ 1953, 1300 ֆր.: Ս. Գափամա– ճեան *Հայ – Հայ բառարան* (*Նոր տպա– գրութիւն*) *կազմուած՝ 4000, անկազմ՝ պրակներով՝ 3000 ֆր.*, Պէյրութ 1954: Եղիա Տէմիրճիպաշեան (*Արձակներ, նա– մակներ, քերթուածներ*) *Հրատ. Հ. Գ. Բ.Ի, մատենաշար Թիւ 18, էջ 480, 1000 ֆր.*, *Ամերիկա՝ 3·50 տոլար*, Փարիզ 1955: Ծատուր Պէրպէրեան, *Խաչին ճամ– բան*, Փարիզ 1955, 350 ֆր.:

Դպրոցական վերամուտի առթիւ փնտռ– ողջք Արարատ դասագիրքին չարքը: Ա. հատոր այբենարան 100 ֆր., Բ. դիրք 200 ֆր., Գ. դիրք 300 ֆր.: Հեղինակ՝ Մր– կրտիչ Պարսամեան, ինչպէս նաեւ բառա– րաններ, քերականութեան դիրքեր եւլն:

Փափաքողներուն կը ղրկուի զրացան– կը:

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Արձանագրութիւնները բացուած են 1954 1955 ուսումնական տարեշրջանի համար: Կը խնդրուի բոլոր հայ ծնողներէն, ո– րոնք կը փափաքին ապագային այս դարա– ւոր հաստատութեան մէջ տպահովել ի– րենց զաւակներուն տոհմային եւ Ֆրան– սական կրթութիւնը, օր առաջ, դիմել տեսչութեան, արձանագրութեան համար:

Մուրատեան վարժարանի այցելու– թիւնները՝ Շաբաթ եւ երկուշաբթի օրերը եւ ժամադրութեամբ:

Direction Collège Arménien
26, Rue Troyon - Sèvres (S. O.)
Tél. : OBS. 18-28

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Ֆր. Կ. Խաչ Վիէնի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստա– ցած է հազար ֆր. տէր եւ տիկին Մար– գարեանէ, իրենց աղջկան՝ Սանուշի թե– րեկ Մարզարեանի ամուսնութեան առ– թիւ:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Տէր եւ տիկին Պախթիարօղլու 2000 ֆր. կը նուիրեն Մօնմօրանսիի ծերանոցին, փոխան ծաղկեպսակի այրէ տիկ. Ագնիւ Ռէպապեեանի մահուան առթիւ:

Սառնալ Յառաջէն:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

Հայ դպրոցներուն եւ ընտանիքներուն կողմէ փնտռուած դիրք մը, Արմենակ Գրաենեանի (Ա. Մանկասէր)

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ԲԵՄԸ

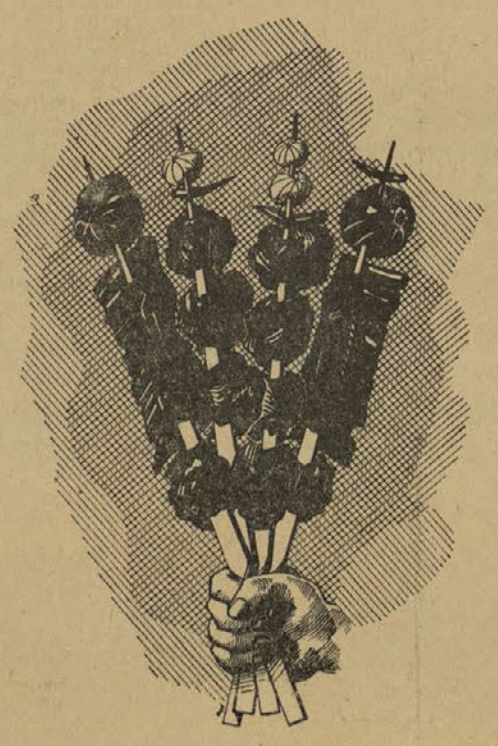
Պատկերազարդ հատոր մը, որ կը պա– րունակէ մանկական նոր արտասանու– թիւններ, ձայնագրեալ երգեր, մենախօ– սութիւններ, օրհերգներ, տրամախօսու– թիւններ, առակներ, զաւեշտներ և պատ– մուածքներ:

350 մեծադիր էջ, գունաւոր պատկեր– ներով, բնաիր թուղթի վրայ:

Գինն Սուրիա եւ Լիբանան 8 լիր. ոսկի: Արտասահման՝ երեք տոլար:

Հասցէ.—
Arménak Kradjian, 11, Rue Kheder
Nor-Hadjine, Beyrouth (Liban)

ԲՆԱԿԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ՇԻՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՆՈՐՈԳՈՒԹԵԱՆ
ԲԱՑԱՌԻԿ ԶԱՐԴԵՐԸ ԿԸ ՀԱՅՑԱՅՑՈՒԻՆ
ՀՀՅԿԱԿԱՆ ՀԱՄՏԱՏՈՒԹԻՒՆԷՆ
Ets. THOMLAC
16 bis Bd. Sebastopol, PARIS 4e
52, Rue de Chalon, PARIS 12e
4 bis Rue Vaillant Couturier, ARGENTEUIL
10 Ave. de Gennevilliers, VILLENEUVE-LA-GARENNE
ՊԱՏԻ ԱՄԷՆ ԿԱՐԳԻ ԹՈՒՂԹԵՐ ԵՒ
ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԻՂԱՆԵՐԿ՝ ՍԵՓԱԿԱՆ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆ
THOMLAC
Ձեր բնակարաններուն կուտայ գեղարուեստական հաճելի եւ ջերմ մթնոլորտ, իսկ ձեր պիւտճէին վրայ կը կատարէ խիստ կարեւոր խնայողութիւններ:

ՁԱՇԱՐԱՆ ԵԱՐ
Հիմնադիր–տնօրէն ԳՐԻԳՈՐ ԹԻՒԱՆԵԱՆ
★
Ֆրանսական – Հայկական եւ կովկաս– եան ընտիր կերակուրներ
ՇԱՆ ԶԷԼԻԶԷի ՍՐՏԻՆ ՎՐԱՅ
4, Rue Robert - Estienne
(Rue Marbeuf) PARIS (8e)
(Métro: F. D. Roosevelt)
★
Հաճելի մթնոլորտ
Առաջնակարգ կովկասեան խորոված– ներ, «շաշլիք», «քարսքի»
★
BAR AMERICAIN
●

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

●

Շնորհակալութեամբ ստացանք Պ. Ա– լանեանէ (Քրեմիէօ) 500 ֆր.:

ՄԵՐԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Վճարումները դիւրացնելու համար կը խնդրենք մեր բաժանորդներէն դիմել հե– տեւեալ հասցէներուն.—

ԱՆԻԷՒ, ՔՈԼՈՄՊ – ՊՈՒԱ–ՔՈԼՈՄՊ.— *Ընկերներ* Յակոբ Հիսայեանի եւ Արամ Ա– ւետիսեանի:

ԻՍԻ. եւ ՄԷՕՏՕՆ.— *Ընկերներ* Եր– ուանդ Ատանալեանի, Նշան Դարբինեա– նի կամ սրճարանապետ Զատիկեանի:

ԱՒՆՈՒՎԻԼ – ՍԱՒՍԵԼ.— *Ընկերներ* Արփիար Մարտիրոսեանի եւ Կարօ Երամ– եանի:

ԱՆԿԷՆ – ՄՈՆՄՈՐԱՆՍԻ.— *Ընկեր* Սա– հակ Տէր Թովմասեանի:

ԱԼՖՈՐՎԻԼ. — *Ընկեր* Բարթող Փա– փազեանի:

ՇԱՒԻԼ – ՎԻՐՈՖԼԷ.— *Ընկեր* Գրիգոր Կիւլեսեանի:

ՊԱՆԵՕ – ՔԱՇԱՆ.— *Ընկերներ* Ներսէս Տակառեանի կամ Բարթամպատմաճեանի:

ՍԵՒՐԱՆ.— Պ. Խոյեանի:

Կանխայայտ շնորհակալութեամբ՝
ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

PREUVES
Լոյս տեսաւ Սեպտեմբերի թիւը:
Գրական եւ քաղաքական ամսաթերթ, ճոխ բովանդակութեամբ: Թիւ 43:
Revue Mensuelle Littéraire et Politique
C. C. P. 178.00 Paris. Adresse 23, Rue de la Pépinière, Paris (8e)

MORY et Cie
SERVICE VAUQUELIN
Միակ արտօնուած տունն է ծրարներ ղրկելու համար ՀԱՅԱՍՏԱՆ
(U. R. S. S.)
Հաստատութիւնը արտօնուած է ՄԻ– ԱՅՆ ՆՈՐ ԶԳԵՍՏՆԵՐԸ ղրկելու, պաշտօնական հաշուեցոյցներով, իսկ գործածուած հագուստներ՝ շատ լաւ վիճակի մէջ:
3, RUE ST.-VINCENT DE PAUL
Paris 10e, Tél.:TRU. 72-60(Poste 89)

ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ
Նաւով, օդանաւով, երկաթուղիով, ոեւէ ընկերութեամբ եւ միեւնոյն գի– ներով տեղերը կ'ապահովենք ձրիապար, դէպի Հարաւային եւ Հիւսիսային ԱՄԵ– ՐԻԿԱ, ՔԱՆԱԴԱ, ԱՒՍՏՐԱԼԻԱ, ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔ եւ ամէն կողմ:
Դիմել ԵՂԻՇԷ ԱՐԶՈՒՄԱՆԵԱՆի որ ունի 35 *տարուան փորձառութիւն*
American LLOYD
48, Rue de la Republique
Tél: Co. 47.22 et 74.51, Marseille
7, Rue Auber, Paris.

ՁԵՐ ԼԱՒԱԳՈՅՆ ՃԱՇԱՐԱՆԸ
ԼԻԼԱ-Ն Է
Համեղ, մաքուր եւ մատչելի
24, Rue St. Lazare, PARIS
Métro N. D. de Lorette ou Trinité.
Շաբաթ, կիրակի եւ երկուշաբթի իրի– կունները արեւելեան նուագ:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՄՕՏ

ԿԸ ԳՏՆՈՒԻՆ ՀԵՏԵՒԵԱԼ ԳԻՐՔԵՐԸ.—

ՌՈՒԲԷՆԻ ՑՈՒՇԵՐԸ, 7 *հատոր: Գինն* 3000 *ֆրանք:*

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ– ՆԵՐ (*Ն. Ադոնց*), *դին* 1000 *ֆրանք:*

ԳՐԻԳՈՐ ՆԱՐԵԿԱՑԻ, (*Ֆրանսերէնի Թարգմանեց Լ.Ի.ք Անտէ Մարսէլ, ուրիշ ժողովրդական բանաստեղծութիւններ– բով*): *Գինն* 1000 *ֆրանք:*

Կ. ՍԱՍՈՒՆԻի «Պատմութիւն Արեւմտա– հայ արդի Գրականութեան» Գինն 800 *ֆր.:*

Թղթատարի ծախքը գնողին վրայ:

- *Imp. Araxes 46, rue Richer. Paris*

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél.: PRO. 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R. C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. Հատը 12 ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
24
ՕԳՈՍՏՈՍ
★
MARDI
24 AOUT
1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7452 30e ANNEE | Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2863

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄՏԱՀՈԳ ԵՒՐՈՊԱՆ

Ճանդուղն ծրագիրը մը, միացեալ բանակ՝ արեւմտեան Եւրոպայի հաւաքական պաշտպանութեան համար, դարձած է կռուախնձոր, երկու տարիէ ի վեր:

Ծրագիրը յղացան Փարիզի մէջ: Բայց Փարիզն է որ կը վարանի վաւերացնել զայն, չարք մը վերապահումներով:

Անոնք որ կը պաշտպանեն ծրագիրը, ունին մէկ հիմնական մտահոգութիւն, — հակակշռի տակ առնել նոր Գերմանիոյ վերազինումը: Օգտուիլ անոր ռազմական ուժէն, բայց թոյլ չտալ որ նորէն դառնայ զինուորական պետութիւն, առանձին ապայակոյտով եւ անսահման զօրագուն – դերով:

Հակառակորդները բաւարար չեն նկատեր այս կարգադրութիւնը, ապագայ չարիքները կանխելու համար:

Ծրագիրը կը տրամադրէ, նաեւ, որոշ չափով հրաժարիլ ազգային գերիշխանութեան իրաւունքներէն, քանի որ դաշինքը պիտի կնքուի միջազգային դատի վրայ, եւ հաւաքական պաշտպանութիւնը պիտի վարէ գերագոյն մարմին մը, մասնակցութեամբ պինակից պետութեանց:

Այս կէտն ալ վիճելի է ծրագրին հակառակորդներուն համար:

Ֆրանսայի Ազգ. Ժողովին դէմառոյգ յանձնաժողովներէն հինգը մերժեցին զայն, ինչ որ կը նշանակէ թէ ժողովը պիտի չվաւերացնէ զայն, իր ներկայ վիճակին մէջ:

Ահա թէ ինչու յաջորդական դահլիճներ յարմար չէին դատեր Ազգ. Ժողովին ներկայացնել զայն, եւ նոր վարչապետ, Պ. Մենդէս–Ֆրանս, բարեփոխումներ եւ յաւելումներ կ'առաջարկէր վաւերացնելու ճամբան հարթելու համար:

Այդ փոփոխութեանց քննութիւնն էր որ կատարուեցաւ Պրիւսէլի մէջ, յանգելով ձախողման:

Եւ այժմ իրար անցած են դաշնակիցները, սկսելով Մեծերէն:

Վեց պինակիցներէն չորսը վաւերացուցած են դաշինքը, եւ անձկութեամբ կը սպասէին Ֆրանսայի եւ Իտալիոյ վաւերացման:

Միւս կողմէ, Մ. Նահանգները պարբերաբար կը յիշեցնէն թէ պիտի սպիտ տային վերաքննել իրենց արտաքին քաղաքականութիւնը, եթէ Լուրն իյնայ միացեալ բանակի ծրագիրը:

Միացեալ բանակի դաշինքին դէմ առաջին օրէն իսկ Ժնեւեան դիրք բռնած են համայնավարները, քարոզչական բոլոր մթնոլորտով: Կ'առաջարկեն պատրաստել ծրագիրը, խափանելու համար Գերմանիոյ վերազինումը, եւ անոր տեղ ընդունիլ Խ. Միութեան առաջարկը՝ հաւաքական պահովութեան մասին:

Այսպէս, նորէն երկու ճակատներ են որ կ'ընդհարին, դերակշռութեան պայքարը մղելով ամէն դեռնի վրայ:

Մինչ այս մինչ այն, Եւրոպան նոյնքան խոր տագնապ մը կ'անցընէ:

Անհանգիստ զժուարութեանց մատնուած են այն պետութիւնները, որ օտար երկիրներ կը կառավարեն իրենց գաղթավայրը:

Ժողովուրդները արթնցած են այդ բոլոր երկիրներուն մէջ, եւ կ'ուզեն տանտէր դառնալ ամէն կերպով: Ալրումները, ըմբոստական չարժումները իրարու կը յաջորդեն, երբեմն յանգելով պատերազմի:

Մեծն Բրիտանիա խոհեմութիւն սեպեց ընդառաջ երթալ ազգայնականապահանջներուն, պարպելով Հնդկաստանը, որ ան – փոխարինելի կը համարուէր, եւ համաձայնելով Եգիպտոսի հետ, Սուէզը պարպելու համար:

Ֆրանսա նախընտրեց կարճ կապել Հնդկաչինի պատերազմը, զոհելով Թոնքինը եւն.: Եւ այժմ կը ճգնի լուծել Թունուզի եւ Մարոքի կնճիռները: Շ.

ՕՐՈՒԱՅ ԻԴԷՊՔԵՐԸ

ՊՐԻՒՍԷԼԻ ԺՈՂՈՎԸ ՁԱԽՈՂԵՑԱՒ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ ԼՈՆՏՈՆ ԳՆԱՑ ՕԴԱՆԱՒՈՎ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄՏԱՀՈԳՈՒԹԻՒՆ ՄԻԱՑ – ԵԱՒ ԲԱՆԱԿԻ ԴԱՇԻՆՔԻ ՄԱՍԻՆ — ՊԻՏԻ ԿՐՆԱ՞Ն ՓՐԿԵԼ ԹԷ ՈՒԻՐԻՇ ՄԻ – ՋՈՅՆԵՐ ՊԻՏԻ ՄՏԱՀԵՆ — ԱՁՍՕՐ ՆԱ – ԽԱՐԱՐԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Ինչպէս կը նախատեսուէր, Պրիւսէլի խորհրդաժողովը ձախողեցաւ, հակառակ մթնին ճամբայ մը գտնելու բոլոր փոր – ձերուն:

Ահա թէ ինչ անցաւ դարձաւ չաբաթ դիչերէն մինչեւ բանակցութեանց խզու – մը. —

Շաբաթ առաւտ ժամը 1ին Ֆրանսական պատուիրակութեան ղեկավարները մէկ, միչերային երկար ժողովէ մը ետք, այն եզրակացութեան յանգած էին թէ որ եւ է յառաջդիմութիւն չէ կատարուած: Մասնա դէտները աքնած էին Պ. Սփաքի բանաձեւ – ուին վրայ, զայն յարմարեցնելու համար Պ. Մենդէս–Ֆրանսի ծրագրին: Ամէնքն ալ մեծ արդելքներ կը տեսնէին: Կարդ մը կէտեր վերապահուած, ուրիչներ մասնա – դէտներուն յղուած էին, եւ ընդհանուր չփոթութիւն մը կը տիրէր:

Ժամը 1·40·— Պ. Սփաք ունկնդրու – թեան ընդունելով լրագրողները, կ'ըսէր թէ խնդիրը պիտի քննեն նոյն օրը: Երբ հարցուցին թէ ճշդիւտ ծրագրի մը վրա՞յ պիտի աքնին, պնդիւոյ արտաքին նախա – րարը պատասխանեց.— «Ոչ, պիտի աչ – խատինք անորոչութեան մէջ»:

Քիչ վերջ լուր տարուեցաւ թէ ժամը 14·30ին համար նշանակուած նիստը յե – տաձգուած է ժամը 17ին: Մասնագէտնե – րը ժամը 10էն իվեր կը չարունակեն իրենց աչխատանքը:

Ժամը 13· —Պ. Մենդէս–Ֆրանս ուն – կընդրկութեան ընդունեցաւ Եւրոպայի ա – մերիկեան արտակարգ դեսպանը՝ Պ. Պը – րիւս, իսկ Պ. Սփաք ճաչի հրաւիրեց Ֆը – րանսայի արտաքին նախարարութեան ընդհ. քարտուղարը:

Ժամը 15ին լուր արուեցաւ թէ խորհըր – դաժողովը, որ ժամը 14·30էն յետաձգ – ուած էր 17ին, պիտի չսկսի ժամը 20էն առաջ: Ժողակցութիւնները կը չարու – նակուէին նրբանցքերու մէջ:

Ժամը 15·30ին տոքթ. Ադենաուըր, որ պատչի պատճ էր, Պրիւսէլ կը վերա – դառնար ,մասնակցելու համար խորհըր – դաժողովին: Ժամը 16ին լուր կը տրուէր թէ տոքթ. Ադենաուըր հեռագիր մը ստացած է Զըրչիլէն: Ժամը 20ին սկսաւ խորհրդաժողովը, ինչպէս որոշուած էր:

Ժամը 21ին կը հաստատուէր թէ Զըրչիլ հեռագիր մը ուղղելով արեւմտեան Գեր – մանիոյ վարչապետին, կը խրախուսէր զայն, որպէսզի չարունակէ իր ջանքերը, իրաւախոհութեան մը յանգելու համար:

Ժամը 23ին, երբ պատուիրակները կը վերսկսէին աչխատանքը, երկու ամերի – կացի պաչտօնատարներ հասան դեսպա – նատան ինքնաչարժով: Ժամը 23·15ին Պ. Մենդէս–Ֆրանս, տոքթ. Ադենաուըր եւ իր խորհրդականը մասնաւոր տեսակցու – թիւն մը ունեցան որ տեւեց քսան վայր – կեան:

Ժամը 2·40ին խորհրդաժողովին նիստը փակուեցաւ: Ժամը 2·46ին լուր կը տըր – ուէր թէ որ եւ է համաձայնութիւն չէ դոյացած եւ թէ վեկոյց մը պիտի հրա – տարակուի խորհրդաժողովին աչխա – տանքներու մասին, միաժամանակ հրա – տարակելով Ֆրանսայի առաջարկները եւ միւս հինգ դինակիցներուն հակաառաջարկ – ները, որոնք հիմնուած էին Պ. Սփաքի ծրագրին վրայ:

Ժամը 3ին Պ. Մենդէս–Ֆրանս ժողովա – սրահէն կը մեկնէր եւ Ֆրանսական դես – պանատուն կ'երթար քալելով: Բազմա – թիւ լրագրողներ չրջապատեցին զինքը, բայց վարչապետը բացարձակապէս մեր – ժեց պատասխանել հարցումներուն: Մի – այն հաստատուեցաւ որ Պ. Մենդէս–Ֆը – րանս անմիջապէս ժողովի պիտի հրաւիրէ նախարարները, Փարիզ վերադարձած առեն:

Ժամը 3·30ին Ֆրանսական պատուիրա – կութեան բանրերը կը յայտարարէր· — Այս դիչերուան երկար նիստէն ետք, հաստատուեցաւ թէ կարելի չէ որ եւ է համաձայնութիւն: Երկու բանաձեւեր կային, մէկը՝ Ֆրանսականը, միւսը՝ նոր, հինգ դինակիցներուն կողմէ իրմ – բագրուած: Երկար վիճաբանութիւններէ ետք, հարկ եղաւ հաստատել թէ կարելի չէ հաչտեցնել երկու բանաձեւերը: Որ – հրդաժողովը նորէն պիտի դումարուի կէսօրին, վերջնական վեկոյցը հրատարա – կելու համար:

Ժամը 9ին պատուիրակութեանց մաս – նակիցները ժողով դումարեցին ,վեկոյ – ցին նախագիծը իմբագրելու համար: Ժամը 11ին Պ. Սփաք յաջորդաբար ուն – կընդրկութեան ընդունեցաւ Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի դեսպանները: Ժամը 14·30ին տեղի ունեցաւ վեց նախարարներուն վեր – ջին ժողովը: Ժամը 16ին վեց նախարար – ները համաձայնեցան վերջնական վեկոյ – ցի մասին, որ չատ կարճ է եւ որուն կցուած են Ֆրանսայի եւ Պ. Սփաքի բա – նաձեւերը:

Վեց նախարարներու ժողովէն ետք, Պ. Մենդէս–Ֆրանս տեսակցութիւն մը ու – նեցաւ Հոլանտայի արտաքին նախարարին եւ տոքթ. Ադենաուըրի հետ:Ցետոյ դլուխ դլխի խօսակցութիւն մը տեղի ունեցաւ արեւմտեան Գերմանիոյ վարչապետին հետ: Տեսակցութիւնը վերջացաւ ժամը 17·30ին:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Ի ՍԻՐ Ս. ԿԱՐԱՊԵՏԻ...

★

— Հիմա եկուր տէ՛ մի՛ խմեր, պիտի ը – սէր Երուանդ Օտեան:

Տեղին վրայ տեսած եմ Տարօնը եւ Տա – րօնցին:

Վեց օր հիւրընկալուած եմ Ս. Կարապե – տի վանքը, թերխաշ եւռ մըն ալ խօսելով աւանդական վարդավառի առթիւ:

Մուշի դաշտէն, գիւղերէն, Արածանի – էն անցած եմ խալելով, իբրեւ մէկ անդա – մը շրջիկ խումբի մը որ կարիներ Մուշ կ'երթար հովանաւորութեամբ ողբացեալ Ռոստոմի, օրը տասը ժամ խալելով (1912): Լեռ ձոր կտրելով վեց օրէն:

Լուսնի լուսով, երկու փետայիներու հետ եամբան շարունակած եմ միչտ Սա – սուն:

Կէս գիչերին կը հասնէիմք Շէնըք Սե – մալ ,գտնելով խումբին միւս անդամները:

Յաջորդ առտու կ'անցնէիմք Անտոէի ստորոտէն, հանդիպելով Կէլիէկիւզան , Կէլիէնման, Գեղաշէն եւայլն:

Երրորդ օրը վերադառնալով Մուշ, եռա մը կը խօսէի Գէորգ Զաւուշի գերեզման – ին վրայ:

Դեռ ուրիշ պարագաներ զորս այնման կարօտով կը յիչեմ:

Ստիպուեցայ գրի առնել այս իրողու – թիւնները, հաստատելու համար թէ մո – տէն կը ճանչնամ Մուշը եւ Մշեցին:

Եւ սակայն, թիւրիմացութիւն մը կը ծագի պարբերաբար, եւ անիրաւ տըր – տունջներ կը լսեմ Տարօնցիներէն:

Ահաւասիկ վերջինը, Պ. Լեւոն Տօնիկ – եանի նամակը, որ հրատարակուած է Գ. Էջին վրայ:

Անմիջապէս ըսեմ որ ի զուր չուզուած է մեր բարեկամը:

Երբ կ'ըսէի թէ չեմ գիտեր Սմբատ ո՛ւր եւ ե՛րբ ստացած է զօրավարի տիտղոսը, երբեմ մտքէն չէր անցած նսեմացնել իր հաչ ռազմիկի արժէքը:

Նամակագիրը պէտք չունէր բանաս – տեղծական այլաբանութիւն մը փորձելու:

Այո, մեր փետայիներէն եւ ռազմիկնե – րէն շատեր զօրք վարելու ձիրք ունէին ի քնէ եւ զօրապետ էին դարձած «արիւնով, էրտինճով եւ արցունքով»:

Բայց, զօրավարը, այն որ պէներալ կը կոչեն Երեւանի մէջ, տիտղոս մը, աստի – ճան մըն է, որ կը տրուի համեմատ մաս – նաւոր կանոններու:

Ինծի համար «փետայի»ն շատ աւելի խոր արժէք ունի քան զօրավարը: Եւ այդպէս ալ գրեր էի Սմբատի մասին:

Ռամկավարներուն համար Անդրանիկը երէկ «աւազակ» մըն էր, բայց սկսան պաչտել իբրեւ ազգային հերոս, երբ զօ – րավարի համազգեստ հագաւ, շողշողուն ուսնոցներով եւ շեռնչաններով:

Գալով «միամիտ» բառին, Պ. Տօնիկեան բոլորովին սխալ հասկցած է իմաստը:

Ես այդ բառը գործածեր էի ըսելու հա – մար թէ Մշեցին բարեմիտ է, եւ Սմբատ ալ չարաչար շահագործուեցաւ իբրեւ այդպիսին:

«Միամիտ»ը երբեմ անարգական իմաստ չունի, եւ աւելորդ է նոյնացնել «Մշեցի համալ»ին կամ «մշակ»ին հետ:

Բառարան մը բացէ եւ գտէ ֆրանսե – րէն «նայիֆ»ին իմաստը:

Հրատարակուած նամակին մէջ արդար դառնութեան արժանի է հոգեհանգստեան պարագան:

Կարծեմ բանի մը տարի առաջ ալ նոյն տխարդի ընթացքը բռնած էին, դարձեալ Տարօնի նահատակներու յիչատակին առ – թիւ:

Կ'ուզեմ առանձին խօսիլ այդ մասին:

Բայց, ի սէր Ս. Կարապետի, վերջ տուէք սա չափազանցեալ դիւրազգա – ծութեան:

Վ.Ա.Հ.

ԴԱՇԻՆՔԸ ՄԵՌԱ՞Ծ Է

Հրատարակուած տեղեկութեանց համա – ձայն, Ֆրանսայի վարչապետին համար միացեալ բանակի դաշինքը մեռած է եւ հաւանական չէ որ ինք վստահութեան քուէ պահանջէ, երբ Ազգ. Ժողովը խնդի – րը քննէ օգոստ. 28ին (չաբաթ): Իրա – դեկներ պիտի կուտան թէ՝ հակառակ կացութեան ծանրութեան, որ չատ մեծ տագնապ մը կը տեղծէ ապատ աչխարհին դիւանագիտութեան համար, փոխադարձ մեզադրանքներ չեն երեւար: Կը թուի թէ բոլորն ալ կ'ընդունին որ մեռեալ կէտի մը հասած էին ամէն կողմէ:

Վերջնական դեկոյցը կը ծանուցանէ թէ համաձայնութիւն դոյացած է չորս կէտա – եր սկզբունքներու մասին.— 1·Գործակ – ցութիւն Ատլանտեան դինակցութեան հետ, 2· Անկարելի է չեզոքացնել Գեր – մանիան, 3· Անհրաժեչտ է արեւմտեան Գերմանիոյ ռազմական աջակցութիւնը , 4· Անհրաժեչտ է աւելի լայն զործակցու – թիւն քաղաքական եւ անտեսական առ – տակէտով:

Չեկոյցին կցուած են 18 էջ մեկնու – թիւններ եւ բարեփոխումներ, պահպանում տալու համար Ֆրանսայի. բայց Ֆրանսա – կան պատուիրակութիւնը յայտարարեց թէ անոնք բան մը չեն աւելցներ, ապա – հովելու համար Ազգ. Ժողովին վաւերա – ցումը: Պ. Սփաք լրագրական ասուլիսի մը մէջ բացատրեց թէ հինգ դինակիցնե – րու միջեւ զոյացած համաձայնութիւնը կրնար հարթել ճամբան վաւերացման հա – մար: «Հինգ դինակիցները առաջարկեցին ինչ որ կրնային. այժմ Ֆրանսայի կ'իյ – նայ որոչել իր ուզածը»:

Խորհրդաժողովին ձախողումին անմի – ջապէս վերջը, Պ. Մենդէս–Ֆրանս լոն–

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ԺԱՆ ԺՈՌԷՍ

●

Դ.

Ընտրական անյայտութիւնները չեն ազդեր Ժոռէսի վրայ:

Գաղափարական մարդուն համար կուսի բոլոր ճակատները հաւասարապէս կարեւոր են: Պայքարիլ երեսփ. ժողովին մէջ կամ դուրսը՝ մամուլով, դանդուածներու հետ չփուելով, միեւնոյն արժէքը կը ներկայացնեն իր աչքին:

1889ի առաջին ձախողանքէն ետք կը վերստանձնէ Թուլուզի համալսարանին դասախօսութիւնները, կը նուիրուի դրական աշխատանքներու: Միանգամայն կը պատրաստէ վարդապետական ատիճանի (տոքթորա) ատրուճառը, որուն նիւթն էր «Գերմանական ընկերվարութեան սկզբնական նշմարները Լուտերի, Կանտի Ֆիխթէի, Հեկելի գրուածքներուն մէջ»:

Միջանկեալ ըսենք.— Բացառիկ է նաեւ աշխատանքի իր թափը:

Երեսփ. ժողովին մէջ կը վարէ մեծ հուսակացութիւն մը: Ամէն օր յօդուած մը՝ Հիւմանիթէին: Հրապարակային ժողովներ — Փարիզ, զաւառ — չարաթը երկու–երեք անգամ, եւ դեռ ժամանակ կը գտնէ գրելու մեծածաւալ «Յեղափոխութեան պատմութիւնը», գոր — ըստ մաս — Նոգէտներու — ուրիշ մարդ մը հաղիւ պիտի կարենար լրացնել լման կեանքի մը ընթացքին:

Առակի կարգ անցած է հրաշալի յիշողութիւնը:

Խօսած ճառերուն անթերի ոճը, վերջը այդ ճառերէն ամբողջ հատուածներ բառ առ բառ կարենալ կրկնելը չափերը կը մղէ այն ենթադրութեան, թէ կը գրէր բանախօսութիւնները, ինչպէս կ'ընէին վարչապետներ Վիվիանին, Փուանքառէն:

1910ին, Թուլուզի մէջ, դասախօսութիւն մը կուտայ Թոլսթոյի մասին: Հապճեպով առնուած քանի մը նիշերը այնքան արագ կ'ընդլայնէ որ, սպագիր ընդունելը չեն հասնիր: Իրիկունը, անոնց խնդրանքին վրայ, կը սիպտուի ծայրէ ծայր գրել ըսածները:

*Իսկ երազները կը վատահեցնեն, յիշելով բազմաթիւ օրինակները, թէ հոգւոյ բոմմաթիւ օրինակները, թէ հոգւոյ բոմմաթիւ օրինակները, թէ հոգւոյ բոմ

Հայաստանով եւ հայկական դատով, դպրոցներով եւ եկեղեցիներով եւայլն։

Խօսքս այն ծնողքներուն մասին չէ, որոնք իրենց կարելին փորձած են, եւ կը փորձեն, բայց իրենց չար բախտէն ժրիտական արդիւնքի յանգած են. ոչ ալ այն ծնողքներուն, որոնք ամէն տեղ ներկայ են եւ կը քաջալերեն ազգապահպանման ամէն ձեռնարկ,—հանդէս, լսարան, դասախօսութիւն, թատրոն, երեկոյթ–ցերեկոյթ, դպրոց, եկեղեցի, ժողով եւայլն։

Ուրեմն նորին հետ փրկենք հին սե–րունդն ալ — ծնողքը։ Մամուլով՝ մա–նաւանդ բանաւոր քարոզութեամբ, (քա–նի որ չատեր հայերէն չեն կարդար)։ Հե–ռացածներն ու անտարբերները մօտեցը–նենք հայութեան, խօսինք մեր մշակոյ–թի, ազգային ու կրօնական խնդիրներուն շուրջ, ծանօթացնենք մեր պատմութիւ–նը, արժէքները, աչխատանքի լծենք հան–րօգուտ ձեռնարկներուն կոչելով։

Եթէ ամէն հայ մարդ յանձն առնէ այս մոլորեալներէն առնուազն մէկ հոգի հայ–կական միջավայր առաջնորդել, անտար–բերներուն թիւը կը պակսի եւ հինին հետ նոր սերունդն ալ փրկած կ'ըլլանք։

Թնճուկ մըն ալ խառն ամուսնութեանց հարցը։ Այս վտանգը կ'ածի օրէ օր իրրեւ սեսակ մը համաճարակ։

Տարիներէ ի վեր այս խնդիրն ալ կ'ար–ծարծուի ուժգնօրէն։ Իրար կ'ամբաստա–նեն այր թէ կին, աղջիկ եւ տղայ, կրկ–նելով անդադար միեւնոյն յանկերգը.— թէ հայ տղան չատ դժուարահաճ է իր ապագային հանդէպ, իսկչատ դիւրահաճ՝ օտար ամենահասարակ աղջկան հետ։ Հայ տղան ալ իր կարգին, — թէ հայ աղջիկը դրամ ու դիրք կը փնտռէ եւայլն։

Ուրիշ տրտունջ մը, այս առթիւ.— Հոս ծնած ու մեծցած նոր սերունդը, տղայ ու աղջիկ, օտարին հետ ամուսնացած առնն կը դառնան դերի, դիւրահաճ, չատ ճը–ղուն ու քաղաքավար, ամէն գոհողու–թեան պատրաստ, իսկ իր ապագային հանդէպ աններող, անզիջող եւ պահանջ–կոտ (բացառութիւնները միշտ յարգելի են)։

Փարիզի Ս. Ցողհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ 1953ի ամուսնութեան արձանագրութիւն–ներէն.— 135 պսակ, 33ը օտարներու հետ։ (21 հայ աղջիկներ օտարներու հետ ամուսնացած, 12 հայ տղաք օտարուհի–ներու հետ ամուսնացած)։ Պատկերը մեկ–նութեան չի կարօտիր։ 21ով 12, ալ–ջիկները մրցանիշը կոտրած են։ Ուրեմն տրտնջալու ու իրար մեղադրելու պատ–ճառներ չունին։

Աւելորդ է յիշեցնել թէ տարիներու հնհնութիւնն ու գոհոգութիւնները դրա–ման արդիւնքի մը հասցնելու միակ դար–մանն է Հայը Հայուն հետ ամուսնացնել։ Այլապէս անխուսափելի է օտարացումը։

Միւս մէջոցն ալ բացատրեցի արդէն, հին սերունդն ալ փրկել անտարբերութե–նէ եւ լճացումէ։

ՏԻԳՐԱՆԱԿԵՐՏՑԻ

ՀԱՐԱՋԱՏ ՈՐԴԻ...

●

Գ.

Իր ըմռնումով Վահէ գոհոգութիւն մը կ'ընէր իր զարմուհիին, զոր կը սիրէր իրրեւ հարազատ քոյրը։ Այդ տեսարանին առջեւ կը խանդաղատէր իսկ, հէք բե–նիամինը։ Իր ծանօթներն էին որ քիչ մը կը զայթակղէին՝ Բենիամինի անսովոր ներողմտութեանը կամ միամտութեանը վրայ։

Մալվինէ, ամուսինին այս ճզակատը փութկոտութեանը առջեւ, անոր անկեղծ ու խանդաղատ վերաբերմունքին ի տես, երբեմն խղճի սուր խայթերէ կը տառա–պէր։

Հակառակ զայն բնաւ չսիրելուն, կը համակրէր անոր ապշեցուցիչ միամտու–թեանը եւ անխաթարելի վստահութեանը, որոնց ապացոյցները ամէն օր կը տեսնէր իր շուրջը։ Երբեմն նաղկանք մը կը զգար ինքն իր դէմ, իր խաբէութեանը, վստա–հութեան դիդմամի իր ահաւոր արարքին դէմ։ Բայց իսկոյն կը սթափէր, իրակա–նութեան կը դառնար, իր արկածին մէջ խլրտացող էակին հետեւական զգացողու–թեանը տակ։ Վերջապէս բոլոր այդ ան–հաճոյ կացութեան սկզբնապատճառը ան

ՊԱՏՈՒՈՅ ԼԵԳԷՈՆԻ ՑՕԱՄԵԱԿԸ

★

Երբ 1802ին պատուանշան տալու օրի–նագիծը կը քուէարկուէր, Պոնափարթ ատոր թիւը սահմանափակեց 6512ի, ուր–կէ երբեք պէտք չէ անցներ։ Սակայն 1812–արդէն ութ տարուան պատերազմէ ետք, 21·000ի բարձրացաւ, 1913ին 49·673ի, 1923ին 121·286 էր Պատուոյ Լեգէոն ատացողներու թիւը, իսկ 1936ին 191·578։

Այսօր 242·519 այրեր պատուանշան ունին։

Նափոլէոն երբեք չուզեց կիներուն տալ այս պատուանշանը։ Լատովիկոս ԺԸ., Կորոլոս Ժ. եւ Լուի Ֆիլիփ ունեցան մի–եւնոյն վերապահութիւնը։

Սակայն 1851ին Անժելիք–Դիւշման պարզեւատրուեցաւ Պատուոյ Լեգէոնի չքանշանով։ Իր ժամանակակից թերթերը կը գրեն թէ, դեր–տեղակալ էր տիկինը, եօթը տարուան զինուորական ծառայու–թիւն ըրած է, մասնակցած է եօթը ճա–կատամարտի եւ հինգ անգամ վիրաւոր–ուած։ Հռչակ հանեց մասնաւորաբար Քորսիքայի մէջ։

Լուի Նափոլէոն լինք իր ձեռքով դրաւ պատուանշանը անոր կուրծքը։ 1856ին նկարչուհիի մը տրուեցաւ։ Գ. եւ Դ. Հանրապետութեան առնն արդէն 1968ի բարձրացաւ պատուանշան ստացող կիներ–ու թիւը, որոնց երկուքը մարշալախտուհի Լիոթէ եւ Քոլէթ, բարձր ասպետի չքա–նշանները առին։

Մօտ երեսունեկու հազար օտարա–կաններու տրուած է այս չքանշանը։

Բանական բանավէճի տեղի տուաւ երբ առաջին անգամ որոշուեցաւ հաստատել այս պատուանշանը։ Հանրապետականնե–րը ցոյց կուտային 1791ի Սահմանադրու–թիւնը, որով կը ջնջուէր ամէն արտաքին նշան, ամէն պատուանշան Ֆրանսայի մէջ։ Պոնափարթ կը պատասխանէր թէ Ֆրանսացիները միշտ միեւնոյնն են հը–պարտ եւ զոռոզ Կոլուաններէն ի վեր։ Մէկ զգացում ունին — պատիւը։ Պէտք է, հետեւաբար, գոհացնել այս զգացու–մը։ — Պահեցէք ձեր խաչը զինուորա–կաններուն, կ'առաջարկէր օրէնսդիր ժո–ղովին նախկին անգամ՝ Մաթիէօ Դիւ–ման։

— Սակայն թնդանօթի վառօդին պիւ–տովը զինուորական դրութեան մէջ մեծ փոփոխութիւն յառաջ եկաւ, պատասխա–նեց Պոնափարթ։ Ի՞նչ է զօրավարի մը ուժը, այս յեղաշրջումէն եառ։ Անոր հա–շիւները, ակնարկը, ոգին, վարչական ծանօթութիւնները եայլն քաղաքացիին է։

Ի վերջոյ օրինագիծը քուէարկուեցաւ։ Երդումի բանաձեւը փոփոխութեան են–թարկուած է դարերու ընթացքին։ Տես–նելով որ հաւատարմութեան երդումը կը տրուի կայսրի մը, օրինաւոր թագաւորի մը, յափշտակիչ թագաւորի մը, եւայլն, Գ. Հանրապետութեան առաջին կառա–վարութիւնը ջնջեց քաղաքական երդու–մը։

էր, Բենիամին։

Մեղաւորը ի՞նքն էր։ Մինչեւ իսկ Վա–հէն էր։ Մանաւանդ այս վերջինը որքան անպատասխանատու էր։

— Պահ, կը մտածէր ի վերջոյ Մալվի–նէ, եղածը եղած է, կը բաւէ որ Բենիա–մին իր այս կուրութեանը մէջ մնայ։ Վերջապէս ի՞նչ վնաս կայ ծնելիք զաւա–կը բուն իր հարազատը կարծելուն մէջ։ Ո–չինչ։

Եւ այդ տանը մէջ իրերը կ'ընթանային ինչպէս աշխարհներու լաւագոյնին մէջ։ Ամէն մարդ գոհ էր, մինչեւ իսկ կիրակօս աղբարը, որ այն օրհնեալ սաղմին կապ–մաւորուած օրէն՝ կեանքը աւելի հեշտ կը զգար։ դէմքերը դուարթ եւ քաղցր էին իր շուրջը։ առաուները, մութնուլուսուն աչխատած առն, այլեւս հառաչանքներ չէին զար ախորժելով իր հայրենակարօտ հոգին, ու թէեւ իր զաւակացի սրատես–սութեամբը եւ հոտառութեամբը Վահէին երեսմանը մէջ չատ կասկածելի բան մը կը տեսնէր ընդդէմ այս տան պատուաւո–րութեանը կամ երջանկութեանը, բայց «ինչո՞ւս պէտք» կ'ըսէր, ձեռքը դլխին վեր օդին մէջ նետելով։

Մալվինէ առողջապահական կատարեալ րէժիմի մը ենթարկուեցաւ, ընդ հսկո–ղութեամբ իր ամուսնին։ Ամէնէն հազ–ուագիւտ ուտելիքները, զորս Մալվինէի քմահաճոյքը կը պահանջէր, հայթայ–թուեցան մեծ դժուարութեամբ եւ սուղ գնով։

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ Նոր Ջուլայէն եւ Շի–բաղէն վերադարձին, յուլիս 17ին Թե–րանի մէջ տուած է իր երրորդ հրապա–րակային բանախօսութիւնը «Հայ նոր սե–րունդին 30 տարիները Ֆրանսայի մէջ» նիւթի մասին։ Նախագահած է Անուշ–ւան Գրիգորեան, որ ներկայացուցած է Շ. Նարդունիի կեանքն ու գրական վաս–տակը։ Իսկ բանասեղծ Ոստանիկ խոր յուզումով կարդացած է ուղերձ մը նուիրուած իր գրչեղբօր։

ՊՈԼՍՈՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔԸ, Գարեգին արք. Ցունաց Պատրիարքարանը երթալով, փո–խադարձաբար այցելած է Պուէնոսայրէսի օրթոտոքս յոյն կրօնապետին, որ ջերմա–գին ընդունուած էր Հայոց Պատրիարքա–րանին մէջ։

ՎԱՂԵՄԻ ԴԵՐԱՄԱՆՈՒՀԻ մը, տիկին Լիւսի Գարագաշ, մեռած է Պոլսոյ մէջ։ Աւելի քան կէս դար ծառայած է Թատե–րական բեմին, մասնաւորապէս կարեւոր դերեր ստանձնելով Մնակեանի եւ Պէն–լեանի խումբին մէջ։ 83 տարեկան էր։ Թաղերական ասպարէզը մտած էր 14 տարեկանին։ Շրջած է արտասահման եւ դաւառները, զանազան Թատերախումբե–րու հետ։

Առաջին չքանշաններու բաշխումը տե–ղի կ'ունենար մեծ հանդիսութեամբ Պու–լոնի մէջ։ Սակայն հետզհետէ նեմացաւ ազդեցութիւնը։ Երկու հոգի, մարշալներ Ռոշամպոն եւ մարշալ Լաֆայէթ մերժեցին Պատուոյ Լեգէոնի խաչը, զայ–րոյթ պատճառելով կայսեր։ Նաեւ մա–րշալ Օժըռօն մերժեց ներկայանալ երբ իր անունը կանչեցին։

Ուրիշ անձնաւորութիւններ ալ հետեւե–ցան անոնց, ինչպէս երաժշտագէտ Պեր–լիոզը։ Իսկ երբ Փեռաոի ըսին, պատաս–խանեց թէ պիտի մտածէ, քանի որ չքա–նշանը հագուստի եւ այլ ծախքերու պատ–ճառ պիտի ըլլայ։

Իսկ կի տը Մոփասան կ'ըսէր թէ գրա–գէտ մը պէտք է պզուշանայ երեք բանէ.— Թախանձել բակալաթոռ մը Ակադեմիա–յի մէջ, գրել «Ռըվիւ տէ տէօ Մոնտ»ի մէջ եւ ուզել Պատուոյ Լեգէոնի չքանշա–նը...

1908ին տիկին Մարսէլ Թինեարի մեր–ժումը մեծ աղմուկ հանեց։ Նորերէն Սթե–ֆան Մալառմէ, Անատէ Փիա, Ժորժ տը լա Ֆուշարտիէր երեքը չուզեցին որ ժա–պատէն մը զարդարէ իրենց լամբակը։

Ուրիշ անձնաւորութիւններ ալ իրենք կը խնդրեն, ինչպէս Պառն Քոպիմիր Տիւտըկան կը գրէր թէ «իմ կեանքի դի–շերին (73 տարեկան էր) կը տենչամ Պատուոյ Լեգէոնի խաչին, երբեւ վարձա–տրութիւն իմ ծառայութեանց...» եւայլն։

Պատուոյ Լեգէոնի չքանշանի դրութիւնը, որ սկսաւ 150 տարի առաջ, այսօր հինգ ատիճաններ ունի, Մեծ Խաչէն մինչեւ Ասպետի ատիճանը։

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

«Ցառաջ»ի օգոստ. 18ի թիւին մէջ կարդացի Վահէի Օրը – Օրինը զոր. Սմբատի մահուան առթիւ։

Պէտք է ըսել որ կան որոշ ճչմարտու–թիւններ։ Կան սակայն զանցառութիւններ անոր, այսինքն Սմբատի արժանիքներու մասին։

Օրինակ կ'ըսէ. «Ձեմ դիտեր երբ եւ ուր ատացած էր զօրավարի տիտղոսը»։

Անմիջապէս ըսեմ որ Սմբատ իր զօրա–վարի տիտղոսը ստացած էր Տալւորիկի Ֆաքիւլթէին մէջ, իբրեն ուսուցչապետ ու–նենալով Սպաղանաց Մակարը, իսկ իրրեւ մարզադաշտ Սեմալն ու Շէնոքը, Առաքե–լոց վանքն ու Կուբաւուն։ Իսկ իրրեւ դասընկերներ.— Անդրանիկն ու Մուրա–տը, Սեպուհն ու Քեռին, որոնց բոլորն ալ «զօրավար»ի տիտղոսը ստացան երախ–տապարտ հայ ժողովուրդին կողմէ։

Այլեւս չեմ խօսիր Գէորգի եւ Սերոբի մասին, որոնք իր երէց դասընկերներն էին, ու եթէ ողջ մնացած ըլլային մինչեւ Հայաստանի Հանրապետութեան օրը, պի–տի դառնային ապահովաբար սպարա–պետներ, ինչպէս Փեռաոյի Արամը դար–ձաւ Հանրապետութեան Նախագահը։

Վահէ կ'ըսէ.— «Քաջ ռազմիկ, բայց միամիտ Մշեցի»։

Մեզ կը թուի որ «Մշեցի մշակ, Մշեցի համալ» «բացատրութիւն»ները իրենց տեղը տուին «միամիտ Մշեցի»ին։

Այսպէս, Փարիզի Հայոց եկեղեցին ալ հայրենակից Արամ Սարգիսեանի ձեռքէն 5000 Ֆրանքը առնելէ վերջ իրրեւ տակա–պին, Տարօնի նահատակներու հոգեհան–դիստի համար, չէր բարեհաճած հան–դուցեալ Ա. Զօպանեանի, Մ. Նաթանեա–նի կարգին արեդային եւ պատարագիչ քահանային բերնով յայտարարել, թէ Պատարագէն վերջ հոգեհանդիստ պիտի կատարուի Տարօնի ընդհ. նահատակնե–րուն յիշատակին։ Եւ տիպուեցանք բուռն միջամտութիւն կատարել։

«Մշեցին միամիտ է, բան չի՞ գիտեր»։ Ոչ, յարգելի Պ. Վահէ, Տարօնի մնացոր–դը այլեւս չի կրնար հանդուրժել, որ «համալ», «մշակ», «միամիտ» բացատ–րութիւնները այնքան առատաձեռնօրէն չոպլուին իր հասցէին։

Անտարակոյս վերոյիշեալ «յատկու–թիւններ»ը անեցողներ կան մեր ժողո–վուրդին մէջ, բայց ընդհանուր ձեւով «Մշեցի» բառը կը դործածուի առանց և–տեւէն։ Եւ հոս է որ ամբողջ ժողովուրդ մը կ'անարդուի, գիտակցաբար կամ ոչ։

Սմբատը հոս եղած առեն երբ «քաջա–քականութիւն» կը խաղար, ըսեց ու լսեց։ Ցողնեցաւ եւ կոչ ըրաւ հայրենի հողին։

Վերադարձաւ եւ արժանացաւ այդ սբր–բազան հողին։

Հանգիստ իր ոսկորներուն, եւ ազամ–կի իր յիշատակին։

Յարգելի Պ. Վահէ, դուք եւ մենք ալ այդ բառը պիտի ունենա՞նք։

Լեւոն Տօնիկեան

առն մեկնեցաւ օդանաւով, խորհրդակ – ցելու համար Պ. Զըրչիլի հետ: Քաղաքա– կան չրջանակներու մէջ անհրաժեշտ կը դանեն Մեծն Բրիտանիոյ ուղղակի դոր – ձակցութիւը, անելէն դուրս ելլելու հա – մար: Տնտակցութեան ներկայ պիտի ըլլայ նաեւ Պ. Իտըն, որ Լոնտոն վերադարձած է արձակուրդէն: Պ. Մենզէս–Ֆրանս չա– ռնց որոշած էր Լոնտոն հանդիպիլ, փա– րիզ վերադառնալէ առաջ: Իրագեկներ կը կարծեն թէ պատմական դէպք մը պի– տի ըլլայ այս տեսակցութիւնը, քանի որ կոչուած է փրկելու միացեալ բանակի դաշինքը:

× Մ. Նահանդներու արտաքին նախա– րարը, Պ. Տըլըս, վերջին պահուն նամակ մը ուղղեց Պ. Մենզէս–Ֆրանսի, թելա– դրելով ամէն բան փորձել ձախողանքէ խուսափելու համար: Այս առթիւ դիտել կուտար թէ Մ. Նահանդները կրնան վե– րաքննել իրենց կարգ մը յանձնառու – թիւննները Եւրոպայի հանդէպ: Այդ յանձնառութեանց գլխաւորներն են. — 1· Նախագահ Այզընհաուըրի յայտարարու – թիւնը թէ Մ.Նահանդները պինդ պիտի պահեն Եւրոպայի մէջ, որքան ատեն որ պէտք ըլլայ· 2·Ռազմական եւ պինդ օրա– կան աջակցութիւն:

× Սորհրդաժողովին ձախողանքը մեծ յուզում պատճառեց Անգարայի մէջ, ուր անհրաժեշտ կը դանեն աւելի հաստատուն միութիւն մը արեւմտեան ճակատի վրայ, ինչպէս եւ Գերմանիոյ վերապինումը: Ձախողանքը մեծ մտահոգութիւն կը պատճառէ Թուրքիոյ, որ երկու ճակատի վրայ սպառնականքի է խորհրդային խմբ– բակցութեան հետ, ուստի աւելի ենթա – կայ է վտանգի չքան Ատլանտեան պինակ– ցութեան որ եւ է անդամ:

ՋԻՒՆ·ՋՄԵՌ ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄԷՋ

Խաբուսիկ արեւ մը եաք, երէկ նորէն անձրեւ տեղաց Փարիզի մէջ: Շատ աւելի ձանր լուրեր կը հասնին պատերազմի ճակատի վրայ, ինչպէս եւ Գերմանիոյ վերապինումը: Ձախողանքը մեծ մտահոգութիւն կը պատճառէ Թուրքիոյ, որ երկու ճակատի վրայ սպասմանակից է խորհրդային խմբ– բակցութեան հետ, ուստի աւելի ենթա – կայ է վտանգի չքան Ատլանտեան պինակ– ցութեան որ եւ է անդամ:

Ցուրտ ու անձրեւոտ եղանակ մը կը տիրէ Եւրոպայի մեծ մասին վրայ: Ռուսիոյ մէջ ձիւն կու գայ, ցուրտը 30 աստիճան է: Ֆինլանտացիները կը յառաջանան Լենինկրատի դէմ: Ռուսերը կը պատրաստուին Ֆինլանտացիներուն

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél.: PRO. 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R. C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. Հատը 12 ֆր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
25
ՕԳՈՍՏՈՍ
★
MERCREDI
25 AOUT
1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7453 30e ANNEE | ԽՄԲԱԳԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2864

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՆԵՐԿԱՅ – ԲԱՑԱԿԱՅ

●

Ազգային ինքնապաշտպանութեան տե – սակէտով, յաճախ նորերուն չափ մաս – հոգութիւն կը պատճառեն հինները, տա – րեցները:

Ուրիշ խօսքով, անոնք ալ կը կարօտին լուրջ աշխատանքի եւ ուշադրութեան:

Ո՞վ հաշուեց անոնց դասալքութեան, ուծացման, մեկուսացման հետեւանք – ները:

Հայարաւորներ կան որ կը պարծենան իրենց հայ–քրիստոնեայ, բայց ժամուն ճամբան անգամ մոռցած են:

Ուրիշ հազարաւորներ հայկի կրթու – թիւն ստացած են, կարդալ–գրել գիտեն, եւ սակայն չեն բարեհաճիր հայերէն կարդալ: Ոչ թերթ, ոչ ալ գիրք:

Դեռ հազարաւորներ ալ սառուցեալ գո – տիներու վերածեր են ընտանեկան բոյ – ները, օտարոտի բարքերով: Գիշերները լուսցնելով:

Այս երեք դասերէն շատ քիչեր կ'երե – ան որ եւ է. հայկական շրջանակի մէջ: Ամէնքն ալ «պրաղած են»: Եւ վերէն կը նային:

Տարուէ տարի կծկուելով երթոյ պա – տեանին մէջ, կամ «սիվիլիզէ» ձեւեր առ – նելով, այս հազարաւորները հետզհետէ դարձած են «անդանձելի առնելիք», տա – րագիր բազմութեանց տօմարին մէջ:

Բնականաբար երթոյ տեղծած միջա – վայրին մէջ, գաւակներն ալ կ'իրարայ են խոշոր տարբերութիւններ, երբեմն զգա – լի, երբեմն աչքառու կուտար, երբեմն աշխատակից մը:

Այսպէս, բացականերու թիւը կ'ուճի յա – ռաջադէմական համեմատութեամբ, իսկ ներկաները կը նօսրանան չարունակ: Ա – մէն տեղ եւ ամէն ճակատի վրայ:

Միայն մեր զաղութը նկատի առնելով, կը տեսնենք հայաշատ շրջաններ ուր զան – գաւելի քանակութիւն մը կը կազմեն նոր տարրերը՝ ազգային անդաստանին մէջ:

Միջին, հասուն սերունդի ներկայա – ցուցիչներ կան որոնք պատիւ կը հա – մարին բացակայութիւնը:

Հետեւա՞նքը, — անշարժութիւն եւ լը – ճացում: Բուն բառով՝ անտիրութիւն:

Եւ տակաւին կը պարծենանք թէ «Քայ Վարդանի թոռներն ենք»:

Գոնէ տարրական քաջութիւնը ունենա – յինք մեր ճակատագիրը վարելու: Մեր ուժը կարգի դնելու՝ սա լարծուն պղտ – տաններուն վրայ:

«Ներկաները» կը յղձին. բացական – րը դէմիվայր կը թաւալին անատուզու – թեան մէջ, իբրեւ հասարակ աշխարհա – քաղաքացիները:

Մարդիկ ազգային իշխանութիւն կը փնտռեն ամէն տեղ, բայց իրենց մտածելը մոխիրը չեն թաթխեր, որ եւ է պարտա – կանութիւն ստանձնելու համար:

Խորհուրդներ, խրատներ կուտան, սա – կայն կը խուսափին որ եւ է յանձնառու – թենէ:

Եւ դեռ դասակարգ մըն ալ կայ, որ դոհ կ'ներեայ այս անտիրութենէն, հով ցանելու եւ փոթորիկ հնձելու համար:

Աթէնքի ափ մը հայութիւնը Ազգ. իշ – խանութիւն ունի, միացեալ եւ զործօն: Մեր տուարաթիւ եւ չէն զաղութը դեռ իր բախտը կը փորձէ «փոքէր» խաղալով:

Մինչդեռ, կացութիւնը կը պահանջէ որ իր ղլուխը կապէը, յետոյ կապեր հաս – տատելու համար հարեւան զաղութներու հետ:

Կը թուի թէ թմրութիւնը համաճա – րակի մը վերածուած է արեւմտեան եւ – րոպայի բախտաւոր զաղութներուն մէջ:

Արդեօք անո՞ր համար որ վարժուած են ճոխ ու հեշտ կեանքի եւ իմաստութիւն կը նկատեն բացակայութիւնը:

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԻԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՆԳԼԻԱ ԿԸ ՄԵՐԺԷ ՄԱՍՆԱԿՑԻԼ ՄԻԱՑ. ԲԱՆԱԿԻՆ

ԱՆՀԱՄԲԵՐ ԿԸ ՍՊԱՍՈՒԻ ՖՐԱՆՍԱՑԻ ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԻՆ ՈՐՈՇՄԱՆ

Ինչպէս գրած էինք երէկ, Ֆրանսայի վարչապետը օդանաւով Լոնտոն անցաւ, Պրիւսէլի խորհրդաժողովին ձախողումէն վերջ, յետոյ վերադառնալով, դնաց Հան – րապետութեան նախագահին ամառանոցը, դեկուցում տալու համար:

Բոլորովին զաղանի էր Զըրչիլի եւ Ի – մընի հետ եղած տեսակցութիւնը: Բայց իրազեկները կը հաւաստեն թէ Անգլիոյ վարչապետը մերժած է Եւրոպայի միաց – եալ բանակի դաչինքին միանալ, փրկելու համար Ֆրանսան ներքին եւ արտաքին տադնապէ մը: Այս տեղեկութեանց վրայ բանզէտները կը կարծեն թէ բոլորովին պիտի թաղուի միացեալ բանակի ծրագի – րը, իսկ Պ. Մենդէս–Ֆրանս ալ պիտի հրաժարի վարչապետութենէ:

Ուրեմն, Ֆրանսայի վարչապետը ձեռ – նունայն վերադարձած է Անգլիայէն: Դահլիճը նիստ դումարեց երէկ, իր դիրքը ճշդելու եւ Ազգ. ժողովին ներկայանալու համար չարաթ օր: Ընդհանուր կարծիքը այն է թէ Ազգ. ժողովը պիտի մերժէ վաւերացնել դաչինքը՝ իր ներկայ վիճա – կին մէջ, քանի որ Պրիւսէլի խորհրդա – ժողովը չընդունեցաւ Պ. Մենդէս–Ֆրան – սի առաջարկած փոփոխութիւնները:

Լոնտոնի թերթերուն զրած տեղեկու – թեանց համաձայն, Զըրչիլ մերժած է փո – խել Անգլիոյ բռնած դիրքը եւ թելադրած է Պ. Մենդէս–Ֆրանսի որ չանայ վաւե – րացնել տալ դաչինքը: Ֆրանսայի վար – չապետը պատասխանած է թէ չի կրնար վաւերացում առնել սկզբնական դա – չինքին համար: Ենթադրելով որ միացեալ բանակի ծրագիրը ձախողման դատա – պարտուած է, Պ. Մենդէս–Ֆրանս խնդրած է Զըրչիլէն քննել հետեւանքնե – րը, անխախտ պահելու համար Արեւմըտ – եան ճակատի միութիւնը եւ մասնաւորա – պէս անգլեֆրանսական զործակցութիւ – նը: Զըրչիլ մերժած է քննել որ եւ է նոր ծրագիր, ինչ որ կը նշանակէ թէ կը հե – տեւի Մ. Նահանգներու քաղաքականու – թեան: Միեւնոյն ատեն հասկցուցած է թէ արեւմտեան Գերմանիան պիտի վերա – զինուի, դառնալով անգամ Ատլանտեան կազմակերպութեան, եթէ Ֆրանսա մերժէ անոր վերազինումը միացեալ բանակի դաչինքին միջոցաւ: Խօսակցութենէն եաք Զըրչիլ ընդհանուր խօսքեր ըրած է արեւ – մտեան ճակատի միութեան եւ անդլեւ – ֆրանսական յարաբերութեանց մասին: Նոյն աղբիւրին համաձայն, Պ. Մենդէս–Ֆրանս այն տպաւորութիւնը կրած է թէ Անգլիա արեւմտեան Գերմանիոյ կողմը կը բռնէ: Այս առթիւ իբրեւ փաստ կը յի – շեն Զըրչիլի կողմէ տոքթ. Ատենաուերի ուղղուած նամակը, ուր կ'ըսէ.— «Շատ կը մտածեմ ձեր դժուարութեանց մասին եւ կը հաւատամ թէ ձեր դիւանագիտու – թիւնը պիտի վարձատրուի»:

Տեսակցութենէն վերջ հետեւեալ յայ – տարարութիւնը հրատարակուեցաւ Զըր – չիլի կողմէ.— «Ընդհանուր վիճաբանու – թիւն մը կատարուեցաւ Պրիւսէլի խոր – հըրդաժողովին ելքէն բխած կացութեան մասին: Նախարարները համաձայնեցան թէ կարեւոր է պահպանել Արեւմուտքի ազատ ազգերու միութիւնը եւ զործնա – կան միջոցները ձեռք առնել կանխաւ այդ ուղղութեամբ» Թղթակից մը դիտել կու – տայ թէ խօսակիցները չեն կրցած համաձայնիլ զործնական միջոցներու մա – սին:

× *Պ. Մենդէս–Ֆրանս հետեւեալ յայ – տարարութիւնն ըրաւ, Լոնտոնէն մեկնած ատեն.— «Որպէս յուղուած եմ վար – չապետին կողմէ ինձի ընծայուած ընդու – նելութենէն եւ երախտապարտ եմ, ինչ – պէս եւ Պ. Իդընի: Անգամ մը եւս ուրա – խութեամբ հաստատեցի որ համաձայն ենք սա կէտին վրայ թէ արեւմտեան ապ – ղերը պէտք է միասին աշխատին, մասնա – ւորապէս մեր երկու երկիրները: Ինծի համար յուզիչ է որ կը դտնուիմ Պիկին Հիլի այս օդակայանին մէջ, վասնզի կը յիշեմ թէ պատերազմի ընթացքին բարե – կամները եւ ընկերներ զիրք բռնած էին այստեղ եւ կը մարանչէին ազատութեան եւ խաղաղութեան հասարակաց դատին համար որ այսօր ալ մեր հասարակաց դատն է»:*

× *Իրազեկ աղբիւրէ կը հաղորդեն թէ տեսակցութեան առեն չէ քննուած Մ. Մութեան Ճուլիս 25 եւ օգոստ. 4 թուակիր ծանուցագիրներուն տրուելիք պա – տասխանը:*

ԹԵՐ ՈՒ ԴԻՄ ԿԱՐԾԻՔՆԵՐ

Ականաւոր դէմքեր եւ միջազգային մա – մուլը թեր ու դէմ կարծիքներ կը յայտ – նեն Պրիւսէլի խորհրդաժողովին ձախող – ման առթիւ: Նախկին վարչապետ Ան – թոնեան Փինէ կ'ըսէ թէ «Պրիւսէլի ժողո – վին ձախողումը միացեալ բանակի ձախո – ղանք չի նշանակեր: Այժմ խնդիրը սա է. — Միացեալ բանակի ծրագիրը պիտի զործադրուի մեղմ հետ թէ առանց մեղմ: Ֆրանսա Եւրոպայի զլո՞խը պիտի անցնի թէ զուրս պիտի մնայ Եւրոպայի կազ – մակերպութենէն»:

Պ. Փոլ Ռենօ, նոյնպէս նախկին վար – չապետ, յայտարարեց.— «Հարկ է դուրս ելլել այն եղերական կզզիացումէն ուր ինկած ենք: Հարկ է իր սեփական գիծին վրայ դնել Ֆրանսական կառախումբը: Պէտք է ամէն գնով խուսափիլ մեր երկրին կզզիացումէն եւ զերման բանակին վերա – ծնութենէն, որ վստահ ենք թէ տեղի պի – տի ունենայ, եթէ Ազգ. ժողովը մերժէ վերջապէս կատարել այն քուէարկութիւ – նը որուն կը սպասէ բովանդակ ազատ աշխարհը երկար առենէ ի վեր»:

Նախկին նախարար Պ. Ժորժ Պիտօ.— «Անկարելի է մտածել թէ Պրիւսէլի խոր – հըրդաժողովը կը նշանակէ Ֆրանսայի Եւրոպական քաղաքականութեան վախ – ճանը: Ես երբեք չեմ կարծեր թէ այդ քա – ղաքականութիւնը, որ սկսա զործակցու – թեամբ Մենդէս Ֆրանսայի եւ Մ. Նահանգ – ներուն, ժողովրդավար Գերմանիա կը միացնէ Եւրոպայի, պահելով հան – գերձ Ֆրանսայի համաչխարհային դիր – քը, ի վերջոյ պիտի չյաղթանակէ»:

× *Մ. Նահանգներու արտաքին նախա – րարութիւնը յայտարարեց թէ «չատ ծան – րակչիռ կացութիւն մը» յառաջ եկած է, իրրեւ հետեւանք Պրիւսէլի խորհրդաժո – ղովին ձախողման: Պաշտօնական բան – բերը պատասխանելով Թղթակցի մը հար – ցումներուն, ըսաւ թէ նախարարութիւնը կը քննէ կացութիւնը եւ մերժից պատաս – խանել ուրիչ նեղացուցիչ հարցումներու:*

× *Արեւմտեան Գերմանիոյ վարչապե –*

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՄԵՐ ԱՑՑԵԼՈՒՆԵՐԸ

Երէկ իմբարբառուեցաւ այցելեց ընկեր Ց. Քարեան, իր կնոջ հետ:

Ընկերը, որ ընդհ. քարտուղարն է Հայ կրթ. ընկերակցութեան, պիտի այցելէ Լիբանան, Սուրիա եւ Եղիպտոս, քննա – կան պտոյտ մը կատարելու համար:

ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ ԴԷՊԻ ԼՈՒՐՏԻ ՍՐԲԱՎԱՑՐԸ

Կազմակերպիչ յանձնախումբի դիւանէն կը խնդրեն ծանուցանել թէ այս հինգ – շարթի Փարիզ կը ժամանէ Գրիգոր Պետրոս Ազաճանեան Կաթ. Պատրիարքը, ընկերակցութեամբ Պաղտանեան արք.ի:

Կարգինալը քանի մը ժամ վերջ Օս – տերլիցի կայարանէն պիտի մեկնի դէպի Լուրտ Սրբավայրը, ուր Արեւելքէն, ինչպէս նաեւ Ֆրանսայի հայ զաղութին դանազան կեդրոններէն բազմաթիւ ուխ – տաւորներ կը դիմեն:

Ուխտագնացութիւնը կը սկսի չարաթ ա – ռաւօտ եւ կը տեւէ մինչեւ 31 օգոստ.:

Կրօնական արարողութեանց կարգին պիտի կատարուին մանաւանդ Հայրապե – տական ձայնաւոր պատարագ մը սրբա – վայրի մայր տաճարին մէջ, Կարդինալ Ագաճանեանի կողմէ, մասնակցութեամբ դանազան եպիսկոպոսներու:

Նոյնպէս դիշերային հսկում մը եւ զա – նազան թափօրներ:

ԺԱՆ ԺՈՌԷՍ

(Ե. եւ վերջին մաս)

Իր «Ապրումներ»ուն մէջ ընկերը Մալ – խասը կը խոստովանի մարդկային ակա – րութիւն մը.

— «Ես այն դժբախտներէն եմ, որ քիչ թէ շատ ծիծաղելի կողմ մը կը գտնեմ միշտ հերոսի մը մէջ, ու խնդուքս թոյլ չի տար, որ իմ մէջս հերոսին ղէմքը ամ – բողջանայ. միշտ բան մը պակաս կը մնայ, կատարեալ ամբողջութիւն մը կազմելու համար:

«Միակ մարդը որմէ պատկառած եմ, որուն հերոսացուցեր եմ հոգուս խորքը մանկութենէս սկսած, այդ Սիմոնը եղաւ (Զաւարեան): Հսկայ մը, որ հայկական միջավայրի նման նեղ ու սահմանափակ ասպարէզին մէջ զործեց: Ու ո՜վ գար – մանք, մեռաւ աղքատ, ծակոտած կօշիկ – ներով, բայց եւ ամբողջ ապր մը իր կո – րուստը ողբաց: Պոլսէն մինչեւ Կովկաս հայութիւնը որպէս մէկ մարդ գլխարկը վար առաւ պատկառանքով.

— Այսօր հայ ժողովուրդը մարդ մը կորսնցուց»:

Շատերը կրնան ատորագրել այս հատ – ուածը:

Ինծի համար, օրինակ, տարիներու հո – լովումին հետ եւ քննադատական ակնոցին լոյսին տակ, շատ մը կուռքեր վար ին – կան իրենց պատուանդանէն: Մէկը մնաց անխոցելի. այդ մեր Բժիշկն էր. Յովսէփ Տէր Դաւիթեանը: Այդ լռակեաց մարդը մինչեւ մահը, մինչեւ այսօր իմ աչքիս կը մնայ բարոյական անվիճելի հեղինա – կութիւն:

Ֆրանսական ընկերվարութեան մէջ նա – խասիրած տիպարս՝ Ժոռէսն է:

Ծանո՞թ էի իրեն: Ոչ:

Երբ ինքը գերեզման կ'իջնէր, մենք, կաթ տարատով, քարեղնդակ կը խաղա – յինք Ատափազարի մէջ:

«Զօրաւոր հեռաւոր սուրբի» հարց ալ չկայ: Սոյն համակրութիւնը հիմնուած է լաւ ընթերցումներու վրայ: Եղած քննա – դատութիւններու մէջ եթէ արամարանա – կան դոյզն փաստ մը գտնէի, անտարա – կոյս կը փոխէի կարծիքս: Չհանդիպե – ցայ այդ համոզիչ փաստին: Մինչդեռ բազմաթիւ վկայութիւններ կուգան հաս – տատելու անոր անժխտելի հեղինակու – թիւնը:

Ո՞ւր էր գաղտնիքը Ժոռէսի անառար – կելի հմայքին:

Ապահովաբար ոչ իր արտաքինին մէջ:

Լայն ուսերով, լեցունկեկ, միջահա – սակ մարմինը ծանր կերպարանք մը կու – տար իրեն: Հագուստ – կապուտակին մէջ անհոգ՝ թափթփած ըլլալու աստիճան: Գրպանները ուռած թերթերով, թուղթե – րով: Ծօսած աոնը չափիկին թեւնոցնե – րը յաճախ բաճկոնին թեւերուն վրայ:

Բայց, կա՛ր գլուխը:

— «Իր վեհաշուք գլուխը, կ'ըսէ Վ. Օրիոլ, լուսաւոր եւ լայն ճակատով, կը կրէր հանճարին փայլը, Ֆոր, տարօրի – նակ կապոյտ աչքերուն մէջ արտասովոր ուժգնութեամբ չողացող նայուածքը կ'ա – նուշնար բարութեան ցոլքերով ու երբեմն ալ չարաճճի հրճուանքով: Կը բաւէր պահ մը զայն դիտել, տեսնել խորութիւ – նը, ուժը, պարզութիւնը ակնարկին՝ ըմբռնելու համար թէ առջեւդ կը գտնը – ւէր կենդանի, իրական հանճարը»:

Ընկերվարութեան մեծ ղէմքերէն՝ հանգուցեալ Լէոն Պլումի դէպի Ժոռէս տածած յարգանքն ու սէրը կը հասնին պաշտամունքի:

— «Ամէն անգամ երբ դժուարութեանց առջեւ եմ գտնուած, սկզբունք եմ ըրած իր դասերուն եւ յիշատակին մէջ փնտռել աչխատանքիս կարգն ու կանոնը: Չեմ հարցներ, թէ ի՞նչ պիտի ընէր եթէ տեղս ըլլար, (ոչ մէկ տեղ յաւակնութիւնը ունեցած եմ իր տեղը գրաւելու), այլ կ'ըսէի, — ի՞նչ պիտի ուղէր որ ես ընէի, այնպէս՝ ինչպէս որ եմ»:

Ըստ իս, Ժոռէսի հմայքին գաղտնիքը պէտք է փնտռել բազմադիմի բարեմաս – նութիւններուն մէջ:

Մարդիկ դուրս կ'ելլեն սովորական մահկանացուներու չարքէն, դուրս կ'ել – լեն նոյնիսկ մեծ մարդոց ցանկէն, ուելի կը մեծնան, երբ բնութիւնը իրենց անձին վրայ կը խտացնէ մարդկային առաքինու – թիւններու ամբողջութիւն մը:

Այդ առանձնաշնորհեալներէն էր ան:

Մտքի եւ սրտի անսպառ գանձերը երբ կը ճառագայթեն չլացուցիչ ձեւով, մարդ չի տեսներ այլեւս անճաշակ հա – դուստ, չապիկի թեւնոցներուն անպատ – շաճ պատյանները: Չի տեսներ այլեւս, թէ այս մեծանուն հռետորը խօսակցութիւնը կամ ճառերը կը սկսի խոպոտ ձայնով մը, մինչեւ որ տրամաբանութիւնը եւ մտա – ծումը թռիչք առնեն:

Բացառիկ մարդոց մօտ՝ անհերքելի է սրտին գերակշռութիւնը մտքին վրայ: Ի հարկէ, անձնական օրինակով պէտք է փաստել, թէ ձեւակերպութիւն չէ եղա – ծը: Նազովբեցին ու աշակերտները չէին կրնար հեղեղի պէս տարածուիլ՝ եթէ չզոհէին իրենց անձերը:

Դաշնակցութիւնը չէր կրնար իր եռե – ւէն քաշել հայ ժողովուրդը, եթէ մեր ազնման հայրուկները առաջին անգամ ի – րենք կրակը չնետուէին:

Ժոռէսի համար մարդ եւ մարդկութիւն անմիջ խօսքեր չէին: Մարդկութեան հանդէպ ունեցած սիրոյն մէկ ապացոյցն է նաեւ կուսակց. պաշտօնաթերթը այդ անունով կոչելը:

Օրին մէկը, յուզումէն դողալով կը յանդիմանէ ընկեր մը, որ եկած էր քա – ղաքավարութեամբ ճամբու դնելու աննը – շան այցելու մը:

—« Ոչ, կ'ըսէր, իւրաքանչիւր մարդ – կային անհատի մէջ, նոյնիսկ անկաս – ուր, կայծ մը կայ որ կրնայ ժայթքիլ»:

Բէն, առելութիւն բառերը դոյութիւն չունէին իր բառարանին մէջ: Յաւելէ ա – մեռած մարդը, թէ մարդիկ խօսում էին իր մասին: Հիմա որ տարան դիակը, ապ – րողները կը գտնեն իրենց զործին ու կը մոռանան մարդը, որ մեռել էր պանդո – կում: Ի՞նչ յիշեն, ինչո՞ւ յիշեն: Զուտ մի թռչուն, որ ընկել, մեռել է ճանա – պարհին:

Մեռել է մի մարդ, մի անձանօթ, ա – նանուն մարդ: Ինքը, ինքը...

Արագ, արագ, չնչակուռ վերադար – ձաւ պանդոկ: Միեւնոյն չէ՞ թէ, իր լ – ջեանած պանդոկը առաջնակարգ պան – դոկներէն մէկն է, թէ իր մօտ պիտի պանուի աւելի մեծ դումար, եթէ՞... Միեւնոյնն է. անանուն, անհասցէ, ան – ձանօթ, մենակ մի մարդ, մենակ մի մարդ, մենակ, մենա–ա–ակ...

Քրտինքէն թաց չապիկը փակել էր մարմնին: Ուզեց լողնալ պաղ ջուրով, փոխուիլ, հաղնիլ մաքուր, չոր մի չա – պիկ: Իր ճամբորդական պայուսակը ա – թոռակի վրայ էր, պահարանի քովը: Հա – դուստները չէր հանած պայուսակէն, չէր տեղաւորած պահարանի մէջ: Ինքն էլ միայն երեք օր առաջ եկած էր այդ նա – ւահանգիստը, դիմաւորելու համար իրեն ապրանք բերող նաւը: Ժամանակ չէր ու – նեցնել վայրկեանի հետեւելու, հագու – կապ փոխելու: Նախ գործը:

Ա՛հ, այդ «գործ»ը, որ խանգարել էր իր հոգու հանգիստը:

Ուելի կը զարմանար՝ որ ուրիշները կ'ա – ռնէն գինքը:

Անգամ մը, երեսփ. ժողովին մէջ, հա – կառակորդ մը կոպտօրէն կը նախատէ գինքը: Ժոռէս, առանց ջղայնանալու կը պատասխանէ.

— «Այո, այո, գիտեմ: Գիտեմ որ տե – ւական առելութեամբ մը կը հետապնդէք գիս: Այդ առելութիւնը — եթէ ուզէի հոն փնտռել անձիս արժէքը — կրնար գիս ձգել զոռոզութեան մահացու մեղքին մէջ:

Մինչեւ 1904, Ֆրանսայի բանուոր դա – սակարգը կը պարզէր պառակտուած վի – ճակ մը: Զայն ներկայացնող բազմաթիւ կազմակերպութիւնները, — թէեւ տո – գորուած բարի ցանկութիւններով — զա – գափարական ամուլ պայքարներով իրար կը հեզոքացնէին ի ցնծութիւն յետադէ – մական տարրերու: Տակաւին չէին գտած իրենց ուղին:

Վիճաբանական ժողովները կը յաջոր – դէին իրարու: Թուղուզի մէջ, հրապարա – կային բանախօսութեան մը ընթացքին ձայն կ'ուղէ Ժիլ կէտի մոլեռանդ կողմ – նակիցներէն մէկը եւ բուռն բառերով կը քննադատէ Ժոռէսի տեսակէտները:

Ցուզուած է մեծ առենապանը, վառն ի հարուածը կուզայ բարեկամներէ: Եւ կը խօսի իր ամենազեղեցիկ ճառերէն մին:

— « Մեր հակառակորդները դաշնակ – ցածեն, իսկ մենք՝ ցրուած: Ծորհիլ որ ռազմիկներն ենք նոյն պայքարին, եղ – բայրները՝ նոյն յոյսին: Հաւատացէք, միութիւնը պիտի տասնապատկէ մեր ճի – գերը, ազդեցութիւնը:

«Այո, պիտի երթամ Ամսթերտամի Հա – մագումարին ձեր նախատինքներէն կազմած խուրձս ընծայ պիտի տանիմ աչխատաւոր դասակարգի միութեան ու յաղթանակին»:

Արդարեւ, Ամսթերտամի մէջ, չնորհիւ Ժոռէսի եւ Ժիլ Կէտի, բոլոր հոսանքնե – րը դասն համաձայնութեան եզրը, ճամ – բայ բանալով Ընկերվարական Կուսակ – ցութեան յետագայ յաղթանակներուն:

Հոս կը վերջացնեմ:

Դեռ կրնայի զրել իր փիլիսոփայական հայեացքներուն, մարդկային ընկերու – թիւնը լաւագոյնս կազմակերպելու ծրա – գրերուն, հայկական հարցի տեսիլ կատարած աչխատանքին, մանաւանդ հե – ռատարածած բազմաթիւ երկերու մասին: Բայց օրաթերթի մը տարողութեան սահ – մաններն չեն թոյլատրեր:

Սոյն փոքր յօդուածաշարքով, յուսակ – նութիւնը չունիմ ներկայացնելու լուսա – ճաճանչ իմացականութեան մը պրիսմա – կին բոլոր երեսները:

Մահուան քառասնամեակին առթիւ, թարմացնելով սպանութեան, կենսագր – րութեան, նկարագրի կարգ մը մանրա – մասնութիւնները, ուզեցի պարզապէս ծաղկեպսակ մը դնել եւ խոնարհիլ Մեծ Մարդու մեծ յիշատակին առջեւ:

ՀՐԱՆԴ ԱԿՈՆԱՑԵԱՆ

ՅՈՅՆ ՀԱՄԱՅՆՔ ՄԸ ՔՈՐՍԻՔԱՅԻ ՄԷՋ

(Ամփոփուած փրանսերէն թերթէ մը)

Երբ Այաչէիոյէն մեկնեցայ, Քալվիի ճանապարհով, կ'ուզէի վայելել Փորթո – յի արեւակէզ ծովամօտը եւ Փիանայի կարմրավառ խորշերուն հմայքը:

Եւ յանկարծ լինայ Գարկէս քաղաքին վրայ, եւ զմայլումս անսահման եղաւ: Կը վստահեցնեմ ձեզ՝ որ այս ոստանը ի – րապէս արժանի է հիացման:

Ծովէն քառասուն մեթր բարձր ամփի – թատրոնի մը վրայ շինուած է քաղաքը, փոքր լերան մը սոսորտը, որուն ճիշդ մէջտեղը կը կանգնի վեհօրէն՝ Փոյօ տի Պորտօ Ծանօթ էշխանական ընտանիքին ապարանքը:

Քիչ մը հեռուն, ծուլօրէն կը հոսի Լի – ամոնէ անուն գետակը, որ գաշտավայրե – րու մէջէն սողոսկելով կ'երթայ Սակոնի ծովածոցէն թափիլ Միջերկրականի մէջ:

Գարկէսի ամբողջ շրջանը հարուստ է, մաքուր եւ կոկիկ «Օրինակելի Աւանի» մրցանակ չհաած է արդէն, ինչ որ կը մատնանչուի արցորդին, մարմարեայ արձանագրութեամբ մը, որ զետեղուած է քաղաքին մուտքին:

Այս «յառաջացեալ» աւանին մէջ է սա – կայն, որ գտայ ամենապատկառելի «հը – նութիւն» մը:

Նախ նչմարեցի որ, բաղդատմամբ բո – լոր Քորսիքացիներուն, այս դիւղաքա – ղաքին բնակչութիւնը՝ աւելի հանդարտ, չափաւոր ու ներդաշնակ չարժուձեւեր եւ արտայայտութիւններ ունէր:

Սրճարանէ մը ներս մտայ: Շատ մը տեղացիներ քիչ մը անդին նստած էին: Ֆրանսերէն չէր իրենց խօսած լեզուն, ոչ ալ Քորսիքայի գաւառաբարբառը: Ու – շադրութեամբ մտիկ կ'ընէի, երբ ական – ջիս հասաւ բառ մը՝ «Թալասա», եւ ի – րենցմէ ծերուկ մը ցոյց տուաւ ծովը:

Կարելի չէր սխալիլ. յունարէն էր ա – նոնց խօսած լեզուն: Յունարէն մը բա – ւական աղաւաղուած եւ խառնուած ի հարկէ տեղական դաւառաբարբառով: Կը հարցնէի ինքնիրենս թէ արդե՞օք Պելո – պոնէս կը գտնուէի:

Մօտեցայ իրենց եւ սկսայ խօսիլ: Կար – գած էի տեղ մը թէ Գարկէս յունական քաղաք մըն էր, բայց կ'ուզէի բացատրա – կան մանրամասնութիւններ ունենալ այդ մասին: Եւ անոնցմէ ամէնէն տարէցը, որուն հարցում ուղղեցի, հոմերական արտայայտութեամբ մը, այսպէս պատ – մեց իրենց աւանին պատմութիւնը.—

Գարկէսի ներկայ բնակչութիւնը Ցու – նաստանի Պելոպոնէս գաւառին մէջ՝ Քո – լոքիթի անուն դիւղաքաղաքին բնիկներէն կազմուած է: Քոլոքիթի դրաւուած էր նախ Վենետիկցիներէն, յետոյ Թուրքե – րէն: Այս վերջիններուն ալրատպետութիւ – նը, 1675ին, հալածանքի վերածուած էր: Թուրքերը՝ իբրեւ նպիներու արժանա – վայել եւ ատոնցմէ զերազանց յառաջ – Ահա մի հին վերնագրնատ. որքան ժա – մանակ է չէ հազել. ինչո՞ւ է պահել. պէտք չունի. ինչո՞ւ չատ փողոցի մի մուրացկանի:

Բացաւ հագուստը, խուզարկեց գրպան – ները. ի՞նչ էր որոնում. ոչինչ. մի սովո – րութիւն սատւել գրպանները հագուստ փոխելու ժամանակ: Ահա ծոցագրպանը մի ինքնահաս գրիչ. ներքին գրպանում ի՞նչ է այս: Հանեց, ահ, մի գեղեցիկ գրչահատ: Զեռքերը դողացին: Այդ գըր – չահատը իրեն մնացած միակ չօչափելի յիչատակն էր անկէ, իր անցեալէն: Այդ գրչահատը, նոր նչանուած ժամանակ, Աբուսեակի հետ գնել էր մի ոսկեվաճա – ռում: Ամէն անգամ, որ ուզեցել էր նետել, չէր կարողացել, պահել էր, պահել էր միչտ ներքին ծոցագրպանում:

Նետե՞լ, թէ պահել. ինչո՞ւ պահել: Փորձեց բանալ գրչահատի չեղրերը. ժան – գոտած էին. գժուար տեղի տուին: Զըն – կրկեց, բացաւ մեծ ու փոքր չեղրերը: Նայեց, նայեց. ի՞նչ էր որոնում: Ոչինչ. յիչեց որ, գնեցին այդ գրչահատը կեղ – ուելու համար մի խնձոր, սակայն կճպե – լէն վերջ, չկարեցին խնձորը, այլ կերան փոխն ի փոխ խածնելով:

Ծածկեց գրչահատէ ժանգոտած չեղրե – րը, ուզեց դնել հին, մուրացկանին տալիք հագուստի գրպանը, բայց չկարողացաւ:

Էլլէն ԲԻՒԶԱՆԴ

Շար. (5)

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

ՄԵՆԱԿ

Իրեն թուում է թէ բոլոր հայեացքները իրեն են ուղղուած, թէ մատնանչում են իրեն, թէ, թէ... Քալել, հեռանալ: Բայց չի կարողանում, ամբոխով չրջապատ – ուած է: Լսում է չուրջը կատարուած խո – սակցութիւնները. հարցնում են. պա – տասխանում են:

— Երեք օր առաջ է եկած պանդոկ: Անուն չէ տուած, կամ տուած անունը կեղծ է. կարեւորութիւն չունի: Միջին տարիքի մարդ է, 40 – 50ի մէջ. ազգու – թիւնը յայտնի չէ: Մէկ անգամ միայն տեսած են պանդոկ գալ–գնալը, ու այսօր գտել են մեռած:

— Սպանութի՞ւն, թունաւորո՞ւմ, անձ – նասպանութի՞ւն: Ցայտնի չէ դեռ:

— Վրան գտել են մի փոքրիկ դումար միայն: Ոչ անցագիր, ոչ նամակ, եւ ոչ հասցէ: Անծանօթ մէկը. մի մարդ:

Ամբոխը չարժուեց. ոտիկանական կառքը մօտեցաւ պանդոկի դրան: Դիա – կը՝ փաթաթուած դինուորական մի վեր – մակի մէջ՝ դուրս բերեցին, ու քաչքչելով հրեցին կառքին մէջ: Կառքը չարժուեց. ամբոխն սկսեց ցրիլ:

Լեւոնին թուաց թէ ինքն էր պանդոկում մեռած մարդը, թէ մարդիկ խօսում էին իր մասին: Հիմա որ տարան դիակը, ապ – րողները կը գտնեն իրենց գործին ու կը մոռանան մարդը, որ մեռել էր պանդո – կում: Ի՞նչ յիչեն, ինչո՞ւ յիչեն: Զուտ մի թռչուն, որ ընկել, մեռել է ճանա – պարհին:

Մեռել է մի մարդ, մի անծանօթ, ա – նանուն մարդ: Ինքը, ինքը...

Արագ, արագ, չնչակուռ վերադար – ձաւ պանդոկ: Միեւնոյն չէ՞ թէ, իր լ – ջեանած պանդոկը առաջնակարգ պան – դոկներէն մէկն է, թէ իր մօտ պիտի պանուի աւելի մեծ դումար, եթէ՞... Միեւնոյնն է. անանուն, անհասցէ, ան – ծանօթ, մենակ մի մարդ, մենակ մի մարդ, մենակ, մենա–ա–ակ...

Քրտինքէն թաց չապիկը փակել էր մարմնին: Ուզեց լողնալ պաղ ջուրով, փոխուիլ, հաղնիլ մաքուր, չոր մի չա – պիկ: Իր ճամբորդական պայուսակը ա – թոռակի վրայ էր, պահարանի քովը: Հա – դուստները չէր հանած պայուսակէն, չէր տեղաւորած պահարանի մէջ: Ինքն էլ միայն երեք օր առաջ եկած էր այդ նա – ւահանգիստը, դիմաւորելու համար իրեն ապրանք բերող նաւը: Ժամանակ չէր ու – նեցնել վայրկեանի հետեւելու, հագու – կապ փոխելու: Նախ գործը:

Ա՛հ, այդ «գործ»ը, որ խանգարել էր իր հոգու հանգիստը:

Ոչ, դեռ չէր. մի դատաւոր կար իր ներսում, որ հաչիւ էր պահանջում իրմէ: Այո, դրամ էր չահել, բայց դեռ չէր իր արածէն: Փոքրացած, ստորնացած էր դղում ինքնիրեն: Կորցրել էր շիտակ, բաց–ճակատ մարդու հպարտութիւնը: կասկածում էր անծանօթ հայեացքներէ, վախենում էր հետապնդումներէ: Վախե – նար ի՞նքը, Անխոնջ Լեդէոնակա՞նը: Գոհ չէր, ո՞վ էր զրել իր մէջ այդ անողոք դատաւորը:

Ու այդ բոլորէն վերջ զղալ իրեն մե – նակ... Ինչո՞ւ համար այդ բոլորը. ին – չո՞ւ համար չահած դրամը. ծախսելու համար հանրային կինների վրայ. վատնե – լու համար զբօսավայրերում. ու յետո՞յ, մնալ կրկին մենակ, մենակ... Մի օր էլ մեռել անծանօթ, անանուն:

Բացել էր պայուսակը, կեցել էր առ – ջեւը մտամոլոր: Ի՞նչ էր ուզում. յիչեց, նոր, մաքուր մի չապիկ: Այսքան տարի – ների վազքէն վերջ ի՞նչ էր իր ունեցածը: Այս պայուսակը իր պարունակութեամբ, մի քանի ձեռք փոխնորդ ձերմակեղէն, մի երկու ձեռք հագուստ, թաչկինակ, փողկապ, գուլպայ, մուճակ, սենեկազ – գեստ. ուրի՞շ, ոչինչ:

Դուրս թափեց պայուսակի ամբողջ պա – րունակութիւնը, կարծես ուզում էր գըտ – նել աւելի արժէքաւոր մի բան, քան ինչ որ տեսնում էր աչքը:

պահները, չատոնց իւրացուցած էին հաւաքական ջարդերու եւ ամբողջական բնաջնջման սկզբունքը:

Այսպէս, Թուրքերը չուտ սկսան իրենց վայրագութիւնները ի գործ դնել Քոլոքիթիի յոյն տեղացիներու հանդէպ: Ուրիշ մէկոց չունէին այս խնդիրը, բայց եթէ փախչիլ իրենց հայրենիքէն:

Թուրքերը չընդդիմացան անոնց գալ թին, եւ Քոյլ տուին որ հեռանան, որովհետեւ Յոյներուն տուն-տեղը, դոյքին ուրը կը չլացնէր զիրենք:

Քորսիքա կղզին այդ Թուականին կը պատկանէր Ձենովայի Հանրապետութեան, որ այս յոյն փախստականներուն քանի մը արտաւար հող յատկացուց արեւելեան Ծովափին վրայ:

Յոյները՝ իրենց առաջնորդ ունենալով իշխան Ստեֆանոփուլոս անուն անձ մը, — որ ինքզինքը բիւզանդական կայսր Ստեֆան Կոմնենոսի սերունդէն կը կարծէր — եկան, հաստատուեցան Քորսիքա: Մինչեւ այսօր Գարկէսի Յոյները իրենց անունին կը կցեն «Ստեֆանոփոլի» մակդիրը:

Փախստականները 730 հոգի էին, 110 ընտանիք: Առանք նախ հիմնեցին Փաօ – միա, Բիվանվա եւ Սալօնիա երեք գիւղը, այժմու Գարկէս քաղաքէն ոչ շատ հեռու:

Երբ Ծանօթ Քորսիքացի հայրենասէրը Փասքալ Փաօլի ապստամբեցաւ Ձենովայի գերիշխանութեան դէմ, գաղթական Յոյները հաւատարիմ մնացին Ձենովացիներուն, որոնք գիրենք ընդունած եւ հող տրամադրած էին: Իրենց այս հաւատարմութիւնը տակաւին չատ տուղի նստաւ: Փաօլի 1731ին պաշարեց Փաօմիա գիւղաքաղաքը եւ հրկիզեց զայն ի պատիժ բնակչութեան, որ իր ապստամբութեան չէր միացած: Տարաբախտ Յոյները հաւաքուեցան այս անգամ Այաչչիոյի ծոցափնները Սանկէնէոլի ճամբուն վրա, ուր ցարդ կանգուն կը մնայ յիշատակարան մը՝ «Յունաց Մատուռ», իբրեւ վկայութիւն իրենց ներկայութեան:

Քիչ վերջ, 1768ին, Ձենովայի Հանրապետութիւնը կղզին կը ծախէր Ֆրանսայի, ուր կառավարիչ կ'անուանուէր Մարպէօֆ, որ այս գաղթական Յոյներուն կը յատկացնէր Գարկէսի շրջանը վերջնապէս:

Այնհետ Յոյները հոն նոր քաղաք մը կը հաստատէին՝ որ այսօրուան Գարկէսն է: Տարիներու շրջանին չատեր գաղթեցին տարբեր քաղաքներ ու երկիրներ, գային նոյնիսկ մինչեւ Ազիերիա՝ ուր Սիսիլ – Մեռուան կոչուած ատանին մէջ հաստատուեցան:

Կը կարծուէր թէ՝ Գարկէսի Յոյները Քորսիքացիներէ շրջապատուած ըլլալով, պիտի չուշանային անոնց խառնուելու, եւ իրենց ծննդավայրին հետ կապերը չունենալով, պիտի կորսնցնէին իրենց ինքնութիւնը: Բայց ոչ, անոնք պահեցին իրենց ցեղային առանձնայատկութիւնը: Անոնք իրենց ցեղին պերապանութեան համոզումը ունէին եւ պահեցին իրենց լինքնուրոյն տիպարը միայն իրենց միջեւ ամուսնանալով:

Ցունական տարազները կ'երեւին մինչեւ այսօր Գարկէսի փողոցներուն մէջ: Անոնք երկար ատեն պահեցին իրենց լեզուն, դպրոց մըն ալ ունեցան: Նոյն ատեն պահեցին նաեւ իրենց կրօնքը:

Այսօր Գարկէսի հրապարակին վրայ դէմ առ դէմ կը տեսնուին երկու եկեղեցիներ. մին հռոմէական, միւսը՝ յունական ոճով եւ իր քառանկիւն զանգակատունով: Ներսը իր մասնայատուկ զարդարանքով, յունարէն արձանագրութիւններով, եւ երկու դար առաջ Ցունացոյց բերուած «իկոն»ներով զորս այս Յոյները կրցած էին փրկել Փաօմայի հրկիզումէն:

ՏՈՄՄԵՐ

ՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆԸ...

●

— Ի՞նչ տարբերութիւն կայ Ռուսահայերուն եւ Թրքահայերուն միջեւ...

— Ոչ մէկ տարբերութիւն: Ռուսահայերն ալ Դաշնակցական, Հնչակեան կամ Ռամկավար կ'ըլլան, Թրքահայերն ալ: Ռուսահայերուն մէջ ալ բոլշեւիկ բարեծաղիկներ կան, Թրքահայերուն մէջ ալ: Ռուսահայերն ալ վաճառական ու խանութպան կ'արտադրեն, Թրքահայերն ալ:

Երկու «ազգ»երն ալ առատ բանաստեղծ ու ղրոց-ղրոց ունին: Ռուսահայ վարդապետ ու քահանայ ալ տեսած եմ, Թրքահայ ալ: Գալով կոչումով, կամ խառնուածքով տիրացուներուն, ռուսահայերն ու Թրքահայերը իրարու հետ կրնան մրցիլ այդ արուեստին մէջ:

Ռուսահայերն ալ վաւերական եւ ան-վաւեր դերասաններ ունին, Թրքահայերն ալ: Ռուսաստանի մէջ ալ բամբասողներ ու բանսարկուներ կան, Թրքահայերուն մէջ ալ: Երկուքն ալ քիչ մը չատ կը խօսին, չատ կը ճառեն եւ չատ կը գրեն:

Ռուսահայերն ալ թավլու կը խաղան, Թրքահայերն ալ: Շուկան, երկուքն ալ աչքը-բաց բաներ են և չատեր 10 Հրեայ՝ ծարաւ աղբիւրը կը տանին ու ծարաւ ալ ետ կը բերեն:

Ռուսահայ դորդավաճառ ու գոհարավաճառ կայ, Թրքահայ դորդավաճառ ու գոհարավաճառ կայ:

Հայրենասիրութեան մարզին մէջ մէկը միւսէն աւելի չարժեր... Երկուքն ալ միեւնոյն չափով կ'օգնեն մեր մինուճար աղգին: Արտաքինով, Ռուսահայն ալ սեւուլիկ աչքեր ունի, Թրքահայն ալ: Առաջինն ալ կրնայ «պարտապանաց» փոր մը ունենալ, երկրորդն ալ: Ռուսահայերն ալ Աստուածավախ ու բարի քրիստոնեաներ են, Թրքահայերն ալ:

Կարճ կապեմ — Ռուսահայերուն եւ Թրքահայերուն միջեւ որ եւ է տարբերութիւն չկայ. հակառակը պնդողը պէտք է ինքզինքը կարդացնել տայ: Ռուսահայ եւ Թրքահայ «եղբայր են ի Քրիստոս» եւ իրարու կատուած են անփշրելի շղթայով մը, լմնցաւ գնաց...

— Վատա՞հ ես որ տարբերութիւն չկայ իրենց միջեւ...

— Բացարձակօրէն վստահ եմ:

— Որ եւ է վարանում, տարակոյս չունի՞ս...

— Ոչ մէկ... Երեւի դուն համաձայն չես իմ ըսածներուս...

— Ըսել կ'ուզես որ ոչ հիմնական տարբերութիւն կայ, ոչ ալ ոչ-հիմնական՝ Ռուսահայերուն եւ Թրքահայերուն մի-ջեւ...

— Այո...

— Հիմա մտիկ ըրէ: Ես քեզի պիտի ապացուցանեմ թէ կայ...

— Ականջս քեզի, պատմէ նայիմ...

— Սիրելիս, Թրքահայը այն թեթեւսոլիկ Հայն է, որ Սամաթիայէն օդանաւ կ'առնէ Կովկաս կ'երթայ, հինգ տասը վայրկեան Թիֆլիսի կամ Երեւանի վրայ թռիչք մը կը կատարէ եւ վերադարձին կը սկսի Ռուսահայերէն բարբառիլ: Իսկ Ռուսահայը, քառասուն տարի կէտիկ փաչա կ'ապրի, Գումգափուէն աղջիկ մը կ'առնէ, Զաքմաքճլարի վրայ խանութ մը կը բանայ, բայց նորէն չի հրաժարիր իր «գնում եմ, գալիս եմ»էն: Հիմա հա-մոզուեցա՞ր որ տարբերութիւն մը կայ եղեր...

— Պարապ խօսք...

— Պարապ խօսք չէ: Ասիկա կը նշանակէ որ Ռուսահայերը մեղի պէս — Թրքահայերուս պէս — զեվզեկ չեն: Երթաս բարով...

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ՈՂԲԱՑԵԱԼ ՀՐԱՆՏ ՓԱՍՏՐՄԱՃԵԱՆԻ ԹԱՂՈՒՄԸ

●

Ժրնեւէն կը գրեն մեզի.—

Ողբացեալ Հրանտ Գ. Փաստրմաճեանի թաղումը տեղի ունեցաւ չաբաթ առաւ, Ժընեւի անկլիքան եկեղեցիին մէջ: Հանդուցեալին փափաքին համաձայն փարիզէն քահանայ մը եկած էր, արարողութիւնը կատարելու համար: Ներկայ էին բազմաթիւ օտարականներ եւ ան մը Հայերէ, — Բժշկուհի Օր. Վ. Յովհաննէսեան, քիմիագէտ Կ. Փափազեան, Ռուստամի աղջիկը՝ տիկին Շ. Պէր – Զօրեան, ընտանիքին կողմէ Պ. Լեւոն Փաստրմաճեան (քննիչ Ֆրանսայի երկրագործական նախարարութեան): Դագաղին վրայ չքեղ ծաղկեպսակ մը դրուած էր Ժընեւի Համալսարանին կողմէ, որուն մէջ դասախօս էր ողբացեալ Հրանտը (Հանրի): Ներկայներուն մէջ կը նշմարուէին համալսարանին վերատեսուչը՝ պրոֆ. Անդրէ Զիկլէր, տնտեսական բաժնին վարիչը՝ պրոֆ. Թեոիէ, դիւանապետը՝ Պ. Պլան, Սոսիէթէ ժենեւրալի նախագահը եւայլն:

Ներկայացուցիչներ ղրկած էին Միջազգային Ընկերակցութեան Լոնտոնի, Քոփենհակի, Հելսինկիի (Ֆինլանտա), Անվերսի, Ամստերտամի, Պրիւսէլի մասնաճիւղերը:

Ժրնեւի թերթերուն մէջ մահազդներ հրատարակած էին նաեւ նոյն ընկերակցութիւնը, Համալսարանի վերատեսչութիւնը, Զուիցերիոյ Հայկ. Միութիւնը, Աշխատանքի գիտական կազմակերպութեան ընկերակցութիւնը, «Գիմնազիա» ընկերութիւնը:

× Հրանտ Փաստրմաճեանի մահազդը հրատարակած էին Փարիզի «Լը մոնտ»ը եւ Լոնտոնի «Թայմզ»ը, զայն ներկայացնելով իբրեւ միջազգային մեծար-ժէք դէմք մը: «Թրիպիւն տը Ժընեւ» եւս կենսագրական տեղեկութիւններ հրատարակած էր, գրելով թէ դասախօս եղած է Ժընեւի Համալսարանին մէջ 1933էն 1936 (դոցենտ) եւ 1950էն 1952, իսկ ճարտարագործական հաշուակալութեան պրոֆեսոր 1952 սեպտ 12էն սկսեալ:

Ողբացեալ գիտնականը կէս անդամալոյծ վիճակ մը ունէր ամիսներէ ի վեր եւ չարաչար կը տանջուէր: Մահն ալ եղած է տաժանելի: Այլեւս անխուսափելի համարելով վախճանը, իր կենսագրականն ալ պատրաստած էր:

*

Ողբացեալ գիտնականին ինքնագիր կենսագրականէն կը քաղենք հետեւեալ տեղեկութիւնները.—

Ծնած է 1904 Ապրիլ 17ին, Թիֆլիս: Նախնական եւ երկրորդական կրթութիւնը ստացած է Ժընեւի մէջ, 1908 – 1923: Քաղաքային ճարտարապետի վկայական ստացած է Ցիւրիխի բազմարուեստեան վարժարանի 1928ին: Առեւտրական տնտեսութեան հետեւած է Նիւ Եորքի Քոլումպիա համալսարանին մէջ 1929ին: Իրաւաբանութեան վարդապետի (դոկտոր) վկայական ստացած է Կրընոպլի մէջ 1932ին: Տնտեսական եւ ընկերային գիտութեանց դասախօս (փրեվատոցենտ) եղած է Ժընեւի համալսարանին մէջ 1933–1936ին, աւանդելով ճարտարագործական հաշուակալութիւն եւ անտեսութիւն:

Ճարտարապետի եւ հաշուակալի պաշտօններ վարած է Ժընեւի մէջ, 1930–36: Ապա նշանակուած է ընդհ. քարտուղար Միջ Վաճառատուններու միջազգային ընկերութեան, Փարիզի մէջ, 1936–39ին, Քոփենհակ՝ 1940–1950ին, Ժընեւ՝ 1950–52ին: Դարձեալ Ժընեւի գիտական կազմակերպութեան ընկերութեան վարչական խորհուրդին անդամ՝ 1935էն ի վեր: Եւ Վերջապէս անդամ Փարիզի միջազգային առեւտրական սենեակի բաշխումի ճիւղին՝ 1937էն ի վեր:

Ունի հրատարակուած գործեր՝ Ֆրանսերէն եւ անգլերէն: Մէկ մասը յիշած էինք արդէն, երբ կը հասնէր մահուան գոյժը:

1949ին Փարիզի մէջ տպուեցաւ նոր աշխատանք մը, «Միջ Վաճառատունը, իր ծագումը, զարգացումը եւ ապագան».

ՀԱՐԱՋԱՏ ՈՐԴԻ...

●

Գ.

Բենիամին բռնեց անոր ձեռքէն, առանց բան մը ըսելու, եւ խորհրդաւոր ձեւերով մտցուց կնոջը սենեակը, տարաւ զայն օրօրոցին քով եւ ժանեակէ վարագոյրները մէկդի առնելով ու ցուցնելով նորածինին խաչուրգուած դէմքը որ խանձարուրքէն դուրս կ'ելլէր արեւէն դեռ ապկէ մը չկարմրած լոլիկի պէս:

— *Պահիս ունիմ քեզ ներկայացնելու Բարսեղեան որդին, ըսաւ հանդիսաւոր ձայնով մը:*

Երիտասարդը, յանկարծակիի եկած, այլայլեցաւ, զոյնը նետեց, մխակնոցը ուժգնօրէն խրեց ականջներուն մէջ եւ նայեցաւ անխիլիա ու զրեթէ անչչունչ քնացող այդ ափ մը էակին, որ իրեն կը ներկայացուէր իբրեւ Բարսեղեան որդի:

Թուքը չորցաւ կոկորդին մէջ եւ խօսելու կարողութիւնը պակսեցաւ իրեն մէկէն ի մէկ:

— *Ծնա՞ւ, մրմռաց նուաղուն ձայնով մը:*

— *Ահա, չե՞ս տեսներ, ըսաւ Բենիամին, որ հեռու էր երիտասարդին յուզման պատճառները հասկնալէ, եւ ատիկա պարզապէս անոր զղացած ուրախութեանը կը վերագրէր:*

— *Շնորհաւորութիւններս, ըսաւ Վահէ աչքերը պզտորած ու գունաթափ, սեղմելով Բենիամինին ձեռքը:*

Ցետոյ, նկերքին դռնէ մը անցաւ յարակից սենեակը, ուր կանուխէնայէ փառաւոր մահճակալի մէջ՝ պառկած էր Մալվինէ, կրնակի վրայ անշարժ, սաստիկ ժպտուն, իր սեւ սաթի պէս մթնշող վարսերը գուգերէն վար իջած եւ դէպի ծոծրակը նետուած: Անհնարին էր չզմայլիլ անոր վեհաչուք եւ սրտառուչ դեղեցկութեանը վրայ:

Վահէն տեսնելուն թեթեւակի ժպտեցաւ:

— *Շնորհաւորութիւններս, Մալվին, ըսաւ երիտասարդը թեթեւ մը խոնարհելով:*

—*Շնորհակալ եմ, պատասխանեց Մալվինէ նուաղուն բայց խորին ձայնով մը, այս բառին մէջ ղնելով իր բոլոր էութիւնը, ընկերացած աչքերու երախտագէտ սեւեռանքի մը:*

Բենիամինին դէմքը այդ երեք դէմքերուն մէջ, ամէնէն աւելի կը ճառագայթէր սակայն:

Վահէ, զվխու ցաւ մը պատրուակելով, չուտ մեկնեցաւ՝ չրթները դպցնելէ յետոյ մանկիկին կակուղիկ այտերուն, երբ ան կը քնանար մուչ:

Բենիամին մէկ քանի օր չիջաւ պրա-նավոխուէին եւ ի վերջոյ պիտի թխանային:

Ներկայացուցիչներ ղրկած էին Միջազգային Վաճառատուններու Միջազգային Ընկերակցութեան Լոնտոնի, Քոփենհակի, Հելսինկիի (Ֆինլանտա), Անվերսի, Ամստերտամի, Պրիւսէլի մասնաճիւղերը:

Ժրնեւի թերթերուն մէջ մահազդներ հրատարակած էին նաեւ նոյն ընկերակցութիւնը, Համալսարանի վերատեսչութիւնը, Զուիցերիոյ Հայկ. Միութիւնը, Աշխատանքի գիտական կազմակերպութեան ընկերակցութիւնը, «Գիմնազիա» ընկերութիւնը:

× Հրանտ Փաստրմաճեանի մահազդը հրատարակած էին Փարիզի «Լը մոնտ»ը եւ Լոնտոնի «Թայմզ»ը, զայն ներկայացնելով իբրեւ միջազգային մեծար-ժէք դէմք մը: «Թրիպիւն տը Ժընեւ» եւս կենսագրական տեղեկութիւններ հրատարակած էր, գրելով թէ դասախօս եղած է Ժընեւի Համալսարանին մէջ 1933էն 1936 (դոցենտ) եւ 1950էն 1952, իսկ ճարտարագործական հաշուակալութեան պրոֆեսոր 1952 սեպտ 12էն սկսեալ:

Ողբացեալ գիտնականը կէս անդամալոյծ վիճակ մը ունէր ամիսներէ ի վեր եւ չարաչար կը տանջուէր: Մահն ալ եղած է տաժանելի: Այլեւս անխուսափելի համարելով վախճանը, իր կենսագրականն ալ պատրաստած էր:

*

Ողբացեալ գիտնականին ինքնագիր կենսագրականէն կը քաղենք հետեւեալ տեղեկութիւնները.—

Ծնած է 1904 Ապրիլ 17ին, Թիֆլիս: Նախնական եւ երկրորդական կրթութիւնը ստացած է Ժընեւի մէջ, 1908 – 1923: Քաղաքային ճարտարապետի վկայական ստացած է Ցիւրիխի բազմարուեստեան վարժարանի 1928ին: Առեւտրական տնտեսութեան հետեւած է Նիւ Եորքի Քոլումպիա համալսարանին մէջ 1929ին: Իրաւաբանութեան վարդապետի (դոկտոր) վկայական ստացած է Կրընոպլի մէջ 1932ին: Տնտեսական եւ ընկերային գիտութեանց դասախօս (փրեվատոցենտ) եղած է Ժընեւի համալսարանին մէջ 1933–1936ին, աւանդելով ճարտարագործական հաշուակալութիւն եւ անտեսութիւն:

Ճարտարապետի եւ հաշուակալի պաշտօններ վարած է Ժընեւի մէջ, 1930–36: Ապա նշանակուած է ընդհ. քարտուղար Միջ Վաճառատուններու միջազգային ընկերութեան, Փարիզի մէջ, 1936–39ին, Քոփենհակ՝ 1940–1950ին, Ժընեւ՝ 1950–52ին: Դարձեալ Ժընեւի գիտական կազմակերպութեան ընկերութեան վարչական խորհուրդին անդամ՝ 1935էն ի վեր: Եւ Վերջապէս անդամ Փարիզի միջազգային առեւտրական սենեակի բաշխումի ճիւղին՝ 1937էն ի վեր:

Ունի հրատարակուած գործեր՝ Ֆրանսերէն եւ անգլերէն: Մէկ մասը յիշած էինք արդէն, երբ կը հասնէր մահուան գոյժը:

1949ին Փարիզի մէջ տպուեցաւ նոր աշխատանք մը, «Միջ Վաճառատունը, իր ծագումը, զարգացումը եւ ապագան».

— Ճիշդ խմինի՞ պէս, հարցուց Բենիամին:

— Կամ Մալվինէին, ըսաւ Սարգիս ապա:

Ութ օր վերջը դարձեալ երեւցաւ Վահէ ժպտերես:

— Բեղի զարմանալի բան մը ըսեմ, Վահէ, ամապարեց Բենիամին՝ երիտասարդը տեսնելուն պէս, մանչուս աչուըները ճիշդ քու աչուըներդ են: Ահա, և – կուր տես:

Բենիամին քաշեց սանտուխն թեւէն եւ մանկիկը, որ անյապօրէն կը ծծէր կաթը, թողուց պտուկը եւ վեր նայեցաւ:

Աչքերը փայլեցան երկինքի մաքուր լուրթ կապոյտով: Անոր վրայ ծռած էին հիմա Վահէ, Բենիամին՝ եւ քիչ մը անդին՝ Մալվինէ: Երիտասարդը, զոր ներքին խռովք մը տակնուվրայ կ'ընէր, կը դիտէր այդ զմայլելի աչուիկները, որոնք իրեն կը նայէին պիշ պիշ:

— Զարմանալի բան, իրաւ է, ըսաւ մօտովը մանկիկին այտը ծեծելով փափկօրէն: Ան տանն, աւելցուց խնդալով, այս մանչը ոչ քուկդ է, ոչ Մալվինէինը: Ասիկա ինծի կը պատկանի, իմ զաւակս է:

ԵՐՈՒԱՆԴ ՍԻՄԱՒԻՇԽԱՆԼԵԱՆ

ԿԱՐԴԱՑԵ՛Ք ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԵ՛Ք «ՅԱՌԱՋ»Ը

խակ 1950ին Լոնտոնի մէջ կը հրատարակուէր ուրիշ անտեսական ուսումնասիրութիւն մը։

Հրանտ Փաստրմաճեան մասնակցած է չատ մը միջազգային անտեսական եւ դիւանական համագումարներու, 1935ին՝ Լոնտոն, 1937ին՝ Պերլին, 1938ին՝ Ուոշինկթըն, 1938ին՝ Պոսթըն, հմտալից դեկուցումներով։ Հրատարակած է բազմաթիւ ուսումնասիրութիւններ՝ զանազան մի-ջազգային հանդէսներու մէջ, սկսելով 1934էն եւ չարունակելով մինչեւ 1951, բոլորն ալ՝ անտեսական եւ դիւանական ձեռնարկներու ,աշխատանքի կազմակերպութեան, առեւտրական տոմարակալու-թեան եւ ուրիշ մասնագիտական նիւթերու մասին որոնք չերմապէս գնահատուած են։

տին կարծիքով «Պրիւսէլի խորհրդաժողովը բոլորովին ժխտական չեղաւ։ Միակ դրական արդիւնքը այն է որ միայն Ֆրանսայէն կախում ունի միացեալ բանակի ծրագիրն ընդունիլ կամ մերժել։ Ֆրանսայի Ազգ. ժողովը այժմ պարտի վճռել թէ 'հակառակ միւս հինգ պինդ կիցներու միացեալ ճակատին, որուն ուժ կուտան Մեծն Բրիտանիա եւ Մ. Նահանգները, կ'ուզէ՞ տանձնել եւրոպական բանակի ծրագրին կործանման պատասխանատուութիւնը։ Այժմ ամբողջ պատասխանատուութիւնը կ'իյնայ Ֆրանսայի վրայ»։ Տոքթ. Աբընաուըը տակաւին կը կարծէ թէ վաւերացման ամէն յոյս կորսուած չէ։

ՋԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ Գերմանիոյ երեսփոխանական ժողովին անդամներէն Քարլ Վիթմաք, որ վարչապետին կուսակցութեան Համպուրկի մասնաճիւղին դեր-նախագահն է, աբեւելեան Պերլին ապաստանեցաւ իր կնոջը եւ աղջկանը հետ։ Այս փախուստը մեծ իրարանցում պատճառեց կառավարական շրջանակներու մէջ. մանաւանդ որ տեղի կ'ունենայ ապահովութեան տեսուչին՝ տոքթ. Ճոնի առեւանգումէն կամ դաւադրութենէն մէկ ամիս վերջը։ Իրարկներ կապ մը կը դանեն երկու վախուստներուն միջեւ։ Ամէն պարագայի մէջ, տոքթ. Աբընաուըը խորապէս ազդուած է, որովհետեւ երկուքն ալ չատ կարեւոր դաղտնիքներ դիտեն։ Քարլ Վիթմաք անդամ էր խորհրդարանի այն յանձնախումբին որ կը դրազի Եւրոպայի միացեալ բանակի ծրագրով։

×Վերջին փախուստներու հետեւանքով արեւմտեան Գերմանիոյ ոստիկանութիւնը խիստ քննութիւններ կը կատարէ կառավարական պաշտօնեաներու մասին։ Կը հաստատուի թէ փախստական երեսփոխանը՝ Վիթմաք, չատ մը գաղանի փաստաթուղթեր տարած է իրեն հետ։

ՄԱՐՈՔԻՆ հասած վերջին լուրերու համաձայն, ահաբեկումները կը չարունակուին։ Բ. օր երկրորդական պաշտօնեայ մը սպաննուեցաւ Քազապլանքայի մէջ։ Երրորդ սպանութիւնն է այս, երկու օրուան մէջ։ Ֆրանսական մարզպանը Փարիզ եկաւ, խորհրդակցելու համար կառավարութեան հետ, ծրագրուած բարենորոգումներու մասին։

ԺՐՆեԻի Ֆրանսական դեր-հիւպատոսը եւս կանչուեցաւ, կարգ մը պանդատներու հետեւանքով։

ՀՈԼԱՆԴԱԿԱՆ օդանաւ մը չախչախուեցաւ Հիւս. Ծովուն մէջ, 21 ուղեւորներ-բով։

ՅԱՒԱԼԻ ԱՐԿԱԾ ՄԸ

ԼԻՒՆ.— Օգոստ. 14ի առաւօտ, տէր եւ տիկին Յովհաննէս Զօլտկեան, իրենց դաւակը Պելֆոնթէնի բնակարանի տարած մէջոցին, Լիոնէն 60 քլմ. հեռու, դիմացէն եկող օթօ մը 'ուժգնօրէն կը դարնուի իրենց կառքին։ Պ. Զօլտկեանի ձախ ոտքը կը կոտրի, տղան ճակտին եւ աչքին վրայ երկար ճեղք մը կը բացուի, իսկ տիկինը կը վիրաւորուի կռնակէն եւ ուսէն։ Այժմ հայր եւ տղայ կը դարմանուին Լիոնի Օթէլ Տիէօ հիւանդանոցին մէջ։

Իրենց կառքին դարնուած օթոյին կառավարը ձերբակալուեցաւ ուսուցիչ մըն է եղեր, որ հրաչքով ապրած է։ Երկու կառքերն ալ անդործածելի դարձած են։ Ֆր. Կ. Ասչի Լիոնի վարչութիւնը այս առթիւ ցաւակցութիւն կը յայտնէ անդամուհի տիկին Սաթենիկ Զօլտկեանի եւ պարագաններուն, արագ ապաքինում մաղթելով ամուսնոյն եւ զաւկին։

1914ի ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ քառանամեակին առթիւ, Ֆրանսական բանակի նախկին ռազմիկներէն Պ. Մկրտիչ Երանեան եւ Իզմիրլեան Պատուոյ Լեգէոնի Ասպետի աստիճանը ստացած են, ի վարձ իրենց մատուցած ծառայութեանց։

ՃՇԴՈՒՄ.— Պուա Քոլոմպէն ափր եւ տիկին Մ. Բարթիօղլու (ոչ թէ Պախթիարօղլու) Ներկու հազար Ֆրանք կը նուիրեն Մոնմորանսիի հանգստեան տան փոխան ծաղկեպսակի, ողբացեալ այրի տիկին Ազնիւ Քէպապճեանի մահուան առթիւ։

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Արձանագրութիւնները բացուած են1954 1955 ուսումնական տարեշրջանի համար։ Կը խնդրուի բոլոր հայ ծնողներէն, որոնք կը փափաքին աղջկայիկ այս դարաբոր հաստատութեան մէջ ապահովել իրենց զաւակներուն առհմային եւ Ֆրանսական կրթութիւնը, օր առաջ, դիմել տեսչութեան, արձանագրութեան համար։

Մուրատեան վարժարանի այցելութիւնները՝ Շաբաթ եւ երկուշաբթի օրերը եւ ժամադրութեամբ ։

Direction Collège Arménien
26, Rue Troyon - Sèvres (S. O.)
Tél. : OBS. 18-28

երաժշտապետ Լ. ՃԷՐԱՀԵԱՆԻ
«ԱՌՋԵՒՆ ՏՕՆԱԿԱՐԳ »Ը

Որ կը պարունակէ դիշերային , առաւօտեան եւ Ս. Պատարագի երգեցողութիւնները, հինգ տաղաւարներու, Տեառնընդառաջի , Մեծ Պահոց կիրակիներու , Շաբաթ երեկոներու, Խաղաղականի եւ կեսցիի եւ հանդիսաեան չարականները՝ հանդերձ ծանօթութեամբ ։ Անհրաժեշտ առաջնորդ մը եկեղեցականներու եւ աշխարհականներու։ Իր տեսակին մէջ ան-նախընթաց մատեան ։

Գինն՝ 500 Ֆր. Թղթատարի ծախքով 55 Ֆրանք։ Յանձնարարութիւնք կանխիկ վճարումով։ Դիմել՝

Levon Djérahian
32 bis, Bld. des Fauvettes
Beaumont-Marseille.

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Ֆր. Կ. Ասչի Մարսէյլի մասնաճիւղի տարեկան մեծ պարահանդէսը դեկտ. 18ին, Սիլանտիաի չքեղ սրահներուն մէջ։

ԳՐԱՏՈՒՆ Մ. ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

★

46, Rue Richer, Paris (9).
Tél.: PROvence 64-90
C. C. P. Paris 3630-66

ՆՈՐ ՀԻՒԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Սիամանթօ, *ամբողջական գործեր*, Գահիրէ 1954, դին՝ 1500 ֆրանք։

Գ. Թագուրեան, *Գոլչ Գայլը կատղեր էր*, 1915 (*վկայութիւններ եւտպատուրաթիւններ*), Գահիրէ 1953, 700 ֆրանք ։ Սարգիս Խ. Տէօվլէթեան, *Յուշեր Շապին Գարահիսարէն*, Փարիզ 1954, 500 ֆրանք։ Վ. Թէմէեան, *Հառընտիր*, Պէյրութ 1954 300 ֆր.։ Հ. Աճառեան *Քննութիւն Առաւելի բարբառի*, Երեւան 1953, 600ֆր.։ Ն. Զարեան *Ուղեգրութիւններ*, Երեւան, 1953, 500 ֆր.։ Ստ. Տ. Մելիք-Բախշեան *Պատիկեան չարժումը Հայաստանում*, Երեւան 1953, 600 ֆր.։ Ծաղկաքաղ շարականաց, երգոց եւ Աղօթից, *հանդերձ աշխարհաբար թարգմանութեամբ*, Երուսաղէմ, 1952, 800 ֆր.։ Ա. Գրաճեան, *Մանուկներու բեմը* (*արտասանութիւններ, մենախօսութիւններ, մանկական թատրերգութիւններ*), Պէյրութ, 1954, պատկերազարդ 1200 ֆր.։ Պ. Պ. Աճեմեան, *Առձեռն բառարան, Անգլ. – Հայ*, Պէյրութ 1953, 1300 ֆր.։ Ս. Գափամաճեան *Հայ – Հայ բառարան* (*նոր տպագրութիւն*) *կազմուած՝* 4000, *անկախ՝ պրակներով՝* 3000 ֆր., Պէյրութ 1954։ Եղիա Տէմիրճիպաշեան (*Արձակներ, նամակներ, քերթուածներ*) Հրատ. Հ. Գ. Բ.ի, *մատենաշար* թիւ 18, էջ 480, 1000 ֆր., *Ամերիկա՝* 3·50 *տոլար*, Փարիզ 1955։ Ծատուր Պէրպէրեան, *Խաչին ճամբան*, Փարիզ 1955, 350 ֆր.։

Դպրոցական վերամուտի առթիւ փնտռուցէք Արարատ դասագիրքերին չարքը։ Ա. հատոր այբենարան 100 ֆր., Բ. դիրք 200 ֆր., Գ. դիրք 300 ֆր.։ Հեղինակ՝ Մկրտիչ Պարսամեան, *ինչպէս նաեւ բառարաններ, քերականութեան դիրքեր եւլն* ։

Փափաքողներուն կը ղրկուի դրացանկը ։

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Համաչարսանճապի Հայր. Միութեան Լիոնի մասնաճիւղին տարեկան դաշտահանդէսը տեղի կ'ունենայ այս կիրակի, առաւօտէն մինչեւ երեկոյ, Տեսին, Պ. Նազարի ընդարձակ պարտէզին մէջ։ Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ։ Սիրով կը հրաւիրուի Լիոնի եւ Տեսինի հայութիւնը։

Անձրեւի պարագային հանդէսը կը յետաձգուի։

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

ՄԱՐՍԷՅԼ.—Հ. Բ. Դ. Պոմոնի «Զաւարեան» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս չաբաթ ժամը ճիշդ 21ին, սովորական հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Վճարումները դիւրացնելու համար կը խնդրենք մեր բաժանորդներէն դիմել հետեւեալ հասցէներուն.—

ԱՆԻԷՌ, ՔՈԼՈՄՊ – ՊՈՒԱ-ՔՈԼՈՄՊ.— *Ընկերներ* Յակոբ Հիսայեանի եւ Արամ Աւետիսեանի։

ԻՍԻ. ԵՒ ՄԻՕՍՕՆ.— *Ընկերներ* երուանդ Ատանալեանի, Նշան Պարբիճեանի կամ սրճարանապետ Զատիկեանի։

ԱՌՆՈՒՎԻԼ – ՍԱՒՍԵԼ.— *Ընկերներ* Արփիար Մարտիրոսեանի եւ Կարօ Երամեանի։

ԱՆԿԻՆ – ՄՈՆՄՈՐԱՆՍԻ.— *Ընկեր* Սահակ Տէր Թովմասեանի։

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— *Ընկեր* Բարթող Փափազեանի։

ՇԱԻԻԼ – ՎԻՐՈՖԼԷ.— *Ընկեր* Գրիգոր Կիւլեանի։

ՊԱՆԵՕ – ՔԱՇԱՆ.— *Ընկերներ* Ներսէս Տակառեանի կամ Բարթամպատմաճեանի։

ՍԵՒՐԱՆ.— Պ. Խոյեանի։

Կանխայայտ շնորհակալութեամբ՝
ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

Հայ դպրոցներուն եւ ընտանիքներուն կողմէ փնտռուած դիրք մը, Արմենակ Գրաճեանի (Ա. Մանկասէր)

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ԲԵՄԸ

Պատկերազարդ հատոր մը, որ կը պարունակէ մանկական նոր արտասանութիւններ, ձայնագրեալ երգեր, մենախօսութիւններ, օփերէթներ, տրամախօսութիւններ, առակներ, զաւեշտներ և պատմուածքներ։

350 մեծադիր էջ, դունաւոր պատկերներով, ընտիր թուղթի վրայ։

Գինն՝ Սուրիա եւ Լիբանան 8 լիր. ոսկի։ Արտասահման՝ երեք տոլար։

Հասցէ.—
Arménak Kradjian, 11, Rue Kheder
Nor-Hadjinc, Beyrouth (Liban)

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ թնամակալութիւնը կը յայտնէ պաշտօնապէս, որ աշակերտուհիներու ընդունելութեան արձանագրութիւնները բացուած են արդէն։ Ծնողները կ'ընդունուին երեքշաբթի, հինգշաբթի եւ շաբաթ օրերը, մինչեւ կէս օր ։

Դիմել վարժարանը, Ռէնսի, 1 Պուլվ. տիւ Նօո, Էկլիզ Փանթէնէն 146 *թիւ հանրակառք առնելով* ։

ԵՒՐՈՊԱՑԻ ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՄԵԾԱԴՈՑՆ ԳՐԱՏՈՒՆԸ

ԳՐԱՏՈՒՆ ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

Հայագիտական եւ արեւելագիտական գրքեր ամէն լեզուով
ՀԱՑԹԱՑԹԻԶ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ, ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԵՒ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԿԱՐԵՒՈՐ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ԵՒ ՄԵԾ ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆՆԵՐՈՒ

Librairie Orientale H. SAMUELIAN
51, Rue Monsieur - le - Prince Paris (6e)
Tél. Dan. 88-65 Chèque Postal Paris 1278-35

Բոլոր ապսպրանքները կը գործադրուին օրը օրին
Մամուլի տակ է հայերէն գրքերու ԸՆԴԱՐՁԱԿ ԳՐԱՑՈՒՑԱԿԸ, որ ձրի պիտի ղրկուի փափաքողներու։ *Արձանագրուիլ այժմէն* ։

ԲՆԱԿԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ՇԻՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՆՈՐՈԳՈՒԹԵԱՆ

ԲԱՑԱՌԻԿ ԶԱՐԴԵՐԸ ԿԸ ՀԱՅՔԱՅՔՈՒԻՆ

ՀՈՅԿԱԿԱՑՆ ՀՈՄՍՏՈՍՈՒԹԵՆԷՆ

Ets. THOMLAC

16 bis Bd. Sebastopol, PARIS 4e
52, Rue de Chalon, PARIS 12e
4 bis Rue Vaillant Couturier, ARGENTEUIL
10 Ave. de Gennevilliers, VILLENEUVE-LA-GARENNE

ՊԱՏԻ ԱՄԷՆ ԿԱՐԳԻ ԹՈՒՂԹԵՐ ԵՒ

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԻՊԱՆԵՐԿ՝ ՍԵՓԱԿԱՆ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

THOMLAC

Ձեր բնակարաններուն կուտայ գեղարուեստական հաճելի եւ ջերմ մթնոլորտ, իսկ ձեր պիւտճէին վրայ կը կատարէ խիստ կարեւոր խնայողութիւններ ։

OCÉANIA

ՕԴԱՆԱՒԻ, ՇՈԳԵՆԱՒԻ ԵՒ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ՏՈՄՍԵՐ ԿԸ ՎԱՃԱՌՈՒԻՆ

Վիզայի եւ անցագրի բոլոր ձեւակերպութիւնները , Հարաւային եւ Հիւսիսային Ամերիկաներու, Ֆաւստա, Թուրքիա, Լիբանան ։ Ամէն մանրամասնութեանց համար գրել՝

M. Baronian

38, Rue de la Republique. Marseille
Bureaux à Paris
Tél. Colbert 53-13 — 42-58

Adresse telegraphique PACATLAN
4, Rue de Castellane.

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՄՕՏ

ԿԸ ԳՏՆՈՒԻՆ ՀԵՏԵՒԵԱԼ ԳԻՐՔԵՐԸ.—

ՌՈՒԲԻՆԻ ՑՈՒՇԵՐԸ, 7 *հատոր* ։ *Գին* 6000 *ֆրանք* ։

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ (Ն. Ադոնց) , *դին* 1000 *ֆրանք* ։

ԳՐԻԳՈՐ ՆԱՐԵԿԱՑԻ, (*ֆրանսերէնէ թարգմանեց Լիւք Անտէ Մարսէլ, ուրիշ ժողովրդական բանաստեղծութիւններով*) ։ *Գին* 1000 *ֆրանք* ։

Կ. *ՍԱՄՈՒՆԻԻ* «Պատմութիւն Արեւմտահայ արդի Գրականութեան» *Գին* 800 *ֆր.*։

Թղթատարի ծախքը գնողին վրայ ։

- *Imp. Araxes 46, rue Richer. Paris*

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél.: PRO. 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R. C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամսեայ 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. Հատը 12 ֆր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
26
ՕԳՈՍՏՈՍ
★
JEUDI
26 AOUT
1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7454 30e ANNEE | ԽՄԲԱԳԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2865

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՊԻՏԻ ԿՐՆԱ՞Ն ՓՐԿԵԼ

Ճակատագրական կը համարուի այս շաբաթը, Ֆրանսայի համար, երբեւ հե – տեւանք Պրիւսէլի խորհրդաժողովին ձա – խողման:

Քանի որ կարելի չեղաւ համաձայնու – թեան մը յանգիլ, Ֆրանսայի Ազգ. ժո – ղովին կը մնայ այս կամ ոչ ըսել՝ Եւրո – պայի միացեալ բանակի դաշինքին հա – մար:

Այդ վճիռն է որ պիտի արձակուի շա – բաթ օր, 28 օգոստոս:

Բնականօրէն, ոչ միայն երկիրը այլեւ ամբողջ աշխարհ անձկութեամբ կը սպա – սէ այդ վճիռին:

Աւելորդ է դուշակութիւններ կատարել: Բայց, կը թուի թէ պատահականի պիտի շարունակուի երկար ատեն, վճիռը դրա – կան բլլայ թէ ժխտական:

Անշուշտ միջազգային կացութիւնն ալ պիտի բարդանայ, եթէ արեւմտեան վճռական «ոչ»ը:

Թերթերը դրեցին թէ հինգ ժամ տեւած է Մենէս–Ֆրանսի զրոյցին խօսակցու – թիւնը Զըրչիլի եւ Իդընի հետ:

Որքան ալ զգոնի պահուին Անգլիոյ վարչապետը որ եւ է նոր յանձնառութիւն չէ ստանձնած:

Ընդհակառակն, փափկութեամբ թելա – դրած է որ Ֆրանսայի վարչապետը չա – փազանցէ զայն ապահովել զաչինքին վաւերացումը, այլապէս անխուսափելի պիտի դառնայ արեւմտեան Գերմանիոյ զերիշխանու – թեան վերահաստատումը, ուրիշ խօսքով՝ ազատ վերազինումը:

Խօսակցութեան մնացեալ մասը կը բաղկանայ փոխադարձ հաւաստիքներէ, — մխիթարիչ, զործնականութիւն են:

Շատ աւելի մեծ մտահոգութիւն կը պատճառէ Մ. Նահանգներուն դիրքը:

Արտաքին նախարարութեան բաներէրը առաջին առթիւ յայտարարեց թէ «չատ ծանրակչիռ կացութիւն մը յառաջ եկած է, երբեւ հետեւանք Պրիւսէլի խորհրդա – ժողովին ձախողման»:

Աւելի կը խօսուի «կսկիծալի վերաքըն – նութեան մը» մասին:

Ուրիշ խօսքով, հաւանական կը հա – մարուի որ Մ. Նահանգները վերաքննեն կարգ մը յանձնառութիւններ՝ Ֆրանսայի եւ առ հասարակ Եւրոպայի հանդէպ, ինչպէս կ'ազդարարէին պարբերաբար:

Ամէն պարագայի մէջ, մութ է հորի – զոնը եւ շատ բան կախում ունի շաբաթ օրուան ժողովին վճիռէն:

Ինչպէս կը հաստատեն տեղական թեր – թերը, արդէն իսկ զօրաւոր հոսանք մը կազմուած է Մ. Նահանգներուն մէջ, օր առաջ վերազինելու համար արեւմտեան Գերմանիան:

Գաղով հանրային կարծիքին եւ մամու – լին, ըզգհանրապէս այն տպաւորութիւնը կը ձգեն թէ միացեալ բանակի դաշինքը մեռած կամ հոգեվարք է:

Նոյնիսկ թելադրողներ կան որ Պ. Մեն – ռէս–Ֆրանս լուծէ Ազգ. ժողովը, որպէս զի ձախողման ամբողջ ծեղքը իր վրայ չքաշէ:

Այսուհետ, Փարիզի մէջ, հին եւ նոր վա – րիչներ ամէն քանէ առաջ մտահոգութիւն կը յայտնեն Ֆրանսայի կղզիացման մա – սին, որ կրնայ աւելի ծանրանալ, եթէ Գերմանիոյ վերազինումը արտօնուի ա – ռանց միացեալ բանակի հակակշռի:

Կը յիշուի թէ Ա. Մեծ Պատերազմին Անգլիան էր որ ուղղակի եւ անուղղակի քաջալերեց պարտեալ Գերմանիան, ոտքի հանգնելու համար:

Այս անգամ Մ. Նահանգներն են որ նոյն քաղաքականութեան կը հետեւին:

Հակառակորդին մէջքը կոտրելէ եւ թե – ւերը կաչկանդելէ վերջ, կ'ուզեն որ վե – րականգնի եւ իր տեղը դրաւէ աշխարհի կարգուսարքին մէջ:

Անշուշտ միշտ հակելով որ չվնասէ ի – րենց կենսական շահերուն:

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՎԱՐՉԱՊԵՏԻՆ ՋԵԿՈՒՅՈՒՄԸ ԻՐ ՎԵՐՋԻՆ ԶԵՐԴԱՐԿՆԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ

ՎՍՏԱՀՈՒԹԵԱՆ ՆՇԱՆԻՐ ՊԻՏԻ ՉԳԱՓՈՒ – ՑԱՆԷ ՀԶԳ. ԺՈՂՈՎԻ ՇԱԲԱԹ ՕՐՈՒԱՆ ՆԻՍՏԻՆ ՄԷՋ

Պ. Մենդէս–Ֆրանս մանրամասն կե – կուցած ատեան նախարարական խորհուր – դի վերջին նիստին մէջ, Պրիւսէլի խոր – հրդաժողովին եւ Զըրչիլի հետ ունեցած խօսակցութեան մասին: Որոշուեցաւ մեր – ժել որ եւ է յետաձգում Ազգ. ժողովի վիճաբանութեան որ տեղի պիտի ունենայ շաբաթ օր, ինչպէս եւ վստահութեան խնդիր չյարուցանել, միացեալ բանակի դաշինքին քննութեան առթիւ: Ուրեմն, կառավարութիւնը չուզեր ճնշում բանե – ցնել Ազգ. ժողովին վրայ, որպէսզի ա – զատօրէն ճշդէ իր դիրքը: Այս վերջին ո – րոշման առթիւ, տեղական թերթերը դի – տել կուտան թէ կառավարութեան ձեռն – պահութիւնը մեծապէս կը վտանգէ միաց – եալ բանակի դաշինքը:

Նախարարներուն Գ.Շ. օրուան նիստը տեւեց երեք ժամ եւ երկու քառորդ: Վարչապետը տեղեկութիւններ հա – ղորդեց իր շաբաթական ասուլիսով: Ը – ստ թէ վստահութեան քուէ պիտի պա – հանջէր եթէ իր առաջարկները ընդուն – ուած ըլլային Պրիւսէլի խորհրդաժողո – վին մէջ: Բայց քանի որ մերժուեցին, չու – զեր ազդել Ազգ. Ժողովին քուէարկու – թեան վրայ: Ցեւոյ յայտնեց թէ շաբաթ օրուան վիճաբանութիւնը պիտի կատար – ուի մանրամասն տեղեկագրի մը վրայ որ կը մերժէ ձուլերացնել Փարիզի դաշնա – դիրը, այսինքն միացեալ բանակի դաշին – քը: Կառավարութիւնը ինք եւս լրիւ տե – ղեկագիր մը պիտի յանձնէ Պրիւսէլի խորհրդակցութեանց մասին. այնպէս որ Ազգ. Ժողովը աչքի առնէ պիտի ունենայ գործութեան ամբողջ պատկերը, որ եւ է որոշում տուած ատեն: Երկու պիտի որոշ – ուէր թէ դահլիճին անդամները ազատ պիտի ըլլա՞ն քուէ տալու համաձայն ի – րենց տեսակէտին, շաբաթ օրուան վիճա – բանութեանց ատեն:

Իր ասուլիսին մէջ, վարչապետը բա – ցատրեց թէ մերժեց քննութիւն Պրիւսէլի մէջ առաջարկուած միջին քանակները. վասնզի «պիտի անիմաստ յանձնառու – թիւններ ստանձնել յանուն Ֆրանսայի, դիտնալով հանդերձ որ պիտի չընդուն – ուէին»: Ցեւոյ ըսաւ թէ ամէն քանաւոր պիրում կատարեց Պրիւսէլի մէջ, բայց ի վերջոյ տեսաւ թէ «չի կրնար ընդունիլ առաջարկներ որոնք պիտի մերժուէին չատ մը Ֆրանսացիներու եւ իրենց երես – փոխաններուն կողմէ: Շատ ծանր էին ձեր կառավարութեան առջեւ դրուած պարտականութիւնները: Վերջին երկու չաբաթներու ընթացքին ալ տժգանելի էր դործը: Բայց, կը կարծեմ թէ պա – զարիւնով, պայծառատեսութեամբ եւ վճռականութեամբ պիտի կրնանք հարթել դժուարութիւնները եւ չուտով մեր քա – ղաքական կեանքը — ներքին թէ արտա – քին — պիտի թօթափէ անստուգութիւնը որ կը ջլատէ զայն տարիներէ ի վեր: Մարզրդարանը, որուն պիտի ներկայա – ցընեմ բոլոր նիւթերը բացորոշապէս եւ ամենայն անկեղծութեամբ, չուտով պիտի տայ իր վերջնական որոշումը»:

× *Նոյն օրը Պ. Մենդէս–Ֆրանս ու – սակցութիւն մը ունեցաւ Փարիզի ամե – րիկեան դեսպանին հետ եւ տեղեկութիւն – ներ հաղորդեց Զըրչիլի հետ կատարած խորհրդակցութեան մասին:*

ԱՆԳԼԻՈՑ նախորդ վարչապետը, էթլի եւ ընկերները մասնաւոր տեսակցութիւն մը ունեցան Զինաստանի նախագահին՝ Մաօ – Ցէ Թունկի հետ: Խօսակցութիւնը տեւեց աւելի քան երկու ժամ:

❖ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ❖

ՀՈԳՎՐՏԻՒ

★

Տարիներ առաջ, մինչեւ Ա. Մեծ Պատե – րազմը խոհիրդանշան մըն էր ժրութիւնը: Կենդանի վառարան յեղափոխական գոր – ծունէութեան:

Այնտեղ կը գործէր Հ. Յ. Դ. վարիչ մարմինը:

Այնտեղ կը հրատարակուէր *Դրօշակը*, նկարագրելով հալածական ժողովուրդի մը անհուն տառապանքը եւ հնչեցնելով, ըմբոստութեան մարտակոչը:

Այնտեղ կը ժամադրուէին ուրիշ ազգե – րու յեղափոխական կազմակերպութեանց ներկայացուցիչները:

Դաշնակցութիւնը ունէր իր սեփական շէնքը, դիւանատունով, մատենադարա – նով եւ Տիար Անտոնով:

Առաջին պատերազմի զինադադարին, ժրութիւնը ունեցաւ, նաեւ, իր հայկական տունը,—որբանոց–դպրոց (Պրնեէն), նա – խանձեռնութեամբ զուիցերիացի մարդա – սէրներու:

Ցետոյ սկսաւ նոր արտագաղթ մը, եւ պատկառելի գաղութ մը կազմուեցաւ այս երկրին մէջ, ինչպէս այլուր:

Ազգային կեանքի ծանրութեան կեդրո – նը փոխադրուեցաւ Փարիզ:

Ժրութիւնը այլեւս չունէր նախկին հմայ – քը, երթեւեկի դիւրութիւնները եւ ուրիշ առաւելութիւններ:

Հարկ եղաւ ծախել Հ. Յ. Դ. տունը եւ Փարիզ փոխադրել ամէն բան, հիմք դնե – լով նոր կեանք թանգարան – դիւանատուն:

Շատ չանցած, Հայկ. Տունն ալ կը փակուէր, եւ նորէն ցիրուցան կ'ըլլային տախտակները, շրջանաւարտ կամ կիսաւարտ:

Այսօր շատ բան չէ մնացած ոչ այդ տախտակներէն, ոչ ալ երթեւեկի շարժուձեւէն:

Սակաւաթիւ գիտնականներ, մասնա – գէտներ, առեւտրականներ կամ հանգստ –

ՕՂԲԱՅԵԱԼ ՀՐԱՆՏ ՓԱՍՏՐՄԱՃԵԱՆ

Ներմէն Գարոյի միակ զաւակը, դասա – խօսք ժրութեան համալսարանին մէջ, որ մե – ռաւ օգոստ. 18ին (ծնած էր 1904 Ապրիլ 17ին, Թիֆլիս):

եան կոչուած հասարակներ:

Եւ հողվրտիք ափ մը սիրելիներու, սկսելով Տիար Անտոնէն:

Երէկ՝ ոգեշունչ վառարան: Այսօր՝ դամբարան:

Վերջին հողվրտիքը կազմեց ամբողջ ընտանիք մը, — Արմէն Գարօ (Գարեգին Փաստրմաճեան, մեռած՝ 1924ին), կինը՝ Բժշկուհի Մաշուկ (1953), միակ որդին՝ Հրանտ (1954 օգոստ. 18):

Խորհրդանշան մըն այ այս հողվրտի – քը...:

ՎԱՀԷ

ԱՄԵՐԻԿԱ ՅԱՒ ԿԸ ՅԱՅՏՆԷ

Մ. Նահանգներու արտաքին նախարար Պ. Ֆ. Տըլլըս, հետեւեալ յայտարարու – թիւնը կարդաց իր լրագրական ասուլի – սին առթիւ.

— «Մորագէս կը ցաւիմ որ Պրիւսէլի խորհրդաժողովին մէջ Ֆրանսա չհամա – ձայնեցաւ միւս հինգ երկիրներու հետ, որոնք ստորագրած են միացեալ բանակի դաշինքը: Այս դաշնագիրը կը պարունակէ այն սկզբունքները որոնք էական են խա – ղաղութեան եւ ազատութեան տեւական – նութեան համար արեւմտեան Եւրոպայի մէջ: Սակայն կրնանք մխիթարուիլ սա ի – րողութեամբ թէ վեց ստորագրողներէն հինգը պահպանած են այդ հիմնական սկզբունքները, ձիւն ի վերջ մը բռնելով հանդերձ անոնց գործադրութեան մասին: Կ'ըմբռնեմ թէ դաշինքը բուռն հակաճա – ռութեանց առարկայ եղած է Ֆրանսայի մէջ եւ չեմ ստորագրհատեր անոր վա – ւերացման դժուարութիւնները: Եւ սա – կայն կը յուսամ թէ երբ վերջնական ո – րոշման առջեւ դանուի, Ֆրանսա հաւա – տարիմ պիտի մնայ իր պատասխանատուա – ւանդութեան եւ պիտի նախընտրէ ամ – բաղնդել Եւրոպայի հաւաքական պաշտ – պանութեան ընկերակցութիւնը, — որ Ֆրանսական յաղթում մըն է — փոխանակ մեկուսի մնալու»:

Ուշադրաւ է նկատել թէ Պ. Տըլլըս այս յայտարարութիւնը խմբագրած է կատարեալ դիտակցութեամբ, նկատի առնելով Պրիւսէլի խորհրդաժողովին ա – ռեղծուածութիւնները եւ վերապրողները, ինչ – պէս եւ Պ. Մենդէս–Ֆրանսի ուղղած նա – մակները: Նախարարը միեւնոյն ատեն խորհրդակցած էր նախագահ Այզընհա – ուըրի հետ. ուրեմն կշռած է հետեւանք – ները:

ՈՒՐԻՇ ԱԶԴԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Լիւքսէնպուրկի վարչապետը, Պ. Ժո – զէֆ Պեք, լրագրական ասուլիսի մը ատ – թիւ յայտարարեց թէ Պրիւսէլի անյաջո – ղութիւնը իրական ձախողանք մը չէ, վասնզի միացեալ Եւրոպայի գաղափարը ոչնչացած չէ: Ցետոյ ըսաւ թէ իր կա – ռավարութիւնը կարելի եղածին չափ յա – ռաջ պիտի երթայ, համաձայնելու հա – մար Պ. Մենդէս–Ֆրանսի հետ: «Մեր քա – ղաքական դիրքն է փրկել ինչ որ կարելի է. բայց միացեալ բանակի դաշինքին գա – ղափարը պէտք չէ այլափոխուի Ֆրանսա – կան յաւելումով: Ծանրակչիռ կացութիւն մը պիտի առեղծուի, եթէ Ֆրանսայի Ազգ. Ժողովը չվաւերացնէ դաշինքը: Կա – րելի է որ Ֆրանսայի խորհրդարանը լմ – բանէ կացութեան ծանրութիւնը եւ վաւե – րացնէ Փարիզի դաշնագիրը առանց հիմ – նական փոփոխութեան, կամ անոր կցե – լով հինգ պինակիցներուն առաջարկած բարեփոխումները»:

× *Արեւմտեան Գերմանիոյ ընկերվա – րական կուսակցութեան վարիչը, Օլէն – հաուըր, կ'առաջարկէ նոր խորհրդաժո – ղովի մը հրաւիրել Զորս Մեծերը, եթէ Ֆրանսայի խորհրդարանը մերժէ միաց – եալ բանակի դաշինքը: Այս առթիւ յայ – տարարեց. — «Նոյնիսկ եթէ դաշինքը մերժուի Փարիզի մէջ, դերման ժողո – վուրդը եւ ընկերվարական կուսակցու – թիւնը պատրաստ են համաձայնութեան հիմքեր փնտռելու Ֆրանսացիներուն հետ, բարեկամական գործակցութիւն մը հաս – տատելու համար»:*

ՓԱՐԻԶԻ ԲՈԼՈՐ ԿՈՉՆԱԿՆԵՐԸ հնչեցին օգոստ. 25ի իրիկունը, դօր. Լըքլէրքի մուտքին տասնամեակը տօնելու համար: Այս առթիւ անոր զրահապատ դունդին ոգեմիկները վերակազմեցին պինուորա – կան գործողութիւնը:

ՑՈՐԴԱՆԱՆի թագաւորը Պոլիս հասնե – լով, ընդունուեցաւ Թուրքիոյ նախագա – հին եւ վարչապետին կողմէ:

ՀԻՆ ՀԱՅԴՈՒԿԸ.— ՍՄԲԱՏ

●

ԽՄԲ.— «Հայրենիք» հետեւեալ խոր – հըրդածութիւնները կ'ընէ օգոստ. 5ի խմբագրականով, հրամանատար Սմբատ Բարոյեանի մահուան առթիւ.—

Սմբատ մեռած է Երեւանի մէջ Յունիս 19ին: Սորհրդային թերթերու մուտքը արտասահման արգիլուած ըլլալով, չգիտցանք թէ, Երեւանի թերթերէն որ եւ է մէկը տուա՞ւ դէթ չոր ու ցամաք լուրը հին, վաստակաւոր հայդուկին մահուան: Կը տարակուսինք: Երբ Քա – ջալնունեի մը կամ Նաղարբէկեանի մը մահուան լուրն իսկ չարժանանար յիշատակութեան, ինչո՞ւ այդ պատուին Սմբատները պիտի արժանանային:

Բայց մեր սիրտը ճմլուեցաւ, երբ իմացանք որ Տարօնի լեռնաշխարհի վերջին ներկայացուցիչներէն մէկն ալ մեռած է: Հին արծիւ մը, անուանի հայդուկ մը, որ տառապալից, նոյնիսկ ողբերգական կեանքէ մը ետք, փակած է աչքերը՝ միանալու համար, դէթ վերեզմանին մէջ, իր անուանի զինակիցներու վաղանդին:

Սմբատ գաւակն էր Տարօնի աշխարհին: Այնտեղ ստացած էր ան իր յեղափոխականութիւնը եւ հոն ալ հասակ նետած: Հայդուկներու ծննդավայրն էր ան Աբաթօնեներէն մինչեւ Մարգար Վարժապետ, Մխօ, Սերոբ, Հրայր, Վահան, Գէորգ Զավուշ, Վաղարշակ, Սպաղանցի Մակարը, Մուշի Գեղամը եւ հարիւրա – ւոր ընտրեալներ այնտեղ ծներ ու գործեր են՝ եւ նահատակուեր են անոր լեռներուն վրայ, կամ մեռեր են այլուր՝ հայրենի սահմաններէն ներս կամ հեռու՝ միշտ մեր ժողովուրդին հետ եւ անոր համար: Ուխտեաններու բանակին մէջ Սմբատ բացառութիւն չկազմեց· ան ալ ապրեցաւ Հայոց Աշխարհի ալեկոծ կեանքը, ան – վախ, աներկիւղ՝ միշտ դիմաւորեց մահը եւ մեռաւ հայրենի հողին վրայ:

Օր մը անշուշտ պիտի տրուի մեզի Սմբատներու կեանքի պատմութիւնը՝ իր այնքան հետաքրքրական ու կարեւոր մանրամասնութիւններով: Մեր յեղնորդ սերունդներու դաստիարակութեան համար ատիկա չատ կարեւոր է:

Զարմանալի կուսակցութիւն է Դաշ – նակցութիւնը· անիկա ժլատ է, յաճախ անխոհ իր ամէնէն մեծ զանակներու եւ կեանքի ու գործի վերաբերմամբ: Ցաճախ անոնց հոհոռտանքէն ետք եւ, անոնց կեանքը կը մնայ մեզի համար փակ դիրք մը: Կը վառին անոնք մոմի մը պէս, կ'արձակեն լոյս եւ կը մարին օր մըն ալ: Ու ոչ ոք կը դիտայ թէ ինչ ըրին անոնք եւ ինչ ճամբաներ լուսաւորեցին: Գար – ծողներու հանդէպ մեր այս յամառ լռութիւնը առաքինութի՞ւն մըն է արդեօք: Զգիտենք: Իրողութիւնն այն է սակայն, որ ինչպէս բոլոր մեծ նահատակներու, Սմբատներու մասին ալ գարդ չատ քիչ խօսուած ու գրուած է:

Սմբատի անունը առաջին անգամ լսուեցաւ 1904 թուին Սասնոյ մեծ ապստամբութեան օրերուն: Բռնկած էր Լեռնաշխարհը: Այնտեղ էր Անդրանիկը — Ա – պըստամբութեան վարիչը եւ առաջնորդը: Հոն էին Հրայրը, Վահանը, Գէորգ Զավուշը, Քեռին, Մուրատը, Սեպուհը, Կոտոյի Հաճին, Մանուկը եւ բազմաթիւ ուրիշներ: Այդ օրերուն իսկ Սմբատը պարզ դիւնուր մը չէր· ան արդէն վարիչներէն էր: Աբի եւ յանդուգն, ան փայլած է իր քաջութեամբ, խիզախութեամբ եւ ղեկավար մարտիկի ընդունակութիւններով:

Տարիներ ետք Սմբատ յայտնուեցաւ Կովկասի մէջ՝ հայ–թաթարական կռիւներու օրերուն: Բազուէն ետք, ուր այնքան աւերներ գործուեցան, փոթորիկը պայթեցաւ Երեւանեան նահանգի զանազան մասերուն մէջ եւս: Թաթար խուժանը, ուր որ կրցաւ, ջարդեց ու հրդեհեց, կողոպտեց տուներ ու խանութներ· բըռնաբարեց կիներ, սրբապղծեց վանքեր ու եկեղեցիներ: Ինչպէս այլուր, այս նա – հանգին մէջ ալ, թշնամին զսպուեցաւ շնորհիւ կազմակերպուած ինքնապաշտպանութեան, որուն վարիչ ուժը եղաւ աննման առաջնորդ մը՝ Նիկոլ Դումանը: Նիկոլի ղեկավարութեան տակ Սմբատ գործած է Երեւանէն ոչ չատ հեռու՝ Ղամարլուի շրջանին մէջ: Եւ հոս ալ ան եղած է նայն արի մարտիկը եւ յանդուգն ու հաւատարիմ զինուորը:

Վերջապէս, առաջին մեծ պատերազմի օրերուն, Սմբատ մասնակցած է Հայ Կամաւորական Շարժման եւ եղած Անդրա – նիկի օգնականներէն:

Երբ ցարական կառավարութեան դա – տաւիճը կարգադրութեամբ վերջ դրած է կամաւորական շարժումը, Սմբատ իր կարգ մը զինակիցներուն հետ գործած է Պուլանըխ–Մանազկերտի շրջանին մէջ եւ մղած է ինքնապաշտպանական կռիւներ:

1920 թուի հայ–թրքական պատերազմի օրերուն, ան եղած է Ալեքսանդրապոլի շրջանին մէջ եւ արիւնալի կռիւներու ընթացքին Արագածի տակը ծանրօրէն վիրաւորուած է:

Կարճ ժամանակ ետք, իր հիւանդ, վիրաւոր վիճակին մէջ իսկ ան իր մասնակցութիւնը բերած է 1921թուի Փետրուարեան Ապստամբութեան կռիւներուն:

★

Մարտական հարուստ կեանք մը ապրած է Սմբատ: Եւ անկասկած, ան իր տեղը ունի մեր ազատագրական կռիւներու պատմութեան մէջ: Դժբախտաբար ան ունեցաւ նաեւ իր սայթաքումները:

Միամիտ ու անզգուշ էր, ան չատ դարձաւ գործիքը չարամիտ մարդոց, որոնք ուղեցին օգտուիլ անոր անունէն ու դիրքէն՝ հասնելու համար իրենց յետին նպատակներուն:

Դժբախտաբար, ան ցոյց տուաւ այդ տկարութիւնը երեւանէն սկսած, Հայաստանի Հանրապետութեան շրջանին:

Մեր անկախութեան խորտակումէն հոգ, չատերու հետ Սմբատ ալ անցաւ արտասահման, եւ ի վերջոյ Ամերիկա: Մեր կուսակցութեան եւ իր հայրենակիցներու դուրգուրանքին առարկայ եղաւ ան: Ցոյց տուեցաւ անոր նիւթական ու բարոյական ամէն աջակցութիւն: Դիժ – բախտաբար ան այստեղ չկրցաւ պահել ինքզինքը· դարձաւ գործիքը ոմանց:

Կարծելով որ ինչպէս զէնք կը չարժէ ու դիւուրներ կը վարէ կուռ դաշտին մէջ, նոյն դիւրութեամբ կրնայ եւ գրիչ ալ չարժել, ուղղութիւն տալ մեր հանրային եւ կուսակցական կեանքին, ան ստորագրեց Թուղթեր, ծառացաւ նոյնիսկ դիմքը ծնող Կազմակերպութեան դէմ· ան այն – քան առաջ գնաց, որ ծրագրային հարցեր իսկ արծարծեց՝ ուղեկով դառնալ առաջնորդը նոր հոսանքի մը: Եւ չարաչար սըխալեցաւ: Կազմակերպութիւնը պատժեց դինքը:

Այսօր իր մահուան լուրը ամէնէն աւելի մեզի ցաւ կը պատճառէ: Մեզի համար Սմբատ մնայ մեծ հայդուկ մը, մեծ–մեծ... Չեմ մեռնում, չեմ ուզում մեռնել, պայքարում եմ մահուան դէմ, որովհետեւ դեռ յոյսն ունեմ, թէ պիտի դաս, թէ պիտի տեսնեմ քեզ, պիտի սեղմեմ կրծքիս, պիտի համբուրեմ արեւ աչքերդ: Եկ, զաւակս, Լեւոն, եկ որ առնեմ կարօտս, եկ որ քակուին կեանքիս կապերը, եկ որ մեռնեմ, դանեմ վերջին հանգիստս: Եկ որ դու գնես ինձ հողը, երկու արցունք թափես մօրդ վրայ:

«Ոչ, պիտի չմեռնեմ առանց քեզ տեսնելու: Պիտի ապրեմ վէրքը սրտիս, պիտի ապրեմ լքուած, մենակ, բայց պիտի ապրեմ սպասելով քո վերադարձին: Եկ, զաւակս... Մայր եմ, չէ՞, մայր...»:

Ոչ անուն, ոչ մականուն, ոչ հասցէ նամակում: Մայր... Արցունքները պատեցին Լեւոնի աչքերը· երկու կաթիլ ընկան դեղնած թղթի վրայ:

Մօր նամակը: Մի՞թէ կարդացել է այդ նամակը մի ուրիշ անգամ· մի՞թէ չէ պղացուել· մի՞թէ չէ բախել իր սրտի դուռը կարօտցած մօր կանչը: Մայր, մայր...

...Զրըրընդ· իր հեռախօսն է հնչում. վերցնէ՞ ընկալուչը, ո՞վ պիտի կանչէ իրեն:

...Զրըրընդ...

Ձեռքն ինքնաբերաբար մեկնում է հեռախօսի ընկալուչին·

— Ալօ,... «Նիւրեմբե՞րգ», ահ, այո, վերջին կարգադրութիւններ Սաբայի սեղանի համա՞ր...: Այո, ունեմ ասելիք· վերցրեցէք սեղանի վրայէն պատուիրած ծաղիկները, եւ տեղը դրէք մի ադամանդուղ· ... Զարմանո՞ւմ էք: Այդպէս եմ ուզում: Իր փուչերին փուչերով եմ ուզում պատասխանել: Իսկ մինչեւ իմ դալը, դամ կամ չդամ, իմ սեղանիս տէր կը նշանակէք Զէքին· դեղեցիկ եւ խիզախ այն պարոնը, որ երէկ ապատարկեց ինձ: ... Ոչ, կատակ չեմ անում· այդպէս եմ ուզում: ... Ինչ չի ների Սաբա՞յ: Ոչինչ· պատրաստ եմ ենթարկելու ինձ իր վրէժխնդրութեան: Սաբա, հա, հա, հա, հա ... Հանրային մի կին, ծախու մի կին· Թքել եմ ...

Դոցեց հեռախօսը: Ցետ, յառաջ քալեց սենեակում: Միտքը գործում էր: Այո, տուած էր անդարձ իր վճիռը: Պիտի մեկնէր Ֆրանսա· Փարիզ· տուն պիտի վերադառնար, տուն, տուն· պիտի պանէր իր մայրը· պիտի դառնար Լեւոն Խարատեան· պիտի ունենար անուն, մականուն· ազգութիւն: Պիտի գնէր մօր համար պարտէզով մի տուն, պիտի քաղցրացնէր մօր կեանքի վերջին օրերը: Օհ,, դեռ պիտի ապրէր, պիտի ապրէր իր մայրը:

Մայր, մայր, երկար պիտի չսպասես, օդանաւը չուռով ինձ կը բերէ քովդ: Կը տեսնես զաւակդ, Լեւոնդ: Օհ, լսել մայրական հարազատ շրթունքներէ սեփական անունը: Լեւոն: մայր, մայր...

★

Լեւոնը, այն վայրկեանին, որ դուրս կարեւորը իր գործն է· իր թերութիւններուն դէմառաջ, կարելի է ըսել միակ պատասխանատուն ուրիշները եղած են: Այս վերջիններն են որ ուղեցին օգտուիլ անոր բոլոր տկարութիւններէն եւ ի հաշիւ իրենց նպատակներուն, առաջնորդել զայն սխալէ սխալ: Այսօր Սմբատի «գրութիւնները» իրենց թերթերուն մէջ հիւրընկալողները երկու խօսք իսկ կը դլանան գրելու իրենց գոհի մասին, որ անկասկած եղաւ վայրկեան մարտական ուժ մը՝ նուիրուած միշտ իր ժողովուրդի ազատութեան եւ անկախութեան Դատին:

Թոյլ ու տկար մարդոց սխալներուն հանդէպ պէտք է միշտ ըլլալ ներողամիտ: Պէտք է տեսնենք ու դնահատենք անոնց գործը միայն: Եւ անկասկած, Սմբատ եղաւ գործի ու կռուի մարդ մը: Եւ պիտի չմոռցուին Սմբատները քանի կ'ապրի հայ ժողովուրդը եւ կը մնայ կենդանի անոր Դատը:

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ՊԱՅՔԱՐ ԹՈՒՂԹ ՄՐՈՏՈՂՆԵՐՈՒ ԴԷՄ

●

«Լը Մոնտ»ի ռուսագէտ աշխատակիցը Անտէ Փիէռ, յօդուածով մը կը քննէ Ա. Միւռեհան երկրագործական արտադրութեան համար թափուած ճիգերը:

Աշխարհի ամէն երկիրներուն մէջ ալ պետութիւնը կը ձգտի պակսեցնել անհատական նախաձեռնութեան բաժինը: Սակայն Ա. Միւռեհան մէջ ուր Պետութիւնն է որ կը վարէ ազգային տնտեսութիւնը, պաշտօնէութեան մեծ թիւով մը, բնական է որ դրասենեակի պաշտօնէութեան չարիքը աւելի չատ աղետալի է քան ուրէք ուրիշ տեղ եւ մասնաւորաբար դժուար է պայքարիլ անոր դէմ:

Կեդր. Կոմիտէի ընդհ. քարտուղարը, Նիքիթա Խրուշչեւ որոշած է յաղթահարել այս դժուարութեան: Զուգեր վճռակիր նախորդներու ձախողանքէն: Գիտէ թէ երկրագործութեան արտադրութեան մղում տալու իր ծրագիրը դատապարտուած է ձախողութեան, եթէ չյաջողի իջեցնել թիւը իր վարչական մեքենային եւ պարզ ձեւի մը վերածել աշխատանքի մեթոտները ամէն տասիճանի վրայ:

Կոմիտէին ուղղած իր տեղեկագիրները խիստ չարձակումներ կը պարունակեն խորհրդային դիւանակալութեան դէմ (բիւրոկրասի) որ անվիճելի կերպով կը կոտրէ համաչխարհային թուղթ մրոտողներու մրցանիշը:

Խրուշչեւ անցեալ տարուընէ հրամայեց հիմնովին վերակազմել իրեն ենթակայ երեք նախարարութիւնները — երկրագործական, սովխոզներու եւ մթերումի: Անմիջապէս պակսեցուց անոնց պաշտօնէութիւնը, սակայն միայն սկզբնական կարեւորը իր գործն է· իր թերութիւններուն դէմառաջ, կարելի է ըսել միակ պատասխանատուն ուրիշները եղած են: Այս վերջիններն են որ ուղեցին օգտուիլ անոր բոլոր տկարութիւններէն եւ ի հաշիւ իրենց նպատակներուն, առաջնորդել զայն սխալէ սխալ: Այսօր Սմբատի «գրութիւնները» իրենց թերթերուն մէջ հիւրընկալողները երկու խօսք իսկ կը դլանան գրելու իրենց գոհի մասին, որ անկասկած եղաւ վայրկեան մարտական ուժ մը՝ նուիրուած միշտ իր ժողովուրդի ազատութեան եւ անկախութեան Դատին:

Թոյլ ու տկար մարդոց սխալներուն հանդէպ պէտք է միշտ ըլլալ ներողամիտ: Պէտք է տեսնենք ու դնահատենք անոնց գործը միայն: Եւ անկասկած, Սմբատ եղաւ գործի ու կռուի մարդ մը: Եւ պիտի չմոռցուին Սմբատները քանի կ'ապրի հայ ժողովուրդը եւ կը մնայ կենդանի անոր Դատը:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

ՄԵՆԱԿ

●

Երկար, երկար պահեց ափի վրայ, նայեց, միտքը հեռուն, ու ձեռքը, կարծես, ինքնամղումով դնաց իր վրայի հագուստի ծոցագրպանը: Թող մնայ, թող ապրի իրեն հետ այդ հին յիշատակը, իր հին սիրոյ, դուցէ միակ, իրական սիրոյ յիշատակը՝ Աբրեսեակը:

Նոր մի խուզարկում նետելիս հագուստի գրպաններում, մատները դպան մի թուղթի կտորի· ի՞նչ կարող է լինել: Դուրս քաշեց: Քառատող, գեղնած մի թուղթ, ծալքերէն մաշուած: Ձեռագիրը հայերէն· օհ, իր մօր ձեռագիրը· իր մօր մէկ նամակը· անձրեւ: Ծրար պահել չէր սիրում, չտեսնելու համար ոչ մէկ հասցէ որ նչէր իր կապերը:

Դեղնած, մաշուած այդ թղթի կտորն այնքան ծանր կշռեց իր ձեռքին մէջ, որ ինքնիրեն զգաց ուժասպառ· պաղ մի քրտինք պատեց ճակատը· հայեացքը մըթնեց· նստեց անկողնու վրայ· զգուշութեամբ բացաւ նամակի ծալը, մաշուած կտորներն իրարմէ չանջատելու համար· նամակը սրբութեան մասունքի պէս պահեց ափերի վրայ· կարդաց·

— «Սիրելի զաւակս, Լեւոն, միշտ ինձ համար փնտռում, զեղեցիկ տղաս...

«Կարօտդ վէրք է դարձել սրտիս վրայ, կրծում է հոգիս: Ծերացել եմ, մնացել եմ մենակ, մեն–մենակ... Չեմ մեռնում, չեմ ուզում մեռնել, պայքարում եմ մահուան դէմ, որովհետեւ դեռ յոյսն ունեմ, թէ պիտի դաս, թէ պիտի տեսնեմ քեզ, պիտի սեղմեմ կրծքիս, պիտի համբուրեմ արեւ աչքերդ: Եկ, զաւակս, Լեւոն, եկ որ առնեմ կարօտս, եկ որ քակուին կեանքիս կապերը, եկ որ մեռնեմ, դանեմ վերջին հանգիստս: Եկ որ դու գնես ինձ հողը, երկու արցունք թափես մօրդ վրայ:

«Ոչ, պիտի չմեռնեմ առանց քեզ տեսնելու: Պիտի ապրեմ վէրքը սրտիս, պիտի ապրեմ լքուած, մենակ, բայց պիտի ապրեմ սպասելով քո վերադարձին: Եկ, զաւակս... Մայր եմ, չէ՞, մայր...»:

Ոչ անուն, ոչ մականուն, ոչ հասցէ նամակում: Մայր... Արցունքները պատեցին Լեւոնի աչքերը· երկու կաթիլ ընկան դեղնած թղթի վրայ:

Մօր նամակը: Մի՞թէ կարդացել է այդ նամակը մի ուրիշ անգամ· մի՞թէ չէ պղացուել· մի՞թէ չէ բախել իր սրտի դուռը կարօտցած մօր կանչը: Մայր, մայր...

...Զրըրընդ· իր հեռախօսն է հնչում. վերցնէ՞ ընկալուչը, ո՞վ պիտի կանչէ իրեն:

...Զրըրընդ...

Ձեռքն ինքնաբերաբար մեկնում է հեռախօսի ընկալուչին·

— Ալօ,... «Նիւրեմբե՞րգ», ահ, այո, վերջին կարգադրութիւններ Սաբայի սեղանի համա՞ր...: Այո, ունեմ ասելիք· վերցրեցէք սեղանի վրայէն պատուիրած ծաղիկները, եւ տեղը դրէք մի ադամանդուղ· ... Զարմանո՞ւմ էք: Այդպէս եմ ուզում: Իր փուչերին փուչերով եմ ուզում պատասխանել: Իսկ մինչեւ իմ դալը, դամ կամ չդամ, իմ սեղանիս տէր կը նշանակէք Զէքին· դեղեցիկ եւ խիզախ այն պարոնը, որ երէկ ապատարկեց ինձ: ... Ոչ, կատակ չեմ անում· այդպէս եմ ուզում: ... Ինչ չի ների Սաբա՞յ: Ոչինչ· պատրաստ եմ ենթարկելու ինձ իր վրէժխնդրութեան: Սաբա, հա, հա, հա, հա ... Հանրային մի կին, ծախու մի կին· Թքել եմ ...

Դոցեց հեռախօսը: Ցետ, յառաջ քալեց սենեակում: Միտքը գործում էր: Այո, տուած էր անդարձ իր վճիռը: Պիտի մեկնէր Ֆրանսա· Փարիզ· տուն պիտի վերադառնար, տուն, տուն· պիտի պանէր իր մայրը· պիտի դառնար Լեւոն Խարատեան· պիտի ունենար անուն, մականուն· ազգութիւն: Պիտի գնէր մօր համար պարտէզով մի տուն, պիտի քաղցրացնէր մօր կեանքի վերջին օրերը: Օհ,, դեռ պիտի ապրէր, պիտի ապրէր իր մայրը:

Մայր, մայր, երկար պիտի չսպասես, օդանաւը չուռով ինձ կը բերէ քովդ: Կը տեսնես զաւակդ, Լեւոնդ: Օհ, լսել մայրական հարազատ շրթունքներէ սեփական անունը: Լեւոն: մայր, մայր...

★

Լեւոնը, այն վայրկեանին, որ դուրս դալով օդանաւէն ոտքը դրեց՝ Փարիզին այնքան մօտիկ, Օրլի, Ֆրանսական հողի վրայ, յուզիչ մի զգացում ունեցաւ· կարծես դառաւ իր հարազատ հայրենիքը: Ահա ամէնը, ամէնը, մեծ, փոքր, ծեր, մանուկ խօսում են Ֆրանսերէն, մի լեզու, որ զարձել է նաեւ իր հարազատ լեզուն: Այո, Ափրիկէում էլ խօսում էր Ֆրանսերէն, լսում էր Ֆրանսերէն, բայց այնտեղ այդ լեզուն, լեզուն էր զինուորի, զին – ուորականի, պաշտօնեայի, եւրոպացիի, գործառուի· մինչդեռ բնիկ տեղացին ուներ իր մայրենի լեզուն· ու մէկը մէկի քովն էր հոսում, առանց հակազդուելու: Իսկ այստեղ բոլորի, բոլորի լեզուն է Ֆրանսերէնը: Ընդհանրական մի ժպիտ կայ բոլորի դէմքին· կայ մի պատրաստ – ակամութիւն մի պահ կենալու· իրար մի բան հարցնելու, մի հարցի պատասխանելու:

Ձեռքի մի զգացում ողողեց հոգին, ժըպիտը փռուեց նաեւ իր դէմքին· սպասեց կարծես, թէ հիմա մէկը պիտի ժպտայ ուղղակի իրեն· մէկը պիտի կանչէ իր անունով: Ոչ· իր վերադարձը չէր իմացրել մօրը· ուղել էր անակնկալ անել մօրը:

Ոչ ոք ուղղակի ժպտաց իրեն· ոչ ոք կանչեց իրեն իր անունով· ու սակայն Լեւոն ուրախ էր, երջանիկ...

ԷԼԼԷՆ ԲԻՒԶԱՆԴ

«Իզվեստիա» անգամ մը ցոյց տալով չարիքին խորութիւնը, կը գրէր թէ երկրագործական վարչութիւն մը վերջին չորս ամսուան ընթացքին 5000 ուղեցոյց պրկեց, այսինքն օրական 40 հատ: Մոլ – տավիոյ նախարարութիւնը երկու ամ – ուան մէջ 278 շրջաբերական պրկեց մե – քենաշարժ արօրներու կայանները: Շատ մը կազմակերպութեանց մէջ կը կատարեն աշխատանքը, սակայն արձանագրելով միայն շրջաբերականները: Դիւանակա – լութեան այս տենդով վարակուած են գրեթէ բոլոր շրջանները: Կոլխոզներու նախագահները պաշարուած են թուղթե – րու դէզերով եւ իրենց լաւագոյն ժամա – նակը կը վատնեն շրջաններու կեդրոննե – րը երթալով եւ բացատրութիւններ պա – հանջելով շրջաբերականներու մասին, ժողովի հրաւիրելով կոլխոզականները, գործադրելու համար վերէն եկած հրա – մանները:

Միայն թուղթերու չափազանցութիւնը եւ վարչական դանդաղութիւնը չէ որ կը մեղադրէ Խրուշչեւը: Ան իր տեղեկա – գիրներուն մէջ կը մատնանշէ նաեւ կեղ – րոնացման չարիքները:

Վերջին տարիները բազմաթիւ կեդրոնա – կան վարչութիւններ համախմբուեցան Մոսկուայի մէջ: Վերջերս նախարարա – կան խորհուրդը կը մեղադրէր անունդի ճարտարարուեստի նախարարութիւնը թէ Մոսկուայի մէջ հաստատուած էր Հարա – ւի եւ Հիւսիսի ձկնեղէնի աւազաններուն տեսչութիւնը: «Քարաքիւլ»ի արտադրու – թեամբ զբաղող սովխոզներու մեծ մասը կը գտնուին Ուզպէկիստանի, Թուրքմէ – նիստանի, Տաճկաստանի եւ Ղազախս – տանի մէջ. բայց անոնց կեդրոնական տպատարկութիւնը հաստատուած է Մոս – կուայի մէջ: Աբեւմտեան Սիպերիոյ եւ Ծայր. Արեւելքի սովխոզներու վարչու – թիւններն ալ հաստատուած են Մոսկուա – յի մէջ: Եթէ Նովոսիպիրսքի եւ Իրքուց – քի մէջ հաստատուած ըլլային, աւելի դիւրին պիտի ըլլար սովխոզներու այցը, կ'ըսէ Խրուշչեւ:

Ընդհ. քարտուղարին գլխաւոր նպա – տակն է դեղչել պաշտօնէութեան թիւը եւ իրարու մօտեցնել արտադրութեան կեդ – րոնը վարչութեանց հետ: Ասոր համար պէտք է ազատ միջոցներ ձեռք առնել: Արդէն այս տարուընէ սկսեալ լրջօրէն մաքրատրծել վարչական մեքենան, եւ հրապարակաւ մեղադրեց մինչեւ իսկ բարձր պաշտօնատարները, մասնաւորա – բար երկրագործական նախարարը: Եթէ չյաջողէր զգալապէս աւելցնել երկրա – գործական արտադրութիւնը, կառավա – րութիւնը պիտի ստիպուէր չկատարել իր խոստումը, լրջօրէն բարելաւելով իր ճա – կատագիրը գալիք երկու–երեք տարուան ընթացքին:

ԿԱՐԴԱՑԷ՛Ք ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷ՛Ք «ՅԱՌԱՋ»Ը

ՀԱՐԱՋԱՏ ՈՐԴԻ...

●

Գ.

— Պըռռռ, ըրաւ Բանիամին, մենք մին – չեւ որ անիկա ունեցանք, ի՞նչ քաշեցինք, հէ՞ Մալվինէ, չըսե՞ս, մեր քանի տար – ուան կեանքը այս տղուն մէկ ամսուան կեանքին մէջը չէ՞:

Մալվինէ Վահէին աչքերուն մէջ նայե – ցաւ: Չհամարձակեցաւ ձայն ծպտուն հա – նել:

Վահէ դուրս ելած միջոցին, կ'ըսէր ինքնիրեն. «Ցաւալի բան է եղածը. բայց այս մարդուն կը մեղքնամ կոր»:

Սակայն, այնուհանդերձ Վահէ մերթ ըն – րեկ առեն երեւցաւ տան մէջ, երբ Բե – նիամին բացակայ էր: Մանկիկին կապոյտ աչուրները հոն կը քաշէին զինքը, եւ ե – րիտասարդն ալ, իր կարգին հայրական բնազդներուն ուժգին զարթումը կը զգար իր մէջ: Նեղս մտնելուն պէս, կ'առնէր մանուկը տոնտուրն ձեռքէն եւ գրկին մէջ կը սեղմէր գոյն գորովանքով, համբոյր – ներու տակ ծածկելով անոր այտերը:

Օր մը, Մալվինէ, որ Վահէին այդ սըր – տագին գորովանքներէն չատ չէր ախոր – ժեր, վախնալով որ անոնք Բենիամինի ուշադրութիւնը կը գրաւեն, ըսաւ երիտա – սարդին.

«Իզվեստիա» անգամ մը ցոյց տալով չա – րիքին խորութիւնը, կը գրէր թէ երկրա – գործական վարչութիւն մը վերջին չորս ամսուան ընթացքին 5000 ուղեցոյց պրկեց, այսինքն օրական 40 հատ: Մոլ – տավիոյ նախարարութիւնը երկու ամ – ուան մէջ 278 շրջաբերական պրկեց մե – քենաշարժ արօրներու կայանները: Շատ մը կազմակերպութեանց մէջ կը կատարեն աշխատանքը, սակայն արձանագրելով միայն շրջաբերականները: Դիւանակա – լութեան այս տենդով վարակուած են գրեթէ բոլոր շրջանները: Կոլխոզներու նախագահները պաշարուած են թուղթե – րու դէզերով եւ իրենց լաւագոյն ժամա – նակը կը վատնեն շրջաններու կեդրոննե – րը երթալով եւ բացատրութիւններ պա – հանջելով շրջաբերականներու մասին, ժողովի հրաւիրելով կոլխոզականները, գործադրելու համար վերէն եկած հրա – մանները:

Միայն թուղթերու չափազանցութիւնը եւ վարչական դանդաղութիւնը չէ որ կը մեղադրէ Խրուշչեւը: Ան իր տեղեկա – գիրներուն մէջ կը մատնանշէ նաեւ կեդ – րոնացման չարիքները:

Վերջին տարիները բազմաթիւ կեդրոնա – կան վարչութիւններ համախմբուեցան Մոսկուայի մէջ: Վերջերս նախարարա – կան խորհուրդը կը մեղադրէր անունդի ճարտարարուեստի նախարարութիւնը թէ Մոսկուայի մէջ հաստատուած էր Հարա – ւի եւ Հիւսիսի ձկնեղէնի աւազաններուն տեսչութիւնը: «Քարաքիւլ»ի արտադրու – թեամբ զբաղող սովխոզներու մեծ մասը կը գտնուին Ուզպէկիստանի, Թուրքմէ – նիստանի, Տաճկաստանի եւ Ղազախս – տանի մէջ. բայց անոնց կեդրոնական տպատարկութիւնը հաստատուած է Մոս – կուայի մէջ: Աբեւմտեան Սիպերիոյ եւ Ծայր. Արեւելքի սովխոզներու վարչու – թիւններն ալ հաստատուած են Մոսկուա – յի մէջ: Եթէ Նովոսիպիրսքի եւ Իրքուց – քի մէջ հաստատուած ըլլային, աւելի դիւրին պիտի ըլլար սովխոզներու այցը, կ'ըսէ Խրուշչեւ:

Ընդհ. քարտուղարին գլխաւոր նպա – տակն է դեղչել պաշտօնէութեան թիւը եւ իրարու մօտեցնել արտադրութեան կեդ – րոնը վարչութեանց հետ: Ասոր համար պէտք է ազատ միջոցներ ձեռք առնել: Արդէն այս տարուընէ սկսեալ լրջօրէն մաքրատրծել վարչական մեքենան, եւ հրապարակաւ մեղադրեց մինչեւ իսկ բարձր պաշտօնատարները, մասնաւորա – բար երկրագործական նախարարը: Եթէ չյաջողէր զգալապէս աւելցնել երկրա – գործական արտադրութիւնը, կառավա – րութիւնը պիտի ստիպուէր չկատարել իր խոստումը, լրջօրէն բարելաւելով իր ճա – կատագիրը գալիք երկու–երեք տարուան ընթացքին:

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՏՒՐՈՒՆԻ.— Ֆրէզնոյի մէջ յուլիս 8ին մեռած է ընկերը Հայկ Գոհարեան, 62 տա – րեկան: Ծնած էր Պիթլիս: Կը գործակցէր Կիլիկիոյ չրջանի Հայկ. Լեգէոնին եւ խիստ օգտակար ծառայութիւն կը մա – տուցանէ տեղւոյն հայ բեկորներուն: Շատ կանուխէն անդամակցած է Հ. Ց. Դաշնակցութեան:

× Տիթրոյթի մէջ յուլիս 5ին մեռած է Տիգրան Մուրատեան: Ծնած էր Խար – բերդ 1904ին: Երիտասարդ դաշնակցա – կաններու ղեկավար դէմքերէն մէկն էր, գործօն անդամ Տիթրոյթի «Ազատա – մարտ» կոմիտէին: Իր չանքերուն չնորհիւ է որ Տիթրոյթի ակումբը ձեւ ու մարմին առաւ:

ԾՆՂԱՑԻ ԱՄԻՆԷՆ ՄԵԾ գործարանը Ամերիկայի մէջ՝ կը պատկանի Աւետիս Զիլճեան: Ան գաղթելքը ժառանգած է 1623էն ի վեր: Այս թուականին (Պոլիս) Ա – ւետիս անուն արհեստաւոր մը երբ կարգ մը մեռաղներ խառնելով ոսկի կ'ուզէր ձեռք բերել, դեղին գոյնով խառնուրդ մը երեւան եկաւ, եւ այնուհետեւ Զիլճեան ընտանիքին ծնդղանները ոսկիի համարժէք եղան: Ցարդ աշխարհի մէջ ոչ ոք կրցած է այս ապրանքը պատրաստել: Պղինձը, անագը եւ արծաթը իրարու խառնել վտանգաւոր գործողութիւն մըն է: Այս – պէս է որ Մեքսիկայի մէջ Զիլճեան ըն – տանիքէն մէկ անդամը, որ իրաւունք չունէր ժառանգելու գաղանիքը, գործա – րան մը բացած ատեն առաջին իսկ փոր – ձին ահարկու պայթիւն մը պինք օդը հա – նած է: Ծնդղանները որքան հինանան, այն – քան կ'արժեւորուին: Երեկէն մէկ տարի առաք կը ծախեն: Աւետիս Զիլճեան կ'ըսէ թէ իր ընտանեկան գաղանիքը ոչ մէկ կնոջ յայտնած է: Այսօր ալ չեն թողուր որ Զիլճեանի ամերիկացի կինը գործարան մանէ:

Պ. ՀԱՅԿԱԶ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ (Պոլիս) Պէրպէրեան գպրոցի նախկին աշակերտ – ներէն, որոշած է իր անձնական ծախքով հրատարակել Շ. Պէրպէրեանի յօրինած կարգ մը երգերը: Այդ երգերու նիւթերը առնուած են Վարուժանի, Թէքէեանի, Մեծարենցի ընտիր քերթուածներէն:

ՆԱՄԱԿՆԵՐ «ՅԱՌԱՋ»Ի

ՍԷՆ ԼՈՒԻ (Մարսէյլ).— Կեցցէ Հ. Ց. Դաշնակցութիւնը Խանասորի տարեդար – ձին տօնակատարութեան առթիւ:

Ինչպէս ամէն տարի, այս տարի եւս ներկայ էի: Այս անգամ աւելի փայլուն էր, քանի մը հազար ժողովուրդով:

Նոյն օրը մեր թաղէն (Սէն Լուի) գրե – թէ մէկ ընտանիք տունը չէր մնացած: Տարիներէ ի վեր իրար չտեսնողներ իրար դէմ: Այս առթիւ կ'արժէ յիշել թէ Դաշնակցութիւնը միակ կուսակցութիւնն է որ պատնէշի վրայ կանգնած կը չա – րունակէ իր պայքարը. իսկ ի՞նչ կը խոր – հի Ս. Դ. Հնչակեան կուսակցութիւնը, ինչո՞ւ չի տօներ իր հերոսներու պատմա – կան տարեդարձները, օրինակ՝ Քառն կախաղաններէն, Վանիկներ, Գեղամներ, Աչըզպաչեաններ, Փարամազներ եւ ու – րիշներ արժանի չե՞ն ոգեկոչումի:

Նախկին Ս. Դ. Հնչակեան՝
Վահրամ Փափազեան

Ո՞ՒՐ Կ'ԵՐԹԱՆ, ԻՆՉՈ՞Ւ Կ'ԵՐԹԱՆ

★

ԽՄԲ.— Գահիրէի մեր պաշտօնակիցը, «Ցուսաբեր» հետեւեալ խորհրդածու – թիւնները կ'ընէ դպրոցական տարեշրջա – նի փակման առթիւ, կարգ մը թուանշան – ներով.

Մեր 7 օդոստ.ի խմբագրականով, անդրադառնալէ եաք այն հարցին, թէ մեր երեք տղայոց վարժարաններու մանկապարտէզները աւարտող 73, 60 կամ 78 փոքրիկներէն միայն ութը կամ ինը կը լրացնեն բարձրագոյն նախակըր – թարանի բաժինը, կը հարցնէինք. — Ո՞ւր կ'երթան, ի՞նչ կ'ըլլան մնացած 64 կամ 70 հոգին:

Հարցումը մէկ պատասխան ունի միայն .— *Օտար վարժարան կ'երթան 90 առ հարիւր համեմատութեամբ: Անշուշտ կ'երթան իրենց ուսումը չարունակելու օտար վարժարաններու մէջ, երբ մենք ալ ունինք համապատիճան կարգեր, դէթ մին – չեւ բարձրագոյն նախակրթարան:*

Ինչո՞ւ կ'երթան: Կը պատասխանենք. — *Մոռնալու համար իրենց սորված քիչ մը հայերէնն իսկ, որ չուկային մէջ չանցնիր:*

Այս կորուստը—որովհետեւ իրական կո – րուստ մըն է ասիկա,—մեր տղաքը այլեւս երբեք պիտի չկրնան վերադարձնել իրենց ամբողջ կեանքի ընթացքին:

Մանկապարտէզով լեզու չի պահուիր:

Նախակրթարանով գրականութիւն չի մշակուիր:

Պատկերը աւելի ցայտուն դարձնելու համար, իսօսինք թիւերու լեզուով:

Պօղոսեան վարժարանը ունի 531 աշա – կերտ (266 մանչ, 265 աղջիկ), Նուպար – եան վարժարանը՝ 396 աշակերտ (ենթա – դրաբար 200 մանչ, 196 աղջիկ), Գա – լուստեան վարժարանը՝ 697 աշակերտ (362 մանչ, 335 աղջիկ), ընդհանուր դու – մար՝ 1624:

Սակայն այս հաշուին մէջ չի մտներ Մխիթարեան եւ Անարատ Յղութեան Քոյրերու վարժարանները յաճախող հայ աշակերտներու թիւը, չուրջ 450–500 հո – գի, ընդամէնը ուրեմն 2074 կամ 2124:

Արդ, եղիպտահայ գաղութի թուաքա – նակն է չուրջ 40·000: Եթէ միայն տասը առ հարիւր հաշուենք աշակերտներու թի – ւը մեր ընդհանուր քանակին վրայ, պէտք է ունենայինք ՉՈՐՍ ՀԱԶԱՐ աշակերտ մեր վարժարաններուն մէջ. ունինք մի – այն 2074 կամ 2124: Ո՞ւր են մնացեալ 1876 կամ 1926 հոգին: Կը պատասխանենք գրեթէալ.— Օտար վարժարան կ'երթան:

Չեղչենք այս ընդհանուր դատաստանէն լի – ակ, գոլէժ կամ համալսարան գացող մեր աշակերտներուն թիւը, չուրջ երկու հա – րիւր հոգի. անդին կը մնան միշտ 1700 – 1750 հայ տղաք, որոնք կամ բնաւ հայ գպրոցի երես չեն տեսներ եւ կամ կէս կը ձգեն գոյն եւ օտար վարժարան կը յա – ճախեն, երբ մենք այդ վարժարաններուն համապատիճան կարգեր ունինք (իսկ լիսէ, գոլէժ կամ համալսարան չունինք):

Այս 1700 – 1750 հայ տղաքը գրեթէ կորուսած տարը են մեր ազգին, մեր լեզ – ուին, մեր գրականութեան, մեր մշակոյ – թին համար:

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ՆԻՒ ԵՈՐՔ, 8 օգոստ.— Սիրելի «Ցա – ռաջ», ձեր ապրիլ 10ի թիւին մէջ «Գա – ղութէ Գաղութ» գլուխին տակ կարդացի. — «Կոմիտասի կեանքը» անուն թատերա – գրութիւն մը գրած է Էլի Խըմէթեան, հինգ գործողութեամբ, եւայլն:

Այս առթիւ քանի մը ճշդումներ եւ հաստատումներ: Նախ ըսեմ որ բոլորո – վին անճիշդ է Է. Խ.ի վերագրել «Կոմի – տասի կեանքը» թատերախաղը: Տարա – կուսողներուն կը յանձնարարեմ կարդալ «Հայրենիք» ամսագրի 1939 տարուան մարտի եւ ապրիլի թիւերը, ուր յայտ – նուած է բուն հեղինակը, ծանօթ դերա – սան Մ. Մարութեան: Որքան կրցայ տեղեկանալ, Մ. Մ. չհասած է նաեւ նոյն տարուան «Հայրենիք»ի մրցանակը, 25 տոլար, իրրեւ վարձատրութիւն լաւա – գոյն թատերախաղը գրողին:

Ուրեմն, երեւան կուգայ որ Է. Խ. իւ – րացուցած է դերասան Մ. Մարութեանի «Կոմիտաս» թատերախաղը, քանի մը տե – ղեր այլափոխելով, այլանդակելով ոճն ու լեզուն:

Ինչպէս կը հաստատէր «Հայրենիք» օ – րաթերթի մարտ ամսուան 14 թիւ թեր – թին մէջ (եթէ չեմ սխալիր), Ա. Բ., ուր ի միջի այլոց գրած էր — «Կոմիտասը կը կարօտի ամբողջական վերակազմումի, թէ իրրեւ խաղ, թէ իրրեւ հոգեբանական պատկերացում եւ թէ իրրեւ լեզու ու բե – մադրութիւն»:

Իսկ «Ալիք»ի մէջ (Թեհրան) Թղթակիցը Ն. Ց. կը նկարագրէ «Կոմիտաս»ի բեմա – դրութիւնը Ահիազամ, փետր. 18ին: յիշելով Մարութեանի անունը («Ալիք» 21 մարտ):

Պուէնոս–Այրէսի «Արմենիա»ն խմբա – գրականի մէջ անդրադառնալով այսպիսի արարքներու, իրաւամբ դիտել կուտայ. «Կը թուի թէ բանապղծութեան դիմող անձեր, մատնուած են կատարեալ սո – վի, ուստի կը փորձեն ուրիշներու փե – տուրներով զարդարուիլ: Բանապղ – ղութիւնը գրական բարքերու անկում կը նշանակէ» եւայլն: Զերկարեմ: Հակգո – պին այնքանն ալ կը բաւէ:

Դ.ազար Յ. Մերկեան

1876 կամ 1926 հոգին: Կը պատասխանենք գրեթէալ.— Օտար վարժարան կ'երթան:

Չեղչենք այս ընդհանուր դատաստանէն լի – ակ, գոլէժ կամ համալսարան գացող մեր աշակերտներուն թիւը, չուրջ երկու հա – րիւր հոգի. անդին կը մնան միշտ 1700 – 1750 հայ տղաք, որոնք կամ բնաւ հայ գպրոցի երես չեն տեսներ եւ կամ կէս կը ձգեն գոյն եւ օտար վարժարան կը յա – ճախեն, երբ մենք այդ վարժարաններուն համապատիճան կարգեր ունինք (իսկ լիսէ, գոլէժ կամ համալսարան չունինք):

Այս 1700 – 1750 հայ տղաքը գրեթէ կորուսած տարը են մեր ազգին, մեր լեզ – ուին, մեր գրականութեան, մեր մշակոյ – թին համար:

— *Վահէ, Բենիամինի միամտութեանը վրայ որքան ալ վստահ ըլլաս, զգուշացիր անոր կասկածները արթնցնելէ. գոնէ ա – նոր ներկայութեանը չատ մի սիրեր պղտիկը...*

Վահէ; որ հիմակ այդ ընտանիքին մէջ աւելի չատ իրաւունքներ ունենալ կը կարծեր քան Բենիամին, որուն դիրքին դժբախտ ծիծաղելիութիւնը ամէն օր կը հաստատուէր, ամէն առթիւ, ըսաւ.

— *Մալվին, քաղի հետ՝ այս էակին տէրը ես եմ. արդէն տես, ամբողջովին իմ պատկերս է. աշխարհիս վրայ մարդ ա – պուշ ըլլալու է որ այս էակը Բենիամինին վերագրէ: Հետեւաբար չեմ կրնար չսիրել զայն. ձեռքս չէ:*

— *Զգուշացիր, Վահէ, զգուշացիր, կը կրկնէր Մալվինէ:*

Սարսիս ազգի զուշակութիւնը իրա – կանանալէ հեռու, փոքրիկ Բարսեղեանին աչուրները երթալով չեշտօրէն կը լրթա – նային, ճիշդ նայելով այնպէս ինչպէս կը նայէր Վահէ:

Անգամ մը, Բենիամին, աչքերու այս տարօրինակ նմանութեան սպէս բացա – ատրութիւն մը տուաւ, ամէնուն ներկա – յութեանը.

— *Կինս յղութեան ամբողջ շրջանին մէջ Վահէին կապոյտ աչուրները յաճախ տեսնելով՝ մեր զաւակին վրայ ազդեց. այո, ասիկա բնախօսական բան մըն է. չատ տարի առաջ ես այս մասին մեծ հե – տինակի մը վկայութիւնը կարդացած եմ:*

— *Հապա կապտաչուխ սա մանկիկնե – րուն պատկերնե՞րը, վրայ բերաւ Սոֆիկ հանկարծ, որուն սիրտը զղջի սարսափի մէջ էր, կը կարծէք որ անոնք ալ չե՞ն ազդեր պզտիկին վրայ:*

— *Անշուշտ, անշուշտ, վաւերացուց Բենիամին, որ, հակառակ իր զարկին կա – պոյտ աչուրներուն կապոյտ գոյնին ար – դարացմանը համար մէկդիւրաւած բոլոր այս բարոյական եւ բնախօսական պատ – ճառաբանութիւններուն, կը նեղուէր այդ գոյնէն, հակառակ անոր քաղցրութեանը եւ զեղեցկութեանը:*

Ականջին մէջ երբեմն կը հնչէր, աւե – տարանական ճշմարտութեան մը պէս, Սաղմոսին սա չատ սովորական խօսքը.

«Որդի հարազատ գնմանութիւն հօր բերէ»:

— *Բայց ասիկա ալ յիմար խօսք է, կ'ա – ւելցնէր ինքնիրեն. ամէն զաւակ անպատ – ճառ հօ՞րը կը նմանի:*

Օտար եւ անկաչառ վկայութիւններ եր – բեմն կուգային խեղճ Բենիամինի ինքնա – մխիթարութիւնները մէկ հարուածով ցրուելու:

Այսպէս, երբ անգամ մը, ինք, Վահէն եւ Մալվինէ կը պատէին Թագսիմի պար – տէզը, մանկիկը ատամուն դիրկը, Բար – սեղեանին նախկին բարեկամներէն մէկը հանդիպեցաւ. ճիշդ այն Մարտիկեանը, որուն հետ այնքան կոշտաբար վարուեր էր Բենիամին՝ հոդ այդ պարտէզին մէջ իր հոգեկան տագնապներուն էն առաջին

— *Ուրախ եմ, ըսաւ Մարտիկեան, զքեզ գուարթ տեսնելուս, կը յիշե՞ս այն իրի – կունը, հոս, սըտեղը, գիս յուսահատ ան – ցուցիր:*

— *Կը յիշեմ, պատասխանեց Բենիամին խնդալով. բայց այն ատեն գաւակ չու – նէի, Մարտիկեան,*

— *Զաւա՞կ:*

— *Այո, ահաւասիկ:*

Մարդը զարմաւ եաին ու տեսաւ ստըն – տուն որ կը չանար քալելցնել մանկիկ մը, անոր ձեռքէն բռնած:

— *Ո՞ւիզ է, հարցուց Մարտիկեան:*

— *Այո, ըսաւ Բենիամին վստահ չեչ – տուք մը:*

— *Զարմանալի բան, վրայ բերաւ Մար – գը՝ մանկիկին այտը չոյելով, Բարսեղ – եան, մանչդ քեզի չէ եղեր: Զնայի՞ս աչ – քերուն:*

Քայլ մը անդին Վահէ եւ Մալվինէ կե – ցած կը դիտէին եւ մտիկ կ'ընէին:

— *Բնութեան մէկ պաղանիքն է ասիկա, ըսաւ Բենիամին:*

— *Գաղտնիքը կամ կատակը, աւելցուց Մարտիկեան ժպտելով:*

Բենիամին, որ այդ նիւթէն չատ չէր ա – խորժեր, իր բարեկամին ներկայացուց Վահէն: Ծանօթացութիւնը փոխուեցաւ:

Յանկարծ, Մարտիկեան, որ նորէն սկսած էր չոյել մանկիկին այտերը, ըսաւ Վահէին երեսը նայելով.

ԵՐՈՒԱՆԴ ՍՐՄԱՔԷՇԽԱՆԼԵԱՆ

ԿԱՐՄԻՐՆԵՐԸ ՕՐԷՆՔԷ ԴՈՒՐՍ

ԱՁՋԸՆՀԱՒՈՒԼՔ ՍՏՈՐԱԳՐԵՑ ՆՈՐ ՈՐՈՇՈՒՄԸ

Մ. Նահանգներու նախագահը օգոստ. 24ին առորագրեց այն օրէնքը որ ապօրէն կը հռչակէ համայնավար կուսակցութիւնը: Ապա հետեւեալ յայտարարութիւնը կարդաց հեռապատկերի առջեւ (Թելեվիզիոն).

— «Ամերիկեան ժողովուրդը վճռած է իր ծոցէն վանել այն կազմակերպութիւնները որոնք երեւութապէս քաղաքական կուսակցութիւններ ձեւանալով հանդերձ, իրականին մէջ ուրիշ նպատակ չունին եթէ ոչ բռնութեամբ եւ դիմել ուժով քանդել մեր վարչաձեւը: Բայց եւ այնպէս ամերիկեան ժողովուրդը կ'ուզէ գործել արդար միջոցներով, համաձայն մեր Սահմանադրութեան: Ան կ'ըմբռնէ թէ ուրիշ որ եւ է միջոց պիտի վնասէ անմեղներուն, ինչպէս եւ յանցաւորներուն եւ կրնայ ի վերջոյ այլափոխել մեր դատական կարգուսարքը: Նոր օրէնքը խմբագրուած է այդ ոգիով եւ այդ նպատակով»:

Նախագահը միեւնոյն ատեն հաղորդեց թէ պիտի առորագրէ ուրիշ օրէնք մը, որով հպատակութենէ կը զրկուին այն Ամերիկացիները որ դաւեր կը սարքեն, տապալելու համար կառավարութիւնը դիմելով ուժով կամ բռնութեամբ. երրորդ օրէնք մը որ մահապատիժ կը սրամադրէ խաղաղութեան ատեն կատարուած լրբութեան, եւ վերջապէս չորրորդ օրէնք մը, հանդստեան թոշակէ զրկելու համար այն պաշտօնեաները որոնք յանցաւոր կը համարուին կարգ մը ոճիրներով:

ՊՐԱԶԻԼԻՈՅ ՆԱԽԱԳԱՀԸ ԱՆՁՆԱՍՊԱՆ

Պրազիլիոյ Հանրապետութեան նախագահը, Վարկաս, 71 տարեկան, անձնասպան եղաւ օգոստ. 24ին, զնդակ մը պարպելով սրտին: Այս անձնասպանութեամբ կը վերջանայ տաղնապալի շրջան մը որ կը տեւէր 25 տարիէ ի վեր:

Անձնասպանը երկտող մը ձգած է ուր կ'ըսէ.— «Մահս կը կտակեմ իմ թշնամիներուս տեղեւութեան: Կը ցաւիմ որ չկրցայ կատարել ինչ որ կրնայի յօգուտ խոնարհներուն»: Ըստ Սահմանադրութեան իրեն յաջորդեց փոխ – նախագահը Եոհաննօ Կաֆէ, որ անմիջապէս կոչ մը ուղղեց ժողովուրդին, հանդարտութեան յորդոր կարդալով:

Բանակին վարիչները Վարկասի հրաժարումը կը պահանջէին ուժգնօրէն: Անձնասպանութիւնը տեղի ունեցաւ հրաժարումէն չորս ժամ ետքը: Տաղնապը ծագած էր օդանային հրամանատար Ռուբենս Վազի սպանութեան առթիւ, որ կը վերագրուէր նախագահին անձնապահ դունդի անդամներուն: Կ'ըսուի թէ դաւադիրները որոշած էին սպաննել ոչ թէ հրամանատարը, այլ Քարլոս Լասերտա անուն լրագրող մը, որ միշտ կը քննադատէր կառավարութիւնը եւ որ հրամանատարին հետ էր, երբ մահափորձը կատարուեցաւ, փողոցին մէջ:

Անձնասպանութեան հետեւանքով բուռն ցոյցեր տեղի ունեցան Ռիօ – տը – Եանէյրոյի մէջ: Ցուցարարները ընդդիմադիր թերթերի մը խմբագրատունը մտնելով, քարկոծեցին չէնքը եւ Լասերտայի պլուխը պահանջեցին (ամբաստանեալ խմբագրապետը): Դաւառի մէջ ալ խռովութիւններ ծագեցան: Ամբոխը հրկիզեց երկու թերթերու խմբագրատունները: Ոստիկանութիւնը կրակ բացաւ ցուցարարներուն վրայ: Պելօ – Հորիզոնթէ քաղաքին մէջ ցուցարարները յարձակեցան ամերիկեան հիւպատոսարանին վրայ, պղտուելով անձնասպան նախագահինկատակցէն, ուր կ'ըսէ թէ «միջազգային ուժեր» ցցուեցան իր քաղաքականութեան դէմ: Ցուցարարները ջարդուփշուր ըրին հիւպատոսարանին կարասիները եւ պատուհին բոմբա – թիւ փաստաթուղթեր:

Խռովութիւնները փակուած են գլխաւոր քաղաքներուն մէջ: Ոստիկանութիւնը կը պաշտպանէ հանրային չէնքերը:

.....

ԱՆՁՐԵՒԸ եւ ցուրտը կը չարունակուին Փարիզի եւ ամբողջ Ֆրանսայի մէջ: Թերթերը «հոտած ամառ» կը կոչեն այս եղանակը, որ գեռ պիտի չարունակուի, կ'ըսեն: Ջիւն կը տեղայ Պիրենեան լեռնէրուն մէջ: Անգլիայէն, Գերմանիայէն, Պելժիայէն եւ Իտալիայէն ալ փոթորիկներու եւ ալեկոծմանէրու լուրեր կը հասնին:

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Արձանագրութիւնները բացուած են 1954 1955 ուսումնական տարեշրջանի համար: Կը խնդրուի բոլոր հայ ծնողներէն, որոնք կը փափաքին ազգային այս դարաւոր հաստատութեան մէջ տպահովել իրենց զաւակներուն առհմային եւ ֆրանսական կրթութիւնը, օր առաջ, դիմել տեսչութեան, արձանագրութեան համար:

Մուրատեան վարժարանի այցելութիւնները՝ Շաբաթ եւ երկուշաբթի օրերը եւ ժամադրութեամբ:

Direction Collège Arménien
26, Rue Troyon - Sèvres (S. O.)
Tél. : OBS. 18-28

Հ. Կ. Խաչէն (Օգն. Մարմին).—Շնորհակալութեամբ ստացանք հազար ֆրանք Լեւոն Մոզեանէ, փոխան ծաղկեպսակի, սիրելի Եսթեր Տամլամեանի մահուան առթիւ:

× Օգնութեան Մարմնի արձակուրդի կայանը պիտի փակուի յառաջիկայ երկուշաբթի, 6 սեպտ.ին: Նոյն օրը պիտի վերադառնան օդափոխութեան Բ. խումբի մանուկները: Հետեւաբար, ծնողնէրը պէտք է մեր կեդրոնը (15 ռիւ ժան Կուժոն) ըլլան, սեպտ. 6ին, կէսօրէ ետք ժամը 6ին, դիմաւորելու համար իրենց զաւակները:

երաժշտապետ Լ. ՃԷՐԱՀԵԱՆԻ
«ԱՌՋԵՌՆ ՏՕՆԱԿԱՐԳ»Ը

Որ կը պարունակէ դիւերային, առաւտեան եւ Ս. Պատարագի երգեցողութիւնները, հինգ տաղաւարներու, Տեառնընդառաջի, Մեծ Պահոց կիրակիներու, Շաբաթ երեկոներու, Խաղաղականի եւ – կեսգիի եւ հանդստեան չարականները՝ հանդերձ ծանօթութեամբ: Անհրաժեշտ առաջնորդ մը եկեղեցականներու եւ աշխարհականներու: Իր տեսակին մէջ ան – նախընթաց մատեան:

Գինն՝ 500 ֆր. Թղթատարի ծախքով 55 ֆրանք: Ճանճնարարութիւնք կանխիկ վճարումով: Դիմել՝

Levon Djérahian
32 bis, Bld. des Fauvettes
Beaumont-Marseille.

ՁԵՐ ԼԱՒԱԳՈՅՆ ՃԱՇԱՐԱՆԸ

Լ Ի Լ Ա - Ն Է

Համեղ, մաքուր եւ մատչելի
24, Rue St. Lazare, PARIS
Métro N. D. de Lorette ou Trinité.
Շաբաթ, կիրակի եւ երկուշաբթի իրիկուններ արեւելեան նուագ:

ԳՐԱՏՈՒՆ Մ. ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

★

46, Rue Richer, Paris (9).
Tél.: PROvence 64-90
C. C. P. Paris 3630-66

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Սիամանթօ, ամբողջական գործե, Գահիրէ 1954, դին՝ 1500 ֆրանք:

Գ. Թագուրեան, Գորշ Գայլը կատղեր էր, 1915 (վկայութիւններ եւսպաւորու – թիւններ), Գահիրէ 1953, 700 ֆրանք: Սարգիս Խ. Տէօվլէթեան, Ցուչեր Շապին Գարահիսարէն, Փարիզ 1954, 500 ֆրանք: Վ. Թէֆէեան, Հատընտիր, Պէյրութ 1954 300 ֆր.: Հ. Աճառեան Քննութիւն Առաւելի բարբառի, Երեւան 1953, 600ֆր.: Ն. Զարեան Ուղեգրութիւններ, Երեւան, 1953, 500 ֆր.: Ստ. Տ. Մելիք-Բախշեան Պաւղիկեան չարժումը Հայաստանում, Երեւան 1953, 600 ֆր.: Ծաղկաբաղ շարականաց, երգոց եւ աղօթից, հանդերձ աշխարհաբար թարգմանութեամբ, Երուսաղէմ, 1952, 800 ֆր.: Ա. Գրաճեան, Մանուկներու բեմը (արուեստանոցներ, մենախօսութիւններ, մանկական թատրերգութիւններ), Պէյրութ, 1954, պատկերազարդ 1200 ֆր.: Պ. Պ. Ադեմեան, Առաճեան բառարան, Անգլ. – Հայ, Պէյրութ 1953, 1300 ֆր.: Ս. Գափամաճեան Հայ – Հայ բառարան (նոր տպագրութիւն) կազմուած՝ 4000, անկազմ՝ պրակներով՝ 3000 ֆր., Պէյրութ 1954: Եղիա Տէմիրճիպաշեան (Արձակներ, նամակներ, քերթուածներ) Հրատ. Հ. Գ. Բ.ի, մատենաշար թիւ 18, էջ 480, 1000 ֆր., Ամերիկա՝ 3·50 տոլար, Փարիզ 1955: Ծատուր Պէրպէրեան, Առաջին ճամբան, Փարիզ 1955, 350 ֆր.:

Դպրոցական վերամուտի առթիւ փնտռեցէք Աբարատ դասագիրքերին չարքը: Ա. հատոր այբենարան 100 ֆր., Բ. դիրք 200 ֆր., Գ. դիրք 300 ֆր.: Հեղինակ՝ Մկրտիչ Պարսամեան, ինչպէս նաեւ բառարանները, քերականութեան դիրքեր եւլն:

Փափաքողներուն կը ղրկուի զրացան – կը:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Համաչարսանճափ Հայր. Միութեան Լիոնի մասնաճիւղին տարեկան ղաչառահանդէսը տեղի կ'ունենայ այս կիրակի, առաւօտեան մինչեւ երեկոյ, Տեսին, Պ. Նազարի ընդարձակ պարտէզին մէջ: Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ: Սիրով կը հրաւիրուի Լիոնի եւ Տեսինի հայութիւնը:

Անձրեւի պարագային հանդէսը կը յետաձգուի:

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

ՄԱՐՍԻԼ.—Հ. Ց. Դ. Պոմոնի «Զաւարեան» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ ժամը 5ին 21ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Տէր եւ տիկին տոքթ. Քիւթիւկեան (Տր. Կիւլիկեան) շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, գրաւոր եւ հեռախօսով ցաւակցութիւն յայտնեցին բժիշկին պատահած արկածին առթիւ:

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Վճարումները դիւրացնելու համար կը խնդրենք մեր բաժանորդներէն դիմել հետեւեալ հասցէներուն.—

ԱՆԻԷՌ, ՔՈԼՈՄԲ – ՊՈՒԱ-ՔՈԼՈՄԲ.— Ընկերներ Ցակոբ Հիսայեանի եւ Արամ Աւետիսեանի:

ԻՍԻ. ԵՒ ՄԷՕՏՕՆ.— Ընկերներ երուանդ Ատամալեանի, Նշան Դարբինեան կամ արեւարաւապետ Զատիկեանի:

ԱՒՆՈՒՎԻԼ – ՍԱՒՍԵԼ.— Ընկերներ Արփիար Մարտիրոսեանի եւ կարօ Երանեանի:

ԱՆՆԷՆ – ՄՈՆՄՈՐԱՆՍԻ.— Ընկեր Սահակ Տէր Թովմասեանի:

ԱԼՖՈՐՎԻԼ. — Ընկեր Բարթող Փափազեանի:

ՇԱԻԻԼ – ՎԻՐՈՖԼԷ.— Ընկեր Գրիգոր Կիւլեանի:

ՊԱՆԵՕ – ՔԱՇԱՆ.— Ընկերներ Ներսէս Տակառեանի կամ Բարթամ Պապամաճեանի:

ՍԵՒՐԱՆ.— Պ. Խոյեանի:

Կանխայայտ շնորհակալութեամբ՝
ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՄՕՏ

ԿՐ ԳՏՆՈՒԻՆ ՀԵՏԵՒԵԱԼ ԳԻՐՔԵՐԸ.—

ՌՈՒԲԷՆԻ ԳՈՒՇԵՐԸ, 7 հատոր: Գինն 6000 ֆրանք:

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ – ՆԵՐ (Ն. Ադոնց), դին 1000 ֆրանք:

ԳՐԻԳՈՐ ՆԱՐԵԿԱՑԻ, (ֆրանսերէնի թարգմանեց Լիւք Անտէ Մարսէլ, ուրիշ ժողովրդական բանաստեղծութիւններով): Գին 1000 ֆրանք:

Կ. ՍԱՄՈՒՆԻԻ «Պատմութիւն Արեւմտահայ արդի Գրականութեան» Գին 800 ֆր.:

Թղթատարի ծախքը գնողին վրայ:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

Հայ զպրոցներուն եւ ընտանիքներուն կողմէ փնտռուած դիրք մը, Արմենակ Գրաճեանի (Ա. Մանկասէր)

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ԲԵՄԸ

Պատկերազարդ հատոր մը, որ կը պարունակէ մանկական նոր արտասանութիւններ, ձայնագրեալ երգեր, մենախօսութիւններ, օփերէթներ, տրամախօսութիւններ, առակներ, զաւեշտներ և պատմուածքներ:

350 մեծադիր էջ, գունաւոր պատկերներով, ընտիր թուղթի վրայ:

Գինն՝ Սուրիա եւ Լիբանան 8 լիր. ոսկի: Արտասահման՝ երեք տոլար:

Հասցէ.—
Arménak Kradjian, 11, Rue Kheder
Nor-Hadjine, Beyrouth (Liban)

ԴՊՐՈՑԱՍԻՐԻ խնամակալութիւնը կը յայտնէ պաշտօնապէս, որ աշակերտաւորութեան ընդունելութեան արձանագրութիւնները բացուած են արդէն: Ծնողները կ'ընդունուին երեքշաբթի, հինգշաբթի եւ շաբաթ օրերը, մինչեւ կէս օր:

Դիմել վարժարանը, Ռէնսի, 1 Պուլվ. տիւ Նօռ, էկլիզ Փանթէնէն 146 թիւ հանրակառք առնելով:

Le Dome Ararat

Chez « SOUREN »

Նիսի լաւագոյն ճաշարան – պար եւ ջրաուազներէն է

1, Avenue Thiers, NICE
Tél. : 890-38

Օղի, ալանդներներ, խորոված, եւ ձեր փնտռած բոլոր համադամ կերակուրները:

Անպայման անգամ մը փորձեցէք ձեր արձակուրդի միջոցին:

- Imp. Araxes 46, rue Richer. Paris

ԵՒՐՈՊԱՑԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԳՐԱՏՈՒՆԸ

ԳՐԱՏՈՒՆ ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

Հայագիտական եւ արեւելագիտական գրքեր ամէն լեզուով
ՀԱՑԹԱՑԹԻՔ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ, ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԵՒ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԿԱՐԵՒՈՐ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ԵՒ ՄԵԾ ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆՆԵՐՈՒ

Librairie Orientale H. SAMUELIAN
51, Rue Monsieur - le - Prince Paris (6e)
Tél. Dan. 88-65 Chèque Postal Paris 1278-35
Բոլոր ապպրաւիմները կը գործադրուին օրը օրին
Մամուլի տակ է հայերէն գրքերու ԸՆԴԱՐՁԱԿ ԳՐԱՑՈՒՑԱԿԸ, որ ձրի պիտի ղրկուի փափաքողներու: *Արձանագրուիլ այժմէն:*

MAISON ARDY

— GROS — S. A. R. L. au Cap. 12.000.000 — DEMI - GROS —
Tél. Cen. 14. 11 R.C.Seine 3337021 B.
Tél. Cen. 46.87 C.C.P. Paris, 6401.06

(ՏՆՕՐԷՆ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ)

86-89, RUE DE CLERY, PARIS (2e)

Հաստատութիւնը մասնագէտ է Bonnetterie եւ sous-vêtements ի վերաբերեալ ամէն տեսակի, եւ ունի ֆրանսական մեծագոյն տուներու ապրանքները:

Jil - Polichinelle - DD - Mont d'Ecosse - Le Collègien - Le Chat
J. E. T. - Aviette - Parker Nemausa - Tixolid - Eminence -
Kangourou - Belesta - etc. etc
Caleçon Molletonnés - Le Belier - Le Vosgien - Trimeca etc. etc.
Միշտ տրամադրելի Ա. եւ Բ. կարգի ա պրանք

Rayon spécial de ganterie et de mouffles en laine
pour HOMMES, FEMMES et ENFANTS.-

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél.: PRO. 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R. C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. Հատը 12 ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ
27
ՕԳՈՍՏՈՍ
★
VENDREDI
27 AOUT
1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7455 30e ANNEE | Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2866

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

«ՅԱՊԱՂՈՒՄԸ ՈՃԻՐ Է»

Այս ազդարարութիւնը ուղղած է Լիբանանի Հանրապետութեան Նախագահը, հանդիսաւոր հաւաքոյթի մը առթիւ։

Ինչ անդին պիտի կարդաք մանրամասնութիւնները։

Պ. Ք. Շամուն նախագահական պալատը հրաւիրելով ութսուն հայ ներկայացուցիչներ, յայտարարած է թէ պիտի քանդուին Պէյրութի չարաշուք խրճիթները եւ անոնց տեղ պիտի չինուին մաքուր եւ անոնց տեղ պիտի չինուին մաքուր դաւարի բնակարաններ։

Կառավարութիւնը մշակած է անհրաժեշտ ծրագիրը, եւ ամէն ղեւրութիւն պիտի ընծայէ։

Ուրեմն, կը սպասէ որ Եւրոպայի եւ Ամերիկայի Հայերն ալ յանձնառութիւն ներ առանձնեն, օր առաջ ղլուխ հանելու համար վերաշինութեան գործը։

Այս առաջադրութեամբ, թելադրած է յանձնախումբ մը կազմել, ապահովելու համար հայ ժողովուրդին ազատակցութիւնը։

— «Ամէն յապաղում եւ անուտրբերու – թիւն ոճիր պիտի ըլլայ։ Որոշած ենք յաջողութեամբ գլուխ հանել այս գործը»։

Նախագահին յայտարարութեան պատասխանած է Լիբանանի Հայոց Առաջնորդը, խորին երախտագիտութիւն յայտնելով։

Ցետոյ ժողովականները ձեռնարկած են յանձնախումբի մը կազմութեան։

Այսպէս, ուրեմն, միանգամ քանդիչ պիտի քանդուին այն վատառողջ հիւղակները, ուր հազարաւորներու արեւը կը խաւարի աւելի քան երեսուն տարիէ ի վեր։

Ո՛վ որ Լիբանան այցելած է, դիտէ թէ ինչ քամնելի պատկեր կը ներկայացնեն տարագրութենէն անմիջապէս ետքի հատուած «քէմփ»ները։

Կազմուած՝ թիթեղի, քուրջի եւ թուղթի կտորներէ եւ ուրիշ խառնակոյտ նիւթերէ, այդ հիւղակները որ եւ է տարրերութիւն չունին հասարակ խշտեակներէ։

Անհամար բազմութիւններ, ամբողջ սերունդներ կծկուած են այդ ողբերգուն մէջ, ուր թշուառութիւնը եւ ապականութիւնը առերներ կը գործեն ամէնուն աչքին առջեւ։

Երկրորդ Աշխարհամարտէն առաջ, Ազգերու Դաշնակցութիւնը ձեռնարկած էր պանդխտութեան քանդելու եւ նոր թաղեր չինելու։

Գործը կէս ճամբան մնաց, նիւթական պատճառներով։

Այն ատեն պարագ տեղեկինք հրապարակային կոչ մը ուղղել Պ. Գալուստ Կիւլպէնկեանի, որ ամէն օր Յարաւ կը կարդար, իրրեւ սովորական բաժանորդ։

Մենք ըսինք, մենք յանեցինք։ Եւ կարեւի չեղաւ հարիւր հազար տոլարին ձարել։

Այդ օրէն ի վեր, ականատեսներ, հայ թէ օտար, կը նկարագրեն ողբերգութիւնը, սրտառուչ կոչեր ուղղելով։

Քանի մը տարի առաջ, Բարեգործական գործի անդամուհին, Օր. Լ. Գաթա – կէօվհան էր որ կը հնչեցնէր ահազանգը։

Մեր կարծիքով Բարեգործականը ինք ի վիճակի է առաւելագոյն յանձնառութիւնն ստանձնելու այս գործին մէջ։

Զանազան կտակներ հետաքրքրած ատեն, օր մը օրանց իրենց մտքէն անցաւ թելադրութիւնները ընել, այս ուղղութեամբ։

Դեռ չկտակա՞ն տառուցեալ դրամագլուխներ կուտակելու հիւանդութենէն։

Ցետոյ կան անհատ ունեւորները։ Մինչեւ Արեւելքէն մինչեւ Ամերիկա, Եւրոպա եւ Աֆրիկէ։

Պ. Ք. Շամուն Հարաւ Ամերիկա գացած էր քանի մը ամիս առաջ, եւ անշուշտ իմացաւ թէ որքան Հայեր միլիոններու հետ կը խաղան, Արժանթինի եւ Պրազիլիոյ մէջ։

Այո՛, ոճիր է որեւէ յապաղում։ Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ ԿԸ ԽՕՍԻ 150 ԵՐԵՍՓՈԽԱՆՆԵՐՈՒԱՌՋԵԻ

ՄԻԱՑԵԱԼ ԲԱՆԱԿԻ ԾՐԱԳԻՐԸ ԹԱՂՈՒՄԱԾ ԿԸ ՀԱՄԱՐՈՒԻ

Պ. Մենտէս–Ֆրանս Դէ. օր նիստի հրաւիրելով Ազգ. ժողովին արտաքին գործերու, Ազգ. պաշտպանութեան եւ անդր – ծովեան երկիրներու յանձնախումբերուն անդամները, մօտ 150 հոգի, մանրամասն զեկուցում տուաւ Պրիւսէլի խորհրդաժողովին ձախողման մասին։ Այս առթիւ «Ն. Ե. Հէրըլտ» դիտել կուտայ. — «Եթէ միացեալ բանակի գաղափարը այժմ դիակ մըն է—եւ փարիզի մէջ գրեթէ չկայ մէկը որ իրապէս հաւատայ թէ ուրիշ բան կըրնայ ըլլալ — Պ. Մենտէս–Ֆրանսի կը մնայ վայելուչ թաղումը մը կատարել խորհրդարանին մէջ» առանց ինքն ալ դեղեցման իյնալու»։

Իր զեկուցման ընթացքին, վարչապետը պարզեց այն բոլոր ջանքերը զոր փորձած էր հաշտարար ելքի մը յանգելու համար Փարիզի մէջ. յետոյ խօսեցաւ Պրիւսէլի խորհրդակցութեանց մասին։ Ահաւասիկ իր լուսաբանութեանց ամփոփումը.

— «Մեր ներկայացուցած բանաձեւը անմիջապէս բուռն ընդդիմութեան մը հանդիպեցաւ։ Գլխաւոր առարկութիւնը այն էր թէ առաջարկուած ամէնէն կարեւոր փոփոխութիւնները կը կարօտին լրիւ խորհրդարաններուն նոր վաւերացման։ Պ. Սփաք տարբեր ծրագիր մը առաջարկեց, որ աննշան դոհացումներ կուտար մեզի։ Ի վերջոյ մեր հինգ ընկերակիցները մեզի ներկայացուցին բանաձեւ մը, որ ընդունելով Ֆրանսական նոր առաջարկներէն մէկ քանին, նկատի չէր առներ մեր մտահոգութիւնները եւ կ'ակնարկէր մասին։ Միւս կողմէ, ծը – րագրուած բարեփոխումները պիտի ամփոփէին յայտարարութեան մը մէջ, որուն իրաւական հանդամանքը համագոր չէ բուն դաշնագրին։ Այդ պայմաններուն մէջ, նոր ծրագիրը չէր կրնար արժանանալ Ֆրանսական կառավարութեան հաւանութեան։ Ահա թէ ինչու Ֆրանսական պատուիրակութիւնը յայտարարեց թէ ի վիճակի չէ գայն ընդունելու։ Հակառակ այս տարակարծութեանց, խորհրդաժողովը հաստատեց թէ վեց երկիրները հիմնապէս համաձայն են արեւմտեան քաղաքականութեան էական սկզբունքներուն։

ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ ՎԵՐԱԶԻՆՄԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

Ինչպէս կը բացատրեն տեղական թերթերը, վարչապետին զեկուցումը հազիւ քողարկուած ընդդիմութիւն մը կը մատնէր միացեալ բանակի գաղափարին։ Ծրագրին կուսակիցները եւ հակառակորդները այն տպաւորութիւնը կրեցին թէ Պ. Մենտէս–Ֆրանս արդարացնօրէն պիտի ոտխոյէր պաշտօնապէս դերք բռնել դաւինքին դէմ, Ազգ. ժողովին չաբաթ օրուան նիստին մէջ. մինչդեռ վարչապետը դոհացաւ յայտարարելով թէ ուղղամտօրէն ժողովին արագադրութեանտակ պիտի դնէ ամբողջ թղթածրարը, առանց կողմ բռնելու։ Միեւնոյն ատեն խոստովանեցաւ թէ միւս հինգ դինակիցներուն առաջարկները պիտի պահպանուին, եթէ դաւինքը վաւերացուի։ Այս առթիւ եղած հարցումներուն պատասխանելով, Պ. Մենտէս–Ֆրանս յայտարարեց.

— Գերմանիոյ վերազինման խնդիրը պիտի գայ օրակարգի վրայ։ Եւ հարկ պիտի ըլլայ անյապաղ կարգադրել գայն։ Ի՞նչ պայմաններով։ Պ. Մենտէս–Ֆրանս նախ յայտարարեց թէ ինք ալ Ամերիկացիներուն եւ Անգլիացիներուն հետ համաձայն է որ վերահաստատուի արեւմտեան Գերմանիոյ դերիշխանութիւնը, ինչպէս վերահաստատած է Ֆ.Միութիւնը արեւելեան Գերմանիոյ մէջ. բայց վերապահ դերք մը բռնեց վերազինման հարցի մասին։ Իր կարծիքով, Գոնի համաձայնութիւնը դաշնագիր մը չի կազմեր բաւարար իրաւական եւ սահմանադրական իմաստով եւ անհրաժեշտ չէ խորհրդարանին հաւանութիւնը՝ անոր զործադրութեան համար։ Եթէ միացեալ բանակի դաշինքը մերժուի, անմիջապէս վիճաբանութիւն մը պիտի կատարուի ամերիկացի եւ անգլիացի դաշնակիցներուն հետ, Գերմանիոյ վերազինման մասին. բայց յայտնի չէ թէ ինչ հիմերու վրայ։ Այս հետանկարը այժմ մտահոգութիւն կը պատճառէ միացեալ բանակի դաշինքին հակառակորդներուն, որոնք միշտ կ'ընդդիմանան Գերմանիոյ վերազինման, ինչ ձեւով ալ կատարուի։ Պ. Մենտէս–Ֆրանս կը նախընտրէ հաւաքական պաշտպանութեան նոր դրութիւն մը, մասնակցութեամբ Մեծն Բրիտանիոյ։

Վերոյիշեալ երեք յանձնախումբերն ալ հակառակ են միացեալ բանակի դաշինքին։ Վերջին պահուն վեցերորդ յանձնախումբ մը եւս մերժեց դաշինքը։

Վարչապետը այս առթիւ ալ կրկնեց թէ վստահութեան խնդիր պիտի չյարուցանէ Ազգ. ժողովին վաղուան նիստին մէջ։ Այսպէս վարուած էր նաեւ նախկին վարչապետ մը, Ռընէ Մայէր, 1953ին։

Ազգ. ժողովը վաղուան նիստին մէջ պիտի հիմնուի ընկերվարական երեսփոխան Պ. Ժիւլ Մոքի տեղեկագրին վրայ, որ կ'առաջարկէ մերժել միացեալ բանակի դաշինքը։ Ընդհանուր կարծիքը այն է որ ժողովը պիտի քուէարկէ Ազգ. պաշտպանութեան յանձնախումբին տեղեկագիրը, թաղելով միացեալ բանակի դաշինքը։ Անշուշտ հարցը չի փոխուիր այս ժխտական եղրակացութեամբ։ Դաշինքին կուսակիցները պիտի հարցնեն վարչապետին թէ ի՛նչ կ'առաջարկէ մեզ. բանակի ծրագրին փոխարէն։ Իրագեկներ կը կարծեն թէ բարդ կացութիւն մը պիտի ստեղծուի յառաջիկայ տասը օրերու ընթացքին, եթէ պարտութեան մատնուին դաշինքը եւ Պ. Մենտէս–Ֆրանս։

× Լոնտոնի Ֆրանսական դեսպանը երկար տեսակցութիւն մը ունեցաւ Պ. Իրընի հետ, միացեալ բանակի մասին։ Մանրամասնութիւնները դաղտնի կը պահուին։ Արեւմտեան Գերմանիոյ անդլ. մարզպանին փոխանորդը Լոնտոն գնաց, մասնակցելու Ազգ. ռազմի տրամադրեց Պուրճ – Համուտի քաղաքապետութեան, կոյուղիներու շինութեան համար։

«Բայց, Պուրճ – Համուտի բնակիչներեն կողքին, Պէյրութի մէջ կան հարիւրաւոր ընտանիքներ, որոնց բարօրութեան ի խնդիր ձեռք առնուելիք միջոցներու իրականացման համար կը վստահ եմ ձեր՝ Լիբանահայերուդ միասնական նուիրեան եւ Ամերիկայի եւ Եւրոպայի ձեր եղբայրներուն գործակցութեան, որոնք թիկունք պիտի կանգնին մեր կառավարութեան։

«Գործին վարչական եւ առողջապահական մասը երաշխաւորուած է։ Մենք լուսադոյն բանաձեւը դտած ենք գործը յաջողցնելու։ Առայժմ հարկ է նշանակել յանձնախումբ մը, որքան կարելի է չուտ, որովհետեւ ամէն յապաղում եւ անտարբերութիւն ոճիր պիտի ըլլայ։ Մենք վըճռած ենք այս գործը մի անգամ ընդմիշտ գլուխ հանել։ Յանձնախումբին առաջին գործը պիտի ըլլայ դիմել հայ ժողովուրդի զոհաբերութեան, որպէսզի չուտով իրականանայ բազմահազար հայ ընտանիքներու երազը։ Կը կրկնեմ. վճռած ենք յաջողութեամբ պսակել այս գործը»։

ԽՄԲ.— Յաջորդով՝ Խորէն եպսկ.ի յայտարարութիւնը։

ՊԷՅՐՈՒԹԻ ԽՐՃԻԹՆԵՐԸ ՔԱՆԴԵԼՈՎ

ՆՈՐ ԲՆԱԿԱՐԱՆՆԵՐ ՊԻՏԻ ՇԻՆՈՒԻՒ

ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՆԱԽԱԳԱՀԸ ԺՈՂՈՎԻ ԿԸ ՀՐԱՒԻՐԷ 80 ՀԱՅ ԵՐԵՒԵԼԻՆԵՐ

Պէյրութէն կը գրեն մեզի օգոստ. 22 թուականով.—

Պատասխանելով Հանրապետութեան Նախագահ Ն. Վ. Քամիլ Շամունի հրաւէրին, ուրբաթ կէսօրէ ետք ժամը 5ին, մօտ 80 ազգայիններ Պէյթէտտինի Պալատին մէջ ներկայ եղան խորհրդակցական ժողովի մը։ Ներկաներուն մէջ կը դանը – ւէին Լիբանանի Առաջնորդ Տօրէն եպսկ. Բարոյեան, Պաթմանեան դերապատիւ վերապատուելի Մրլոքեան, երեք հայ ե – րեսփոխաններ եւ հայ մամուլի ներկայացուցիչները։

Ժամը 5·30ին, հրաւիրեալները հաւաքուեցան Նախագահական դրասենեակը, ուր Ն. Վ. Քամիլ Շամուն բարի դալուստ մաղթելէ ետք ներկաներուն, ըսաւ.

—«Շատ ուրախ եմ որ պատասխանելով հրաւէրիս, հոս հաւաքուած էք. այս ցոյց կուտայ արդէն ձեր հետաքրքրութիւնը այն ծրագրին հանդէպ որ հիմա պիտի պարզուի ձեզի։ Հաղարաւոր ընտանիքներ կ'ապրին անառանելի պայմաններու մէջ, առողջապահական բոլոր յարմարութիւններէ զուրկ, ընտանիքներ, որոնց միակ յանցանքը երեսուն տարի առաջ դժնդակ պայմաններու բերումով Լիբանան ապաստանելը եղաւ։ Անոնց այդ տաժանելի կեանքը փոխելու համար, առաջին քայլը առնուեցաւ։ Կառավարութիւնը մէկ մի – լիոն լ. ոսկի տրամադրեց Պուրճ – Համուտի քաղաքապետութեան, կոյուղիներու շինութեան համար։

«Բայց, Պուրճ – Համուտի բնակիչներեն կողքին, Պէյրութի մէջ կան հարիւրաւոր ընտանիքներ, որոնց բարօրութեան ի խնդիր ձեռք առնուելիք միջոցներու իրականացման համար կը վստահ եմ ձեր՝ Լիբանահայերուդ միասնական նուիրեան եւ Ամերիկայի եւ Եւրոպայի ձեր եղբայրներուն գործակցութեան, որոնք թիկունք պիտի կանգնին մեր կառավարութեան։

«Գործին վարչական եւ առողջապահական մասը երաշխաւորուած է։ Մենք լուսադոյն բանաձեւը դտած ենք գործը յաջողցնելու։ Առայժմ հարկ է նշանակել յանձնախումբ մը, որքան կարելի է չուտ, որովհետեւ ամէն յապաղում եւ անտարբերութիւն ոճիր պիտի ըլլայ։ Մենք վըճռած ենք այս գործը մի անգամ ընդմիշտ գլուխ հանել։ Յանձնախումբին առաջին գործը պիտի ըլլայ դիմել հայ ժողովուրդի զոհաբերութեան, որպէսզի չուտով իրականանայ բազմահազար հայ ընտանիքներու երազը։ Կը կրկնեմ. վճռած ենք յաջողութեամբ պսակել այս գործը»։

ԽՄԲ.— Յաջորդով՝ Խորէն եպսկ.ի յայտարարութիւնը։

ՄԵՐ ԱՑՑԵԼՈՒՆԵՐԸ

Հ. Յովհ. վրդ. Խայաթեան, ուսում – նապետ Աղէքսանդրիոյ Մխիթարեան վարժարանի։

Պ. Վաղարշակ Շալճեան (Վանեցի), Թեհրանէն։

միեւնոյն հարցին առթիւ։

× Ընկերվարական կուսակցութեան վարիչ մարմինը բացառիկ ժողով մը գումարեց առջի օր, վարչապետին զեկուցումէն վերջ։ Այս առթիւ խոսեցան Մարսէյլի երեսփոխանը, Պ. Կասթոն Տէֆէռ, որ համաձայն է միացեալ բանակին եւ Պ. Նաժլէն, որ հակառակ է։ Թեր ու դէմ վիճաբանութիւններէ ետք, 84 ներկաներէն 57ը բանաձեւ մը քուէարկեցին որ հանդիսաւորապէս կը յայտարարէ թէ կուսակցութիւնը վճռապէս հակառակ է զերմանդ բանակի մը կազմութեան, եթէ նոյնիսկ երկրին երկու մասերը միանան։ Ձեռնպահ մնացին 27 ժողովականներ։

× Համայնավար կուսակցութիւնը եւ «Իւմանիթէ» օրէ օր կը սաստկացնեն պայքարը միացեալ բանակի ծրագրին դէմ, գայն կոչելով «զործիք ազգային դաւաճանութեան»։ Միեւնոյն ատեն կ'ընդդիմանան Գերմանիոյ վերազինման։

Արեւելեան Գերմանիոյ նախագահը, Փիք նամակ մը ուղղելով Ֆրանսայի հանրապետութեան նախագահին, կ'ըսէ թէ «Արեւմտեան Գերմանիոյ վերազինումը ա – մենածանր սպառնալիքն է Եւրոպայի խաղաղութեան համար»։

ԹՈՒՐՔԻՈՑ մէջ բազմաթիւ ցոյցեր կը տարբուին, մերժելով Կիպրոսի կցումը Յունաստանի։ Մասնաւորապէս յուզուած են ուսանողները։ Մամուլն ալ կը ձայնակից ցոյցերուն։ Կառավարական օրգանը, «Ջաֆիէր», դիտել կուտայ թէ Կիպրոսի ժողովուրդին 65%ը համայնավար է եւ թէ Թուրքիա չի կրնար հանդուրժել որ բոլշեւիկեան յառաջապահ դերք մը հաստատուի իր ծովափէն 60 քիլոմեթր անդին։

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

«ԱՐՄԵՆԻԱ»
ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Արմենիա երիտ. Միութեան 13րդ Պատգամ. ժողովը որ տեղի ունեցաւ յուլիս 9ին Արմենիա սրահին մէջ, եկաւ անդամ մըն ալ հաստատելու, թէ սերունդ մը արդէն հասած է եւեւէն անոնց, որ վերցուցած տարիներու բեռը, կը պիտի ներեն վերջալոյսին :

Արդարեւ սրտապնդիչ երեւոյթ մըն էր տեսնել, հաւատաւոր երիտասարդուհիներ եւ երիտասարդներ ,որոնք կտրած ընդարձակ տարածութիւն՝ եկած էին իրենց գաղափարակիցներուն հետ քննութեան ենթարկելու մէկ տարուան աշխատանքները միութեան եւ ճշդելու կատարուած գործերու լաւն ու թերին, ու տալու նոր որոշումներ վաղուան գործունէութեան համար :

Քառասունութ պատգամաւորներ եւ տասնէ աւելի աւագ հրաւիրեալներ, ժամանած բոլոր չրջաններէն եւ հարաւի երկու հանրապետութեանց մեր գաղութներէն, սիրալիր եւ ընկերական ջերմ մթնոլորտի մը մէջ ամբողջ օր մը, յաջորդական մէկ քանի նիստերու ընթացքին քննեցին Միութեան 15 մասնաճիւղերու կատարած խօսուն աշխատանքները: Ապա ընտրելով իրենց նոր կեդր. Վարչութիւնը, այն խանդավառութեամբ որ բացած էին իրենց ժողովը, նոյն խանդավառութեամբ վերջացուցին իրենց գործերը :

Անոնք որ հետեւեցան Արմենիա երիտ. Միութեան 13րդ Պատգամ. ժողովին, պոհունակութեամբ հաստատեցին, թէ անցնող տարեշրջանին Միութեան մասնաճիւղերը նախանձախնդրութեամբ հետամուտ եղած էին հայերէն կարդալ գրել չգիտցող երիտասարդներու իրենց մայրենի լեզուն սորվեցնելու : Այս նպատակով հաստատած էին չաբաթական 2 անդամ հանգերէն դասընթացք Արմենիայի եւ Ուրիմեան վարժարանի սրահներուն մէջ:

Լծուած էին դրաղարաններու ճոխացման գործին: Առանձնապէս քաղաքին մէջ, կազմակերպած էին դրադարանի համար յատուկ ձեռնարկ ու հանգանակութիւն:

Աչխատանք, որ եթէ չարունակուի յառաջկային, տարեկան դէթ մէկ ձեռնարկ յատկացնելով այդ նպատակին համար , կարելի պիտի ըլլայ կարճ ատենէն չըջանի կարգ մը դրադարանները օժտել հանգերէն գիրքերու ճոխ հաւաքածոներով :

Փալերմոյի չրջանին մէջ նորութիւն մը եղած է տասներկու երիտասարդներու նուիրումով ու ջանքերով կազմել Արմենիա ձագը, որ մարզուելով կրնայ դառնալ ոչ միայն իրենց, երիտասարդներու հանդէսները ոգեւորող ազդակ մը, այլեւ քոյր կազմակերպութեանց եւ միութիւններու ձեռնարկները աչխուժացնող գործօն մը:

Աւելին. այս կերպով կրնայ խնայուիլ վարձուած ճաղերու համար յատկացուած կարեւոր դումարներ:

Վերելքի աչխատանքներէն պէտք է համարել նաեւ Արմենիա երիտ. Միութեան Սիփան եւ Քնար երգչախումբերը, որոնք փայլ կուտան զանազան ձեռնարկներու:

Ոգին, որով կ'առաչնորդուին այս մըղաքը, չինիչ ու գովելի: Զենք ըսեր թէ թերիներ չկան անոնց աչխատանքին մէջ, բայց ամէն սրբագրութիւն, գործի մը հետ կապուած է: Կատարելութեան խմացումը պիտի մնար ցնորք, եթէ ստեղծագործութեամբ հրապարակ չգորուէր որեւէ գործ :

Արմենիա երիտ. Միութեան տասներեք տարուան կտրած ուղին կատարուած աչխատանքներու փորձառական հարստութիւնը ունի ետին: Այսօր այն չեն մեր երիտասարդները, ինչ որ էին տասներեք տարիներ առաջ:

Հասուն մտածումով, եւ զոհաբերութեամբ լեցուած՝ ամբողջ բանակ մըն է այսօր Արմենիա երիտ. Միութիւնը՝ որ հաւատքով կը նայի ապագային :

Երէկի այս անփորձ պատանիները զարձեր են վարիչ կամ առաջնորդ ջրջանային փոքրերուն: Կատարուած աչխատանքներուն կէսը եւ թերեւս աւելին, կը կրէ անոնց մտքին ու քրտինքին դրոչմը:

Աւագներու դեկավարութիւնը, այս մարդին վրայ արդէն տուած է դրական իր արդիւնքները, ու վարիչ մը ներկայիս Արմենիա երիտ. Միութեան մէջ, յաղթանակներ արձանագրելու հաւատքով զօտեպնդուած կը նկատէ ինքզինքը, երբ այսքան բուռն է գործելու եռանդը այս տղոց մէջ:

Այս եղրակացութեան պիտի յանգին, բոլոր անոնք ,որ պիտի կարդան իրենց օրկանին Կամքի մէջ մասնաճիւղերու նիւթական եւ բարոյական գործառնութեանց տեղեկագրները:

Արմենիա երիտ. Միութիւնը ներկայիս կը դառնուի նոր պահանջներու առջեւ:

Կարդ մը չրջաններու համար կայ սեփական ակումբի հարցը: Ինչպէս ըսած ենք ուրիշ առիթով, կրկնենք անգամ մը եւս, որ հեռու պահելու համար երիտասարդութիւնը սպառող չրջանակներէ, ան հրամեչտ է ապահովել անոնց համար սեփական ակումբներ: Շրջաններ կան, որ դուրկ են ակումբէ :

Այս նպատակով Պատգամ. 13րդ ժողովը հանած է յատուկ բանաձեւ:

Երկար պիտի ըլլար կանգ առնել Արմենիա երիտ. Միութեան բոլոր մասնաճիւղերու առանձին գործունէութեան վրայ, ու տալ դէթ անոնց մօտաւոր պատկերը:

Այդ պատկերը, լայն դիծերու մէջ, դրեթէ նոյնն է ամէնուն համար: Ամէն տեղ դոյութիւն ունին մարզական խումբեր, երգչախումբեր, հայերէն լեզուի դասընթացքներ, դրադարան, հրապարակային դասախօսութիւններ ,եւայլն: Մոնթէվիտէօ եւ Գորտոզա ունին ձայնասփիւռի կայան. Սան Փաւլօ ձայնասփիւռին հետ ունի հարիւր վոքրիկներէ կազմուած գայլիկներու իր խումբը: Ալսի նայի չրջանը ունի ի միջի այլոց իր Փութպոլի խումբը, ինչպէս Գորտոզա եւ մոնթէվիտէօ: Ուրիճեան չրջանի օրհոր ղաց խումբը հաստատած է նկարչութեան դասընթացք մը, որուն կը հետեւին կարգ մը ընկերուհիներ, ու այսպէս, համաձայն իրենց պայմաններուն եւ ուժերուն, ամէն չրջան ստեղծած է աչխատանքի իրեն յատուկ եղանակ մը, ու կը չարունակէ օգտակար ըլլալ իր միջավայրին մէջ:

Ցիշատակելանման բնագրի է ահա, որ կը թօսի այս տղոց մէջ, որոնք հետեւելով իրենց Միութեան հիմնադիր ընկ. Արսէն Միքայէլեանի դծած ծրագրին, կը ջանան ամէն տեղ վառ պահել ազգային գիտակցութեան ոգին զոր զարձուցած գրօչակ, կը քալեն յառաջ:

Ձեռք բերուած նուաճումներէն զոհ, կը մտրթենք նոր յաջողութիւններ ու վերելք հաւատքով ու խանդավառութեամբ ապագային նայող Արմենիա երիտ. Միութեան բոլոր չարքայիններուն:

ԱՐՄԵՆԻԱ

«ՅՈՒՇԵՐ Շ. ԳԱՐԱՀԻՍԱՐԷՆ»

Սրտայոյզ անակնկալ մը եղաւ «Ցուչեր Շապին Գարահիսարէն» գիրքը:

Մեր ընթերցողին առաջ խօսք տանք հեղինակին՝ Սարգիս Աղբօր.

— «Մնաց որ, ես իմ համեստ ուժերովս հրապարակ նետուեցայ, որպէսզի գրիչ ունեցողները ամաչեն, ելլեն իմ մոռցած – ներս լրացնեն ու իրենց դիտողութիւնները հաւաքելով գիրք մը կազմեն, որ նոր սերունդը կարդայ ու մեր փառաւոր անցեալին ծանօթանայ»:

Տարիներու ընթացքին Սարգիս Աղբար ճիգ է թափեր, մէկ առ մէկ հաւաքեր է հում նիւթեր, կորուստէ փրկելու նախանձախնդրութեամբ: Գնահատելի են Շ. Գարահիսարի պատմական անցեալի ու աչխարհագրական տեղեկութիւններու նուիրուած գլուխները ,որոնք կը բռնեն ամբողջ գրքին մէկ քառորդը: Հետաքրքիր ընթերցողին ուչադրութենէն չեն վրիպիր շրջակայ վայրերու, դիւղերու, տեղական տիպարներու, հարսանեկան սովորութիւններու, ժողովրդական երգերու, աչուղներու, թիւիկներու եւ անոյշ դեղերու նուիրուած էջերը:

Այս համեմատած ծանօթութիւններու հետ կը հանդիպինք մեր պապերու չէն ու բանիմաց, չինարար կամքին, որուն չը – նչահիւ դիւղ ու քաղաք թռուած են վանքերով, կալուածներով, ազգային ան – հատներու հարստութիւններով, հակառակ դաչերու ընթացքին եկող, գացող կեղեքիչներու թալանին...

Քեչորիս պէս Սարգիս Աղբար սրտին խորէն կ'ափսոսայ.— «Ինչ ազգային հարստութիւններ այս կերպով յափշտակուած եւ կորսուած են ի սպառ»: Ու քիչ վարը Աներզի դիւղէն դէպք մը կը պատմէ.— «Զար բերաններ կ'ըսեն թէ Թուր – քերը խաչեր, սկիհներ եւ եկեղեցական մասեր գայլիկներու իր խումբը: Ալսի նայի չրջանը ունի ի միջի այլոց իր Փութպոլի խումբը, ինչպէս Գորտոզա եւ մոնթէվիտէօ: Ուրիճեան չրջանի օրհոր ղաց խումբը հաստատած է նկարչութեան դասընթացք մը, որուն կը հետեւին կարգ մը ընկերուհիներ, ու այսպէս, համաձայն իրենց պայմաններուն եւ ուժերուն, ամէն չրջան ստեղծած է աչխատանքի իրեն յատուկ եղանակ մը, ու կը չարունակէ օգտակար ըլլալ իր միջավայրին մէջ:

Ցիշատակելանման բնագրի է ահա, որ կը թօսի այս տղոց մէջ, որոնք հետեւելով իրենց Միութեան հիմնադիր ընկ. Արսէն Միքայէլեանի դծած ծրագրին, կը ջանան ամէն տեղ վառ պահել ազգային գիտակցութեան ոգին զոր զարձուցած գրօչակ, կը քալեն յառաջ:

Ձեռք բերուած նուաճումներէն զոհ, կը մտրթենք նոր յաջողութիւններ ու վերելք հաւատքով ու խանդավառութեամբ ապագային նայող Արմենիա երիտ. Միութեան բոլոր չարքայիններուն:

ԱՐՄԵՆԻԱ

մուած գայլիկներու իր խումբը: Ալսի նայի չրջանը ունի ի միջի այլոց իր Փութպոլի խումբը, ինչպէս Գորտոզա եւ մոնթէվիտէօ: Ուրիճեան չրջանի օրհոր ղաց խումբը հաստատած է նկարչութեան դասընթացք մը, որուն կը հետեւին կարգ մը ընկերուհիներ, ու այսպէս, համաձայն իրենց պայմաններուն եւ ուժերուն, ամէն չրջան ստեղծած է աչխատանքի իրեն յատուկ եղանակ մը, ու կը չարունակէ օգտակար ըլլալ իր միջավայրին մէջ:

Ցիշատակելանման բնագրի է ահա, որ կը թօսի այս տղոց մէջ, որոնք հետեւելով իրենց Միութեան հիմնադիր ընկ. Արսէն Միքայէլեանի դծած ծրագրին, կը ջանան ամէն տեղ վառ պահել ազգային գիտակցութեան ոգին զոր զարձուցած գրօչակ, կը քալեն յառաջ:

Ձեռք բերուած նուաճումներէն զոհ, կը մտրթենք նոր յաջողութիւններ ու վերելք հաւատքով ու խանդավառութեամբ ապագային նայող Արմենիա երիտ. Միութեան բոլոր չարքայիններուն:

ԱՐՄԵՆԻԱ

մայլ թանկագին սպասներ կողոպտելով , ծախած են հայ ոսկերիչի մը, որ զանոնք հալեցուցած եւ հսկայ հարստութիւն դիզած է, բայց այսօր մեծ յարդ կը վայելէ...»:

Ուրեմն այս մնացորդ ոսկերիչ «աղա»ն ողջ է եւ Սարգիս Աղբօր վկայութեամբ «մեծ յարդ կը վայելէ...»: Չեմ դիտեր ինչ, ինչ վերապահութեամբ այս վրա – բաց խայտառակութիւնը կիսկատար ձեւով պատմութեան կը յանձնէ Սարգիս Աղբար, ծածկելով անունը:

Սարգիս Աղբօր յուչերու այս հայրենասիրական – յեղափոխական մասը համեմուած է զանազան վկայութիւններով, — հում նիւթեր ապագայի համար: Միայն թէ տեղ–տեղ կը հանդիպինք քիչ մը չափազանցուած, միակողմանի կճռոցներու : Արդէն Պ. Արամ Պետրոսեան մեզ կ'ակնարկած է իր «Ցառաջաբան»ին մէջ.— « Թերեւս իր կարգ մը տեսակէտները ոմանց հաճելի չեղուին, բայց կը խորհիմ թէ ճշմարտութիւնը պէտք է ըսուի անպայման»:

Ես ալ կ'ուզեմ խօսիլ յանուն ազգ. «ճշմարտութեան», երբէսզի Շ. Գարահիսարի ընդհանուր պատմութեան նուիրուած արեւէ ձեռնարկի գերծ մնայ «մենք ըրինք, դուք չըրիք»ի ճեղաքրանքներէ...

Սարգիս Աղբօր 1887 – Հնչակեան կուսակցութեան մասնաճիւղի կազմութեան նուիրած տասը էջերուն մէջ չենք հանդիպիր որեւէ յեղափոխական, երիտասարդական, կրթական միութեան: Ընթերցողը զարմանայ տպաւորութիւն ձ'ունենայ թէ առիթ առաջ որեւէ աղդային, յեղափոխական շարժում գոյութիւն չէ ունեցած Շ. Գարահիսարի մէջ, բայց «աղա» թագաւորած է:

1895ի ինքնապաչտպանութեան կռիւներու առիթով Սարգիս Աղբար վկայաբերած առեն մը կայ.— «Քաղաքի կուսակցական կոմիտէն առիթով ազգով կը գումարէ եւ տեղւոյն վրայ կը բերէ հետեւեալ հարցը» — «եթէ կոտորած սարքուի Շ. Գարահիսարի մէջ, ինչ գիրք պիտի է բըռնել»: — Ու քիչ վարը կը կարդանք, «Բոլոր ժողովականները առանց բացառութեան կռուելու որոչում կուտան»: Ուրեմն անուղղակի կը հասկցուի որ «կոմիտէն» մենակ չէր: Արդ, ի՞նչ ծածկամտութեամբ առնուած են ուրիչ կազմակերպութիւններու անունները...

1896 – 1908 «Դէպքեր Գաղահիսարի մէջ» Սարգիս Աղբար կը պատմէ. — «Հնչակեան կուսակցութիւնը այլեւս հրաժարեցաւ այս կարգի հայդուկային խումբեր ստեղծելէ, այլ որոչեց ներքնապէս կազմակերպուիլ եւ յարմար ժամանակին սպասել»:

Մինչեւ հոս ոչ մէկ ակնարկ Դաչնակցութեան մասին: Եւ յանկարծ մէկ էջ անդին կը կարդանք. — «Պետէն երկիր աքսորուած քանի մը հայրենակիցներ, 1896ի չրջանին Դաչնակցական կուսակցութեան մասնաճիւղի մը հիմը կը դնեն Գարահիսարի մէջ:՝ Տոքթ. Կարապետ Փաչայեան անդրանիկ ղեկավարը կ'ըլլայ:

ՄԵՆԱԿ

Մի քիչ էլ, մի քիչ էլ, ու ինքն էլ կ'ուշնեայ իրեն պարզուած թեւերը, իրեն կոծցած հողի, կը լսէ իր անունը հարազատ — Լեւոն... Մայրը, իր մայրը...

Մաքառումնէն, պաչտօնական զրասենեակներէն անցնելը երկար չտեւեց: Օրինական էր իր վերադարձը: Մէկն էր որ երկար ժամանակ, կամաւոր ծառայել էր Ցրանսայի, արիւն թափել նրա համար: Ունեցած զրամը օրինական իր վաստակն էր: Զետեղուած արդէն զրամատուների մէջ. վերջի՛նը, ապօրէնը, որ միայն ինքը գիտէր, որի համար ամաչում էր ինքը, հալուել էր արդարութեան մէջ. տարիների իր օրինական ընթացքը ծանր էր կըշռել արդարութեան կչիռքում: Լաւ էր ամէն բան. մնում էր տուն հասնել, տուն, տուն:

Սակաւառքում նստած, տարուած էր իր մաքերով. չի նայում չուրջը. Փարի՛զը. օհ, ժամանակ կ'ունենայ տեսնելու. Թռուցիկ մի հայեացք արդէն ասում է իրեն, թէ շատ բան չէ փոխուած Փարիզում, միշտ նոյնն է նա յաւերժական զրոչմը ճակատին: Վաղը, միւս օր պիտի տեսնի բոլոր այն վայրերը, որ իրենն են եղել իր պատանութեան, իր առաջին երիտասարդութեան օրերին:

Հիմա տուն, տուն...

Սակաչարժը (թաքսի) մտաւ իրենց տան փողոցը, որ զարխիւր տանում էր դէպի իրենց տունը: Լեւոն ձեռքը դրեց կառավարի ուսին.

—Կեցէք քառասրիկ տան առջեւը. հասանք:

Ձեռքում պատրաստ ունէր արդէն վճարելիք զրամը աւելիով, քան նչում է սակայլայլը: Հաղիւ կառքը կեցած՝ Լեւոնը ինքը բացաւ կառքի դուռը. իջաւ . առաւ պայուսակը:

— Մանրո՞ւքը. օհ, պահեցէք ձեղ, ես այնպէս երջանիկ եմ:

Աչնան օրը չուտ էր մթնել. խոնաւ է օդը. բարակ անձրեւ է մաղւում: Վառ են արդէն փողոցի լոյսերը. լոյս ունին նաեւ տների պատուհանները: Նոյն տները. Թերեւս նոյն բնակիչներով, անչուչտ մեծ փոփոխութիւններով, բայց ծանօթ, սիրելի:

Երկու, երեք քայլ բաւական եղաւ անցնելու համար միւս մայթը: Սիրտը արագ փում է ուժգին: Մ՞իթէ մի քանի աստիճան սանդուխներ են բաժանում իրեն իր սիրելի մայրիկէն:

Երա՞զ թէ իրականութիւն: Արդեօք իր վերադարձի նախազգացումը չունեցա՞ւ մայրը. ուչադրութիւնը չգրաւե՞ց դրան առջեւ կեցող կառքը: Թերեւս նայից պատուհանէն, Թերեւս տեսաւ... Շուտ, չուտ, չուտ...

Ոտքով հրեց հնամաչ դռաքը, ինչպէս անում էր առաջ. բայց էր դուռը առաջ – ուան պէս: Մութ էր ներսը. պէտք էր լուսաւորել սանդուխները բարձրանալու համար. դիտէր ելեկտրական լոյսի կոճակի տեղը, դրան մօտ, աչքին: Մուտքը լուսաւորած է: խոնաւ մքլահոտ. բակում տախտակէ հին, խոռոչացած, բաղրիքի կողմը կքած սանդուղ, այնպէս, ինչպէս էր առաջ:

Լեւոնը բարձրացաւ սանդուղները ա – բալ–արագ. առաջին յարկ, երկրորդ յարկ, երրորդ յարկ... վերջապէս իրենց տունը, երկու դուռ քով քովի. աչքինն էր իրենցը, այո, աչքինը, ջրի ծորակի կողմինը: Վար դրեց պայուսակը. հեւում է, քրտնած է. պահեց չունչը. Նախ քան դանդահարելը՝ ուղեց զգալ, լսել մօր ներկայութիւնը. շարժում, ձայն, կեանք: Ոչ մէկ ձայն ներսում: Օհ, էլ չի կարող համբերել. մտաը դրեց դանդի կոճակին. ... Զըըընգ... Սանդուղի վայրկենահոս լոյսը զաղարեց. մութ է չուրջը, ի՞նչ հոգ հիմա կը բացուի դուռը: Դուռը չի բացուում:

Օհ, այդպէս չէր դանդահարում առաջ, իր տանը դալը մօրն իմացնելու համար . դանդահարում էր երեք հարուածով. Նախ ուժեղ, յետոյ թոյլ, կարճ մի զարկ, յետայ երկար, երկար, մինչեւ բացուէր դուռը: Այդպէս լսում է ներսը հնչող դանդի ձայնը, բայց դուռը չի բացուում :

Սխալա՞ծ է արդեօք. իրենց դուռը չէ՞ զարկածը: Անհամբեր զարձաւ միւս դրան կողմը– զարկեց միւս դրան դանդը: Ահա չարժում է մէկը ներսում. — քըոր, քըոր, մուճակակիր ոտքերի ծանր քայլերով մէկը մօտենում է դրանը. ծա՞յրը:

Դուռը բացուեց. լոյս է ներսը: Գունատ ու ելլուն մարմնով, ճերմակ մազերով, թառամած, քայլ բարձհամբոյր դէմքով մի կին է դուռը բացողը: Ոչ, իր մայրը չէ. որքան էլ փոխուած լինի, իր մայրը չէ. բայց հայ կին է անեղկայ. ծանօթ մի բան ունի, մի ժամանակ քիթ – բեւս սիրելի: Լաւ, մի պահ մնում են դէմ–դէմայ: Պառաւը զարմացած նայում է երիտասարդին. կարծես երկնչում է հարցնել ով լինելը: Չատած է Լեւոնի համբերութիւնը:

— Ներողութիւն, ես, ես Լեւոնն եմ, մայրս, տիկին...

— Ա՜հաաան... ու պառաւը ձեռքը տանում է բերնին, ուխտրդ բան չըսե – լու համար կարծես: Ու լռում է զարմացած հայեացքը դամած երիտասարդի դէմքին:

Լռութիւնը անհատնում է թուում Լեւոնին. երազների մի չքեղ դղեակ է փլչում դլխին. այդպէս չէր պատկերացրել իր տուն մտնելը:

ԷԼԼԷՆ ԲԻՒԶԱՆԴ

Շար. (7)

այլ չարժման, որ կը մնայ իր սաղմին մէջ, որովհետեւ չատ չանցած բժիշկը կը կալանաւորուի եւ կը ճամբուի մայրա – քաղաք: Պանքայի յոյսի օրերէն 15–20 հոգիէ բաղկացած այդ մասնաճիւղը, Հա– ճի Միսաք Օզանեանի գլխաւորութեամբ, չատախ իրական գործունէութենէ աւելի իր գոյութիւնը ղղալի կ'ընէ դաղափարա– կան պայքարներով»:

Այսքանով չի վերջանար Սարգիս Աղ – բօր չկամութիւնը հանդէպ Դաշնակցու – թեան: Քանի մը տող վարը «փախստա – կան տղոց» մասնութիւնը կը վերաղրէ Պէյլերեաններու. մէկը կը խօսի փեսին, փեսան կը խօսի ազգականին, եւ բերնէ, բերան, դերան դառնալով «մասնութիւն» տեղի կ'ունենայ: Էջ մը անդին իրակա – նութիւնը թռիչք առած սեւ մուր կը քսէ Վահանիկին հօր՝ Նազարէթ Հիւսիսեանի ճակատին, այն դաշնակցական ծերունի Նազարէթին, 'որ իր ամբողջ հարստու – թիւնը տրամադրած էր սուրբ դործին: Այս այն Նազարէթ Հիւսիսեանն է որ 1915ի ապստամբութեան նախօրեակի ա – ռաջին զոհերուն մէկն էր եւ բանտի տան– ջանքներուն տակ թուրք ժանտարմաներ չկրցան մէկ բառ խոստովանութիւն կոր– զել բերնէն:

Այս պատմութիւնը այնչափ խոշորցու– ցած է Սարգիս Աղբար որ կ'ըսէ թէ «դլուխ– բոցականները եռեւէն մասնիչ կը պոռա– յին»: Դեռ աւելին.— Իբր թէ «Հնչակեան կուսակցութիւնը վճռած էր սեռորի են – թարկել Պէյլերեանը, ինչպէս նաեւ Նա – զարէթ Հիւսիսեանը. բայց երբ որ Օրման– եան պատրիարք յայդնեցաւ ընդհ. նե – րում ատանալ բանտարկեալ ներուն հա – մար ,ահաբեկման խնդիրը մէկ կողմ դը– րին, վրէժի յարմար ժամանակին ուզած– լով: Այդ երկու աղանները գիտէին որ այդպէս է, ուստի 1897ին նորակազմ Դաշնակցական կուսակցութեան մէջ մը – տան, իրենց կաշին փրկելու համար: Մը– նաց որ, Հաճի Ցարութիւն Պէյլերեան ուրիշ խելացի դործ մըն ալ տեսաւ, Պան– քայի դէպքին Պոլսէն փախած Աւետիս Ճըլըրեան անուն դաշնակցականի մը տալով իր աղջիկը...»:

Չեղաւ, չեղաւ, Սարգիս Աղբար: Նոր սերունդի նուիրուած այս տողերը Մար – խամ տուտուի պատմութիւն կը հոտին...

Տարբական ուղղամտութիւնը կը պա – հանջէ «մասնութեան» վերադրումները հաստատել փաստերով, թուականներով: Անհրաժեշտ է նաեւ ճշդել թէ Դաշնակ – ցութիւնը ո՛ր թուականներուն գործած է Շ. Գարահիսար: Նահատակներու ճակ – ատին քաւած սեւ մուրը վերցնելու, ար – դարութիւնը մէջտեղ հանելու համար նախ պէտք է խօսին Հիւսիսեան ընտանի– քի մնացորդները, երկրորդ՝ մեր երէց հայրենակիցները, Մերուժան Օզանեան, Գուրդէն Մխիթարեան, Յորէն Գարիկեան եւ եթէ կան աւելի տարեց եւ իրազեկ հայրենակիցներ:

Դեռ ուրիշ պարադայ մը բոլորիս սի – րելի Ղուկաս Աղբօր յիշատակին նուիր – ուած տողերուն մէջ կը հանդիպինք «տաք գլուխ» դաշնակցականներու: Կարդանք միասին.

— « 1908 օգոստ.ի սկիզբը, Գարահի – սար կը վերադառնար նախկին հնչակեան Գրիգոր Ղարիպեանը, որ այս անդամ Դաշնակցութեան յարած էր: Այս երիտա– սարդ գործիչին, — Հրաչեայ Մարալ ա– նունով ճանչցուած հայ յեղափոխութեան պատմութեան մէջ — փառաւոր ընդունե– լութիւն մը ըրաւ քաղաքին ժողովուրդը: Բարձրաստիճան եկեղեցականի մը պէս, ան մայր եկեղեցիին խորանը ելաւ ու ժամ մը բանախօսեց: Ամբողջ այդ ճառին միտ բանին այն էր ,որ Սահմանադրութիւնը գլուխ հանուած էր շնորհիւ Հ. Ց. Դաշ– նակցութեան, որուն անունը բազմիցս անդամ յիշեց»:

«Որոշ է թէ այս յամառ եւ հետեւո– ղական փրոփականտը մեծ ազդեցութիւն գործեց եւ Հնչակեան կուսակցութեան անդամներուն գլխէն կէսը դաւանափոխ եղաւ: Մինչեւ իսկ տաք գլուխ երիտա – սարդներ այնչափ ծայրայեղութեան դա– ցին, որ անդամ մը կռիւ ծագեցաւ Պէյ – լերեաններու պարտէզին մէջ եւ քանի մը Դաշնակցականներ վիրաւորուեցան»:

Ուրեմն Սարգիս Աղբօր վկայութեամբ 1908ին, — հոգ չէ թէ քիչ մը ուշ... — Դաշնակցութիւնը առեր քալեր է. մինչեւ իսկ Մայր Եկեղեցիի խորանէն ճառ խօ – սելով առանց «աղանիներու» տրտունջին ա– կանջ կախելու ,այն ատենման որ Հնչակ– եան կուսակցութեան անդամներուն կէսը դաւանափոխ ըլլալով «մասնիչ» ճանչ – ցուած Դաշնակցականներու չարքերը խտացուցեր են, եւ տակաւին Պէյլերեան – ներու պարտէզին մէջ մի միայն քանի մը Դաշնակցականներ տիրոջ ուտելով վիրա– ւորուելը են...:

Գրեթէ հոս կը լրանայ Սարգիս Աղբօր Շ. Գարահիսարի նուիրած յուշերը: Մը – նացած քանի մը գլուխները քաղուածքներ են «Ռազմիկ»ի բացառիկէն, «Լուսադէ – մինի (Մալխաս) ֆկարագրութենէն, «Ա– ծուարերդի մը Անկումը», Արամ Հայկա– զէն, «Բերդին մէջ» պատմուածքէն եւ Մանուկ Քիլարեանի խղճամիտ կենսա – դրականէն:

«Ցուչեր Արտասահմանէն» պատմուածք– ները անհատական ապրումներու դրուագ– ներ են. քիչ մը ամէնուս կեանքի թափա– ռումներուն հայելին: Կը կարդացուին հետաքրքրութեամբ: Տեղ տեղ կը հանդի– պինք սրտի դառնութիւններու, հայրենա– սիրական կսկիծներու: Միայն ցաւալի է հաստատել որ հոս ալ չկամութիւնը ակ – ներեւ է Դաշնակցութեան պատասխանա– տու դործիչներու հանդէպ: Իր շար բախ– տէն ամէն մէկուն քով ալ անկատար, անխոհեմ գործունէութիւն մը կը գտնէ: Ընթերցողը այն տպաւորութեան կը յան– դի թէ՝ հին օրերու հոգեբանութենէն ձեռնաթափ եղած չէ, հակառակ տարի – ներու փորձառութեան:

Զերկարելու համար յիշենք միայն Ա– չակ Զամալեանի վերադրուած պատաս – տեղէ մը գողցած չըլլա՞ս:

— Ցիմա՞ր ես:

— Բայց աչքերուն նայէ. կաս–կա – պոյա: Մօ՞րը ելած է:

— Ոչ:

— Հապա՞:

Այս «հապա»ն լախտի հարուածի մը պէս կ'ինչնէր իր դլխուն: Իսկոյն, նեղսրտած, կ'առնէր կը քալէր, յանդիմանելով սար– տուն որ այդպէս միշտ իր քովէն կը քա– լէր, հանրային տեղեր:

— Էօֆ, կ'ըսէր սաստիկ նեղացած, սա տղուն աչքերը ուրկէ՞ ուր կապոյտ եղան:

Այս խնդրին վրայ իր տանեղութիւնը երբեմն այն աստիճանի հասաւ որ՝ սա կոշտ պատասխանը առաւ չատերու, որ մեեւնոյն դիտողութիւնը կ'ընէին իրեն.

— Եղբայր, տիկա ձեր խառնուելիք բա՞ներն է:

Մկրտութեան հանդէսին, որուն հրա – ւիրուեցան երկու կողմէ բարեկամներ եւ ազգականներ, դրեթէ ամէն մարդ պղտիկ Բարսեղեանին կապոյտ աչքերուն վրայ խօսեցաւ: Գանուեցան չարամիտներ ալ՝ մանկիկին եւ Վահէին նմանութեանց ու – շադիր՝ դաղտնապէս աչք խփեցին իրա – րու:

Բայց աւելի անհաճոյ պարադայ մը քիչ քիչ եկաւ հրահրել Բենիամինի սրտնե– դութիւնը:

Մանուկը երբ այլեւս սկսաւ մարդերը ճանչնալ եւ դանազանել, մասնաւոր հա – կում մը ցոյց տուաւ Վահէին: Ամ – բողջ ընտանիքին ներկայութեանը, փոք – րիկն Արամ փոխանակ հօրը դիրկը երթա– լու, խեղճի պէս կը նետուէր Վահէի բա– զուկներուն մէջ:

— Իրաւ որ կը նախանձիմ կոր, կ'ըսէր Բենիամին կատակի ձեւով:

Մալվինէին համար հոգեկան նոր տագ– նապ մը սկսաւ եւ աճեցաւ այն համեմա– տութեամբ որով փոքրիկը կը մեծնար ու կ'աճէր:

Կը տեսնէր՛ որ բնութեան մէկ քմահա – ճոյքովը պղտիկը ֆիզիքապէս կը կազմա– ւորուէր ճիշդ Վահէին կազապարովը, վայելուչ եւ դեղեցիկ անշուշտ, բայց որ իր ծննդեան դաղտնիքը կասկածել տալու հանդամանքն ունէր: Իր ամուսնին նոր հոգեբանութեանը կը հետեւէր օրը օրին: Անոր բոլոր խռովքը, մտատանջութիւնը, կասկածները, երկիւղները կը կարդար անոր դէմքին վրայ:

Վահէին համար տղուն բնազդական համակրութիւնը, ամէն առթիւ արտա – յայտուած, եւ որ չէր խուսափեր երկանը սրատեսութենէն, կը շեշտուէր օրը օրին, նախանձի, եթէ ոչ տակաւին ակնեւրեւ կատակի տաղնապներու մատնելով զայն:

Օր մը վերջապէս պոռթկաց Բենիամին.

— Արամը որքան կը սիրէ Վահէն, կը դիտե՞ս, Մալվին, ըսաւ խեղդուած ձայ– նով մը:

— Տղայական քմահաճոյք, պատաս – խանեց Մալվինէ: Տղաք միշտ աւելի կը համակրին դիրենք չփացնողներուն եւ Վահէ կը չփացնէ Արամը:

—Զարմանալի բան ,վրայ բերաւ Բենիա– մին, կոկորդին մէջ դպչուած հառաչան – քով մը: Տղաք ի՞նչ տարօրինակ կ'ըլլան:

Երբ պատյտի կ'ելլէին, Արամ Վահէին ձեռքէն կը բռնէր, խառօրէն մերժելով հայրը: Այնպէս որ փողոցը կամ հանրա, յին վայրերը, այդ ընտանիքին մէջ օտարը ոչ թէ Վահէն էր, այլ Բենիամինը: Այս կացութիւնը ամէն պատյտի առեն ստեղ– ծուած, անատնելի թուեցաւ Բենիամինի, որ ուշադրութեամբ դիրենք դիտողներու նայուածքին մէջ կարծեց տեսնել հեղնու– թիւն մը, ծաղրանք մը կամ մինչեւ իսկ կասկած մը: Այդ պեղեցիկ կնոջ ամուսի– նը, այդ վայելուչ մանչուն հայրը ի՞նք էր թէ ոչ. ասիկա խնդրական կը դառնար փողոցը հասարակութեան առջեւ: Ուստի կարելի եղածին չափ խուսափեցաւ չորս հոդիով կատարուած այս պատյտներէն: Մէկ քանի անդամ Մալվինէ դաղտնապէս դիտեց որ Բենիամին հայելիին առջեւ իր դէմքը կը դնէր ուշի ուշով, քովը առած Արամը, որուն հետ կը բաղդատէր իր մարմինը, իր դիմադծութիւնը: Այս քըն– նութենանց եղրակացութիւնը միշտ դժդոհ ծամածռութեամբ մը կ'ընդունուէր Բե – նիամինի կողմէ:

ԵՐՈՒԱՆԴ ՍՐՄԱՔԷՇԵԱՆԼԵԱՆ

ՀԱՐԱՋԱՏ ՈՐԴԻ...

●

Դ.

— Բայց այս պղտիկը ճիշդ Պ. Վահէին կը նմանի. զարմանալի բան. աչքերը , դէմքին ձեւը: Տեսէք. հաւատա , Բենիա– մին, որ հետեւէն տեսնող մը այս մանու– կը պարոնին կը կարծէ:

— Բայց զարմանալի չէ այդ նմանու – թիւնը, փութաց ըսել Բենիամին, Պարոնը կնոջս fուզէն է: Վերջապէս բնութիւնը տասնել դաղտնիքներ ունի...

— Կամ կատակները ,աւելցուց Մարտիկ– եան խնդալով:

Վահէ եւ Մալվինէ այդ խօսքերով չհետաքրքրուելու ձեւով մը ուրիշ կողմ կը նայէին: Մէկը շրջապատողները կը դի– տէր, միւսը Վոսփորը:

Բենիամին թաշկինակով սրբեց ճակատին վաղած քրտինքը: Ինչ ալ ըլլար, այդ նիւթը միշտ տպնապի մը կը մատնէր զինքը. հակառակ իր զուկին հարապա – տութեանը մասին սաչափ կասկած չունե– նալուն:

Ուրիշ անդամներ, ուրիշ անձերու հետ, կրկնուեցան այս միեւնոյն խօսքերը:

— Բենիամին, քո՞ւկդ է:

— Այո:

— Զարմանք, բնաւ քեզի չի նմանիր.

— Ես ալ չեմ գիտեր:

— Ինչպէս չես գիտեր, ինչպէս չես գիտեր:

ՆՈՐ ԴԷՊՔԵՐ ՊՐԱԶԻԼԻՈՑ ՄԷՋ

Առջի օր նոր դէպքեր պատահեցան Պրազիլիոյ մէջ, նախագահ Վարկասի անձնասպանութեան առթիւ: Մէկ հոգի սպաննուեցաւ, 38 հոգի վիրաւորուեցան: Երկու օրուան մէջ սպաննուած են չորս, վիրաւորուած՝ 83 հոգի: Դշ· օր առջին ընդհարումը պատահեցաւ Ռիօ տը Նա – նէյրոյի օդակայանին մէջ, երբ անձնասպան նախագահին մարմինը իր ծննդա – վայրը կը փոխադրուէր: Ոստիկանութիւնը կրակ բացաւ ցուցարարներուն վրայ: Երբ կրակ բացաւ ցուցարարները սկսան եա կը մղուէին, ցուցարարները սկսան մռնչել եւ նախատել ոստիկանութիւնը: Ցետոյ ոստիկանական կառք մը դրաւելով հրկիզեցին: Ոստիկանութիւնը սպրդուեաւ նոր ուժեր կանչել, բազմութիւնը ցրուելու համար: Բայց այս անգամ խռովութիւնները ծագեցան օդանաւային նաւարարութեան առջեւ: Կոխ մը տեղի ունեցաւ պաշտօնեաներուն եւ ցուցարարներուն միջեւ: Ոստիկանութիւնը նորէն կրակ բացաւ, երբ ցուցարարները կը փորձէին բռնել կառք մը որ օդանաւային սպաներ կը փոխադրէր:

Տասնեակ հազարաւոր քաղաքացիներ թափօր կազմած էին երկու քիլոմեթր երկայնութեամբ, երբ նախագահին մարմինը օդակայան կը փոխադրուէր: Տեղ-տեղ դաշտերը կը կրէին զօրավարներ եւ նախարարներ: Բանուորները ալ ուզեցին կրել դագաղը եւ քչեցին այն կառքերը որոնց մէջ նստած էին Վարկասի ընտանիքին անդամները: Նախագահին քեռին յանկարծամահ եղաւ, երբ իմացաւ անոր անձնասպանութիւնը:

Հիւանդանոց փոխադրուեցաւ պալատին հրամանատարը, զոր ·Ֆասթօր, որ առըր – ճանակին ձայնը լսած առեն նախագահին սենեակը վազած եւ նուաղած էր, տես – նելով անոր դիակը: Կառավարութիւնը որոշեց ութ օր սուգ պահել:

Վաթիկանի պաշտօնաթերթը կը դա – տապարտէ նախագահին անձնասպանութիւնը, իբրեւ հակաքրիստոնէական ա – րարք:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՓԱՐԻԶԻ ազատագրութեան տասնամ – եակի հանդիսութիւնները վերջացան է – րկ, հինգշաբթի, չքեղ գօրահանդէսով մը: Օդանաւեր ալ կը սաւառնէին, հա – կառակ օդին անյարմարութեան: Գիշերը սարքուած էին հրախաղութիւնները, ժո – ղովրդական պարեր եւ ուրիչ խրախճանք – ներ:

· 12·000 ԹՈՆ ՋՈՒԿ մեռած է Սէնի մէջ, իբրեւ հետեւանք չնչահեղձութեան, ան – ցեալ յունիսէն ի վեր: Թերթերը անհրա – ժեշտ կը գտնեն մաքրել դեռին աւազանը, փրկելու համար այս մանր ձուկերը:

ՕԴԵՐՈՒ ԲԱՐՒՈՒԹՄԱՆ յոյս չեն տես – ներ մասնագէտները: Օգոստ· 24ը ամէնէն ցուրտ օրն էր Փարիզի համար, 1873էն ի վեր: Բաժանիչ այլիներ վնասուած են մէջին եւ հարաւային Ֆրանսայի մէջ: Անգլիոյ մասնագէտները կ'ըսեն թէ այս – քան զէշ ամառ տեսնուած չէր 1841էն ի վեր: Օգոստոսի առաջին 24 օրերէն 21 օրը անձրեւ տեղացած է Լոնտոնի եւ ամ – բողջ երկրին մէջ: Իտալիոյ Փօ գետը ե – րեք մեթր բարձրացած է:

ՐՄԲՇԱԿԱՆ Ե· մրցաշարքը վերսկսաւ Պերնի մէջ (Զուիցերիա): Տասը հազար մեթր վազքը չահեցաւ Զաթոփեք, 28 վ· 58 երկվայրկեանէն: Մրցորդներուն մէջ կը յիշուի հայ մը, Տէրտէրեան: Ի· Մ – ուքենէն ալ ախոյեաններ կան, այր թէ կին:

ԱԶԳ· ԺՈՂՈՎԸ երէկ սկսաւ քննել Մա – րոքի եւ Թունուզի խնդիրները: Տասնը – հինգ հոգի խօսք առած կին:

ՊՈԼՍԷՆ կը հետապրէն թէ 16 բանուոր – ներ մեռան, 22 հոգի ալ վիրաւորուեցան Աառնայի մէջ, երկու կառախումբերու ընդհարման հետեւանքով:

ԴԱՄԱՍԿՈՍԻ միջազգային ծովալճա – ռին լիբանանեան տագաւարը փլաւ առջի օր: Մէկ հոգի մեռաւ, եօթը հոգի վի – րաւորուեցան: Տօնավաճառը պիտի բաց – ուի սեպտ· 2ին:

ԹՈՒՐՔԻՈՑ հանրապետութեան նա – խագահը Եուկոսլաւիա պիտի երթայ սեպտ· 1ին, մնալով ութ օր:

ՁԵՐ ԼԱՒԱԳՈՑՆ ՃԱՇԱՐԱՆԸ

Լ Ի Լ Ա-Ն Է

Համեղ, մաքուր եւ մատչելի
24, Rue St. Lazare, PARIS
Métro N. D. de Lorette ou Trinité.
Շաբաթ, կիրակի եւ երկուշաբթի իրի – կուններ արեւելեան նուագ:

Պ· Մկրտիչ Սարգիսեանց եւ զաւակները, տէր եւ տիկին Պետրոս Սարգիսեանց եւ զաւակները եւ Լեւոն Սարգիսեանց, տէր եւ տիկին Սարգիս Բաղրամեան եւ զաւակները (Ֆ· Մխուիթիւն, այրի տիկին Աստղիկ Բաղրամեան եւ զաւակները (Ֆ· Մխուիթիւն), տէր եւ տիկին Թաթիկեան, ինչպէս նաեւ Քիպրիթեան, Գալուստեան եւ Զաքարեան (Ֆ· Մխուիթիւն) ընտանիքները սրտի խորունկ ցաւով կը ծանուցանեն իրենց կնոջ, մօր, մեծ մօր, քրոջ, հարսին եւ աղգականին՝

ՏԻԿԻՆ ԱՆՆԱ ՄԿՐՏԻՉ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆՑԻ
(Ծնեալ Զաքարեան)

մահը, որ տեղի ունեցաւ 24 օգոստ·ին 64 տարեկան հասակին, յետ կարճատեւ հիւանդութեան:

Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի այսօր, ուրբաթ ժամը 2·30ին, Պուլոնյը – Պիյանքուրի գերեզմանատունը:

ԾԱՆՕԹ·— Մանաւոր մահազդ ղրկուած չըլլալով, կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել:

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Արձանագրութիւնները բացուած են 1954 1955 ուսումնական տարեշրջանի համար: Կը խնդրուի բոլոր հայ ծնողներէն, որոնք կը փափաքին աղջկան այս դարուոր հաստատութեան մէջ ապահովել իրենց զաւակներուն տոհմային եւ Ֆրանսական կրթութիւնը, օր առաջ, դիմել տեսչութեան, արձանագրութեան համար:

Մուրատեան վարժարանի այցելութիւնները՝ Շաբաթ եւ երկուշաբթի օրերը եւ ժամադրութեամբ:

Direction Collège Arménien
26, Rue Troyon - Sèvres (S. O.)
Tél. : OBS. 18-28

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Երիտասարդ մեքենագէտ Հայուհի մը, որ կարենայ աշխատիլ ուժանիւով (մօ – թէօր) կարի մեքենայի մը վրայ, փոփլին – էմփերմէապլը կարելու համար:

Դիմել ՀԱՑԹԱՑԵԱՆԻ
21, Rue des Jeuneurs, Paris (2e)
Tél. : GUT. 00-31

Այրի տիկին Ասրինէ Պարոնվարդեան, Դրիգոր Պարոնվարդեան եւ զաւակները (Պոլիս), Մանուկ Պարոնվարդեան, Այրի տիկին Զարդար Վելէտեան եւ զաւակները, Այրի տիկին Վիքթորիա Զատրճեան (Կարտան), տէր եւ տիկին Յովակիմեան (Ամերիկա), տէր եւ տիկին Տէրտէրեան (Ամերիկա), Սիրարփի Ճիւհէրեան (Սեբաստիա), տէր եւ տիկին Վարդան Շալճեան (Պաքու), Տէր եւ տիկին Նուպար Քիլիքեան եւ զաւակները, տէր եւ տիկին Բարսեղ Սերճանեան և զաւակները, տէր և տիկ·բժ· եր·Աթաթանասեան և զաւակները Այրի տիկին Սիրվարդ Զատրճեան եւ զաւակը, Գարուն Աթաթանասեան, Աշէկ Աթաթանասեան, Նոյնպէս Քիլիքեան, Շահրիկեան, Կարապետեան, Պարոն – վարդեան, Սայլանճեան եւ տիկին Նար – լեան ընտանիքները խոր կսկիծով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն եւ ազգակցին՝

ԵՐՈՒԱՆԴ ՊԱՐՈՆՎԱՐԴԵԱՆԻ

մահը, որ տեղի ունեցաւ 24 օգոստ·ին 65 տարեկանին:

Յուղարկաւորութիւը կը կատարուի շաբաթ առաւօտ ժամը 10ին Փարիզի Հայոց Եկեղեցին, 15 ժան Կուժոն, եւ մարմինը պիտի ամփոփուի Փանթէոնի գերեզմանատունը:

Մանաւոր մահազդ չհատացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել:

ՑԵՏԱԶՕՏՈՒԱԾ է Լիոնի Համաչարան – ճաքի Հայր· Մխուիթեան դաշտահանդէսը, որ տեղի պիտի ունենար այս կիրակի:

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Հայ երիտասարդ մը 21 – 30 տարեկան որ ունենայ որոշ պատրաստութիւն եւ ծանօթ ըլլայ առեւտրական գործերու:

Անձամբ դիմել Ցառաջի վարչութեան:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ·— Ֆր· Կ· Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղի տարեկան մեծ պարահանդէսը դեկտ· 18ին, Սվլանտիի չքեղ սրահներուն մէջ:

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

ՄԱՐՍԷՅԼ·—Հ· Ց· Դ· Պոմոնի «Զատրեան» ենթահոմիտէի ընդհ· ժողովը այս չաբաթ ժամը ճիշդ 21ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ԾՆՈՒՆԴ

Մլլանոյէն տէր եւ տիկին բժ· Արամայիս Սրապեան ուրախութեամբ կը ծանուցանեն իրենց անդրանիկ զաւկին ԱՐԱՌ – ՍԻՒ ծնունդը, 18 օգոստ· 1054:

Կ· ԽԱՉ

Օդնութեան Մարմնի արձակուրդի կայանը պիտի փակուի յառաջիկայ երկուշաբթի, 6 սեպտ·ին: Նոյն օրը պիտի վերադառնան օգափոխութեան Բ· խումբի մանուկները: Հետեւաբար, ծնողները պէտք է մեր կեդրոնը (15 rue ժան Կուժոն) ըլլան, սեպտ· 6ին, կէսօրէ առաջ ժամը 6ին, դիմաւորելու համար իրենց զաւակները:

ՀՐԱՆՏ ԲԱԼՈՒԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆ

Tél. Pro. 25-46. R.C. N° 46,325
43, Rue Richer, Paris (9e).

Գրատունս կից հաստատած ենք երգոպեմակներու (տիսք) բաժին մը, ուր պիտի գտնէք հայկական, արեւելեան եւ յունական ամէն տեսակ դեղեցիկ երգեր:

ՀԱՑԱՍՏԱՆԷՆ ստացած ենք մեծ քանակութեամբ պատմական, բանասիրական, գեղարուեստական եւ գրական գիրքեր: Փափաքողին կը ներկայացնենք ցանկը:

Նոյնպէս չաբաթէ մը կը հասնին հայկական, ռուսական, արեւելեան եւ վրացական բազմաթիւ երգապնակներ:

Լոյս տեսած է գրատունս ընդարձակ դրացուցակը, 150 էջ: Փափաքողին օրինակ մը ձրի կը ղրկենք:

Այցելեցէք մեզի եւ գոհ պիտի մնաք:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

Հայ գպրոցներուն եւ ընտանիքներուն կողմէ փնտռուած գիրք մը, Արմենակ Գրաճեանի (Ա· Մանկասէր)

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ԲԵՄԸ

Պատկերազարդ հատոր մը, որ կը պարունակէ մանկական նոր արտասանութիւններ, ձայնագրեալ երգեր, մենախօսութիւններ, օփերէթներ, տրամախօսութիւններ, առակներ, զուեչտներ և պատմուածքներ:

350 մեծադիր էջ, գունաւոր պատկերներով, ընտիր թուղթի վրայ:

Գին՝ Սուրիա եւ Լիբանան 8 լիբ· ոսկի: Արտասահման՝ երեք տոլար:

Հասցէ·—
Arménak Kradjian, 11, Rue Kheder
Nor-Hadjine, Beyrouth (Liban)

ԲՆԱԿԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ՇԻՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՆՈՐՈԳՈՒԹԵԱՆ
ԲԱՑԱՌԻԿ ԶԱՐԴԵՐԸ ԿԸ ՀԱՅՑԱՅՑՈՒԻՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՄԱՏԱՏՈՒԹԻՒՆԷՆ
Ets. THOMLAC
16 bis Bd. Sebastopol, PARIS 4e
52, Rue de Chalon, PARIS 12e
4 bis Rue Vaillant Couturier, ARGENTEUIL
10 Ave. de Gennevilliers, VILLENEUVE-LA-GARENNE
ՊԱՏԻ ԱՄԷՆ ԿԱՐԳԻ ԹՈՒՂԹԵՐ ԵՒ
ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԻՒՂԱՆԵՐԿ՝ ՍԵՓԱԿԱՆ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆ
THOMLAC
Ձեր բնակարաններուն կուտայ գեղարուեստական հաճելի եւ ջերմ մթնոլորտ, իսկ ձեր պիւտճէին վրայ կը կատարէ խիստ կարեւոր խնայողութիւններ:

MAISON ARDY
— GROS — S. A. R. L. au Cap. 12.000.000 — DEMI - GROS —
Tél. Cen. 14. 11 R.C.Seine 3337021 B.
Tél. Cen. 46.87 C.C.P. Paris, 6401.06
(ՏՆՕՐԻՆ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ)
86-89, RUE DE CLERY, PARIS (2e)
Հաստատութիւնը մասնագէտ է Bonnetterie եւ sous-vêtements ի վերաբերեալ ամէն տեսակի, եւ ունի փրանսական մեծագոյն տուներու ապրանքները:
Jil - Polichinelle - DD - Mont d'Ecosse - Le Collègien - Le Chat
J. E. T. - Aviette - Parker Nemausa - Tixolid - Eminence -
Kangourou - Belesta - etc. etc
Caleçon Molletonnés - Le Belier - Le Vosgien - Trimeca etc. etc.
Միշտ տրամադրելի Ա· եւ Բ· կարգի ա պրանք
Rayon spécial de ganterie et de mouffles en laine
pour HOMMES, FEMMES et ENFANTS.-

Le Dome Ararat
Chez « SOUREN »
Նիսի լաւագոյն ճաշարան – գաբէ – ջրատուններէն է
1, Avenue Thiers, NICE
Tél. : 890-38
Օղի, աղանդերներ, խորոված, եւ ձեր փնտռած բոլոր համադամ կերակուրները:
Անպայման անգամ մը փորձեցէք ձեր արձակուրդի միջոցին:

ԲՈԼՈՐ ՎԱՃԱՌՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ
Gros, Demi-Gros
Գուլպայ, մի – պա, ներքին ձերմակեղէններ, ԱՄԵՆԱՆՊԱՏԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐՈՎ:
Նոր գրքեր
Articles polichinelles-ի համար՝
Մխակ հասցէն՝
BONNETERIE BEAUBOURG
227, Rue St. Martin, PARIS (3e)
Tél.: ARC. 66-50

- *Imp. Araxes 46, rue Richer. Paris*

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél.: PRO. 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R. C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. Հատը 12 ֆր.

ՇԱԲԱԹ
28
ՕԳՈՍՏՈՍ
★
SAMEDI
28 AOUT
1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7456 30e ANNEE

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2867

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԵՐ ՈՒԺԵՐԷՆ ՎԵՐ ՉԷ

●

Անհրաժեշտ չէր որ Լիբանանի Հանրապետութեան Նախագահը ժողովի հրաւէր ընէր հայ հասարակութիւնը, կոչ մը ուղղելու համար:

Ինչպէս կը բացատրէինք երէկ, Պէյրութի «քէմփ»երու խնդիրը սեղանի վրայ էր տարիներէ ի վեր:

Եթէ մենք ալ յանձնառութիւններ ստանձնած ըլլայինք միջազգային ձեւ – նարկներու առթիւ, չատոնց քանդուած կ'ըլլային թիթեղի եւ քուրջի կտորներէ շինուած խշտեակները:

«Հիւղաւան» կը կոչուին այդ խրճիթ – ները, եւ արտա մը կը կազմեն ամէն տե – սակէտով:

Հիմա որ Լիբանանի Նախագահը ձեռք առած է գործը, մարդավայել բնակարան – ներ կառուցանելու համար անոնց տեղ, այլեւս իրաւունք չունինք անտնօրէն:

Մեղի համար ալ պատուոյ խնդիրը է մնացեալ գաղթականներու քանդումը եւ նոր թաղի մը շինութիւնը, միեւնոյն հողերուն վրայ:

Կը կարծենք թէ օգոստոս 20ի 80 հրա – ւիրեալները արդէն կազմած են Պ. Բ. Շամունի առաջարկած յանձնախումբը, «որուն առաջին գործը պիտի ըլլայ դիմել հայ ժողովուրդի զոհաբերութեան, որ – պէսզի չատով իրականանայ բազմահա – զար հայ ընտանիքներու երազը»:

Մենք յաւակնութիւն չունինք խրատ – ներ տալու Փարիզէն, Յանձնախումբին պարտականութեանց մասին:

Որքան չինարար եւ հանրօգուտ ձեռ – նարկներ կատարուած են Լիբանանի եւ Սուրիոյ մէջ, երէկուան արիւնազանգ ա – նապատները ծաղկաստանի վերածելու համար:

Անչուշտ այս ձեռնարկն ալ կը յաջողի, նոյն հաւատքով ու կամքով, եւ գործօն աջակցութեամբ հիւրընկալ կառավարու – թեան:

Յանձնախումբին առաջին կոչը պէտք է ուղղուած ըլլայ այն բախտաւորներուն որոնք այդ անապատներէն անցան Արհա – ւիրքի օրերուն:

Ո՞վ գոհեր, տառապանքի յուշեր չունի այդ ճամբաններէն:

Ո՞վ պիտի համարձակէր խուսափիլ նիւթական յանձնառութենէ, բաղդատե – լով իր երէկուան ճգնաժամը այսօրուան փայլուն դիրքին հետ:

Հազարաւոր «ափարթմանները», ապա – րանքներ, պալատներ չինուեցան եւ կը չինուին տարիներէ ի վեր, այն բոլոր եր – կիրներուն մէջ ուր Հայեր կը գտնուին:

Այդ կարդի չինքերէն մէկուն ծախքը պիտի բաւէր 10–15 համեստ այլ մարդավարի բնակարաններ չինելու:

Մեր բոլոր դաղութներուն մէջ կան պատկառելի դիրքերու հասած ունեւոր – ներ, որոնք եթէ ձեռք ձեռքի տան, Պէյ – րութի գաղթականները դեղեցիկ ար – ուարձանի մը կը վերածուին անյապաղ:

Շատերը կրնան առանձնել ամբողջ անաշարքի մը կառուցումը, հինգ – տասը բնակարաններով, համաձայն իրենց կա – րողութեան:

Ուրիշներ կրնան չինանիւթ ճարել, — առագ, երկաթ, չաղախ եւ ուրիշ ինչ որ անհրաժեշտ է կառուցման համար:

Եւ վերջապէս կարելի է չօշափելի դու – մարներ տրամադրել, փութացնելու հա – մար վերաչինութիւնը:

Գլուխ հանելով այս ձեռնարկը, ոչ մի – այն հազարաւոր ընտանիքներ վրկած պի – տի ըլլանք թշուառութենէ ու ապականու – թենէ, այլ եւ օղնած՝ եղբայրական Լի – բանանի չինարարութեան:

Իսկապէս պատմական գործ մը, ինչպէս ըսած է բանիբուն Առաջնորդը, Տօրէն Եպիսկոպոս:

Դէպի գործ, օր առաջ:

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՕՐ ՄԸ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՀԱՄԱՐ

ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԸ ԻՐ ՎՃԻՌԸ ՊԻՏԻ ԱՐՁԱԿԷ ԱՑՍՕՐ, ՇԱԲԱԹ

Ամբողջ աշխարհ անձկութեամբ կը սպա – սէ Ֆրանսայի Ազգ. ժողովին այսօրուան նիստին, որ ճակատագրական կը հա – մարուի:

Կառավարութիւնը որոշած է մերժել որ եւ է յետաձգում, թէեւ չատեր կ'ուզեն ժամանակ չահիլ, նոր բանակցութիւններ փորձելու համար:

Ուրիշներ ալ թաղուած համարելով միացեալ բանակի դաչինքը, այժմէն կը թեւակոխեն խորհրդակցութիւն մը սարքել ուժ պետութեանց միջեւ (Ֆրանսա, Ա. – րեւմտեան Գերմանիա, Իտալիա, Պել – ժիա, Հոլանտա, Լիւքսէնպուրկ, Անգլիա եւ Մ. Նահանգներ), հաւաքական պաշտ – պանութեան նոր ձեւ մը գտնելու համար:

Ամէն պարագայի մէջ, չատ բան կա – խում ունի Ազգ. ժողովին տալիք որո – շումէն:

Ուրեմն, այսօր դէմ դիմաց պիտի գան միացեալ բանակի ծրագրին կուսակիցնե – րը եւ հակառակորդները, որոնք առան – ձին խորհրդակցութիւններ կը կատարէին մինչեւ վերջին պահուն: Կառավարութիւ – նը կ'ուզէ ձեռնպահ մնալ: Կ'ըսուի թէ հինդ նախարարներ պիտի հրաժարին, և – թէ Ազգ. ժողովը մերժէ վաւերացնել մի – ացեալ բանակի դաչինքը:

Պելժիոյ արտաքին նախարարը, Պ. Սփաք, որ փորձեց հաչտարար դեր մը կատարել Պրիւսէլի խորհրդաժողովին մէջ, վերջին պահուն նոր առաջարկներ ղրկած էր Փարիզ: Մենաչս–Ֆրանս մեր – ժեց անմիջապէս, անբաւարար գտնելով: Այդ առաջարկներէն մէկն այն է որ վեց դինակիցներէն իւրաքանչիւրը ազատ ըլ – լայ վերաքննութիւն պահանջելու միացեալ բանակի վերատեսչութեան որո – շումներուն դէմ, եթէ իր կենսական չա – հերը վտանգուին: Հաւանական է որ ու – րիչ առաջարկներ ալ ըլլան մինչեւ չորեք – շաբթի, եթէ Ազգ. ժողովին վիճաբանու – թիւնները չարունակուին մինչեւ այդ օրը:

Այսպէս, լաւատեսները կը կարծեն թէ կարելի է ելք մը գտնել վերջին պահուն, որպէսզի Ֆրանսայի Ազգ. ժողովը վաւե – րացնէ միացեալ բանակի դաչինքը:

Միեւնոյն ատեն հակառակորդները կը սաստկացնեն պայքարը, բոլորովին չու – րը ձգելու համար սկզբնական ծրագիրը: Փարիզի ազատագրութեան տասնամեա – կին առթիւ, զօր. դը Կոլ թռուցիկ մը ցրուել տուաւ, պարզելով իր տեսակէտ – ները: Զօրավարը կը յուսայ թէ «խոր ցնցում մը պիտի թօթափէ տիրող ձեռն – թափութիւնը եւ Ֆրանսայի զբաղեցման – թեան դէմ սարքուած դաւը, առաջնոր – դելով իրատես քաղաքականութեան մը»: Այս առթիւ, նորէն կը քննադատէ Ֆրան – սայի ներկայ կարգուսարքը, անոր ան – կայուն վիճակը, միացեալ բանակի դա – չինքը, «որուն վաւերացումը պահանջելէ խուսափեցան յաջորդական դահլիճները»: «Եթէ Ֆրանսա յաջողի վերջին պահուն ազատիլ այն ճախճախուտքէն, ուր ոմանք կ'ուզէին խեղդել զայն, պաշտպանելու պատրուակով, աշխարհի ապառնացող վտանգը, միշտ կը պահանջէ որ գործէ, որ Եւրոպան միացեալ ճակատ կազմէ, որ ազատ ժողովուրդները կազմակերպուին ի – րենց համերաշխութիւնը: Անհրաժեշտ է ոտհմանաւիակել ռազմական միջոցները, արգիլել հիւլէական զէնքերը, Եւրոպայի ազգերը վերածել համադաշնակցութեան մը, իրրեւ չնչերակ ունենալով, ատ ի չդոյէ լաւագոյնի, Հռենոսը, Հիւսիսային ծովը, Մանչը, Միջերկրականը, Ա – լտանեան դաչինքին տալ իրական պինակ – ցութեան մը եւ ոչ թէ ձախաւեր թեւար – կութեան մը հանդամանքը, — ահաւասիկ այն վսեմ ձեռնարկը զոր ճակատագիրը կը սահմանէ Ֆրանսայի»: Զօրավարը ի վերջոյ անհրաժեշտ կը գտնէ հիմնովին վերանորոգել, աշխուժացնել երկրին վարչական եւ օրէնսդրական կարգու – սարքը:

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆՆԵՐԸ ԿԸ ՊԱՐՍԱՒԻՆ ԺԻԼ ՄՈՔԸ

Ընկերվարական կուսակցութեան վար – չական ժողովը դեկոյց մը հրատարակեց, ուր կ'ըսէ. — Եւրոպայի միացեալ բանա – կի դաչինգրին վաւերացման մերժումը ուշ–կամուրջ պիտի յանգի Գերմանիոյ դերիչխանութեան վերահաստատման, զերման ինքնաւար բանակի մը ստեղծ – ման եւ ազատ աշխարհի համերաշխու – թեան խզման: Հետեւաբար, վարչական ժողովը պարտք կը սեպէ յիչեցնել թէ յա – ջորդական համագումարները քանէ տուած են ի նպաստ միացեալ բանակի դաչինքին վաւերացման եւ եղբայրաբար կը հրա – ւիրէ կուսակցութեան բոլոր ներկայա – ցուցիչները հաւատարիմ մնալ կուսակ – ցութեան որուն համար այնքան զոհո – ղութիւններ ըրած են: Այս առթիւ ցաւով կը յայտնէ թէ՝ հակառակ նախընթաց կոչերու, կարգ մը ներկայացուցիչներ կը չարունակեն հրապարակաւ, իրենց քուէ – ներով, զրուածքներով կամ յայտարա – րութիւններով բացասական դիրք բռնել ժողովներու մէջ, որուան որոչումներուն դէմ: Վարչական խորհուրդը չի կրնար ընդունիլ որ Ժիլ Մոքի կոմմէ ներկա – յացուած այն տեղեկագիրը, որուն հիման վրայ պիտի կատարուի վիճաբանութիւնը Ազգ. ժողովին առջեւ եւ որուն եղրակա – ցութիւնները հակառակ են կուսակցու – թեան որոչումներուն: Դարձեալ կը յիչե – ցնէ թէ Ժիլ Մոք, որ արդէն զրկուած է որ եւ է ներկայացուցչական հանդաման – քէ, նախընթաց տնօրինութեամբ մը, հրաւիրուած էր ձեռնթափ ըլլալ նոյն տե – ղեկագրէն: Իր մերժումը ըմբռնութեան արարք մը կը կազմէ, որուն մասին վճիռ պիտի արձակուի յառաջիկայ նիստի մը մէջ: Այժմէն վարչական ժողովը կը փու – թայ ճշդել թէ՝ այս պարմաններուն մէջ, կուսակցութիւնը որ եւ է պատասխանա – տուութիւն չատանձներ Ժիլ Մոքի արար – քին հանդէպ»:

× *Ֆրանսական Միութեան (պաղեա –*

● ՕՐԸ ՕՐԻՆ ●

ՇՈՒՐՋ ՈՒ ՇՐՏԱԿԸ

★

Երկտող մը ստացայ «հացադուլ» բառին առթիւ, զոր անիմաստ գտած էի, փոխարէն առաջարկելով «կամաւոր ծոմ»:

—«1945ին Երեւանում լոյս տեսած ռուսերէն–հայերէն բառարանին մէջ ռու – սերէն «գոլոդ» բառը թարգմանուած է ճաղց, ճաղցածութիւն, սով, սովածու – թիւն, անօթութիւն. իսկ «գոլոդովկա» բառը՝ անընդադուլ, հացադուլ: Ձե՞ս կարծեր որ հացադուլ բառի տեղ աւելի յարմար է գործածել անընդադուլ բառը, ինչպէս գործ ենք ածում «գործադուլ», «դասադուլ» բառերը.— Բենօ:

Ընկերը միեւնոյն ատեն դիտել կուտայ թէ երկար է «կամաւոր ծոմը», «հինգ բառից կազմուած նախադասութեամբ»,— «իբրեւ բողոքի ցոյց»:

Անշուշտ «անընդադուլ»ը շատ աւելի նիշդ է եւ տրամաբանական, քան հացադուլը, բոլորովին շինծու եւ անիմաստ:

Մնաց որ, ինչ բառ ալ գործածենք, միշտ անոր կցուած պիտի ըլլայ շարժա – ռիքը: Օրինակ. —

Գահիրէի կիները սանդադուլ սարքեցին, ֆուէարկուքեան իրաւունք պահանջելով:

Ամբաստանեալը որոշեց կամաւոր ծոմ պահել, պնդելով իր անմեղութեան վրայ:

Ինչպէս կ'ըսենք.—Բանուորները գոր – ծադուլ յայտարարեցին, աշխատավարձի յաւելում պահանջելով, եւլն.:

× Քանի մը շինծու բառեր եւս.— *բարձրորակ, լաւորակ, ցածորակ*: Բոլորն ալ երեւանէն ընդօրինակուած, կամ փը – րանսերենէ թարգմանուած:

Ունինք լաւագոյն բառը — *ընտիր*· իսկ բացասականը՝ *անպիտան, վարնոց* (*ապ – րանք*) եւայլն):

× «Սփիւռք»ը չէր բաւեր, «Սփիւռք–հայութիւն» մըն ալ կը տարածուի անընգ – գալարար, հետեւողութեամբ ուրիշ այ – լանդակութեանց,— *Խթանպուլահայու – թիւն, արժանթինահայութիւն, Ուրուկ – ուայահայութիւն*:

Ինչո՞ւ չրսել նաեւ *Կուաթեմալահայու – թիւն*...

Լաւագոյնը միշտ պարզն է եւ կարնը, —Իսթանպուլի հայութիւնը (կամ Հայե – րը), Արժանթինի Հայերը եւն.:

×Ծանօթ գրագէտներ անգամ յաճա – խօրէն կը շարունակեն գործածել *խել մը, ծնկաչոք, քահ–քահ էւն.*: երեքն ալ թուր – էերէն են — առաջինը՝ «պիր խայլի», երկրորդը՝ «չէօմմէ» բառէն ծնած:

Ունինք երեքին ալ ընտիր հայերէնը, — *չատ մը, ծնրադիր, քրքիջ*:

Սիւնակս լեցաւ, եթէ ոչ կրնայի դեռ շատ մը թրէքաբանութիւններ արձանա – գրել, — շարադրութիւն թէ բառ:

Զար սատանայ մը կը հարցնէ — Որո՞ւ համար կը գրես...

Վ.Ա.Հէ

ՊԷՅՐՈՒԹԻ ԽՐՃԻՔՆԵՐՈՒՆ ԽՆԴԻՐԸ

ՊԷՅՐՈՒԹ 22 օգոստ. (Յառաջ).— Լի – բանանի Հանրապետութեան Նախագահը իր ճառէն վերջ լսելով Մորէն Եպսկ.ի յայտարարութիւնը, (խմբ. տես Բ. էջ) կրկին խօսք առնելով, ըսաւ.

— Ոչ մէկ չանք պիտի խնայեմ. գիշեր ցերեկ պիտի աշխատիմ ծրագրին իրա – կանացման: Այս մարդասիրական գործին համար բոլորդ պիտի աշխատիք անխոնջ, որպէսզի գլուխ հանուի ձեռնարկը:

Յաջորդաբար խօսք առին Պաթանեան Գերապայծառ, փոստարան Ժողէֆ Զա – արը, Պ. Պաղիլ Մկրտիչ, բժ. Եր. Ճիսէ – ճեան եւ բժ. Բարդէն Մկրտիչեան: Կարճ խորհրդակցութենէ մը ետք, որոչուեցաւ Բ. օր հաւաքուիլ առաջնորդարանին մէջ եւ ընտրել 15 հոգինոց յանձնախումբ մը, որուն պարտականութիւնը պիտի ըլլայ ուսումնասիրել նիւթական հնարաւորու – թիւնները, դաղթականներու հարցին լուծման բոլոր միջոցները, ծրագիրներ մշակել եւ ներկայացնել Հանրապետու – թեան Նախագահին: Պ. Բ. Շամուն եւս կ'ուզէ որ «քէմփ»երու հայութիւնը տե – ղաւորուի նոր շինուելիք բնակարաննե – րու մէջ: Ամիսներ առաջ, Նախագահը մասնաւոր յատակագիծներ չինել տուած է քաղաքապետութեան երկրաչափական ճիւղին: Հայկ. յանձնախումբը պիտի ու – սումնասիրէ նաեւ այս խնդիրը:

Խորհրդակցութիւններէն ետք, Նախա – գահը հիւրասիրեց 80 հայ ներկայացու – ցիչները, որոնք մեկնեցան խորին երախ – տագիտութեամբ:

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ ԵՐՈՒՍԱղԷՄԻ ՄԷՋ

Երէկ օգոստ. 23 թուակիր երկտող մը առացանք Շ. Նարդունիէն, որ կը յանդ – ցանէ թէ Երուսաղէմ կը գտնուի, իբր հիւր Պատր. Տէղապահին: Պիտի մնայ մինչեւ չաբաթ: Ցետոյ պիտի երթայ կիպրոս, ուր մէկ չաբաթ մնալէ վերջ Ֆրանսա պիտի վերադառնայ Պէյրութի ճամբով:

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՊԷՅՐՈՒԹԻ ԽՐՃԻԹՆԵՐԸ ՓԱՆԴԵԼՈՎ ՆՈՐ ԲՆԱԿԱՐԱՆՆԵՐ ՊԻՏԻ ՇԻՆՈՒԻՆ

●

ԼԻԲԱՆԱՆԻ ԱՌԱՋՆՈՐԴԻՆ ՑԱՑՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

ԽՄԲ.—Ինչպէս հաղորդած էինք երէկ, Լիբանանի Հանրապետութեան Նախագահը ժողովի հրաւիրելով 80 հայ ներկայացուցիչներ, յայտնած է թէ կառավարութիւնը որոշած է վայելուչ բնակարաններ շինել Պէյրութի վատառողջ խրճիթներուն տեղ: Այս առթիւ խօսած ճառին պատասխանած էր Հայոց Առաջնորդը, խորէն եպսկ.: Ահաւասիկ այդ յայտարարութիւնը.—

Վսեմաշուք Տէր Նախագահ,

Անհատն է այսօր մեր ուրախութիւնը ջերմ զգացումներով, Ձեր վսեմութեան եւ մեր սրտերը լի են երախտագիտական հայրական այդ հոգածութեան եւ դուր – դուրանքին համար, որ ցոյց կուտաք Լիբանանի հայ համայնքին հանդէպ: Ներ – կայութիւնը մեծապէս պատուած կը զգանք մենք զմեզ այս բարձր հրաւէրին արժանի ըլլալնուս համար:

Այսօրուան հաւաքոյթը այս պատմական պալատին մէջ, կոչուած է ըլլալու մարդասիրական սքանչելի ձեռնարկի մը իրագործման սկզբնաւորութիւնը, որ խոստումն կ'ունենայ եւ կը խանդավառէ մեզ եւ մեր բոլոր հայրենակիցները:

Ներկայութիւնս յուզումն ու ուրախութիւնը աւելի եւս կը մեծնայ մանաւանդ այն դիտակցութեամբ որ մեզի կը շնորհուի պատիւը մասնակից դառնալու այն ազգօգուտ գործունէութեան, որ մեզի կը շնորհի Ձեր Վսեմութեան բարձր հովանաւորութեամբ:

Ձեր գահակալութեան յաջորդ օրն իսկ, Ձեր Ազգ. իշխանութեան կրթական ու աշխարհական ներկայացուցիչները և մեր երեսփոխանները Ձերվսեմութեան կը նուիրեն հայոց իրենց սրտագին շնորհակալութիւնները, հաղիւսաւորագոչ եւ վճռական կամօրէն կը յայտարարէինք թէ Ձեր վսեմ հանութեան օրով Գարաճեթինեան, Թիւրքի, Զարչախուքի եւ Սահճաղի քիմիական գործարանի հիւղաւանները եւ տախտակամածէն իրմէ մեզի վերադարձուին եւ պիտի վերադարձուին մարդաւայել քարաշէն բնակարաններով, եւ դուք, Տէր նախագահ, հակառակ Ձեր բազմազիսի զբաղումներուն, բոլորա – նուէր զոհարերութեամբ ամէն ճիգ ու ջանք չխնայեցիք բարւոք լուծում մը գտնելու եւ այս հիւղաւաններու բարձու – մը ապահովելու համար:

Փրկարար եւ գնահատելի ծրագիրը մըն էր ասիկա զոր կատարել առաջադրած էիք, ծրագիր մը որ կը ձգտէր քառասուն տարիներ առաջ մեր ազգին եւ մեր ժո – ղովուրդին հանդէպ գործուած աննա – խընթացօրէն տմարդի անիրաւութեան մը վերջին հետքերը ջնջելու:

Ամէնուս սրտին խօսող Ձեր այս իմաստուն ծրագիրը ուրախ ենք որ չնորհիւ Ձեր յարատեւ ճիգերուն գործնական ճամբու մը մէջ կը մտնէ այսօր այս հաւաքոյթով:

Պէյթէտտինի այս հաւաքոյթը Լիբա – նանցի Հայերուս պատմութեան մէջ ան – մոռանալի եւ լուսեղէն թուական մը պիտի մնայ եւ Ձերդ Վսեմութեան անունը ոսկի տառերով պիտի արձանագրուի, որպէսզի ներկայ եւ ապագայ բոլոր հայ սերունդները չարունակ յիշեն իրենց համար Ձեր կատարած վեհ ու պանծալի այս տիտանեան գործը:

Գարաճեթինայի եւ միւս զաղթակայաններու արդիական առաններով փոխարէն նոյնը մէկ կողմէ զգալատիպ պիտի նպաստէ մայրաքաղաքի դեղեցկացման, և միւս կողմէ ալ առաջքը պիտի առնէ ընկերային եւ առողջապահական շատ մը չարիքներու: Գեղեցիկ Լիբանանի պայծառ ղէմ – քին վրայ ժահրաբեր վէրքեր են այս «քխմխ»երը, որոնց խոպոռ բարձման եւ անհետացման համար իմաստուն նախա – ձեռնութիւնը Ձեր Վսեմութեան փառապսակը պիտի կազմէ:

Ձեր ձեռնարկած այս գործը, Տէր Նախապահ, որպէսզի ըլլայ կատարեալ եւ լաւագոյն արդիւնքներ ունենայ, պիտի թոյլատրէիք արդեօք մեզի հոս ընդգծել համեստ թերացրանք մը: Լաւագէտ ծա – նօթ մեր ժողովուրդի կենցաղագրին պայ – մաններուն, խոնարհաբար պիտի խընդրէինք Ձեր Վսեմութենէն որ բարեհա – ճիւիք նկատի առնել այդ ծրագրին գործադրութիւնը իրականացնել մեր ազգակիցներուընակութեան այժմու վայ – րերուն վրայ խոկ, որպէսզի անոնց եւ մեր ուրախութիւնը շաղարուի վերատին տէղ փոխադրուելու անցեալի պատճառներու վերակենդանացումով եւ անոնք չզրկուին համախումբ բնակու – թեան մը ընձեռած բոլոր առաւելութիւններէն:

Մեր ժողովուրդին մասնակցութիւնը թերեւս համեստ բաժին մը ըլլայ ընդհանուր ծրագրի պահանջած լայն միջոցնե – րուն մէջ, եւ սակայն, որքան ալ համեստ ըլլայ իր խորհրդանշական չափին ու ձեւին մէջ իսկ պիտի ըլլայ սրտաբուխ եւ յօժարակամ ու մեզի համար ալ մխիթա – րութիւնը պիտի կազմէ, քանի որ նիւ – թական եւ բարոյական ամենօրեայ պահան – ջութիւններով է որ կը յաջողինք այս հա – մայնքը պահել ու մատակարարել իր բազ – մաթիւ եկեղեցիներն ու դպրոցները, քա – րեսիրական ու մշակութային հաստատու – թիւններն ու կազմակերպութիւնները, եւ այս բոլորը ի շահ եւ ի յառաջդիմութիւն մեր դեղեցիկ եւ սիրելի Լիբանանեան հայրենիքին:

Այս առիթէն օգտուելով, Վսեմաշուք Տէր Նախագահ, թոյլ տուէք յայտնելու մեր անվերապահ սէրն ու յարգանքը նախ Լիբանանի եւ ապա Ձեր մեծազի անձին, եւ աղօթելու որ Բարձրեալն Աստուած երբ Թանկագին Հովանիին տակ պահէ մեր սիրելի Լիբանանը եւ իր պայծառամիտ Նախագահը:

Անգամ մը եւս յայտնելով Ձեր Վսեմութեան իմ եւ Լիբանանի հայ համայնքին ամենաջերմ շնորհակալութիւնները Ձեր կատարած եւ կատարելիք բոլոր բարի եւ օգտակար ձեռնարկներուն համար կը դոչեմ սրտագին կեցցէ Լիբանանը:

ԻՐԱՔԸ ԻՆՉՊԷՍ ՈՐ Է

●

Իրաք 425 հազար քառ. քիլմ. տարած ծուխեամբ բարեբեր երկիր մըն է, եփ – րատ եւ Տիգրիս գետերուն միջեւ եւ պատմական Միջագետքը կը ձեւացնէ: Ունի մօտ հինգ միլիոն բնակիչ, ճնշող մեծամասնութիւնը իսլամ Արաբներ են. հիւսիսային շրջանին մէջ, յատկապէս Սուլէյմանիէ եւ Արպիլ, կը բնակին Քիւրտեր:

Արաբական այս երկիրը մաս կը կազմէ Ազգաւանդ Մահիկին: Սահմաններն են՝ հիւսիսէն Թուրքիա, արեւելքէն Պարս – կաստան, արեւմուտքէն Սուրիա եւ Յորդանան, իսկ հարաւէն Սէուտական Արաբիա, Քուվէյթ եւ Պարսից Ծոց:

Իրաքի մակերեսոյթը, հիւսիսէն դէպի հարաւ, ընդարձակ հովիտ մըն է՝ հայ – կական եւ պարսկական բարձրավանդակներուն եւ Արաբական թերակղզիին մի – ջեւ:

Տարածան չորս եղանակները զգալի են Իրաքի մէջ. հիւսիսային շրջանը հարա – ւային է աւելի տաքը է: Անձրեւները ա – ւելի առատ են հիւսիսի մէջ. իսկ միջին տարածութեանց վրայ աւելի մեղմ է կլիման:

Վարչական 14 նահանգներու կը բաժ – նուի Իրաք եւ սահմանագրական թագա – ւորութիւն մըն է, որուն երդուած վեհապետը՝ Ֆէյսալ Բ.՝ կը սերի Հաշէ – մական գերդաստանէն: Իր փառաշուք թագադրութիւնը տեղի ունեցաւ 1953 մա – յիս 2ին Պաղտատի մէջ:

Իրաքի խորհրդարանը կը բաղկանայ 130 երեսփոխաններէ, որոնք ուղղակի քուէարկութեամբ կ'ընտրուին: Իրաքի բանակը լաւ մարզուած է եւ օժտուած արդիական լաւագոյն դէնքերով: Պետա – կան բարեկարգութիւնները զգալի են ընդհանրապէս երկրի ներքին դաւառնե – րուն, քաղաքներուն եւ յատկապէս մայ – րաքաղաք Պաղտատի մէջ: Ասֆալտապատ ճամբաներ եւ երկաթուղիի դիծեր ներ – քին գաւառներէն կը կեդրոնանան Պաղ – տատ, որուն մէջէն կ'անցնի Տիգրիս գե – տը:

Պաղտատ, մօտ վեց քիլոմէթր լայնքով եւ 25 քիլոմէթր երկայնքով կը տարածուի Տիգրիսի երկու ափերուն վրայ: Ունի ար – դիական շէնքեր, բազմաթիւ զբամատուն – ներ, դեղազար նոր թաղամասեր, լայն ու մաքուր ճամբաներ: Երթեւեկի կանո – նաւորութեան վրայ հսկող ոստիկաններու հրամանները խոկոյն կը գործադրուին: Արհաձները զբեթէ հազուագիպ են: Գլխաւոր պղտոտացէն երթեւեկող հարիւրա – ւոր ինքնաշարժներ վայրկեանապէս կանգ կ'առնեն պղտոտացին ճիշդ մէջտեղը, ոս – տիկանի ձեռքի մէկ շարժումով:

Վերջին 10–15 տարիներու ընթացքին Պաղտատ արձանագրած է հսկայ յառաջդիմութիւն: Նոր ու ճաշակաւոր հրապա – րակներ եւ փողոցներ են բացուած, հո – յակապ կամուրջներ են շինուած, առեւ – տրական մեծ հաստատութիւններ են կա – ռուցած, ներքին թաղամասերէն դէպի դուրս պղտոտները ճամբաներ են բացուած: Մեծ զարկ տրուած է մաքրու – թեան եւ առողջապահութեան: Աճած է նաեւ բնակչութեան թիւը: Պաղտատ այ – սօր մօտ մէկ միլիոն բնակիչ ունի: Երկ – րին տնտեսական կացութիւնը լաւ է: Բազմաթիւ ընկերութիւններ կը հիմնուին երկրին ընդհանուր յառաջդիմութեան համար: Ամէն կողմ յառաջդիմութիւն մայրա – քաղաքին մէջ: Շինարարութեան թափը աչքի կը դարնէ, Հիւսուածեղէնի, անըն – դհէնի ճարտարարուեստը գնահատելի յառաջդիմութեան մէջ է եւ կը գոհացնէ ժողովուրդին պահանջները:

Քաղաքագիտական իրաւունքները խստո – րէն կը յարգուին. ոչ ոք կը համարձակի խանգարել ուրիշին հանդիստը: Հաճոյքի վայրեր, դեռեզրի արձարաններ, ծառա – պարդ հանրային դրօսավայրեր, պարտէզ – ներ գրեթէ ամէն թաղի մէջ կան: Ժողո – վուրդը աստուածավախ, արդարասէր եւ ոեղդամիտ է. չի սիրեր խռովարարութիւ – նը, կռիւը: Ապրանքներուն գիները նոյնն են. օտարական ըլլաս կամ տեղա – ցի, խաբել չեն: Շատ քաղաքավար ար – տայայտութիւն ունին բոլորն ալ: Այսպէս է Պաղտատցին եւ ընդհանրապէս Իրաք – ցին: Ցանդուգն, վհատած, ուղղամիտ, օտարասէր ու բարեսէր են: Պաղտատի իւրաքանչիւր թաղամասի մէկէ աւելի մինարէները մանրանկարչական նուրբ կերտուած եւ պատմական հնութիւններ ունին: Հայ, յոյն, ասորի, քիլտանի, լա – տին եւ այլ քրիստոնեայ եկեղեցիներու

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

ՄԵՆԱԿ

●

Պառաւը նկատում է երիտասարդին զբաղ – քին այլայլումը, սթափում է, յետ է քաշւում դրան առջեւէն:

— Ներս հրամմէ. խնդրեմ. ինչ ջհմար եմ, կանդնեցրել եմ դրանը: Հա, մաքէս չանցուցի, թէ այսքան չուտ դուն ըլլաս եկողը: Ներս հրամմէ:

Լեւոնը ներս մտաւ, մոռացած պայու – սակը: Պառաւը տեսաւ դրան քովը դըր – ած պայուսակը. ներս առաւ. դռանը դո – ցեց:

Ոչ, դա իրենց տունը չէ. ոչինչ կայ տան մէջ իրեն ծանօթ. իրենց տունը կողքինն էր, չէր սխալուել: Անշուշտ մայրը տունը չէ. ի՞նչ կայ զարմանալու. չէ՞ որ չի պիտեր տղուն վերադար – ձը: Հիմա, ուր որ է կուգայ:

— Խնդրեմ, նստեցէք, տունս քոնը հա – մարէք: Չճանաչեցի՞ր ինձ. զարմանալու չէ. եթէ չասէիր, ես ալ պիտի չճանաչէի քեզ: Տարիները կը փոխեն մարդը. չատ կը փոխեն: Այն տաեն դուն պզտիկ տղայ էիր, հաքէն երթուսարդ: Ես ալ, թէեւ էիր, հաքէն երթուսարդ: Ես ալ, թէեւ տարիքս առած, բայց այսքան ծերացած չէէի, համարեա ճերմակ մազ չունէի: Ճի – չեցի՞ր. ձեր հին տան դիմացի սենեակն ապրող Անուշ մաման եմ. կարպիսին մայրը, որ քո տարիքն ունէր. ընկերներ էիք: Ճետոյ չարաճճի Խորէնս կար. յե – տոյ աղջիկս, Լուսաբերը: Ճիշեցի՞ր: Վերջէն ան տունը եկանք. քո գնալէդ հետք:

— Այո, յիշեցի. ի՞նչպէս չէ... Ճնուշ մայրիկը, կարպիսը, Խորէնը, Լուսաբեր – ը...

Ու Լեւոնը նստեցաւ իրեն յատկացած աթոռի վրայ:

Պառաւը սեղանի վրայ դրեց մէկ տուփ «Գոլուազ» ծխախոտ, լուցկի, մոխրաման:

— Հրամմէ, հաստատ վաեէ, մինչեւ քեզ համար սուրճ մը պատրաստեմ. յոգնած մարդու համար լաւ է սուրճը:

«Ճետոյ, վերջապէս, ցաւը ցաւ է, որ – քան ալ վրան չհասնուի: Ես ալ ցաւեր չատ եմ անցուցեր, կը հասկնամ:»

«Ի՞նչ կ'ըլլար աւելի չուտ եկած ըլլայիր Թերեւս հասնէիր: Վերջին նամակը ես դրեցի քեզի. իսկ ձեռքը ա՛լ դրիչ չէր բռնե – ներ: Աչքերը չուր դարձած ճամբաղ նայե – լով. անունդ չբծունքին հոզին տուաւ:

— Ի՞նչ:

Լեւոնը ոտքի ցատկեց

— Ամաո, ամաո, ընդուա չարնաբ: Զդի – տէի՞ր: Կառավարութիւնը հաւցէդ տուաւ. պիտի դրեէին քեզի տունը հինգած են. դալդ անհրաժեշտ էր. էհ, բան ման ու – նէր: Ժառանգը դուն էիր: Կարծեցի լուր առած եկեր ես: Պապանձէի. չդիտէի. թէ չէ, ասանկ, մէկէն ի մէկ չէի ըսեր սեռ լուրը: Ալ ըսուե՞նցաւ. ինքզ քեզի բանէ, մեղք ես: Նստիր, նստիր:

Այո, Լեւոնը ուժ չունէր ոտքի կենա – լու, արդէն ընկել էր աթոռի վրայ:

Սենեակը կարծես փլեր էր դլխին, չուրջը մութ էր. տատանում էր դլուխը. հարուածը ծանր էր:

— Եղածը եղած է, տղաս, կը հասկնամ ծանր է հարուածը: Զաւակ ես, մայր էր, ան ալ ինչ մայր...

«Տարիներ, տարիներ, օր ու դիշեր զա – ւակի համար ապրեցաւ. հաւատաց դա – ձիդ, սպասեց, սպասեց: Ճրագը վառ պա – հեց դիշերները, դուռը բաց օրն ի բուն, որ երբ դաս, տունը չէն դտնես:

«Ճակար էր. հոդացողի պէտք ունէր. մէկը չունէր: Դուռ – դրացի, ամէն մարդ իր դործով, իր հոդերով, ո՞վ կրնար էր – մով ղբաղիլ: Մեղադրելու չէ: Համոզե – ցինք, որ ծերանոց երթայ. դիտե՞ս, չդիտե՞ս, հոս հայկ. ծերանոց կայ հի – մա. կ'ինկմարդ, տղամարդ կ'երթան ծե – րանոց կ'ապրին: Էհ... չերինցնեմ: Ճհա – մոզեցաւ»:

— «Չէ, ըսաւ, տունս չեմ ձգեր, չեմ պարպեր, դաւակ ունիմ, օր մը որ դայ, իր տունը պիտի փնտռէ. ո՞ւր դտնէ: Աչ – խարհիս վրայ ապրող մարդ մը իր տունը պիտի ունենայ. իր ծնողներու, իր ման – կութեան, իր անցեալի յիշատակները պիտի ունենայ: Չէ, չեմ քանդեր դաւկիս տունը. իրեն պիտի յանձնեմ. թող ինքը քանի իր ընելիքը: Մահը պիտի չհամար – ձակի ինձի մօտենալ, դաւակս չտեսած: Չէ, տունս չեմ ձգեր»:

Սպասեց, սպասեց... էհ, մահը մօր սրտին ալ չի դթար: Ալ բաւ համարեց խեղճին քաշած տանջանքը: Եկաւ տանե – լու: Հովն էի վերջին ժամին: Կը ժպտար, կը խօսէր, քեզի հետ կը խօսէր, կը կար – ծէր թէ եկեր ես, քովն ես:

Թեւերը պարզեց, անունդ տուեց, յե – տոյ ձեռքերը կուրծքին տարաւ, սեղմեց, լացաւ: — Լեւոն, Լեւոն... — վերջին խօսքն եղաւ: Գնաց: Ինչդ մայր, խեղճ մայրեր, որ դաւակ ունիք, ու կը մեռնիք մինակ, մինակ...

Պառաւը լալիս էր. մօտեցել էր պահա – րանին. բացել էր պահարանը. մոռացել էր անելիքը: Լսո՞ւմ էր Լեւոնն իրեն. չի պիտեր. յորդած էր իր սիրտը, ինքն էլ մի մայր, ուզում էր խօսել, թեթեւա – ցնել հոդին:

— Մենակ, պառաւը չարունակեց խո – սել, կարծես ինքն իրեն համար. ի՞նչ եմ ես, երեք դաւակ ունիմ, ի՞նչ են ինծի պէս հարիւրաւոր, հազարաւոր մայրեր ու հայրեր: Ամուսնացա՞ն դաւակները... իրենց ընտանիքը, իրենց դաւակները ալ քեզ համար տեղ չունին. աւելորդ ես. բեռ ես: Ու ծնողները ծերութեանը կը մնան մենակ: Տան մը մէջ, հիւանդա – նո՞ց, ծերանո՞ց... Միեւնոյն չէ՞. աչքէդ կը վակես մենակ, մեն–մենակ: Ուֆ:

Պառաւի սիրտն իջաւ. յիշեց, թէ ինչո՞ւ էր մօտեցել պահարանին: Դուրս քաշեց օդիի մը չէշ, դժուարութեամբ հանեց խցանը. ձեռքը դողում էր. լցրեց մի ըմպակ. մօտեցաւ Լեւոնին.

— Առ, խմէ սա օդին. դիտեմ, կապ – ուեր է ներսդ. քար է ընկեր սրտիդ վրայ. խմէ, կը բանայ սիրտդ:

Լեւոնը՝ հայեացքը պարապին՝ չի չար – ժում, չի առնում օդին: Պառաւն ըմպակը դրեց սեղանի վրայ. չարունակեց խօսել.

— Ախ, ո՞րն ըսեմ, ո՞րը չըսեմ: Առանց նշմարդ յետ ընելու ելար դացիր. ան խեղճ աղջիկն ալ՝ Արուսեակը, որ խենթի մը պէս կը սիրէր քեզ, ցաւի մէջ ձգեցիր:

կոչնակները եւս կը ղօղանջեն իրենց կարգին :

Ձմեռը բաւական խիստ է Պաղտատի մէջ. առանց վերարկուի եւ վառարանի կարելի չէ անցընել. յատկապէս առաւօտն ղէմ եւ մայրամուտէն առաջ զգալի կ'ըլլայ կճղող ցուրտը : Հաճելի եւ առողջարար է ձմեռը Պաղտատի մէջ : Ամառը թէեւ խիստ տաք կ'ընէ, մինչեւ 47 – 49 աստիճան, բայց օդը տանելի է եւ առողջարար, որովհետեւ չոր է ու թեթեւ : Օրուան խիստ տաք ժամերը, կէսօրուան ժամը մէկէն մինչեւ հինգ, հանգստի ժամեր են :

Այնման են ամբան դիչերները Պաղտատի մէջ. մայրամուտէ քիչ ետք կը սկսի զովութիւն մը : Ժողովուրդը տանիքները կը դիչերէ : Երկինքը չինջ ու յստակ է, աստղերը վառ ու լուսաւոր : Ցերեկուան ծուլացնող տաքին կը յաջորդէ թարմացնող դիչերը : Իրապէս օրհնուած երկիր է Ի – րաքը : Պաղտատի մէջ ամէն ինչ առատ է. այդպէս վարժուած է ժողովուրդը եւ առատ ալ կը ծախսէ : Պաղտատցին չի սի – րեր կծծիութիւնը. այրը աղա է, իսկ տիկինը՝ խաթուն :

Պետութիւնը մեծ դումարներ կը ծախսէ ժողովուրդի լուսաւորութեան համար. երկրին բոլոր կողմերը, ամենայետին դիւղերուն մէջ իսկ, գոյութիւն ունին պետական վարժարաններ. ուսումը ձրի է եւ պարտադիր : Քաղաքներու մէջ նախակրթարաններէ զատ կան միջնակարգ ու երկրորդական բազմաթիւ վարժարաններ : Պաղտատ ունի իր համալսարանը՝ բժշկական, դեղագործական, երկրաչափական, իրաւաբանական եւ այլ բաժիններով : Գոյութիւն ունին նաեւ բազմաթիւ արհեստից վարժարաններ, առողջապահական հաստատութիւններ՝ հիւանդանոց – ներ, բուժարաններ, մանկական դարմանատուներ, հանրային գրադարաններ : Բազմահազար ուսանողներ կ'օգտուին նաեւ պետական դիչերային վարժարաններէն : Երիտասարդութիւնը ամէն ճիգ կը թափէ մտային բարձր մակարդակի տիրանալու համար :

Կ. ԹԱՓՈՒԼԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

Նոր ստացանք «Վարագ»ի, յուլիսի թիւը (6), օրկան Համավասպուրականի Միութեան : Պատգմ. ժողովի որոշումներէն կը քաղենք հետեւեալ տեղեկութիւնը. —

ԺԳ. Պատգմ. ժողովը որոշեց շարունակել սկսած աշխատանքը, կազմելով 3 – 5 հոգիանոց յանձնախումբ մը : Մեր Միութիւնը առանձին պիտի կատարէ այս ձեռնարկը : Գիրքը պիտի ըլլայ երկու հատոր էջերու սահմանափակութեան մէջ եւ բաւական հազար տոլարի ծախքի մը նախատեսութիւն : Եթէ պատահի որ ծախքերը աւելի ըլլան այս նախատեսումէն, կեդր. վարչութիւնը գործնական աշխատանքի սկսելու չէ եւ խնդիրը բերելու է ԺԳ. Պատգմ. ժողովին :

ՏՈՒՄՍԵՐ

ԱՐԴԱՐ ԶԻ

*

Ամերիկահայ չեմ : Եթէ եղած ըլլայի, քիչ մը քիչ կը քաչքչէի Ամերիկահայոց – մանի «չքեղ»ները, «աննախընթաց»ները եւ... հայերէնը : Այսինքն հետեւած կ'ըլլայի այս գաղութին մտաւորականներուն օրինակին եւ ձայն-ձուն չէի հաներ՝ ի տես կարգ մը անախորժ երեւոյթներու :

Բայց, Ամերիկահայ ըլլալու պէտք չկայ Ամերիկահայութեան առաքինութիւնները ի վեր հանելու եւ անոր գաղը պաշտպանելու համար :

Ըսած եմ ուրիշ անգամներ — հայրե – նասիրութեան մարզին մէջ, այս գաղութին հետ մրցող չկայ :

Երբ կարդը կուգայ բարոյական եւ նիւթական զոհողութեան, Ամերիկահայը վարանումներ չունի : Չի մտմտար, չի տնտնար, չի դանդաղիր եւ դիտակցօրէն իր տոլարները կը լեցնէ ազգին դանձա – նակը :

Ամերիկահայուն համար պայման չէ որ նպաստընկալ ազգը, անպատճառ, այս ափերուն վրայ հաստատուած ըլլայ :

Ընդհակառակն, այս գաղութը այն գաղութն է որ նախ «դրսեցի»ներուն մասին կը մտածէ, ու յետոյ, յանկարծ միտքը կ'ինչայ թէ ինքն ալ քանի մը հազարի պէտք ունի՝ եկեղեցի կամ դպրոց չհիմնելու համար :

Ուրիշ խօսքով, կը նմանի այն դերձակին, որ դրացիին հագուստը կը կարկտէ, բայց կը մոռնայ որ իր վրան-գլուխն ալ ասեղի ու դերձանի պէտք ունի :

Ծափահարելի է Ամերիկահայութեան այս առատաձեռնութիւնը, որ մասամբ արդիւնք է իր հարստութեան :

Ամերիկահայը մեր արտասահմանեան գաղութներուն հարուստ հօրեղբայրն է : Անոնց խնամակալը կամ ելմտական նա – խարարը :

Երբ ազգին դանձը ջուրը կը քաշէ՝ ջուրին անդիի ափը, հանգանակութեան կոչերը իրարու եաեւէ կը հասնին :

Ամերիկահայը ոչ մէկ աղերսագիր, ոչ մէկ խնդրանք անպատասխանի կը թողու : Եթէ չի կրնար հինգ հազար ղրկել, կը ղրկէ հինգ հարիւր : Եթէ հինգ հարիւրն ալ իր ուժերէն վեր է, կը ղրկէ հարիւր : Բայց, անպատճառ բան մը կը ղրկէ :

Կարծեմ այս գաղութը տարեկան առնուազն կէս միլիոն կը բաշխէ հոս, հոն : Եւ այդ կէս միլիոնին մեծ մասը վատնուած է զործարաններու մուխին ու ծուխին մէջ :

Լսուած բան չէ որ այս գաղութը իր դանձանակը երկնցնէ դուրսի գաղութներուն : Պարապ տեղը, ինչո՞ւ ձեռքը յոգնեցնէ...

Ի՞նչ կ'ընեն այս վերջիններըս :

Ըսենք բուն բառը — չափը կ'անցընեն երբեմն եւ ըսել կուտան այս գաղութին աշխատասէր բազմութեան.

—Աղէկ, տանք, ամենայն սիրով տանք, բայց իրենց հարուստներ՞ը ուր են. չե՞ն կրնար կոր դպրոց մը, հիւանդանոց մը չինել. ամօթ չէ՞ իրենց որ մեր դուռը ափ առնեն՝ տարին տասներկու ամիս...

Շատ մի տեսնէք այս դանդաղը, արտասահման գտնուող մեծահարուստ հայրե – նակիցներ, որովհետեւ արդար չէ որ դուք Ամերիկայէն ինքնաշարժ ապսպրելու չափ ունեւոր ըլլաք, բայց ինքնաշարժի մը անուին դրամն ալ գլանաք ձեր չբջանին դպրոցներուն եւ եկեղեցիներուն :

Արդար չէ :

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ՅՈՒՆԱՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔԸ ԴԱՄԱՍԿՈՍ Կ'ԵՐԹԱՑ

Պոլսոյ «Հիւրրիէթ» լրագիրը կը գրէ թէ հետզհետէ երեւան կ'գան այն դաղտնի որոշումները, որոնք տրուեցան Դամաս – կոսի օրթոտոքս համաժողովին մէջ, կազմակերպուած՝ Մոսկուայի պատրիարքութեան կողմէ :

Դամասկոսի ձայնասփիւռը հաղորդեց թէ Անտիոքի պատրիարք Ալեքսանդրոս, ի պատասխան Մոսկուայի պատրիարքին հրաւէրին, Ռուսիայէն ղրկուած մասնաւոր օդանաւով մը մեկնած է Մոսկուա, ուր ամիս մը պիտի մնայ եւ պիտի ջանայ հաշտեցնել Մոսկուայի պատրիարքու – թիւնն ու միւս օրթոտոքս եկեղեցիներն ու մասնաւորաբար Ցէնէրի Պատրիարքա – րանը :

Ցէնէրի չրջանակներէն կը տեղեկացնեն թէ, կը չարունակէ թերթը, այս խորհրդաւոր խնդրին առնչութեամբ, Աթենա – կոյս Պատրիարքը վերջապէս գործնա – կան քայլ մը պիտի առնէ եւ պիտի այ – սկսէ Դամասկոս ու Երուսաղէմ, երբ Ա – լեքսանդրոս Պատրիարք Մոսկուայէն : Աթենակոյս Պատրիարք հոկտեմբերին պիտի ճամբորդէ, իրեն վստահելի մար – դոց պատուիրակութեան մը հետ :

ՆԱՄԱԿ ՄԸԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ԼՈՒՍԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

●

Կարդացինք Պ. Լեւոն Ծօնիկեանի նամակը «Յառաջ»ի օգոստ. 24ի թիւին մէջ : Կը ցաւինք որ թիւրիմացութեան մը հետեւանքով յարդելի նամակագիրը սխալ բացատրութիւններ կուտայ Տարօնի Նահատակներու հոգեհանգստեան առթիւ : Փարիզի Հայոց Եկեղեցւոյ հոգաբարձութիւնը մինչեւ այսօր յարգանք եւ ազնիւ վերաբերում ունեցած է մեր ազգային գործիչներու, միութիւններու, կազմակերպութիւններու հոգեհանգիստի, յուղարկաւորութեան պաշտօններու խնդրանքներուն, սիրայօժար կատարած է առանց որ եւ է սակարկութեան եւ սակադինի : Կրնանք ի հարկին խօսիլ փաստերով եւ բազմաթիւ օրինակներով :

Այս տարի Պ. Արամ Սարգիսեան դիւանատուն եկած եւ փափաք յայտնած է մասնաւոր ընել Տարօնի Նահատակներու Հոգեհանգստեան պաշտօնը եւ սիրով իր կողմէ վճարած է այդ դումարը : Համաձայն իր փափաքին պարտ ու պատշաճը կատարուած է Եկեղեցւոյ մէջ, Պատարագի ընթացքին յիշատակութիւնն ալ եղած է առանց մոռացութեան :

Հոգաբարձութեան դիւանը իր պարտականութիւնը կատարած է :

Հոգեհանգստեան յիշատակութեան ձեւը միշտ կ'որոշուի խնդրարկուներու կողմէ : Այս մասին եղած թերացումը կը վերաբերի Տարօն–Տուրուբերանի Հայրենակցական Միութեան վարչութեան, որ մինչեւ ուշ տեղ տակաւին չէր որոշած հոգեհանգստեան թուականը եւ անուններուն յաւելուածական յիշատակութեան մասին որ եւ է ճշդում չէր կատարած :

Հակառակ այս բոլորին, Հոգաբարձութիւնս հիմնուելով ամէն տարուան յուշագրին վրայ, կատարել տուաւ ծանուցումը եկեղեցւոյ սեղանէն, մասնաւոր հոգեհանգստեան սկիզբը կրկնել տալով զայն : Հոգեշնորհ աբեղան յատկապէս քանի մը խօսքով դրուատեց Տարօնի աշխարհին կատարած պատմական դերը :

Կը յուսանք թէ այս բացատրութիւնները պիտի փարատեն ստեղծուած թիւրիմացութիւնը :

Դիւան Հոգաբարձութեան

ԽՄԲ.— Այս առթիւ կը խնդրուի նաեւ ճշդել թէ ողբացեալ Հրանտ Փաստրմաճեանի թաղման համար ժրնեւ զրկուածէ Անուշաւան արեղայ, ոչ թէ Խահանայ մը :

ԿԱՏՂԱԾ ԳԱՅԼ մը մանելով Քերման – շահի (Իրան) մէկ պանդոկը, խածաւ 26 անձեր : Բուռն կռիւ մը վերջ դայլը սպաննուեցաւ բահերով :

Հազար ուզող ունեցաւ, ո՞վ պիտի չուզէր կին առնել անոր պէս սիրուն, պարկեչտ, աշխատասէր աղջիկը. մեծցեց ամէնը :

«Ծօսք տուած եմ, ըսաւ, նշանուած եմ, քովս է նշանը, մատիս է տուած մատնին : Նշանս ետ չէ տուած, տուած խօսքիս չեմ արձակուած. կրնայ օր մը դալ, ուղել իր նշանածը՝ :

Ու սպասեց. սպասեց. դոնէ բան մը ղրկէր ,բան մը ըսէր : Զըրիր : Աղջիկը, երբ մայրը կորնչուց եւ մինակ մնաց, ալ չկրցաւ դիմանալ : Ամուսնացաւ, վառեք Աստուծայ, լաւ մարդու հանդիպեցաւ : Երջանիկ են. վարդի պէս երկու զաւակ ունի. մանչ մը, անունը Լեւոն : Կը հաս – կընա՞ս, քո յիշատակը, եւ աղջիկ մը. ուտուելիք պզտիկներ :

Ի՞նչ կը փնտռէք երիտասարդներդ սա աշխարհիս վրայ, ի՞նչ բանի եաեւէն կը վազէք, չեմ հասկնար :

Ընտանիք կազմա՞ծ եա, զաւակներ ու – նե՞ս դոնէ : Եթէ գոհ եա կեանքէդ, եթէ երջանիկ մօտենաս մօրդ գերեզմանին, թեքուիս հանդչի իր տառապած հոգին : Չէ, բեւս հանդչի իր տառապած հոգին : Չէ, անդերեզման մեռնիլ չըրինք : Դուռ–դրբացի հաւաքուեցանք, հինդ տարուան հոդ առինք : Ըսինք, զաւակ ունի, օր մը որ գայ, կը մխիթարուի մօր գերեզմանը գտնելով : Լաւ կին էր մայրդ, Աստուած ողորմի իր հոգուն :

Լեւոնը փղձկաց. լացաւ. ո՞ւր էր ինքը. Ափրիկէ՞, Ֆրանսա՞... ի՞նչ կարեւորութիւն ունի, ուր էլ լինէր, աշխարհը պատուած էր ու ինքը մենակ :

ԷԼԼԷՆ ԲԻՒՋԱՆԴ

(8)

վերջ

ՀԱՐԱՋԱՏ ՈՐԴԻ...

●

Դ.

Երբեմն կը դանգատէր Սարգիս աղային. — Ո՞ւր է, ըսիր որ Աբամին աչուըները պիտի թխանան երթալով. ընդհակառակն աւելի կը կապուտնան : Երեք տարու եղաւ եւ բնաւ տարբերութիւն չկայ :

— Երբեմն կը պատահի որ դոյնը կը փոխուի, կ'ըսէր ծերունին, բայց երբեմն ալ չի փոխուիր. հիմա ի՞նչ ընենք, էֆէնտիմ, թող կապտաչուի ըլլայ. վնաս մը ունի՞ :

— Ոչ, կը մրմռար Բենիամին :

Թէեւ երեք տարու, Աբամ կանխահաս մանուկ մըն էր, նուրբ կազմուածքով, խելացի, վառ եւ ժպտուն նայուածքով եւ աղնուական դիմագծութեամբ : Մար – տեսաչ խոպոպներ ծոծրակին չուրջ բոլորը կը ծածկէին մինչեն ականջները :

Զգայնիկ բարակ չրթներ ունէր, բարեյարմար ու քիչ մը կոր քիթ մը, որ հզօր կամքի մը յայտարարն է :

Ամէնուն զմայլանքին եւ զորովին ա – ռարկան էր : Իր ամէնէն բուռն խռովք – ներուն մէջոցին, Բարսեղեան կանդ կ'առնէր իր դաւակին առջեւ՝ խորապէս ազդուած անոր չնորհէն եւ նայուածքին ազ – դեցութենէն : Իր միտքը տանջող մտածումը այնքան ահաւոր եւ անհնարին բան մըն էր որ բոլոր կամքով կը ջանար վանել զայն, ոտնակոխ ընել, սպաննել այդ մտածումը, որ թունաւոր սլաքի մը պէս կ'անցնէր իր մէջէն :

Հանդարտութեան րոպէներուն, աչքին առջեւ բերելով իր տաղնապի եւ տառապանքի տրամադրութիւնը, ամբողջովին կը վերապրէր զայն ջղային իր քայքայուած դրութեանը : Կը բաւէր այլեւս չմտածել այդ արտառոց բաները, որպէսզի խաղաղէր իր մրրկոտ հոգին, երջանիկ դպար ինքզինքը՝ զաւկի մը հետ, որուն վրայ ամէն մարդ կը զմայլէր, կնոջ մը հետ՝ որ իր փառքը կը կազմէր :

Հաստատօրէն կը մտադրէր այլեւս զգաստանալ : Մալվինէ իսկայն կը նշմարէր ամուսնոյն վրայ առաջ եկած նպաստաւոր փոփոխութիւնը : Բենիամին կը սկսէր խնդալ, խօսիլ, կատակել, պտոյտներ երթալ զաւկին ու կնոջը հետ, մինչեւ իսկ վահէին ընկերակցութեամբ : Բայց այս վիճակը մինչեւ յառաջիկայ միջադէպ մը մխայն տեւական էր : Այդ միջադէպերը, ինքնին աննչան, յանկարծական եւ ահեղ ազդեցութիւն մը կ'ընէին : Օրինակի համար, Վահէին զորովտա մէկ համբոյրը Աբամին ալտին վրայ ,զաւկին ոչ – համակրական մէկ շարժումը իրեն հանդէպ, հիւրի մը ոչ – հաճելի մէկ դիտողութիւնը Աբամին կապոյտ աչուըներուն վրայ, յետոյ, վերջապէս, Վահէին ըղձական մէկ նայուածքը դէպի Մալվինէ, եւ վտխտադարձաբար

Բենիամին, սեւ ու ժխնդակ մտածում – ներու բուռն ղրահին տակ, տժգունած, սասանահար, կ'առնէր կը քալէր, տունէն դուրս կը նետուէր կամ իր սենեակը կը քաչուէր, թռիչ տալով իր այդ մահա – չուք երեւակայութեանը, հրդեհելով զայն կամովին :

Ե.

Օր մը, ցորեկ առեն, — այլեւս չատ անդամ ղրասենեակ չէր երթար — իր զոքանչին բացակայութեանը, երբ անիկա դուրս ելած էր Մալվինէի եւ Աբամին հետ, Բենիամին, մեքենաբար, մտաւ ա – նոր սենեակը : Տրամադրութիւնը չատ յստկ չէր, բայց սիրտը կը նեղուէր :

Մոքի զբաղում մը կը փնտռէր : Սոֆիկ հանրմի սենեակը պարզօրէն կահաւորուած էր : Պարտէզին վրայ կը նայէր եւ փեղկերը կիսովին գոցուած ըլլալով, սենեակը տուեալի մէջ էր : Անկիւն մը կոկիկ ու մաքուր մահճակալը կար : Պատուհաններուն առջեւ երկար բազմոց մը կար, երկու թիկնաթոռ, սեղան մը, վրան երկու հինաւուրց լամբարով, մէկ քանի աննչան զեղօրներ, հայելի եւ ալտմ մը, դունատ թաւիչէ կողքով :

Բենիամին ալտմը քաչեց իրեն եւ բացաւ : Լուսանկարներ կային հոն, զորս չէր ճանչնար : Հաւանաբար Սոֆիկ հանրմի ազգականներն էին : Առաջին երեսին վրայ տեսաւ նոր հարսուհեսայ մը, քով քովի կեցած, խանում եւ խելօք : Բենիամին ճանչցաւ իր զոքանչը իր հարսնութեան ղոզին տակ, եւ իր անձրը, զոր չէր ճանչցած :Գեղեցիկ էր իր զոքանչը եւ քիչ մը իր աղջկան հովը ունէր, այդ տարի – քին մէջ :

ԵՐՈՒԱՆԴ ՍՐՄԱՔԷՇԽԱՆԼԵԱՆ

ՇՈՒՆԴԱԼԻՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԳԱՂՏՆԻ ՀԱՄԱԶԱՑՆՈՒԹԻ՞ՒՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ ՎԵՐԱԶԻՆՄԱՆ ՄԱՍԻՆ

Արեւմտեան Գերմանիոյ վարչապետին կուսակիցներէն Շմիտ Վ.իթմաք, որ արեւելեան շրջանը ապաստանած է, լրագրական առուլիս մը սարքած էր առջի օր, ինչպէս նախորդ փախստականը, Օ. Ճոն: Այս առթիւ չունդալից «զաղտնիքներ» պարզից, որոնք անմիջապէս հերքուեցան:

Իր պատմութեան համաձայն, այս առաւ զաղտնի խորհրդակցութիւններ տեղի ունեցած են Մ. Նահանգներու եւ արեւելեան Գերմանիոյ ներկայացուցիչներուն միջեւ: Գոյացած համաձայնութեամբ, արեւմտեան Գերմանիան պիտի ունենայ ոչ թէ 12, այլ 24 զործօն զօրաբաժին, նոյնքան ալ պահեստի· ուրեմն համապատասխան 48 զօրաբաժին: Այս բանակին կազմակերպումը յանձնուած է զեր – ման զօր· Հէօսինկէլի: Նոյն համաձայնութեամբ Գերմանիա պիտի ունենայ հրզօր օդատորմիղ մը, կատարեալ սպառազինութեամբ: Իր պատմութեան համաձայն, խորհրդակցութեանց ներկայ եղած է նաեւ Ատլանտեան ճակատին ամերիկացի հրամանատարը, զօր· Կրունթըը, որ փարիզ կը գտնուի: Երբ հարցուցին թէ ինչու հեռացաւ արեւմտեան Գերմանիայէն, փախստական երեսփոխանը պատասխանեց թէ «զրուած էր վարչապետ Ատընաուըրի զործելու մեթոտներէն, որոնք հակառակ են զերման ժողովուրդին չահերուն»:

Այս յայտնութեանց առթիւ հերքումներ հրատարակեցին բոլոր իրաւատու չրջանակները: Զօր· Կրունթըը յայտարարեց թէ «ճշմարտութեան սուտերն իսկ չկայ փախստական երեսփոխանին մեղադրանքներուն մէջ»: Արեւմտեան Գերմանիոյ Ազգ· պաշտպանութեան պաշտօնատունը եւս յայտարարեց թէ զաղտնի խորհրդակցութիւնները կատարուած չեն, թէ իրենք զրաղած են միայն միացեալ բանակի ծրագրով նախատեսուած 12 զօրաբաժիններու կազմութեամբ: Տքթ· Ատընաուըրի կուսակցութեան տեղեկատու դրասանն ալ յայտարարեց թէ փախստական երեսփոխանին պատմութիւնները «Մոսկուայի կնիքը կը կրեն»: Իսկ երեսփ· ժողովին նախագահը ձայնասփիւռ ճառ մը խօսեցաւ, եւ խօսքը ուղղելով Օթթօ Ճոնի եւ Շմիտ Վ.իթմաքի, ըսաւ.— «Ով որ համայնավարութեամբ կը սնանի, անով ալ կը մեռնի: Տեսութիւն չէ այս, այլ զործնական փորձառութիւն»:

ՋԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՓԱՐԻԶի ազատագրման տասնամեակի հանդիսութիւնները վերջացան երէկ· օր, ինչպէս զրած էինք: Զօրահանդէսին կը մասնակցէին 3000 զինուորներ, մէջն ըլլալով անգլիական եւ ամերիկեան չոկատները: Թափօրին կը հետեւէին ներկայացուցիչներ Դիմադրական ճակատի ռազմիկներէն: Ահագին բազմութիւն մը խըտուած էր Շանզ Էլիզէի եւ Քոնքորտի պողոտաներու վրայ, դիտելու համար զօրահանդէսը որ կը յիշեցնէր ի պատիւ զօր· ոը Կոլի կազմակերպուած չքերթը, տասը տարի առաջ: Նախկին աքսորականները թափօրին կը մասնակցէին իրենց բանտային զլխարկներով:

ՄԱՐՈՔի խնդիրը երէկ ալ քննուեցաւ Ազգ· ժողովին մէջ: Վարչապետը մանրամասն պատասխաններ տուաւ չարք մը հարցապնդումներու: Այս առթիւ ըսաւ թէ «խոստացուած բարենորոգումները միշտ կ'ենթադրեն եղան եւ չեն համապատասխաններ դէպքերու ընթացքին»: — Ահաբեկումները կը չարունակուին Մարոքի մէջ: Առջի օր սպաննուեցաւ հարուստ հողատէր մը իր տունն հետ, իբրեւ Ֆրանսասէր:

ՊՐԱԶիլիԱՑին հասած վերջին լուրերու համաձայն, բարեկարգութիւնը վերահաստատուած է: Փոխ–նախագահը, կապէտ Ֆիլհը, որ յաջորդած էր անձնասպան Վարկասի, կազմեց նոր զահլիճը, անխտիր ներկայացուցիչներ առնելով բոլոր կուսակցութիւններէն: Վառիկան բացատրեր արտօնեց որ հոգեհանգիստ կատարուի անձնասպան նախագահին համար:

ՊՈԼՍԷՆ կը հետապրեն թէ կիպրոսի Թուրքերէն պատասխանատուներ մը պիտի երթայ Անգարա եւ Լոնտոն, բնդդիմանալու համար կղզին Յունաստանի կցման: Կիպրոսի 100 հազար Թուրքերը զոհ են ներկայ կարգուսարքին:

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Արձանագրութիւնները բացուած են 1954 1955 ուսումնական տարեշրջանի համար: Կը խնդրուի բոլոր հայ ծնողներէն, որոնք կը փափաքին աղջկան այս դարաւոր հաստատութեան մէջ ապահովել լրիւ զաւակներուն տոհմային եւ ֆրանսական կրթութիւնը, օր առաջ, դիմել տեսչութեան, արձանագրութեան համար:

Մուրատեան վարժարանի այցելութիւնները՝ Շաբաթ եւ երկուշաբթի օրերը եւ ժամադրութեամբ:

Direction Collège Arménien
26, Rue Troyon - Sèvres (S. O.)
Tél. : OBS. 18-28

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Վճարումները դիւրացնելու համար կը խնդրենք մեր բաժանորդներէն դիմել հետեւեալ հասցէներուն·—

ԱՆԻԷՌ, ՔՈԼՈՄՊ – ՊՈՒԱ–ՔՈԼՈՄՊ·— Ընկերներ Ցակոբ Հիսայեանի եւ Արամ Աւետիսեանի:

ԻՍԻ· եւ ՄԻՕՏՈՆ·— Ընկերներ Երուանդ Ատանալեանի, Նշան Պարբիճեան եւ կամ սրճարանատէր Զատիկեանի:

ԱՌՆՈՒՎԻԼ – ՍԱՒՍԵԼ·— Ընկերներ Արփիար Մարտիրոսեանի եւ Կարօ Երամեանի:

ԱՆԿԷՆ – ՄՈՆՄՈՐԱՆՍԻ·— Ընկեր Սահակ Տէր Թովմասեանի:

ԱԼՖՈՐՎԻԼ· — Ընկեր Բարբոդ Փափազեանի:

ՇԱՒԻԼ – ՎԻՐՈՖԼԷ·— Ընկեր Գրիգոր Կիւլեանի:

ՊԱՆԵՕ – ՔԱՇԱՆ·— Ընկերներ Ներսէս Տակառեանի կամ Բարբամպասմաճեանի:

ՍԵՒՐԱՆ·— Պ· Խոյեանի:

Կանխայայտ շնորհակալութեամբ՝
ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԼ

երաժշտապետ Լ· ՃԷՐԱՀԵԱՆԻ
«ԱՒՋԵՒՆ ՏՕՆԱԿԱՐԳ»Ը

Որ կը պարունակէ դիւերային, առասւոտեան եւ Մ. Պատարագի երգեցողութիւնները, հինգ տաղաւարներու, Տեառնընդառաջի, Մեծ Պահոց կիրակիներու, Շաբաթ երեկոներու, Յաղաղականի եւ կեսցի եւ Հանդստեան չարականները՝ հանդերձ ծանօթութեամբ: Անհրաժեշտ առաջնորդ մը եկեղեցականներու եւ աշխարհականներու: Իր տեսակին մէջ անհրաժեշտ նախընթաց մատեան:

Գինն՝ 500 Ֆր· Թղթատարի ծախքով 55 Ֆրանք: Ճանձնարարութիւնք կանխիկ վճարումով: Դիմել՝

Levon Djérahian
32 bis, Bld. des Fauvettes
Beaumont-Marseille.

ՏԻՐՈՒՆի·— երէկ մահազդ մը հրատարակած էինք, որ կը ծանուցանէր Տիկին Աննա Մկրտիչ Սարգիսեանցի մահը:

Վերջին պահուն մեզի կը հաղորդեն թէ իր կնոջ մահուան վշտին չդիմանալով, յանկարծամահ եղած է ամուսինը, Պ· Մկրտիչ Սարգիսեանց: Երկուքին յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի այսօր, շաբաթ, ժամը 2·30ին, Պուլոնյը – Պիյանքուրի պերեզմանատան մէջ:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Զերմապէս կը խնդրուի մեր զործակալներէն և բաթեկամներէն Ցառաջի չէք–փոստալի թիւին վրայ չղրկել զումարներ որոնք կապ չունին թերթին հետ: Այդ կարգի զումարներուն համար կարելի է մանաւանդ քարտ զործածել: Վարչութիւն

ՑԱԻԱԿՑՈՒԹԻՒՆ·— Փր· Կապոյա Ռաչի Առնուվիլի մասնաճիւղը իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ տէր եւ տիկին Հրանդ Ռորասանճեանի, իրենց մօր՝ Այրի Տիկին Ռորասանճեանի մահուան առթիւ:

ԱՑՐԻ ՏԻԿԻՆ ՌՈՐԱՍԱՆՃԵԱՆԻ մահուան առթիւ, Ռորասանճեան եղբայրները 2500ական Ֆրանք կը նուիրեն Առնուվիլի Կարմիր եւ Կապոյա Ռաչերուն:

ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԱՑՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Մայր եկեղեցիի կրօն· Ընկերակցութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ կնունքի, պսակի, յուղարկաւորութեան եւ հոգեհանդստեան համար պէտք է կանխապէս եկեղեցիի քարտուղարութեան հետ ժամադրուիլ, անձամբ, նամակով կամ հեռաձայնելով 339, Ավրնիւ տիւ Փրատօ: Հեռաձայն՝ ՓՐատօ 84 – 70: Ձժամանդրուած արարողութիւններու համար եկեղեցին պատասխանատուութիւն չի ստանձներ:

PREUVES

Լոյս տեսաւ Սեպտեմբերի թիւը:
Գրական եւ քաղաքական ամսաթերթ, ճոխ բովանդակութեամբ: Թիւ 43:
Revue Mensuelle Littéraire et Politique
C. C. P. 178.00 Paris. Adresse 23, Rue de la Pépinière, Paris (8e)

ՁԵՐ ԼԱՒԱԳՈՑՆ ՃԱՇԱՐԱՆԸ

Լ Ի Լ Ա-Ն Է

Համեղ, մաքուր եւ մատչելի
24, Rue St. Lazare, PARIS
Métro N. D. de Lorette ou Trinité.
Շաբաթ, կիրակի եւ երկուշաբթի իրիկուններ արեւելեան նուագ:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՑԼ·—Հ· Ց· Դ· Պոմոնի «Զաւարեան» ենթահոմիտէի ընդհ· ժողովը այս շաբաթ ժամը ճիշդ 21ին, սովորական հասաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

Կ· ՄԱՋ

Օդնութեան Մարմնի արձակուրդի կայանը պիտի փակուի յառաջիկայ երկուշաբթի, 6 սեպտ·ին: Նոյն օրը պիտի վերադառնան օդափոխութեան Բ· խումբի մանուկները: Հետեւաբար, ծնողները պէտք է մեր կեդրոնը (15 ռիւ ժան Կուժոն) ըլլան, սեպտ· 6ին, կէսօրէ ետք ժամը 6ին, դիմաւորելու համար իրենց զաւակները:

ՀՐԱՆՏ ԲԱԼՈՒԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆ

Tél. Pro. 25-46. R.C. N° 46,325
43, Rue Richer, Paris (9e).

Գրատունս կիւց հաստատած ենք երգսպանակներու (տիսք) բաժին մը, ուր պիտի գտնէք հայկական, արեւելեան եւ յունական ամէն տեսակ զեղեցիկ երգեր:

ՀԱՑԱՍՏԱՆԷՆ ստացած ենք մեծ քանակութեամբ պատմական, բանասիրական, զեղարուեստական եւ զրական գիրքեր: Փափաքողին կը ներկայացնենք ցանկը:

Նոյնպէս չաբաթէ մը կը հասնին հայկական, ռուսական, ատրպէնեանեան եւ վրացական բազմաթիւ երգապնակներ:

Լոյս տեսած է զրատունս ընդարձակ զրացուցակը, 150 էջ: Փափաքողին օրի նակ մը ձրի կը զրկենք:

Այցելեցէք մեզի եւ զոհ պիտի մնաք:

«ՑԱՌԱՋ»Ի ՄՕՏ

ԿԸ ԳՏՆՈՒԻ ՀԵՏԵՒԵԱԼ ԳԻՐՔԵՐԸ·—

ՌՈՒԲԻՆԻ ՑՈՒՇԵՐԸ, 7 հատոր: Գինը 6000 ֆրանք:

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ (Ն· Ադոնց), գին 1000 ֆրանք:

ԳՐԻԳՈՐ ՆԱՐԵԿԱՑԻ, (ֆրանսերէնէ թարգմանեց Լիւք Ամատէ Մարսէլ, ուրիշ ժողովրդական բանաստեղծութիւններով): Գինն 1000 ֆրանք:

Կ· ՍԱՄՈՒՆԻԻ «Պատմութիւն Արեւմտահայ արդի Գրականութեան» Գինն 800 Ֆր·:

Թղթատարի ծախքը գնողին վրայ:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Երիտասարդ մեքենագէտ Հայուհի մը, որ կարենայ աշխատիլ ուժանիւղ (մօթէօր) կարի մեքենայի մը վրայ, փոփլինէմփերմէապլը կարելու համար:

Դիմել ՀԱՑԹԱՑԵԱՆԻ·
21, Rue des Jeuneurs, Paris (2e)
Tél. : GUT. 00-31

ՕԳՏՈՒԵՑԷՔ ԱՌԻԹԷՆ

Ծախու է կօշկակարի խանութ մը, իր ամբողջ կազմուածքով· (սահայի մեքենայ, նորոգութեան մեքենայ եւ պաճուճիսաժ): Բանուկ հրապարակ:

Ինք տարի պայ· մէկ մեծ սեննակ, մէջը ջուր եւ ելեկտրականութիւն:

Բացի նպարավաճառի զործէն, ապառ է ամէն տեսակ զործի վերածուելու:

Դիւրամատչելի պայմաններ: Դիմել՝
Mme Varakoumian
4 Rue Perrolière, Gap (H. A.)

ԵՒՐՈՊԱՑԻ ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՄԵԾԱԳՈՑՆ ԳՐԱՏՈՒՆԸ

ԳՐԱՏՈՒՆ ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

Հայագիտական եւ արեւելագիտական գրքեր ամէն լեզուով
ՀԱՑԹԱՑԹԻՔ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ, ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԵՒ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԿԱՐԵՒՈՐ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ԵՒ ՄԵԾ ՄԱՏԵ ՆԱԽԱՐԱՆՆԵՐՈՒ

Librairie Orientale H. SAMUELIAN
51, Rue Monsieur - le - Prince Paris (6e)
Tél. Dan. 88-65 Chèque Postal Paris 1278-35

Բոլոր ապսպրանքները կը զործադրուին օրը օրին
Մամուլի տակ է հայերէն գրքերու ԸՆԴԱՐՁԱԿ ԳՐԱՑՈՒՑԱԿԸ, որ ձրի պիտի զրկուի փափաքողներու: *Արձանագրուիլ այժմէն:*

ԲՆԱԿԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ՇԻՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՆՈՐՈԳՈՒԹԵԱՆ

ԲԱՑԱՌԻԿ ՁԱՐԴԵՐԸ ԿԸ ՀԱՅՑԱՅՑՈՒԻՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՄՏԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

Ets. THOMLAC

16 bis Bd. Sebastopol, PARIS 4e
52, Rue de Chalon, PARIS 12e
4 bis Rue Vaillant Couturier, ARGENTEUIL
10 Ave. de Gennevilliers, VILLENEUVE-LA-GARENNE

ՊԱՏԻ ԱՄԷՆ ԿԱՐԳԻ ԹՈՒՂԹԵՐ ԵՒ

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԻՒՂԱՆԵՐԿ՝ ՍԵՓԱԿԱՆ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

THOMLAC

Ձեր բնակարաններուն կուտայ գեղարուեստական հաճելի եւ ջերմ մթնոլորտ, իսկ ձեր պիւտճէին վրայ կը կատարէ խիստ կարեւոր խնայողութիւններ:

OCÉANIA

ՕԴԱՆԱԻԻ, ՇՈՓԵՆԱԻԻ ԵՒ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ՏՈՄՍԵՐ ԿԸ ՎԱՃԱՌՈՒԻՆ

Վիզայի եւ անցագրի բոլոր ձեւակերպութիւնները, Հարաւային եւ Հիւսիսային Ամերիկաներու, Ֆաւատա, Թուրքիա, Լիբանան: Ամէն մանրամասնութեանց համար գրել՝

M. Baronian

38, Rue de la Republique. Marseille
Bureaux à Paris
Tél. Colbert 53-13 — 42-58

Adresse telegraphique PACATLAN
4, Rue de Castellane.

- *Imp. Araxes 46, rue Richer. Paris*

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél.: PRO. 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R. C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. Հատը 12 ֆր.

ԿԻՐԱԿԻ 29 ՕԳՈՍՏՈՍ ★ DIMANCHE 29 AOUT 1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7457 30e ANNEE | Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2868

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԿԱՐԿՏԱՆ ՄԱՄՈՒԼ

●

Երբ պանպան թէլաղրաֆիւններ կ'ըլլան ուղղուելու համար հայ լրագրութեան 160 ամեակը, անշուշտ կը սպառէք որ վերադարձուհամման ճիգ մը փորձուի:

Եթէ ոչ բովանդակութեամբ, գոնէ լեզուական տեսակէտով:

Ինչ միամտութիւն:

Տարիներու փորձառութենէն վերջ, տակաւին թէլեթեր կան որոնք երկտող լուր մը խմբագրելու ձեւն անգամ չեն սորված:

Հիւս. Ամերիկայի մէջ թէլեթեր կը հրատարակուին կարկատան հայերէնով մը, անպլերէնի կամ թուրքերէնի կտրատպարին վրայ կազմուած նախադասութիւններով:

Խմբագրականներ, տեսութիւններ կը տպուին պնդութենէ բռնուած չարադրութեամբ:

Եւ ի՞նչ — այս թէլեթերը, մեծ մասով ռամկավար, հնչակեան կամ «հառաջդիմական», դասեր ալ կուտան: Ոչ միայն հայրենիքի, այլ եւ մայրենիքի սէրը արծարծելով...

Որ եւ է բան սորվելու մինք չունին այս համբակները:

Ոչ իսկ իրենց սիւնակներուն մէջ տրուած դասերէն կ'օգտուին:

Պոլսոյ մէջ, կոչիտ կտրած թրքաբան նութիւններ լրաբ կը հմմշակեն առաջ նորդութեամբ ապերասան եւ ամբոխա վար «ժամանակ»ի եւ մեզակցութեամբ ուրիշ թէլեթերու:

Աւելի անդին, Մէյին Արեւելքի մէջ նոյն անտիրութիւնը: Նոյն կարկատան մամուլը՝ ուղղագրութեամբ, չարադրութեամբ եւ բովանդակութեամբ:

«Հայրենիք» պարբերաբար կը մատնանշէ ամերիկահայ մամուլին մէջ կատարուած չհամաձայնութիւնները: Բոլորն ալ հետեւանք՝ տգիտութեան, անհոգութեան եւ ինքնահաւանութեան:

Լիբանանի գրական չարաթաթերթը, Նայիրի, «Արշակաւան»ի բաժին մը ունի, ուր կ'արձանագրէ այլանդակ սայթաքումները, պերճախօս վստահով: Միեւ նոյն ատեն բացատրելով ծուռն ու չիմակը:

Վերջին թիւին մէջ, 15-օդոստոս ամբողջ մէկ էջ նուիրած էր ճակտելու համար հնչակեան օրկանին, «Արարատ»ի հայհոյիչները:

Կենդանի չարժանկոր կարկատան լրագրութեան: Պատկեր մը, որուն առջեւ պիտի կարմրէր տաղրական Ա. դասարանի մը աշակերտը:

Ոչ ուղղագրութիւն, ոչ քերականութիւն, ոչ ալ բառ մը որ համապատասխանէ խնդիրի:

Տպագրական վրիպա՞կ: Մէկ հատ, երկու երեք հատ կը պատահի: Բայց վերէն վար սխալ՝ բառերով թէ ուղղագրութեամբ: Այն ալ միայն մէկ թիւի մէջ:

Եւ Նայիրի դիտել կուտայ, արդար դատողութեամբ.

— «Արարատ»ի խմբագիրները արդէն իրե՛նք վրիպակներ են մեր հանրային կեանքին մէջ. իսկ «Արարատ» անսրբագրելի վրիպակ մըն է մեր մամուլին մէջ:

Դժբախտաբար որ եւ է յոյս չկայ որ այս «վրիպակ»ները սրբագրուին ներսէն կամ դուրսէն:

Մարդիկը ոչ միայն անսրբագրելի են, այլեւ դասեր կուտան, իրրեւ ուսուցիչ այս կամ այն դպրոցին մէջ...

Տակաւին չենք խօսիր այն միւս չարիքի մասին, — անիմաստունակ մարդանքներ՝ տարածելու համար բոլշեւիկեան հայերէնը արտասահմանի մէջ: Ուղղագրութեամբ, քերականութեամբ եւ բառակոյտով:

Այս չհամաձայնութեան հերոսներն ալ մաս կը կազմեն դպրագիրներու նոյն սանդուխին, Սոֆիայի, Պուքրէշի, Թեհրանի մէջ եւ այլուր:

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՄԻԱՑԵԱԼ ԲԱՆԱԿԻ ԽՆԴԻՐԸ ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԻՆ ԱՌՋԵՒ

ՎԵՐՋԻՆ ՊԱՀՈՒՆ ՓՈՐՁԵՐ ԿԱՏԱՐՈՒԱՆ ՆՈՐԻՆ ՑԵՏԱԶԳԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Ազգ. ժողովը երէկ սկսաւ քննել միացեալ բանակի դաշինքին խնդիրը: Անոնք որ կուսակից են վաւերացման, վերջին պահուն նոր փորձ մը կատարեցին, վիճաբանութիւնը յետաձգելու համար, որպէսզի կարելի ըլլայ նոր բանակցութիւններ կատարել: Միեւնոյն ատեն վեց նախարարներ, որոնք նոյնպէս վաւերացում կը պահանջեն, կը սպառնային հրաժարիլ: Իրավիճակներու կարծիքով, Պ. Մենէս-Ֆրանս, որ հակառակ է յետաձգման, տրամադիր էր տեղի տալու, որպէսզի դահլիճը կանգուն մնայ:

Յետաձգման կուսակիցները կը յուսան ժամանակ շահիլ մինչեւ սեպտ. 15, անշուշտ նորէն խորհրդաժողով մը գումարելու համար մասնակցութեամբ վեց պետութեանց: Այս քաղաքականութեան կուսակից են նախկին արտաքին նախարար Ռոպէր Շուման, որուն օրով խմբագրուեցաւ դաշինքը, նախկին վարչապետ Ռընէ Մայէր, որ պաշտօնաւարեց 1953ի առաջին վեց ամիսներուն, բայց չփորձեց Ազգ. ժողովին վաւերացման ենթարկել դաշինքը, գործակալ նախկին վարչապետ Փոլ Ռեյնօ եւ ուրիշ ականաւոր դէմքեր: Պ. Մենէս-Ֆրանս միշտ այն տեսակէտն ունի թէ մինչեւ որ արմատական փոփոխութիւններ չկատարուին, կարելի չէ վաւերացում յուսալ:

Դաշինքին հակառակորդներն ալ միշտ կը պահեն կրակը: Հանրապետութեան նախորդ նախագահը, Պ. Վ. Ինան Օրիոլ (ընկերվարական) նոր յօդուածով մը յոյս կը յայտնէ թէ Ազգ. ժողովը «ոչ» պիտի ըսէ: Իր կարծիքով միացեալ բանակի ծրագիրը Գերմանիոյ վերազինման մէկ վտանգաւոր ձեւն է որ Ֆրանսան պիտի անջատէ Ֆրանսական Միութենէն (դպրեվարքը), մեծ պետութիւններէն, պիտի վտանգէ անոր անտեսական վերելքը, պիտի խափանէ միջազգային յանձնառութիւնները դաշնակիցներու հետ:

Հանրապետութեան նախագահը, որ չերմուկէն զգացած էր կազդուրուելու համար, Փարիզ վերադարձաւ տախտակամբար: Վարչապետը անհրաժեշտ գտած էր իր ներկայութիւնը, Ազգ. ժողովի վիճաբանութեան առթիւ: Իր ժամանումէն առաջ

✤ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ✤

ՈՒՐԻՇ ԳԻՆՈՎՆԵՐ ԱԼ ԿԱՆ...

★

Բոլոր տեղեկութիւնները կը հաստատեն թէ ծրագրեալ պայքար մը բացուած է Խորհրդային Միութեան մէջ, խափանելու համար ալֆոլամոլութիւնը:

Մասնաւոր հրահանգներ տրուած են վարչական իշխանութեանց, հետապնդումներ կատարելու համար:

Մամուլին ալ յանձնարարուած է ա – ջակցիլ այս փրկարար պայքարին:

Զափազանց պերճախօս է վերջին տուրիւնութիւնը:

Խորհրդային թերթերը իրենց առաջին էջին վրայ կը հրատարակեն գինովներու ցանկերը, պատկերազարդ խայտառակութիւններով:

Ոչ մէկ խորութիւն, այս հրապարակային ցուցադրութեան առթիւ:

Այսպէս, կառավարական պաշտօնեաներ, «Իզվեստիա» վերջերս առաջին էջին վրայ, ճիշդ մէկ սիւնակ յատկացուցած էր խայտառակելու համար կաշիի գործարանի մը տնօրէնը, կրեկորի Տրոֆիմով, որ գիշեր մը հաղարը ծախած, եւ Էլեկ-պակաս խենթութիւններ գործած էր, խումբ մը բարեկամներու հետ:

Այլեւս կրնա՞ր մարդու երես նայիլ: Բնականաբար պաշտօնանկ եղաւ:

Կառավարութիւնը գրագէտներուն ալ պատուիրած է որ աթակցին պայքարին, նկարագրելով ալէոլամոլութեան չարիքները:

Այդ գրագէտներէն Ֆէոդոր Կլադկով կը յայտարարէ Մոսկուայի «Գրական Թերթ»ին մէջ.

—Գինովը պէտք է իր ամէնէն սուր բնազդներուն:

Աւիեստակցական Միութեանց պաշտօնաթերթը, *Թրուա*, կը գրէ թէ Կամելսկի մէջ հողագործական մեքենաներու հատուածեան մը բանուորները «գործի կ'երթան բոլորովին անբնական վիճակի մը մէջ»:

Դարձեալ «Գրական Թերթ»ը կը պատմէ թէ դպրոցական սրահի մը մէջ տեսան «գինով աշակերտներ, պղտոր աչքերով, ւրոնիք շարուած էին սեղանի մը առջեւ, գինիի եւ վոտկայի շիշերով»:

Կառավարութիւնը մասնաւոր կայաններ հաստատած է ամէն խոպոմի մէջ, ուր կը փոխադրուին բռնուած գինովները, «հանգանեխելու համար»:

Կարդալով այս տեղեկութիւնները, յանկարծ յիշեցի այն «պրոգրեսիւ» գինովները, որոնք նոյնպէս բարոյական ուերներ կը գործեն, ամէն տեղ: Գրաւոր թէ բանաւոր:

Պայման չէ որ անպատճառ *փեռնօ* կամ *վոտկա* խմած ըլլան:

Անոնք ունին անսպառ դրամագլուխ՝ արթնցնելու համար իրենց ամէնէն ստոր բնազդները, — ճնաթեր սուտեր: Խաւարթիւն եւ բանսարկութիւն: Ցերիւրանիք: Մատնութիւն: Թրէքարարոյ կիրք, եւ ճիւաղային դաւեր:

Կարելի չէ՞ր հակագինեխական կայան մըն ալ հաստատել ի պէտս այս կարգի տիպարներուն, Մոսկուայի կամ երեւանի մէջ: Նոյնիսկ իրենց բարիքին համար...

Վ.Ա.Հ.

ԼԵՀԱՍՏԱՆ ՋԻՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ Կ'ԱՌԱՋԱՐԿԷ

Այս ալ ուրիշ պատմութիւն:

Փարիզի լեհական դեսպանը Ֆրանսայի արտաքին գործերու նախարարութեան յանձնած է օդոստ. 25 թուակիր ծանուցագիրը մը որով իր կառավարութիւնը կ'առաջարկէ զինակցութեան եւ փոխադարձ օգնութեան դաշնագիր մը կնքել: Այդ ծրագրին համաձայն, Ֆրանսա եւ Լեհաստան յանձն պիտի առնեն. —

1· Զմասնակցիլ որ եւ է պինակցութեան եւ չկնքել որ եւ է համաձայնութիւն, որ ուղղուած է իրենցմէ մէկուն դէմ. 2· Մօրհրդակցիլ, եթէ նախայարձակման վտանգ մը տեսնուի երկու պղերէն մէկուն դէմ, «զերմանական պինապաշտութեան վրէժխնդիր ուժերուն կողմէ». 3· Ուժ տալ փոխադարձ ճիգերուն, ամրապնդելու համար հաւաքական ապահովութիւնը Եւրոպայի մէջ, ինչպէս եւ խաղաղօրէն կարգադրելու համար գերմանական հարցը. 4· Ամէն օգնութիւն եւ աջակցութիւն ընձայել յարձակման ենթարկուած կողմին. 5· Զարկ տալ անտեսական եւ մշա –

նակութային համագործակցութեան:

6· Գործակցութիւն. 6· Գործել համաձայն Միացեալ Ազգերու դաշինքին:

Յառաջաբանին մէջ լեհական ծանուցագիրը կը պարզէ այն «մեծ վտանգը որ կը սպառնայ խաղաղութեան, եթէ վերահաստատուի գերմանական պինապաշտութիւնը»: Եւ կը բացատրէ թէ միացեալ բանակի դաշինքը փորձ մըն է այդ պինապաշտութիւնը վերահաստատելու եւ «անխուսափելի կերպով պիտի առաջնորդէ Գերմանիոյ արմ. բանակին վերածնութեան, հրամանատարութեամբ նացի զօրավարներու»: Ցետոյ դիտել կուտայ թէ բոլոր հրապարակային յայտարարութիւնները կ'ապացուցանեն թէ Գերմանիա կ'ուզէ վերապրաւել Արեւմուտքի լեհական հողերը: Հետեւաբար կ'առաջարկէ պինակցութեան եւ փոխադարձ օգնութեան դաշինք մը կնքել «իբրեւ նեցուկ հաւաքական ապահովութեան որուն սկզբունքները ձեւակերպուած են Ս. Միութեան փետր. 10ի եւ յուլիս 24ի ծանուցագիրներուն մէջ»:

Փարիզի քաղաքական շրջանակները կը հաւատան թէ լեհական առաջարկը չի կրնար լուծել միջազգային խնդիրները եւ չի համապատասխաներ իրականութեան պահանջներուն. հետեւաբար դժուար թէ նկատի առնուի:

Ա.Թ.ենեի նահանգապետը մերժեց պործադրել քաղաքապետական խորհուրդին մէկ որոշումը, որ կը պահանջէր փոխել «Ջըրչիլ» փողոցին անունը, իբրեւ բողոք Անգլիոյ դէմ (Կիպրոսի հարցին առթիւ):

(Էութերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ԲԱՆի ՄԸ ՕՐԻՆ

ՋՕՀՐԱՊԻ ԵՒ ՎԱՐԴԳԷՍԻ ՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՊԱՐԱԳԱՆԵՐԸ

Համաձայն հանդուցեալ Արամ Անտոն – եանի հաւաքած նիւթերուն, որոնք սկ – բայօժար մեզի տրամադրուած են Նուպարեան Մատենադարանի վարչութեան կողմէ:

ՀԱՅԿ ՎՏՉԳԻՆՅԱՆ

(ՎԱՎԵՐԱԿԱՆ)

Ա.

Ես ի՞նչ իրաք եմ, որ տրտմեմ ամեն ինչից առաջ, ինչ տխրեցնում է ինձ, ես ուրախանում եմ, որ ամեն ինչ ինձ ժպտում է, ինչ ինձ ուրախացնում է, ինչ ինձ հրապուրում է, ինչ ինձ հմայում է, ինչ ինձ գրավում է, ինչ ինձ հետաքրքրում է, ինչ ինձ հետաքրքրում է, ինչ ինձ հետաքրքր

կ՚ապսպրէ բարձրաձայն։

— Այդ ի՞նչ է։ կը հարցնէ Ֆրանսուհին։

— Իրաւ որ լաւ չեմ յիշեր։

— Էհ լաւ, ինչո՞ւ կ՚ապսպրես։

— Մայրս կը չինէր։ Այնպէս անոյշ էր, այնպէս չաքարոտ...

Կը լռէ կրկին։ Հաւանաբար իր դիմացը մայրիկն է այդ վայրկեանին, զոգնոցը կապած, ալիւրոտ ձեռքերով մայրիկը, որ խմոր կը չաղուէր ու այնպէս անոյշ կը չինէր, այնպէս համով։

Մայրիկն ու ամբողջ անցեալը։

Երեսը կը նայի։ Պատառ մը կ՚առնէ, կամաց կամաց կը ծամէ։ Ինչի՞ կը դառնան մտքին մէջ։ Միխիկ մը կը վառէ չոտ հանգարտ, կը մոռնայ անուշեղէնն ալ, ճաշարանն ալ։

— Ինչո՞ւ չես ուտեր, կը մտահոգուի կինը։ լաւ չէ՞ր։

Փպիտ մը։ տխուր ժպիտ մը։

— Մայրիկինս տարբեր էր։ Ու յան — կարծ ետ գալով ներկային — բայց դուն ի՞նչ պիտի ուտես։ կեցիր, հիմա հայերէն պիտի ապսպրեմ։

— Տիկին, կ՚ըսէ Հայու իր զօրաւոր ձայնով։ տիկինին համար պատուղ։

— Ի՞նչդ բռնած է այսօր այդ հայերէ — նով, կ՚ըսէ կինը նեղուած։

— Գիտե՞ս, կ՚ըսէ, ձայնը այնպէս ցած է, կամաց, կարծես արցունք կայ մէջը, այնպէս տարօրինակ դղրդում մը եկաւ յանկարծ, բան մը որ կարծես, կը լեցնէ հոգիդ, պիտի ըսէր։ ու ա — զաչաւոր։

— Զդէ որ խօսիմ, քանի տարիէ ի հայերէն չեմ խօսած, է՛։ Զարմանալի՛, զարմանալի...

Ինչպէ՞ս հասկնայ սակայն այս սիրուն պուպրիկը այդ զարմանալին։ Ինչպէս տեսնէր իրենց այդին, իրենց դիւղը։ Ինչպէ՞ս տեսնէր անոր անհոգ ու գուարթ մանկութիւնը, ուր հայերէն կ՚երգէր ու կը խօսէր, երբ այդ բոլորը զարմանալի չէին։

Կինը կը տեսնէ յուզումս։ Կամաց մը պիս կը ցուցնէ։

— Չէ, կ՚ըսէ Հայը, Ֆրանսերէն չի հասկնար։

Ի՞նչ լաւ պիտի ըլլար, Աստուած իմ, որ լսած չըլլայի այս բոլորը, ու չտեսնէի մայրիկին ալիւրոտ ձեռքերը, չտեսնէի բոլոր մայրիկները որոնց ձեռքերը մնա — ցին առանց խմորի, որոնց օճախները պարպուեցան... մարեցան...

Դուրս կ՚ելլեմ արագ։ Անձրեւը կը չա — բունակուի մեզմ։ Անձրեւ է նաեւ հոգիիս մէջ։

ՆՈՒԱՐԴ

Փարիզ, 20 օգոստոս 1954

ԵԳԻՊՏՈՍԻ վարչապետը, պնդ. Նասըը, իր մօտ հրաւիրելով խումբ մը սպաներ, բացատրեց թէ Անգլիոյ հետ կնքուած համաձայնութեան համար «ինք երաչխաւոր է իր դիրքով եւ կեանքով»։ Համաձայնութենէն դժգոհեն ծայրայեղ ազգայնականները եւ Իսլամ Եղբայրները, որոնք բազմաթիւ ներկայացուցիչներ ունին բանակին մէջ։

ՏՈՄՍԵՐ

Ե՞ՐԲ ՊԻՏԻ ԱՐԹՆԱՄ

★

Ո՞վ պիտի ըլլայ խնամակալը մեր ազգային արժէքներուն՝ արտասահմանեան Հայաստանի մէջ։

Ո՞վ է որ սիրտ–փոր պիտի հատցնէ որպէսզի, առնուազն, մեր ունեցածը պահենք՝ ցնոր տնօրինութիւն եւ թոյլ չտանք որ ոտնձգութիւններ կատարուին մեր դանձարանէն նեղս։

Ո՞վ է որ պիտի ստանձնէ ոստիկանի դերը՝ մեր մշակոյթին վրայ եւ աչալուրջ հսկողութիւն պիտի կատարէ, որպէսզի մեր հոգին չխաթարուի, մեր դիմագիծը չճմռթկուի ու մեր բազմութիւնը, մա — նաւանդ Ալանտեանի զոյգ ափերուն վրայ, չխեղդուի՝ պինքը շրջապատող հե — ղեղներուն մէջ։

Տրամաբանօրէն՝ մեր մտաւորականը։

Ազատ ու մասնագիտական ասպարէզներու հետեւողները կամ վճռատականն ու արհեստաւորը, բնականաբար, չեն կրնար ոստիկանի դեր կատարել։ Իրենցմէ կա — րելի է միայն սպասել նիւթական օժան — դակութիւն եւ քաջալերութիւն՝ ի նպաստ այն ճիգերուն զոր մտաւորականը ի գործ պիտի է դնէ, որպէսզի չճուլուինք, չհալինք եւ չկորսուինք։

Եւ սակայն, երեւոյթները ցոյց կուտան որ մեր մտաւորականներու փաղանգը պէտք եղած չափով չի հետաքրքրուիր ի — րեն վիճակուած պաշտօնով ու կարծես թէ մատին ծայրով բռնած է վարժապե — տի իր դասագանը։

Այո՛, դժբախտաբար, մեր դրոց–բրոց–ներէն չատերուն հոգն անգամ չէ երբ կը տեսնեն կարդ մը ցաւալի երեւոյթներ, ո — րոնք կը սպառնան մեր ինքնութեան՝ այս հիւրընկալ հայրենիքներուն մէջ։ Բա — ցատրութիւնները յարգելի են։

Ահաւասիկ մեր Մեծասքանչը՝ Ամերի — կայէն մինչեւ Վոսփոր եւ Իրան։ Գլուխն առեր կ՚երթայ, քթին վրայ սեփ–սեւ ակ — նոց մը ու ոտքերը բապիկ։

Ո՞ւր կ՚երթայ։ Դէպի անդունդ։

Ամէն դրոշ ունի իր գերականութիւնը, իր բառամթերքը, իր օճը։

Ամէն յօդուած կամ դրական փորձ, որ լոյս կը տեսնէ մեր մամուլին մէջ, իր հեղինակին ինքնութեան վկայականն է։ Անոր անցագիրը։ Անոր լուսանկարը։

Երեսուն տարի թափառելէ ետքն ալ, տակաւին չկրցանք ստեղծել միօրինակ ու միատեսակ քերականութիւն մը կամ բա — ռարան մը։

Ինչո՞ւ։ Որովհետեւ, ոստիկան չկայ, դործակցութիւն չկայ, իւրարու խօսք մը — տիկ ընելու սովորութիւն չկայ։

Մեր մամո՞ւլը։ Կատարեալ թանապուր կամ Սալատ Ռիւս՝ իր բովանդակու — թեամբ։

Մեր դիրքե՞րը։ Աստուած հեռու ընէ։ Ամէն, անդին ինկիր, հաւաքէ քանի մը տոլար եւ լոյս ընծայէ հատոր մը։ Եղար պրպտէ, մանաւանդ այն օրը երբ «բա — ռկամ մը» պրախօսական մը պրէ՝ աչքդ մտնելու համար։

Մեր բանաստեղծութի՞ւնը։ Համբերու — թիւն պէտք է՝ կարդալու համար։ Դարձ — եալ բացառութիւնները յարգելի են։

Մեր ակնդետնե՞ն։ Արդէն սկսեր ենք անդլերէն քարող խօսիլ և պահակներու բա — ցումը կատարել «Ա.Է Մարիա»ներով եւ Լոհենկրինները։ Եւ սկսած ենք բամբա — սել իր դրարարը։

Ո՞ւր ես հայ մտաւորական։ Մարեցա՞ւ ճրագդ, որ պիտի լուսաւորէր մեր գան — դուածին ճամբան։

Ե՞րբ պիտի արթննաս։

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ՎԱՆԱԿԱՆԸ

●

Այս կամարին տակ
Ողջունել կուգամ
Զարթնումը կեանքին։
Կը խաղեն ձեռքերս

Աղօթքի վարդեր
Տարօրէն խնկոտ։
Երթ-ուիս վրայ
Երդումն է սիրոյ

Միշտ անդրժելի։
Եւ աչքերուս մէջ
Տեսիլն անհունին
Վնիտ խորհուրդով։

Սուրբերն հիւսեցին
Շղթան ոտքերուս
Որ ես մնայի
Յաւիտեան կապուած

Աստուածաբընակ
Վեհ առանձնութեան,
Եւ գիտակցէի
Մահուան գաղտնիքին

Անտրտունջ վիշտով։
Մարմինն իմ ահա՛
Ծածկուած ամբողջ
Վէրքով լուսեղէն։

Բխեցան սրտէս
Մտքիս կշռոյթով
Սրբազան երգեր։
Ու ես մրխացի՛,

Անվերջ հալեցան
Չիւներն արցունքիս։
Ոգին բարեգութ
Դէմքիս ցոլացուց

Բիւրեղներուն մէջ։
Ես արդէն ահա՛
Մագաղաթն եմ որբ
Միակ Աստուծոյ։

Ես արդէն վաղուց
Նուիրեալն եմ հէք
Սուրբ ողջակէզին։

ԱՐՍԷՆ ԵՐԿԱԹ

ՅԻՍՈՒՆ ՔԵՐԹՈՒԱԾՆԵՐ

ԵՂԱՆԱԿ

★

Դադրէ այլեւս սէրն երգելէն,
Երգելէն աստղ ու լուսին,
Մեծաշառաչ մոլուցքն ու էն
Անբեր ծովուն եւ հողմին։

Ետիդ դարձած, ողջունէ ալ
Անցեալին քովէն ու ժըպիտ,
Սէրերն ազատ ու կիրքն անփայլ
Կամշոտ հոգւոյդ եւ մտիդ։

Թող կռնակիդ լըռէ ընդհատ
Մրմունջն ափին ժայռէ ժայռ,
Թող բնութեան շողերն հատ հատ
Շիջին տաղիդ մէջ ի սպառ։

Խաւարին մէջ խալէ մեծդի,
Վերեւդ ոչ լոյս, ոչ երկին,
Խոհերուդ մէջ մարմինդ վառի՝
Մորեւոյն պէս Սուրբ Գրքին։

Ու դուն դիտէ կատարներն այն,
Որոնք վըսեմ, շար ի շար,
Կը բարձրանան էս մըտածման
Առանձնութեան մէջ անծայր։

Կանգնած ընդդէմ լեռներուն էար,
Վառէ ջահերդ ծագէ ծագ,
Թող գագաթներն հրդեհին վառ
Երկնի անշարժ մութին տակ։

Ու այն ատեն հաշէ իսկոյն
Վարագոյրներն այգին գով,
Օրն որպէսզի լեցուի փալփլուն՝
Արտոյտներուն թեւերով։

Սուզուած էս մէջ, երգէ անհոգ,
Տէրն եղիր էս մեծութեան,
Հոգւո՛յդ կեանքին, ուր կ՚ապրի լոկ
Երջանկութիւնն անվախեան։

Մլլանօ ԱՐԱՄԱՅԻՍ ՍՐԱՊԵԱՆ

ՆԻՒ ԵՈՐՔի պատկերասփիւռի (թելեվիզոն) կայանէն օգոստ. 19ին, տուեցաւ Մարօ եւ Անահիտ Աճեմեան քոյրերու Ջութակի – Թաշնակի նուագահանդէսը։ Երկու արուեստագէտ քոյրերը իրենց նուագած Պեթհովէնի Սոնատով (Օփուս. 12 Թիւ 3) աքանչելի ապատորութիւն մը Թողուցին։ Իրենց յայտագրին մէջ կար նաեւ Ալան Ճովհաննէսի «Շատախ»ը։ Պատկերասփիւռի խօսնակը նուագահանդէսէն առաջ տեղեկութիւններ տուաւ Աճեմեան արուեստագէտ քոյրերու մասին, յիշելով անոնց հայկական ծագումը։ Հայ ունկնդիրները մասնաւորապէս մեծ հետաքրքութեամբ ու հպարտութեամբ լսեցին ու դիտեցին այս երաժշտահանդէսը։

ՀԱՐԱՋԱՏ ՈՐԴԻ...

●

Ե.

Դարձուց էջերը. նորանոր լուսանկարներ, երկու սեռի ամէն տարիք մարդեր, աղջիկ, մանչ, երիտասարդ, ծեր, պատառ, չատերը գունաթափ, տարիներու ընթացքին մէջ։ Թերեւս առանցմէ չատերը մեռած ալ էին հիմակ։

Վերջին էջերը ալ արագ արագ կը դարձնէր, հարեւանցի ակնարկով մը։ Սա — կայն մէկէն ի մէկ կանգ առաւ էջի մը վրայ. ինքնին աննշան լուսանկարի մը առջեւ։ Նայեցաւ։ Զորս հինգ տարեկան աղեկ մըն էր, գանգրահեր, կանգնած մակոյկի մը մէջ, ձեռքը թի մը։ Նաւապի մը զգեստ հագած էր, գլուխը բաց։ Լու — սանկարը թէեւ իր փայլը կորսուցած էր, բայց աղեկին գլուխը անեղծ էր մնացած եւ յատակօրէն կ՚անջատուէր հոն իր սիրուն ու համակրելի դէմքը։

Նախ, Բենիամին արտասովոր զարմանքի մը մէջ աչքերը խոշոր խոշոր բացաւ։ Աւելիկ ոչ միայն զարմանալի, այլեւ ազդեցուցիչ բան էր։ Բայց այդ մակոյկին մէջ կեցող աղեկը իր դաւակն էր, իր Աբրամը. ան, ճիշդ ու ճիշդ ան։

Ոտքի ելաւ, յուզուած, չնաժամսպառ։ Պահ մը գլուխը վեր առաւ յիշելու համար թէ Աբրամին լուսանկարը ե՛րբ քաշուած էր։ Ոչ մէկ տարեն, տակաւին։ Ա՛ռ ինչ էր հապա։ Ալպոմը յափշտակեց ու վազեց պատուհանին առջեւ, լոյսին տակ։ Հոգ, պատկերը աւելի որոշ եւ յստակ երեւցաւ։ Օ, այդ տարօրինակ, արտասովոր, ան — հաւատալի նմանութիւնը։ Ահաւասիկ նոյն աչքերը, նոյն քաղցր նայուածքը, նոյն կանոնաւոր ու անթերի ձուաձեւը, նոյն խոպոպները, մարմնի նոյն ձեւաւորումը, վայելուչ կերտուածքը, նոյն կեցուածքը, ամէն բան նոյն։

Բենիամին, բնազդաբար խռոված, աչքերը կը չփէր. կը դոցէր, կը բանար, նորէն կը նայէր ամէն մէկ անդամուն այդ նմանութեան աւելի համոզուած, մանրամասնութեանց աւելի թափանցած։

— Բայց եթէ Աբրամը չէ, ո՞վ է, կը հարցնէր ինքնիրեն, ճակտէն վազած քրտինքները սրբելով, մահացու անձկութեամբ հետապնդած։

Իսկոյն, բռնուելու վախէն հալածուած գողի մը պէս, չրջանակէն քաշեց հանեց լուսանկարը, արագօրէն գրպանը խօթեց, դոցեց ալպոմը եւ տեղը դնելէ վերջ, տունէն դուրս ելաւ։

— Աւելիկ կարեւոր գիւտ է, կը մրմնջար, տխիկա հանելուկ մըն է գոր ես պիտի կրնամ լուծել։

Շիտակ ճամբան ելաւ արագաքայլ. սիրտը ուժգնօրէն կը բաբախէր։ Հիմակ կը կարծէր խաւարէն մէկէն ի մէկ լոյսը ելած ըլլալ։ Մերթ ձեռքը կը տանէր բանկոնին այն մասին որուն տակը լուսանկարը կը կենար. անոր ձեւը դարձեալ կը չօշափէր։

Թաքսիի հրապարակին վրայ, չուրջը ապակ մը գնելէ վերջ, կամաց մը գրպանէն հանեց լուսանկարը եւ երկու ձեռքերուն մէջ պարզուկած՝ նայեցաւ, ապակ մը, կուշտուկուռ նայեցաւ։ Չէ, կարելի չէր սխալիլ։ Աբրամն էր կամ վերջապէս անոր չատ մօտ, չափազանց մօտ բան մը։

Նորէն պահեց նոյն խնամով։ Տակնուվրայ եղած էր, ինչպէս իրօք մինչեւ այն առեն չէր եղած. վառնդի տխիկա իրեն կը թուէր վճռական բան մը, գուցէ վախճանը բոլոր տառապանքներուն, հոգիի ու մտքի իր բոլոր տուայտանքներուն։

Կառապան մը կանչեց, յետոյ զղջալով ճամբեց զայն։ Քալելը լաւագոյն էր այդ վիճակին մէջ, նեղքին այդ փոթորիկին առնոր։

Բանակալքի գինուորական վարժարանին՝ վանդակորմին առջեւ, դադրադրի ան — գամ մըն ալ հանեց լուսանկարը։ Տարբեր տեղեր, տարբեր առեններ դիտուելով՝ լուսանկարը ոեւէ փոփոխութիւն չէր կրեր։ Նոյն աղեկն էր, մակոյկին մէջ կեցած, նաւատաիի հանդերձանքով, նոյ — ուածքը քայր, մազերը խոպոպաձեւ, չուրջանակի մէկ ականջէն միւսը։

Ճամբան չարունակեց Բենիամին։ Ի՞նչ կը մտածէր. ինքն ալ չէր դիտեր. ուղեղին մէջ խառնափոթութիւն մը կը պտար. լուսանկարին վրայ չնայած առենն իսկ, անդիկա իրաչքերուն առջեւ կը խաղար, կը դառնար, կը թաւալէր։ Պահ մը կանդ առաւ նոր դիւտ մը ըրածի պէս։

— Աչքերը ի՞նչ. պոյն են արդեօք, մրմնջեց։

Հարկ եղաւ նորէն հանել լուսանկարը, պատչամ զգուշութիւններով։ Ու նայեցաւ։ Ցայտնի չէր աչքերուն գոյնը։ Ի՞նչպէս կարելի էր հասկնալ տարիկա։ Սե՞ւ էին, կապո՞յտ էին, թխորա՞կ էին։

— Լուսանկարիչները անշուշտ դիտեն, մտածեց։

Օսման պէյի քաղինոյին առջեւ հասած էր. կեցաւ, կառք մը կանչեց եւ նստաւ, ամենամեծ արագութիւնը պատուիրելով կառապանի։ Սեպտեմբեր լուսանկարչատան առջեւ վար իջաւ ու սանդուղներէն երկուք սա երկուք վեր ելաւ։ Լուսանկարիչի ծանօթ էր իրեն. անդիկա մը քաշեց գայն խորհրդաւոր ձեւերով եւ գրպանէն լուսանկարը հանելով մարզուն տուաւ.

— Կրնա՞ք ըսել ինծի թէ սա տղուն աչքերը ի՛նչ գոյն են, հարցուց չնչահատ ու նուագուն ձայնով։

Մարդը ուշադրութեամբ քննեց լուսանկարը, քիչ մը մտածեց, նորէն նայեցաւ.

— Հաւանաբար կապոյտ, ըսաւ։

ԵՐՈՒԱՆԴ ՍՐՄԱՔԻՇԽԱՆԼԵԱՆ

ՄԱՐՈՔԻ ԵՒ ԹՈՒՆՈՒԶԻ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

Ա.ԺԳ. ԺՈՂՈՎԸ ՎԱՒԵՐԱՑՈՒՑ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ՈՒՂԵԳԻԾԸ

Ազգ. ժողովը 122ի դէմ 451 ձայնով վաւերացուց կառավարութեան նոր քա — ղաքականութիւնը Մարոքի եւ Թունուզի մասին: Այս առթիւ մանրամասն տեղե — կագիր մը կազմած էր Հիւս. Ափրիկէի գործերու նախարարը, Պ. Ֆուշէ, որ պա — տասխանեց բոլոր քննադատութեանց: Թունուզի մասին բաւ թէ միակ ներկա — յացուցչական կուսակցութիւնն է Նոր Տեսիքը, ինչպէս կ'ընդունի Պէյն ալ: Կառավարութիւնը պիտի չարունակէ պաշտպանել Ֆրանսայի շահերը Մարոքի եւ Թունուզի մէջ: Կառավարութիւնը կ'աշխատի վանել ամէն բան որ կրնայ վնասել Ֆրանքեւիսլամական բարեկամու — թեան զարգացման: Թունուզի հետ կնքը — ւած պայմանագիրներով պիտի նուիրա — գործուի Ֆրանսայի դինուորական ներ — կայութիւնը: Ֆրանսացիներու իրաւունք — ներն ալ պիտի պաշտպանուին»:

Վարչապետն ալ խօսք առնելով, մաս — նաւորապէս ծանրացաւ Մարոքի հարցին վրայ: Բաւ թէ կառավարութիւնը «բար — ւոքելով հանդերձ նախորդ Սուլթանին եւ ընտանիքին վիճակը, պիտի չվերահաս — տատէ գայն գահուն վրայ· պիտի աշխա — տի հաշտեցնել Մարոքի ժողովուրդին դանդաղ հաստատծները, առաջնորդելով դանդաղ վարելու իրենց սեփական գործե — րը: Մօտերս խօսակցութիւններ պիտի սկսին: Համախորհուրդ Սուլթան Արա — ֆայի հետ, կարելի եղածին չափ չուտով ինքնավարութեան պիտի առաջնորդենք Մարոքը»:

Գաղթային նախարարը հաստատեց թէ ի հարկէն պիտի աշխատին Ալանաման դաշինքին մէջ առնել Մարոքը եւ Թու — նուզը:

ՋԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

15 ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՄԱՐՏԱՆԱՒԵՐ ճամբայ ելան դէպի Նովվեկիոյ ջուրերը: Իրարկէ — ներ դիտել կուտան թէ Ռ. աշխարհամար — ւէն ի վեր առաջին անգամ է որ այսքան բազմաթիւ խորհրդային մարտանաւեր կ'երեւան իրենց մարզանքի սովորական

ԿԱՐՄԻՐ ՋԻՆԱՍՏԱՆի բանակէն 40 դինուորներ արշաւանք մը կատարեցին դէպի Քեմոյ կղզին, որ կը գտնուի չինական ցամաքին դիմացը: Փեքինի ան — թիւը կ'ըսէ թէ արշաւողները ապաննեցին 11 ազգայնական դինուորներ եւ մէկ հոգի ալ գերի բռնեցին, մինչեւ առաջ: Այս գործողութիւնը նախապատրաստութիւն մը կը համարուի Ֆորմոզայի դէմ ծրա — գրուած արշաւանքին:

ԳԱՀԻՐԻ ոսոխականութիւնը առջի օր բուռն ընդհարում մը ունեցաւ Իսլամ եղբայրներուն հետ, Ռոսա կղզիին մէջ: Եօթը ոսոխականներ վիրաւորուեցան, երբ ազգայնական ուսանող մը կը փորձէր ճառ մը խօսիլ կառավարութեան դէմ մզկիթին առջեւ: Տասը ցուցաբարներ ձերբակալուեցան: Իսլամ եղբայրութիւնը որ 500·000 անդամներ կը հաշուէ, անոր — պատա կը գտնէ Անգլիոյ հետ կնքուած համաձայնութիւնը Սուէզի մասին:

ԱԻՍՏՐԻՈՑ վարչապետը ճառ մը խօսե — լով Խորհրդարանական Միութեան հա — մագումարին բացման առթիւ, խնդրեց պատգամաւորներէն որ Աւստրիոյ ապա — տութիւնը եւ անկախութիւնը պահանջեն իրենց խորհրդարաններուն մէջ, երբ ի — րենց երկիրները վերադառնան:

ԳՈՀԱՐԵՂԻՆի եւ մուչաակի զոյու — թիւնները յաճախագէպ դարձած են Նիսի Քանի եւ չորսակայ քաղաքներու մէջ: Ներ — կու չարթնան ընթացքին ինը կարեւոր զոյութիւններ պատահած են: Տեղական թերթերը կը գրեն թէ զոյներն ալ «ձէն — թըմէն»ներ են, ինչպէս իրենց պոհերը··

ՕԴԸ ՔԻՉ ՄԸ չակուած է Փարիզի մէջ: Խարուսիկ արեւ մը կ'երեւայ երբեմն: — Հնդկաստանի Գանդհա վեար յորդելով կը սպառնայ աչնչացնել 90·000 քառ· քմ· տարածութիւն, ուր կ'ապրին քանի մի — լիոն բնակիչներ:

ՁԵՐ ԼԱՒԱԳՈՑՆ ՁԱՇԱՐԱՆԸ

Լ Ի Լ Ա-Ն Է

Համեղ, մաքուր եւ մատչելի
24, Rue St. Lazare, PARIS
Métro N. D. de Lorette ou Trinité.
Շարաթ, կիրակի եւ երկուշաբթի իրի — կուններ արեւելեան նուագ:

Այրի սիկին Աստղիկ Գալայճեան եւ զաւակները խորունկ կսկիծով կը ծանու — ցանեն իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝

ՅԱԿՈԲ ԳԱԼԱՑՃԵԱՆի

մահը, որ տեղի ունեցաւ օգոստ. 27ին, յետ երկարատեւ հիւանդութեան, 47 տա — րեկան հասակին:

Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատար — ուի իր բնակարանին մէջ, Վուա տիւ Մա — ռէշալ, Վիթրի սիւր Սէն, Երկուշաբթի, 31 օգոստ. ժամը 10·30ին: Մարմինը պի — տի ամփոփուի Վիլժուիֆի դերեզմանա — տունը:

Մասնաւոր մահագդ չտարածողներէն կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել:

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Արձանագրութիւնները բացուած են1951 1955 ուսումնական տարեշրջանի համար: Կը խնդրուի բոլոր հայ ծնողներէն, ո — րոնք կը փափաքին աղջիկ այս դարա — ւոր հաստատութեան մէջ ուսանողել ի — րենց զաւակներուն տոհմային եւ ֆրան — սական կրթութիւնը, օր առաջ, դիմել տեսչութեան, արձանագրութեան համար:

Մուրատեան վարժարանի այցելու — թիւնները՝ Շաբաթ եւ երկուշաբթի օրերը եւ ժամադրութեամբ:

Direction Collège Arménien
26, Rue Troyon - Sèvres (S. O.)
Tél. : OBS. 18-28

ԵՒՐՈՊԱՑԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԵԾԱԴՈՑՆ ԳՐԱՏՈՒՆԸ

ԳՐԱՏՈՒՆ ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

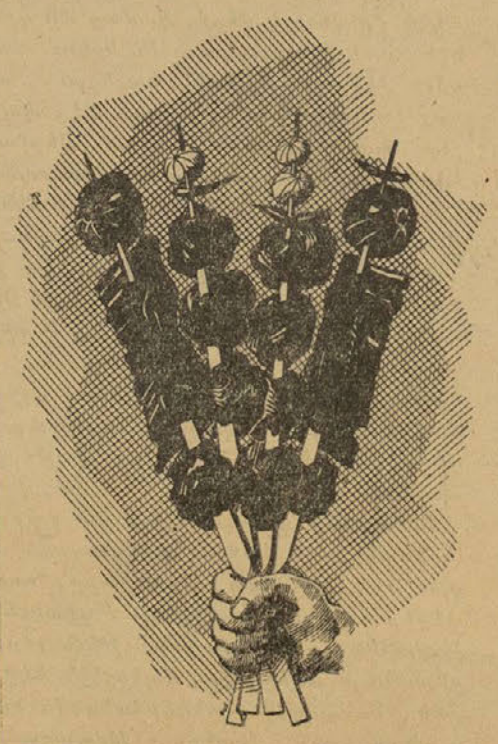
Հայագիտական եւ արեւելագիտական գրքեր ամէն լեզուով
ՀԱՅԹԱՑԹԻՔ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ, ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԵՒ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԿԱՐԵՒՈՐ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ԵՒ ՄԵԾ ՄԱՏԵ ՆԱԴԱՐԱՆՆԵՐՈՒ
Librairie Orientale H. SAMUELIAN
51, Rue Monsieur - le - Prince Paris (6e)
Tél. Dan. 88-65 Chèque Postal Paris 1278-35
Բոլոր ապսպրանքները կը գործադրուին օրը օրին
Մամուլի տակ է հայերէն գրքերու ԸՆԴԱՐՁԱԿ ԳՐԱՑՈՒՑԱԿԸ, որ ձրի պիտի ղրկուի փափաքողներու: *Արձանագրուիլ այժմէն:*

MAISON
AIRDY

— GROS — S. A. R. L. au Cap. 12.000.000 — DEMI - GROS —
Tél. Cen. 14. 11 R.C.Seine 3337021 B.
Tél. Cen. 46.87 C.C.P. Paris, 6401.06
(ՏՆՕՐԷՆ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ)
86-89, RUE DE CLERY, PARIS (2e)
Հաստատութիւնը մասնագէտ է Bonnetterie եւ sous-vêtements ի վերաբերեալ ամէն տեսակի, եւ ունի ֆրանսական մեծագոյն տուներու ապրանքները:

Jil - Polichinelle - DD - Mont d'Ecosse - Le Collègien - Le Chat
J. E. T. - Aviette - Parker Nemausa - Tixolid - Eminence -
Kangourou - Belesta - etc. etc
Caleçon Molletonnés - Le Belier - Le Vosgien - Trimeca etc. etc.
Միշտ տրամադրելի Ա· եւ Բ· կարգի ապրանք

Rayon spécial de ganterie et de mouffles en laine
pour HOMMES, FEMMES et ENFANTS.-

ՃԱՇԱՐԱՆ ԵԱՐ

Հիմնադիր–տնօրէն ԳՐԻԳՈՐ ԹԵՒԱՆԵԱՆ

★

Ֆրանսական – Հայկական եւ կովկասեան ընտիր կերակուրներ

ՇԱՆ ԶԷԼԻԶԷի ՍՐՏԻՆ ՎՐԱՑ
4, Rue Robert - Estienne
(Rue Marbeuf) PARIS (8e)
(Métro: F. D. Roosevelt)

★

Հաճելի մթնոլորտ
Առաջնակարգ կովկասեան խորոված — ներ, «շաշլիք», «քարսքի»

★

BAR AMERICAIN

●

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ խնամակալութիւնը կը յայտնէ պաշտօնապէս, որ աշակերտու — հիներու ընդունելութեան արձանագրու — թիւնները բացուած են արդէն: Ծնողները կ'ընդունուին երեքշաբթի, հինգշաբթի եւ չարաթ օրերը, մինչեւ ւէս օր:

Դիմել վարժարանը,
1, Bd. du Nord, Le Raincy
Autobus 146 de l'Eglise de Pantin.

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Չերմապէս կը խնդրուի մեր գործա — կալներէն եւ բարեկամներէն *Ցառաջի չէք — փոստալի* թիւին վրայ չղրկել գումարներ որուն կապ չունին թերթին հետ: Այդ կարգի գումարներուն համար կարելի է *մանուա–քարա* գործածել: *Վարչութիւն*

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Մայր եկեղեցիի կրօն. Ընկերակցու — թիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ կնունքի, պը — սակի, յուղարկաւորութեան եւ հոգե — հանգստեան համար պէտք է կանխապէս եկեղեցիի քարտուղարութեան հետ ժա — մադրուիլ, անձամբ, նամակով կամ հե — ռախօսելով 339, Ավրնիւ տիւ Փրատօ: Հեռախօս՝ ՓՐատօ 84 – 70: Ժամա — դրուած արարողութիւններու համար ե — կեղեցին պատասխանատուութիւն չի ստանձներ:

ՀՐԱՆՏ ԲԱԼՈՒԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆ

Tél. Pro. 25-46. R.C. N° 46,325
43, Rue Richer, Paris (9e).

Գրատունս կրկ հաստատած ենք երգու — պնակներու (տիսք) բաժին մը, ուր պիտի գտնէք հայկական, արեւելեան եւ յատ — կան ամէն տեսակ գեղեցիկ երգեր:

ՀԱՑԱՍՏԱՆԵՑՒՆ առացած ենք մեծ քանա — կութեամբ պատմական, բանասիրական, գեղարուեստական եւ զրական գիրքեր: Փափաքողին կը ներկայացնենք ցանկը:

Նոյնպէս չարաթէ մը կը հասնին հայ — կական, ռուսական, ատրպեճանեան եւ վրացական բազմաթիւ երգապնակներ:

Լոյս տեսած է գրատունս ընդարձակ դրացուցակը, 150 էջ: Փափաքողին օրի — նակ մը ձրի կը ղրկենք:

Այցելեցէք մեզի եւ գոհ պիտի մնաք:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՄՕՏ

ԿԸ ԳՏՆՈՒԻՆ ՀԵՏԵՒԵԱԼ ԳԻՐՔԵՐԸ.—

ՌՈՒԲԻՆԻ ԾՈՒՇԵՐԸ, 7 հատոր: Գին 6000 ֆրանք:

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ - ՆԵՐ (Ն. Ադոնց), գին 1000 ֆրանք:

ԳՐԻԳՈՐ ՆԱՐԵԿԱՑԻ, (ֆրանսերէնի թարգմանեց Լիւք Անտէ Մարսէլ, ուրիշ ժողովրդական բանաստեղծութիւններ — րով): Գին 1000 ֆրանք:

Կ. ՍԱՄՈՒՆԻԼ «Պատմութիւն Արեւմտա — հայ արդի Գրականութեան» Գին 800 ֆր·:

Թղթատարի ծախքը գնողին վրայ:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Երիտասարդ մեքենագէտ Հայուհի մը, որ կարենայ աշխատիլ ուժանիւով (մօ — թէօր) կարի մեքենայի մը վրայ, փոփիլիճ — էմփերմէապլը կարելու համար:

Դիմել ՀԱՑԹԱՑԵԱՆի
21, Rue des Jeuneurs, Paris (2e)
Tél. : GUT. 00-31

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Վճարումները դիւրացնելու համար կը խնդրենք մեր բաժանորդներէն դիմել հե — տեւեալ հասցէներուն·—

ԱՆԻԷՒ, ՔՈԼՈՄՊ – ՊՈՒԱ–ՔՈԼՈՄՊ·— *Ընկերները* Յակոբ Հիսայեանի եւ Արամ Ա — ւետիսեանի:

ԻՍԻ· եւ ՄԷՕՏՕՆ·— *Ընկերները* եր — ուանդ Ատանալեանի, Նշան Դարբինեա — նի կամ սրճարանապետ Զատիկեանի:

ԱՒՈՆԻՎԻԼ – ՍԱՒՍԵԼ·— *Ընկերնե* Աբփիար Մարտիրոսեանի եւ Կարօ Երամ — եանի:

ԱՆՆԵՆ – ՄՈՆՄՈՐԱՆՍԻ·— *Ընկեր* Սա — հակ Տէր Թովմասեանի:

ԱԼՖՈՐՎԻԼ· — *Ընկեր* Բարթող Փա — փազեանի:

ՇԱԻԻԼ – ՎԻՐՈՖԼԷ·— *Ընկեր* Գրիգոր Կիւլեանի:

ՊԱՆԵՕ – ՔԱՇԱՆ·— *Ընկերները* Ներսէս Տակառեանի կամ Բարթամպատմաճեանի:

ՍԵՒՐԱՆ·— Պ· Խոյեանի:

Կանխայայտ շնորհակալութեամբ՝
ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

Նաւով, օդանաւով, երկաթուղիով, ոեւէ ընկերութեամբ եւ միեւնոյն գի — ներով տեղերը կ'ապահովենք ձրիաբար, դէպի Հարաւային եւ Հիւսիսային ԱՄԵ — ՐԻԿԱ, ԿԱՆԱՏԱ, ԱՒՍՏՐԱԼԻԱ, ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔ եւ ամէն կողմ:

Դիմել ԵՂԻՇԷ ԱՐԶՈՒՄԱՆԵԱՆի որ ունի 35 տարուան փորձառութիւն

American LLOYD
48, Rue de la Republique
Tél: Co. 47.22 et 74.51, Marseille
7, Rue Auber, Paris.

MORY et Cie
SERVICE VAUQUELIN
Միակ արտօնուած տունն է ծրարներ ղրկելու համար ՀԱՑԱՍՏԱՆ
(U. R. S. S.)
Հաստատութիւնը արտօնուած է ՄԻ — ԱՅՆ ՆՈՐ ԶԳԵՍՏՆԵՐԸ ղրկելու, պաշտօնական հաշուեցոյցներով, իսկ գործածուած հագուստներ՝ շատ լաւ վիճակի մէջ:

3, RUE ST.-VINCENT DE PAUL
Paris 10e, Tél.:TRU. 72-60(Poste 89)

- *Imp. Araxes 46, rue Richer. Paris*

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél.: PRO. 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R. C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. Հատը 12 ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
31
ՕԳՈՍՏՈՍ
MARDI
31 AOUT
1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7458 30e ANNEE
Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ
ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2869

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՈՐՆ Է ՈՒՂԻՂ ԳԻԾԸ

Բացառական երեւոյթներ, իրողութիւններ եւ ախտանշաններ կան որոնց մասին յարատեւօրէն խօսիլ՝ կը նշանակէ ծառայել հալրենիքին, եւ ոչ թէ վնասել անոր իրական շահերուն:

Ողբալի է որ այս տարրական կէտին մէջ ալ իրար չենք հասկնար, երկդիմի եւ ճիշդքրտուած ճակատ մը ներկայացնելով:

Օրինակ, երբ կը յիշեցնենք մեր հողային պահանջները, կը նշանակէ թէ կ'ուզենք որ դարմանուին Հայաստանի դէմ գործուած անիրաւութիւնները:

Կ'ուզենք որ, եթէ առ այժմ անկարելի է արտաքին սահմաններու ընդարձակումը, գոնէ ներքինը վերահաստատուի, համաձայն 1914ի քարէհսին:

Ուրիշ խօսքով, կ'աշխատինք որ գոլա նայ մեր հայրենիքը, տիրանալով իր բնական տարածութեան, ինչպէս կը թելադրեն պատմութեան, անտեսութեան, ռազմավարական եւ ջրագրութեան պահանջները:

Եւ պարտաւոր ենք չատ աւելի բարձր խօսիլ այս տարրական իրաւունքի մասին, քանի որ հայրենիքին ժողովուրդը ի վիճակի չէ ազատօրէն արտայայտուելու:

Երեւանի սահմանափակ եւ յարափոխ իշխանութիւնն ալ չի կրնար գործել այս ուղղութեամբ, «դիպլոմատական» հարց նկատելով զայն:

Օդուտ ունի՞ն դուբսէն արձակուած բողոքները եւ պահանջները, կը հարցնէ՞ բարեմիտ մարդիկ:

Այսօր չունին, բայց օր մը կ'ունենան:

Ամէն պարագայի մէջ, երբ միաբերան յիշեցնենք այս տարրական պահանջները, չատ աւելի արժանաւոր դիրք մը բռնած եւ յանգանք ներշնչած կ'ըլլանք:

Օգուտ ունի՞ն, ունեցա՞ն երեսուն տարիէ ի վեր չոլայուած չոլոմանքները եւ յորձնաչուրթն փառաբանութիւնները:

Ինչո՞ւ այն տպաւորութիւնը ձգել թէ արտասահմանի մէկ միլիոն հայութիւնը տհաս եւ անճար ամբոխ մըն է որ մանրուքներով կը զոհանայ:

Արձանագրենք գրական գործերը, բայց չմոռանանք ժխտականը:

Քաղաքական գործունէութիւնն ալ տեսակ մը տոմարակալութիւն է, իր մուրքի եւ ելքի գլուխներով:

Մուրքը արձանագրած ատեն, արտասահմանեան ելքը:

Պատմական «դիալեկտիկա»ն ալ այդպէս կը թելադրէ:

Երբ հոսանք մը ելքը կ'արձանագրէ անկեղծօրէն եւ փաստացի, իսկ ուրիշ մը կը փորձէ պարտկել, ժխտել կամ պաշտպանել զայն, կարելի չէ դատ չտիլ:

Կրնաք տարբեր տեսակէտներ ունենալ այս կամ այն հարցի լուծման մասին. բայց իրաւունք չունիք հակաճառելու ըստ էութեան:

Իրաւունք չունիք երկդիմի դիրք բռնելու, ձեռնթափ ըլլալու կամ սուտ խնդք ձեւանալու:

Սովորութիւն եղած է չարունակ ծաղրել Թուրքերը, իբրեւ յետամնաց:

Մոռնալով որ քաղաքական դիտակցութեան տեսակէտով եւ իրատեսութեամբ կը գերազանցեն մեզ:

Անոնք ալ չատախտ մոլեգնութեան կը հասցնեն կուսակցական վէճերը:

Բայց երբ կարգը կուգայ արտաքին քաղաքականութեան եւ ազգային պահանջներու, անմիջապէս միաբեան ճակատ կը կազմեն: Կը խօսին ու կը գրեն մէկ բերանով:

Այդպէս ծնաւ իրենց Ազգային Ուխտը ճակատագրական պահու մը, 1919ին:

Չի բաւեր ըսել թէ հայրենիք ունինք, հայկական իշխանութեամբ:

Անհրաժեշտ է տեսակէտ ալ ունենալ անոր զօրացման եւ բարգաւաճման մասին:

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՄԻԱՑԵԱԼ ԲԱՆԱԿԻ ԽՆԴԻՐԸ ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԻՆ ԱՌՋԵՒ

ՎԻՃԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒԻ – ՆԱԿՈՒԻՆ ԳԻԾԵՐ ՅԵՐԵԿ

★

Ազգ. ժողովը, որ չաբաթ օր սկսած էր քննել Եւրոպայի մէջ միացեալ բանակի գաղափարին քննութիւնը, կիրակի օր եւս կուչաբթի ալ չարունակեց վիճաբանութիւնները: Ելքը անորոշ է տակաւին:

Սակայն կ'ամփոփենք չաբաթ եւ կիրակի օրուան անցուդարձը.—

*Վարչապետութիւնը բացուեցաւ արտաքին գործերու, ազգային պաշտպանութեան, դատական, ելմտական, անդրծովեան եւն. յանձնաժողովներու տեղեկագրերուն եւ նախագահներուն զեկուցումներով, որոնք բոլորն ալ հակառակ են դաշինքին վաւերացման: Ամէնքն ալ մանրամասնօրէն կը պարզեն դաշինքին ժրմտական հանգամանքը, մանաւանդ չեշտելով թէ անոր միջոցաւ Գերմանիան ոչ միայն պիտի վերազինուի, այլեւ պիտի դիրք մը պիտի գրաւէ: Մեծ մը պատրուակ գործեց մանաւանդ արտաքին գործերու յանձնաժողովին՝ ժիւլ Մոքի զեկուցումը: Ընկերվարական նախկին վարչապետը, որուն համդէպ որեւէ պատասխանատուութիւն չտանձներ իր կուսակցութիւնը, մանրամասնօրէն կը պարզէր դաշինքին անպատեհութիւնները, եզրակացնելով թէ խոհապէս վնասակար է Ֆրանսայի կենսական շահերուն համար: Զեկուցումէն վերջ, Օրանի եպիսկոպոսը, զոր Օմբրան, բանաձեւ մը առաջարկեց որ պարզապէս կը մերժէր դաշինքին վաւերացումը: Այս բանաձեւը նախավճռի հանգամանք ունէր եւ մերժուեցաւ: Զեկուցումներուն ընթերցումը չարունակուեցաւ մինչեւ կիրակի: Ցետոյ խօսք առաւ Պ. Մենդէս-Ֆրանս, մանրամասնօրէն բացատրելով Պրիւսէլի խորհրդաժողովին ձախողման պատճառները: Վարչապետը այս առթիւ այ յայտարարեց թէ վատահութեան խնդիր պիտի չյարուցնէ, եւ առաջարկեց որ երեսփոխանները «չատ բացորոշ» պատասխան մը տան միացեալ բանակի ծրագրին: Ինք պաշտօնի վրայ պիտի մնայ, Ազգ. ժողովը վաւերացնէ թէ մերժէ դաշինքը: Այս յայտարարութիւնը սրտնեղութիւն պատճառեց դաշինքին կուսակիցներուն, որոնցմէ նախկին վարչապետ Բրնէ Մայէր իսկ բարձրանալով, խստօրէն դատապարտեց իր յաջորդին եւ զաղափարական ընկերոջ (արմատական) ընթացքը: Միեւնոյն առեն մեղադրեց դաշինքին հակառակորդները, որոնք կ'առաջարկեն համակեցութիւն հաստատել Մ. Միութեան հետ, փոխանակ վերազինելու Գերմանիան միացեալ բանակի ծրագրին միջոցաւ: Իր կարծիքով, Ֆրանսան այդ ծրագրին չը նորհիւ պիտի կրնայ բանակցիլ Մ. Միութեան հետ եւ յարգանք ներշնչել: «Միացեալ բանակի դաշինքը պիտի ապահովէ մեր ազգային անկախութիւնը: Դաշինքը մերժելով, Ֆրանսա պիտի դառնայ ազգ մը որ այլեւս չուզեր պաշտպանել ինքզինքը, վասն զի չի կրնար մինակը պաշտպանել»:

Պ. Մենդէս-Ֆրանս քննադատութիւն ները կը լսէր լուռ ու մունջ: Պ. Ռընէ Մայէր խօսք առած էր երբ դաշինքին կուսակիցները կը փորձէին ընդհատել վիճաբանութիւնները եւ նոր բանակցութիւններ կատարել արեւմտեան Գերմանիոյ եւ միւս դինակիցներուն հետ, իրատեսութեան մը յանդելու համար:

Եօթանասուն երեսփոխաններ խօսք առած են այս պատմական վիճաբանութեան առթիւ: Ազգ. ժողովին նախագահը սկիզբէն յիշեցուցած էր թէ վիճաբանութիւնը պիտի տեւէ մօտ 37 ժամ:

Միեւնոյն ատեն խնդրած էր որ յարգեն զարգացման հանգամանքը: Վարչապետը իր ճառին մէջ բացատրեց թէ միւս հինգ դինակիցներուն կատարած զեկուցումները բաւական չէին, ապահովելու համար դաշինքին վաւերացումը Ազգ. ժողովին կողմէ:

Տեղական թերթերը կը գրեն թէ Ազգ. ժողովին գրեթէ երկու երրորդը, մէջն ըլլալով չատ մը ընկերվարականներ, որ կողեաններ եւ համայնավարներ, չերմպէս ծափահարեցին վարչապետին ճառը, մինչ նախկին նախարար Ժորժ Պիտօ եւ դաշինքին կուսակիցներէն չատեր նստած էին, տխրադէմ:

Վարչապետին ճառէն վերջ, հակառակորդները առաջարկեցին մերժել դաշինքը, առանց լսելու անոր կուսակիցները: Նախկին վարչապետ Փոլ Ռընօ դիտել տուաւ թէ ժողովրդապետութեան հակառակ է այս ընթացքը:

ԵԹԷ ՄԵՐԺԵՆ ԴԱՇԻՆՔԸ

Պ. Մենդէս-Ֆրանս անդամ մը եւս յայտարարեց որ եթէ Ազգ. ժողովը մերժէ դաշինքը, հաւանաբար պիտի հրաւիրուի քննել և վաւերացնել արեւմտեան Գերմանիոյ դերիչխանութեան վերահաստատումը, յառաջիկայ աշնան: Այս առթիւ յիշեցուց թէ Մ. Միութիւնը արդէն վերահաստատած է արեւելեան Գերմանիոյ դերիչխանութիւնը: «Կը կարծեմ թէ մենք չենք կրնար ընդդիմանալ մեր արեւմտեան դաշնակիցներուն մտադրութեանց, այս հարցին մէջ եւ պէտք չէ որ ընդդիմանանք»: Եւ նորէն չեչտեց թէ միացեալ բանակի դաշինքին ոչնչացումը չի նշանակեր թէ Գերմանիոյ վերազինման խնդիրը մէջտեղ պիտի չգայ ուշ-կանուխ, այս կամ այն ձեւով: Ֆրանսա կը քննէ ուրիշ ձեւ մը, Պրիւսէլի խորհրդաժողովին ձախողումէն ի վեր: Իր կարծիքով կարելի է գտնել դաշնագրեր, հակելու համար գերմանական բանակին վերազինումը, նկատի առնելով հարցին ծանրակշիռ հանգամանքը: Վարչապետը իր ճառին մէջ բացատրեց թէ Ֆրանսայի դաշնակիցները կրկնած են թէ իրենք դէմ կը նախընտրեն միացեալ բանակի դաշինքը:

Ձօր. Օմբրան, որ կ'առաջարկէր դաշինքը մերժել առանց այլեւայլի, իր ճառին մէջ ըսաւ.

— «Ամէնէն բարեմօտ եւ ընկերական Գերմանը հրէշ մը կը դառնայ, երբ սա դաւադրապատ մը դնէ դլուխը»:

Իր կարծիքով, առաւելամերիկեան պատերազմ մը կրնայ մղուիլ Ալասքայի եւ Սիպերիոյ, ոչ թէ Եւրոպայի մէջ:

Վարչապետը բացատրեց նաեւ որ եթէ

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

❖ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ❖

ՀՈՎԻՆ ԲԵՐԱԾԸ ՀՈՎԸ ԿԸ ՏԱՆԻ...

★

Ամէն անգամ որ գաղութիւն կը պատահի միջազգային կրեսոսներու տուներուն կամ ...կառէերուն մէջ, արեւելեան այս առածը կը յիշեմ:

Գիտէք որ աշխարհի չորս կողմերէն մեծահարուստ ջոջեր, միլիոնատէրներ եւ միլիառատէրներ կը հոսին Միջերկրականի գեղածիծաղ ափերը, Քոթ տ'Ազիւր:

Եւ սնապարծութեան, չտեսութեան ցուցահանդէսներ կը սարքեն, ամառ – ձմեռ:

Շատերը ունին սեփական ապարանքներ: Ամառուանը զատ, ձմրանը առանձին: Ուրիշներ կանուխէն վարձած կ'ըլլան ամբողջ յարկաբաժիններ, ամենափարթամ հիւրանոցներու մէջ:

Մեծ մասին տեղափոխութիւնը տեսակ մը արտագաղթ է,— կառէերով, կուռէերով, անհամար գոյհերով, սպասաւորներով եւ տանտիրուհիներու սիրական շնիկներով կամ կատուներով:

Այլեւս իդար կը հրմշտկեն շէեղ ցերեկոյթներն ու երեկոյթները: Շաբաթական ընդունելութիւնները: Խմբական պտոյտներն ու խրախճանքները եւ ուրիշ ինչ որ կրնաք երեւակայել, իբրեւ աշխարհիկ վայելք:

Հարուստ մարդիկ ուտեն խմեն
Աչխարհի ճոխ սեղանից...

Անշուշտ շռնդալից գայթակղութիւններ ալ կը պատահին, լեցնելով դեղին մամուլին սիւնակները, պատկերազարդ ներկարագրութիւններով:

Իսկ փորձանքին՞ը, իբրեւ հետեւանք պերճանքի եւ ստացուածքի սարսափակ ցուցադրութեան:

Երկու շաբաթ է վեր, թանկագին գոհարեղէններու, մուշտակներու եւն. գողութեան պատմութիւններ կը հասնին Քանիէն, Նիսէն եւ միւս արեւաշող եւ ծաղկազարդ ոստաններէն:

Ինը դղրդագին գողութիւն՝ երկու շաբթուան ընթացքին:

Քանի մը խօսուն օրինակներ, գլխաւորներէն. —

Ամերիկացի միլիոնատէրի մը տիկինը ընդունելութիւն մը կը սարքէ, հրաւիրելով 150 երեւելիներ, որոնց մէջ նաեւ իշխանուհիներ, դքսուհիներ, կոմսեր եւ կոմսուհիներ:

Իրիկուան դէմ, տիկնոջ խելքին կը փչէ եւ բերել կուտայ իր սամոյրէ (գիպլին) վերարկուն:

Քիչ վերջ սեղանի մը վրայ կը դնէ: Եւ երբ մեկնելու կը պատրաստուի, կը տեսնէ որ վերարկուն թոցուցեր են:

Գինը՝ երկու միլիոն փրանք:

Մեծահարուստ Իտալուհի մը ահուդողի կը մատնուի, տեսնելով որ 500.000 փրանքի գոհարեղէն անհետացեր է ձեռքի պայուսակէն, զոր դրած էր սափրիչին խնամքը, կիսաբաց պատուհանի մը առջեւ:

Ուրիշ միլիոնատէրի մը տիկինը լուսացարանին մէջ կը մոռնայ գմբուխտէ մատանի: մը: Գինն՝ ութ միլիոն փրանք, մասնագէտներու կարծիքով:

Հեղն ոստիկանները ստիպուած են բռնտինք թափել, որպէսզի այս թափթփած «հանըմ»ները կարենան գիշերները լուսցնել անվտանգ:

Չար լեզուներ կ'ըսեն թէ գողերը նէր – սէն են եւ նոյն դասակարգէն, այր կամ կին:

Կեցցէ՛ ազնուապետական Արշակաւանը իր տաք ու պաղ հովերով...

ՎԱՀԷ

ՄԵՐ ՈՒԺԵՐԷՆ ՎԵՐ ՉԷ

ՊՐԻՒՍԷԼ, 29 օգոստ.— Խորապէս ազդուած՝ Յառաջի օգոստ. 28ի խմբագրականէն, «ՄԵՐ ՈՒԺԵՐԷՆ ՎԵՐ ՉԷ», ձեր արամատրութեան տակ կը դնեմ քանի եւհինգ հազար ֆրանս. ֆրանք, մազթելով որ ամբողջ հայութիւնը մասնակցի այս նուիրական ձեռնարկին:

Խաչիկ Կարապետեան

ԽՄԲ.— Այդ խմագրականը կը շօշափէր կենսական խնդիր մը, — Քանդել Պէյրութի «էէմփ»երը եւ վայելուչ քնա – կարաններ շինել, ինչպէս առաջարկած էր Լիբանանի Հանրապետութեան նախագահը, Պ. Քամիլ Շամուն, խորհրդակցութեան հրաւիրելով 80 հայ ներկայացուցիչներ:

Կը սպասենք ծրագրուած յանձնաժողովին լուրերուն:

ՄԵՐ ԱՅՑԵԼՈՒՆԵՐԸ

Պ. Մուշեղ Երեւանեան, Ամիս – Ապրպայի մեր հանդուն բարեկամը (Պարտիզակի), իր քրոջ՝ Տիկին Տէրտէրեանի հետ:

ՍՈՍԻԱՆԻ ՀԱՅԵՐ

ՅԱՂԹՅԱԿ ԶՈՎՍԻՑ ՎՍՓ

Հայրենասիրական թեմայով պատմվածքներ

Ես ինձ հիշում եմ դեռ շատ փոքր տղա, երբ մեր գյուղի մոտ կրակոցներ լսվեցին, և մեր գյուղի տղամարդիկ հավաքվեցին գյուղի կենտրոնում, որ տեղեկանան, թե ինչ է պատահել։ Ես էլ վազեցի հորս հետևից։ Հայրս ինձ տեսավ, բայց ոչինչ չասաց, միայն ձեռքով նշան արեց, որ հետևեմ իրեն։ Ես էլ հետևեցի նրան։

Գյուղի մոտ կանգնած էր մի ռուսական զորամաս, որ նահանջում էր։ Զորքի հրամանատարը հրամայեց, որ գյուղի բոլոր տղամարդիկ զենք վերցնեն և իրեն հետևեն։ Հայրս էլ վերցրեց հրացանը և գնաց։ Ես էլ ուզեցի գնալ նրանց հետ, բայց հայրս ինձ ետ ուղարկեց։

Ես տխուր նայում էի նրանց հետևից, մինչև որ նրանք անհետացան գյուղի ծայրին։ Հետո տուն վազեցի, մորս պատմեցի, որ հայրս զենք վերցրեց և գնաց։ Մայրս ինձ մխիթարեց, ասելով, որ հայրս շուտով կվերադառնա։

Մի քանի ժամ անց հայրս վերադարձավ։ Նա ասաց, որ ռուսական զորքը նահանջում է, և որ գյուղի տղամարդիկ պետք է պաշտպանեն գյուղը։ Հայրս ասաց, որ գյուղի մոտ թշնամի զորք է հայտնվել, և որ նրանք պետք է կռվեն նրանց դեմ։

Հայրս ինձ ասաց, որ ես պետք է մնամ տանը և հոգ տանեմ մորս մասին։ Ես խոստացա հնազանդվել հորս։ Հայրս գնաց, իսկ ես մնացի տանը։

Ես սկսեցի հետևել, թե ինչ է կատարվում գյուղում։ Տղամարդիկ պատրաստվում էին կռվի։ Նրանք փոսեր էին փորում, քարեր էին դնում, որ պատսպարվեն թշնամու գնդակներից։ Ես տեսա, որ հայրս էլ է փորում։ Ես ուզեցի օգնել նրան, բայց հայրս ինձ հեռացրեց։

Ես տեսա, որ գյուղի տղամարդիկ շատ քիչ են։ Ես հարցրի հորս, թե ինչու են այդքան քիչ։ Հայրս ասաց, որ շատերը գնացել են պատերազմի։ Ես հարցրի, թե ինչու չեն գնացել։ Հայրս ասաց, որ նրանք պետք է պաշտպանեն գյուղը։

Ես տեսա, որ գյուղի տղամարդիկ շատ վախեցած են։ Ես հարցրի հորս, թե ինչու են վախեցած։ Հայրս ասաց, որ թշնամին շատ ուժեղ է, և որ նրանք կարող են հաղթել։ Ես հարցրի, թե ինչու են նրանք կռվում։ Հայրս ասաց, որ նրանք կռվում են հայրենիքի համար։

Ես տեսա, որ գյուղի կանայք և երեխաները լաց էին լինում։ Ես հարցրի մորս, թե ինչու են նրանք լաց լինում։ Մայրս ասաց, որ նրանք վախենում են, որ թշնամին կսպանի իրենց տղամարդկանց։

Ես տեսա, որ գյուղի տղամարդիկ պատրաստվում էին մարտի։ Նրանք զենք էին վերցնում և գնում էին դիրքեր։ Ես տեսա, որ հայրս էլ է գնում։ Ես ուզեցի գնալ նրա հետ, բայց հայրս ինձ հեռացրեց։

Ես տեսա, որ գյուղի տղամարդիկ կռվում են թշնամու դեմ։ Ես լսեցի կրակոցների ձայներ։ Ես տեսա, որ շատ տղամարդիկ սպանվեցին։ Ես տեսա, որ հայրս էլ է սպանվել։ Ես լաց եղա։

Ես տեսա, որ գյուղի տղամարդիկ հաղթեցին թշնամուն։ Ես տեսա, որ հայրս ողջ է մնացել։ Ես ուրախացա։ Հայրս ասաց, որ ինքը հպարտ է ինձանով, որ ես հնազանդվել եմ իրեն։

Ես հասկացա, որ հայրս ճիշտ է եղել, երբ ասել է, որ ես պետք է մնամ տանը և հոգ տանեմ մորս մասին։ Ես հասկացա, որ ես պետք է հնազանդվեմ ծնողներիս։

Ես հասկացա, որ հայրենիքը պետք է պաշտպանել։ Ես հասկացա, որ հայրս հերոս է։ Ես հասկացա, որ ես էլ պետք է հերոս դառնամ։

Ես հասկացա, որ պատերազմը սարսափելի է։ Ես հասկացա, որ պատերազմում շատ մարդիկ են զոհվում։ Ես հասկացա, որ պատերազմը պետք է կանխել։

Ես հասկացա, որ պատերազմը պետք է կանխել, որպեսզի ոչ ոք չզոհվի։ Ես հասկացա, որ պատերազմը պետք է կանխել, որպեսզի ոչ ոք չլացի։

Ես հասկացա, որ պատերազմը պետք է կանխել, որպեսզի ոչ ոք չլաց

ՄԵԾ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ ՔԱՌԱՍՆԱՄԵԱԿԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

●

Վերջին չարաթը եղաւ ռազմական ատեներու համագրոյթ մը, նուիրուած երկու պատերազմներու մէջ զոհուածներուն եւ ի յանգանս վերապրողներուն:

Կիրակի, օգոստ. 16ին, Հայ Նահատակին Յուշիկներու միութեան տրուած էր պատիւը՝ վերարծարծելու բոցը Անծանօթ Զինուորի դամբարանին վրայ:

Շարաթ, 21 օգոստ. հանդիսաւոր արարողութիւններ տեղի ունեցան, կարելի է ըսել ամբողջ օրը: Արդէն մէկ օր առաջ, ուրբաթ, ժամը 2ին, Փիւի տը Լեռմիթի մզկիթին, ինչպէս երկուշաբթի ժամը 6ին, հրէական սինակոգին մէջ այս առթիւ մասնաւոր ազօթքներ տեղի ունեցան, իսկ կիրակի առաւօտ, ժամը 10·30ին, ռիւ տը Կոլնէլի Թամփլին մէջ:

Նոյնպէս կիրակի առաւօտ, օգոստ. 22ին Ռոմանվիլի մէջ բացօթեայ, 1940 – 44ին տեղափոխուած նահատակներու յիշատակին պատարագ եւ պինուորական արարողութիւն: Շատ յուզիչ էր պատկերը, ուր՝ հազարաւոր բազմութիւն մը, անցուդարձի չխթելէ կազմուած մարդաբիւռ պատկ կը պնդէր այդ մռայլ ամբոցին մէջ, ուր կը բնաւէին պատերազմի ատեն տեղահանուելիքները կամ կը պնդակահարուէին:

Վէնսանի ամբոցին մէջ ալ տեղի ունեցաւ նոյնատեսակ արարողութիւն, նոյն կարգի տեղահանուածներու եւ սպաննուածներու յիշատակին:

Իսկ Ֆոնթէնպլոյի մէջ, մասնաւորապէս ամերիկեան կամաւորներու եւ ռազմիկներու հանդէպ յարգանք ցոյց տրուեցաւ:

Բայց ամէնէն վհատչելին չարաթ օրուան ծօնախմբութիւնն էր: Առտուն ժամը ճիշդ 9·30ին, հանդիսաւոր պատարագ Ինվալիդի Ս. Լուի եկեղեցիին մէջ, փոպահար նուագախումբով եւ օրկով:

Որպէս յուզիչ էր «Ֆիրիյէ լէ Իոնը» (Տէր Ողորմեա), որուն յաջորդեց Մոպարի պատարագը Թագադրութեան նուիրուած: Հազարէ աւելի բազմութիւն մը ճնշուած սրտով կ'ունկնդրէր այդ հոգեշունչ երգեցողութիւնը: Եկեղեցիի ճակատէն բազմաթիւ պատառատուն դրօշակները 1870ի պատերազմէն ի վեր, երբեմն դեռ արիւնաներկ եւ յաճառ թէլերու վերածուած, ռազմադաշտին մէջ կրած հարուածներէն:

Վարը, խորանին մօտ, իր երկու կողմերը բարձրացած եւ յարգանքի համար, յաճախ ղլխահակ, նոր ժամանակներու՝ 1914 – 1918, 1940 – 1944 հպարտ զրօշակները հարիւրեակ մը կամաւորական խումբերու, խունկին, բոյրին ու ծուխին մէջ կ'ողջագուրուէին ձեղունէն կախուած հիներուն հետ, եւ ցոյց կուտային զոհաբերութիւնը, սուղ գինով գնուած յաղթութիւններուն: Ուրիշ կամաւորական խումբեր, հանրապետական պահակներ, հրացաններդ, սուրերն ու սուիններդ բարձրացուցած կամ ղլխահակ, իրենց զոհուած եղբայրներու յիշատակը կը յարգէին. հրամանատար Լոփէթալին, ծանօթ հեղինակը Հայերու քաջագործութեան նուիրուած մեծարժէք գրքին, դժբախտաբար դեռ անտիպ, կարզապահուեան կը հսկէր ուրիշ բարձր սպանեբու հետ: Թէեւ պէտք իսկ չկար այդ կարգապահուեան հրամանին, որովհետեւ սիրտերը կը զգային ինչ պէտք էր ընել եւ երբ: Այսպէս երբ արարողութենէն վերջ, քաւութեան ծխականատարութիւնը տեղի կ'ունենար, կարգինալ՝ Ֆէլթինի կողմէ, ամէնքը կը զգային պահին վեհութիւնը եւ ինքնաբերաբար խոնարհած, կը հետեւէին անոր, մինչդեռ քանիներ կ'արտասուէին:

Եկեղեցական արարողութենէն վերջ կը սկսէր պինուորական յարգանքը Էնվալիտի ընդարձակ անդաստանին մէջ: Մէկ կողմ Պատուոյ Ատեանը, դիմացը զօրախումբ եւ նուագախումբ, որոնց առաջ արձանացած կեցած էին անոնք որ պիտի արժանանային պինուորական Պատուոյ չքանչանին, որոնց մէջ էին նաեւ երեք Հայեր՝ Մկրըտիչ Երանեան, Յակոբ Քէհրիպարճեան, Իպմիրլեան, անդամ Պուա–Քոլոմպի թաղտեուութեան:

Բարձրաստիճան պինուորականներ կը կատարէին հարիւրի չափ չքանչանի արժանաւորներուն կուրծքին պահումը: Յետոյ պահակաւորները կը ներկայանային Մառեչալ Ժուֆէնի, որ ամէնուն ձեռքը կը սեղմէր եւ իր յանգանքը կը յայտնէր:

Մառեչալին քով կ'ներեւային Հանրապետութեան Նախագահին ներկայացուցիչ՝ զօր. Կանըվալ, զօրավար Նէսըլ, նախկին ռազմիկներու նախարար՝ Լամանուէլ Թամփլը, Փարիզի քաղաքապետ Պեռնար Լաֆէյ, ոստիկանութեան վերատեսուչ Տիւ Պուա, Սէնի նահանգապետ Հաակ եւ ուրիշ բազմաթիւ բարձրաստիճան անձնաւորութիւններ:

Այդ հանդիսութեան աւարտումէն վերջ տեղի ունեցաւ յարգանքի զոյգը իրարքանչիւր ազգի կամաւորական մասնակցութեան խորհրդանիշ՝ չիբմիներու առջեւ: Փլաս Ուոշինկթըն՝ Ամերիկեան Զինուորին Հայոց Եկեղեցին՝ Հայ Կամաւորի արձանին, Ռիւ Ռոքէթ արեւելեան Հրեաներու յիշատակարանին, Փէռ Լաշէզ Յոյներու, Զեխոսլովաքներու, Պելժերու, Կառիպալտեաններու վանական յիշատակարաններուն, եւ ամէնուն առաջ, Քըմբուկ եւ վոլ՝ կը հնչեցնէին «Մահերգ» նուիրուած յարգանքը, զրօշակները, սուրերը վար, մինչդեռ զնդապետ Պեռնար եւ Օտար Կամաւորներու Միութեան նախագահ՝ Նազար Ազա զեղեցիկ ծաղկեփունջեր կը զետեղէին իւրաքանչիւր յիշատակարանին առջեւ:

Յուշերը կը փոխադրուէին ինքնաշարժով եւ պատուիրակութիւնները կ'այցելէին Քաղաքապետարան, ուր Պ. Պեռնար Լաֆէյ զեղեցիկ ներբնուած ղպացումով չնչաց մասնաւորապէս 120·000 անձնագրհ կամաւորներու ամենագնահատելի դերը երկու պատերազմներու մէջ, որոնց համար ըսած էր Մառեչալ Ֆոչ 1914·18ի

ԱՐՔԱՑԱԿԱՆ ԶՐՕՍԱՆՔ

Ինչպէս գրած էինք, Ցունաստանի Թագաւորը եւ Թագուհին զրօսական պըտոյտ մը սարքած են, հրաւիրելով 100 հին եւ նոր Թագաւորներ, դահաժառանգներ, իշխաններ եւ իշխանուհիներ, որոնք այցելեցին յունական կղզիները:

Տրամադրուած զրօսանաւը, «Ակամեմնոն», ճերմակ, երազային դեղեցկութեամբ նաւը, իր առաջին հիւրերը ընդունեցաւ Մարսէյլէն, երեք Թագաւորական ընտանիքներ: Եօթանասնիքեան երիցս դոյն անդամը, Ցունաստանի Եորկիոս իշխանը, որ 80ը անցած է, ամիսներ էր հաշտ աչքով նայիլ օրուան նորոյթներուն նոյնիսկ «չորթ»երուն:

Հիւրերուն մեծ մասը կը սպասէր Նափոլիի մէջ: Եւրոպա բնակող հին եւ նոր եւ ապագայ Թագաւորներ հոն էին իրենց ընտանիքով, բացի Անգլիոյ եւ Պելժիոյ ներկայացուցիչներէն, որոնք մերժած էին հրաւէրը, իրենց յատուկ պատճառներով: Իսկ եղիպտոսի Ֆարուքը եւ Ալպանիոյ Զօկուն չէին հրաւիրուած:

Ծովագնացութիւնը քիչ մը քարոզչական հանդամանք ունէր, ինչ որ խրաչեցուցած էր Մեծն Բրիտանիոյ արքունիքը: Բացի «Ակամեմնոն» զրօսանաւէն, մեծահարուստ Ցոյն մը, 10 միլիոն ֆրանք արժած է 30 մղլիոն:

Նափոլիէն իսկ Ֆրեսերիքա Թագուհիին եղբայրը, Հանովրի երիտասարդ իշխանը, Քրիստիան կը կատարէր «առաջնորդող»ի պաշտօնը:

կամաւորներու համար. «Ռազմիկ կամաւորները ըրին իրեցմէ սպասուածէն եւ իրենց պարտականութենէն աւելի, որոնց մէջ օտարները առաջին տեղը կը գրաւեն»:

Հանդիսութիւններ տեղի ունեցան նաեւ Կառչ, Լաֆայէթեան զօրագունդի եւ Պուլ. Ժիւլ Ֆեռիի իտալական ռազմագունդի յիշատակարաններու առջեւ:

Նոյն օրուան բոցարծարծումի պատիւը տրուեցաւ ամերիկեան զօրախումբին, որ՝ առաջնորդութեամբ աշխարհահռչակ արուեստագիտուհի Մառլէն Տիէթրիխի, դիտեղեց պահակը Անծանօթ Զինուորի դամբարանին վրայ: Իրեն վիճակուեցաւ բացարծարծումը, մինչ 5000է աւելի բազմութիւն մը կը մասնակցէր յարգանքին:

Կիրակի իրիկուն եւս, 52 նախկին զինադրականներու եւ ռազմիկ կամաւորներու խումբերու պատուիրակութիւններ, մէջը ունենալով Ֆ.Ֆ.Ի., Ալզասեան զինադրական եւ կամաւորական խումբ, Ռեզօ Լիպէ–ցիօն, Ռեզօ Լիպան, եւն., Անծանօթ Զինուորին վրայ դրին պրոնզէ փլաք մը եւ ծաղկեփունջ մը օրուն Ալզասեան խաչը ծաղիկներով կազմուած, կը պարզէր եռագոյնը եւ ամէնուն ուշադրութիւնը կը դրաւէր. Ռեզօ–Լիպանի պատուոյ բոցը վերածածանելու պատիւը:

Թ. ԳԱՄՆԻԿ

Իրենց առաջին հանդրուանն էր Քոր–Ֆու, ուրկէ նաեւ կը մեկնէր Իտալիոյ նախկին Թագաւորը Ումպերթօ, որուն արգիլուած էր ոտք դնել իտալական հողին վրայ:

Նաւը կը ճամբորդէր դիւրերները միայն, իսկ ցերեկները յատկացուած էին այցելութեան եւ պատյաններու:

«Ակամեմնոն» իր առաջին ճամբորդութիւնն է որ կը կատարէ եւ օժտուած է ամենավերջին նորութիւններով ու հանգըստաւէտ պայմաններով: Ունի 6000 ծոն տարողութիւն, եւ 420 ճամբորդի համար խցիկներ: Կրնայ իր կամրջակներուն վրայ ընդունիլ ուրիշ 600 ճամբորդներ:

Ոչ մէկ բան պակաս է,— լոզարան, սենեմա, պարասրահ, նուագախումբ, մանուկներու համար պարտէզ, չքեղ հիւրասենեակներ եւ ճաշարան, որոնց պատերը պարզարուած են հելլենական դիցարանութիւնը ներկայացնող նկարներով:

Ամբողջ պատյան ընթացքին բացարձակապէս մէկ կողմ դրուած էր պաշտօնական կանութիւնը: Թագաւորները հագած էին միայն սեւ տափտաններ, կարճ թեւերով շապիկներ, իսկ Թագուհիները ամառնային թեթեւ հագուստներ: Նոյն իսկ ընդհանուր ճաշասեղաններ չէին սարքուեր: Հիւրերը կը ճաշէին փոքր սեղաններու վրայ, ամէն մէկին ընտրութեամբ, մասնաւորաբար իրենց սեղանակիցներու համար:

Եւ որպէսզի արքաներուն դիւրապրպացութիւնը, չվիրաւորուի, խոհարարապետը Ցոյն մըն էր, ճաշացուցակներն ալ յունական, միայն գինին Ֆրանսական էր:

Քորֆուէն վերջ հիւրերը այցելեցին Պելոպոնէս եւ աստուածներու բնակավայրը, առասպելական Ողիմպոսը, ուրկէ անցնելով Կրետէ, Մինոսի Թագաւորանիստ քաղաքը, նոր ու հին արքաներ նստան անոր պատմական գահուն վրայ, 4000 տարուան հնութիւն մը:

Ճեռոյ պացին Հոդոս եւ Տելոս, կղզիներուն ամէնէն փոքրը: Կիրակի կանգ կ'առնէ զրօսանաւը Էփիտոր, որուն պատմական թատրոնին մէջ ի պահիւ արքաներուն կը ներկայացուէր Հիփոլիտոս: Երբ Սաթորիս կղզին եկան 103 էշեր կը սպասէին այս արքաներու չքախումբը ընդունելու համար, որովհետեւ կղզիին չրջանը միայն այդ խեղճ անասուններով կարելի էր ընել:

Ամբողջ պատյան ընթացքին արքաներու խումբը իրենց ճամբորդելու, հաչելու, «սովորական մահկանացուներու» հետ իրենց հանդիպումներու պարզութեամբ եւ հագուստ կապուտակով պարմանք պատճառեցին դիւզացիներուն, ձկնորսներուն եւ այլեպաններուն:

Սեպտ. 2ին «Ակամեմնոն» կը վերադառնայ Քորֆու, Ումպերթօ Թագաւորը հոն գամաք հանելու համար: Սեպտ. 3ին Նափոլի եւ 4ին Մարսէյլ, ուրկէ իւրաքանչիւրը պիտի վերադառնայ իր մայրաքաղաքը կամ «քաղորավայրը», երջանիկ ինչպէս «Ակամեմնոն»ը, երբ դարձեր ա – ոաջ կը կատարէր «իր զեղեցիկ ճամբորդութիւնը»:

ՀԱՐԱՋԱՏ ՈՐԴԻ...

●

Ե.

— Կապոյտ, մրմնջեց Բենիամին, պիշ պիշ նայելով փոքրիկ մակուկավարին, որուն աչքերը այդ րոպէին իրաւ կապոյտ թուեցան իրեն, կաս–կապոյտ:

— Շնորհակալ եմ, ըսաւ Բենիամին եւ մեկնեցաւ:

Թոքաթլեան մտաւ եւ գարեջուր մը տպսպրեց: Կոկորդը կ'այրէր. ստամոքսին մէջ սուր ցաւեր կը զգար:

— Կապոյտ, հէ՞, կը մրմռար շարունակ, այսինքն ճիշդ Արամին պէս:

«Բայց ո՞վ է սա տղան» կը կրկնէր շարունակ, չորս դին նայելով, յաճախորդներուն նայելով զգուշագոյն, կարծելով որ անոնք կրնային իր զգացնիքին թափանցել: Գաւաթ գաւաթի վրայ պար – պեց, սիկառ սիկառի վրայ ծխեց եւ անդիմօրէն մտածեց, տանջեց իր ուղեղը:

—Ի՞նչ սոսկալի է կեանքս, կը մրմռար:

Ցետոյ, կամաց մը լուսանկարը հանեց նորէն, աչքերուն համար: Այո, լուսա – նկարիչը իրաւունք ունէր. այդ աչքերը կապոյտ էին, կապոյտ միայն կրնային ըլլալ. քանի որ Արամին կը նմանէր, աչքերուն գոյնով ալ նմանելու էր:

Այն իրիկուն, իր թախծալին մտածումներէն եւ արտասովոր ժպտելէն վախ տուին Մալվինէի: Բենիամին իր քով տեսաւ Արամը եւ ուշի ուշով դննեց անոր դիմագծութիւնը: Ինչ նմանութիւն:

Տղան, զարմացած հօրը այդ անպատեհ քննութենէն, հարցուց.

— Ի՞նչ կայ, հայրիկ:

— Ոչինչ, տղա՛ս:

Իր լուռութենէն մտատանջ, Մալվինէ քաղցրօրէն հարցուց.

— Տկա՞ր ես ինչ, Բենիամին:

— Ինաւ:

— Տխուր կ'երեւաս:

— Ամենեւին:

Գիշերը, իր օրթոթոսին վրայ կերկնցած կարդաց իր օրուան «Սթանպուլ»ը, երկարօրէն, առանց բան մը հասկնալու, յետոյ, սովորական ժամուն, անկողին մտաւ:

Մալվինէ, որ աղէկ դիտէր կարդալ իր էրկանը հոգին, կ'ըսէր մտքէն.

— Անպատճառ բան մը կայ...

Հետեւեալ օրը, կէսօրէն վերջը, Բենիամին առաւ Արամը եւ «պոտյտի կ'երթանք կոր» ըսելով դուրս ելաւ:

Թիւնէլի հրապարակին վրայ, մտաւ Թիւրինկի հանդերձեղինաց վաճառատունը, եւ գրաւնէն հանելով լուսանկարը պաշտօնեայի մը ցուցուց:

— Սա տղուն համար ճիշդ առանկ հագուստ մը կ'ուզէ, հարցուց:

— Անշուշտ, ըսաւ պաշտօնեան:

Կէս ժամ չանցած, Արամ իր հօրը հետ դուրս կ'ելլէր Թիւրինկէն՝ հագած ճիշդ ինչպէս լուսանկարին տղան հագուստած էր: Արամ սառոիկ կ'ուրախանար նաւաստիի այդ հագուստին մէջ, որքանչելապէս կը վայելէր իրեն:

Թիւրինկէն եա գարձաւ Բենիամին, Արամին ձեռքէն բռնած, եւ չիտակ Սեպտյի լուսանկարչատունէն ներս մտաւ:

— Ո՞ւր կ'երթանք կոր, հայրիկ, կը հարցնէր Արամ:

— Պատկեր տեսնելու, կ'ըսէր հայրը, տղան խաբելով:

Վեր ելան: Բենիամին գրպանէն հանեւ լաւ լուսանկարը, ցոյց տուաւ լուսանկարիչին, բացատրելով որ ճիշդ ու ճիշդ ատոր պէս լուսանկար մը կ'ուզէր իր տղուն համար:

— Կարելի՞ է, հարցուց:

— Այնքան կարելի է որ, ըսաւ մարդը, կարծեմ այս լուսանկարէն դանապանելը դժուար կ'ըլլայ: Միայն, ներեցէք հարցնելուս, աւելցուց լուսանկարիչը, ուշադրութեամբ փոխն ի փոխ նայելով լուսանկարին եւ տղուն, Արամին, որ հօրը քով կեցած մռիկ կ'անէր այս խօսակցութիւնը. սա մի՞եւնոյն տղան պատկերն է սա:

Բենիամին դառնօրէն ժպտեցաւ:

— Այս լուսանկարը առնուազն քանի երեք տարուան ըլլալու է, ըսաւ, արդէն չէ՞ք տեսներ, դոյնէն ալ յայտնի է:

— Բայց իրարու շատ կը նմանին: Աբդիօք, ըսաւ լուսանկարիչը, այս «պէպէք»ին հա՞յրն է...

Աբեան կոհակ մը Բենիամինի կոկորդէն վեր խուժեց: Մէկթենարար, ուժգնօրէն սեղմեց պզտիկին ձեռքը զոր բռնած էր: Տղան ճիչ մը արձակեց:

— Ի՞նչ եղաւ, հարցուց լուսանկարիչը:

— Ոչինչ, ըսաւ Բենիամին ինքզինքը դոպելով: Ոչ, ամենեւին, ասոր հայրը չէ. այս տղան իմս է. այնպէս չէ՞, քու հայրդ չէ՞մ, Արամ, հարցուց տղուն պառնալով:

— Այո, հայրս ես, հաստատակ տղան:

Լուսանկարիչը ներս տարաւ դանոնք եւ լուսանկարը ձեռքը՝ պատրաստակ մակոյկը, մէջը զետեղեց Արամը, թին ձեռքը, ոտքի վրայ, դլուխ բաց: Եւ լուսանկարը:

— Տեսնողը պիտի չհաւատայ թէ ասոնք տարբեր ժամանակներու մէջ քաչուած են, ըսաւ արհեստաւորը: Ինչ նմանութիւն:

— Օ, այո, ինչ նմանութիւն, կրկնեց Բենիամին, լուսանկարը առնելով եւ գրպանին մէջ զետեղելով նորէն խնամքով:

ԵՐՈՒԱՆԴ ՍՐՄԱՔԻՇԽԱՆԼԵԱՆ

վերապահ դիրք մը բռնած է միացեալ բանակի դաշինքին դէմ, այդ չի նշանա – կեր թէ դէպի չկոփուիլն կը ձգտի եւ կամ կ'ուզէ վերիվայր չրջել Ֆրանսայի կնքած պինակցութիւնները: «Կառավա – րութեան դիրքը չէ փոխուած: Իր արտա – քին քաղաքականութիւնը այն է ինչ որ պարզած եմ, — հաւատարմութիւն արեւ – մտեան պինակցութեան որ ապահովու – թիւն կուտայ մեզի· այդ պինակցութիւնը կը նշանակէ սիրալիր գործակցութիւն հաւասար իրաւունքներով: Իւրաքանչիւր պինակից պատա է հետեւիլ իր կենսա – կան շահերուն: Պէտք է աշխատինքամ – րապնդել եւ ընդլայնել Ատլանտեան պի – նակցութիւնը»:

Վարչապետը իր չարաթեական ասուլի – սին մէջ ալ յիշեցուց թէ ժամանակը եկած է որ Ֆրանսա յստակօրէն պատաս – խանէ թէ համաձա՞յն է միացեալ բանա – կի ծրագրին: «Ես պիտի չվարանիմ հրա – ժարել, եթէ ազգային միութիւն եւ հա – մաձայնութիւն պիտի գոյանայ իմ հրա – ժարումով: Բայց հրաժարման հետեւան – քը պիտի ըլլայ հատ մը եւս աւելցնել այն յետաձգումներուն վրայ որ ազարտեցին մեր համբաւը: Եթէ իմ թեկնդրութիւն – ներս լսած ըլլային, բոլոր ուժովս պիտի պայքարէի, անոնց յաջողութեան համար: Քանի որ չկուտեցան, կը նախընտրեմ պաշտօնիս վրայ մնալ քան թէ ձգել որ Ֆրանսա նորէն իյնայ անշարժութեան եւ վարանումի մէջ»:

× Մոսկուայի կուսակցական պաշտօ – նաթերթը, Փրաւտա եւ անթելը կը թե – լադրեն Ֆրանսայի մերժել միացեալ բա – նակի դաշինքը, «որ անյաղթելի խոչըն – դոտներ կը յարուցանէ վերմանական հարցին կարգադրութեան համար: Զկայ փաստ մը որ ստիպէ խորհրդային ժողո – վուրդը հաւանիլ Գերմանիոյ պինապաշ – ութեան եւ որ կարենայ համոզել թէ ա – րեւմտեան Գերմանիոյ վերապինումը, միացեալ բանակի չրջանակին մէջ կամ անկէ դուրս նախայարձակման նոր բոյնի մը պիտի չվերածէ արեւմտեան Գերմա – նիան: Այդ ծրագրին մերժումը պիտի մեղմացնէ միջազգային յարաբերութիւն – ները, դիւրացնելով նոր բանակցութիւն – ներ՝ գերմանական հարցին կարգադրու – թեան եւ հիւլէական զինքերու խափան – ման մասին: Ամէն բան կախում ունի Ֆրանսայի որոշումէն»:

Մ. ՆԱՀԱՆԴՆԵՐԸ ՊԻՏԻ ՓՈԽԵ՞Ն ԻՐԵՆՑ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Ուշինկթընէն կը հետագրեն թէ կա – ռավարութիւը արդէն իսկ սկսած է վե – րաքննել իր քաղաքականութիւնը Եւրո – պայի հանդէպ, այն համոզումով թէ Ֆրանսա վճռական հարուած մը պիտի տայ միացեալ բանակի դաշինքին, ուշ – կանութ: Այդ վերաքննութիւնը կապ ունի Եւրոպայի ամերիկեան բանակին կրճատ – ման ,արտաքին օգնութեան, Գերմանիոյ վերապինման եւ ուրիշ կարեւոր խնդիր – ներու հետ: Քննութիւնը կը կատարուի ա – նդադմուկ, սպասելով Ֆրանսայի Ազգ· ժո – ղովին տալիք որոշման: Բայց այժմէն Ա – մերիկացիները նոր ծրագիրներ կ'որո – մեր ճան, հաւաքական պաշտպանութեան հա – մար, ի նախատեսութիւն միաց· բանակի ձախողման: Պաշտօնական չրջանակներու մէջ դժգոհ կ'երեւան արեւմտեան Գերմա – նիոյ վերապինման ձգձգումէն: Այս առ – թիւ դիտել կուտան թէ արդէն ճշդուած է Գերմանիոյ ըլլալիք զինուորական օգնու – թիւնը եւ զինամթերք հաւաքուած է թէ Մ. Նահանգներուն եւ թէ Եւրոպայի մէջ, արեւմտեան Գերմանիոյ յանձնուելու հա – մար:

ՋԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄԱՐՈՒԻ անկախութեան (Իթթիքալ) կուսակցութեան անդամներէն Օմար Սլա – ւի ծանրապէս վիրաւորուեցաւ Քաղա – պլանքայի մէկ ամայի փողոցին մէջ, ա – մբբճանակի չորս հարուածներով:

ՆՈՐ ԸՆԴՀԱՐՈՒՄՆԵՐ տեղի ունեցան Գահիրէի մէջ, ոստիկանութեան եւ Իսլամ եղբայրներուն միջեւ: Երեսուն հոգի վի – րաւորուեցան, յուցարար թէ ոստիկան:

ԹԵՀՐԱՆԷՆ կը հետագրեն թէ 250 կա – նածելիներ ձերբակալուեցան: Կ'րսուի թէ դա մը սարքուած էր կառավարութեան դէմ, համայնավարներու մասնակցու – թեամբ:

ԱՆԳԼԻՈՑ Աբհեստակեան Միութեանց ութ միլիոն անդամներուն հրահանգուե – ցաւ չգործադրել Սենթիքաններու համաչ – խարհ· դաշնակցութեան հետ որ կը պատ – նուի համայնավարներու ազդեցութեան տակ:

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Արձանագրութիւնները բացուած են 1954 1955 ուսումնական տարեշրջանի համար: Կը խնդրուի բոլոր հայ ծնողներէն, ո – րոնք կը փափաքին ազգային այս դարա – ւոր հաստատութեան մէջ տպահովել ի – րենց զաւակներուն տոհմային եւ Ֆրան – սական կրթութիւնը, օր առաջ, դիմել տեսչութեան, արձանագրութեան համար:

Մուրատեան վարժարանի այցելու – թիւնները՝ Շաբաթ եւ երկուշաբթի օրերը եւ ժամադրութեամբ:

Direction Collège Arménien
26, Rue Troyon - Sèvres (S. O.)
Tél. : OBS. 18-28

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊԱՍԱԿԻ

Տէր եւ տիկին Վահան Փաստրմաճեան եւ տէր եւ տիկին Կարօ Փաստրմաճեան, իրենց սիրելեաց եղբօրորդւոյն եւ զարմի – կին՝ յաւէտ ողբացեալ ՀՐԱՆԴ ՓԱՍՏԸՐ – ՄԱՃԵԱՆԻ զառնագէտ մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի 1000 ֆրանք կը նուիրեն Ցառագի բարեգաւառման, 1000 ֆրանք ալ Ֆր· Կ· Աշխի Փարիզի մասնա – ճիւղին: Ստանալ Ցառագէն:

ԴՊՐՈՑՆԵՐՈՒ ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԵԱՆ ՄԱՐՄԻՆ

— Ուսուցիչ Ազգին Մարթի – րոսեան տրամադրելի ժամանակ ունի չա – բաթը երկու անգամ դասաւանդելու որ եւ է դպրոցի մէջ:

Հասցէ·—
Mardirossian
13, Bld. de Cazoran, St. Jerôme
Marseille

ԼՈՑՄ ՏԵՍԱԻ

Հայ դպրոցներուն եւ ընտանիքներուն կողմէ փնտռուած դիրք մը, Արմենակ Գրաճեանի *(Ա· Մանկասէր)*

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ԲԵՄԸ

Պատկերազարդ հատոր մը, որ կը պա – րունակէ մանկական նոր արտասանու – թիւններ, ձայնագրեալ երգեր, մենախօ – սութիւններ, օփերէթներ, տրամախօսու – թիւններ, առակներ, զուեչտներ և պատ – մուածքներ:

350 մեծադիր էջ, գունաւոր պատկեր – ներով, ընտիր թուղթի վրայ:

Գինն՝ Սուրիա եւ Լիբանան 8 լիր· ոսկի: Արտասահման՝ երեք տոլար:

Հասցէ·—
Arménak Kradjian, 11, Rue Kheder
Nor-Hadjine, Beyrouth (Liban)

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ խնամակալութիւնը կը յայտնէ պաշտօնապէս, որ աշակերտու – հիներու ընդունելութեան արձանագրու – թիւնները բացուած են արդէն: Ծնողները կ'ընդունուին երեքշաբթի, հինգշաբթի եւ չաբաթ օրերը, մինչեւ կէս օր:

Դիմել վարժարանը,
1, Bd. du Nord, Le Raincy
Autobus 146 de l'Eglise de Pantin.

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՑՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Մայր եկեղեցիի կրօն· Ընկերակցու – թիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ կնունքի, պը – սակի, յուղարկաւորութեան եւ հոգե – հանդստեան համար պէտք է կանխապէս եկեղեցիի քարտուղարութեան հետ ժա – մադրուիլ, անձամբ, նամակով կամ հե – ռախօսելով 339, Ավընիւ տիւ Փրատօ: Հեռախօս՝ Փրատօ 84 – 70: Ձժամա – դրուած արարողութիւններու համար և – կեղեցին պատասխանատուութիւն չի ստանձներ:

ՍՏԱՑՈՂՔ

Ողբացեալ ԴԱՆԻԷԼ ՎԱՐՈՒԺԱՆի հե – տեւեալ դիրքերը, երեսադէմ Ս· Ց· Ա – կոբեանց վանքին հրատարակութեամբ·—

ՅԵՂԻՆ ՍԻՐՏԸ — Բազինին վրայ, կրկէսին մէջ, դիւցազնավէպեր (1906 – 1909): Բ· տպ· Երուսաղէմ 1953, Գինն՝ 6 շիլին

ՀԵԹԱՆՈՍ ԵՐԳԵՐ, Տպ· Երուսաղէմ, 1950, գինն՝ 6 շիլին:

ՀԱՅԻՆ ԵՐԳԸ, տպ· Երուսաղէմ 1950: Գինն 3 շիլին:

ՍԱՐՍՈՒՐՆԵՐ, տպ· Երուսաղէմ, 1950 գինն 3 շիլին:

Le Dome Ararat

Chez « SOUREN »

Նիսի լաւագոյն ճաշարան – գարեջ – ջրատուններէն է

1, Avenue Thiers, NICE
Tél. : 890-38

Օղի, աղանդերներ, խորոված, եւ ձեր փնտռած բոլոր համադամ կերակուրները:

Անպայման անգամ մը փորձեցէք ձեր արձակուրդի միջոցին:

ՀՐԱՆՏ ԲԱԼՈՒԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆ

Tél. Pro. 25-46. R.C. N° 46,325
43, Rue Richer, Paris (9e).

Գրատունս կից հաստատած ենք երգու – պնակներու (տիսք) բաժին մը, ուր պիտի գտնէք հայկական, արեւելեան եւ յունա – կան ամէն տեսակ դեղեցիկ երգեր:

ՀԱՑԱՍՏԱՆԷՆ ստացած ենք մեծ քանա – կութեամբ պատմական, բանասիրական, դեղարուեստական եւ գրական գիրքեր: Փափաքողին կը ներկայացնենք ցանկը:

Նոյնպէս չարաթէ մը կը հասնին հայ – կական, ռուսական, ատրպեճանեան եւ վրացական բազմաթիւ երգապնակներ:

Լոյս տեսած է գրատունս ընդարձակ գրացուցակը, 150 էջ: Փափաքողին օրի – նակ մը ձրի կը ղրկենք:

Այցելեցէք մեզի եւ գոհ պիտի մնաք:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՄՕՏ

ԿԸ ԳՏՆՈՒԻՆ ՀԵՏԵՒԵԱԼ ԳԻՐՔԵՐԸ·—

ՌՈՒԲԻՆԻ ԾՈՒՇԵՐԸ, 7 հատոր: Գին 6000 ֆրանք:

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ (Ն· Ադոնց), գին 1000 ֆրանք:

ԳՐԻԳՈՐ ՆԱՐԵԿԱՑԻ, (Ֆրանսերէնէ Թարգմանեց Լեւոն Անտոն Մարսէլ, ուրիշ ժողովրդական բանաստեղծութիւններով): Գին 1000 ֆրանք:

Կ· ՍԱՄՈՒՆԻԻ «Պատմութիւն Արեւմտա – հայ արդի Գրականութեան» Գին 800 ֆր·:

Թղթատարի ծախքը գնողին վրայ:

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Վճարումները դիւրացնելու համար կը խնդրենք մեր բաժանորդներէն դիմել հե – տեւեալ հասցէներուն·—

ԱՆԻԷՒ, ՔՈԼՈՄՊ – ՊՈՒԱ–ՔՈԼՈՄՊ·— *Ընկերներ* Ցակոբ Հիսայեանի եւ Արամ Ա – ւետիսեանի:

ԻՍԻ· եւ ՄԷՕՏՕՆ·— *Ընկերներ* Եր – ուանդ Ատանալեանի, Նշան Գարբիճեա – նի կամ սրճարանապետ Զատիկեանի:

ԱՒՆՈՒՎԻԼ – ՍԱՒՍԵԼ·— *Ընկերներ* Արփիար Մարտիրոսեանի եւ Կարօ Երամ – եանի:

ԱՆԿԷՆ – ՄՈՆՄՈՐԱՆՍԻ·— *Ընկեր* Սա – հակ Տէր Թովմասեանի:

ԱԼՖՈՐՎԻԼ· — *Ընկեր* Բարթող Փա – փազեանի:

ՇԱԻԻԼ – ՎԻՐՈՖԼԷ·— *Ընկեր* Գրիգոր Կիւլեանի:

ՊԱՆԵՕ – ՔԱՇԱՆ·— *Ընկերներ* Ներսէս Տակաոեանի կամ Բարթամպասմաճեանի:

ՍԵՒՐԱՆ·— Պ· Խոյեանի:

Կանխայայտ շնորհակալութեամբ՝
ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԵՒՐՈՊԱՑԻ ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՄԵԾԱԳՈՑՆ ԳՐԱՏՈՒՆԸ

ԳՐԱՏՈՒՆ ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ

Հայագիտական եւ արեւելագիտական գրքեր ամէն լեզուով
ՀԱՑԹԱՑԹԻՔ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ, ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԵՒ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԿԱՐԵՒՈՐ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ԵՒ ՄԵԾ ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆՆԵՐՈՒ

Librairie Orientale H. SAMUELIAN
51, Rue Monsieur - le - Prince Paris (6e)
Tél. Dan. 88-65 Chèque Postal Paris 1278-35

Բոլոր ապսպրանքները կը գործադրուին օրը օրին

Մամուլի տակ է հայերէն գրքերու ԸՆԴԱՐՁԱԿ ԳՐԱՑՈՒՑԱԿԸ, որ ձրի պիտի ղրկուի փափաքողներու: *Արձանագրուիլ այժմէն:*

ԲՈԼՈՐ ՎԱՃԱՌՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Gros, Demi-Gros

Գուլպայ, մի – պա, ներքին ներմա – կեղէններ, ԱՒԵՆԱՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ԳԻ – ՆԵՐՈՎ: ·

Նոր գրքեր

Articles polichinelles-ի համար, *Միակ հասցէն՝*

BONNETERIE BEAUBOURG

227, Rue St. Martin, PARIS (3e)
Tél.: ARC. 66-50

OCÉANIA

ՕԴԱՆԱԻԻ, ՇՈՓԵՆԱԻԻ ԵՒ ԵՐԿԱ – ԹՈՒՂԻԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ՏՈՄՍԵՐ ԿԸ ՎԱՃԱՌՈՒԻՆ

Վիզայի եւ անցագրի բոլոր ձեւա – կերպութիւնները, Հարաւային եւ Հիւսիսային Ամերիկաներու, Փա – նամա, Թուրքիա, Լիբանան: Ա – մէն մանրամասնութեանց համար գրել՝

M. Baronian

38, Rue de la Republique. Marseille
Bureaux à Paris
Tél. Colbert 53-13 — 42-58

Adresse telegraphique PACATLAN
4, Rue de Castellane.

ԲՆԱԿԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ՇԻՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՆՈՐՈԳՈՒԹԵԱՆ

ԲԱՑԱՌԻԿ ԶԱՐԴԵՐԸ ԿԸ ՀԱՅՔԱՅՔՈՒԻՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԷՆ

Ets. THOMLAC

16 bis Bd. Sebastopol, PARIS 4e
52, Rue de Chalon, PARIS 12e
4 bis Rue Vaillant Couturier, ARGENTEUIL
10 Ave. de Gennevilliers, VILLENEUVE-LA-GARENNE

ՊԱՏԻ ԱՄԷՆ ԿԱՐԳԻ ԹՈՒՂԹԵՐ ԵՒ

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԻՒՂԱՆԵՐԿ՝ ՍԵՓԱԿԱՆ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

THOMLAC

Ձեր բնակարաններուն կուտայ գեղարուեստական հաճելի եւ ջերմ մթնոլորտ, իսկ ձեր պիւտճէին վրայ կը կատարէ խիստ կարեւոր խնայողութիւններ:

- *Imp. Araxes 46, rue Richer. Paris*